

T.C.
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

HASAN RIZÂ DÎVÂNİ
(İnceleme-Metin-Nesre Çeviri)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GÜLAY KARAMAN

ANABİLİM DALI: TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI
PROGRAMI : YÜKSEK LİSANS

DANIŞMAN: DOÇ. DR. GENÇAY ZAVOTÇU

KOCAELİ - 2009

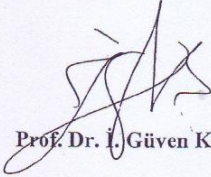
T.C.
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

HASAN RIZÂ DÎVÂNİ
(İnceleme-Metin-Nesre Çeviri)

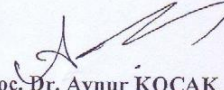
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tezi Hazırlayan: GÜLAY KARAMAN

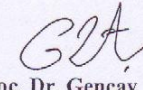
Tezin Kabul Edildiği Enstitü Kurulu Tarihi ve No: 09.06.2009, 09 / 13

Prof. Dr. İ. Güven KAYA

Doç. Dr. Aynur KOÇAK

Doç. Dr. Gencay

ZAVOTÇU

KOCAELİ - 2009

ÖNSÖZ

On dokuzuncu yüzyıl Osmanlı İmparatorluğu'nun dağılma dönemidir. Ardi arkası kesilmeyen savaşlar ve yenilgiler imparatorluğu adım adım sona yaklaştırmaktadır. Askerî alanda başlayıp zamanla siyasî, sosyal, kültürel alanları da kapsayan yenileşme hareketleri kısa vadede sonuçlar verse de dağılmaya çözüm olamayacaktır. Osmanlı İmparatorluğu'nun I. Dünya Savaşı'na İttifak Devletleri arasında girerek savaşı kaybetmesi imparatorluğun sonu olacaktır.

On dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısı ile yirminci yüzyılın başlarında yaşayan Hasan Rızâ, dağılma döneminin olumsuz şartları içerisinde yetişmiş büyük bir hattâttır. Hat sanatı dışında şiirle de uğraşmış, tekke ve tasavvuf edebiyatı çerçevesinde değerlendirebileceğimiz bir Dîvân oluşturmuştur. Yaşadığı dönemde ve sonrasında hattâtlığı ile tanınıp ünlenen Hasan Rızâ'nın Dîvân'ı ve şâirliği üzerine bu güne kadar akademik bir çalışma yapılmamıştır. Hat sanatı ile ilgili kaynaklarda adı büyük bir hattât olarak geçmiş, dinî tasavvufî şiirlerden oluşan bir Dîvân'ı olduğu bilgisi verilmiştir.

Yaptığımız araştırmada Hasan Rızâ Dîvânı'nın İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi ve Süleymaniye Kütüphanesi'nde olmak üzere iki nüshası tespit edilmiştir. Bunlardan İstanbul Üniversitesi Nüshası'nda 71, Süleymaniye Nüshası'nda 187 şiir bulunmaktadır. Çalışmamız bu iki nüshanın karşılaştırılması sonucu hazırlanmış, Hasan Rızâ'nın bütün şiirlerine yer verilerek eksiksiz bir Dîvân metni oluşturulmaya çalışılmıştır. Karşılaştırma sonucunda ortaya çıkan nüsha farkları vezin-anlam-gelenek çerçevesinde değerlendirilmiş, metin bu doğrultuda yeniden ortaya konmuştur. Nüsha farkları elden geldiğince metnin Dipnotlar bölümünde verilmiştir. Metni oluştururken Süleymaniye Nüshası'ndaki tertip sırası korunmuş, ayrıca nazım şekillerine göre bir sıralama yapılmamıştır.

İnceleme ve Metin olmak üzere iki ana bölümde hazırladığımız çalışmanın ilk bölümünde Hasan Rızâ'nın yaşadığı dönem siyasî, sosyal, kültürel ve edebî açıdan incelenmiş; eserin oluşumu bu şartlar çerçevesinde değerlendirilmiştir. Hat sanatı ile ilgili kaynaklar ve Dîvân'ında yer alan bilgiler doğrultusunda şâirin hayatı ve edebî

kişiliği takdim olunmuş; Hasan Rızâ Dîvânı şekil, muhteva, dil ve anlatım, imlâ özelliklerine göre incelenmiştir. İkinci bölümde Dîvân'ın transkripsiyonlu metni hazırlanmış, şiirlerin bugünkü Türkçe ile nesre çevirisi yapılmıştır. Araştırmacılara kolaylık sağlaması açısından Dîvân'ın tıpkıbasımını Ekler bölümünde verilmiştir.

En iyi şekliyle sunmaya gayret ettiğimiz bu çalışmada eksiklerimiz olabilir. Eksiklerimizin ve olası hataların hoşgörü ile karşılanacağını ümit ediyoruz.

Beni bu çalışmaya yönlendiren, bilgi ve deneyimiyle bana yol gösteren tez danışmanım Doç. Dr. Gencay Zavotçu'ya katkılarından dolayı teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca çalışmamın her aşamasında bana destek olan Edebiyat Öğretmeni eşim Mustafa Karaman'a yürekten teşekkür ederim.

İzmit, Haziran 2009

Gülay KARAMAN

İÇİNDEKİLER

ÖZET	VII
ABSTRACT	VIII
KISALTMALAR	IX
1. HASAN RIZÂ'NIN YAŞADIĞI DÖNEMİN GENEL ÖZELLİKLERİ	X
1.1. On Dokuzuncu Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nun Siyasî Durumu	X
1.2. On Dokuzuncu Yüzyılda Kültür ve Edebiyat	XVI
1.3. On Dokuzuncu Yüzyıl Dîvân Şiiri	XVIII
1.4. On Dokuzuncu Yüzyılda Tarîkatların Durumu	XX
1.4.1. Halvetî Tarîkatı ve Kolları	XXII
1.4.2. Halvetîyye Tarîkatının Şa'bâniyye Kolu	XXIV
2. HASAN RIZÂ'NIN HAYATI VE EDEBÎ KİŞİLİĞİ	XXVI
2.1. Hasan Rızâ'nın Hayatı	XXVI
2.2. Hasan Rızâ'nın Hat Sanatındaki Yeri	XXXI
2.3. Hasan Rızâ'nın Edebî Kişiliği	XXXIII
3. HASAN RIZÂ DÎVÂNI'NİN İNCELENMESİ	XXXVIII
3.1. Hasan Rızâ Dîvânı	XXXVIII
3.2. Şiirlerin Tasnîfi	XXXIX
3.3. Şekil Özellikleri	XLIII
3.3.1. Nazım Şekilleri	XLIII
3.3.2. Vezin	XLIX
3.3.3. Kâfiye ve Redif	LII
3.4. Muhtevâ Özellikleri	LV
3.4.1. Aşk	LV
3.4.2. Peygamber Sevgisi	LVII
3.4.3. Dîn ve Tasavvufla İlgili Diğer Konular	LVIII
3.5. Dil ve Anlatım Özellikleri	LXII

3.5.1. Deyimler	LXVII
3.5.2. Atasözleri	LXVIII
3.5.3. Halk Söyleyişleri	LXIX
3.5.4. Âyet ve Hadîsler	LXX
3.5.4.1. Âyetler	LXX
3.5.4.2. Hadîsler	LXXVI
3.6. İmlâ Özellikleri	LXXIX
NÜSHA TAVSİFİ	LXXXI
METNİN HAZIRLANMASINDA İZLENEN YOL	LXXXIII
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ	LXXXV
4. TRANSKRİPSİYONLU METİN VE NESRE ÇEVİRİSİ	1
SONUÇ	210
ÖZEL ADLAR DİZİNİ	211
ÖZGEÇMİŞ	214
EKLER: HASAN RIZÂ DÎVÂNI'NIN TIPKIBASIMI	215
YARARLANILAN YAYINLAR	288

ÖZET

HASAN RIZÂ DÎVÂNİ

(İnceleme-Metin-Nesre Çeviri)

Gülay KARAMAN

Özet: Bu çalışmada 19. yüzyılın ünlü hattâtı Hasan Rızâ Efendi'nin tekke ve tasavvuf geleneğinde oluşturduğu Dîvân'ını araştırmacıların hizmetine sunmak hedeflenmiştir. Hattâtlığı ile tanınan, Dîvânı üzerine akademik bir çalışma yapılmayan Hasan Rızâ'nın şâir kimliğini açığa çıkarma, bu şekilde kültür mirasımıza katkıda bulunmak amacı bu çalışmaya yön vermiştir. İnceleme bölümünde Hasan Rızâ'nın yaşadığı dönemin siyasî, sosyal, kültürel ve edebî açıdan bir değerlendirmesi yapılmış; şâirin hayatı, edebî kişiliği ve Dîvân'ın incelemesi bu zemine oturtularak işlenmiştir. Dîvân metni nüshaların karşılaştırılması sonucunda transkripsiyon alfabesiyle yeniden yazılmış ve bugünkü Türkçe ile nesre çevrilmiştir. Dîvân'ın tıpkıbasımı, araştırmacıların yararlanmak isteyeceği düşüncesiyle Ekler bölümünde verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hasan Rızâ, Dîvân, inceleme, metin, nesre çeviri, tıpkıbasım.

ABSTRACT

THE DÎVÂN OF HASAN RIZÂ

(Analysis-Text-Translation into Prose)

Gülay KARAMAN

Abstract: In this study it is aimed to provide service for researchers about the Dîvân that Hasan Rızâ Efendi, famous calligrapher in 19cc, have created in the tradition of monopolies and mysticism. To identify of the poet Hasan Rızâ's recognized with calligraphy and not made study on his Dîvân and the aim to contribute to our cultural heritage has given direction to this study. The period under review having Hasan Rızâ's political, social, cultural and literary perspective made an assessment the life of poet, literary personalities and sat on the ground by this Dîvân's review is processed. As a result of a comparison of the texts, the Dîvân is rewritten with transcription alphabet and translated into prose with today's Turkish. Facsimile of the Dîvân has been given in the Appendices section for researchers who want to utilize.

Key Words: Hasan Rızâ, Dîvân, analysis, text, translation into prose, facsimile.

KISALTMALAR

a.g.e.	: adı geçen eser	TTK	: Türk Tarih Kurumu
AKM	: Atatürk Kültür Merkezi	vd.	: ve diğerleri
Bkz.	: Bakınız	Yay.	: Yayınları, Yayınevi
bs.	: baskı		
C	: Cilt		
der.	: der-kenar		
DİA	: Diyanet İslâm Ansiklopedisi		
Ed. Fak.:	Edebiyat Fakültesi		
haz.	: hazırlayan		
H	: Hicrî		
İÜ	: İstanbul Üniversitesi		
Ktb.	: Kitabevi		
M	: Milâdî		
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı		
Neşr.	: Neşriyat		
nu.	: numara		
ö.	: ölümü		
s.	: sayfa		
S.	: Sayı		
S	: Süleymaniye		
TDD	: Türk Dili Dergisi		
TDEB	: Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü		
TDK	: Türk Dil Kurumu		
TDV	: Türk Diyanet Vakfı		

1. HASAN RIZÂ' NİN YAŞADIĞI DÖNEMİN GENEL ÖZELLİKLERİ

1.1. On Dokuzuncu Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nun Siyasî Durumu

On dokuzuncu yüzyıl, tarihin en uzun ömürlü imparatorluklarından biri olan Osmanlı İmparatorluğu için dağılma dönemidir. Sırasıyla III. Selim, IV. Mustafa, II. Mahmud, Abdülmecid, Abdülaziz, V. Murad ve II. Abdülhamid'in tahta geçtiği bu dönemde merkezî otorite iyice zayıflamıştır. İmparatorluk başta Rusya olmak üzere batılı devletlerin tehdidi altındadır. *“On dokuzuncu yüzyıl boyunca, Osmanlı İmparatorluğu sürekli bir reform çabasına sahne olmuştur. Geleneksel Osmanlı toplumunun uzun zamandır korunan ve saygı gösterilen kurumları, Avrupa toplumunun, düşüncesinin ve devlet örgütünün etkisiyle yerlerini yeni kurumlara bırakmışlar ya da Osmanlıların gereksinim ve koşullarına uyacak biçimde değişikliğe uğramışlardır.”*¹

Osmanlı İmparatorluğu; 1699 Karlofça Antlaşması'yla ilk kez büyük miktarda toprak kaybına uğramış, batı medeniyetinin teknik ve askerî gücü karşısında yetersizliğini görmüştür. Yenilgilere bir son verip toprak kaybını önlemek amacıyla batılı ülkelerle yakın temasa geçmek bir zorunluluk olarak kendini göstermiştir. Bu bağlamda, Yirmi Sekiz Mehmed Çelebi'nin 1720'de Fransa'ya yaptığı diplomatik seyahati önemli bir gelişmedir; bu ziyaret yeni Fransız kralının tahta çıkışını kutlamanın ötesinde başka anlamlar taşır. Yirmi Sekiz Mehmed Çelebi, yurda döndükten sonra Fransa Sefaretnâmesi adı altında batı medeniyeti ilerlemelerinin nelerden kaynaklandığını, gezip gördüklerini detaylı bir rapor hâlinde devlete sunar.

Fransa Sefaretnâmesi doğrultusunda Fransa'dan askerî uzmanlar getirilerek Osmanlı ordusunun acil olarak batılı ülkeler standardına ulaşması amaçlanmıştır. İlk yenileşme hareketleri kendini askerî alanda göstermiş, kurumsal alanlarda gerçekleşen reformlarla imparatorluğun dağılmasının önüne geçilmek istenmiştir. Lale Devri olarak adlandırılan 1718-1730 yılları arası, Osmanlı Devleti'nin askerlik, bilim ve teknoloji dışında mimarî, güzel sanatlar, giyim kuşam gibi diğer kültür alanlarında da batı kültürüne yakınlaştığı bir dönemdir.

¹ Stanford J. Shaw ve Ezel Kural Shaw, **Osmanlı İmparatorluğu ve Modern Türkiye**, C 2, İstanbul: E Yay. , 1983, s. 9.

On sekizinci yüzyıl reformları 1789'da tahta çıkan III. Selim'in hükümdarlığı zamanında doruğa ulaşmıştır. III. Selim çağdaşlaşmayı bir bütün olarak ele almış, Osmanlı'nın kurumlarını yeni temeller üzerine oturtup yeni bir düzen kurmak istemiştir. III. Selim'in devlet düzeninde gerçekleştirdiği bir dizi yenilik tarihte *Nizâm-ı Cedîd* olarak bilinmektedir. Bir yandan süregelen savaşlar, bir yandan da yenilik hareketleri ile uğraşan III. Selim'e göre başarısızlığın nedeni iyice disiplinden uzaklaşan Yeniçeri Ocağı'dır. Bu doğrultuda zamanla Yeniçeri Ocağı'nın yerini alacak *Nizâm-ı Cedîd* adıyla modern bir ordu kurulur. Ordudaki yenileşme hareketleri, özellikle de yeni kurulan ordu, yeniçerilerce hazmedilemez, 1807'de III. Selim'in tahtan indirilmesiyle sonuçlanan Kabakçı Mustafa isyanının patlak vermesine yol açar.

III. Selim'in yerine tahta IV. Mustafa geçmiş; ancak saltanatı çok kısa sürmüştür. Reformları yeniden uygulamaya koydurmak isteyen Rusçuk âyanı Bayraktar Mustafa Paşa ve yandaşları 1808'de II. Mahmud'u tahta çıkarırlar. II. Mahmud, amcası III. Selim'le birlikte bir süre sarayda kafes hayatı yaşar, onun reformcu fikirlerini benimser.¹

II. Mahmud, saltanatının ilk yıllarında, tahta çıkışında büyük rol oynayan Bayraktar Mustafa Paşa'nın hâkimiyeti altındadır. Bayraktar Mustafa Paşa sadrazamlığa geçer geçmez III. Selim trajedisini hazırlayan ve uygulamaya koyanların başını vurdurur, ortalığı karıştıran ulemayı sürgüne gönderir. Yenilik taraftarlarından oluşan bir ekiple işe başlar.² İyice zayıflayan merkezî otoriteyi güçlendirmek amacıyla 1808 yılı sonlarında Anadolu ve Rumeli âyanlarını bir araya getirerek onlardan devlete bağlılık sözü alır. *Sened-i İttifak* adıyla âyanların haklarını tanımlayan ve güvence altına alan bir anlaşma imzalar. *Nizâm-ı Cedîd*'i yeniden canlandırmak amacıyla *Segbân-ı Cedîd* adıyla yeni bir ordu kurulur. Ordu ve donanmada yeni düzenlemeler yapılır. Kurulan yeni ordu ve yapılan yenilikler yeniçerilerin tepkisiyle karşılaşır ve Alemdar Mustafa Paşa'ya karşı bir isyana dönüşür. Çıkan isyanda sadrazam ve adamlarıyla birlikte pek çok yeniçeri öldürülür. İstanbul bir kez daha isyancıların eline düşmüşken II Mahmud'un akıllıca siyaseti

---

¹ Shaw, a.g.e. , s. 25.

² Enver Ziya Karal, **Osmanlı Tarihi Nizam-ı Cedid ve Tanzimat Devirleri (1789 -1856)**, C 5, Ankara: TTK Basımevi, 1999, s. 89.

Yeniçerilerin öfkelerini azaltır, ancak taşkınlık yapmalarını engellemeye yetmez. “Bundan sonra, yeniçeriler zorbalıklarını artırdılar. Kadın ve erkeklere sarkıntılık, birbirleriyle kavga, odaları arasında savaş, tüccar, esnaf ve ameleli kesime bağlama veya kazançlarına ortak olma, tüccar gemilerine balta asma gibi hareketlerine harpten kaçma, ağalarını öldürme, reayaya her türlü zulüm ve işkence yapma gibi zorbalıklar ekleniyordu. Devlete ve millete düşmanın bile yapamayacağı hainlikleri yapan ve ancak kendi çıkarını düşünen bu kanun bilmez, hiçbir değer tanımayan çeteleşmiş ocağın akıbeti üzerinde durmak sırası gelmişti. Halk, artık kendilerinden yaka silkmeye başlamıştı. Başta padişah olmak üzere devlet adamları, Yunan isyanlarındaki başarısızlıklarını görerek bundan böyle imparatorluğun geleceği için kendilerine güvenemeyeceklerini anlamış bulunuyorlardı.”¹

Amcası III. Selim’in yaşadıklarından ders alan II. Mahmud, köklü değişikliklerin ve yeniliklerin yapılabilmesi için Yeniçeri Ocağı’nın kaldırılması gerektiği inancındadır. Padişah, devletin ileri gelenleriyle yapılan uzun görüşmelerden sonra ilk iş olarak *Eşkinci* adıyla talimli bir asker sınıfı kurar. Adım adım siyasetlerle yeniçerileri İstanbul halkından uzaklaştırır, ocağın içine güvendiği adamları yerleştirir. Ayaklanan yeniçerilere karşı halkın ve ulemanın desteğini alarak nihayet 1826’da Yeniçeri Ocağı’nı kaldırır. Osmanlı tarihçilerininin *Vaka-i Hayriye* olarak adlandırdıkları bu gelişmeyle birlikte yeniliklerin önünü kesen önemli bir engel kaldırılmış olur. Sadece teknik alanlarda değil idare, eğitim, kültür, sanat, hukuk gibi pek çok alanda batılı ülkeler örnek alınmaya başlanır.

Yeniçeri Ocağı’nın kaldırılması imparatorluğun buhranlı zamanına rastlar. Yunan isyanı sürüp gitmektedir. Bu durum yeni bir ordunun süratle kurulmasını zorunlu kılar. Yeniçeri Ocağı’nın kaldırılmasında görev alan devlet adamları *Asâkir-i Mansure-i Muhammediye* adıyla Avrupa usulünde bir ordunun kurulması için gerekli hazırlığı yaparlar. *Asâkir-i Mansure-i Muhammediye* Avrupa usulünde düzenlenir. Tümen, tabur ve bölüklere ayrılır. Asker, Avrupa orduları gibi giydirilip donatılır.² Önceki yüzyılda kurulan Kara ve Deniz Mühendishaneleri canlandırılır, eğitim alanında da devlet için eleman yetiştirecek *Tıbbiye*, *Mızıka-i Hümayûn*, *Mekteb-i Harbiye* ve rüştiyeler açılır.

---

¹ Karal, a.g.e. , s. 145.

² Karal, a.g.e. , s. 150-151.

Büyük devletlerle baş edebilme yarışı içinde orduyu donatma ve besleme, subay ve uzmanlarını yetiştirme çabası sonunda devletin başka kurumlarında da reform ihtiyacını hissettirir. Merkezî bir karar mekanizması oluşturulur. Ulemanın ve tarikatların etkisi sınırlandırılır. Yeni yollar yapılır, posta ve karantina teşkilatı kurulur. Eğitim görmek için ilk kez yurt dışına öğrenci gönderilir. *Tercüme Odası*'nin kuruluşu, ilk nüfus sayımı, ilk Türk gazetesi *Takvîm-i Vekayi*'nin çıkması, bu dönemde gerçekleşen diğer yenilikler arasında sayılabilir.

II. Mahmud, yenilenen ordusu ve değişen sistemiyle eyaletlerde merkezin gücünü artırmaya çalışırken Mısır valisi Kavalalı Mehmed Ali Paşa'nın güçlü direnişiyle karşılaşır. Osmanlı ordusu Mehmed Ali Paşa'nın modern ordusu tarafından bozguna uğrattılır, yapılan antlaşmalar Osmanlı Devleti'nin aleyhine sonuçlanır. II. Mahmud, Mısır'da Kavalalı Mehmed Ali Paşa'nın egemenliğini tanımak zorunda kalır. Balkanlarda merkezî denetimi sağlama çabaları da başarısızlıkla sonuçlanır. 1789 Fransız İhtilâli'nin etkisiyle imparatorluk içindeki gruplar arasında milliyetçilik akımı güçlenir. Ayrıca, başta Fransa ve Rusya olmak üzere batılı ülkeler Hıristiyan milletler arasında her fırsatta milliyetçilik propagandasını artırır. Ard arda gelen ayaklanmalar Osmanlı İmparatorluğu'nun işini daha da zorlaştırır. Mora isyanı 1832'de Yunanistan'ın bağımsızlığını kazanmasıyla sonuçlanırken 1804'ten bu yana ayaklanma hâlinde olan Sırbistan'a yeni ayrıcalıklar verilir.

II. Mahmud 1839'da öldüğünde arkasında toprakları biraz daha küçülmüş ama en azından merkezî yapısı güçlenmiş bir devlet bırakır. II. Mahmud'dan sonra tahta oğlu Abdülmecid geçer. *“Yeni padişah henüz on sekiz yaşındaydı. Bilgisi ve tecrübesi imparatorluğun geçirmekte olduğu büyük buhranı çözmek için yetersizdi. Babasından miras kalan iki pürüzlü problem devamlı ve anlayışlı bir çalışma istiyordu. Problemlerden biri, Mısır Paşası Mehmed Ali ile yapılmakta olan harp, diğeri de Osmanlı Devleti'ne yeni bir düzen vermek için ilânı kararlaştırılmış bulunan “Tanzimat” idi.”*¹ Abdülmecid, bu iki önemli sorunun çözümünde Londra elçiliğinde bulunan Dışişleri Bakanı Mustafa Reşid Paşa'ya güvenmektedir.

---

¹ Karal, a.g.e. , s. 169.

“Mustafa Reşid Paşa’nın II. Mahmud’un reformlarından geliştirdiği ve kendi deney ve gözlemlerine dayanarak değiştirdiği Osmanlı reform programı padişah tarafından imzalanan bir fermanla 3 Kasım 1839 Pazar günü Mustafa Reşid Paşa tarafından başlıca kurumların, sınıfların, grupların ve yabancı temsilcilerin önünde okundu.”¹ Gülhane Parkı’nda okunmasından dolayı *Gülhane Hatt-ı Hümayunu* olarak da bilinen bu fermanla Avrupalı ülkelerin iç işlerimize karışmasının önüne geçilmek istenmiştir.

Tanzimat Fermanı’yla din ve ırk farkı gözetmeksizin her vatandaşın can, mal ve namus güvenliği sağlanacaktır. Halktan alınan vergiler düzenli bir usule göre toplanacak, az kazanandan az, çok kazanandan çok vergi alınacaktır. Askerlik görevi de bir düzene bağlanacaktır. Bu çerçevede eğitim, hukuk, askerlik alanlarında köklü değişiklikler yapılır. Padişah, kendi kutsal yetkilerinin üstünde kanun gücünün varlığını tanımak zorunda kalır.

Başlangıçta bir iç isyan olarak görünen Mısır sorunu, çıkarları tehlikeye giren beş Avrupa ülkesinin karışmasıyla büyük bir Avrupa sorunu haline gelmiştir. Tanzimat Fermanı’nın getirdiği yeni düzenlemeler Mısır bunalımının sürdüğü bu yıllarda Osmanlı Devleti’ne Avrupalı ülkelerin diplomatik desteğini sağlayacaktı. Yedi yıl süren Mısır buhranı devletin bir paşanın isyanını bile bastırmaktan âciz olduğunu göstermiş, Anadolu’nun ve İstanbul’un güvenliğini yabancı devletlerin müdahaleleri ile koruyan imparatorluk, bundan böyle varlığını devam ettirmek için yabancı yardımına başvurmak gereğini hissetmiştir.²

1853’te başlayan Kırım Savaşı’nın son yıllarında, yabancı devletlerin isteği üzerine Islahat Fermanı hazırlanır. Islahat Fermanı 28 Şubat 1856’da ilân edilerek imparatorluk bünyesindeki azınlıklara yeni haklar verilir.

Abdülmeccid’in ölümü üzerine 1861’de tahta çıkan Abdülâziz on beş yıl devleti yönetir. Bu on beş yıl, yabancı devletlerle barışın sürdüğü, ancak eyaletlerde ayaklanma ve isyanların arttığı bir dönemdir. Osmanlı İmparatorluğu çıkan isyanlarla

---

¹ Shaw, a.g.e. , s. 91.

² Karal, a.g.e. , s. 202-203.

güçlkle başa çıkar, isyancılara yeni imtiyazlar vermek zorunda kalır. Karadağ, Eflak, Boğdan, Lübnan, Girit ve Mısır'a bu bağlamda çeşitli haklar tanınır.¹

Batılılaşma hareketleri devlet teşkilatı, eğitim ve hukuk başta olmak üzere sosyal yaşamın her alanına yansıyan reformlarla devam eder. Bu dönemde batı örneğinde yeni okullar açılır, Türkçülük hareketlerinin başlamasıyla Türk dili ve edebiyatı üzerine çalışmalar yapılır, Türkçenin sadeleştirilmesi üzerinde durulur. Bayındırlık alanında yeni kara ve demir yolları yapılır, telgraf tesisleri kurulur. *Genç Osmanlılar Cemiyeti* hürriyet ve meşrutiyet için Avrupa'da faaliyetlere başlar.

Osmanlı İmparatorluğu, Abdülâziz'in saltanatı süresince ekonomik krizle mücadele eder. Artan dış ve iç borçlar, düzenli bir ekonomi politikasının olmayışı bu malî krizin başlıca sebebidir. Halk iyice yoksullaşır, artan vergilerden bunalır. Böyle bir ortamda zaten bağımsızlık peşinde olan Balkanlardaki milletler artan vergiler ve ekonomik bunalımı bahane ederek isyan ederler. İsyancılar birbirini izler. Osmanlı Devleti Bosna Hersek ve Yunanistan'da çıkan isyanları bastırmaya çalışırken Sırbistan ve Karadağ'la savaşır. Rusya'nın da karıştığı savaşta Osmanlılar yenilgiye uğrar. 1878'de imzalanan Ayastefanos Antlaşması'na göre Romanya, Sırbistan ve Karadağ bağımsızlığını kazanır, Bulgaristan'a özerklik tanınır. Berlin Antlaşması'yla koşullar biraz hafiflese de Avrupa'daki toprakları Makedonya, Arnavutluk ve Trakya'yla sınırlanan Osmanlı Devleti için ağır bir yenilgi olarak tarihe geçer.

Bu olaylar Abdülâziz yönetimine karşı bir hoşnutsuzluğu doğurur. 1876'da Abdülâziz tahttan indirilir, yerine V. Murad getirilir. V. Murad cinnet geçirdiği ve ruh sağlığı yerinde olmadığı gerekçesiyle tahttan indirilince *Kanun-ı Esasî*'yi yürürlüğe koymaya söz veren II. Abdülhamid padişah ilân edilir.

II. Abdülhamid 1876'da tahta geçtikten kısa bir süre sonra Meşrutiyet'i ilân eder, ancak aradan bir yıl bile geçmeden siyasî mecburiyetleri bahane ederek eski yönetime geri döner. Otuz üç yıl süren bu ara dönemden sonra dış baskıların da etkisiyle 1908'de Meşrutiyet ikinci kez ilân edilir. Tarihte *31 Mart Olayı* olarak

---

¹ Enver Ziya Karal, **Osmanlı Tarihi Islahat Fermanı Devri (1861- 1876)**, C 7, Ankara: TTK Basımevi, 1995, s. 340-341.

bilinen ayaklanma sonucunda 1909'da İstanbul'a giren Hareket Ordusu II. Abdülhamid'i tahttan indirip yerine Mehmed Reşad'ı sultan ilân eder.

II. Abdülhamid'in öldürülmesinin ardından felâketler birbirini izler. İttihat ve Terakki Partisi II. Meşrutiyet'le beraber iktidarı ele geçirir. Balkan ve İtalyan Savaşları'yla gelen kayıplara rağmen Osmanlı Devleti kendisini 1914'te başlayan I. Dünya Savaşı'nın içinde bulur. Bu savaş Osmanlı Devleti'nin sonu olur.

1.2. On Dokuzuncu Yüzyılda Kültür ve Edebiyat

Kültür, tarihî ve toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddî ve manevî değerleri kapsar.¹ Kültürün bu geniş anlamıyla on dokuzuncu yüzyıl Osmanlı toplumuna bakıldığında, batılılaşma hareketlerinin kültüre yön verdiği görülür. Batı üstünlüğünün fark edilip Osmanlı İmparatorluğu'nun eski gücüne kavuşması için girişilen reform hareketleriyle toplum yeni bir çehre kazanmaya başlar. Osmanlı yöneticilerinin görüş ve çabalarıyla gerçekleşen yenilikler zamanla halkı da içine alır. Bu anlamda, batılılaşma yukarıdan aşağıya doğru bir harekettir denilebilir.

“II. Mahmud'un hükümdarlığı Batıya karşı yeni bir bilinçlenme ve hayranlığı getirdiği gibi geleneksel Osmanlı tutumunun değiştirilmesi gerektiği duygusunu da uyandırmıştır. Osmanlılar artık Batıyı hor görmeye devam edemeyeceklerdir. Böylelikle giyimlerinden dillerine, düşüncelerine hatta eğlence biçimlerine kadar yaşantılarının çeşitli alanlarına yayılan bir değişiklik dönemi başlamıştır. II. Mahmud; modern bir şekilde yapılmış, Batı stili mobilyalarla döşenmiş Dolmabahçe Sarayındaki yaşantısı, Avrupalı bir hükümdar gibi giyinişi, opera ve baleye gösterdiği ilgiyle bu yolda halka önder olmuştur.”²

Osmanlıların İslâm dini ve Doğu kültürüne dayalı yaşayışları giderek Batı kültürü ve yaşantısına yaklaşır. Bu yaklaşma özellikle Tanzimat Döneminde hız kazanır. Bu dönemde Beyoğlu, Batılı yaşayışın hâkim olduğu bir semt hâline gelir. Surlar içindeki İstanbul ve halkı ise bu tarz yaşayışa yabancıdır. Asırlardır ihmal edilen halk bu dönemde koyu bir taassup içindedir.

¹ İsmail Parlatır vd. , **Türkçe Sözlük**, 9. bs. , C 2, Ankara: TDK Yay. , 1998.

² Shaw, a.g.e. , s. 79.

Tanzimat Fermanı'nın ilânıyla Osmanlı toplumunda bir ikilik oluşur, memleketteki ruh bütünlüğü kırılmaya başlar. Düşünce yapısında gün geçtikçe etkisini artıran eski ve yeni çatışması yüzyılın en büyük gerçeğidir. Buna rağmen, İzmir ve Selânik gibi öteden beri Avrupa ticaretine alışık bazı sahil şehirleri dışında bütün memleket İstanbul'da başlayan hayata yabancıdır. İstanbul'un mütevacı şehir hayatı ise batıdan zorunlu gördüğü şeyleri ancak kabullenir. Halkta eski zihniyet aynen devam eder; yüzeysel yenilikler yavaş da olsa kabul görürken ucu dine dokunan hiçbir yenilik sıcak karşılanmaz.¹

Edebiyat ve edebiyatçılar içinde buldukları toplumun siyasî, sosyal ve kültürel şartlarından bağımsız değildirler. Edebî eser, çağını yansıtır ve ona ışık tutar. On dokuzuncu yüzyılda batılılaşmanın etkisiyle ortaya çıkan eski yeni çatışması, edebiyat alanında da kendini gösterir. Osmanlı toplumunda Tanzimat'la birlikte gelen değişiklikler zamanla edebiyatta da yankısını bulur. *“Sosyal hayatta, mimarî, resim, şiir gibi sanat dallarında kendisini hissettirmeye başlayan ve II. Mahmud döneminden itibaren yeni bir ivme kazanan zihniyet çözülüşünün yeni bir edebiyat anlayışını doğurması, on dokuzuncu asrın ikinci yarısında mümkün olabilmiştir. Çünkü siyasette ve kültür değişiminde görülen keskin çizgilerin edebiyata yansımaları uzun bir sürece yayılmaktadır.”*²

Tanzimat Fermanı 1839'da ilân edilir, edebiyatta Tanzimat ise 1860'ta başlar. 1860, Şinasî ve Âgâh Efendi'nin birlikte çıkardıkları ilk özel gazete olan *Tercüman-ı Ahvâl*'in yayın hayatına giriş tarihidir. Şinasî, edebiyatta yeniliğin öncülüğünü üstlenir, pek çok alanda ilklere imza atar. *Tercüman-ı Ahvâl* gazetesi hikâyeye, roman, tiyatro gibi batı kaynaklı yeni türlerin tanıtılması ve yaygınlaştırılmasında çok önemli bir rol üstlenir.

“Osmanlı orta sınıfının oluşması, entelektüel bir uyanışa, bu da Müslüman toplumunda geleneksel kültür liderliği rolünü oynayan ulemanın yerini yeni Osmanlı aydınlarına kaptırmasına neden oldu. Osmanlı entelektüel davranışının en genel niteliği daha çok yönetici sınıf için ve yönetici sınıf tarafından yaratılan geleneksel

¹ Ahmet Hamdi Tanpınar, **19 uncu Asır Türk Edebiyatı Tarihi**, 8. bs. , İstanbul: Çağlayan Basımevi, 1997, s. 136-137.

² Mustafa İsen vd. , **Eski Türk Edebiyatı El Kitabı**, 2.bs. , Ankara: Grafiker Yay. , 2003, s. 152.

Osmanlı edebiyatının biçim ve konularından uzaklaşılmasıydı. Bunun yerini Batıdan ithal edilen romanlar, oyunlar, operalar, kısa hikâyeler, incelemeler almıştı. Bunlar yalnızca aşk ve ihtiras gibi konuları, yöneticilerin yaşamları ve ilgi duydukları konuları kapsamakla kalmayıp imparatorlukta herkesi ilgilendiren büyük politik, ekonomik, sosyal ve dinî sorunlarla düşünceleri de okura sunmaktaydı.”¹

Böylece, İslâmiyet etkisinde dîvân edebiyatı ve halk edebiyatı olmak üzere iki ana koldan gelişimine devam eden Türk edebiyatı, on dokuzuncu yüzyılda Batı etkisine girer ve Batı etkisinde gelişen bir Türk edebiyatı doğar. Doğu kültürünün içinde yetişen Osmanlı aydınlarının, Batı kültürüyle tanışmasıyla başlayan bu süreç doğu-batı ve eski-yeni olmak üzere başlıca iki çatışmayı beraberinde getirir. Tanzimat dönemi edebiyatçıları şekil yönünden dîvân edebiyatına bağlı kalırken edebiyata içerik olarak yenilik getirirler. Devletin ve toplumun diğer alanlarında yapılan yeniliklerde görülen ikilik Tanzimat edebiyatına da yansır.

1.3. On Dokuzuncu Yüzyıl Dîvân Şiiri

Tarihî olaylar, sosyal yapı ve kültürel durumun sanat ve edebiyat üzerindeki etkisi tartışılmazdır. Altı yüz yıllık bir geçmişi olan klâsik şiir söyleme geleneği imparatorluğun siyasî, ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda çöküşünün gerçekleştiği on dokuzuncu yüzyılda da devam eder ancak kuğu son şarkısını çoktan söylemiştir. Uzun ve ardı arkası kesilmeyen savaşların gölgesinde, düşünsel değişikliklerin de etkisiyle bu yüzyıl, dîvân şiirinin kendi kendini tükettiği bir zaman dilimidir.

On dokuzuncu yüzyıl başları, dîvân şiirinin son yıllarıdır. Bundan öteye yaratıcı olmayan şairlerin taklit içinde koştuıkları görülür. Gerçi, on dokuzuncu yüzyıl boyunca ve yirminci yüzyıl başlarına kadar dîvân tertip edenler vardır. Fakat onlar bu şiire bir katkıda bulunamazlar.² Yüzyıllardır süregelen büyük bir gelenek bu asırda da temsilciler yetiştirir. Sadece İstanbul kütüphanelerinde dîvânı olan şâirlerin sayısının yüz on dördü bulması, bu edebiyatı besleyen kaynakların hâlâ canlılığını koruduğunu göstermektedir.³

---

¹ Shaw, a.g.e. , s. 166.

² Ahmet Kabaklı, **Türk Edebiyatı**, 11. bs. , C 2, İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yay. , 2002, s. 715.

³ İsen vd. , a.g.e. , s. 153.

Dîvân şiirinde Nedim'le başlayan mahallîleşme akımı, bu yüzyıl şâirlerinin elinde bayağı, sanattan yoksun, kimi zaman da müstehcen bir görünüm kazanır. Fuzulî, Nef'î, Nedim, Nailî, Nâbî, Şeyh Gâlib bu yüzyıl şâirlerinin örnek aldığı isimlerdir. Uzun yıllar örnek alınan İranlı şâirler ise artık önemini yitirmiştir.

Önceki dönemlerde olduğu gibi dinî, tasavvufî içerikli şiir yazma geleneği dîvân şiirinin bu son döneminde de devam eder. Hemen hemen tüm şâirlerin bir tarîkate bağlı bulunduğu Osmanlı İmparatorluğu'nun bu buhranlı zamanında tekkeler, insanların umut ışığı aradığı yerlerdir. Özgün bir anlayıştan uzak olarak bu dönem şâirleri büyük şâirlerin şiirlerine nazireler yazar, tasavvufun alışlagelmiş mazmun ve mecazlarıyla dîvânlar oluştururlar. Bu şekilde, büyük şâir olunmayacağı açıktır.

On dokuzuncu yüzyılda tekke geleneği Kuddusî, Osman Şems, Safî, Edib Harabî gibi birçok temsilci yetiştirir. Tekkelerden feyiz alan şâirlerin sayısındaki artışa bağlı olarak dinî, tasavvufî şiirlerin arttığı görülür.¹

Dîvân şiirine eski görkemini kazandırmak, ona yeni bir biçim vermek amacıyla on dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkan *Encümen-i Şu'arâ* meclisleri, çalışmalarıyla dikkati çeker. Aralarında Namık Kemal'in de bulunduğu bir grup şâir, her salı Hersekli Ârif Hikmet'in evinde toplanarak şiir üzerine görüş alışverişinde bulunur, konuşma ve tartışmalar yaparlar. Encümen-i Şu'arâ'nın bu çalışmaları, dîvân şiirine eski gücünü kazandıramasa da yeni yetişen şâirlere yol göstererek bilinçli ve büyük şâirlerin izinde şiir söylemelerine hizmet eder.

On dokuzuncu yüzyıl dîvân şâirlerinin büyük çoğunluğu devlet dairelerinde kâtiplik yapar yahut hayata bu yolla atılırlar. Bu dairelerin başında bulunan yüksek memurların çoğu da şâirdir. Bununla beraber; önceki yüzyılların tersine bu yüzyıl padişahlarının İlhâmî mahlasıyla şiirler yazan III. Selim ile Adlî mahlasıyla şiirler yazan II. Mahmud dışında şiirle ilgisi yoktur.²

Bu yüzyılda yetişmiş önemli dîvân şâirleri Enderunlu Vâsıf, Keçecizade İzzet Molla, Şeyhülislâm Ârif Hikmet, Şeref Hanım, Leskofçalı Gâlib, Yenişehirli Avnî,

¹ İsen vd. , a.g.e. , s. 154. , 160.

² **Büyük Türk Klâsikleri**, XIX. Yüzyıl Dîvân Edebiyatı, C 8, İstanbul: Ötüken Neşr. , 1988, s. 99. , 101.

Hersekli Ârif Hikmet ve daha çok nesir alanında adını duyurmuş Âkif Paşa'dır. Leylâ Hanım, Aynî, Pertev Paşa, Dâniş, Kâzım Paşa, Osman Nevres ise yüzyılın çeşitli yönleriyle dikkat çeken diğer şâirleridir. Dîvân'ını çalışmamıza konu edindiğimiz Hasan Rızâ ise adını şâirliğinden ziyâde hat sanatındaki beceri ve ustalığıyla duyurmuştur.

1.4. On Dokuzuncu Yüzyılda Tarikatların Durumu

Tarikat; insanları doğru yola ulaştırmak, İslâm inancı ve tasavvufunu yaymak amacıyla izlenen yolların sistemleşmiş şeklidir. Tarikatlar kaynağını şeriattan alarak yaptıkları bu faaliyetleriyle on dokuzuncu yüzyıl Osmanlı toplumunda önemli görevler üstlenirler. *Nakşibendilik, Halvetîlik, Kadîrîlik, Rıfâîlik*¹ bu yüzyılda adı anılması gereken tarikatlardır.

Osmanlı İmparatorluğu'nun kuruluşundan dağılmasına kadar geçen sürede tarikatların toplum hayatına etkisi büyük olur. Şeyh Edebâli'nin Osman Bey'e kuruluştaki terbiye ve nasihati kadar, İstanbul'un fethinde Fâtih Sultan Mehmed'in yanı başında yer alan Hacı Bayram-ı Velî'ye bağlı Ak Şemseddin Hoca'nın gördüğü saygı tarikatlara verilen önemi açıkça gösterir. Bu işlevleriyle tarikatlar, devlet tarafından korunur ve destek görürler.

On dokuzuncu yüzyılda devlet ve tarikatlar arasındaki olumlu durumun batılılaşma ve reform hareketleri yüzünden tersine döndüğü söylenebilir. Ulema sınıfı ve tarikatların yapılan yeniliklere gâvur icadı gözüyle bakması, en ufak meselelerde *din elden gidiyor* bahanesiyle halkı isyana sevk etmesi bunda etkili olmuştur.

“Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılmasından bir müddet sonra Bektaşî tarikatı da yasak edildi. Bektaşîlik ile Yeniçeri Ocağı arasında yakınlık ocağın kuruluşunda Hacı Bektaş Veli tarafından takdis edilmesiyle başlar. Bektaşîler yeniçeriler gibi her türlü yeniliğe düşmandılar. Bu itibarla, yeniçeri isyanlarında her zaman fikir ve

---

¹ İsmet Zeki Eyüboğlu, *Günün Işığında Tasavvuf Tarikatlar Mezhepler Tarihi*, İstanbul: Geçit Ktb. , 1987, s. 458.

işbirliği yaparlardı.”¹ II. Mahmud’un Yeniçeri Ocağı’yla birlikte Bektaşî tekkelerini de kapatması tarikatların gücünü zayıflatır.

II. Abdülhamid’in istibdat döneminde, on dokuzuncu yüzyıl boyunca zayıflayan devlet-tarikat ilişkileri yeniden canlandırılır. *Nakşibendilik* başta olmak üzere bu dönemde *Halvetilik*, *Kadîrîlik*, *Rıfâîlik*, *Sünbülîlik*, *Sâdîlik*, *Celvetîlik* ve *Şa’bânîlik* güçlendirilen tarikatlardır. Osmanlı’nın son dönemlerinde sadece İstanbul’da 1834’te 209, 1840’ta 259, 1889’da 307, 1918 yılında da 254 tarikat tekkesi bulunmaktadır. Tarikatlar yaygın ve etkili kurumlar olarak imparatorluğun son yüzyılında öteden beri var olan faaliyetlerine devam ederler.²

Gerek imparatorluğun içine düştüğü çıkmaz, gerekse de değişen sosyal ve iktisadî yapı bu yüzyıl insanını derin bir umutsuzluğa sürükler. Böyle bir ortamda, önceki dönemlerde olduğu gibi, halkın dine ve tasavvufa sığındığı, kurtuluşu tekkelerde aradığı görülür. Mevlevîlik daha çok yüksek tabaka, Nakşibendîlik ulema sınıfı, Kadîrîye, Halvetîlik ve kolları da halk arasında yayılma imkânı bulur.

Dîvân’ındaki şiirlerin içeriğinden Halvetî tarikatına bağlı olduğu anlaşılan Hasan Rızâ’nın şiiri, İslâm inancı ve tasavvuf kaynağından beslenir. Eseri daha iyi anlayabilmek için Halvetîyye’yi kuruluşu, gelişim çizgisi ve kollarıyla tanımak yararlı olacaktır.

---

¹ Karal, *Osmanlı Tarihi Nizam-ı Cedid ve Tanzimat Devirleri (1789 -1856)*, s. 150.

² Ahmet Yaşar Ocak, *Osmanlı Toplumunda Tasavvuf ve Sufiler (kaynaklar-doktrin-ayin ve erkân-tarikatlar-edebiyat-mimari-ikonografi-modernizm)*, Ankara: TTK Yay. , 2005, s. 240.

1.4.1. Halvetî Tarîkatı ve Kolları

Halvetîyye tarîkatı, adını kurucusu Ebû Abdillâh Siracüddin Ömer b. Ekmelüddin el-Halvetî (ö. H 750 / M 1349 veya H 800 / M 1397)'den almıştır.¹ İran'da doğmakla beraber Anadolu'da daha fazla yayılma olanağı bulan tarîkat, otuzdan fazla şubesiyle en yaygın tarîkat olmuştur. Halvetîliğin ikinci pîri sayılan Seyyid Yahyâ-yı Şîrvânî'nin (H 867 veya 869 / M 1463-1464) ölümünden sonra tarîkat dört ana kola ayrılmış, bu kollardan da kırk kadar şube ortaya çıkmıştır.²

Sâdık Vicdânî'nin çıkarttığı Halvetîyye silsilesine göre; tarîkat manevî feyzini birinci sırada Hz. Muhammed, ikinci sırada Hz. Ali'den almaktadır. Bundan sonra silsile şu şekilde devam etmektedir:

Seyyidü't-Tâbi'în Ebû Sa'îd Hasan b. Yesâr el-Basrî, Habib el-A'cemî, Ebû Süleyman Dâvud b. Nâsir et-Ta'î, Ebû'l-Mahfuz Mâruf Ali el-Kerhî b. Feyrûz, Ebû'l Hasan Seriyî es-Sakatî b. Muğles, Ebû'l Kâsım Cüneyd b. Muhammed el-Bağdâdî, Ebû Ali Ahmed Mimşâd ed-Dîneverî, Ebû Abdillâh Muhammed Dîneverî, Ebû Ahmed el-Esved Mus'ab-ı Hemedânî, Muhammed Amveyh b. Abdillâh el-Bekrî, Ebû Hafs Ömer Vecihüddin el-Kâdî el-Bekrî, Ebû'n-Necib Zıyâüddin Abdülkâhir el-Bekrî es-Sühreverdî, Ebû Reşid Kutbuddin el-Ebherî, Rüknuddin Muhammed Nehhâs el-Buhârî, Şihâbüddin Muhammed et-Tebrîzî, Cemâleddîn-i Şîrâzî, İbrâhim Zâhid Gîlânî, Sa'düddin-i Fergânî, Kerîmüddin Ahî Muhammed b. Nûr el-Halvetî, Halvetîyye tarîkatının pîri Ebû Abdillâh Siracüddin Ömer b. Ekmelüddin el-Halvetî, Ahî Emre Muhammed el-Halvetî, Hacı İzzeddin el-Halvetî, Sadreddin el-Hayyâvî, ikinci pîr Celâleddin Yahyâ b. es-Seyyid eş-Şîrvânî.³

Halvetî tarîkatı, Osmanlı İmparatorluğu'nda en yaygın ve etkili tarîkatlardan biridir. İran topraklarında kurulmuş, on beşinci yüzyılın ikinci yarısından itibaren Osmanlı topraklarına girmiş ve hızla yayılarak zamanla pekçok kola ayrılmıştır. Bu

¹ İlyas Yazar, **Ömer Fuâdî Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Bülbülüyye'sinin Metni**, İstanbul: Hamle Yay. , 2001, s.12.

² Abdülkerim Abdulkadiroğlu, **Halvetîlik'in Şa'bâniyye Kolu Şeyh Şa'bân-ı Velî ve Külliyesi**, Ankara: Kastamonu Şeyh Şa'bân-ı Velî Derneği Yay. , 1991, s. 19.

³ Sadık Vicdânî, **Tarikatlar ve Silsileleri (Tomâr-ı Turûk-ı 'Aliyye)**, (haz. İrfan Gündüz), İstanbul: Enderun Ktb. , 1995, s. 173-176.

sünnî tarîkat bünyesinde pek çok tarîkatın doğuşunu gerçekleştirdiği için tarîkat kuluçkası olarak da nitelendirilmiştir.¹

Halvetîliğin ikinci pîri sayılan Seyyid Yahyâ-yı Şîrvânî'nin halifeleri tarîkatın Anadolu topraklarına girişini ve burada yayılışını sağlamıştır. Seyyid Yahyâ-yı Şîrvânî'nin mürşidi Şeyh Sadreddin-i Şîrvânî'nin yetiştirip Anadolu'ya gönderdiği Amasyalı Pîr İlyâs'ın faaliyetleri tarîkatın gelişmesinde önemlidir. Pîr İlyâs Halvetîliği Anadolu'ya taşıyan ilk isimdir.²

Seyyid Yahyâ-yı Şîrvânî'nin döneminde Halvetîlik hızlı bir yayılma göstermiş, ikinci pîrin ölümünden sonra da dört ana kola ayrılmıştır:

1. Ömer Rûşenî tarafından kurulan *Rûşenîyye*
2. Cemâl-i Halvetî'nin kurduğu *Cemâliyye*
3. Ahmed Şemseddîn-i Marmaravî'nin kurduğu *Ahmediyye*
4. Şemseddîn Ahmed-i Sivâsî tarafından kurulan *Şemsiyye*.³

Halvet, sözlükte *yalnız kalmak; ibadet, zikir ile meşgul olmak için تنها bir hücreye kapanma* anlamlarına gelir. Tasavvufta ise *şeyhin emir ve tensibi ile müridin karanlık ve dar bir yere çekilip ibadetle meşgul olması* anlamıyla kullanılan bir tabirdir.⁴ Halvetî tarîkatının kurucusu Ömer Halvetî, vaktinin çoğunu hücrede ibadetle geçirdiği ve kendisinden sonra gelenler de ona uyararak halvete girdikleri için tarîkat bu adla anılır.⁵

Süleyman Uludağ Halvetîliğin esasları konusunda şunları söyler: *“Halvetîyyede nefsin kötülükten ve günahlardan arındırılması esastır. Bunun yolu da dille, kalple, ruhla ve sırla yapılan zikirdir. Genellikle tasavvufta önem verilen az yeme, az konuşma, az uyuma, inzivâ, zikir, fikir, şeyhe gönülden bağlı olma ilkelerine Halvetîlikte hassasiyetle uyulur. Müşâhede mertebesine ulaşmak için mücâhede şarttır.”*⁶

¹ Ocak, a.g.e. , s. 214, 238.

² Ocak, a.g.e. , s. 214.

³ Ocak, a.g.e. , s. 215.

⁴ Yazar, a.g.e. , s. 13, 14.

⁵ Fazıl Çifçi, **Hazreti Pir Şeyh Şa'bân-ı Velî**, Hazreti Pir Şeyh Şa'bân-ı Velî Kültür Vakfı Yay. , Kastamonu: 2002, s. 68.

⁶ Süleyman Uludağ, “Halvetiyye”, **DİA**, C 15, Diyanet Vakfı Neşr. , İstanbul: 1997, s. 394.

Halvetîliğin önemli özelliklerinden biri de *esma-i seb'â* adı verilen yedi isimdir. Mürid, nefsin yedi mertebesine karşılık gelen bu yedi ismi zikrederek kâmil insan olma yolunda ilerler. Nefsin yedi mertebesi ve bunlara karşılık gelen isimler şunlardır: Emmâre: kelime-i tevhid, levvâme: Celâl, mülhime: Hû, mutmainne: Hak, râziyye: Hayy, marzıyye: Kayyûm, sâfiyye: Kakhâr.¹

Halvetîyye tarîkatında müridin her gün tek başına okuduğu, haftanın günlerine göre değişiklik gösteren, zikirler ve dualar vardır. Yahyâ-yı Şîrvânî'nin *Virdü's-Settâr*'ının okunmasına önem verilir. Ayrıca *darb-ı esmâ*, *devrân*, *hadrâ* gibi çeşitli isimlerle anılan zikir, haftanın belli günlerinde tekkelerde cehrî olarak topluca icra edilir. Devranda başta ney, kudüm ve def olmak üzere çeşitli mûsiki aletleri eşliğinde ilâhiler okunur. Zikir yapılırken mûsikiye önem verilir.²

1.4.2. Halvetîyye Tarîkatının Şa'bânîyye Kolu

Hasan Rızâ'nın bağlı bulunduğu *Şa'bânîyye*, Halvetî tarîkatının Cemâlîyye kolunun en önemli şubesidir. Adını kurucusu Kastamonulu Şeyh Şa'bân-ı Velî'den alan Şa'bânîyye, özellikle Orta Anadolu'da yayılmakla birlikte İstanbul'da da büyük bir yaygınlık kazanmıştır. Osmanlı sultanlarından 16'sının Halvetî oluşu, İstanbul'da 69 Halvetî tekkesine karşılık 25 Şa'bânîyye tekkesinin olması bu yaygınlığın göstergesidir.³

Şa'bânîyye silsilesi Cemâl el-Halvetî'den Hayreddin-i Tokadî'ye, ondan da Şeyh Şa'bân-ı Velî'ye ulaşır. Hz. Pîr'den sonra tarîkatın başına geçen isimler şunlardır: Osman Efendi, Hayreddin Efendi, Abdülbâkî Efendi, Muhyiddin Efendi, Ömer el-Fuâdî Efendi, İsmail Kudsî Efendi, Mustafa b. İsmail Kudsî Efendi, Abdurrahman Efendi, Hafız İbrahim Efendi, Hafız Ahmed b. Çelebi Pîr Mustafa Efendi, Muhammed Efendi b. Hafız Ahmed Efendi, Abdullah b. Muhammed Efendi, Hafız Mustafa Vahdetî Efendi, Hafız Abdurrahman Efendi b. Mustafa Vahdetî Efendi, Hafız Muhammed Sa'id Efendi b. Hafız Abdurrahman Efendi, İbrahim Efendi, Atâ Efendi.⁴

¹ Abdulkadiroğlu, a.g.e. , s. 20.

² Uludağ, a.g.e. , s. 394.

³ Abdulkadiroğlu, a.g.e. , s. 23. , 26.

⁴ Sadık Vicdâni, a.g.e. , s. 210-212.

Şeyh Şa‘bân-ı Velî, memleketi Kastamonu ve İstanbul’da zahirî ilimleri tahsil ettikten sonra Bolu’da Cemâliyye halifelerinden Hayreddin-i Tokadî’nin hizmetine girmiştir. Şeyhinin yanında on iki yıl kaldıktan sonra hilafet alarak irşad vazifesiyle Kastamonu’ya gönderilmiştir. Şeyh Şa‘bân-ı Velî ve tarîkatının şöhreti zamanla her tarafa yayılmış, halktan ve ulemadan pek çok kişiyi etrafında toplamıştır. Şeyhin vefatından sonra halifeleri aracılığıyla tarîkat Fas ve Hicaz’a kadar yayılmıştır.¹

Sonuç olarak, hemen herkesin bir tarîkate bağlı olduğu on dokuzuncu yüzyıl Osmanlı toplumunda Hattât Hasan Rızâ da, yaşadığı dönemin bu geleneğine uyarak Halvetîliğin Şa‘bânîyye koluna girmiş ve bu düşünce sistemi doğrultusunda tasavvufî şiirler yazmıştır.

---

¹ Ocak, a.g.e. , s. 219-220.

2. HASAN RIZÂ'NIN HAYATI VE EDEBÎ KİŞİLİĞİ

2.1. Hasan Rızâ'nın Hayatı

On dokuzuncu yüzyıl dîvân şiirinin ayakta durmaya çalıştığı, adım adım sona yaklaştığı bir dönemdir. Tezkire yazma geleneği de bu dönemde son ürünlerini ortaya koymuştur. Yüzyılın en başarılı tezkiresi sayılan Fatin Davud Tezkiresi, Abdülmecid devrine kadar olan şâirleri içine almıştır.¹

Hasan Rızâ, Dîvân'ını

Hezārān şükr ü hamd ile Rızâ di târih-i tāmmin

*Revâc buldu bu dîvânçe şalât-ı Muştafâ üzre*²

1309

beytinde de belirttiği gibi H 1309 / M 1892'de tamamlamıştır. Yirminci yüzyıla birkaç yıl kala tamamladığı Dîvân'ıyla Hasan Rızâ, Fatin Davud Tezkiresi'nde yer alamamıştır. Yaptığımız araştırmada on dokuz ve yirminci yüzyıl şâirlerini ele alan diğer tezkirelerde ve biyografik eserlerde de Hasan Rızâ ismine rastlayamadık. Bununla birlikte, taradığımız bu eserleri yararlanılan yayınlar kısmında vermekle yetindik.

Hattât olması hasebiyle Hasan Rızâ adına hat sanatı ile ilgili eserlerde rastladık. Bu kaynaklar, Hasan Rızâ'dan on dokuzuncu yüzyılın büyük bir hattâtı olarak bahsetmekte ve onun tasavvufî manzumelerden oluşan bir dîvânı olduğu bilgisini vermektedirler. Bu kaynaklardan birinin yazarı olan İbnü'l-Emin Mahmud Kemal İnal, Hasan Rızâ'dan biyografisini istemiş, Hasan Rızâ, H 1334 / M 1915-1916'da ona cevaben yazdığı yazıda kendisi ve eserleri hakkında bilgi vermiştir. Biz de çalışmamızın bu bölümünde Hasan Rızâ'yı bu kaynaklardan ve Dîvân'ından hareketle tanıtmaya çalışacağız.

Üsküdar Aynalı Mescid civarında H 1265 / M 1849'da doğan Hasan Rızâ, Mustafa Reşîd Paşa'nın kilercisi ve Tırnova posta müdürü Ahmed Nazîf Efendi'nin oğludur. Dedesinin adı İbrahim, onun babası da Halil Efendi'dir. Aslen

¹ İsen vd. , a.g.e. , s. 159.

² Bkz. Metin 63 / 3 s. 83.

Bulgaristan'ın Tırnova eyaletinden olan aile, Rus Savaşı'ndan sonra İstanbul'a göçmüştür.¹

İbnü'l-Emin Mahmud Kemal İnal'ın verdiği bilgiye göre Ahmed Nazif Efendi 1269 H / 1853'te Rus Savaşı sırasında posta müdürlüğüne getirilmiş, ailesini alarak Silistre'ye yerleşmiştir. Savaş bitiminde İstanbul'a döndüklerinde Hasan Rızâ, Bozdoğan Kemerî'nde Kaptan Paşa Mektebi'ne başlamış, daha sonra Hafız Münib Efendi Mektebi'ne devam etmiştir. Öğreniminin ilk yıllarından itibaren hat sanatına ilgi duyan Hasan Rızâ, aralarında Sucu Hüseyin ve Hattât Yahyâ Hilmi Efendi'lerin de bulunduğu zamanın en iyi hocalarından ders almış, ailenin Horhor'a taşınması üzerine derslere Evliya Mektebi'nde devam etmiştir.²

Babasının Tırnova posta müdürlüğüne atanması üzerine Hasan Rızâ ailesiyle birlikte Tırnova'ya gitmiştir. Tekrar İstanbul'a döndükten kısa bir süre sonra babası Ahmed Nazif Efendi koleraya yakalanmış ve elli yaşında vefat etmiştir. Bunun üzerine Hasan Rızâ'nın eğitimini Pertevniyal Valide Sultan'ın kapu çuhadarı olan amcası Hacı Hüseyin Efendi üstlenmiştir. Hüseyin Efendi, Valide Sultan'ın aracılığıyla yeğenini Mûsika-i Hümâyûn'a kaydettirmiştir. Hasan Rızâ burada hüsn-i hat hocası Şefik Efendi'nin hat derslerine devam etmiş ve on altı öğrenciyle beraber icazet almıştır. Üstadların üstadı kabul edilen Kazasker Mustafa İzzet Efendi, Şefik Efendi'nin aracılığıyla bir müddet Hasan Rızâ'ya ders vermiştir.³

Yahyâ Hilmi Efendi'den sülüs ve nesih, Sâmi Efendi'den de nesta'lik yazısını öğrenen Hasan Rızâ'nın⁴ hattât olma yolunda başlangıçtan itibaren iyi bir eğitim gördüğünü söyleyebiliriz. Sanatın iyi bir terbiyeci olduğunu bilen Osmanlılar, eğitim ve öğretim çağındaki gençleri kötü alışkanlıklardan uzaklaştırmak ve onlara bir hayat disiplini kazandırmak için mûsikî ve hüsn-i hat gibi sanatları öğretirlerdi. Daha küçük yaşta yazıya başlayan gençler, hocalarının dizi dibinde hem yazı öğrenirler hem de kişilikleri gelişirdi. Çünkü yazı eğitimi aynı zamanda sabır, çalışma, düzen

---

¹ Muammer Ülker, **Başlangıçtan Günümüze Türk Hat Sanatı**, Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yay. , 1987, s. 37.

² İbnülemin Mahmud Kemal İnal, **Son Hattatlar**, İstanbul: MEB Yay. , 1970, s. 336.

³ İnal, a.g.e. , s. 336.

⁴ Muhittin Serin, **Hat Sanatı ve Meşhur Hattatlar**, İstanbul: Kubbealtı Neşr. , 2003, s. 200.

gibi iyi alışkanlıkları da beraberinde getirirdi.¹ Bu anlayış doğrultusunda mahalle mektebinden itibaren hüsn-i hat dersi gören Hasan Rızâ'nın yazıya olan ilgisi çok erken yaşta başlamıştır. Hat hocaları ondaki ilgi ve kabiliyeti görmüş olacaktı ki Hasan Rızâ'nın zamanın en iyi hocalarından ders alması için aracılık etmişlerdir. Böylesine disiplinli bir eğitim sonucunda Hasan Rızâ, on dokuzuncu yüzyılın en önde gelen hattâtlarından biri olmuştur. Bütün kaynaklar onun büyük bir hattât olduğu noktasında birleşerek onu Hâfız Osman'dan sonra en değerli hattât olarak sunarlar.

Hasan Rızâ, Dîvân'ın başında kendisini Seyyid, Hacı, Halvetî, Şa'bânî ve Mûsikî-i Hümâyûn hocası olarak tanıtır. Diğer bütün kaynaklarda Seyyid ve Hacı, Hasan Rızâ'nın en önemli sıfatı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Hasan Rızâ, H 1288 / M 1871'de Mûsika-i Hümâyûn imamı Halil Efendi'nin ölümü üzerine Mûsika-i Hümâyûn'a imam olmuştur. H 1293 / M 1876'da hacca gitmiş, Şefik Bey'in emekliye ayrılmasıyla 1879'da hat muallimliğine getirilmiş, ancak hat dersinin kaldırılmasıyla elinde sadece imamlık görevi kalmıştır. Hasan Rızâ, H 1324 / M 1908'de padişah mevlidhanları arasına katılmıştır. H 1332 / M 1914'te açılan *Medresetü'l-Hattâtîn*'e sülüs, nesih ve reyhanî hocası olarak atanmış, ancak gözlerindeki rahatsızlık yüzünden bu görevinden ayrılmak zorunda kalmıştır.²

Hasan Rızâ'nın uzun yıllar yaşadığı Cihangir'deki evi 1916'da çıkan bir yangında yanmış, Hasan Rızâ Rumelihisarı'nda başka bir eve taşınmıştır. Dört yıl sonra, H 10 Cemâziyelâhir 1338 / M 1 Mart 1920'de bu evde vefat etmiştir. Rumelihisarı kabristanına defnedilen Hasan Rızâ'nın ölümünden iki gün sonra evi yanmış, ancak eserleri kurtarılmıştır.³

Hasan Rızâ, ünlü kültür târîhçisi Süheyl Ünver'in halası Emine Zebercet Hanımla evlenmiştir.⁴ On bir yaşında babasını kaybeden Süheyl Ünver'in yetişmesinde ve ileride yapacağı değerli çalışmalarda Hasan Rızâ'nın önemli katkıları olmuştur.

---

¹ Serin, a.g.e. , s. 16.

² İnal, a.g.e. , s. 336-338.

³ Derman, a.g.e. , s. 345.

⁴ Ahmet Güner Sayar, A. Süheyl Ünver Hayatı, Şahsiyeti ve Eserleri 1898-1986, Eren Yayıncılık, İstanbul: 1994, s. 28.

Süheyl Ünver'in Ahmet Güner Sayar'a anlattıklarına göre Hasan Rızâ'nın evi Cihangir'de, Alçak Dam Mescidi karşısında güzel döşeli, üç katlı ahşap bir evdir. Süheyl Ünver annesinin de isteğiyle halası ve eniştesini bu evde sık sık ziyaret eder, yatıya kalır. Hasan Rızâ, Süheyl Ünver'e sülüs yazı dersleri verir, zaman zaman tasavvufî şiirler okur, sohbet aralarında fıkralar anlatır. Yazı yazmada çok iyi olmasa da Ünver bu ders ve sohbetler esnasında eniştesinin yazı ve karalamalarına baka baka hat sanatına karşı ilgi duyar, bu derslerden büyük keyif alır.¹

Hasan Rızâ hakkında en kapsamlı bilgileri Uğur Derman'ın Diyanet İslâm Ansiklopedisi için yazdığı makalesinde buluruz. Uğur Derman'ın bu yazısına göre kız ve erkek olmak üzere Hasan Rızâ'nın iki çocuğu vardır. Kızı Mükerrerem Hanım, Kandilli Rasathânesi'nin kurucusu Mehmed Fatin Gökmen'in eşidir. Oğlu Ahmed Süreyyâ Saltuk (ö. 1969) ise Dîvân-ı Hümâyûn Kalemî hulefasındandır. Harf İnkılâbı'na kadar Bâbîâlî'de hattâtlığı meslek edinmiş, daha sonra liselerde edebiyat öğretmenliği yapmıştır.²

Hasan Rızâ, Dîvân'ında H 3 Muharrem 1309 / M 9 Ağustos 1891'de doğan oğlu Ahmed Süreyyâ'nın doğumuna yazdığı bir târîh manzumesinde çocuğun akıllı, uzun ömürlü ve itaatkâr olması için Allah'a yalvarır, onu Allah'ın bir lütfu olarak nitelendirir:

*Bu güneh-kâra viridiñ bir evlâd
‘İlmiñ vir ‘âmil eyle Hudâyâ*

*Şer‘-i şerîfe eylesün hizmet
Anîla eyle qadrini bâlâ*

*Tûl-i ‘ömr ile eyle mu‘ammer
Olsun ilâhî ‘âkıl ü dâñâ*

*Tevfîkiñe kııl hem anı mazhar
Ef‘âlin eyle a‘lâdan a‘lâ*

¹ Sayar, a.g.e. , s. 98, 75, 66,100.

² M. Uğur Derman, “Hasan Rızâ Efendi”, **DİA**, C 16, İstanbul: Diyanet Vakfı Yay. , 1997, s. 346.

Mevlūdına di ey Rızâ târîh
*Tuḥfe-i ilāhiyye Aḥmed Şüreyyâ*¹
1309

Hasan Rızâ, yine aynı yıl içinde sekiz yaşında iken ölen Müzeyyen adında bir kız çocuğunun ölümüne târîh düşürmüştür. Müzeyyen adının Hasan Rızâ'nın kızı Mükerrerem'in adıyla uyumlu oluşu ve şiirde geçen ciger-pârem ifadesi, Müzeyyen'in Hasan Rızâ'nın kızı olduğu fikrini vermektedir:

Vedâ' itdi bu fânîye ciger-pârem âteş saçdı
*Dil-i ğam-nākımız pür-ḥûn idüp dâĝ-ı derûn açdı*²
1309

Sonuç olarak, Hasan Rızâ İstanbul'da mütevazı bir yaşam sürmüş, yetmiş bir yıllık ömrünü hat sanatına adayıp arkasında çok değerli eserler bırakmıştır. Hattâtlığının yanı sıra şiire de ilgi duymuş ve bir Dîvân tertip etmiştir. Bağlı bulunduğu Halvetî tarîkatından aldığı feyizle yazdığı şiirler onun edebiyat tarihimizde de bir yer edinmesini sağlamıştır.

---

¹ Bkz. Metin. 53 s. 70-71.

² Bkz. Metin. 61 / 1 s. 81.

2.2. Hasan Rızâ'nın Hat Sanatındaki Yeri

Hasan Rızâ, II. Abdülhamid döneminin en büyük hattâtlarındandır ve V. Mehmed Reşad'ın özel hattâtlığını yapmıştır.¹ Hat sanatındaki ustalığı görüşünde bütün kaynaklar birleşirler. Hasan Rızâ, İbnü'l-Emin Mahmud Kemal'e yazdığı mektupta “19 adet kelâm-ı kadim yazdım, 17 zata yazıdan icazet verdim” demekte, pek çok levha ve yazılarının künyesini vermektedir. İbnü'l-Emin Mahmud Kemal, onun için “En değerli hattâtlardan olduğu âsâr-ı nefîsesiyle sabittir.” değerlendirmesini yapmaktadır.²

M. Uğur Derman'ın verdiği bilgilere göre, Hasan Rızâ üretken bir sanatçıdır. H 1300-1325 / M 1878-1912 yılları arası ünlü hattâtın sanat hayatında en verimli dönemdir. Sülûs, celî, ta'lik ve nesih hatlarıyla pek çok eser vermiş olmasına rağmen nesihte daha başarılı olmuştur.

Hasan Rızâ, özellikle nesihle yazdığı Mushaf'larla tanınmıştır. Nesih ile Kur'ân yazmak onun elinde kemale erişmiştir.³ Yazdığı Mushaf'larda harekeleri uygun yerlere koyması, hattın okunuşunu kolaylaştırmıştır. Asıl şöhretini basılmak üzere yazdığı Âyet-i ber-kenar Mushaf'la kazanmıştır. Eczalı kâğıda eczalı mürekkep kullanarak özellikle hıfza çalışanlara kolaylık sağlamak üzere âyetlerin sayfa başında başlayıp sayfa sonunda bitecek şekilde düzenlediği ve her sayfasını on beş satır olarak yazdığı bu Mushaf'ın Matbaa-i Âmire baskısı H 1301 / M 1884'ten itibaren birçok defa yapılmış; fakat bu basımlar yüzünden yazısı bazı özelliklerini kaybetmiştir.⁴ Sultan Reşad'ın yazdırdığı büyük Kur'ân ve sekiz ciltlik Sahîh-i Buhârî önemli eserlerindedir. Yine basılan eserlerinden olan Türkçe tefsirli Kur'ân'da da sanatının zirvesine varmıştır. Bu Mushaf'ın aslı Mahmud Muhtar Paşa Koleksiyonu'ndan Mısır Milli Kütüphanesi'ne geçmiştir.⁵

Hasan Rızâ'nın sayısız hilye ve levhaları vardır. Cihangir Câmii levhaları, Sultan Selim Câmii için yazdığı Hilye-i Saadet, Mekke'de Makam-ı İbrahim'de asılı

---

¹ Sayar, a.g.e, s. 28.

² İnal, a.g.e. , s. 338-339.

³ M. Uğur Derman, **Türk Hat Sanatının Şâheserleri**, Ankara: Kültür Bakanlığı Yay. , 1982, nu. 47.

⁴ Derman, “Hasan Rızâ Efendi”, **DİA**, s. 345.

⁵ Derman, “Hasan Rızâ Efendi”, **Türk Ansiklopedisi**, C 19, Ankara: MEB Yay. , 1971, s. 27.

ilk dört halifenin isimleri bu tür yazılarından birkaçıdır.¹ Hasan Rızâ tezhipte de uğraşmış; ancak bunda hat kadar başarı sağlayamamıştır.

Hasan Rızâ'nın *Muhakkak-Sülüs-Nesih* Hilye Levhası

(M. Uğur Derman'ın *Türk Hat Sanatının Şâheserleri* eserinden alınmıştır.)

¹ Şevket Rado, *Türk Hattatları*, İstanbul: Yayın Matbaacılık.

2.3. Hasan Rızâ'nın Edebî Kişiliği

Hasan Rızâ büyük bir hattât olduğu için kaynaklar Hasan Rızâ'yı hattâtlığı açısından değerlendirmiş, şâirliği konusunda ise tasavvufî manzumeler kaleme aldığıyla belirtmekle yetinmişlerdir. Şâir olarak ismine tezkirelerde rastlanmaması da şâir kimliğinin hattâtlığının gölgesinde kaldığı fikrini vermektedir.

Hasan Rızâ, Dîvân'ında yer alan meşhur bir beytinde,

*Rızâ kâşâne-i fikrimde vüs'at yokdur ammâ kim
Hayâlim nakş iden hâmem dehânım bî-zebân söyler¹*

diyerek şâirliğini övmüş, hayalini ifade etmekte kaleminin kudretine atıfta bulunmuştur.

İbnü'l-Emin Mahmud Kemal İnal, Hasan Rızâ Dîvânı'ndan kırk birinci² ve otuzuncu³ şiirleri örnek göstererek Hasan Rızâ'nın şiiri ile ilgili ilk değerlendirmeyi yapmış, *manzumeler şâyân-ı ehemmiyet değildir⁴* demiştir.

Hasan Rızâ, mahalle mektebinden sonra hat sanatı üzerine eğitim görmüş, medrese eğitimi almamıştır. Kişisel zevk ve duyarlılığı onu şiirle uğraşmaya itmiştir. Dönemin pek çok şâiri gibi o da tasavvufî ile ilgilenmiş Halvetîliğin Şa'bânîyye koluna bağlanmıştır. On dokuzuncu yüzyılın çoğu estetik bakımdan klâsik çizgiden uzak şâirler kadrosu içinde Hasan Rızâ'yı tekke geleneği içerisinde düşünmek doğru olacaktır.

“Halk edebiyatı nazım şekilleri ve heceyle yazdıkları şiirlerin yanında klâsik nazım şekillerini de kullanan, tamamıyla tasavvufî anlatmaya dönük, nispeten sade bir dille eserler veren mutasavvıf şâirler etrafında oluşan edebiyat, tekke edebiyatı, tasavvufî edebiyat, dinî-tasavvufî halk edebiyatı gibi isimlerle anılmaktadır. Bu edebiyat zaman içerisinde gelişerek daha da incelmüş, iyi eğitim görmüş mutasavvıfların elinde klâsik estetik çizgisine yaklaşmıştır.”⁵ görüşü Hasan Rızâ'yı

¹ Bkz. Metin 97 s. 109.

² Bkz. Metin 41 s. 59-60.

³ Bkz. Metin 30 s. 50-51.

⁴ İnal, a.g.e. , s. 339-340.

⁵ İsen vd. , a.g.e. , s. 149.

tekke geleneği içerisinde düşünmemizi destekleyen bir görüştür. Şâir, Dîvân'ını oluştururken dîvân şiiri ve halk şiiri geleneğinin ikisinden de yararlanmışır. Onun aruz ölçüsüyle yazdığı şiirlerinin yanında heceyle yazdığı şiirleri de vardır.

Hasan Rızâ, Dîvân'ında yer alan yüz seksen yedi şiirden dokuzunu hece ölçüsüyle¹, geriye kalan kısmını da aruz ölçüsüyle yazmıştır. Aruzda çok başarılı olduğunu söyleyemeyeceğimiz şâir, genellikle tasavvufî konuları aruzla, aşk ve ayrılık gibi konuları heceyle yazmıştır.

Hasan Rızâ, ölçü, kâfiye, nazım şekli gibi dîvân şâirini sınırlandıran şekil özelliklerine fazla bağı kalmamıştır. Dîvân'ında, dîvân şiiri geleneğinde aruzla yazılan mu‘ammâ², târîh³ gibi nazım türlerini hece ölçüsü kullanarak yazmıştır. Kasîde nazım şekliyle yazdığı şiirlerden hiçbirisi dîvân şiirindeki kasîde formuna uymaz. Bu açıdan bakıldığında Hasan Rızâ, dîvân ve halk şiiri geleneklerinin ikisini de içinde barındıran şiirler kaleme almıştır.

*“Bu edebiyat işlediği konular ile halk dilini, düşüncesini, zevkini, duyu ve inancını esas alarak halkın bütünü ile iç içe bulunmakta ve her zümreye de hitabetmek suretiyle birleştirici-bütünleştirici bir rol oynamaktadır.”*⁴ sözüyle Abdurrahman Güzel tekke edebiyatının aydın kesim ve halk arasında köprü vazifesi gördüğüne işaret eder.

Hasan Rızâ'nın anlaşılır bir dille yazdığı dînî-tasavvufî şiirleri, anlamı ön plâna çıkarıp şekli fazla önemsemeyen yapısıyla dîvân şiiri geleneğinden ziyade tekke geleneği çerçevesinde yazılmış izlenimi verir. Bununla beraber, onun şiiri klâsik estetiği yakalamak isteyip de ona ulaşamayan bir düşünce ve zevkin ürünü olarak nitelenebilir.

Hasan Rızâ'nın şiirinin beslendiği ana kaynak, İslâm dîni ve tasavvufudur. Şâirin dünyaya, kendine, sanata ve şiire bakışı din ve tasavvufla açıklanabilir. Dinî

---

¹ Bkz. Metin 18 s. 35, 50 s. 65, 53 s. 70, 84 s. 96, 108 s. 129, 132 s. 155, 145 s. 167, 151 s. 177, 155 s. 182.

² Bkz. Metin 50 s. 65.

³ Bkz. Metin 53 s. 70.

⁴ Abdurrahman Güzel, “ Tekke Şiiri ”, **TDD Türk Şiiri Özel Sayısı III (Halk Şiiri)**, C 57, S. 445-450 (Ocak - Haziran 1989), Ankara: TDK Yay. , 1989, s. 251.

bilgisinin izleri âyet ve hadîslerde, tasavvufî bilgisi ise Halvetîlik düşüncesinde kendini hissettirir. Dîvân'ının başında kendini Halvetî, Şa'bânî sıfatlarıyla tanıtan Hasan Rızâ şiiirlerinde bu tarikat ve şeyhlerinden övgüyle söz eder. Şâirin Yahyâ Şirvânî övgüsünde yazdığı aşağıdaki şiiri Halvetîliğe bağlılığını açıkça gösterir:

*Saña gel bir haber virem yüce ola anıñ şanı
Tarîk-ı Halvetî pîri durur Yahyâ-yı Şirvânî*

*Dil-i 'âşıkları silmiş süpürmüş 'âlî-himmetdir
Göñül tahtında bir sulţân durur Yahyâ-yı Şirvânî*

*Qudümüyla nice cānlar iderler ağız-ı feyz el'ân
Kemāl-i menba'-ı 'irfān durur Yahyâ-yı Şirvânî*

*Huşuşā vird-i Yahyâ okuyan erlere bî-şek
Hudānıñ ulu ihsānı durur Yahyâ-yı Şirvânî*

*Semā'-ı sırr-ı tevhîdi tıyuran ehl-i Haqqā hep
Hidāyet mazharı bürhān durur Yahyâ-yı Şirvânî*

*O rütbe eşiyādandır nazariyyūñ disem cā'iz
Mürüvvet ma'deni insān durur Yahyâ-yı Şirvânî*

*Anıñ işrine pey-rev ol Rızā sen anı reh-ber kııl
Recāsı halkā maqbūldür Yahyâ-yı Şirvânî ¹*

Şa'bânîlik, on dokuzuncu yüzyılda Halvetîliğin yaygın bir koludur. Halvetîliğin Şa'bânîyye koluna mensup olan Hasan Rızâ, bir başka şiirinde Şa'bânîliğin pîri Şeyh Şa'bân-ı Velî ve müridlerini över:

---

¹ Bkz. Metin 154 s. 181-182.

*Gülistân Şeyh Şa‘bân-ı Velîdir
Gülü şolmaz tarîk-i Halvetîniñ
Velî soñra gelen bülbülleridir
Gülü şolmaz tarîk-i Halvetîniñ¹*

Şâir yazdığı Dîvân’ı Halvetî şeyhi İbrahim’e hediye ettiğini belirten bir kıt’a yazmıştır:

*Yâdigârım şeyhine İbrâhîme
Gül-i Şa‘bânî o şevki şâhîma
Oldu tañrîr-i dîvânım çün tamâm
Ey Rızâ Peygambere gel vir selâm²*

Hasan Rızâ tarîkata girmeyi Allah’ın sevgisini kazanmak ve ona ulaşmak için gerekli görür. Dîvân’ında pek çok yerde halkı tarîkata girmeye teşvik eder:

*Kim ki tarîka girer vuslata elbet irer
Böyle kulu Hağ sever bekle gönül kapusın³*

Bununla beraber Hasan Rızâ taassup sahibi değildir. Kendisi Halvetî olduğu hâlde Dîvân’ında Muhyiddîn-i Arabî, Abdülkâdir-i Geylânî, Hacı Bektâş-ı Velî, Mevlânâ gibi diğer tarikat büyükleri için yazılan şiirlerin bulunması bunun kanıtıdır. Hasan Rızâ’nın fikrî ve edebî kişiliğinde bu şahsiyetlerin önemli bir yeri vardır. Şâir İslâmiyet’e ve tasavvufa böylesi geniş bir açıdan bakmaktadır. Dindeki hoşgörü ve tevazu kendisinde fazlasıyla vardır.

Tasavvuf, Hasan Rızâ’nın şiirinde iktibas, telmih, tasavvufî kavram ve terimler yoluyla kendini gösterir. Daha çok nasihat verme üslûbunu kullanan şâir zaman zaman öyküleme, tekrar gibi yollara başvurur. Amaç şiir yoluyla tasavvuf ahlâkını ders vererek insanların şeriata ve sünnete uymalarına katkıda bulunmaktır.

---

¹ Bkz. Metin 54 s. 71.

² Bkz. Metin 76 s. 91.

³ Bkz. Metin 6 / 14 s. 14.

Şâirlerin edebî kişiliklerinin belirlenmesinde yazdıkları nazîreler önemli ipuçları verir. Bu bağlamda Hasan Rızâ'nın Mevlevî şeyhi Azmî'nin bir kıt'asına yazdığı nazîre dikkate değerdir. Azmî'nin aşkın gerçek anlamı ve mâ-sivâyı soran

*Āyet-i 'aşkın cihān hep lafzını ezberlemiş
Bir müfessir görmedim ammā ki tefsîr eyleye
Düşde gördüm cümle maḥv olmuş vücūd-ı mâ-sivā
Bir mu'abbir bulmadım ammā ki ta'bîr eyleye¹*

şiiirine Hasan Rızâ

*Eyleyen ezber cihānîñ āyet-i 'aşkın bu gün
Dil kitābıdır müfessiri buña yok iştibāh
Düşde görmek daḥi düşdür mâ-sivā maḥv olmasın
Böyle mevhūma mu'abbir aramak büyük günāh²*

kıt'asıyla aynı vezin ve kâfiyede cevap vermiştir. Yazdığı bu nazîre onun çağdaşı bir şâir ve mûsikîşinâs olan Azmî Dede'nin şiiirini beğendiği, sanatını kendine örnek aldığı fikrini verir.

---

¹ Bkz. Metin 92 s. 107.

² Bkz. Metin 93 s. 108.

3. HASAN RIZÂ DÎVÂNÎ'NİN İNCELENMESİ

3.1. Hasan Rızâ Dîvânı

Hasan Rızâ'nın hat sanatı dışında ortaya koyduğu tek eseri H 1309 / M 1892'de tamamladığı Dîvân'ıdır. Tasavvufî öğretileri didaktik ve lirik bir biçimde ele alan bu Dîvân'ın iki nüshası vardır. Daha küçük hacimli olanı İstanbul Üniversitesi (İÜ) Yazma ve Nadir Eserler Kütüphanesi'nde T / 2884'te kayıtlı bulunmaktadır. Hacimli olan diğer nüsha ise Süleymaniye (S) Kütüphanesi Yazma Bağışlar Bölümü'nde 3610 demirbaş numarasıyla kayıtlıdır.

Hasan Rızâ her iki nüshayı da kendi hattıyla yazmıştır. İÜ nüshasında yetmiş bir, S nüshasında ise yüz seksen yedi şiir bulunmaktadır. S nüshasında şiir sayısının artması, İÜ nüshasında bulunmayan bazı şiirlerin bu nüshada bulunması şâirin zamanla Dîvân'ını genişlettiği fikrini verir. S nüshasında İÜ nüshasından farklı olarak sayfaların kenar boşluklarına yazılmış der-kenar denilen şiirler bulunmaktadır.

İÜ nüshası hurûf-ı hecâ tertibine göre düzenlenmiştir. S nüshası ise mürettep bir dîvân özelliği taşımaz. Şâir, Dîvân'ını hurûf-ı hecâ tertibine göre düzenlemek istemiş, ancak bunda başarılı olamamıştır. Şiirlerin hangi harflerde yazıldığı sayfa kenarlarında belirtilmiştir. S nüshasının sonunda beş yapraktan oluşan *Fihrist-i Dîvân-ı Âcizî El-Hâcc Rızâ* başlığı altında H 1 Muharrem 1338 / M 26 Eylül 1919 târîhli Hasan Rızâ tarafından yazılmış bir fihrist bulunmaktadır. Şâir, Dîvân'ının hurûf-ı hecâ tertibine göre yazılması için bu fihristi düzenlediğini belirtmiştir.

Biz çalışmamızda S nüshasını esas aldık. Nüshalar arasındaki farkları anlam-vezin-gelenek bütünlüğü çerçevesinde değerlendirip en doğru şekliyle Dîvân'ın metnini oluşturmaya çalıştık.

3.2. Şiirlerin Tasnîfi

Çalışmamıza başladığımızda Hasan Rızâ Dîvânı'ndaki şiirleri mürettep bir dîvân şeklinde düzenlemek istedik; ancak şiirlerin tamamı dînî ve tasavvufî bir içerik taşıdığı için nazım şekillerine göre bir sınıflandırmanın mümkün olamayacağını gördük.

Hasan Rızâ mutasavvıf bir şâir olduğu için Dîvân'ında *tevhîd*, *münâcât*, *nâ't*, *mevlid*, *medhiye*, *ramazâniye* türünde, farklı nazım şekilleriyle yazılmış şiirler bulunmaktadır. Çalışmamızın bu bölümünde nazım türlerine göre bir sınıflandırma yapacağız:

Tevhîdler

Dîvân'da tevhîd özelliği gösteren şiirler bulunmakla birlikte şâir, Allah'ın birliğini bütün şiirlerinde parça parça işlemiştir. Örneğin;

Cüş idüp baħr-ı maħabbet eyledi ħayrân-ı hû
Ƙıldı esrâr-ı tecellî ħatreyi 'ummân-ı hû

İtdi izmâr-ı hüviyet aħsen-i taħvîmde
'Ayn-ı izhâr eyledi bu 'âlem-i imkânı hû

Cümle zerrâta nazâr ƙılsañ ta 'ayyün gösterir
Lâ-ta 'ayyünden nişâniñ remz ider envâr-ı hû

Gir derûn içre bulam dirseñ eger ma'nâyı sen
Ol ma 'ânîniñ ma 'ânîsi daħi işhâd-ı hû

Ƙâlbîñ ƙalbiñ mu 'ayyen eylemiş Raħmân-ıla
Nefħa-i kübrâ vü şuğrâ cümle bir esrâr-ı hû

Zevħ-i vicdâniyyeden bir nebze alsaydıñ ħaber
Cân ƙulağıñla tıyardıñ yok durur ağıyâr-ı hû

*Zāhidiñ zühdü nedir hem müttakīde ittīka
‘Āşıkıñ ‘aşkı her ānda zākiriñ ezkāri hū*

*Neş’e-i insāna eṭvār oldu nefsin bilmege
Tālib-i Hakkā hidāyet dā’imā efkār-ı hū*

*Kendini kendi bilir hīç bunda yokdur iştibāh
Böyle bil sen vaḥdet üzre zākir ü mezkūr-ı hū*

*Ġayra şarf itme demiñ mes’ul olursuñ ey aḥī
Dem bu demdir bil demiñ besdir saña imdād-ı hū*

*Ḳulluġuñ şānı budur emre itā‘at başka yok
Hayr u şer itdikleriñ ihkāk ider bu ‘adl-i hū*

*Oldu maḥbüb-ı Hudā bundan murād ancak Rızā
Söyleden hū söyleyen hū söylenen dillerde hū¹*

gazeli ile,

*Cism ü cāniñ āteş-i cānāna yaḳ
Varlıġıñı vara vir elden biraḳ*

*Var vardır yokdur ammā varlıġıñ
Varı var iden yüce sultāna baḳ*

*Bir vardır varı bir var eyledi
Birebir derdiñe dermān tut ḳulaḳ*

*Bir gören bir daḫi görmez birbirin
Bir ki birdir bir bire olmaz firāk*

*Bir bulan birdenbire bir birleşir
Dimedi bir bir ḳuluna ol irāk*

---

¹ Bkz. Metin 9 s. 19-20.

*Bir imiş bir bir baña şerh eyledi
Yaradılmış her ne var âşâr-ı Hâk*

*Bir bilir biri beri gel bir de bil
Ey Rızâ olsun saña vahdet turak¹*

gazeli Allah'ın varlığı, birliği ile çeşitli tasavvuf konularını işleyen tevhîdlere örnek olarak burada sunulmuştur.

Münâcâtlar

Dîvân'da münâcât türünde yazılmış on bir² şiir bulunmaktadır. Bunlardan seksen beşinci şiir murabba, yüz yirmi beşinci şiir müstezâd, diğerleri kasîde nazım şekliyle yazılmıştır.

Na'tlar

Na't türünde yazılmış Dîvân'da on üç şiir yer alır.³ Bunlardan seksen dokuzuncu şiir mütekerrir müseddes; yirmi dört, altmış sekiz ve yüz on dördüncü şiirler murabbadır. Geriye kalan na'tlar kasîde nazım şekliyle yazılmıştır.

Mevlidler

Dîvân'da Hz. Muhammed'in doğumunu konu alan kasîde nazım şekliyle yazılmış iki şiir bulunmaktadır.⁴

Medhiyeler

Dîvân'da dîn ve tarîkat büyüklerini över mahiyette; kasîde, murabba, muhammes ve müseddes nazım şekilleriyle yazılmış on iki şiir bulunmaktadır.⁵ Bu on iki şiirden kasîde nazım şekliyle yazılanlar şunlardır: Tasavvuf ehlini hâl ve

---

¹ Bkz. Metin 62 s. 82-83.

² Bkz. Metin 67 s. 86, 80 s. 92, 85 s. 97, 107 s. 126, 110 s. 133, 115 s. 139, 116 s. 139, 125 s. 147, 175 s. 199, 186 s. 208, 187 s. 209.

³ Bkz. Metin 2, s. 5, 13 s. 27, 24 s. 42, 37 s. 56, 55 s. 73, 56 s. 75, 57 s. 77, 58 s. 78, 59 s. 80, 68 s. 87, 89 s. 105, 114 s. 138, 184 s. 206.

⁴ Bkz. Metin 8 s. 18, 133 s. 156.

⁵ Bkz. Metin 1 s. 2, 5 s. 11, 28 s. 47, 29 s. 49, 54 s. 71, 123 s. 145, 128 s. 151, 149 s. 173, 150 s. 174, 153 s. 180, 154 s. 181, 156 s. 183.

tavırlarıyla öven otuz dört beyitlik birinci şiir, Hz. Hüseyin için yazılmış on iki beyitlik beşinci şiir, Hz. Yûnus'u öven on beyitlik yüz kırk dokuzuncu şiir, Hz. Muhammed, ailesi ve halifelerini öven yirmi dokuz beyitlik yüz ellinci şiir ve yedi beyitten oluşan Yahyâ-yı Şîrvânî övgüsünde yazılmış yüz elli dördüncü şiirdir. Murabba nazım şekliyle yazılan elli dördüncü şiir Halvetîlik, yüz yirmi üçüncü şiir Recep ayı, yüz yirmi sekizinci şiir Şevvâl ayı, yüz elli üçüncü şiir Muhyiddîn-i Arabî, yüz elli altıncı şiir Mevlânâ övgüsünde yazılmıştır. Muhammes nazım şekliyle yazılan yirmi dokuzuncu şiir ile müseddes nazım şekliyle yazılan yirmi sekizinci şiir de Hz. Fâtîma'yı öven bir şiirdir.

Bu medhiyeler herhangi bir maddî beklenti gözetilmeksizin ilâhî aşkın sevkiyle yazılmışlardır.

Ramazâniyeler

Dîvân'da mütekerrir muhammes nazım şekliyle yazılmış dört ramazâniye mevcuttur.¹

Mu'ammâ

Dîvân'da, 14'lü hece ölçüsüyle yazılmış bir mu'ammâ bulunmaktadır.²

İlâhiler

Hasan Rızâ'nın ilâhi türünde yedi şiiri vardır.³ Bunlardan seksen dört, yüz kırk beş ve yüz elli beşinci şiirler hece ölçüsüyle dörtlükler hâlinde, diğerleri ise hece ölçüsü ve beyitler hâlinde yazılmıştır.

---

¹ Bkz. Metin 10 s. 21, 86 s. 99, 88 s. 103, 113 s. 136.

² Bkz. Metin 50 s. 65.

³ Bkz. Metin 18 s. 35, 84 s. 96, 108 s. 129, 132 s. 155, 145 s. 167, 151 s. 177, 155 s. 182.

Nazîre

Hasan Rızâ, Mevlevî şâiri Azmî Dede'nin

*Âyet-i 'aşkın cihân hep lafzını ezberlemiş
Bir müfessir görmedim ammâ ki tefsîr eyleye
Düşde gördüm cümle maḥv olmuş vücūd-ı mâ-sivâ
Bir mu'abbir bulmadım ammâ ki ta'bîr eyleye¹*

kıt'asına aynı vezin ve kafiyede bir nazîre yazmıştır:

*Eyleyen ezber cihânın âyet-i 'aşkın bu gün
Dil kitâbıdır müfessiri buña yoḡ iştibâh
Düşde görmek daḥi düşdür mâ-sivâ maḥv olmasın
Böyle mevhûma mu'abbir aramaḡ büyük günâh²*

3.3. Şekil Özellikleri

3.3.1. Nazım Şekilleri

Kasîdeler

Hasan Rızâ Dîvânı'nda kasîde nazım şekliyle yazılmış münâcât, na't ve medhiye türlerinde toplam yirmi dört şiir bulunmaktadır.³

Gazeller

Dîvân'da farklı konularda yazılmış dînî-tasavvufî yetmiş üç gazel mevcuttur.⁴ Bu sayıyla gazel, Dîvân'da en fazla kullanılan nazım şeklidir. Gazellerin kırk dokuzu

¹ Bkz. Metin 92 s. 107.

² Bkz. Metin 93 s. 108.

³ Bkz. Metin 1 s. 2, 2 s. 5, 5 s. 11, 8 s. 18, 13 s. 27, 37 s. 56, 55 s. 73, 56 s. 75, 57 s. 77, 58 s. 78, 59 s. 80, 67 s. 86, 107 s. 126, 110 s. 133, 115 s. 139, 116 s. 139, 133 s. 156, 149 s. 173, 150 s. 174, 154 s. 181, 175 s. 199, 184 s. 206, 186 s. 208, 187 s. 209.

⁴ Bkz. Metin 3 s. 8, 6 s. 13, 9 s. 19, 14 s. 28, 15 s. 30, 17 s. 34, 19 s. 36, 20 s. 38, 21 s. 39, 22 s. 40, 26 s. 45, 27 s. 46, 30 s. 50, 31 s. 51, 32 s. 52, 33 s. 52, 35 s. 54, 38 s. 57, 39 s. 58, 40 s. 58, 42 s. 60, 43 s. 61, 44 s. 61, 45 s. 62, 51 s. 68, 52 s. 69, 60 s. 81, 62 s. 82, 66 s. 85, 69 s. 88, 70 s. 88, 71 s. 89, 72 s. 90, 87 s. 102, 98 s. 109, 99 s. 110, 103 s. 118, 109 s. 131, 117 s. 140, 118 s. 141, 119 s. 141, 120 s. 142, 121 s. 143, 122 s. 144, 129 s. 152, 130 s. 153, 131 s. 154, 134 s. 157, 137 s. 159, 139 s. 161, 141 s. 163, 143 s. 165, 144 s. 166, 148 s. 172, 162 s. 189, 163 s. 190, 164 s. 191, 165 s. 191, 166 s. 192, 167 s. 193, 168 s. 194, 169 s. 194, 170 s. 195, 171 s. 196, 172 s. 197, 176 s. 200, 178 s. 202, 179 s. 203, 180 s. 203, 181 s. 204, 182 s. 205, 183 s. 205, 185 s. 207.

tam olup yirmi dördü ise matla beyitlerinin olmaması hasebiyle eksik bir görünüm arz ederler. 6, 42, 43, 66, 87, 121, 139, 141, 143, 144, 148 ve 168 numaralı şiirler musammat gazeldir. Bunlardan 66, 87, 139, 143, 144 ve 168 numaralı şiirlerde bazı beyitler iç kâfiyeli değildir. Örneğin;

*Olup hayrân u sergerdân bu cânım hû dimek ister
Olunca tâ saña kurbân bu cânım hû dimek ister*

*Girüp devrân-ı ‘uşşâka irem hem bezm-i ezvâka
Çıkınca âhim âfâka bu cânım hû dimek ister*

*Göñülde nakş olur ismi bi-küllî maḥv ider resmi
Mücellâ kıлмаğa cismi bu cânım hû dimek ister*

*Yaḳup kandîl-i envârı yıḳup ol hıṣn-ı efkârı
Unutmaḳ için aḡyârı bu cânım hû dimek ister*

*Ṭururken cânımız tende dem-â-dem saña efgende
Hep ‘aḳlım sendedir sende bu cânım hû dimek ister*

*Gicelerde olup kâ’im şabâhı hem olup şâ’im
Ḥaberdâr olmağa dâ’im bu cânım hû dimek ister*

*Tekâyâ-yı maḥabbetde tefekkür birle ḫalvetde
Gidüp vâdî-i ḫayretde bu cânım hû dimek ister*

*Şereflendirmege dîni dilâ elden bıraḳ kîni
Rızâ bulmağa temkîni bu cânım hû dimek ister¹*

gazelinde bütün beyitler iç kâfiyeli iken,

*‘Aşḳ-ıla nâlân oldu bu göñlüm
‘Āşıka seyrân oldu bu göñlüm*

---

¹ Bkz. Metin 141 s. 163.

*Rûh-ı revâniñ yolunu tutdu
‘İd-i vişâle taldı bu gönüm*

*Tende dil ü cân oldu girîbân
Nâ’il-i dermân oldu bu gönüm*

*Oldu revâne geldi ‘ayâne
Sırrı beyâne girdi bu gönüm*

*Geldi zamânı gitdi gümânı
Bu idi şânı buldu bu gönüm*

*Luţf-ı ilâhî nâ-mütenâhî
Ol yüce şâhı bildi bu gönüm*

*Perde-i cismi kaldırır ismi
Şûret ü resmi yakdı bu gönüm*

*Ahmed ü Maḥmūd maḫşad-ı mevcūd
Zâkir-i Ma‘būd oldu bu gönüm*

*Ġayrı Rızâ sen ol buña rüşen
Girye iderken güldü bu gönüm¹*

gazelinde ikinci beyit iç kâfiyeli değildir. Dîvân’da yer alan gazellerin hepsinde mahlas bulunmaktadır.

Mesnevîler

Dîvân’da tasavvufî konuları işleyen dört kısa mesnevî bulunmaktadır.²

Müstezâdlar

Müstezâd nazım şekli beş şiirde kullanılmıştır.³ Bunlardan yedinci ve on ikinci şiirler, dîvân şiirinin geleneksel müstezâd formuna uygun bir biçimde

¹ Bkz. Metin 66 s. 85.

² Bkz. Metin 106 s. 123, 124 s. 146, 142 s. 164, 157 s. 185.

³ Bkz. Metin 7 s. 14, 12 s. 23, 104 s. 119, 125 s. 147, 146 s. 168.

yazılmıştır. Yüz dört ve yüz kırk altıncı şiirlerde birimler bir uzun bir kısa, yüz yirmi beşinci şiirde ise iki uzun bir kısa dizeden oluşurlar.

Murabbalar

Dîvân'da murabba nazım şekliyle otuz yedi şiir yazılmıştır.¹

Muhammesler

Dîvân'da altı mütekerrir muhammes mevcuttur.²

Müseddesler

Dîvân'da iki mütekerrir müseddes bulunmaktadır.³

Kıt'alar

Dîvân'da biri nazîre, biri Arapça olmak üzere toplam beş kıt'a bulunmaktadır.⁴

Târîhler

Dîvân'da Menâkıb-ı Hacı Bektâş'ın, Dîvân'ın ve binanın bitişi ile farklı kişilerin doğum ve ölümü üzerine yazılmış toplam on târîh vardır.⁵ Kıt'a-i kebîre nazım şekliyle yazılmış bu târîhlerden ilki beş beyitten oluşan Hacı Bektâş-ı Velî'nin Menâkıb kitabının bitiş târîhini verir:

*N'ola cevherle yazsam târîh-i tâmmın Rızâ-âsâ
Bi-ḥamdihî tamâm oldu menâkıb Hâcî Bektâşî⁶*

1289

---

¹ Bkz. Metin 4 s. 9, 16 s. 32, 23 s. 41, 24 s. 42, 25 s. 43, 34 s. 53, 36 s. 55, 41 s. 59, 46 s. 62, 54 s. 71, 68 s. 87, 81 s. 93, 101 s. 113, 102 s. 115, 105 s. 121, 111 s. 134, 112 s. 135, 114 s. 138, 123 s. 145, 126 s. 149, 127 s. 150, 128 s. 151, 135 s. 157, 138 s. 160, 140 s. 162, 147 s. 169, 153 s. 180, 152 s. 179, 153 s. 180, 156 s. 183, 158 s. 186, 159 s. 187, 160 s. 187, 161 s. 189, 173 s. 197, 174 s. 198, 177 s. 201.

² Bkz. Metin 10 s. 21, 29 s. 49, 86 s. 99, 88 s. 103, 100 s. 111, 113 s. 136.

³ Bkz. Metin 28 s. 47, 89 s. 105.

⁴ Bkz. Metin 73 s. 91, 76 s. 91, 92 s. 107, 93 s. 108, 94 s. 108.

⁵ Bkz. Metin 11 s. 22, 47 s. 63, 49 s. 64, 53 s. 70, 61 s. 81, 63 s. 83, 64 s. 83, 65 s. 84, 82 s. 95, 136 s. 158.

⁶ Bkz. Metin 11 / 5 s. 22.

Hasan Rızâ, Dîvân'ın bitişine,

*Hezārān şükr ü hamd ile Rızâ di târîh-i tâmmın
Revâc buldu bu dîvânçe şalât-ı Muştafâ üzre*¹

1309

beyti ve

*Söyledi târîhini bu dem Rızâ
Oldu itmâm irişince luğf-ı Hâk*²

1309

beyti ile târîh düşürmüştür.

Şâir, yakın arkadaşı olduğunu düşündüğümüz Cemîl Bey'in yeni yaptırdığı eve,

*Çıkdı üç er cevher ile yazdı târîhin Rızâ
Ni'metin mebzûl ide Hâk ola hem dâru's-sürür*³

1309

beytiyle târîh düşürmüştür.

Hasan Rızâ, doğum üzerine dört târîh yazmıştır:

*Söyledi bir er gelüp cevher ile târîhin
Hâk kıla 'ömrün 'azîz toğdu Muhammed Cemâl*⁴

1308

beytiyle Muhammed Cemâl'in,

*Çıkuban eflâk-ı tis'a söyle târîhin Rızâ
Ahmed İhsân Beg kudümüyla şereflendi cihân*⁵

1314

beytiyle Ahmed İhsân'ın,

---

¹ Bkz. Metin 63 / 3 s. 83.

² Bkz. Metin 64 / 5 s. 84.

³ Bkz. Metin 49 / 3 s. 64.

⁴ Bkz. Metin 47 / 5 s. 64.

⁵ Bkz. Metin 82 / 3 s. 95.

*Geldi Rızâ bir didi cevher ile târîhin
Eyledi dil-şâd mehi toğdu Muḥammed Sedâd¹
1321*

beytiyle Muhammed Sedâd'ın,

*Mevlûdına di ey Rızâ târîh
Tuḥfe-i ilâhiyye Ahmed Süreyyâ²
3 Muḥarrem 1309*

beytiyle de oğlu Ahmed Süreyyâ'nın doğumuna târîh düşürmüştür.

Hasan Rızâ ölüm konulu iki târîh yazmıştır:

*Muḥarremde çıkup bir er didi cevherle târîhin
Müzeyyen Ḥanıma cennet kapusu açilup uçdu³
1309*

beytiyle, Müzeyyen isimli sekiz yaşındaki bir kız çocuğunun,

*İki er geldi fevtine Rızâ târîhini yazdı
Müzeyyen eyledi Rıf'at Efendi mülk-i sulṭânı⁴
29 Receb 1309 Yevm-i Bâzâr*

beytiyle de Kastamonulu Halil Rıf'at Efendi'nin ölümüne târîh düşürmüştür.

Beyit ve Müfredler

Dîvân'da *beyt* ya da *müfred* başlığıyla sunulan toplam on iki şiir bulunmaktadır.⁵

---

¹ Bkz. Metin 136 / 3 s. 159.

² Bkz. Metin 53 / 5 s. 71.

³ Bkz. Metin 61 / 7 s. 82.

⁴ Bkz. Metin 65 / 3 s. 84.

⁵ Bkz. Metin 48 s. 64, 74 s. 91, 75 s. 91, 77 s. 92, 78 s. 92, 79 s. 92, 83 s. 95, 90 s. 107, 91 s. 107, 95 s. 108, 96 s. 108, 97 s. 109.

3.3.2. Vezin

Hasan Rızâ, hem aruz hem de hece vezniyle şiirler yazmıştır. Aruz veznini daha fazla kullanan şâir, Dîvân'ında aruzun Hezec, Remel, Recez, Münserih ve Seri' bahrinin on beş değişik kalıbıyla şiirler yazmıştır. Şâirin en çok kullandığı bahir, Remel Bahri'dir. Elli sekiz şiirini bu bahrin *Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün*¹, on dokuz şiirini *Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün*², üç şiirini *Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilün*³ ve bir şiirini de *Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilün*⁴ kalıbıyla yazmıştır.

Şâirin ikinci sırada tercih ettiği bahir Hezec Bahri'dir. Kırk bir şiirini bu bahrin *Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün*⁵, on beş şiirini *Mef'ülü / Mefâ'ilü / Mefâ'ilü / Fe'ülün*⁶, dokuz şiirini *Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Fe'ülün*⁷, bir şiirini *Mefâ'ilün / Mefâ'ilün*⁸, bir şiirini de *Mef'ülü / Mefâ'ilün*⁹ kalıbıyla yazmıştır.

Hasan Rızâ, Recez Bahri'nin kalıplarından *Müstef'ilün / Müstef'ilün*¹⁰ kalıbıyla sekiz, *Müstef'ilün / Müstef'ilün / Müstef'ilün / Müstef'ilün*¹¹ kalıbıyla yedi, *Müstef'ilâtün / Müstef'ilâtün*¹² kalıbıyla bir şiir yazmıştır.

¹ Bkz. Metin 3 s. 8, 5 s. 11, 8 s. 18, 9 s. 19, 13 s. 27, 15 s. 30, 17 s. 34, 21 s. 39, 22 s. 40, 24 s. 42, 27 s. 46, 29 s. 49, 37 s. 56, 38 s. 57, 39 s. 58, 44 s. 61, 48 s. 64, 49 s. 64, 52 s. 69, 67 s. 86, 69 s. 88, 71 s. 89, 73 s. 91, 74 s. 91, 77 s. 92, 79 s. 92, 80 s. 92, 82 s. 95, 91 s. 107, 92 s. 107, 93 s. 108, 98 s. 109, 111 s. 134, 112 s. 135, 114 s. 138, 117 s. 140, 119 s. 141, 122 s. 144, 128 s. 151, 131 s. 154, 134 s. 157, 147 s. 169, 149 s. 173, 153 s. 180, 157 s. 185, 159 s. 187, 161 s. 189, 164 s. 191, 166 s. 192, 174 s. 198, 176 s. 200, 178 s. 202, 179 s. 203, 180 s. 203, 181 s. 204, 182 s. 205, 184 s. 206, 186 s. 208.

² Bkz. Metin 10 s. 21, 23 s. 41, 25 s. 43, 26 s. 45, 30 s. 50, 35 s. 54, 41 s. 59, 46 s. 62, 62 s. 82, 64 s. 83, 75 s. 91, 76 s. 91, 88 s. 103, 89 s. 105, 90 s. 107, 109 s. 131, 124 s. 146, 142 s. 164, 177 s. 201.

³ Bkz. Metin 103 s. 118, 110 s. 133, 126 s. 149.

⁴ Bkz. Metin 28 s. 47.

⁵ Bkz. Metin 11s. 22, 19 s. 36, 20 s. 38, 32 s. 52, 42 s. 60, 51 s. 68, 55 s. 73, 56 s. 75, 58 s. 78, 60 s. 81, 61 s. 81, 63 s. 83, 65 s. 84, 70 s. 88, 95 s. 108, 96 s. 108, 97 s. 109, 115 s. 139, 116 s. 139, 129 s. 152, 130 s. 153, 133 s. 156, 138 s. 160, 139 s. 161, 141 s. 163, 143 s. 165, 144 s. 166, 150 s. 174, 154 s. 181, 158 s. 186, 162 s. 189, 163 s. 190, 165 s. 191, 167 s. 193, 168 s. 194, 170 s. 195, 171 s. 196, 172 s. 197, 183 s. 205, 185 s. 207, 187 s. 209.

⁶ Bkz. Metin 7 s. 14, 12 s. 23, 100 s. 111, 104 s. 119, 107 s. 126, 120 s. 142, 123 s. 145, 127 s. 150, 135 s. 157, 137 s. 159, 140 s. 162, 146 s. 168, 169 s. 194, 173 s. 197.

⁷ Bkz. Metin 4 s. 9, 16 s. 32, 40 s. 58, 45 s. 62, 54 s. 71, 68 s. 87, 83 s. 95, 105 s. 121, 106 s. 123.

⁸ Bkz. Metin 102 s. 115.

⁹ Bkz. Metin 156 s. 183.

¹⁰ Bkz. Metin 34 s. 53, 36 s. 55, 81 s. 93, 85 s. 97, 86 s. 99, 101 s. 113, 113 s. 136, 152 s. 179, 160 s. 187.

¹¹ Bkz. Metin 1 s. 2, 2 s. 5, 57 s. 77, 59 s. 80, 118 s. 141, 121 s. 143, 175 s. 199.

¹² Bkz. Metin 87 s. 102.

Münserih ve Seri‘ şâirin az kullandığı bahirlerdir. Münserih Bahri kalıplarından *Müfte‘ilün / Fâ‘ilün / Müfte‘ilün / Fâ‘ilün*¹ kalıbıyla dokuz, *Müfte‘ilâtün / Müfte‘ilâtün*² kalıbıyla iki şiir yazmıştır. Şâirin Seri‘ Bahri’nin *Müfte‘ilün / Müfte‘ilün / Fâ‘ilün*³ kalıbıyla yazdığı bir beyti bulunmaktadır.

Sonuç olarak, Hasan Rızâ Dîvânı’nda seksen bir şiirle en fazla kullanılan bahir Remel Bahri’dir.

Aruzla yazılan şiirlerde imâle ve zihâfların çokluğu dikkati çeker. Örneğin;

*Şeb-i mevlūd-i Peygamber bu şebdir bil iden ihyā
Toğup andan bütün ervāh tekāmül eyledi eşyā*⁴

beytindeki *eyledi* kelimesinin -di hecesinde,

*‘Arz-ı hācāt eyle Haḫka cān u dilden tevbe kı1
Eyleye ‘özü günāhiñ Ḳādiü’l-hācāt ‘Afüvv*⁵

beytindeki *Haḫka*, *Eyleye* kelimelerinin son hecelerinde,

*Dost ikliminiñ gülleri tevḫīd ider bülbülleri
Āsān olur hep yolları āzādedir toğrı gider*⁶

beytindeki *ikliminiñ* kelimesinin üçüncü hecesiyle; *gülleri*, *yolları*, *toğrı* kelimelerinin son hecelerinde,

*Levlāk ile geldi ḫiṭāb baḫ ne rumüz-ı müştetāb
Bu ma‘nāyı yüz dört kitāb cem‘ eyledi gayrı degil*⁷

beytindeki *ile*, *bu* ve *ne* kelimeleri ile; *geldi*, *eyledi*, *gayrı* kelimelerinin son hecelerinde,

¹ Bkz. Metin 6 s. 13,14 s. 28, 31 s. 51, 33 s. 52, 43 s. 61, 47 s. 63, 99 s. 110, 136 s. 158, 148 s. 172.

² Bkz. Metin 66 s. 85, 125 s. 147.

³ Bkz. Metin 78 s. 92.

⁴ Bkz. Metin 133 / 1 s. 156.

⁵ Bkz. Metin 80 / 1 s. 92.

⁶ Bkz. Metin 1 / 3 s. 2.

⁷ Bkz. Metin 2 / 1 s. 5.

*Şehr-i eṭvārı temāşā kıılmağa sa‘y eyle kim
Sa‘yiñi meşkūr ider Haḫḫ her işiñ anda biter¹*

beytindeki *eṭvārı*, *kıılmağa*, *sa‘yiñi*, *anda* kelimelerinin son hecelerinde imâle yapılmıştır.

*Āb-ı ḫayātı çün iḫer zulmet ü nūrunu seḫer
Ol cāddeden gelir geḫer çār-sū bāzār baḫmaz gider²*

beytinde *bāzār* kelimesinin ilk hecesinde,

*Vedā‘ itdi bu fānīye ciger-pārem āteş şaçdı
Dil-i ḡam-nākımız pūr-ḫūn idüp dāğ-ı derūn açdı³*

beytinde *āteş* kelimesinin ilk hecesinde,

*Cānı alup cāna şatar derd ehline dermān ḫatar
Cānı cānāna cān atar cān elçisiñ bekler gider⁴*

beytinde *cānāna* kelimesinin ilk hecesinde zihâf yapılmıştır.

Metin bölümünde dipnotlarda da belirttiğimiz gibi bazı kelimeler vezin gereği asıl imlâlarıyla değil konuşma dilindeki okunuşlarına uygun olarak yazılıp okunmuşlardır. Ber-hurdâr, sıdk, bezl iden, ferd, hırrân kelimelerinin **ber-hudâr**⁵, **sıdk**⁶, **bezelden**⁷, **efred**⁸ ve **hırân**⁹ olarak okunması bu duruma örnek teşkil eden kelimelerdir.

Dîvân’da dokuz şiir hece vezniyle yazılmıştır.¹⁰ 7, 8, 10, 11, 14 ve 15’li hece vezninin kullanıldığı bu şiirlerde bazı dizeler duraksızdır. Hasan Rızâ, heceyle

---

¹ Bkz. Metin 3 / 8 s. 8.

² Bkz. Metin 1 / 19 s. 4.

³ Bkz. Metin 61 / 1 s. 81.

⁴ Bkz. Metin 1 / 4 s. 2.

⁵ Bkz. Metin 15 / 11b s. 31.

⁶ Bkz. Metin 54 / 7c s. 72.

⁷ Bkz. Metin 106 / 12b s. 124.

⁸ Bkz. Metin 123 / 1b s. 145.

⁹ Bkz. Metin 144 / 11b s. 167.

¹⁰ Bkz. Metin 18 s. 35, 50 s. 65, 53 s. 70, 84 s. 96, 108 s. 129, 132 s. 155, 145 s. 167, 151 s. 177, 155 s. 182.

yazdığı bir şiirinde¹ ilk dizeleri 5+5=10, ikinci dizeleri 6+5=11’li ölçüyle oluşturarak oluşturarak yeni bir şekil denemiştir. Ayrıca, murabba nazım şekli ve aruz ölçüsüyle yazılmış bazı şiirler 6+5=11’li hece ölçüsüne de uygundur.²

3.3.3. Kâfiye ve Redif

Kâfiye ve redif şiirde âhengi sağlayan en önemli unsurlardandır. Dîvân şâirleri geleneğin belirlediği çizgide kâfiye ve rediflerle ilgili kurallara sıkı sıkıya bağlıdırlar. Göz için kâfiye anlayışı hâkimdir. Hasan Rızâ ise, Dîvân’ında bu kurallara genel anlamda uymakla birlikte çoğu zaman kâfiye konusunda serbest hareket etmiştir. Örneğin;

*Cân u cihândan geçmege ‘âşık saña yârân gerek
Ağyârı yârdan seçmege bildiklerini terk gerek*

*Her şey’e uzatma eliñ söyletme her söze diliñ
Güzel sözü güş itmege haq işiden kulak gerek*

*İster iseñ kul olasıñ Haq ile dirlik bulasıñ
Bu sırra mazhar olmağa nefsiñle uğraşmak gerek*

*Teftîş idüp hâl-i dili her hâline dime belî
Meydân-ı erlikde hemân merdâne bir erlik gerek*

*Nefsiñ ile kes dirliği Allâh ile bul birliği
Bu maqşadı kaşd idene kuvvetli bir imân gerek*

*Nefsiñi bilem dir iseñ aç gözünü aldanma sen
İster iseñ ey gül-beden sende saña göçmek gerek*

*Rızâ bunu söyle saña her ne gelir benden baña
Zîrekligi terk eyleyüp bu berzahı geçmek gerek³*

¹ Bkz. Metin 151 s. 177.

² Bkz. Metin 4 s. 9, 16 s. 32, 23 s. 41.

³ Bkz. Metin 118 s. 141.

şiiirinde birinci beytin ilk mısraı ile beşinci beytin ikinci mısraı kâfiyeye uygun değildir. Bundan başka,

*Göñül āyineveş hayret-fezā-yı kibriyādır bil
Tecellī-hāne-i vuşlat-me'āb-ı aşfiyādır bil*

*Göñülden bahş iderken gel şuru da'vā ider şanma
Bu bir vāsi' nihāyetsiz begim beyt-i Hudādır bil*

*Vücūduñ şehrine Bārī te'ālā eylemiş ihdā
Aniñ meskūnunu başdan ayağa eyledi ihyā*

*Tagıdup leşker-i nefsi vücūdun eyleyen imhā
Resūlüñ işr-i pākine uyanlar etkiyādır bil*

*Kemālāt-ı ilāhīye vuşul için bu fānīde
Muhaqqak 'abd-i maḥz olmak dilersiñ seyr-i şānīde*

*Devāsız derde düş oldu Rızā lākin ma'ānīde
Bu remzi şerḥ iden ancak o nūr-ı Muştafādır bil¹*

şiiirinde üçüncü ve beşinci beyitler ayrı olarak kendi içinde kâfiyelendirilmiştir. Benzer duruma Dîvân'ın birkaç yerinde daha tesadüf edilir.

Kâfiye konusunda dikkatimizi çeken başka bir husus da bazı kasıde ve gazellerin matla beytinin bulunmayışdır. Bu şiiirler matla beyti olmadığı için eksik bir görünüm arz etmektedirler. Dîvân'daki;

*Evliyā ser-tācı Haqqıñ Hażret-i Yūnus gibi
Yār edilmişler içinde bir velī zī-şānı var*

*Maḥzen-i esrārıdır ol merd-i 'āşık Tañrınıñ
Hem felekde hem melekde yeryüzünde şānı var*

---

¹ Bkz. Metin 129 s. 152.

*Cümle esrâr-ı ilâhî anda cem‘ olmuş yakîn
Her tekellüm itdiği sözleriniñ biñ cānı var*

*Hîç hevâdan söylemez ol sultân-ı hayl-etkîyâ
Her ne kim söyler aniñ elbetde bir bürhânı var*

*Oldu ol nūr-ı mücessem t̄â’ir-i ‘Ankâyveş
Bezm-i lâhûta aniñ her ānda biñ seyrānı var*

*Yüzü aķ hem ķalbi pāk olduĝuna Şek yok aniñ
Sırr-ı hikmetden elinde Rabbiniñ fermānı var*

*Ol t̄abīb-i h̄azıķa ‘arz-ı maķabbet eyle kim
Her muķibb-i Őādıķınıñ derdine dermānı var*

*Derk idüp a ‘lā maķāmın sür yüzün gel pāyine
Ėazret-i Aķmed gibi baķ bir ulu cīrānı var*

*Eyleyen aña tevessül buldu ‘ālî himmetin
Derĝeh-i h̄âkinde aniñ devr ider devrānı var*

*Ey Rızā ol rütbe ‘âŐıķdır seniñ gibi aña
Bu cihānda niķe yüz biñ baķ aniñ ĝayrānı var¹*

kasidesi ile,

*GūŐ idüp murĝ-ı dili gelsün ĝayāt
Ėün bahār irsün ‘adem bulsun ĝarīf*

*Seyre çık ĝülŐen-serāy-ı vaĝdete
Ėalmasun ĝam t̄ab‘ıñı ķılsun laķīf*

*Olsun āzād ĝayrı bu rūĝ-ı revān
Eyledi maķbūs anı cism-i keŐīf*

---

¹ Bkz. Metin 149 s. 173.

*Kes ğidā-yı nefsi inzār eyle tā
İstedigin virme kim olsun za‘īf¹*

...

gazeli matla beyti bulunmayan şiirlere örnek olarak burada sunulmuştur.

Hasan Rızâ, Dîvân’ında göz için kâfiye anlayışına genellikle uymuştur, ancak birkaç yerde aykırı uygulamalar söz konusudur. Örneğin;

*Tarla saña cism oldu Rızâ toħmu maħabbet
Maħşŭlŭ Muħammed
Evlādına etbā‘ına sen eyle selāmı
Ĥatm eyle kelāmı²*

şiiirinde maħabbet, Muħammed kelimelerinde ت, د harfleriyle kulak için kâfiye yapılmıştır.

3.4. Muhtevâ Özellikleri

Hasan Rızâ, İslâm inancı ve tasavvufunu Dîvân’ında kendine özgü bir üslûpla şiirleştirmiştir. Şâirin amacı düşüncesini başka insanlara duyurmak; sevgi, hoşgörü ve inanca dayalı bir dünya oluşturmaktır. Bu amaca yönelik olarak şiirlerde Allah aşkı, peygamber sevgisi, diğer dîn ve tarîkat büyüklerine karşı beslenen sevgi, saygı ve hayranlık, Allah’ın varlığı, tevhîd, yaratılış, dünyanın gelip geçici oluşu (fenâsı), doğruluk, Ramazan ayı sevinci, ahlâk, nefse hâkimiyet, nasihat gibi çeşitli konular işlenmiştir.

3.4.1. Aşk

Dîvân’da aşk temasını işleyen çok sayıda şiir yer alır. Bu şiirler tasavvuftaki ilâhî aşkı çoğu zaman didaktik, bazen de lirik bir biçimde dile getirirler. Tasavvufta aşk, en önemli kemale erme vasıtası sayılır. Cemâl-i Mutlak noktasındaki ilâhî güzellik kendini tanıtmak, sevdirmek istemiş; mahlûkatı yaratmıştır. Yaratılışın gayesi Allah’ı tanımak ve sevmektir.

---

¹ Bkz. Metin 26 s. 45.

² Bkz. Metin 7 / 25 s. 18.

Aşk temasını işleyen bir şiirin matla beytinde şâir, dîvân şiiri mazmunlarını kullanır,

*Ḳurdu iḳlîm-i dile oṭâğını sultân-ı ‘aşk
Bâb-ı tevḥîdi nümâyân eyledi bürhân-ı ‘aşk¹*

diyerek aşkı gönül ülkesine çadırını kuran bir sultâna benzetir.

Aşk, insanın aklını başından alır. Artık maşûğundan başkasını düşünemeyen âşığın gönlü ilâhî sırlarla doludur:

*‘Aḳl u fikri eyleyüp yağma bırakmaz bir eşer
Vâḳıf-ı esrâr-ı vicdân itdirir seyrân-ı ‘aşk²*

Aşk hastalığına tutulmuş şâirin derdine devâ aşkın kendisidir. Bu bağlamda,

*Ehl-i derdim derdimiñ dermânını bilmez ṭabîb
Ol devâsız derdime ‘ayn-ı devâ Loḳmân-ı ‘aşk³*

beytinde aşk, Lokmân Hekîm’e benzetilir.

İlâhî aşkı kısa ve samimi ifadelerle dillendiren bir şiirinde ise şâir, bireysel bir söyleyiş yakalar. *Ey güzel Allah, sevgilim Allah* hitabıyla aşkına yandırıp vaslına kandırması için Allah’a yalvarır:

*‘Aşkıña yandır vaşlıña ḳandır
Kendine döndür ey güzel Allâh
Sevgilim Allâh⁴*

Hasan Rızâ, şiirde zaman zaman ilme ve öğrenmenin gerekliliğine de vurgu yapar. Dîvân’da *men ‘arafe* hadîsinin sık sık iktibas olunması şâirin ilme verdiği önemi gösterir.

---

¹ Bkz. Metin 52 / 1 s. 69.

² Bkz. Metin 52 / 3 s. 69

³ Bkz. Metin 52 / 5 s. 69.

⁴ Bkz. Metin 125 / 1 s. 147.

*‘İrfân için halk itdi Hudâ ins ile cinni
Bil ‘ilm-i ledünni
Hiç yok ‘abeşi ne var ise yerli yerinde
Yok fazla birinde¹*

dizelerinde Allah’ın insanları ve cinleri manevî bilgi ve ilim için yarattığını söyler. Öyleyse kişi ledün ilmini bilmekle mükelleftir.

*‘İlm-ile ‘ālî olursuñ bil yaķın
Sa‘y u gayretden girü turma şaķın²*

beytinde de ilim ve irfan sahibi olmanın insanı yücelteceğini belirtir. İnsan, ilim öğrenmek için her türlü çabayı göstermelidir.

3.4.2. Peygamber Sevgisi

Hasan Rızâ, yazdığı mevlid ve na‘tlarda Hz. Muhammed’e olan derin sevgisini samimi bir şekilde dile getirir. Bu şiirlerde kimi zaman Peygamber’i üstün vasıflarıyla insanlığa örnek gösterir, kimi zaman da onun yardımını ister ve şefaâtine sığınır.

*Āh ider derdiñle bu bî-çâre bî-kes ümmetiñ
Yâ Resûl’allah meded kııl merħametdir ‘âdetiñ*

*Bir ğarîb âvâreyim kim yanmaķ ister ‘aşķıñıa
Cânımı itsem fedâ yoluñda bir şey mi seniñ*

*Şāniñı levlāk ile Allāh talķîf eyledi
İki ‘âlem yaradılmaz olmasaydı şefķātiñ*

*Şîĝa-i taşĝîr ile bir küçümen kuldur Rızâ
Yâ Muhammed Muştafâ baĝışla suçun sen aniñ³*

şiiri, Hasan Rızâ’nın peygamber sevgisini içtenlikle dile getirdiği şiirlerinden biridir.

¹ Bkz. Metin 12 / 17 s. 25.

² Bkz. Metin 90 s. 107.

³ Bkz. Metin 13 s. 27.

3.4.3. Dîn ve Tasavvufla İlgili Diğer Konular

Hasan Rızâ, şiirlerinde İslâm ahlâkını yayma amacı güder. Bu amaca yönelik olarak herkesi Kur'ân ve hadîse uymaya davet eder.

*Diler iseñ ki kadriñ ola a'lâ
Yağın olma hilâf-ı emre aşlâ¹*

beytinde Allah'ın emirlerine uymak gereğini öğretici bir üslûpla dile getirir. Hz. Muhammed, ehl-i beyt, diğer dîn ve tarîkat büyüklerini üstün özellikleriyle insanlığa örnek gösterir.

Ölmeden önce ölmek düşüncesini savunarak nefis terbiyesini, ilâhî aşkın ateşiyile kendi varlığını terk etmek demek olan *fenâfillahı* şiirde işler. Ölümü düşünmek, öleceğini bilmek insanın dünya yaşayışında daha dikkatli olmasını sağlar. Dünya sevgisini içinden atan insan, Allah'ın emir ve yasakları konusunda uyanık olacak, dünyaya aldanmayıp âhiret hayatı için daha iyi çalışacaktır:

*Mevtdir ahyâları ihyâ kılan
Hubb-ı dünyâyı yakup ifnâ kılan
Mağşada 'âşıklar şeydâ kılan
Eyyühe'l insânü i'lem entemüt²*

Amelleri değerli ya da değersiz yapan niyettir. *Niyetinde samimi olma, yapılan iş için karşılık beklememe* ihlâs kavramıyla ifade edilir. Hasan Rızâ ihlâs temasını işlediği bir şiirinde,

*Tarîk-ı Hağğa insânı yularsızca yider ihlâş
Nihâyetsiz 'atâyâya anı işâl ider ihlâş*

*Yağar a'vâz u agrâzi Hudâ andan olur râzi
Aña hükm eylemez kâzî bu rütbe mu'tedil ihlâş*

¹ Bkz. Metin 45 / 1 s. 62.

² Bkz. Metin 23 / 3 s. 41.

*Alır fetvāyı kalbinden okunur sırrı kurbından
Habībīñ feyzi nūrundan anı tenvīr ider ihlās*

*Giremez fikrine ağıyār dem-ā-dem feth olur esrār
Olur kūyunda hep eşcār bu deñlü hāş ider ihlās*

*Gider iklīm-i simsime gelir yine bu iklīme
Rızā bu sırrı ta‘līme seni tilmīz ider ihlās¹*

diyerek ihlâsın gücü ve faziletleri hakkındaki düşüncelerini aktarır.

Allah’a kavuşmayı engelleyen perdelerden *benlik, kibir, gurur ve dünya muhabbeti* kalpten atılırsa zikir ile Allah’ın nuru tecelli eder. Zikir kalbi temizleyen, nefsi kötülüklerden arındıran önemli bir yoldur. Şâir, zikri işleyen bir şiirinde,

*Bilmek isterseñ nedir rāh-ı şavāb
Üzküru’līlāh saña bu şāfī cevāb
Bunu söyler okusañ yüz dört kitāb
Üzküru’līlāh saña bu şāfī cevāb²*

diyerek doğru yolu arayanlara Allah’ı zikretmeyi öğütler.

Yılın belli ay ve günlerinin Müslümanlar için ayrı bir önemi vardır. Üç aylar, özellikle Ramazan ayı ve kandil geceleri bunların başında gelir. Hasan Rızâ, Dîvân’ında bu ay ve gecelerin önemini işleyen şiirler yazmış, bu konuda okuyucuyu bilgilendirmek istemiştir.

Üç ayların ilki Receb ayıdır. Müslümanlar bu ayda Regâib ve Mi‘râc gecelerini karşılarlar. Şâir bir şiirinde *ey mübârek ay, ey eşsiz Receb* hitâbıyla seslendiği Receb’in övgüsünü yapar:

---

¹ Bkz. Metin 42 s. 60.

² Bkz. Metin 25 / 1 s. 43.

*Ey mäh-ı mübârek sende vuķu‘ buldu Reġâ’ib
Mi‘râc-ı güzîn ile şeref-yâb olmaġı câlib
Teşrîf edicek cümlemiziñ hürmeti vâcib
Şaldıñ yine sâye bize ey Recebü’l-efred¹*

Ramazan ayı, faziletleri ve sevinci, şâirin bu bağlamda en çok işlediği temadır:

*Emr-i muṭlaķdan zuhûr eyler hużûr
Sırr-ı ahfâdan bütûn eyler zuhûr
Her sene bu ümmete farz ‘ayn olur
Da‘vet-i Haķla gelür **şehr-i şiyâm**
Eyler ihyâ cümleyi her şubḥ u şâm²*

Kur’ân Kadir gecesinde indirilmiştir. Âyetlerde *bin aydan daha hayırlı* olduğu bilgisi verilen bu gece Müslümanlar için çok büyük önem taşır. Şâir,

*Ḳadrini ḳadriñ yine taḳdîr ḳadr ehlinedir
Ḳadr olur her gicesi anıñ hemân her rûzı ‘îd³*

diyerek Ramazan ayında gizlenen Kadir gecesinin kıymetini yine değer bilen insanların anlayabileceğini söyler. Bu gecenin kıymetini anlayan kişi için her gece Kadir, her gün bayram olur. Şâir, Ramazan ayından sonra gelen Şevvâl’in faziletlerini de bir başka şiirinde işler:

*Evvelidir rahmet-i Haķ bunda yok hîç reyḃ ü şek
Maġfiretdir evsaṭı baķ şübheñi sen eyle haķ
‘Itķ-ı nîrân âḫiri saña irerler pîr-i pāk
Merḫabâ ey mäh-ı Şevvâlü’l-mükerrem merḫabâ⁴*

Dünya şâirin gözünde alçak, değersiz; adi ve vefasızdır. Dünyanın alçaklığı ve vefasızlığı Hasan Rızâ Dîvânı’nda sıkça işlenir.

¹ Bkz. Metin 123 / 2 s. 145.

² Bkz. Metin 10 / 1 s. 21.

³ Bkz. Metin 117 / 1 s. 140.

⁴ Bkz. Metin 128 / 2 s. 151.

*Cihānda görmedi rāḥat ne şāh u ne gedā ašlā
Ümīdvār olma dünyā-yı denī-i bī-vefādır bu¹*

beyti, dünyanın alçak ve vefasız oluşunu işleyen bir beyittir. Hasan Rızâ, savaşlar ve yenilgilerin ard arda geldiği on dokuzuncu yüzyıl Osmanlı ülkesinde bir an olsun ümidini yitirmez. Dünyanın vefasızlığı karşısında sabır, tevekkül, teslîmiyet ve rızâ içinde Allah'tan yardım ister. H 1331 / M 1913 târîhinde Edirne düşman işgali altındayken yazdığı bir şiir onun bu ruh hâlini açıkça gösterir:

*Başımızdan bu felâket gider in-şâ'allāh
Ḥaḳ bizi luḡfu ile 'afv ider in-şâ'allāh
Raḥmeti eyledi sebḳat ḡazabına el-ḥaḳ
Nebze ḳalmaz o kederden eṣer in-şâ'allāh*

*Baḳmaz 'iṣyānımıza biz zu'afāyız biliriz
Ṭolaşup bād-ı hevāda hevesimiz alırız
'Āḳıbet eṣk-i nedāmetle ḥuzūra varırız
Zāt-ı Bārī bizi redd eylemez in-şâ'allāh*

*Ḥikmet ü ḳudretini derk idemez kimse anıñ
Ḳıl tefekkür azıcıḳ n'eydügün ḥāl ü şānıñ
Her nefesde olalım ṭālîbi zıḳru'llāhıñ
İstikāmetde muḳîm oluruz in-şâ'allāh*

*'Aḳlımız toplayalım başımıza ḡayrı yeter
Olmasun ḥāl-i perîşānımız ondan bed-ter
Sa'y idüp ḳalmayalım dār-ı fenāda ebter
Bu sa'ādet bizi mesrūr ider in-şâ'allāh*

*Alalım destimize ḥürmet idüp inşāfi
Ḳılalım ḳalbimizi āyine gibi şāfī
Ḥaḳḳa tefvīz-i umūr eyleyelim biz kāfī
Ḥaḳ biraḳmaz bizi irşād ider in-şâ'allāh*

---

¹ Bkz. Metin 96 s. 108.

*Qalma nāqış işiñi sa'y ile ikmāl eyle
Ehl-i Haq 'ātıl u ten-perver olur mu öyle
Buña ta'rîz kim ider Allāhı sürsün şöyle
Bu naşîhat bizi ikāz ider in-şā'allāh*

*Ne zamān nefsimiz işlāh olur ise sen bil
Cümle ālām u keder maḥv olur artık ey dil
Semt-i cānāna giden yolları eyle taḥlîl
Ey Rızā müşkiliñ āsān olur in-şā'allāh¹*

Şâir bu sıkıntılarn üstesinden ancak nefsin terbiyesi ve islâhı ile gelinebileceğine inanmakta; insanlara çalışmayı, akıllı olup düşünmeyi öğütlemektedir.

3.5. Dil ve Anlatım Özellikleri

On dokuzuncu yüzyıl, dildeki sadeleşme hareketlerinin hız kazandığı bir dönemdir. Gerek sadeleşme hareketleri, gerekse de tekke şiirinin halka hitap eden öğretici üslûbunun etkisiyle Hasan Rızâ'nın dili sade ve anlaşılır mahiyettedir. Dîvân'da tasavvuf terimleri ve söyleyişlerinin yanı sıra deyimler, atasözleri ve halk dilinden ifadelere sıkça rastlanır. İfade nasihat içerikli şiirlerde daha da sadeleşir:

*Diler iseñ ki kadriñ ola a'lā
Yakın olma hilāf-ı emre aşlā*

*Bu mir'atı gubār itme hāzer it
Eliñden geldiği rütbe kııl iclā*

*Hayāt-ı cāvidāniden haber al
Saķimīñ gözle ki toğrıla imlā*

*Bu eṭvār üzre gelmişdir gelenler
Şaḥîḥü'l-yed alup neslen-be-neslā*

---

¹ Bkz. Metin 126 s. 149-150.

*Rızâ terbiyye kııl nefsiñ aşıl ol
Tarîk-ı haq keşir ammâ bu evlâ¹*

şiiirinde Hasan Rızâ nefsin terbiyesi için yapılması gerekenleri açık bir dille anlatır. Yabancı kelime ve tamlamaların varlığı şiirin anlaşılmasını güçleştirmez. Bunda, şâirin uzun terkiplere başvurmayışının etkisi büyüktür.

*Mağzen-i esrâr-ı şâh-ı enbiyâsiñ yâ Hüseyin
Mağla‘-ı şems-i haqîkat pür-ziyâsiñ yâ Hüseyin*

*Zât-ı pâkiñ hürmetine oldu Cebrâ‘îl Emîn
Sen meh-i envâr-ı şâh-ı Murtażâsiñ yâ Hüseyin²*

beyitlerindeki *Mağzen-i esrâr-ı şâh-ı enbiyâsiñ*, *meh-i envâr-ı şâh-ı Murtażâsiñ* gibi uzun terkiplere Hasan Rızâ Dîvânı’nda az rastlanır.

*Arar derdine bir dermân
Yine dermân olur derdi
Eger şorsan aña bir kez
Tükenmez bir zamân söyler³*

dizelerinde şâir konuşma diline önceden girmiş, benimsenmiş olanların dışında hiç yabancı kelime ve tamlama kullanmadan açık, yalın bir Türkçe ile şiir söylemiştir.

Hasan Rızâ; nasihat ve hitap yoluyla anlatma, tahkiye, delil ve ispat yoluyla anlatma, doğrudan doğruya anlatma olmak üzere Dîvân’ında hemen hemen bütün anlatım şekillerine başvurmuştur. Şâir bu anlatım şekillerinden nasihat ve hitap yoluyla anlatmayı daha sık kullanmıştır. Örneğin;

*Güş idüp murg-ı dili gelsün hayât
Çün bahâr irsün ‘adem bulsun harîf*

---

¹ Bkz. Metin 45 / 1 s. 62.

² Bkz. Metin 5 / 1, 2 s. 11.

³ Bkz. Metin 102 / 6 s. 116.

*Seyre ık glen-sery-ı vaħdete
Kalmasun ġam ab 'ıñı klsun laıf*

*Olsun zd ġayrı bu rħ-ı revn
Eyledi maħbs anı cism-i keif*

*Kes ġıd-yı nefsi inzr eyle t
İstedigin virme kim olsun za 'if*

*Emr-i Haa imtil it her nefes
Diye Peyġamber saña 'abd-i 'afif*

*Mstaim olsun saimim der iseñ
Rħ-ı Hada gel fu 'da ol redif*

*Mekteb-i dba çok eyle devm
Anda taħil olur ef 'l-i arif*

*Diñle her sz klaġ-ı cn-ıla
Nktesin bul anı sen utma ġafif*

*Bu cihnñ mekrine aldanmayup
Sen hemn ol ġdim-i ŗer '-i ŗerif*

*Ha-i py ol ki Resl aħbına
Oldu anlar dn-i İslma ġanif*

*Sr 'at it fevt olmasun bir ŗniye
Eyleyegr ġne-i ġalbiñ naif*

*Ey Rız ġabl-i metini pekce ut
Ha te 'l eylesn ġadriñ mnif¹*

---

¹ Bkz. Metin 26 s. 45-46.

şiiirinde tasavvuf ahlâkı nasihat yoluyla anlatılmaktadır. Dîvân'da yer alan müstezâdlar nasihat ve hitap yoluyla anlatımın esas alındığı şiiirlere örnek olarak gösterilebilir.

Bir tekke şâiri olan Hasan Rızâ, düşüncesini âyet ve hadîslerle desteklerken delil ve ispat yoluyla anlatmaya başvurur. Âyet ve hadîs iktibaslarının işlendiği bölümde de görüleceği gibi şâir bu anlatım şeklini çok sık kullanır. Aşağıdaki şiiir parçası delil ve ispat yoluyla anlatmaya örnek teşkil eder:

Mir'ât-ı mücellâya bakıp aňla me 'âli
Ne mertebe 'âlî
Buyurdu hadîşinde Resûl men 'arefe nefsehû
Fe kad 'arefe Rabbuhû¹

Dünyanın yaratılışı ile Hz. Âdem'in kıssasını dile getiren aşağıdaki şiiirde ise şâir tahkiye üslûbuna başvurmuştur:

Kâf nûna urdu bir sâz eyledi
Hâlik-ı yektâ bize nâz eyledi

Cümleten eşyâ karar itdi hemîn
Yerlerinde âsumân ile zemîn

Kenz-i maħfîsin nümâyân eyledi
Beni bilsünler deyu hem söyledi

Evvelâ halk itdi Aħmed nûrunu
Andan ifrâz itdi Âdem nûrunu

Âdeme vicdâni cennet kıldı Haħ
Bir zamân cennet aňa oldu ıtırak

Hikmet-i Yezdân ile cennetten ol
Çıkdı bu fânîye çün uğradı yol

---

¹ Bkz. Metin 7 / 12 s. 16.

*Bağ zalemnâ didi oldu mu 'terif
Oldu cism-i nâzenîni mu 'tekif*

*'Afv-ı Bârî irdi sem '-i cânına
'İlmü 'l-esmâ denildi şânına*

*Çadr-i bālâsı meleklerden yüce
Tev'em oldu hem daği gündüz gice*

*Hâsıl oldu bunca esrârı daği
Sa'y idüp Âdem yolun tut ey ahî*

*Şulb-i pâkinden gelüp ol Muşafâ
Dü cihân halkını kıldı pür şafâ*

*Ne niyâzlarda bulundu ne 'şledi
Muşafâyâ Hâk bizi bağışladı*

*Şad hezâr el-ğamdüli 'llâh şad hezâr
Ey Rızâ gel itme artık âh u zâr¹*

Dîvân'da zaman zaman doğrudan doğruya anlatmaya yer verilir. Aşağıda verilen dizeler bu anlatım şekline örnek teşkil eder:

*'Aceb n'idelim kıra gidelim
Ta'am idelim fuğarâcasına*

*Seni bulayım haber şorayım
Bağup turayım 'urefâcasına*

*Özimi bilem hareme girem
Demine irem üdebâcasına²*

¹ Bkz. Metin 142 s. 164-165.

² Bkz. Metin 151 s. 177.

Anlatım şekillerinin yanı sıra Hasan Rızâ Dîvânı'nda deyimler, atasözleri, halk söyleyişleri, âyet ve hadislerden oluşan başka üslûp özellikleri de vardır:

3.5.1. Deyimler

Dîvân'da yer alan deyimler, Hasan Rızâ'nın ifadesini destekleyip güçlendirmiş, söze renk katıp güzelleştirmiştir. Bu bağlamda,

*Yüzümüz ağ ola 'ind-i ilâhîde eger dirseñ
Uralım seyfi bu nefse diyelim dâ'im Allâh hû¹*

beytinde *yüzü ak olmak*,

*Bir kul ki huzûrunda büküp boynunu tırdu
Bir vech-ile itmezsiñ anı redd ilâhî²*

beytinde *boynunu bükme*,

*Zâtıñı bildir yüzümü güldür
Nefsimi öldür ey güzel Allâh
Sevgilim Allâh³*

dizelerinde *yüzünü güldürmek*,

*Hâliñ taharrî eyle gel tã'atiñe bağlama bel
Hağ sevgisi olsun emel cãn içre bir cãnân olur⁴*

beytinde *bel bağlamak*,

*Hayâtıñdan ümîdiñ kaç' iderseñ
Nihâyet hã'ib ü hâsir gidersiñ⁵*

beytinde *ümit kesmek*,

---

¹ Bkz. Metin 20 / 10 s. 39.

² Bkz. Metin 107 / 11 s. 127.

³ Bkz. Metin 125 / 4 s. 148.

⁴ Bkz. Metin 121 / 4 s. 143.

⁵ Bkz. Metin 106 / 23 s. 125.

*Dil-i ‘uṣṣākı yar bir baḳ
Oñulmaz derde dūṣ olmuṣ
Bu zaḥmiñ çāresin ancaḳ
Fedā-yı cān kılan söyler¹*

dörtlüğünde *derde dūṣ olmak*,

*Dellāl olur kendin şatar cümle gören cānın atar
Müşterīler қаtar қаtar birbirlerin tutmuş gider²*

beytinde *can atmak*,

*Cāna kıyan aldı yolu cümlesine didi belī
Şihḥat ile tutdu yolu kırtulamaz ğayrı gider³*

beytinde *cana kıymak*, Hasan Rızâ Dîvânı’nda kullanılan deyimlerden bazılarıdır.

3.5.2. Atasözleri

Dîvân’da zaman zaman atasözü değerinde sözlere yer verilmiştir. İfadeyi destekleyip anlamı güçlendirdiği gibi halkın anlamasını da kolaylaştıran bu atasözlerinden birkaçı aşağıda sunulmuştur:

*Derd-i dile ḥimmeti ḥāzıḳ olan er virir
Yare oñulmaz eger nāḳıṣ olursa ḥekīm⁴*

beytinde *yare oñulmaz eger nāḳıṣ olursa ḥekīm*,

*Niçe bir böyle ser-gerdān ḳalırsıñ
Ne ki görseñ hemān anı alırsıñ
Ne ekdiñse nihāyetde bulursuñ
Bu mihmān ḥānedir ‘āşık hemān gel⁵*

dörtlüğünde *ne ekdiñse nihāyetde bulursuñ* (Ne ekersen onu biçersin),

---

¹ Bkz. Metin 102 / 7 s. 116.

² Bkz. Metin 1 / 27 s. 4.

³ Bkz. Metin 1 / 29 s. 4.

⁴ Bkz. Metin 99 / 1 s. 110.

⁵ Bkz. Metin 105 / 5 s. 122.

*Bu korkulu yola şapup da gitme
Geçirme vaktiñi şaşkınlık itme
Yaban otu gibi her yerde bitme
Atarlar hārice ‘āşık hemān gel¹*

dörtlüğünde *yaban otu gibi her yerde bitme (seni) hārice atarlar,*

*Menzil-i maqşūduna vāşıl olur ehl-i ‘aşk
Hāşıl-ı ma‘nā budur nānı bulur cāyi‘ān²*

beytinde *nānı bulur cāyi‘ān* ifadeleridir.

3.5.3. Halk Söyleyişleri

Bir tekke şâiri olan Hasan Rızâ, şiirlerinde bol miktarda halk söyleyişlerine yer vermiştir. Halk söyleyişlerine yer verdiği beyitlerin bir kısmı aşağıda sunulmuştur:

*Dünyâyı karışladım dört karışı geçmedi
Dördü birden topladım pay itirdim kozumu³*

beytinde *dünyayı karışlamak,*

*Āb-ı hayât kuyusu kazıldı şuyu çıkmaz
Üstüne tolap kurup koşdular öküzümü⁴*

beytinde *kuyu kazmak, öküz koşturmak;*

*Dehāniñ açma her yerde
Seni ‘uryān iderler halk
Bu ‘ādāt-ı ‘avāmdandır
Giden söyler gelen söyler⁵*

dörtlüğünde *giden söyler gelen söyler,*

---

¹ Bkz. Metin 105 / 6 s. 122.

² Bkz. Metin 14 / 12 s. 29.

³ Bkz. Metin 50 / 3 s. 65.

⁴ Bkz. Metin 50 / 3 s. 66.

⁵ Bkz. Metin 102 / 16 s. 117.

Fenā-ender-fenā-ender-fenādır
*Bu gün baña ise yarın sañadır*¹

beytinde *bugün bana ise yarın sanadır*,

Unutduñ aşlını girdāba düşdüñ
*Niçe yüz biñ küşe bucağ tolaşdıñ*²

beytinde *küşe bucağ dolaşmak* ifadeleridir.

3.5.4. Âyet ve Hadîsler

Tarîkat mensubu, mutasavvıf bir kişi olan Hasan Rızâ, düşüncelerini güçlendirmek ve inandırıcı kılmak için Dîvân'ında âyet ve hadîslere de başvurmuştur. Âyet ve hadîsler bazen tam, bazen kısmî olarak iktibas edilmiş; bazen de âyet ve hadîslere meâlen göndermeler yapılmıştır. Dîvân'daki âyet iktibasları hadîs iktibaslarından daha fazladır.

3.5.4.1. Âyetler

1. Bismi'llâh: “*Allah adı ile*” anlamına gelen “Bismi'llâh” İÜ nüshasındaki ilk şiirin

Yād-ı Bismi'llâh ile açup dehānıñ ibtidā
*Her umūruñda Resūl-i Hāzrete it iktidā*³

beytinde zikredilmiştir.

2. Kâlû belâ: “*Evet dediler*” anlamına gelen “kâlû belâ”

'Ahd ü mişâkıñ dağı kâlû belâsı bundadır
*Sırr-ı ev-ednâ maķamından 'aţayādır bu şeb*⁴

beytinde âyetten kısmen iktibas olunmuştur. Dîvân'da bir kez geçmektedir.

¹ Bkz. Metin 106 / 19 s. 125.

² Bkz. Metin 106 / 31 s. 126.

³ Bkz. Metin 37 / 1 s. 56; Bkz. Neml / 30.

⁴ Bkz. Metin 8 / 8 s. 19; Bkz. A'râf / 172.

3. Festakim kemâ umirte: “Emrohunduğun gibi dosdoğru ol” meâlindeki âyet aynen alınmıştır. Dîvân’da bir kez,

*Ḥaḫ kelāmında buyurdu festakim kemâ umirt
İmtişāl it emr-i Ḥaḫka ḫurtula tā cān u ser¹*

beytinde geçer.

4. Zalemnâ: Hz. Âdem ile Havvâ’nın duasından kısmen iktibas olunan zalemnâ, “biz kendimize zulmettik” anlamına gelmektedir. Dîvân’da üç yerde geçer. Âdem ile Havvâ’nın pişmanlıklarına telmih yapılan beyitler şunlardır:

*Çıḫup vicdān-ı Cennet’den zalemnâ didigi demde
Cenāb-ı Ḥazret-i Âdem gibi ağladığıñ var mı²*

*Baḫ zalemnâ didi oldu mu ‘terif
Oldu cism-i nāzenīni mu ‘tekif³*

*Çıḫup cennetden ol Âdem didi yā Rabbī yañıldım
Nedāmet eyleyüp itdi zalemnâ nuḫkunu ĩrād⁴*

5. İrci’i: “Dön” anlamına gelen irci’i; “Sen ondan o senden hoşnut olarak Rabbine dön” meâlindeki âyetten kısmen iktibas olunmuştur. Dîvân’da ölüm teması çerçevesinde iki yerde geçer. Biri Müzeyyen Hanım’ın ölümüne düşürülen târîhin

*Ḥayātında bunu dirdi n’idem bu mülk-i fāñīyi
Ḥiḫāb-ı irci’i irdi beḫā gül-zārına göçdü⁵*

beytinde, diğeri ise

*İrince irci’i emri ḫazırlandım olup memnūn
Ki zīrā semt-i cānāndan ḫulağıma şadā geldi⁶*

¹ Bkz. Metin 3 / 7 s. 8; Bkz. Hûd / 112, Şûrâ / 15.

² Bkz. Metin 51 / 7 s. 68; Bkz. A’râf / 23.

³ Bkz. Metin 142 / 7 s. 164; Bkz. A’râf / 23.

⁴ Bkz. Metin 172 / 2 s. 197; Bkz. A’râf / 23.

⁵ Bkz. Metin 61 / 3 s. 82; Bkz. Fecr / 28.

⁶ Bkz. Metin 150 / 19 s. 176; Bkz. Fecr / 28.

beytindedir.

6. Belhüm fî lebsin min halkın cedîd: “Belhüm fî lebsin min halkın cedîd”, “Doğrusu, onlar yeni bir yaratılıştan şüphe içindelerdir” meâlinde bir âyet parçasıdır. Dîvân’da

Belhüm fî lebsin buyurdu daği min halkın cedîd
*Varsa ‘irfânîñ bu remzi bildirir Hayru’l-beşer*¹

beytinde geçer. Şâir vezin gereği âyeti bölmüş, araya *buyurdu daği* kelimelerini getirmiştir.

7. Kün: “Ol” anlamına gelen kün, *emr-i kün, kün emri, âvâz-ı kün* şekilleriyle Dîvân’da sekiz kere zikredilmiştir.² Bunların dışında,

Zatına mir’ât için evvel ta’ayyün buldu ol
*Kâf u nûn oldu Muhammed gösterir bu vağdeti*³

beytinde kün kelimesindeki harflerin **kaf, nun** şeklinde telaffuzuyla âyete işaret edilmiştir.

8. Küllün ileynâ raciûn: “Onlar kumandanlarını aralarında parçaladılar, fakat hepsi bize dönecekler” meâlindeki âyetten kısmen iktibas olunmuştur. Dîvân’da

Sem ‘-i cāna irişüp küllün ileynâ raci’ün
*Cānib-i ferrū ilā’llāh ı tutup cev lâna bak*⁴

beytinde geçer.

9. Rahmeten-li’l-âlemîn: Rahmeten-li’l-âlemîn, “âlemlere rahmet olarak” anlamında Hz. Muhammed’e hitaben söylenmiş “ve mâ erselnâke illâ rahmeten li’l-

---

¹ Bkz. Metin 3 / 9 s. 8; Bkz. Kaf / 15.

² Bkz. Metin 10 / 6b s. 22, 35 / 5a s. 55, 37 / 4a s. 57, 89 / 2d s. 105, 106 / 13a s. 124, 114 / 2b s. 138, 124 / 3a s. 146, 130 / 12a s. 154.

³ Bkz. Metin 17 / 3b s. 34; Bkz. Bakara / 117, Âl-i İmrân / 47, 59, En’âm / 73, Nahl / 49, Meryem / 35, Yâsîn / 82.

⁴ Bkz. Metin 27 / 8 s. 46; Bkz. Enbiyâ / 93.

‘âlemîn” (ve biz seni ancak âlemlere rahmet için gönderdik) âyetinden kısmen yapılmış bir iktibastır. Dîvân’da üç yerde kullanılmıştır. Bunlardan biri Hz. Muhammed’in doğumunu anlatan mevlidiyede geçen aşağıdaki beyittir:

*Kâinâtîñ halkına bâ‘iş durur levlāk ile
Raḥmeten-lil’-âlemîniñ geldigi şebdir bu şeb*¹

Raḥmeten-li’l-âlemîn, Peygamberimiz için yazılmış iki ayrı na‘tta² da Hz. Muhammed’in önemli bir sıfatı olarak zikredilmiştir.

10. Elest: “Değil miyim” anlamında bir soru kelimesi olan *elest* Dîvân’da *Bezm-i Elest*, *Elest Bezmi*, *Elest* şekilleriyle dokuz kere³ âyetten kısmen iktibas edilmiştir. Şâir, bu beyitlerde Allah’a ruhlar âleminde verilen sözü hatırlatır ve insanı doğru yola çağırır:

*Elest Bezminde ervāḥa ḥiṭāb-ı ‘izzetiñ tıyduḡ
Belā taşdıḡini virmiş iken biz anı unutduḡ
Şırāt-ı müstaḡîmi terk idüp nefsiñ yolun tıtduḡ
Ḥudâyâ bizleri bî-hüş idüp aldatdı aḡyārîñ*⁴

11. Ev-ednâ: “Kâbe kavseyni ev-ednâ” şeklindeki âyetten kısmen iktibas olunmuştur. “*Hatta daha yakın*” anlamına gelen kelime, Dîvân’da Hz. Muhammed’in Allah’la olan yakınlığını dile getiren dört yerde⁵ geçer. Bunlardan biri,

*Sırr-ı ev-ednâya yiten cümle anıñdır cân u ten
Özüñden ayrı düşme sen ḡayrı dime ḡayrı deḡil*⁶

beytidir.

¹ Bkz. Metin 8 / 6 s. 19; Bkz. Enbiyâ / 107.

² Bkz. Metin 2 / 2a s. 5, 24 / 4a s. 43.

³ Bkz. Metin 8 / 7a s. 19, 17 / 5a s. 34, 17 / 9a s. 35, 101 / 4c s. 113, 106 / 15a s. 124, 138 / 3a s. 160, 144 / 11a s. 167, 180 / 1a s. 203.

⁴ Bkz. Metin 138 / 3 s. 160; Bkz. A‘râf / 172.

⁵ Bkz. Metin 2 / 18a s. 7, 8 / 8b s. 19, 29 / 4b s. 50, 89 / 3d s. 106.

⁶ Bkz. Metin 2 / 18 s. 7; Bkz. Necm / 8, 9.

12. Le ‘amrük: “(Ey Resûlüm) senin ömrüne andolsun ki onlar sarhoşlukları içinde bocalıyorlardı” meâlindeki âyetten kısmen iktibas olunmuştur. Dîvân’da na‘t türünde iki şiirde,

*Şîfât-ı lâ-yezâlî hem mü’eyyedsîñ le ‘amrükle
Ki kadriñ Hâk atında bî-behâdır yâ Resûlu’llâh¹*

beyti ile,

*Zâtını itdi le ‘amrük ile talâtîf zât-ı Hâk
Oldu levlâk iñ şehensâhı Resûl-i Kibriyâ²*

beytinde Hz. Muhammed’in bir sıfatı olarak iki kez kullanılmıştır.

13. Kâbe kavseyn: “Kâbe kavseyni ev ednâ” şeklindeki âyetin bir parçasıdır. “İki yay aralığı kadar” anlamına gelen bu söz, Hz. Peygamber’in Mi‘râc gecesinde Allah’a olan yakınlığını ifade eder. Dîvân’da,

*Cemî’-i enbiyâ na ‘t-ı şerîfîñ gûş ider Hâkdan
Olunur kâb-ı kavseynde tilâvet yâ Resûlu’llâh³*

beytinde geçer.

14. Ahsen-i takvîm: “En güzel biçimde” anlamına gelen ahsen-i takvîm, Kur’ân’da Allah’ın insanı en kusursuz şekilde yarattığına bir işaret olup Dîvân’da dört kez kullanılmıştır.⁴ Şâir, Allah’ın insana olan lütuflarını saydığı bir şiirinde,

*Ahsen-i takvîm-ile insânı tezyîñ eylemiş
Hâzret-i Aħmed Muħammed Muşafâdır rahmeti⁵*

diyerek Allah’ın insanı en güzel şekilde yaratarak süslediğini belirtir.

¹ Bkz. Metin 58 / 2 s. 78; Bkz. Hicr / 72.

² Bkz. Metin 184 / 5 s. 206; Bkz. Hicr / 72.

³ Bkz. Metin 56 / 3 s. 75; Bkz. Necm / 8, 9.

⁴ Bkz. Metin 9 / 2a s. 20, 12 / 20a s. 26, 17 / 2a s. 34, 134 / 3a s. 157.

⁵ Bkz. Metin 17 / 2 s. 34; Bkz. Tîn / 4.

15. Sekâhum Rabbuhum: “*Rab’leri onlara temiz bir şarap içirir*” anlamına gelen “ve sekâhum Rabbuhum şarâben tahûren” âyetinin bir parçası olarak Dîvân’da iki yerde zikredilmiştir:

Seḳâhum Rabbuhum ḥamrın iḳerler
Yedi deryâ dimezler hep geḳerler
Ṭutup tevḥîd ilin dâ’im uḳarlar
Yiderler nefsinî Ḥaḳḳa giderler¹

Şâir, *ḥamrın iḳerler* diyerek söz konusu âyetin bir kısmını da meâlen iktibas etmiştir. Aynı durum *sekâhum Rabbuhum*’un kullanıldığı diğerk dörtlük için de geçerlidir:

Seḳâhum Rabbuhum ḥamrın iḳerler
Şırâṭ-ı şer’-i enverden geḳerler
Ḥaḳîḳat şehrine andan göḳerler
Gülü şolmaz ṭarîḳ-i Ḥalvetîniñ²

16. Fî sebîli’llâh: “*Allah yoluna, Allah için*” gibi anlamlara gelen bu âyet parçası, Dîvân’da

Leşker-i îmâni sevḳ eyler ‘adûya ḥarb için
Fî-sebîli’llâh cihâda ṭop u ḳevgân istemez³

beytinde *Allah için savaşmak* anlamında kullanılmıştır.

¹ Bkz. Metin 4 / 7 s. 10; Bkz. İnsan / 21.

² Bkz. Metin 54 / 9 s. 73; Bkz. İnsan / 21.

³ Bkz. Metin 22 / 6 s. 40; Bkz. Bakara / 273, Muhammed / 1, Sâd / 26, Tevbe / 60.

3.5.4.2. Hadîsler

1. Men ‘aref(e): “*Nefsini bilen Rabb’ini bilir*” anlamındaki “Men ‘arefe nefsehû fe kad ‘arafe Rabbehû” sözü tasavvuf kitaplarında hadîs olarak zikredilir. Ancak, hadîs bilginleri bu sözü uydurma hadîsler arasında gösterirler.¹ Mutasavvıf şâirlerin sıklıkla başvurduğu bu hadîs Hasan Rızâ Dîvânı’nda gerek tam, gerek kısmî, gerekse de meâlen iktibas yoluyla pek çok kez kullanılmıştır. Şâir;

*Mir’ât-ı mücellâya bakup aña me’âli
Ne mertebe ‘âlî
Buyurdu hadîşinde Resûl men ‘arefe nefsehû
Fe kad ‘arefe Rabbuhû²*

dizelerinde tam iktibas, aynı şiirin devam eden dizelerinde

*Bak ‘ârif olan nefsine Rabbin bilir el-ğak
Bu böyle muğakğak
Ğayr añlama nefsini şakın hû der anı bil
Ki rāhat ola dil³*

diyerek meâlen iktibas yapmıştır. Dîvân’daki bu örnekleri çoğaltmak mümkündür. Bu hadîs, Dîvân’da daha çok *men ‘aref*⁴ şeklinde kısmen iktibas olunmuştur.

2. Levlâk: “Levlâke levlâk vemâ halaktü’l-eflâk” şeklindeki “*Sen olmasaydın yeri göğü yaratmazdım*” anlamına gelen sözden alınmıştır. Tasavvuf ehlinin kudsî hadîs olarak kabûl etmesine karşın, hadîs bilginleri bu sözü uydurma hadîsler arasında gösterirler. Bu bilginlerden bazıları ise Hz. Muhammed’in Allah katındaki yüksek değerini ifade eden bu sözü meâlen hadîs sayarlar.⁵ *Levlâk*, Dîvân’da sekiz yerde⁶, daha çok na‘t özelliği gösteren şiirlerde karşımıza çıkar:

¹ Mehmet Yılmaz, *Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözlere (Ansiklopedik Sözlük)*, İstanbul: Enderun Ktb. , 1992, s. 122-123.

² Bkz. Metin 7 / 12 s. 16.

³ Bkz. Metin 7 / 13 s. 16.

⁴ Bkz. Metin 1 / 24a s. 4, 3 / 3a s. 8, 3 / 5a s. 8, 4 / 9c s. 10, 8 / 7b s. 19, 54 / 6a s. 72, 102 / 5b s. 116, 131 / 4a s. 155, 182 / 3a s. 205.

⁵ Yılmaz, a.g.e. , s. 113.

⁶ Bkz. Metin 8 / 6a s. 19, 12 / 25c s. 26, 13 / 3a s. 27, 34 / 2a s. 53, 37 / 3b s. 56, 56 / 5a s. 75, 89 / 2c s. 105, 184 / 5b s. 206.

*Levlāk ile geldi h̄itāb baḡ ne rumūz-ı müšetāb
Bu ma'nāyı yüz dört kitāb cem' eyledi ḡayrı degil¹*

Başka bir beyitte Hz. Muhammed, *taht-ı levlâkin* şâhidir:

*Beḡā mülkünde sensiñ taht-ı levlâkiñ shehen-şāhı
Periṣān itdi küffāri celādet yā Resūlu'llāh²*

3. Âl-i abâ: “*Aba ehli, aba altındakiler*” anlamında kullanılan bu terim tasavvufta Hz. Muhammed, Hz. Ali, Hz. Fatma, Hz. Hasan ve Hüseyin'den oluşan beş kişiyi ifade eder. Hasan Rızâ Dîvânı'nda yirmi beş beyitlik bir na'tın

*Ümmetlige boyun viren âl-i 'abâ içre giren
Şu ḡadr-i bālāya iren ḡutlu başı ḡayrı degil³*

beyti, ailesini aba altına alan Hz. Muhammed'i koruyuculuk vasfıyla tarif eder. Hz. Hüseyin'i öven bir şiirin

*Server-i âl-i 'abāsıñ sendedir esrār-ı Haḡ
Sen muḡibb-i ḡānedāna muḡtedāsıñ yā Hüseyin⁴*

beytinde Hz. Hüseyin, âl-i abânın başı olarak bütün sırları bilen, ümmete örnek bir kişi olarak nitelenir.

Bunların dışında âl-i abâ, Dîvân'da altı yerde daha kullanılmıştır.⁵

4. Lima'allâh: “*Benim Allah ile öyle anlarım olur ki ne bir mukarreb melek, ne de gönderilmiş bir nebi öyle bir yakınlığı elde edebilir*” meâlinde rivayet edilen sözden alınmadır.⁶ Allah'la yakınlığın ifadesi olarak Dîvân'da dört kez kullanılmış,⁷ kullanılmış,⁷

¹ Bkz. Metin 2 / 1 s. 5.

² Bkz. Metin 56 / 5 s. 75.

³ Bkz. Metin 2 / 13 s. 6.

⁴ Bkz. Metin 5 / 11 s. 12.

⁵ Bkz. Metin 6 / 18a s. 14, 28 / 5d s. 48, 29 / 5a s. 50, 57 / 7b s. 78, 150 / 6a s. 175, 150 / 7b s. 175.

⁶ Yılmaz, a.g.e. , s. 115.

⁷ Bkz. Metin 8 / 3b s. 19, 60 / 5a s. 81, 105 / 3c s. 121, 106 / 3b s. 123.

*Serāy-ı İima‘allāha ‘ubūr it kı1 nazar bir kez
Künūz-ı sırr-ı sulṭānī ḳapusın bul açandan şor¹*

beytinde olduğu gibi genelde saraya teşbih edilmiştir.

5. İnnema’l-a‘māl bi’n-niyât: “Ameller niyetlere göredir” anlamına gelen bu hadıs Dîvân’da

*Ḥaḳḳa vāşıl olmağa sālîk idegör ‘azm-i rāh
İnnema’l-a‘māl bi’n-niyât ḥadîşin it güvāh
Gözleriñden ḳan aḳıt tā-be-seḫer sen eyle āh
İnnema’l-a‘māl bi’n-niyât ḥadîşin it güvāh²*

dörtlüğü ile başlayan şiirin müteakip bentlerinde mütekerrir kullanılmıştır.

6. Mûtû kable en te-mûtu: “Ölmeden önce ölünüz” anlamına gelen bu söz hadıs kitaplarında uydurma hadıs olarak zikredilir. Ünlü bir sufi sözü olma ihtimali de vardır.³ Dîvân’da meâlen iktibas edilmiştir.⁴

---

¹ Bkz. Metin 60 / 5 s. 81.

² Bkz. Metin 147 / 1 s. 169.

³ Yılmaz, a.g.e. , s. 128.

⁴ Bkz. Metin 51 / 10b s. 69, 102 / 11a s. 117.

3.6. İmlâ Özellikleri

پ ve چ harfleri bazen tek bazen de üç noktalı olarak yazılmıştır.

Farsça kelimelerdeki گ harfleri serkecsiz olarak ك şeklinde yazılmıştır.

Türkçe kelimelerde kullanılan, geniz ünsüzünü (nazal n) karşılayan ses ك harfiyle yazılmıştır.

Dîvân'da vezin gereği **ne olduğun** kelimesinin **n'olduğun**¹ şeklinde yazılması örneğinde olduğu gibi hece düşmesine uğramış kelimeler bol miktarda yer alır. Bu kelimelerin bir kısmı dipnotlarda verilmiştir.

Dîvân'da eklerin yazımında ن harfi ile nazal n'yi karşılayan ك harfinin karıştırılması sık karşılaşılan bir durumdur. Bu eklerin İÜ ve S nüshalarında birbirinden farklı yazıldığı örnekler de vardır. Örneğin;

*Cām-ı şafâyı eyle nüş vaqtin geçirme böyle hoş
Rāh-ı Hüdāya turma hoş elçi yolun aldı gider*²

beytindeki yolun kelimesi S nüshasında yoluñ şeklinde ك ile yazılmıştır. Biz hazırladığımız metinde doğru yazımı tercih ettik.

*Şāhın yolun toğrı bulan hem bulmağa tālīb olan
İçi tışı maḥbūb olan hisābını gördü gider*³

beytinde de **şāhın yolun** kelime grubu, S nüshasında **şāhın yoluñ** şeklinde yazılmıştır. ك ile yazılması gereken ilgi eki, ن ile yazılmıştır. Hazırladığımız metinde nüshaların imlâ bakımından karşılaştırılması yapılmış, doğru yazımlar tercih edilmiş, yanlışlar düzeltilmiştir. Eklerin yazımında karşılaştığımız bu durumun örnekleri çok fazla olduğu için bunu dipnotlarda belirtmedik.

Kelimelerin yazımında da ك ve ن harfleri ile ilgili bir karmaşa söz konusudur.

Örneğin;

¹ Bkz. Metin 17 / 10b s. 35.

² Bkz. Metin 1 / 13 s. 3.

³ Bkz. Metin 1 / 20 s. 4.

*Şeb-i târîk olup imhâ münevver oldu bu ‘âlem
Bu şebde neş’e-i nâsūt **yeñiden** aldı bir ma‘nâ¹*

beytinde ن ile yazılan yeniden kelimesi tarafımızdan düzeltilmiştir.

İÜ ve S nüshalarında **kendi** kelimesi كندى ve كندو olarak iki şekilde karşımıza çıkmaktadır. Nüshalar arasında ihtilaf olduğu durumlarda biz şâirin yaşadığı dönemi göz önünde bulundurarak كندى şeklini kabul ettik.

Kelimelerin imlâsında sık karşılaşılan bir durum da س ile ث, ح ile خ, ح ile ه, ز ile ذ harflerinin birbirinin yerine kullanılmasıdır. Metin kısmında bu kelimeler dipnotlarda verilmiştir.

Arapça Farsça kelimelerin asıllarının bozularak vezne ve Türkçe’ye uygun hâle getirilmesi Dîvân’da birkaç yerde karşımıza çıkar. Arapça **haşr** kelimesi **haşir**² şeklinde vezne uydurulmuş, Farsça **derd** kelimesi **dert**³ şeklinde Türkçeleştirilmiştir.

---

¹ Bkz. Metin 133 / 5 s. 156.

² Bkz. Metin 14 / 21b s. 30. 111 / 5c s. 135.

³ Bkz. Metin 159 / 3c s. 187.

NÜSHA TAVSİFİ

Hasan Rızâ Dîvânı'nın iki yazma nüshası tarafımızdan tespit edilmiştir.
Bunlar:

İstanbul Üniversitesi (İÜ) Nüshası T / 2884

Dîvân, İstanbul Üniversitesi Yazma ve Nadir Eserler Kütüphanesi T / 2884 numarada kayıtlıdır. Yazmanın ser-levha kısmında,

Hāzā Dîvān el-fakīr-i pūr taqşīr tūrābü'l-aqdām es-Seyyid el-Ḥācc Hasan Rızā el-Ḥalvetī eş-Şa'bānī el-İmām fī-Mūsikī-i Hümāyūn Bismi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm
şeklinde, Dîvân'ın kime ait olduğunu belirten bir sunuş yazısı bulunmaktadır.

Başı: *Yād-ı Bismi'llāh ile açup dehānıñ ibtidā
Her umūruñda Resūl-i Ḥazrete it iktidā*

Sonu: *Eyle teslīm-i umūr ol pādişāha ey Rızā
Şübhesiz mazhar olursuñ ulu bir şandır 'Afüvv*

Eser 32 yaprak olup her yaprak 15 satırdan oluşmaktadır. Kenarlar tek şerit cetvelli, iki sütun ortası çift cetvelli olarak rik'a yazıyla hurûf-ı hecâ tertibine göre yazılmıştır. Târîhler ve müfredler Dîvân'ın sonunda bulunmaktadır. Eserin bitiminde *1928 yılında tedkik edilmiştir* yazısı mevcuttur.

Süleymaniye (S) Nüshası 3610

Eser, Süleymaniye Kütüphanesi Yazma Bağışlar Bölümü'nde 3610 demirbaş numarasıyla kayıtlıdır. Yazmanın mihrâbiyeli ser-levhasında

Hâzâ Dîvân el-faķır-i pür taķşîr türâbü'l-aķdâm es-Seyyid el-Ĥâcc Hasan Rızâ el-Ĥalvetî eş-Şa'bânî el-İmâm fî-Müsikî-i Hümâyün Bismi'llâhi'r-raĥmâni'r-raĥîm

şeklinde, Dîvân'ın kime ait olduğunu belirten bir sunuş yazısı bulunmaktadır.

Başı: *Mülk-i beķâ sâlikleri ĥuzûr-ı Ĥaķ bekler gider*
Öz nûrunuñ şâdıķları dâim Ĥaķı tekler gider

Sonu: *Rızâ baña baķ yüzüñ ola aķ*
Yime gel tayâķ ĥuşemâcasına

Dîvân 66 yapraktır; her yaprak 15 satırdan oluşmaktadır. Yazı kenarları, ortası yaldızlı çift şerit cetvelli; sütun ortası çift şerit cetvelle ayrılmış, çift sütun hâlinde rik'a yazıyla okunaklı, güzel bir biçimde yazılmıştır. Hurûf-ı hecâ tertibinde olmayan eserde şiirlerin hangi harfte söylendiği *harf-i sin*, *harf-i şın* vb. biçimde yaprak kenarlarında belirtilmiştir.

Dîvân'ın sonunda beş yapraktan oluşan *Fihrist-i Dîvân-ı Âcizî El-Hâcc Rızâ* başlığı altında H 1 Muharrem 1338 / M 26 Eylül 1919 tarihinde Hasan Rızâ tarafından yazılmış bir fihrist bulunmaktadır. Şâir, Dîvân'ının ileride hurûf-ı hecâ tertibine göre yazılması için bu fihristi düzenlediğini belirtmektedir.

Üçüncü yapraktan başlayarak kırkıncı yaprağın sonuna kadar yazmanın boş kenarlarına (der-kenar) sağlı sollu olmak üzere şiirler yazılmıştır.

METNİN HAZIRLANMASINDA İZLENEN YOL

Hasan Rızâ Dîvânı'nın hazırlanmasında geniş nüsha olan Süleymaniye Nüshası esas alınmıştır. Bu nüshanın İstanbul Üniversitesi Nüshası ile karşılaştırılması sonucunda elde edilen veriler dipnotlarda S ve İÜ kısaltmalarıyla verilmiştir.

Mürettep bir dîvân düzeninde olmayan Hasan Rızâ Dîvânı'nın metin kısmında Süleymaniye Nüshası'ndaki tertip sırası esas alınmıştır. Şâirin kendisi de sıralamadaki güçlüğü farkına vardığından araştırmacılara kolaylık olması için nüshanın sonuna bir fihrist eklemiştir. Fakat Dîvân'daki bazı şiirleri dışarıda bıraktığı için fihrist de eksik bir görünüm arz etmektedir.

Dîvân'da yer alan 187 şiir tarafımızdan 1, 2, 3, ... şeklinde numaralandırılmış, estetik olarak iyi durmayacağı düşüncesiyle de [1], [2], [3], ... olarak köşeli parantez içinde verilmemiştir.

Yazmanın varak numaraları şiirlere bizim verdiğimiz numaralardan ve nüsha adlarından sonra **1: S: 2a, İÜ: 7b** şeklinde metnin dipnotlar kısmında koyu renk karakter kullanılarak verilmiştir.

Şâirin S nüshasında üçüncü yapraktan başlayıp kırkinci yaprağın sonuna kadar kenar boşluklarına yazdığı şiirler transkripsiyonlu metnin sonuna konulmuştur. Bu şiirlerin varak numaraları sırasıyla der. kısaltmasıyla **152: S: 3a / der. , İÜ: -** şeklinde, diğer nüshayla da karşılaştırılarak, dipnotlarda gösterilmiştir.

Nüshaların karşılaştırılması sonucunda şiirlerde ortaya çıkan farklılıklar; koyu karakter kullanılarak yazılan şiir, beyit ve dize numarasından sonra "**1 / 2a** şarâbın ol içer: İÜ: şarâbını içer" örneğindeki gibi verilmiştir. Nüsha farkları anlam-vezin-gelenek bütünlüğü içerisinde değerlendirilmiş, Dîvân'ın metni en doğru şekliyle oluşturulmaya çalışılmıştır.

Yazmada birkaç yerde vezin ve anlam gereği metin tamiri yapılmıştır. Söz konusu düzeltmeler köşeli parantez içinde yazılmıştır.

Kelimelerin imlâsında س ile ث, ح ile خ, ح ile ه, ز ile ذ harflerinin birbirinin yerine kullanılması sonucu ortaya çıkan yazım yanlışları düzeltilerek dipnotlarda gösterilmiştir.

Dîvân'da eklerin ve bazı kelimelerin yazımında nazal n'yi karşılayan ك harfi ile ن harfinin karıştırılması sık karşılaşılan bir durumdur. Hazırladığımız metinde bu tarz imlâ yanlışları düzeltilmiş, ancak bu yanlışlar çok fazla sayıda olduğu ve eğer dipnotlarda işlenirse çalışmanın hacmini iyice genişleteceği gerekçesiyle bu durum dipnotlarda verilmemiştir. Çalışmanın inceleme bölümünde *İmlâ Özellikleri* başlığı altında konu ayrıntılı olarak ele alınmıştır.

Yazmadaki *-ıp, -ip, -up, -üp* zarf-fiil eki ile 3. tekil şahıs emir kipi eki *-sın, -sin, -sun, -sün* ve 3. çoğul şahıs emir kipi eki *-sınlar, -sinler, -sunlar, -sünler* yuvarlak ünlülü, bu eklerin dışında yer alan diğer ekler düz ünlülü okunmuştur.

Dîvân'ın Metin bölümü hazırlanırken Arapça ve Farsça kelimelerin yazımında elden geldiğince Prof. Dr. İsmail Ünver'in makalesi¹ esas alınmıştır. İnceleme bölümünde, Türkçe kelimeler TDK İmlâ Kılavuzu'na uygun olarak yazılmıştır.

---

¹ İsmail Ünver, "Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler.", *Türkoloji Dergisi*, C 11, S. 1 (1993), s. 51-89.

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ء	,	ص	ş
آ،أ	a,ā,e	ض	ḍ , z
ب	b	ط	ṭ
پ	p	ظ	ẓ
ت	t	ع	‘
ث	ṯ	غ	ġ
ج	c	ف	f
چ	ç	ق	q
ح	ḥ	ك	k , ñ
خ	ḫ	ل	l
د	d	م	m
ذ	ẓ	ن	n
ر	r	و	v,o,ö,u,ü,ū
ز	z	و	(yan vavokunma) ˇ
ژ	j	ه	h,a,e
س	s	ي	y,i,i,ī
ش	ş		

**4. TRANSKRİPSİYONLU METİN
VE NESRE ÇEVİRİSİ**

**Hāzā Dīvān el-faķır-i pür taķşır tūrābü'l-aķdām es-Seyyid el-Ĥācc Hasan Rızā
el-Ĥalvetī eş-Şa‘bānī el-İmām fī-Mūsikī-i Hümāyūn
Bismi’llāhi’r-raĥmāni’r-raĥīm**

1

Müstef’ilün / Müstef’ilün / Müstef’ilün / Müstef’ilün

1. Mülk-i beķā sālikleri ĥuzūr-ı Ĥaķ bekler gider
Öz nūrunuñ şādıkları dāim Ĥaķı tekler gider
2. Cān içre cānından geķer vaĥdet şarābın ol içer
Şıfātından zātına göķer zevķ ü şafā eyler gider
3. Dost iķliminiñ gülleri tevĥīd ider bülbülleri
Āsān olur hep yolları āzādedir toĝrı gider
4. Cānı alup cāna şatar derd ehline dermān ķatar
Cānı cānāna cān atar cān elķisiñ bekler gider
5. Ĥaķ ismini evrād ider nefsi muţmainne gider
Sīretde yok aşla gider şūretde çok aĝlar gider
6. Şehr-i vücūdu seyr idüp niķe niķe ĥikmet görüp
Sultān-ı zata yüz sürüp şādān olup söyler gider
7. ‘Aşķıñ ilinde pehlivān koķduķ koķa eyler revān
Gāĥī ‘ayān gāĥī nihān senden seni söyler gider
8. Ĥaķķı bilenler bildiler bunda anıñ-ķün geldiler
Nāye delikler deldiler esrārı hep söyler gider

1: S: 2a, İÜ: 7b

1 / 1b dā’im Ĥaķı: İÜ: Ĥaķı dā’im: Ĥaķķı sözcüğü vezin gereĝi Ĥaķı olarak okunmuştur.

1 / 2a şarābın ol içer: İÜ: şarābını içer

1 / 2b zevķ ü şafā: İÜ: zevķ-i şafā

1 / 8b hep: İÜ: baķ

9. Şāhid şehādet eyledi bāṭilla ḥaḳḳı söyledi
Bilmem ki n'etdi n'eyledi izhār-ı ḥaḳ eyler gider
10. Ḥamr-ı ezelden nūş iden baṭn-ı şalāḥatden giden
Enfūs yollarını yiden aḥvālin arayup gider
11. Eyler maḥabbetle gıdā olmaz Muḥammedden cüdā
Dā'im işi emr-i Ḥudā buyruğunu tıttup gider
12. Şānındadır āyāt-ı Ḥaḳ ḳaldır ḥicābı öyle baḳ
Bī-hūşluḡu elden bıraḳ kārṽān yolun aldı gider
13. Cām-ı şafāyı eyle nūş vaḳtiñ geḳirme böyle hoş
Rāh-ı Hüdāya tırma ḳoş elçi yolun aldı gider
14. Sensiñ ezelden 'ahd iden 'ahdiñ ḥilāfına giden
İtme bunu ey gül-beden böyle iden gitdi gider
15. Sehviñ seniñ ben didiḡiñ böyle ḥaṭā eylediḡiñ
Yañlış degil söylediḡiñ senden saña toḡrı gider
16. Kāmil kelāmında Kelīm-i Ḥaḳḳdan mükellemdir dilim
Kāfī saña ḳalb-i selim Mevlāsına toḡrı gider
17. Yaḡma ider hep varlıḡın tevsī' ider hep tırlıḡın
İşbāt idince yārlıḡın artıḳ özün bildi gider
18. Taḥḳīḳ ider eṭṽārını tedḳīḳ ider envārını
Añlar ise esrārını tırmayuben sürüp gider

---

1 / 11b tıttup: İÜ: tıttıdu

1 / 15b toḡrı: S: sensiz

1 / 16b Kāfī: S: Yekfī

19. Āb-ı hayātı çün içer zulmet ü nūrunu seçer
Ol cāddeden gelir geçer çār-sū bazār bamaz gider
20. Şāhiñ yolun toğrı bulan hem bulmağa tālib olan
İçi tışı maħbūb olan hisābını gōrdü gider
21. Her işini bunda gören vuşlat maāmına iren
İçerden içerü giren ađyārını sūrdü gider
22. ‘İlmi aña pey-rev olur istedigini anda bulur
Yāriñ cemālini görür hayrān olur urmaz gider
23. Nefsi aña itmez oyun ol nefesine virmez boyun
Tadīs ider cümle huyun rızāsını buldu gider
24. *Nefsin bilen Rabbin bilir men ‘arefdēn* dersin alır
Ađyār gider hep yār alır yārine yār oldu gider
25. Görmeklige dost yüzünü tapşırmağa hem özünü
Toğrı ider ol sözünü urmaz anı söyler gider
26. Maħbūbuna cānlar fedā eyler hemān şāh u gedā
Bōyle durur emr-i Hudā cān uşu çün uçdu gider
27. Dellāl olur kendin şatar cümle gören cānın atar
Müşterīler atar atar birbirlerin utmuş gider
28. Bāzār ider ol cān-ıla alır şatar fermān-ıla
Her derdine dermān ile bāzār-ı Hā oldu gider
29. Cāna ıyan aldı yolu cümlesine didi belī
Şihħat ile utdu yolu urtulamaz ğayrı gider

---

1 / 19b bazār: بازار sözcüğünün ilk ünlüsü vezin gereği kısa okunmuştur.

1 / 22a ‘İlmi aña: İÜ: ‘Aleml anıñ

1 / 28a fermān-ıla: İÜ: fermān ile

30. Şüret koyup sîreti bul kendin unut ‘aşk-ıla töl
Var hayrete düzele yol şapma şaķın toğrı gider
31. Kaydı biraķ tırma ırak işleriñi görmege baķ
Tā irişe esrār-ı Haķ ‘ārifleri aldı gider
32. ‘Uzlet iden ‘izzet bulur sen şanma ki böyle çalır
Āhir ucu handān olur istedigin buldu gider
33. Hāşıl sözüm budur saña baķma şaķın senden yaña
Teslīm idüp kendin aña senden seni aldı gider
34. Kesme gözünüñ yaşını incitme dīn ķardaşını
Rızā bu yolda başını ğavğalara şaldı gider

2

Düstür

Müstef‘ilün / Müstef‘ilün / Müstef‘ilün / Müstef‘ilün

1. *Levlāk* ile geldi hiķāb baķ ne rumüz-ı müşetāb
Bu ma‘nāyı yüz dört kitāb cem‘ eyledi ğayrı degil
2. Ol *Raħmeten-li’l-‘ālemīn* şefā‘ate geldi hemīn
Nāzil olup Cibrīl Emīn vāhid didi ğayrı degil
3. Şıfat-ı zātdır ol penāh şıfāt aña bu bārgāh
‘Ālem gedā ol pādişāh vaşfi anıñ ğayrı degil
4. Şānında haķ hātem didi muķātab ol sultān idi
Ümmetlerin şirkden yudu maħbüb-ı Haķ ğayrı degil

5. Mir'āt idindi zātına nūr-ı mücellā-pākine
Halk düşmesin mi hākine mir'āt anıñ gayrı degil
6. Vaşfın ider ins ile cān peygamber-i āhır-zamān
Yüzler süren bulur emān kul kendiniñ gayrı degil
7. Vaḥdet ile geldi bize incüleri deldi dize
Lāzım degil gören göze bildirmesi gayrı degil
8. Qur'ān odur Furqān odur āyāt-ı Haḫ cümle budur
Toğrısın isterseñ hūdur 'aynı durur gayrı degil
9. Ta'līm idüp esmā ile tā ki müsem māyı bile
Sevḫ eyledi toğrı yola yol kendidir gayrı degil
10. Ādem tonun hil'at viren tevḫīd-i zāta irgüren
Şeyṭānı cennetden süren maḥbūbudur gayrı degil
11. Ādemden Havvā toğduğı Havvādan Ādem olduğı
Melekden efḫal bulduğı esrār-ı Haḫ gayrı degil
12. Ferdiyyetiñ işbāt iden enfüs tarīkından giden
Ümmetleriñ cümle yiden Faḫr-i cihān gayrı degil
13. Ümmetlige boyun viren āl-i 'abā içre giren
Şu ḫadr-i bālāya iren ḫutlu başı gayrı degil
14. 'Aşkındadır ins ü melek andan biter cümle dilek
'Unşur ile toğuz felek ḫükmündedir gayrı degil

---

2 / 8b: isterseñ sözcüğünden sonra gelen *bir* sözcüğü vezin gereği dizeye alınmamıştır.
2 / 9a tā ki: İÜ: tā kim

15. Hıatm eyledi buldu hitām emrin aña kıldı tamām
Şavt u hurūfsuz ol kelām söylediđi ğayrı deđil
16. ‘Ayne’l-yaķın haķķa’l-yaķın sen ğayrı var şanma şaķın
Allāh saña senden yaķın kendisidir ğayrı değil
17. Peyġamber cān içre cāndır bu saña cümle beyāndır
Anı bil rūh-ı revāndır haķıķatdır ğayrı değil
18. Sırr-ı *ev-ednāya* yiten cümle anıdır cān u ten
Özüñden ayrı düşme sen ğayrı dime ğayrı değil
19. Hıketle var sen bu yola emrāzlarıñ taķdīs ola
İstedigiñ her dem bulasıñ sen yine ğayrı değil
20. Maķbūlü Ādem-zādedir bu cümleden āzādedir
Sen ben diyen āvāredir kendin arar ğayrı değil
21. Evvel odur Āhır odur Zāhir odur Bātın odur
Her ne ki var cümle odur söyle bunu ğayrı değil
22. Ādem tonun giydi bu gün vuşlat içün itdi düğün
Benliginiñ kırdı göğün kıran daħi ğayrı değil
23. Tavrıñ yetişdi rābi’e irmek gerekdir sābi’e
İşnā ile hem ‘āşere cehd eyle gel ğayrı değil
24. Otuz bire vardı yaşıım ğavġālara şaldı başım
Toġrısını bil ķardaşıım hūdur hemān ğayrı değil
25. Rızā bunu sen böyle bil tā mūncelī ola bu dil
Ġayrı didigiñ ğayrı sil ık aradan ğayrı değil

3

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

1. Çıkdığın cennetden Ādem ile Havvānıñ şaķın
Şanma ki anlarda vāķi' oldu zelle ĥayr u şer
2. 'İlmü'l-esmāda ĥikmet n'eydigin bilmez iseñ
Ādemiyet pūtesinden geçūben var al ĥaber
3. *Men 'aref* dersin oķu gel ĥāce-i 'irfāndan
Zulmet ü nūruñ seçivir tā bilinsün ĥār u ĥer
4. 'Aķl u 'ilmiñ vehm ü fehmiñ mā-cerāsın bilmege
Gir vücūd iķlīmine anları temyīz eyle der
5. *Nefsine 'ārif olanlar Rabbini bildi* 'ayān
Baķ ne remz eyler Nebiyy-i muĥterem bil ey pūser
6. Āl ü evlād-ı Resūle cānıñı teslīm ķıl
Bulmaķ isterseñ bu yolda sen ĥayāt-ı tāze ger
7. Ĥaķ kelāmında buyurdu *festaķim kemā umirt*
İmtişāl it emr-i Ĥaķķa ķurtula tā cān u ser
8. Şehr-i eķvārı temāşā ķılmaģa sa'y eyle kim
Sa'yiñi meşķūr ider Ĥaķķ her işiñ anda biter
9. *Belhüm fī lebsin* buyurdu daģi *min ĥalkın cedīd*
Varsa 'irfānıñ bu remzi bildirir Ĥayru'l-beşer
10. Var olan Ĥaķdır anıñ ĥayrı şaķın vardır dime
Var mıdır 'ālemde bir şey olmaya Ĥaķdan eşer

3: S: 4a İÜ: 8b

3 / 1b Şanma ki: İÜ: Şanma kim

11. Benligiñ ço sen seni bilmek dilerseñ ey ahî
Benligiñden geçmeyince başını taşlar ezer
12. Kuru da'vā eyleme gel bil özüñ tevhid ile
Hüdan artık söyleme tā olmayasıñ der-beder
13. Ger irem dirseñ rızā-yı Haqqa tevfiğin ara
Yürü var gezme yabanda kalmasun sende keder
14. Görmek isterseñ bu mir'āt-ı mücellāyı eger
Ey Rızā senden saña baq sende gör sende yeter

4

Mefâ'ülün / Mefâ'ülün / Fe'ülün

1

Maḥabbet ehliniñ ḥālin şorarsañ
Yiderler nefsinı Haqqa giderler
Eger anlardaki zevki ararsañ
Yiderler nefsinı Haqqa giderler

2

Girerler ḥalka-i zikre bu erler
Bulunca zevkini tevhid iderler
Bu şevkiñ ğayrını n'eyler n'iderler
Yiderler nefsinı Haqqa giderler

3

Oqurlar şıdqla Haqqıñ kelāmin
Virirler ḥalkına Tañrı selāmin
Yiyüben Muştafa Muhtār ta'āmin
Yiderler nefsinı Haqqa giderler

4

Tecellīden tesellīler ‘ayāna
Getirmezler bular nuṭṭ u beyāna
Bu bir esrār-ı Hāḡ gelmez lisāna
Yiderler nefsinı Hāḡḡa giderler

5

Hudā maḡbūbuna cānlar fedādır
Der-i luṭfunda cümlesi gedādır
Şifā her derdlere ‘ayn-ı devādır
Yiderler nefsinı Hāḡḡa giderler

6

Sözünde şıdḡla bunlar ṭururlar
Daḡı ḡāfil degil bīdar olurlar
Arayup nefsinı bir hū bulurlar
Yiderler nefsinı Hāḡḡa giderler

7

Seḡāhum Rabbuhum ḡamrın iḡerler
Yedi deryā dimezler hep geḡerler
Ṭutup tevḡīd ilin dā’im uḡarlar
Yiderler nefsinı Hāḡḡa giderler

8

Kelāmı bunlarıñ cümle diridir
Özün bulmuş ḡaṭālardan berīdir
Bilen ṭavrın ne söylerse yeridir
Yiderler nefsinı Hāḡḡa giderler

9

Bu ‘ālemde olar nefsin ṭanurlar
Buları bilmeyen aḡmaḡ şanurlar
‘Arefden derslerin oḡur alurlar
Yiderler nefsinı Hāḡḡa giderler

10

Şefâ‘at mazharı bunlar durur bil
Buları sevmege mecbūr olur dil
Nazargāha  okunma sen hazer kı1
Yiderler nefsinı Hakkā giderler

11

Bular ‘aql-ı ma‘ādıñ ma‘denidir
Buları sevmeyen gāfil denīdir
Bular maqbūl-i Peygamber velīdir
Yiderler nefsinı Hakkā giderler

12

Cihān tılısmınıñ bendin tutarlar
Cihānıñ varlıgın cāna şatarlar
Sivā kaydın gönūlden hep atarlar
Yiderler nefsinı Hakkā giderler

13

Bularıñ reh-beri şāh-ı velāyet
Bulurlar anlara uyan hidāyet
Rızā saña budur sözüm nihāyet
Yiderler nefsinı Hakkā giderler / 1271

5

Fâ‘ilātün / Fâ‘ilātün / Fâ‘ilātün / Fâ‘ilün

1. Mağzen-i esrār-ı şāh-ı enbiyāsıñ yā Hüseyn
Mağla‘-ı şems-i haqīkat pür-ziyāsıñ yā Hüseyn
2. Zāt-ı pākiñ hürmetine oldu Cebrā‘ıl Emīn
Sen meh-i envār-ı şāh-ı Murtażāsıñ yā Hüseyn

---

4 / 12b Cihānıñ varlıgın: İÜ: Dağı varlıkların

4 / 13c Rızā saña budur sözüm nihāyet: İÜ: Rızā bu sözüme virdim nihāyet

5: S: 5b, İÜ: 19a

3. Seni sevmek farz-ı ‘ayn oldu cemî’-i mü’mine
Ehl-i ĩmāna dem-ā-dem pür-‘aṭāsıñ yā Hüseyn
4. Sāye şaldı ‘āleme ceddiñ Muḥammed Muştafā
Sen daḫi mir’āt-ı Haḫḫa incilāsıñ yā Hüseyn
5. Çok rızā virdiñ ḳazāya hem belāya şabr idüp
Ol sebebden sen şehīd-i Kerbelāsıñ yā Hüseyn
6. Şāh-ı iḳlīm-i risālet bāğınıñ gül-zārısıñ
Taḫt-gāhıñda imāmü’l-evliyāsıñ yā Hüseyn
7. Hāk-i pāyiñ tütüyādır ‘aşıḳāna her zamān
Bī-kes ü ednālara sen pür-vefāsıñ yā Hüseyn
8. Āsitāniña daḫīliñ diyüben gelenlere
Şefḳatiñden anlara ‘ayn-ı şafāsıñ yā Hüseyn
9. Ehl-i diller cümleten hep ḫaste-gāniñdir seniñ
Anlarıñ derdine dermān ü şifāsıñ yā Hüseyn
10. Ümmet-i merḫūme içün eylediñ cāniñ fedā
Sen ki ol sulṫān-ı şāh-ı eşḫıyāsın yā Hüseyn
11. Server-i āl-i ‘abāsıñ sendedir esrār-ı Haḫ
Sen muḫıbb-i ḫānedāna muḳtedāsıñ yā Hüseyn
12. İlticā eyler Rızā maḳbül bende olmağa
Der-geh-i iḫsāna geldim ağniyāsıñ yā Hüseyn

6

Müfte‘ilün / Fâ‘ilün / Müfte‘ilün / Fâ‘ilün

1. Hâk bize gösterdi yol rāzī ola buna kul
Budur edeb hem uşul bekle gönül kapusın
2. Āyineye baĸ hemān kalmaya şekk ü gümān
Her seher eyle emān bekle gönül kapusın
3. Dīde-i cān ile baĸ ola tecellī-i haĸ
Şem‘a-i tevĸīdi yaĸ bekle gönül kapusın
4. ‘Aĸlıña uyma şaĸın fikriñe olma yaĸın
Cümle silāhıñ taĸıñ bekle gönül kapusın
5. İtme ezā cānıña virme ĸalel şānıña
ĸayrı ĸoma yanıña bekle gönül kapusın
6. Böyledir emr-i Hudā şıdĸla eyle nidā
Olma hiç andan cüdā bekle gönül kapusın
7. Bildigiñ elden biraĸ vuşlat-ı dīdāra baĸ
Olma şaĸın sen ıraĸ bekle gönül kapusın
8. Bülbül-i gülzār öter zevĸi dimāĸa yiter
Cümle iş anda biter bekle gönül kapusın
9. Dersiñi Haĸdan alup nükte-i feyzi bulup
Bende-i muĸbil olup bekle gönül kapusın
10. ĸayli zamāndır gözüm görmegi ister özüm
Diñle cānım bu sözüm bekle gönül kapusın

11. ‘Āşık iseñ sen aña gel ulağıñ tut baña
Yalvarırım ben saña bekle gönöl apusın
12. Cān iline yitmege hāliñi ‘arz itmege
Şāhidi diñletmege bekle gönöl apusın
13. Sırrına sırdāş olam ‘aşkla dā’im olam
Dir iseñ Hāı bulam bekle gönöl apusın
14. Kim ki arīa girer vuşlata elbet irer
Böyle ulu Hā sever bekle gönöl apusın
15. Bunda işiñ eyle sağ yüzünü sen eyle ağ
İşte uzum geldi ağ bekle gönöl apusın
16. Añlamađa özünü sağ idivir sözüñü
Görmege dost yüzünü bekle gönöl apusın
17. Ğayrı saña müjdeler bağ neler oldu neler
Rüşen olur dīdeler bekle gönöl apusın
18. ĀI-i ‘abāya sezā n’eydigini bil Rızā
Olmağa bende kezā bekle gönöl apusın

7

Müstezād-ı Hıttbe-i Nefsiyye

Mef ‘ölü / Mefā‘ölü / Mefā‘ölü / Fe‘ölün

Mef ‘ölü / Fe‘ölün

1. Bulmalığa sa‘y eyle gönöl himmetini sen
Maħfice giderken
Yaşın aıdup dīdeleriñ eyle münācāt
Maböl ola hācāt

2.   K̄albiñ gözün aç tut kulağ-ı cān-ıla diñle
          H̄aḫ H̄aḫ deyu iñle
Aḥvāli ḳoyup orta yere eyle ḥisābın
          Ayrı ḳo fesādın
3.   H̄aḳḳıñ begenüp istedigini kendine al git
          Sen işini şağ it
Allāh için Allāh diyeni bil ki sever H̄aḳ
          Şu merḥamete baḳ
4.   Her şām u seher buyruğunu tut geri tırma
          H̄iç ḥikmetini şorma
N’eylersiñ o ḥāricde olan ḳil ile ḳāli
          H̄āli ara ḥāli
5.   Zevḳiñ ara gel şapma şaḳın vehm ü ḥayāle
          Diḳḳatle baḳ ḥāle
Ferdāya şalup işlerini eyleme teşvīş
          Görmekle biter iş
6.   ‘Aşḳ āteşine yanmağa baḳ onda durur zevḳ
          ‘İzzetle gelür şevḳ
Bu keşreti ḳo vaḥdet ilin eyle müheyyā
          Oldur saña kimyā
7.   Şaşırma şaḳın cāddelerin rāh-ı Hüdāniñ
          Tā ḳurtula cāniñ
Müşkil var ise ḳalbiñe gir iste cevābı
          H̄all ola şavābı
8.   Cān içre giren bulsa gerek maḫlabını ḥoş
          Gel itme ferāmūş
‘Adl ile vücūd iḳlīminiñ ceysini ḥoş tut
          Bu nefsiñi ḳorḳut

9. Rāzī ola mı dirseñ eger benden ol Allāh
Hoşnūd ola vallāh
Şol şartla ki emrin aniñ sen ki tutarsıñ
Menhīsin atarsıñ
10. Bu mertebede kulluğuna lāhik olanlar
Kurtuldu hep anlar
Maḥbūb-ı Hudā ümmetine itdi şefā‘at
‘Afv oldu kabāḥat
11. Allāh anı gönderdi bütün ‘āleme raḥmet
Hiç kalmadı zaḥmet
Ger ümmet iseñ işrine git rāhını şaşma
Bir şey’e karışma
12. Mir’āt-ı mücellāya bakup añla me’ālī
Ne meretebe ‘ālī
Buyurdu ḥadīşinde Resūl *men ‘arefe nefsehū*
Fe kad ‘arefe Rabbuhū
13. Baḳ ‘ārif olan nefsine Rabbin bilir el-ḥaḳ
Bu böyle muḥaḳḳaḳ
Ġayr añlama nefsiñi şaḳın hū der anı bil
Ki rāḥat ola dil
14. Tefvīz-i umūr eyle sen efkāra şarılma
N’eylerse şarılma
Ḥaḳ kullarınıñ ḥācetini görmede dā’im
Ḥalḳ Ḥaḳla ḳā’im

---

7 / 10c itdi: İÜ: kıldı

7 / 11c git: İÜ’de yer almamaktadır.

15. Taḥkīkin eger ister iseñ anda nedir şān
El'ān kemā kān
Bu böyle iken ben didiğñ ḳandedir ey cān
Dīdeñden aḳıt ḳan
16. Allāh ki ider bir ḳulunuñ tevfiḳ refiḳin
Ol buldu şefiḳin
Ḥācetimi saña nuşḫ ide kürsīdeki vā'iz
Sende de var ağız
17. Bir kimse ki insān ola ger anda ḥumḳ yok
'İrfānı anıñ çok
Ḥaḳ virdi bize ḥamd idelim 'akl-ıla fikri
Tekşīr idelim zikri
18. Bildikleriñi terk idegör böyledir 'ādet
Gel çekme nedāmet
Ḥaml eyle nefis askerine seyf-i celāli
Seyr eyle cemāli
19. Ten şehri ḥarāb olsa ne ğam bunda ḥaṭar yok
Menfa'ati pek çok
Dil şehriñi ihyā idegör andadır 'izzet
Baḳ gör ki ne lezzet
20. Çün beyt-i Ḥudā olduğuna ḳalben inandıñ
Uyḫudan uyandıñ
Açıldı yolu rūḫa var ol nefḫa-i Raḥmān
Sırr anda nümāyān

21. Sırrı daħi sır eyle de Raħmāna iriş gel
Ol nuşka virir el
Nāṭıķ daħi nuşk eyleyecek sırr-ı ħafāyı
Gör anda řafāyı
22. Vaşında anıñ elsine hep ħabṭ olur ammā
Çok güç bu mu‘ammā
Tefhīmīn anıñ feth ide ne ‘aşk ola yāhū
Kolay da degil bu
23. Allāha niyāz eyle gör kalka bu perde
Dermān ola derde
Bilmez mi bu insān olan eřvārını kande
Sen de ara sen de
24. Ĥaķķ eyle hemān ħidmeti noķřāna biraķma
Kendin oda yaķma
Bu mezra‘ada ekmege baķ soñra biçilsün
şağları seçilsün
25. Tarla saña cism oldu Rızā toħmu maħabbet
Maĥşülü Muħammed
Evlādına etbā‘ına sen eyle selāmı
Ĥatm eyle kelāmı

8

Mevlūdiye*

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

1. Toğdu ol şems-i ħaķīķat burc-ı vaĥdetden bu şeb
Kapladı nūr-ı tecellī ‘ālemi cümle bu řeb

---

7 / 21a de: S: gör

7 / 23c bu: S: ‘aceb

7 / 25c sen: İÜ’de yer almamaktadır.

8: S: 8a, İÜ:3a

* Bu başlık İÜ’de yer almamaktadır.

2. Geldi a‘yāna ‘ayān oldu bütün şehri vücūd
Kıldılar secde ağaçlar tağlar taşlar bu şeb
3. Vāhidiyyetden muşavver ol cenāb-ı Muştafā
Tahtgāh-ı *lima* ‘*allāha* cülūs itdi bu şeb
4. Kalmadı Ādem melāik itdiler böyle nidā
Eyleyen teşrīf şehensāh-ı risāletdir bu şeb
5. Kenz-i maḥfīsin nümāyān eyledi Rabbü’l-felāk
Luṭf u iḥsān u ‘aṭālar olduğu şebdir bu şeb
6. Kāinātıñ ḥalkına bā‘ iş durur *levlāk* ile
Raḥmeten-li’l-‘ālemīniñ geldiği şebdir bu şeb
7. Zāt-ı pāki maḥrem-i Bezm-i *Elest* iñ kānıdır
Ehl-‘irfāniñ ‘*aref*den aldığı sırdır bu şeb
8. ‘Ahd ü mīşākıñ daḥi *ḳālū belāsı* bundadır
Sırr-ı *ev-ednā* maḳamından ‘aṭayādır bu şeb
9. Zātı bulduḳda ta‘ayyün *ümmeṭi* didi hemān
Ḥaḳ te‘ālā didi *baḥş itdim saña cümle* bu şeb
10. Ümmeṭ olduḡuñ için ğam çekme bunda ey Rızā
Bu gürūhuñ mücrimi ğufrāna maḫhardır bu şeb

1300 Cevher

9

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

1. Cūş idüp baḫr-ı maḫabbet eyledi ḫayrān-ı hū
Kıldı esrār-ı tecellī ḳatreyi ‘ummān-ı hū

2. İtdi ızmār-ı hüviyet *aḥsen-i taḳvīmde*
‘Ayn-ı izhār eyledi bu ‘ālem-i imkānı hū
3. Cümle zerrāta nazar kılsañ ta‘ayyün gösterir
Lā-ta‘ayyünden nişānıñ remz ider envār-ı hū
4. Gir derün içre bulam dirseñ eger ma‘nāyı sen
Ol ma‘ānıñ ma‘ānisi daḡi işhād-ı hū
5. Ḳālıbıñ ḳalbiñ mu‘ayyen eylemiş Raḥmān-ıla
Nefḥa-i kübrā vü şuḡrā cümle bir esrār-ı hū
6. Zevḳ-i vicdāniyyeden bir nebze alsaydıñ haber
Cān ḳulaḡıñla tıyardıñ yoḡ durur aḡyār-ı hū
7. Zāhidiñ zühdü nedir hem müttakīde ittīḳa
‘Āşıkıñ ‘aşkı her ānda zākiriñ ezḳarı hū
8. Neş’e-i insāna eṭvār oldu nefsin bilmege
Ṭālib-i Ḥaḳḳa hidāyet dā’imā efkār-ı hū
9. Kendini kendi bilir hīç bunda yoḡdur iştibāh
Böyle bil sen vaḡdet üzre zākır ü mezkūr-ı hū
10. Ğayra şarf itme demiñ mes’ül olursuñ ey aḡī
Dem bu demdir bil demiñ besdir saña imdād-ı hū
11. Ḳulluḡuñ şanı budur emre itā‘at başka yoḡ
Ḥayr u şer itdikleriñ ihḳāḳ ider bu ‘adl-i hū
12. Oldu maḡbüb-ı Ḥudā bundan murād ancaḳ Rızā
Söyleden hū söyleyen hū söylenen dillerde hū

---

9 / 3a ta‘ayyün: İÜ: ‘ālem-i ta‘ayyün

9 / 12a murād: İÜ: merām

10

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

1

Emr-i muṭlaḳdan zuhūr eyler huzūr
Sırr-ı ahfâdan bütün eyler zuhūr
Her sene bu ümmete farz 'ayn olur
Da'vet-i Haḳla gelir şehri-şıyām
Eyler ihyâ cümleyi her şubḩ u şām

2

Çün şıyām ehline hoşca hâl olur
Sırr-ı aḳdes ḳaynayup cūşa gelür
Ehl-i ezvâḳ cān virüp cānān alur
Bu tecellīyle gelir şehri-şıyām
Eyler ihyâ cümleyi her şubḩ u şām

3

Ṭab'-ı nefsin şā'imiñ taḳdīs ider
Ḩubbunu çār-yār ile taḩmīs ider
'İlm ü 'irfān meşrebin tedrīs ider
Sırr-ı aḳdesle gelir şehri-şıyām
Eyler ihyâ cümleyi her şubḩ u şām

4

Sırr-ı vaḩdetle şıyām ḳā'im durur
Bu mezāyāya iren şā'im durur
Fıṭr u terāvīḩle dā'im durur
Būy-ı Aḩmedle gelir şehri-şıyām
Eyler ihyâ cümleyi her şubḩ u şām

5

Cümle eşyâda tecellîyle kıyâm
Leyle-i kadre sücûd oldu kıvâm
Sırr-ı Aḥmedle şühûd oldu tamâm
Böyle şâhidle gelir şehr-i şıyâm
Eyler ihyâ cümleyi her şubḥ u şâm

6

İtdi secde sırrına ervâḥ çün
Ḥayy-ı muṭlaḳ nâzla didikde *kün*
Ey Rızâ kadre delîldir bu sözüñ
Ḳadr-i ekberle gelir şehr-i şıyâm
Eyler ihyâ cümleyi her şubḥ u şâm

11

**Tārîḫ-i Kitâb-ı Menâkıb-ı Ḥacı Bektâş-ı Velî
Ḳaddese'l-lâhu Sırrıhu'l-'Âlâ Der-Ḥitâm-ı Tahrîr**

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün

1. Velî himmet eyle taḥrîrine çün ibtidâ itdim
Bu ne rütbe velâyetdir aḳardı gözümüñ yaşı
2. Bular ki Ḥaḳḳa vâşıldır kemâl anlara ḥâşıldır
Murâd itdikde anlar yek nazarla eridir taşı
3. Der-i ḥâk-i ḳudûmunda olam ben evliyânın kim
Ġinâ gelmez şu deñlü key şekerden tatlıdur aş
4. Kemâl ehli olam dirseñ tarîḳ-i ḥaḳḳa teslîm ol
Bir âdem kendisin bilmez bu yolda ḳoymadan baş
5. N'ola cevherle yazsam târîḫ-i tâmmın Rızâ-âsâ
Bi-ḥamdihî tamâm oldu menâkıb Ḥacı Bektâşî

1289

12

Müstezād-ı Hütbe-i Nefsiyye*

Mef'ûlü / Mefâ'ilü / Mefâ'ilü / Fe'ûlün

1. Gel ağla gönül ağla gözüñ yaşını silme
Tā seni sen bilme
İşledigiñ ortaya қо var bāb-ı emāna
Hem kıymalı cāna
2. 'Aşq içre gönül gözün açup kendini gör bir
Dil vuşlatına ir
Cānıñdan ırağ olma fenā bezmine gitme
Gel sen bunu itme
3. Bu fırsatı fevt itme şakiñ şoñra ararsıñ
Lākin bulamazsıñ
Bu renklere aldanma şoñu bil ki serābdır
Hāliñ pek hārābdır
4. Hıfz eyle derūnuñda eger var ise 'aşkıñ
Fāş itme be şaşkın
'Uşşākıñ işi gücü olur vuşlat-ı cānān
Gözüñden aqıt kan
5. Çekdikçe elem zevk idinir kendine anı
Añlar o ma'ānī
Ger diñler iseñ haqqı çabuq ādem olursuñ
Allāhı bilirsıñ

12: S: 10a, İÜ: 27a

* S: Müstezād

12 / 1c қо: Bu sözcük İÜ'de yer almamaktadır.

12 / 4d aqıt: S: aqar

6. Bul vaḥdeti o keṣreti terk eyle bu ḥulı
Zemm eyleme ḥalı
Seyr it bu vüçüd iqlîmini ḥikmetini gör
Bul neṣ'esini sür
7. Cān iline göç eyleyegör alma gümānda
Ne var ise anda
Tadîr-i Ḥudā böyle deyu eyleme bühtān
Kāsib durur insān
8. Ne'sterse virir uluna ol ādi'-i ḥacāt
İt aña münacāt
Her kim ki varır ḥāk oluben bāb-ı Raḥîme
Girmez o caḥîme
9. Şālih 'amel işleyene va'd eyledi vallāh
Ḥulf eylemez Allāh
Emr olduĝu vech üzre hemān eyle itā'at
ulca budur tã'at
10. Tevfîini Ḥaı vermeyicek n'eyler 'aceb ul
Egriye Őapar yol
Ḥa ullarını toĝrı yola itdi hidāyet
Bu oldu bidāyet
11. Bir kimse ki kendi dūŐürür kendini nārā
Olur yüzü ara
Aḥvāline nāzır olanıñ işleri bitdi
Bir ḥoŐca iş itdi

---

12 / 8a Ne'sterse: Ne isterse vezin gereĝi böyle okunmuştur.

12 / 8b İt aña: S: İtmeli

12 / 9d budur: İÜ: bu durur

19. Ol şehriñ açık kapısı zevk ehline ey mäh
İn‘ām ider Allāh
‘Älemde ne var âdem aniñ mücmeli qardaş
Metbū‘ aña tağ taş
20. Hâlik anı halk itdi didi *aḥsen-i taqvīm*
Bir dāl bir elif mīm
Qo şūreti bil sīreti var anda ne ma‘nā
Böyle ola ra‘nā
21. Ta‘n itme şaқın kimseyi kim olma bulaşık
Gel ‘āşık ol ‘āşık
Ne söyler iseñ hepsini nefsiñde bulursuñ
Pek nādım olursuñ
22. Derd ehli olup yareleriñ merhemini bul
İnsāna budur yol
Zaḥmiñ onulur zikr-i keşir ile ki dā‘im
Keşf ola ‘avālim
23. ‘Älemde sever cānı gibi kim ki Resūlü
Toğrıldı o yolu
Gayrıda necāt arama gel hıç bulamazsıñ
Memnūn olamazsıñ
24. Maḥbūbuna baş itdi bizim cümlemizi Ḥaқ
‘Aşq-ıla ciger yak
Bālā-ter olur ümmetiniñ qadri vü şānı
Eyler te‘ālī
25. Hem ‘āleme gönderdi Resūl ol yüce qadri
Şerḥ eyledi şadri
Levlāk ile ba‘ş olduğu ref‘ itdi hicābı
Açdı ulu bābı

---

12 / 21a şaқın: Bu sözcük İÜ’de kim sözcüğünden sonra kullanılmıştır.

26. Bađ oldu ĥakāyık Őehriner bir cādde-i gūŐāde
İrgürdi reŐāde
Sür‘atle gidüp at‘ idelim toğrıca rāhı
Bulunca o Őāhı
27. At ardına dūnyā-yı denī fānī cihānı
Aç zıkre dehānı
Őükrün di Rızā saña adr eyledi Hādī
Tārīhi bu vādi
1300 Cevher

13

Mūnācāt*

Fā‘ilātūn / Fā‘ilātūn / Fā‘ilātūn / Fā‘ilūn

1. Āh ider derdiñle bu bī-āre bī-kes ũmmetiñ
Yā Resūlu’llāh meded ıl merĥametdir ‘ādetiñ
2. Bir ĥarīb āvāreyim kim yanmağ ister ‘aŐıñna
Cānımı itsem fedā yoluñda bir Şey mi seniñ
3. Őānıñı *levlāk* ile Allāh talıf eyledi
İki ‘ālem yaradılmaz olmasaydı Őefātiñ
4. Őīĥa-i taŐĥir ile bir kũçūmen uldur Rızā
Yā Muĥammed MuŐtafā bağışla Őuçuñ sen anıñ

13: S: 11b, İÜ: 16a

* Bu başlık İÜ’de yer almamaktadır.

13 / 3b yaradılmaz. S: yaradılmazdı

13 / 4a kũçūmen uldur: İÜ: kũçūcek uraldır

Düstür-1 Hû***Müfte‘ilün / Fâ‘ilün / Müfte‘ilün / Fâ‘ilün**

1. Cānıñı cānānıña başş idegör ey gönül
Mülk-i vücūduñda bul hikmeti ol hāzıkān
2. Halka nazar eyleseñ herbiri bir işdedir
Cümlesi Hakkı arar bulmuş anı ‘aşıkān
3. ‘Ārif-i billāh olup itme nazar halka kem
Böyle kulu Haq sever olma şaķın gāfilān
4. Bil özüñü sen nesiñ yā kime üftādesiñ
Soñra peşimān olur āh idüben cāhilān
5. Ehl-i maħabbetde bir şevķ-i ezel var durur
Neş’e-i maħbūb-ı Haq bilmiş anı ‘ārifān
6. Eyle tesellī bu dil leşkerine rıfķ-ıla
‘Aksine git nefsiniñ ki olasıñ şādıkān
7. Gir içerü taşradan onda ne var göresiñ
Vaķtiñi fevt eyleme böyle dimiş kāmilān
8. Hakkı tanı Hakkı bil eyleme ğayrı taleb
Rāh-ı Resūlü tūtup olmayagör zāyi‘ān
9. Keşf ola esrār-ı Haq ‘avn-ı ilāhī ile
Mazhar-ı tevfiķ olup görmeyesiñ tā ziyān

14: S: 12a, İÜ: 20a

* Bu başlık İÜ’de yer almamaktadır.

14 / 5b bilmiş: S: bildi

10. Bunda hisābın gören havf u hüzünden berī
Cennet-i Firdevs anıñ turağıdır bī-gümān
11. Fırka-i nāciyyeden olmağa sa'y eyle gel
Nefs ü hevāya uyan cümle bütün hā'inān
12. Menzil-i maqşūduna vāşıl olur ehl-i 'aşk
Hāşıl-ı ma'nā budur nānı bulur cāyi'ān
13. Şāhid-i 'ādil o kim şem'a-i khalbi yaqar
Mü'min-i kāmil olup şeksiz olur Haq 'ayān
14. Ādemi kıldı Hudā eşref-i maḥlūqdan
Sendeki esrāra baq müfkir olur 'āqılān
15. Cāy-ı selāmet budur tuta Resūlūñ sözüñ
Faqr ile fahr eyledi çünkü o Fahr-ı cihān
16. Zīnet-i dünyāya sen kılma nazār ḥubb-ıla
'İzzet-i 'uqbāya gel anda müheyyā cinān
17. 'Aşık-ı bī-çāreler kendini maḥv eyleyüp
Mülk-i beḳā buldular anlar idi zākirān
18. Hāzin-i esrār-ı Haq Aḥmed ü Maḥmūddur
Ümmetini ister ol böyle bil ey tālibān
19. Ḥamd ola biñ kerreler biz aña baḥş olmuşuz
Yüz sürelim pāyine cem' oluñ ey sālīkān
20. Haqqı seven Haqq için varını maḥv eylesün
Ḥubb-ı sivā ḳalmasun ḡāyete irsün beyān

21. Allāha ışmarladım seni Rızā eylesün
'Afv-ı keremi ile tā-be-ħaşır řād-mān

15

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

1. Bülbül-i cān gūřa geldi irdi çün fařl-ı bahār
Nāle-i hū hū ile řoldu bütün ol lāle-zār
2. Teřne olmuşdu göñül 'aşķ-ıla bir ĥayli zamān
Bāde-i tevĥīd řuñuldu buldu kendin baĥtiyār
3. Sākī-i 'irfān ile řāf-beste 'uřřāk meclisi
Mest ider buy-ı maĥabbetle řāfā-yı gül-'izār
4. Cānib-i maĥbūb-ı Ĥaĥdan elçi-i vicdān ile
Ān-be-ān i'tā olur esrār-ı Raĥmān ber-güzār
5. Burc-ı insāniyyeden řoĥduķda şems-i merĥamet
Zā'il oldu hemm ü ĥam iĥsān olunca āřikār
6. řiddet-i cism-i řitādan ĥalbimiz maĥmūm idi
Rūĥ-ı sulţānī iriřdi cümle ĥam itdi firār
7. Bu vücūd iķlīmine dāĥil olup sulţān-ı 'aşķ
Nefy idüp müfsidlerini sürdü ve itdi tārmar
8. şutdu mesken anda cümle ehl-i dil cem'iyyeti
Köhne ĥalmıřdı şereflendi ve buldu i'tibār
9. 'Arşa-i tevĥīd-i 'irfānıñ bugün fermānına
Çekilüp řuĥrā-yı ĥarrā-yı Ĥudā ĥıldı ĥarār

---

14 / 21b: ĥaşır sözcüĥü vezin gereĥi ĥaşır olarak okunmuştur.
15: S: 12b, İÜ: 7a

10. 'İd-i ekberle meserret buldu çün aşüfteler
Şeş cihetden eyledi a'daları hep şermsār
11. Neş'e-yāb oldu bu dem ezkār ile baķ āşıķān
Ĝāyet-i 'irfāna irdi oldu anlar ber-ħudār
12. Bu fenā mülküñ ħarābın bildiler 'ayne'l-yaķīn
Terk idüp anı beķāyı kıldılar çün ihtiyār
13. Nām u şānın sildiler kırtās-ı şirketden bugün
Kenz-i lā-yüfnāyı bulmuşken göründü iftiķār
14. İtdiler enfüslerin taķdīs 'aşķu'l-lāh ile
Ĥikmet ü ħudretle keşf oldu nedir bu nūr u nār
15. Emr-i Rabbānīyle fā'iller durur *illā felā*
Ene enteyle kelāma eylemezler ictisār
16. Mü'minīniñ ekmeli olmuş iken anlar yaķīn
Şaķınırlar meger Bārīden iderler i'tizār
17. Ĥāne-i ħalbinde şem'-i zikri sūzān eyleyen
Şağ metā'ı aldı şatdı olmadı hīç raĥnedār
18. Cāniñi 'izzetle talķīf eyle kim tā bilesiñ
Nicedir aşķābıñ işri hem zehāb-ı çār-yār
19. Dāne-i ħārūdan ümmīd-i mūkāfāt eyleme
Zevķi miĥnetdir anıñ hem iltifātı ħār ħār
20. Gir vücūd iķlīmine geşt ü güzār it bir zamān
Silme gözüñ yaşını gezdikce ağla zār zār

---

15 / 11a bu dem: İÜ: bu gün

15 / 11b ber-ħudār: ber-ħurdār sözcüğü vezin gereği ber-ħudār olarak okunmuştur.

15 / 19b anıñ hem: S: hem anıñ

21. H azret-i ma hb b-ı Ra m na y z n s r ey Rız 
Mu terif ol c rm ne gel H k ka yalvar Şad hez r

16

Mef  l n / Mef  l n / Fe  l n

1

Seven H k k  bilir halkı ne sırdır
Bilen halkı bulur H k k  bil ey c n
Gelen bunda gider anda bu a hi 
İdilmez Şek  aceb  ala mı ins n

2

Bu d ny n n cef sından uŐanmaz
Ha ayı boşlamaz H k dan utanmaz
Ecel gelince  afletden uyanmaz
Bu de l   alemi  apladı nisy n

3

İder m -d nuna cevr   cef y 
G n l bilmez  ırar ehl-i vef y 
Tuyamaz hikmet-i sırr-ı ha f y 
Bu  alem halkına ba sa  budur Ő n

4

Cih n n m lk n  benim Şanurlar
Hay l   zıll   evh ma  alurlar
Vir p  u b y  d ny y  alurlar
Şanurlar ki olur derdine derm n

5

Bağarsaň ağızına nāzik sözü var
Tokuksaň nefesine acı özü var
Diğer hayvān gibi iki gözü var
İçi tışı anıñ toptolu şeytān

6

Görür hāl ehlini eyler mezemmet
Alır zevke aña dir *baba himmet*
Nic'oldu n'eyledi bilmem bu ümmet
Hemān ire bize tevfiķ-i Raḥmān

7

Kelāmı bunlarıñ fāsıd-be-gāyet
Gürüh-ı fāsıde yoқdur nihāyet
Olursa ger olur Ḥaқdan 'ināyet
Ger olmazsa 'ināyet soñu ḥüsrān

8

Hemān yiyüp içüp giyüp gezerler
Faķire merḥamet itmez ezerler
Cānı boğaza gelince üzerler
Ḥaṭādır beklemek bunlardan iḥsān

9

Ġinā gelmez bulara sīm ü zerden
Necāt bulmazlar ālām u kederden
Ṭama'la geldiler şulb-i pederden
Bu dünyā mekrine қaldılar ḥayrān

10

Ḥumārı zevķine degmez cihānıñ
Bu dünyā ehline açmış dehānın
Vücūdu var mıdır bilmem nihānıñ
Bu rütbe mekr ider aldar kemā-kān

11

Harāb eyler vücūd-ı nāzenīni
Olur teşbīh-i ğayyāya zemīni
Seven şoñra ider āh u enīni
Göz açup yummadan geçer bu devrān

12

Rızā sen kalbiñi eyle taħarrī
Bulursuñ ‘acze ta‘bir ü tesellī
Kılar ānen-fe-ānen Ħaķ tecellī
İdüp teslīm umūruñ eyle seyrān

17

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

1. Ol ğanī perverdigārīñ luşfuna iħsānına
Nice şükr itsem ‘aceb bī-ħadd ü pāyān ni‘meti
2. *Aħsen-i takvīm*-ile insānı tezyīn eylemiş
Ħazret-i Aħmed Muħammed Muştafādır rahmeti
3. Zatına mir‘āt içün evvel ta‘ayyün buldu ol
Kāf u nūn oldu Muħammed gösterir bu vaħdeti
4. Ba‘d-ez-īn oldu müheyyā çünkü ol ervāħ-ı kül
Lübb-i zātında ħafī gösterdi rüħ-ı keşreti
5. Çün ħiřāb irdi *el est* ile didi cümle *belī*
Bed’ olup ħatm oldu anda cümle sırr-ı ħikmeti
6. Sırr-ı ef‘āl-i ilāħisin bī-küllī ‘arz idüp
Kimi küfr ü kimi ĩmān kimi aldı devleti

7. ‘Ādil-i muṭlaḳ durur Ḥaḳ kimseye zūlm eylemez
Her nüfūsuñ kendi kisbi ‘izzeti vü zilleti
8. Ḥāk ile yeksān olanlar irdiler lezzāta çün
Ehl-i zevḳiñ ḥāne-i ḳalb idi ancak ḥalveti
9. Ṭuydular Bezm-i *Elest* iñ sırrını cehd eyleyüp
Enfūs-i aḳdeslerine ḳıldılar çok şefḳati
10. Rif‘at isterseñ *vemāfihā* da ḥāk ol ey Rızā
Ḥāk olanlar bildiler n’olduḡun Ḥaḳḳıñ ḳudreti

18

10’lu Hece Ölçüsü

1. Yā ilāhī sen faẓl u luṭfuñla
Ḳıl beni mesrūr baḳma ‘iṣyāna
2. Mā-sivādan pāk eyleyüp ḳalbim
Bir cihetden yol virme şeyṭāna
3. Zikr-ile fikrim ḥāzretiñ olsun
Gitmesün göñlüm başka bir yana
4. Bu beden mülkün tārmār idüp
Yüz sürem varam rūḥ-ı sultāna
5. Alam iḥsānın ḥarc-ı rāh idem
Tā varam ṭalam baḫr-ı ‘irfāna
6. Çıḳaram andan dürr-i beyzāyı
Gitsün aḫbārı tā Süleymāna

---

17 / 8a Ḥāk ile: İÜ: ḥāk-ile (حاکله)

17 / 10b n’olduḡun: İÜ: n’eydüḡin

18: S: 14b, İÜ: 26b

18 / 4a tārmār: İÜ: tār u mār

7. Dele çün anı geçire haytı
Getirüp anı qoya meydāna
8. Qurula anda meclis-i kübrā
Bundan ol rāzī diyeler bana
9. Çün rāzī ola Haq Rızā senden
Şāfiyetle tur kıyivir cāna

19

Yā Hū*

Mefā'ılün / Mefā'ılün / Mefā'ılün / Mefā'ılün

1. Ümīdim bu durur rāzī ola bizden Resūlu'llāh
Ki zīrā *ümmeṭi* didi bağışlaya hemān Allāh
2. Göñül i'mārına me'mūr olup geldiñ bu ekvāna
Bi-küllī ma-sivādan geçmege hoş oldu zikru'llāh
3. Bu cānıñ qadrini bilseñ olurduñ cāhidīlerden
Bulurduñ hīlesin nefsiñ çalardıñ aña seyfu'llāh
4. Kemālāt-ı ilāhīden haberdār olmaq isterseñ
Özüñ bilmege sa'y eyle yetişir saña 'avnu'llāh
5. Vücūd iqlīmine seyr-i sülük ile qadem baş kim
Göresiñ anda hikmetler irişe saña luṭf'ullāh
6. İziñ ayırma peygamber izinden olasıñ mesrūr
Beqā mülküde sultān ol budur ancaq murādu'llāh

---

18 / 9b tur: İÜ: ol

19: S: 15a, İÜ: 25b

* Bu başlık İÜ'de yer almamaktadır.

7. Serîr-i hikmet-ârâya geçüp nefse hükümdâr ol
Şu deñlü taşfiye it kim irişmeye celâlu'llâh
8. Görürsüñ geçmişi geçmiş eşer yok olmamışdır hîç
Fenânîñ bu durur hâli ki yoğdur çünki ğayru'llâh
9. Beğâdan geldiler cümle gelenler bu fenâ mülke
İdüp hizmetlerin itmâm didiler *yâ hû eyvallâh*
10. Hüve'l-Evvel hüve'l-Âhir hüve'z-Zâhir hüve'l-Bâtin
Bi-küllî kıldılar taşdîk iderler ğayrı 'azmu'llâh
11. Bu cismiñ 'âlemin seyr it bütûnunda ne hikmet var
Bu tafşîle olup mücmel aña ad oldu 'abdu'llâh
12. Nazar kıldı Muhammed nûruna kırk biñ sene Bârî
Yaratdı hubb-ı zâtıyla didi *şânında kenzü'llâh*
13. İdindi zâtına mir'ât tecellî kıldı andan çün
Nazar kılsañ bu mir'âta görünür bağ cemâlu'llâh
14. Eger kesr olsa bu mir'ât görürsüñ keşreti anda
Buña temşîl olur vağdet daği vallâh daği billâh
15. Görüp keşret âlâyını şağın hayrân olup kalma
Didigim gibi vağdetdir degil ğayrı şifâtu'llâh
16. Bugün bağr-ı 'inâyetden talup cevher çıkardıñsa
Bulup erbâbına 'arz it biline ğadr-i şer'u'llâh
17. Muğibb-i ğandân ol kim irişe saña çün imdâd
Resûlüñ ehl-i beytinden meded ihsân-ı şevku'llâh

18. Țutup rāh-ı ilāhīyi giderler Țurmayup bir ān
Tekāyā-yı maḥabbetde oqurlar *Allāh illā'llāh*
19. Olup vāqıf bu esrāra Rızā gel itme istinkāf
Eger maḳbūl-i Peygamber olayım dirseñ 'ında'llāh

20

Mefā'ılün / Mefā'ılün / Mefā'ılün / Mefā'ılün

1. Derün içre idüp seyri diyelim dā'im Allāh hū
Yaḳılup āteş-i 'aşḳa diyelim dā'im Allāh hū
2. Geçüp nāmūs-ı dünyādan olalım maḥrem-i esrār
İdince ḳalbimiz ma'mūr diyelim dā'im Allāh hū
3. Girelim rāh-ı 'uḳbāya idelim sür'ati ḡāyet
Bulunca ol kerem kānı diyelim dā'im Allāh hū
4. Gezelim idelim seyrān anıñ gül-zār-ı bāğında
Ḳanınca bāde-i şevḳe diyelim dā'im Allāh hū
5. Dehānı açalım Ḥaḳḳa ferāmüş idelim ḡayrı
Ki birden ḡayrı ḳalmasun diyelim dā'im Allāh hū
6. Çalalım kūs-ı tevḫīdi Țuyanlar gelsün Allāha
Sürelim zevḳini cümle diyelim dā'im Allāh hū
7. Țalalım baḫr-ı 'irfāna gidelim ḳa'rına tā kim
Bulunca dürr-i beyzāyı diyelim dā'im Allāh hū
8. Çü geldiñ 'ālem-i kevne ḥaberdār olmaḡa lā-büd
Țuyunca bezm-i lāhūtu diyelim dā'im Allāh hū

9. utalım bāb-ı Vehhābı iriſe bize faẓlu'llāh
Bulup temkīni her demde diyelim dā'im Allāh hū
10. Yüzümüz ağ ola 'ind-i ilāhīde eger dirseñ
Uralım seyfi bu nefse diyelim dā'im Allāh hū
11. Çıkalım tađ-ı ten üzre yıkalım burc-ı bārūsın
İdelim hāk ile yeksān diyelim dā'im Allāh hū
12. Geçelim anı da andan girelim ſehr-i sulţāna
Kurup devrān-ı bāzārı diyelim dā'im Allāh hū
13. İdelim cānımız kurbān Rızā bil böyledir fermān
Bize Hākdan bu bir ihsān diyelim dā'im Allāh hū

21

Fā'ilātün / Fā'ilātün / Fā'ilātün / Fā'ilün

1. 'Arz-ı dīdār-ı mahabbetle ſafā ister göñül
Derd-i hicrān-ı cihāndan inzivā ister göñül
2. 'Ālem-i esfelde maħbūs olduđum ğayrı yeter
Bārgāh-ı 'ālem-i a'lāda zevk ister göñül
3. Dīde-i nemnākıma 'arz eylesem ğuş eylemez
Ol sebebden kendine bir pīſvā ister göñül
4. Çāresiz kalmıſ 'acīb bir bī-kes ü bī-vāyeyim
Ağlar ağlar ğülmez aſlā inſirāh ister göñül
5. Cādde-i tevħīd-i Bārīden ğüzelce ğitmege
Ol Muħammed Muſtafādan bir ziyā ister göñül

6. Böyle almaz ‘aibet Şems-i münir eyler ulü‘
Hāzır oldu dem-be-dem inler anı ister gönül
7. Hāşılı seyr-i sülük it güft u gū itme Rızā
Hāla Peygamberiñ sevdiklerin ister gönül

22

Fā‘ilātün / Fā‘ilātün / Fā‘ilātün / Fā‘ilün

1. Hāne-i faqr-ı kanā‘atde bu gün sultān olan
Kenz-i lā-yüfnāyı buldu ğayrı ihsān istemez
2. Āteş-i kibrīt-i amerle yanup yeksān olan
Müher-i tevhid ile damğalandı ‘ayār istemez
3. Kūşe-i vahdet maāmın kendüye vuşlat için
Mesken itmiş andan artık ulu dergāh istemez
4. Beyt-i ma‘muru avāf itmekde dā‘im ‘aşıān
Çün nazargāh-ı ilāhī başıa mihmān istemez
5. Bu vücūd iqlimini seyyāh olup devr eyleyen
Güş idüp lā-yüs’eli hi şulh u ğavğa istemez
6. Leşker-i imānı sev eyler ‘adūya harb için
Fī-sebīli’llāh cihāda op u evğān istemez
7. Üns-i billāhiñ şafāsın kendüye marem kılan
Terk idüp lezzāt-ı sūrī hubb-ı yārān istemez
8. Ol Muhammed Muşafāniñ pāyine yüzler süren
Oldu mabül-i ilāhī buña bürhān istemez

9. Mağşadı Allāh olan maḥrūm qalmaz ey Rızā
Sen de ‘aqlıñ başıña al ğayrı fetvā istemez

23

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

1

Her bir eşyâ aşlına eyler rücū‘
Eyyühe’l insānū i’lem entemūt
Mevti bil ‘ayn-ı ḥayāt itme ḥuşū‘
Eyyühe’l insānū i’lem entemūt

2

Anı zıkr eyle virir qalbe cilā
Böyle dimiş Ḥazret-i ‘Alī dilā
Mevti zevk it bulasıñ fevka’l-‘ulā
Eyyühe’l insānū i’lem entemūt

3

Mevtdir aḥyāları iḥyā kılan
Ḥubb-ı dünyāyı yaqup ifnā kılan
Mağşada ‘aşıklararı şeydā kılan
Eyyühe’l insānū i’lem entemūt

4

Qabr-i cismiñ şem‘asın it şu‘ledār
Tā bilesiñ n’eydigin ol nūr u nār
İtme bu zıll u ḥayāle i’tibār
Eyyühe’l insānū i’lem entemūt

5

Hem kıyāmet kopucağ havf u hüzün
Olmasun tārī çevir Hağğa yüzüñ
Furşat elde iken gel aç qalbiñ gözün
Eyyühe'l insānü i'lem entemüt

6

Haşr u neşri hem hisābıñ bunda gör
'Ālem-i uhrāda var ol zevki sür
Ger 'ömür sürseñ olunca nefh-i şür
Eyyühe'l insānü i'lem entemüt

7

Hayr u şerri vezn iden mīzānı seç
Ol şırāt-ı şer'i sen hağ üzre geç
Cennet-i vicdāna andan eyle göç
Eyyühe'l insānü i'lem entemüt

8

Ey Rızā halka-i ehlü'llāha gir
Gel nihāyetsiz şafāya cānı vir
Vağti fevt itme şıfāt-ı zāta ir
Eyyühe'l insānü i'lem entemüt

24

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

1

Ehl-i derdiñ derdine dermāne dermān sendedir
Merhamet şefkat seniñdir yā Resūlu'llāh meded
Hāk-i pāyiñ tozuna yüz sürmege efgendedir
Merhamet şefkat seniñdir yā Resūlu'llāh meded

2

Müşg-i büyüñdan bütün ekvānı ihyā eyleyen
Hāğdan özge var mıdır vaşfiñda bir harf söyleyen
Boş kalır mı hasretiñle gice gündüz inleyen
Merhamet şefkat seniñdir yā Resūlu'llāh meded

3

Ey mürevvet kānı kılmazsāñ şefā'at ger bize
Çayd-ı cürmü defter-i a'mālimizden kim boza
Çarışınca 'arşa-i maşşerde bir dumān toza
Merhamet şefkat seniñdir yā Resūlu'llāh meded

4

Raḥmeten-li'l- 'ālemīn olduğunu āyāt-ı Hāğ
Zāhir itdi mu'cizeñle kamer oldu iki şakğ
'Afvıña muhtācız ancak cürmümüz itdi sebak
Merhamet şefkat seniñdir yā Resūlu'llāh meded

5

Ümmetiñden çün kebā'ir ehline va'diñ celīl
Sāye sensiñ anlara sāye saña olmaz delīl
Der-geh-i luḥfuñda olmaz bu Rızā ḥor u zelīl
Merhamet şefkat seniñdir yā Resūlu'llāh meded

25

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

1

Bilmek isterseñ nedir rāh-ı şavāb
Üzküru'llāh saña bu şāfī cevāb
Bunu söyler okusañ yüz dört kitāb
Üzküru'llāh saña bu şāfī cevāb

2

Nār-ı Nemrūda eger irse yoluñ
Aña rāzı ol tevekkülde buluñ
Hāfız Allāh hıfız ider elbet ulun
Üzküru 'llāh saña bu şāfı cevāb

3

Miħnet-i dünyā ile olma melül
Ki 'adüvv-i ekberiñ eyler ħulül
Bunda ol şābit-adem itme 'udül
Üzküru 'llāh saña bu şāfı cevāb

4

Hān-āh-ı ħazret-i maħbūba gir
Ol kemālāt-ı ilāhıden ħabır
albi itmınān ider zıkr-i keşır
Üzküru 'llāh saña bu şāfı cevāb

5

Ol Resülün işrini kendine yār
Eyle itme gül iken sen seni ħār
Ağla urma ağla göñlüm zār zār
Üzküru 'llāh saña bu şāfı cevāb

6

'İlm ü a'māle ayanma rāħat ol
Cān içinde cān olan cānānı bul
Gel 'ubür it işte muħkem oğrı yol
Üzküru 'llāh saña bu şāfı cevāb

7

azret-i Peyğambere apşur özüñ
Māh-ı enver gibi ağ olsun yüzüñ
Ey Rızā kesdirmesin diyem sözüñ
Üzküru 'llāh saña bu şāfı cevāb

26

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

1. Gūş idüp murğ-ı dili gelsün hayāt
Çün bahār irsün 'adem bulsun harīf
2. Seyre çık gülşen-serāy-ı vaḥdete
Kalmasun gam ṭab'ıñı kılsun laṭīf
3. Olsun āzād gayrı bu rūḥ-ı revān
Eyledi maḥbūs anı cism-i keşīf
4. Kes gıdā-yı nefsi inzār eyle tā
İstedigin virme kim olsun za'īf
5. Emr-i Ḥaḳḳa imtişāl it her nefes
Diye Peyğamber saña 'abd-i 'afīf
6. Müstaḳīm olsun saḳīmim der iseñ
Rāh-ı Ḥaḳda gel fu'āda ol redīf
7. Mekteb-i ādāba çok eyle devām
Anda taḥşīl olur ef'āl-i zarīf
8. Diñle her sözü kulağ-ı cān-ıla
Nüktesin bul anı sen ṭutma ḥafīf
9. Bu cihāniñ mekrine aldanmayup
Sen hemān ol ḥādım-i şer'-i şerīf
10. Ḥāk-i pāy ol ki Resūl aşḫābına
Oldu anlar dīn-i İslāma ḥanīf

11. Sür‘at it fevt olmasun bir şāniye
Eyleyegör hāne-i albiñ nazīf
12. Ey Rızā abl-i metīni pekce ut
a te‘ālā eylesün adriñ münīf

27

Fā‘ilātün / Fā‘ilātün / Fā‘ilātün / Fā‘ilün

1. Ey gönül çevir yüzüñ bu aşradan gel cāna ba
adde-i ‘aş-ı ilāhīden geçüp cānāna ba
2. Yareler açılmada günden güne biñ dānesi
Geçmeden bu ağ-ı fırsat derdiñe dermāna ba
3. āl ile māzī vü müstabelden ala yok eer
N’eyledi n’etdi ‘aceb bu devr iden devrāna ba
4. Bu fenā-yı hār u asdan ğayret it eyle‘ubūr
Gülsitān-ı ayy-ı Bāīye irüp seyrāna ba
5. Mu‘tedil eyle mizāc-ı ‘unşuru terbiye ıl
ikmetin bilmek dilerseñ defter-i Ramāna ba
6. Bī-tekellūf bulayım dirseñ eger kesdirme yol
Dost iline rāh-ı ma‘nādan göçen kār vāna ba
7. ‘Allemü’l-esmādan aldıñsa aber fāş eyleme
afa-i mabūb-ı ada ounan fermāna ba
8. Sem‘-i cāna iriüp *küllün ileynā rāci‘ün*
Cānib-i *ferrū ilā’llāh* ı utup cevlāna ba

9. Ey Rızā cürm ü günāhıñ hadden aşmış ise de
Baħr-ı bī-pāyān olan ol raħmet-i Raħmāna baħ

28

Fe‘ilātün / Fe‘ilātün / Fe‘ilün

1

Diñle ey ‘āşık-ı şādık ki saña
Söyleyem ağreb ola bir ma‘nā
Oldu ol ğonçe-i maħbüb-ı Hudā
‘Ālem-i sırr-ı maħabbete ridā
Ümmete tuħfe-i Haħdır Zehrā
Rađıyallāhü te‘ālā ‘anhā

2

Bu ma‘āniden içün aldı Resül
Bürde altına girüp buldu vuşül
Maħv u işbāta bu sır de’b ü uşül
Fātih-i feth-i murād oldu huşül
Ümmete tuħfe-i Haħdır Zehrā
Rađıyallāhü te‘ālā ‘anhā

3

Gelüp ervāħ-ı nebīlerle velī
Ta‘ziye itmege ol ğonçe-gülü
Anda ħāzır idi bezm-i ezeli
Oldu sır ‘öşr-i Muħarremde celī
Ümmete tuħfe-i Haħdır Zehrā
Rađıyallāhü te‘ālā ‘anhā

28: S: 19a, İÜ: 2b

28 / 2d murād: İÜ: merām

4

Sendeki muzmer olan sırr-ı hayāt
Bu durur bāb-ı fütūh-ı hālāt
Ki maḥabbet saña bahş-ı gāyāt
Varır ol der-gehe ehl-i hācāt
Ümmete tuḥfe-i Ḥaḳdır Zehrā
Raḍıyallāhü te‘ālā ‘anhā

5

Mess idüp ḥissini ḥubbuñ her-bār
Seni senden alup eyle izhār
İde sırrıñ saña fetḥ-i esrār
Pençe-i āl-i ‘abādan ol yār
Ümmete tuḥfe-i Ḥaḳdır Zehrā
Raḍıyallāhü te‘ālā ‘anhā

6

Bu bir iḥsān-ı ilāhī ki bize
Nüşa-i ekber olur re’simize
Ḥubb-ı Zehrāyı alup destimize
Varalım ‘arz idelim dostumuza
Ümmete tuḥfe-i Ḥaḳdır Zehrā
Raḍıyallāhü te‘ālā ‘anhā

7

Eyler i‘tā-yı ilāhīyi şürūḥ
İrtifā‘-ı siyer-i ‘ilm-i fütūḥ
Kelime ile kelām itdi sünūḥ
Müncelī kıldı bu sırrı Sübbūḥ
Ümmete tuḥfe-i Ḥaḳdır Zehrā
Raḍıyallāhü te‘ālā ‘anhā

Ey Rızā eyle şalāt-ıla selām
 Ki Resūle biline sırr-ı kelām
 Baq maḥabbetle şühūd oldu tamām
 Ma'nī-i baḥr-ı kerem itdi peyām
 Ümmete tuḥfe-i Ḥaḳdır Zehrā
Raḍıyallāhü te'ālā 'anhā

29

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

1

Gül-sitân-ı bāğ-ı vaḥdetdir cenāb-ı Fāṭımā
 Bülbül-i maḥbüb-ı raḥmetdir cenāb-ı Fāṭımā
 Ümm-i sıbṭeyn-i meveddetdir cenāb-ı Fāṭımā
 Sırr-ı Aḥmed şān-ı cennetdir cenāb-ı Fāṭımā
 Bürde-i ehl-i maḥabbetdir cenāb-ı Fāṭımā

2

Kenz-i envār-ı Resül-i kibriyā ḥaḳḳa'l-yaḳīn
 Şem'a-i nūr-ı nübüvvet şu'le-i dīn-i mübīn
 Zevce-i şāh-ı velāyet reh-nümā-yı vāşılīn
 Sırr-ı Aḥmed şān-ı cennetdir cenāb-ı Fāṭımā
 Bürde-i ehl-i maḥabbetdir cenāb-ı Fāṭımā

3

Baḥr-ı 'ilmiñ keştī-i lāhūtıdır ol āfıtāb
 Enbiyā vü evliyā ervāḥına vuşlat-me'āb
 Nāzeniñ-i ehl-i beyt-i müctebā-'ālī-cenāb
 Sırr-ı Aḥmed şān-ı cennetdir cenāb-ı Fāṭımā
 Bürde-i ehl-i maḥabbetdir cenāb-ı Fāṭımā

Mazhar-ı nūr-ı tecellī zübde-i faẓl-ı ilāh
 Sırr-ı *ev-ednā* maḳāmı bezmini oldur güvāh
 Āb-ı rüyı hürmetine devr ider şems-ile māh
 Sırr-ı Aḫmed şān-ı cennetdir cenāb-ı Fāṭımā
 Bürde-i ehl-i maḫabbetdir cenāb-ı Fāṭımā

Olagör sen ey Rızā *āl-i ‘abā* bābında ḫāk
 Mātem-i şāh-ı şehīdān ile eyle sīne çāk
 Merḫamet şefḳat mürüvvet kânıdır ol nesl-i pāk
 Sırr-ı Aḫmed şān-ı cennetdir cenāb-ı Fāṭımā
 Bürde-i ehl-i maḫabbetdir cenāb-ı Fāṭımā

30

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

1. Eyle aḫvālīñ taḫarrī yek-be-yek
 Gitdigi rāhı kişi bilmek gerek
2. ‘Āḳil iseñ minnet-i ‘uḳbāya gel
 Devlet-i dünyā için çekme emek
3. Düşme evhām u ḫayālīñ ardına
 Sū’-i aḫlāḳı hemān terk eyle terk
4. Gir derün içre güzel taşfiyye kıl
 Ki göñülde ḳala ityān gide şek
5. ‘Ār u nāmūsu bütün yağmaya vir
 Emr-i Rabbānī ḫuşūle gele tek

6. Hābl-i maḳṣūda yapış muhkemce tüt
Olmaya elden biraḳma tırma çek
7. Bī-ğaraż it Haḳḳa tefvīz-i umūr
Hażret-i Allāh için yansun yürek
8. Ğayrı sevdā maḥv olup hīç ḳalmasun
Sevgi-yi maḥbūb-ı Haḳ olsun dilek
9. Sırrıña sırdaş oluben ey Rızā
‘İlm ü ‘irfāna sülūk it haşre dek

31

Müfte‘ilün / Fâ‘ilün / Müfte‘ilün / Fâ‘ilün

1. ‘Aşḳ-ıla cevlān iden ḳalbde bulur inbisāt
Soḥbet-i derd ehline cānı ḳılar irtibāt
2. ‘Unşur-ı taht üzeresiñ çünki cülūs eylediñ
Anda ‘adālet budur itme şaḳın intiyāt
3. Şehr-i vücūduñ ahālīsini terbiyye ḳıl
Zerreçe zulum olmasun eyleyegör intikāt
4. Cümlesiniñ haḳḳını haḳ-ıla haḳ it yürü
Yüce olan ḳadriñi eyleme gel inḥitāt
5. Düşmen-i dīne serā’irden haber söyleme
Ḳoparısar iḥtilāl müşkil olur inzibāt
6. Nār u hevādan biri uğramasun yanına
Leşker-i ḳalbi gözet eylemesün iḥtilāt

7. Şu gibi alçağa ak eyle tevāzu‘ Rızā
Bir adım atmak için çokca gerek ihtiyāt

32

Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün

1. Kelāmu’llāhı el-ḥaḳ leṭāfet-ile okur ḥuffāz
Maḥabbet ehlini taḥrīk idüp şevkin ider ĩkāz
2. Gürūh-ı müttekīni cem‘ idüp Allāh için hergiz
İṭā‘at bezmine teşvīḳ ider tezkīr ile vu‘āz
3. Bular ‘irfān u ezvāḳa virirken cānı pey-der-pey
Görüp ehl-i ‘avām anlara eylerler kec ü ilḥāz
4. Şu deñlü ‘aşḳ-ıla memlū durur ol meclis-i ḥāş kim
Olur dürr ü güher herbir ağızlardan çıkan elfāz
5. Tecerrüd kııl Rızā ḡayrı sivāya meyliñi maḥv it
Resülühñ bāb-ı ḥākinde idegör şıdk-ıla ilzāz

33

Müfte‘ilün / Fâ‘ilün / Müfte‘ilün / Fâ‘ilün

1. Ḳayyūm ile it kıyām tā ki bulunca ḥuzū‘
Secde-i Raḥmāna var eyle kemāl-i ḥuşū‘
2. Re’siñi ref‘ eyleme secde-i Ḥaḳdan ebed
Kendini kendinden al ola bu rütbe vuzū‘
3. Sīret-i Peyḡamberi dest-i şadāḳat ile
Şöyle temās idegör ḡāyete irsün vürū‘

32: S: 20b, İÜ: 12a
33: S: 21a, İÜ: 12b

4. K̄albiñe nāzır olup h̄aliñi teftiş kıl
T̄ođrica esrār-ı H̄aķ zātına bulsun vuķū‘
5. Rāh-ı ilāhīde cāhid olagör ey ahī
Rāhata meyl eyleme nefsiñi kıl sen vuzū‘
6. Baķma şol u řađıña şer‘-i řerīfe yapış
Saña bu K̄ur‘ān bes ancaķ aña ol vülū‘
7. K̄āfile-i ehl-i ‘ařķ ile ‘ubūr it Rızā
Gel bu řarīķ-ı Hüdā üzre kıl ařla rücū‘

34

Müstef‘ilün / Müstef‘ilün

1

Āgāh oluñ ey ‘ařıķān
Men nūr-ı ĩmān isterem
Ėayrı gerekmez çün baña
Fermān-ı Sübhān isterem

2

řānında *levlāk* okunan
Sulţān-ı řāh-ı enbiyā
H̄āk-i derinde maħv olup
Vařlıñı her ān isterem

3

Ītmez řarār ařlā bu cān
Olsa cihān hep gül-‘izār
Bezmin o řāhiñ řubħ u řām
Mestī vü mestān isterem

4

Vādī-i hayret rāhınıñ
Yolcusuyum cān şehrine
Konup mücāvır olmağa
Cānımda bir cān isterem

5

Luṭf-ı ilāhīden bu gün
Zevk-i ebed almağ için
Dā'im iḳāmet üzre men
Ḳalbinde mihmān isterem

6

Vuşlat meyini nūş idüp
Esrār-ı Hāḳ olsun 'ayān
Ġarḳ-ı tecellī olmağa
Fazl u iḫsān isterem

7

Hāḳ eyle nāmını aradan
Çıḳ ey Rızā şādıḳ iseñ
Sözünde bir şābit-ḳadem
Merdī vü merdān isterem

35

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

1. Ey kerem kânı 'ināyet ḳıl baña
Merḫamet it rû-siyāhım eyle ağ
2. Derd-i hicrān ile ğam itdi zebün
Yüregimde ḳalmadı eridi yağ

---

34 / 6d Fazl u: İÜ: Fazlı vü

35: S: 21b, İÜ: 12b

35 / 2a Derd-i hicrān ile: S: Derd ü hicrān u

3. Şol emānet hāmili ancak biziz
Aña ne taş tayanırdı ve ne tağ
4. Zıkr-i Haqdan gaflet itme bir nefes
Erisün cismiñ hem olsun dağ dağ
5. İrişince sem‘-i cāna emr-i *kün*
Çürümüş tenler olurlar cümle şağ
6. İltifāt itdikde maħbüb-ı Hudā
Hārlar gülzār olur tağlar da bāğ
7. Ey Rızā bezm-i vişāle hāzır ol
Ān-ı vāhid qalmadı çün irdi çağ

36

Müstef‘ilün / Müstef‘ilün

1

Hışn-ı ilāhīden haber
Aldım meger tevḥīd imiş
Şerḥ-i vücūdu okudum
Metni anıñ tevḥīd imiş

2

‘Aşkıñ şarābın içüren
İqlīm-i dosta göçüren
Nām u nişāndan geçüren
Bildim ki bu tevḥīd imiş

3

Anıñla bilinir merām
Anıñla bed' oldu kelām
Hakka'l-yaķın bil ey hümām
Sırr-ı kelām tevḥīd imiş

4

Esrār-ı Hāk oldu 'ayān
Şems-i ḥaķīkatla beyān
Ser-levḥā-i bāb-ı cinān
Bā-ḥaṭṭ-ı Hāk tevḥīd imiş

5

Ādem yaradıldı hemān
Gördü bu ḥaṭṭı bī-gümān
Muḥammediñ ḳadrin beyān
İden Rızā tevḥīd imiş

37

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

1. Yād-ı Bismi'llāh ile açup dehānıñ ibtidā
Her umūruñda Resūl-i Ḥazrete it iktidā
2. Zāt-ı Bārī ḥubb-ı zātından yaratdı Aḥmedi
Nūrunuñ ḳaṭresi cümle enbiyā vü aşfiyā
3. Kenz-i maḥfisin nümāyān eyleyüp Rabbü'l-felaḳ
Ḳadrini *levlāk* ile ez-cümle ḳıldı iştifā

---

36 / 3b bed': Sözcük metindeأبد (bed'en) şeklinde yazılmıştır; bu şekil vezne uygun değildir.

37: S: 22b, İÜ: 1a

37 / 2b ḳaṭresi cümle: S: ḳaṭresidir ol

37 / 3a eyleyüp: İÜ: eyledi

4. Emr-i *kün* olduğda bāhir oğudu tevḥīd hemān
Viridi Muḥammed Resūlu'llāh cevābın Kibriyā
5. Gelmedin zāt-ı şerīfī çün şühūd-ı 'āleme
Rūḥ-ı pākinde hep ervāḥ eylemişdi ihtifā
6. Nūr-ı şer'ı enveri kapladı cümle 'ālemi
Ol mübārek ḳademi 'arş üzre itdi istivā
7. 'Āleme raḥmet gelüp ref' eyledi hep zulmeti
İtdi teblīğ-ı risālet ibtidā vü intihā
8. Ümmet-i merḥūmesi-y-çün şefḳatin bezl eyleyüp
Vāriş oldu aña cümle evliyā vü etkıyā
9. Ḥamdü'lillāh ümmet olduğ ḳıl teşekkür ey Rızā
Dergeh-i luḫfunda bekler aḡniyā vü eşıyā

38

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

1. 'Andelīb-i gülsitān-ı 'aşḳ-ıla gel itme baḫş
Şol yanan pervāneveş nā-çār ile gel itme baḫş
2. Sırr-ı vaḫdetdir nişāngāhı muḫaḳḳaḳ sālikiñ
İstivā-yı tır-i ḳavsī ḡamzesinden itme baḫş
3. Āb-ı ḫayvān ḫāk-i yeksān nār-ı şeyṭāndan şaḳın
Ḥayr ile eyle tekellüm gel hevādan itme baḫş

---

37 / 4a tevḥīd hemān: İÜ: tevḥīdi ān

37 / 8b cümle: S: zīrā

38: S: 22b, İÜ: 4b

38 / 2a vaḫdetdir: İÜ: vaḫdetden

4. albiñe eyle nazar ayrıya meyliñ kes hemān
Eyleme esrārı ifşā bendesinden itme baş
5. Ol Resūlūñ āline evlādına olsun şalāt
Ey Rızā anları sev ayrıdan artı itme baş

39

Fā‘ilātūn / Fā‘ilātūn / Fā‘ilātūn / Fā‘ilūn

1. Sūr-ı ‘irfān-ı Muħammed kūsu aldı gōzūñ a
Sofra-i ma‘nā uruldu eyü ekl it alma a
2. opıca bir gūn ıyāmet yerlerinde yel eser
Gel hemān fırsat var iken derdiñe eyle ‘ilāc
3. Ol ‘adüvv-i ekber gele it cihādı urma hı
Gele ĩmāna anıñla tā ki olsun imtizāc
4. Leker-i evhāma virme bir cihetle fırsatı
Bulmaya ser-gerde-i efkār-ı bāıl infırāc
5. Tatgāh-ı sırr-ı serde hūkm iden sultāna ba
Ey Rızā olur azā anda bi-kūllī ihtiyāc

40

Mefā‘ilūn / Mefā‘ilūn / Fe‘ūlūn

1. Alan ol meh zūlālinden telezzūz
İder mi ayrıdan ayrı telezzūz

39: S: 23a, İÜ: 5a

39 / 2a yerleriñde: İÜ: yerinde

39 / 3b olsun: İÜ: ola

40: S: 23a, İÜ: 6a

2. Gezerken bâğ-ı ‘irfânîñ içinde
Gerekmez aña gül-zâr-ı telezzüz
3. İder bülbül gibi efgân u nâle
Gül ü hârından itmez mi telezzüz
4. Şıfâtı zâta mir’ât-ı mücellâ
Anîñ vaşfinda bî-ğaddir telezzüz
5. Rızâ gel mağv ü işbâta devâm it
Bulursuñ anda sen nice telezzüz

41

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

1

Hağğa ulaşmak dilersen her nefes
‘Aşka gel gayrıdan artık meyli kes
Bülbül-i cân ile çursun bu kafes
‘Aşka gel gayrıdan artık meyli kes

2

Gir derün içre bulup bâkî hayât
Ölmeden irsün saña zevk-i memât
Haşr u neşriñ remzin eyler bu nükât
‘Aşka gel gayrıdan artık meyli kes

3

Şür-ı İsrâfîli aña ey püser
Şer‘-i nür-ı envere vir cân u ser
Cennet-i vicdâni isterseñ eger
‘Aşka gel gayrıdan artık meyli kes

4

Gör hisābıñ bunda şekkiñ kalmasun
Rūz-ı maḥşerde şoran bulunmasun
Vuşlata ḥā'il dilerseñ olmasun
'Aşka gel ğayrıdan artık meyli kes

5

Mürşid-i kāmilden aldım bir ḥaber
Gitdi şekkim kalmadı aşlā keder
Bağ Rızā işte kelām-ı mu'teber
'Aşka gel ğayrıdan artık meyli kes

42

Mefâ'ılün / Mefâ'ılün / Mefâ'ılün / Mefâ'ılün

1. Ṭarīḫ-ı Ḥaḫka insānı yularsızca yider iḥlāş
Nihāyetsiz 'aṭāyāya anı īşāl ider iḥlāş
2. Yaḫar a'vāz u aġrāzı Ḥudā andan olur rāzī
Aña hüküm eylemez ḳāzī bu rütbe mu'tedil iḥlāş
3. Alır fetvāyı ḳalbinden oḳunur sırrı ḳurbından
Ḥabībiñ feyzi nūrundan anı tenvīr ider iḥlāş
4. Giremez fikrine aġyār dem-ā-dem fetḫ olur esrār
Olur kūyunda hep eşcār bu deñlü ḥāş ider iḥlāş
5. Gider iḳlīm-i simsime gelir yine bu iḳlīme
Rızā bu sırrı ta'līme seni tilmīz ider iḥlāş

43

Müfte‘ilün / Fâ‘ilün / Müfte‘ilün / Fâ‘ilün

1. Cānib-i Haḳdan yine oldu ‘aṭā geldi feyz
Ḥubb-ı ilāhī ile her cihete ṭoldu feyz
2. Hıṣn-ı ‘adūyu ḥarāb idüben itdi yebāb
Ref olununca serāb vuṣlatı gösterdi feyz
3. Cān içine cān ḳatup manṣıb-ı cāhı atup
Bir pula küllī ṣatup ṣavdı anı cümle feyz
4. Geldi ḥiṭāb ol zamān gitmez ünü ān-be-ān
Bu durur her ānda ṣān cūṣa gelir baḥr-ı feyz
5. Eyle ṣalāt u selām āl-i Resūle müdām
Bunda Rızā ḥāṣṣ ü ‘ām müṣterek-i berr-i feyz

44

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

1. Behre-yāb olmaḳ dilerseñ ehl-i Haḳḳa ṭut ṣımāḥ
Aç gözüñ ez-cān u dil derd ehline gel ṭut ṣımāḥ
2. Ḥālīñi i‘lām için her mürṣide bel baḳlama
Baḳma her söz ki denir ehl-i dile gel ṭut ṣımāḥ
3. Derdiñe dermān için gitme ṭabīb-i kāzibe
Ḥāzıḳ-ı ‘ilm-i ledünnīden ḥābīre ṭut ṣımāḥ
4. Ḥubb-ı Yezdānī ile me’lūf olupdur āṣıḳān
Mā-sivādan el çeken bī-hūṣ-ı ṣıdḳa ṭut ṣımāḥ

43: S: 23b, İÜ: 11b

44: S: 24a, İÜ: 5b

5. Hānedān-ı ehl-i beyte ey Rızā muḥkem şarıl
Her işiñ anda biter bu sözüme tut pek şımāḥ

45

Mefâ‘îlün / Mefâ‘îlün / Fe‘ûlün

1. Diler iseñ ki ḳadriñ ola a‘lā
Yaḳın olma ḥilāf-ı emre aṣlā
2. Bu mir’atı ğubār itme ḥazer it
Eliñden geldigi rütbe ḳıl iclā
3. Ḥayāt-ı cāvidānīden ḥaber al
Saḳīmīn gözle ki ṭoĝrıla imlā
4. Bu eṭvār üzre gelmişdir gelenler
Şaḥīḥü’l-yed alup neslen-be-neslā
5. Rızā terbiyye ḳıl nefsiñ aṣıl ol
Ṭarīḳ-ı ḥaḳ keṣīr ammā bu evlā

46

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

1

Rāh-ı tevḥīdi ṭutup eyle şalāḥ
Emr-i Ḥaḳḳa imtişāl it bul felāḥ
Bu ma‘ānī içre sen ḳıl iftitāḥ
Emr-i Ḥaḳḳa imtişāl it bul felāḥ

---

44 / 5b tut pek: İÜ: pek tut

45: S: 24a, İÜ: 29a

45 / 2a ḥazer it: İÜ: ḥazer ḳıl

46: S: 24b, İÜ: 5a

2

Ka‘be-i ma‘nāyı gel eyle tavāf
İtme bir vech-ile andan inhirāf
‘Abd-i maḥz ol cürmüne kıl i‘tirāf
Emr-i Ḥaḫḫa imtişāl it bul felāḫ

3

Ger bu yolda eyleseñ bezl-i vücūd
Zī-kerem eyler saña bir niçe cūd
Vaḫtiñi fevt itme gel eyle sūcūd
Emr-i Ḥaḫḫa imtişāl it bul felāḫ

4

Rāh-ı maḥbūbunda Ḥaḫḫıñ ser viren
Cān içinde cān olan cāna iren
Diñle gel ey taḫt-ı teklīfe giren
Emr-i Ḥaḫḫa imtişāl it bul felāḫ

5

Ol Resūle kıl şalāt ile selām
Böyle ḫatm ola Rızā āḫir kelām
Ġayrı söz yoḫ bundan artıḫ ve’s-selām
Emr-i Ḥaḫḫa imtişāl it bul felāḫ

47

Müfte‘ilün / Fâ‘ilün / Müfte‘ilün / Fâ‘ilün

1. Zāt-ı necābet-şiyem lāmi‘-i-nūr-ı kerem
İtmiş anı muḫterem zü’l-minen-i bī-zevāl
2. Bir meh-i pākīzeden toḫuben ol gül-beden
Ḥıfz ide kem dīdeden dā’im anı zü’l-celāl

3. Ol melik-ḥaṣlet-niṣān mefḥar-i ṣeh-zādegān
Ḳılsun anı Müste‘ān maḥzen-i feyz-i kemāl
4. Vālid-i pür-mecdini ṣād ide Rabb-i ḡanī
Ol gül-i nāzik teni baḥş ide Ḥaḳ Müte‘āl
5. Söyledi bir er gelüp cevher ile tārīḥin
Ḥaḳ kıla ‘ömrün ‘azīz toḡdu Muḥammed Cemāl

1308

48

Müfred

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

Ger dilerseñ maḥrem olmaḳ ehl-i dil esrārına
Perde-i bāb-ı rızādan ḥücre-i ‘uşşāka gir

49

Tārīḥ-i Binā

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

1. Bir ḳanarya ḳafesi yaptı Cemāl Beg mişl-i nūr
Sākin olduḳca derünunda kederden ola dūr
2. Ḥande ḳıldı ehl-i beytin ol mürüvvet ma‘deni
Ola her ḥayra muvaffaḳ tā ilā-yevmü’n-nüşūr
3. Çıḳdı üç er cevher ile yazdı tārīḥin Rızā
Ni‘metin mebzül ide Ḥaḳ ola hem dāru’s-sürūr

1309

48: S: 25a, İÜ: 32a

49: S: 25a, İÜ: -

Mu‘ammā***14’lü Hece Ölçüsü**

1. Bir şecerden biñ direk yoñdı ustalar baña
Kaldı bire ihtiyāc bir güldürür yüzümü
2. Şaymak isterseñ eger birde biñi maħv olur
Birden bire bir gider tüt eyü bu sözümü
3. Dünyāyı qarışladım dört qarışı geçmedi
Dördü birden topladım pay itdirdim kızumu
4. Bende bir ben var idi benden beni aldılar
Sildiler süpürdüler toprak ile tozumu
5. Kāfileye katıldım bir haylice yol aldım
Niçe yüz biñ tağ aşdım bulunca tā düzümü
6. Kaṭ‘-ı menāzil için ılğar itdim tırmadım
Bir zamān fark itmedim gice ile gündüzümü
7. Güleş tıtdum haşm-ıla bir genişce meydānda
Güç hāl ile kırtuldum şıkmışdı boğazımı
8. Kaf tağına bir nişān dikdiler uram deyu
Bir ateş itdim urdum aldım eyü gezimi
9. Didiler itdi ħurūc geliyor Deccāl lā‘īn
Gelir ise başına ururum tıpozumu

50: S: 25a, İÜ: 29b

* Bu başlık S’de yer almamaktadır.

50 / 6b gice ile: İÜ: giceyle

50 / 8b aldım eyü: İÜ: eyü aldım

50 / 9b başına ururum: İÜ: ururum başına

10. aynar aynar Őuları gel i deyü ağırır
aynar Şu iilemez aldım vardım buzumu
11. b-ı hayāt uyusu azıldı Şuyu ıkmaz
Üstüne olap urup oŐdular öküzüümü
12. Yalanları yılanlar yutdu didiler baña
Elemden ekdim elim oğa ıttım azımı
13. Bir bāđ aldım güzelce tımār eyledim anı
İçinde dürlü dürlü yetişdirdim üzümü
14. Bostān ekdim haylice bekcilik idemedim
Gice gelüp uğrılar yediler arpuzumu
15. Bir obān kahyāsına vardım iş görem deyu
Didi başka işim yok güderseñ güd azımı
16. oğrı oğrı güderseñ beni rāzi iderseñ
aqqıñ emriyle saña nikāh idem ızımı
17. Bir dilsiz uğradım söylediğim añlamaz
açdı hele urtuldu ekemedi nāzımı
18. Seyāhat ‘āleminde berr-i yabana düşdüm
Tek ü tenhā oturdum aldım anda sazımı
19. Vardım andan bir yere arŐu geldim bir ere
Baña didi berü gel sen mi aldıñ uzumu
20. Őayyād oldum bir zamān Őahrā Őahrā olaŐdım
Av yuvadan ıkınca Őalıvırdım azımı
21. Vādī-i vehm ü hayāl leŐkerini ıpladım
āder urmağa alkđım okumadan bezimi

---

50 / 20a Őahrā: Bu sözcük metinde yanlış olarak صخرā Şeklinde yazılmıştır.

22. Bir arslanı arınca arasına yuklenmiş
Bıra deyu aırdım uymadı vzımı
23. Sa't on bire gelmiş yediden řoñra şaydım
Daıada bir grdm şoyle dikdim gzm
24. Bir aranlı oada iki kimse oturmuş
Ben de girdim ier gstermedim zm
25.  yaşına girmeden anamdan oamadım
Beni beslemek in şaladılar sdm
26. Drt aradaş bir yerde oturup şobet itdik
Ol şobeti bilirsn our iseñ yazımı
27. Bir igne deliginden beş pehlivn grnd
Beşden her birerleri bkeodu dizimi
28. Altı oldu ynledik ynilen meydnda yo
Sr'atle vardım aldım yedincide ızımı
29. Bir sz didim bilmeden 'alım başımdan gitdi
Az aldı ki bunda ben işa idem rzımı
30. db onun giyinp uzra derilince
Tevfı-i Ha irişdi utdu hemn azımı
31. Ben dost ile buluşdum naşıati bu idi
B-gneler aşına atma şaın uzumu
32. Sekiz anadlı bir uş başıma yuva yapdı
Her ne adar gizlendim bıramadı izimi

33. al‘a-i Őehr-i vucūd ‘acāyible oolu
‘Acāyibden ‘acāyib buldum kendi özümü
34. ouz kere olandım birdenbire bulandım
Rızā rızāyı gözle abūl it niyāzımı

51

Mefā‘ilūn / Mefā‘ilūn / Mefā‘ilūn / Mefā‘ilūn

1. Olup lā-ayd ‘anāşırdan hi āzād olduęuñ var mı
Şu‘ūnāt-ı ilāhīden haber-dār olduęuñ var mı
2. Her ānda bir tecellīde Cenāb-ı ādir-i mula
Uyursuñ uyhudan bir nebze bī-dār olduęuñ var mı
3. Geer vehmiñ soağından nie yüz biñ hayāl oynar
Hayālīñ hikmetinden sen ‘aceb bir Őorduęuñ var mı
4. Bürünüp hıra-i fara eküp el cümle varından
anā‘at Őehriniñ tahtında sulān olduęuñ var mı
5. eküp uęrā-yı tevīdi yazar bāb-ı ilāhīde
Hudā maħbūbunuñ fermānını sen aldıęıñ var mı
6. Nee ğam ekmesün iblīs belā-yı mübreme düşdü
Bu bir emr-i mu‘azzamdır tefekkür ıldıęıñ var mı
7. ıup vicdān-ı cennetden *zalemnā* didiği demde
Cenāb-ı Hāzret-i Ādem gibi aęladıęıñ var mı
8. ‘İlm erbābiveş ey dil haāyıdan urursuñ dem
alup deryā-yı ‘aş ire güher ıardıęıñ var mı

---

50 / 33b kendi: İÜ: hemān

51: S: 26b, İÜ: 31a

51 / 4b Őehriniñ tahtında: İÜ: tahtınıñ Şehrinde

9. Gidüp bāzār-ı tevḥīde temāşa kıldıñ ey bī-cān
Alup şatdıñ şatup aldıñ ‘aceb bir bulduğuñ var mı
10. Beḳā iqlīmine göçmek fenādan emr-i müşkildir
Ölümden evvel ölenden bu sırrı tıyduğuñ var mı
11. Şırāṭ-ı müstaḳīm üzre geçen göçdü cinān içre
Şaḳīmi istiḳāmetle mübeddel kıldıđıñ var mı
12. Hudā tevfiḳini terfiḳ kıla hep ehl-i ĩmāna
Temennāmız budur Haḳdan daha bir buyruğuñ var mı
13. Olursuñ şübhesiz sen de şefā‘at sırrına maḫzar
Muḫammed Muştafāya ey Rızā uygunluđuñ var mı

52

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

1. Ḳurdu iqlīm-i dile oṭāđını sultān-ı ‘aşḳ
Bāb-ı tevḥīdi nümāyān eyledi bürhān-ı ‘aşḳ
2. Ḳıl naḫar bu ‘ālem-i mir’āta cān içre girüp
Gör ki ol āyineden ne gösterir devrān-ı ‘aşḳ
3. ‘Aḳl u fikri eyleyüp yağma bıraḳmaz bir eşer
Vāḳıf-ı esrār-ı vicdān itdirir seyrān-ı ‘aşḳ
4. Maḫrem-i rāz-ı tecellī olmaḳ isterseñ eger
Varıñı sen vara vir gel olagör ḫayrān-ı ‘aşḳ
5. Ehl-i derdim derdimiñ dermānını bilmez ṭabīb
Ol devāsız derdime ‘ayn-ı devā Loḳmān-ı ‘aşḳ

52: S: 26b, İÜ: 14a

52 / 4b olagör: İÜ: olasıñ

6. Āteş-i ‘aşk-ı ilāhī ile yan maḥv ol tamām
Seyr-i lāhūt itdirir ‘āşıkdaki cevġān-ı ‘aşk
7. Neş’e-i bezm-i Selīme maḥrem ol anda hemān
Nūş idüp ‘aşkıñ şarābın olagör mestān-ı ‘aşk
8. Gör sefer kaydın te’emmül istemez vaqt-i zafer
Vuşlat-ı cānāna ey dil göçmeden kārṡān-ı ‘aşk
9. Hāl ile māzī vü müstaḳbel baḥşin eylemez
Defter-i ‘āşıkda dā’im oġunan dāstān-ı ‘aşk
10. ‘Abd-i maḥz olduġunu ‘ayne’l-yaḳīn bilmeñ iġün
Her nefes i’ dām ider ĩcād ider fermān-ı ‘aşk
11. Bil tarīḳ-ı müstaḳīmi yürü ḥaḳ üzre müdām
Her muḥibb-i şādıḳa düstür aġık meydān-ı ‘aşk
12. Zevḳ alanlar zıkr-i Ḥaḳdan lezzet-i şūrī koyup
Girdiler devrān-ı ‘aşka oldular ḳurbān-ı ‘aşk
13. ‘Aşkı oġu ‘aşkı yaz ‘aşk ile gez ‘aşk ile ṡur
‘Aşka gel ‘aşkıñ ilinde ol Rızā mihmān-ı ‘aşk

53

Tārīḳ-i Vilādet

10’lu Hece Ölġüsü

1. Bu güneh-kāra viridiñ bir evlād
‘İlmiñ vir ‘āmil eyle Ḥudāyā
2. Şer’-i şerīfe eylesün ḥidmet
Anıñla eyle ḳadrini bālā

3. Țül-i ‘ömr ile eyle mu‘ammer
Olsun ilāhī ‘ākīl ü dānā
4. Tevfīķiñe kııl hem anı mazhar
Ef‘ālin eyle a‘lādan a‘lā
5. Mevlūdına di ey Rızā tārīķ
Tuħfe-i ilāhiyye Aħmed Şüreyyā
3 Muħarrem 1309

54

Mefā‘ilün / Mefā‘ilün / Fe‘ülün

1

Gülistān Şeyħ Şa‘bān-ı Velīdir
Gülü şolmaz Țarīķ-i Ĥalvetīniñ
Velī soñra gelen bülbülleridir
Gülü şolmaz Țarīķ-i Ĥalvetīniñ

2

Oķur anlar debistān-ı edebde
Țururlar dā‘imā şevķ ü Țarabda
Görenler yaz u kış kıaldı ‘acebde
Gülü şolmaz Țarīķ-i Ĥalvetīniñ

3

Bidāyetde şular gibi aķarlar
Şu‘ünāt-ı ilāhiyye baķarlar
Açılır gonçe-i ‘irfān kıoķarlar
Gülü şolmaz Țarīķ-i Ĥalvetīniñ

54: S: 27b, İÜ: 15a

54 / 2b dā‘imā: İÜ: dā‘imā

4

İçer anlar şarāb-ı lā-yezāli
Tuyarlar sırr-ı vahdetden me'āli
Var ammā her kemālīn bir zevāli
Gülü şolmaz tarīķ-i Halvetīniñ

5

Leṭāfetle bular tevḥīd iderler
Beķā mülküñ yolun tıutup giderler
Bu fānī bāğ u bostānı ni'derler
Gülü şolmaz tarīķ-i Halvetīniñ

6

Giyerler hırķa vü tācı 'arefden
Münevver yüzleri şān u şerefdan
Görünür renk-be-renk herbir tarafından
Gülü şolmaz tarīķ-i Halvetīniñ

7

Mey-i 'aşkı içerler bī-tekellüf
Tarīķ-i ḥaķda itmezler taḥallüf
Şıdıķ bāğında eylerler tevaķķuf
Gülü şolmaz tarīķ-i Halvetīniñ

8

Dem-ā dem bāb-ı tevḥīdi açarlar
Maḥabbet baḥriniñ dürrün şaçarlar
Bi-küllī semt-i lāhūta uçarlar
Gülü şolmaz tarīķ-i Halvetīniñ

---

54 / 7c Şıdıķ: Şıdıķ sözcüğü vezin gereği Şıdıķ olarak okunmuştur.

9

Seḳāhum Rabbuhum ḥamrın içerler
Ŗırāt-ı Ŗer‘-i enverden geçerler
Ḥaḳīḳat Ŗehrine andan gerler
Gölü Ŗolmaz arīḳ-i Ḥalvetīniñ

10

Ḥabīr anlar kemāl-i zū‘l-celāli
BaŖır anlar cemāl-i bā-kemāli
N‘iderler ‘ālem-i zıll u ḥayāli
Gölü Ŗolmaz arīḳ-i Ḥalvetīniñ

11

Muḥibb ol ger bulam dirseñ selāmı
Ṭarīḳ-i ‘aŖḳa gel eyle devāmı
Rızāniñ bu durur āḥir kelāmı
Gölü Ŗolmaz arīḳ-i Ḥalvetīniñ

55

Na‘t-ı Ŗerīf*

Mefā‘ilün / Mefā‘ilün / Mefā‘ilün / Mefā‘ilün

1. Ḥaḳīr ü kem-tere ḳıl bir nigāhı yā Resūlu‘llāh
Ḳabül it āresiz ḥāli tebāhı yā Resūlu‘llāh
2. Günehkār ümmetiñdir bu velākin ḳurtulur el-ḥaḳ
Eger maḥŖerde eylerseñ güvāhī yā Resūlu‘llāh
3. Diler ḥāk-i derine yüz süre bu ‘abd-i pür taḳŖır
Anıñ-ün dem-be-dem eyler bu āhı yā Resūlu‘llāh

55: S: 28a, İÜ: 24b

* Bu başlık İÜ’de yer almamaktadır.

55 / 1b ḥāli tebāhı. İÜ: ḥāl-i tebāhı

4. Hudānıñ sevgili maqbūlūsüñ qadriñ bilir Allāh
Bu ümmetlik bize luṭf-ı ilāhī yā Resūlu'llāh
5. Yeter ḥabs olduğum ğayrı ḥalāşım-çün tavassuṭ kıl
Beni bī-hüş idendir bu telāhī yā Resūlu'llāh
6. Kebā'ir ehline ancak şefā'at buyruğun gördüm
Ḥadīşinidir bize müjde-i şifāhī yā Resūlu'llāh
7. Dilerseñ cānib-i Ḥaḫdan necātım ey kerem kānı
O dem ref' olunur küllī devāhī yā Resūlu'llāh
8. Ğarīb bī-vāye nā-çarıñ sevindir iltifātınla
Vişāle irgürüp rü-yi siyāhı yā Resūlu'llāh
9. Zāfer-yāb eyle kim zīrā beni ğāyet zebūn itdi
Şarup eṭrāfımı cürm-i siyāhī Resūlu'llāh
10. Tükendi şabr u ārāmım ki ḫāl-i pür-melālimden
Bu āvāre ḫuluñ ister tucāhı yā Resūlu'llāh
11. Ğarīb ü bī-kesim rüz-i nedāmetde teşāḫub kıl
Çü sensiñ cümleñiñ ancak penāhı yā Resūlu'llāh
12. Baña şun ḫavz-ı Kevşerden anı 'aşkıñla nüş idem
Münevver eyle nūruñla cibāhı yā Resūlu'llāh
13. Şefā'at kıl şefā'at kıl şefā'at bu yüzü ḫara
Rızānıñ ḫadden aşmışdır ğünāhı yā Resūlu'llāh

Na‘t-ı Şerif *

Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün

1. Serîr-i salţanat küllî seniñdir yâ Resûlu’llâh
Daği mihrâb-ı vağdetde emânet yâ Resûlu’llâh
2. Şühüd iqlîmine başıñ kadem mu‘ciz beyânıñla
O dem fetħ oldu çün bâb-ı belâgat yâ Resûlu’llâh
3. Cemî‘-i enbiyâ na‘t-ı şerîfiñ güş ider Hâđdan
Olunur *kâb-ı kavseynde* tilâvet yâ Resûlu’llâh
4. Şehâ nür-ı ilâhisiñ saña aşlâ mişâl olmaz
Ki zîrâ zâtına maşşûş siķâyet yâ Resûlu’llâh
5. Beķâ mülkünde sensiñ taht-ı *levlâkiñ* şehen-şâhı
Perişân itdi küffârı celâdet yâ Resûlu’llâh
6. Maķabbet şemsi ol maşrıķ-ı cemâliñden tulû‘ itdi
Yaradılmışlara virdi ģarâret yâ Resûlu’llâh
7. ‘Asâ fermânını tebşîr idince Cebre’îl kıldıñ
Çıķup minber-i Maģmûda ģiķâbet yâ Resûlu’llâh
8. Buyurdu Hâķ nedir istek serây-ı lâ-mekânide
Bu ‘aşîler içün itdiñ delâlet yâ Resûlu’llâh
9. Zuhûruñ ‘âleme raģmet ser-â-ser cümle ģarķ oldu
Bütünüñ ‘âciz idrâkden zekâvet yâ Resûlu’llâh

56: S: 28b, İÜ: 23a

* Bu başlık İÜ’de yer almamaktadır.

56 / 4b siķâyet: Sözcük her iki nüshada da yanlış olarak تعایت şeklinde yazılmıştır.

10. Şifadır bi‘setiñ nūr-ı ilāhisiñ ki hikmetle
Hüdāyı gösterir vech-i risālet yā Resūlu’llāh
11. Kime kim āteş-i ‘aşkıñ irişdi bu muqarrerdir
Fu’ādında olur müzdād zehādet yā Resūlu’llāh
12. Kemālāt-ı ilāhisiñ ilāhı hem kemālātıñ
Konuldu re‘siñe tāk-ı sa‘ādet yā Resūlu’llāh
13. Gerek bāy u gerek miskīn der-i luṭfuñda beklerler
Şefā‘at kānisiñ eyle şefā‘at yā Resūlu’llāh
14. Nebīlerle velīlerden idemez kimse istişhāb
Cenābıñdır iden ancak şıyānet yā Resūlu’llāh
15. Bu ‘ālem zulm ile memlū iken teşrīf-i zātıñla
Kıpandı maḥv olup bāb-ı ḍalālet yā Resūlu’llāh
16. Musahḥar eyledi Allāh saña mecmū‘-ı eşyāyı
Cenābıñ zātına kıldı ṭilāvet yā Resūlu’llāh
17. Vişāliñ gözleyüp vuşlat için kurb-ı ilāhīye
İzine başdılar ehl-i zarāfet yā Resūlu’llāh
18. Huzūr-ı ḥazretiñde el açup boynumuzu bükduk
Gedāya ‘ādetiñ itmek ‘ināyet yā Resūlu’llāh
19. Nigāh u iltifāt itseñ eger pür-nūr-ı dīdeñle
Göñülde ref‘ olur kıalmaz gışāvet yā Resūlu’llāh
20. Yücedir kıadriñ ey şāhā sen ol kenz-i keremsiñ kim
Yüzüñ şuyuna baḥş oldu felāket yā Resūlu’llāh

---

56 / 15a zulm ile: İÜ: zulm-ile

56 / 20a kim: İÜ: ki

21. Mürüvvet kı1 bu miskîne n'ola 'arz-ı cemâl eyle
Cemâliñ görmege gelmez kanâ'at yâ Resûlu'llâh
22. Devâsız derdine dermân olur bu 'abd-i nâ-çiziñ
İder na't-i şerîfiñ çün kitâbet yâ Resûlu'llâh
23. Ne deñlü yaradılmış var şehâ vaşfiñla âlüde
Seniñ medhiñ gibi var mı leţâfet yâ Resûlu'llâh
24. Dil-i 'âşıkda kim vardır nişân-ı hubb-ı peygamber
Bulur şevkiñle her dâ'im metânet yâ Resûlu'llâh
25. 'Înâyet eyle bî-çâre kuluñ 'işyânına bakma
Dökülür dîdeden eşk-i nedâmet yâ Resûlu'llâh
26. 'Urûcuñ 'arş-ı a'lâya ümem hakkında bir ihsân
Ehaşşdır zâtiña sırr-ı velâyet yâ Resûlu'llâh
27. Olurlar dem-be-dem dâhil ki dîn-i Muştafâdır bu
İrişir cânib-i Hağdan hidâyet yâ Resûlu'llâh
28. Rızâ görmez eger dünyâ *vü mâ-fihâda* hîç 'usret
Ki zîrâ buldu sâyeñde yesâret yâ Resûlu'llâh

57

Na't- Şerîf*

Müstef'ilün / Müstef'ilün / Müstef'ilün / Müstef'ilün

1. Ol menba'-ı 'ilm-i Hudâ Ağmed Muğammed Muştafâ
Hem ma'den-i cüd u şehâ Ağmed Muğammed Muştafâ
2. Tutdu cihânı sâyesi nür-ı ilâhî mâyesi
Şems ü kamer pîrâyesi Ağmed Muğammed Muştafâ

57: S: 29b, İÜ: 2a

* Bu başlık İÜ'de yer almamaktadır.

3. Ser-levḥa-i bāb-ı cinān maḥbūb-ı Rabb-ı Müste‘ān
Peygamber-i ins ile cān Aḥmed Muḥammed Muṣṭafā
4. Kevn ü mekānıñ mebde’i deryā-yı vahdet menşe’i
Bu rû-siyāhıñ melce’i Aḥmed Muḥammed Muṣṭafā
5. Meftûr-ı nûr-ı lem‘adār manzûr-ı ol perverdigār
Revnaḳ-dih-i dārü’l-ḳarār Aḥmed Muḥammed Muṣṭafā
6. Gencîne-i feyz-i Eḥad kâşâne-i sırr-ı Şamed
‘Āşîlere eyler meded Aḥmed Muḥammed Muṣṭafā
7. Eyle şalâtı ey Rızā şâyed ola senden rızā
Ol server-i āl-i ‘abā Aḥmed Muḥammed Muṣṭafā

58

Na‘t-ı Şerîf *

Mefâ‘îlün / Mefâ‘îlün / Mefâ‘îlün / Mefâ‘îlün

1. Cemî‘-i derdlere ‘aşkıñ devâdır yâ Resûlu’llâh
Cenâbıñsız maḥabbetler hebâdır yâ Resûlu’llâh
2. Şıfât-ı lâ-yezālî hem mü’eyyedsin *le‘amrûkle*
Ki ḳadriñ Ḥaḳ ḳatında bî-behâdır yâ Resûlu’llâh
3. Sen ol kenz-i ḥaḳîḳatsin ki vaşfiña nihâyet yok
Ne dinse şanıña lâyıḳ revâdır yâ Resûlu’llâh
4. O kim şevkiñle âlûde hışâlin ḳalbe naḳş eyler
Dil-i ‘aşıklara na‘tın cilâdır yâ Resûlu’llâh

58: S: 30a, İÜ: 24a

* Bu başlık İÜ’de yer almamaktadır.

5. Zebūnum cürm ile kırdı geçirdi nā-mizāc itdi
Nigāhiñ haste-gāna pür-şifādır yā Resūlu'llāh
6. Penāh u dest-gīrimsiñ meded kıl rüz-ı maḥşerde
Bu bī-kes 'afvīña gāyet sezādır yā Resūlu'llāh
7. Baña zibḥ-i 'azīm olsun ki kurbāniñ olam ey māh
Yoluñda cān fedā itmek şafādır yā Resūlu'llāh
8. Gerek ins ü gerek cinne daḥi eyvān u ekvāna
Tulū'uñ burc-ı vaḥdetden ziyādır yā Resūlu'llāh
9. Kimi 'aşkıñ ile nālān kimi tırmaz güler her ān
'Aķıl irmez buna sırr-ı ḥafādır yā Resūlu'llāh
10. Bu bī-çāre kuluñ ister şehā na'tıñla hem-demlik
Seniñ vaşfiñ dimek rūḥa ğıdādır yā Resūlu'llāh
11. Hezārān şükr ü ḥamd olsun bizi kılmış saña ümmet
Vücūduñ kullara Ḥaķdan 'aḫā'dır yā Resūlu'llāh
12. Bu mücrim kapuña geldi bırakmazsıñ anı maḥzūn
Şefā'atden taşadduķ it gedādır yā Resūlu'llāh
13. Ḥudāniñ 'aşkına bir kez mürüvvet kıl yüzüñ göster
Rızāniñ derdi zātıña liķādır yā Resūlu'llāh

---

58 / 7a zibḥ: Sözcük sözlükte zebḥ olarak geçmektedir; ancak S'de zibḥ okunacak şekilde harekelendirilmiştir.

58 / 12b it: İÜ: kıl

Na‘t-ı Şerif *

Müstef‘ilün / Müstef‘ilün / Müstef‘ilün / Müstef‘ilün

1. Ey ‘āşık-ı bî-çâreler *şallü a ‘lâ hayrû’l-verâ*
V’ey şâdık-ı üftâdeler *şallü a ‘lâ nürü’l-Hüdâ*
2. Râh-ı Resûle girelim mâ-dünunu terk idelim
Ansız maḥabbet n’idelim *şallü a ‘lâ hayrû’l-verâ*
3. Peyğamber-i âḫir zamân anı seven bulur emân
Eyleyelim vird-i zebân *şallü a ‘lâ nürü’l-Hüdâ*
4. Sermâye-i fevz ü felâḫ mücrimlere açdı cenâḫ
‘İcmü‘ eyâ ehl-i şalâḫ *şallü a ‘lâ hayrû’l-verâ*
5. Şîrâze-i esrâr-ı Ḥaḫ ferḫunde-i Rabbü’l-felaḫ
Yâ mü’minün goftem sebaḫ *şallü a ‘lâ nürü’l-Hüdâ*
6. Fikr idelim bir kez neyiz yâ kimlere efgendeyiz
Ol şâha bizler bendeyiz *şallü a ‘lâ hayrû’l-verâ*
7. Ḳur’ânda emr itti Ḥudâ vâcib durur itmek edâ
Ol mâha ey bây ü gedâ *şallü a ‘lâ nürü’l-Hüdâ*
8. Cânlar içinde cândır cânlar aña ḫurbândır
Ḥaḫdan bize iḫsândır *şallü a ‘lâ hayrû’l-verâ*
9. Rızâ anıñ meftûnudur meftûnu ne mecnûnudur
Ümmetligiñ şanı budur *şallü a ‘lâ nürü’l-Hüdâ*

59: S: 30b, İÜ: 1b

* Bu başlık İÜ’de yer almamaktadır.

Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün

1. Şarâb-ı vahdeti sâkî elinden gel içenden şor
Anî mest-ânelik haftânını var bir biçenden şor
2. Eger kesdirme yol bulmağ dilerseñ şorma nâ-dânâ
Eriyüp hadde-i ‘aşk-ı ilâhîden geçenden şor
3. Daği Ferhâdveş âb-ı maḥabbet ağıdam dirseñ
Külüng-i darb ile varlığınıñ tağın delenden şor
4. Yakup dil şem‘asın eyle taḥarrî şehri dil-dârı
İl-i cânâna kârbânı ile her dem göçenden şor
5. Serây-ı *lima‘allâha* ‘ubür it kıl nazâr bir kez
Künûz-ı sırr-ı sulṭânî kapusın bul açandan şor
6. Ḥaḳîkat semtine toğrı yürü gezme beyâbânda
Maḥabbet baḥrına ğavvâş olup gevher bulandan şor
7. Gehî nâle gehî ḥande ‘acebdir menşe’i ḳande
Rızâ bu ḥikmeti şorma şorar iseñ göñülde şor

Mim Tārîḳ-i Fevt***Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün**

1. Vedâ‘ itdi bu fânîye ciger-pârem âteş saçdı
Dil-i ğam-nâkımız pür-ḥün idüp dağ-ı derün açdı

60: S: 30b, İÜ: 6b

61: S: 31a, İÜ: -

* Şiir, Müzeyyen Hanımın ölümü üzerine yazılmış bir tarih manzumesidir. ḳ harfi Müzeyyen adının baş harfidir.

2. Oğurdu her gice gündüz hemān āyāt-ı Qur'ānı
Heves-kār olmadı dünyā metā'ına gelüp geçdi
3. Hayātında bunu dirdi n'idem bu mülk-i fānīyi
Hiṭāb-ı *irci'i* irdi beḳā gül-zārına göçdü
4. Sekiz yaşına başmışken ḳadem ol ḡonçe-i gül-ter
Gelüp ḳalbine bir sekte ecel āḡūşuna düşdü
5. Dehānıñ açdıḡı demde mişāl-i bir gül-i şad-berg
Girüp şīşe-i dünyāya o gül yaḡı gibi ḳaçdı
6. Rızā tārīḡ-i fevtine yaz artık bir güzel mışra'
O bülbül göçdü dünyādan şarāb-ı Kevşeri içdi
7. Muḡarremde çıkup bir er didi cevherle tārīḡin
Müzeyyen Ḥanıma cennet ḳapusu açılup uçdu

1309

62

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

1. Cism ü cānıñ āteş-i cānāna yaḳ
Varlıḡıñı vara vir elden biraḳ
2. Var vardır yokdur ammā varlıḡıñ
Varı var iden yüce sulṭāna baḳ
3. Bir vardır varı bir var eyledi
Birebir derdiñe dermān ṭut ḳulaḳ
4. Bir gören bir daḡı görmez birbirin
Bir ki birdir bir bire olmaz firāk

5. Bir bulan birdenbire bir birleşir
Dimedi bir bir kıluna ol ırak
6. Bir imiş bir bir baña şerh eyledi
Yaradılmış her ne var âşâr-ı Hak
7. Bir bilir biri beri gel bir de bil
Ey Rızâ olsun saña vahdet turağ

63

Tārîh-i Be-Tamām-ı Kitâb*

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün

1. Bu dil cüş u hürüş itdi yine rûh-i revân üzre
Açıldı kenz-i sulţânî nihân iken 'ayân üzre
2. Hudânîñ 'avn ü tevfiķi ile hatm-i kelâm oldu
Anîñ-çün yazdı bu hāmem hürûfât-ı hecâ üzre
3. Hezārân şükr ü hamd ile Rızâ di tārîh-i tāmın
Revâc buldu bu dīvânçe şalât-ı Muştafâ üzre

1309

64

Tārîh-i Be-Tamām-ı Dīvân*

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

1. Bed'-i dīvâna sebep n'olmuşdu bağ
Nâ-mizâc-ı kalb olup itdi sebağ

63: S: 31b, İÜ: 31b

* İÜ: Tārîh-i Diger

63 / 3a Rızâ di tārîh-i tāmın. İÜ: Rızâ tārîhin yazdı

64: S: 32a, İÜ: 31b

* S: Tārîh-i Be-Tamām-ı Kitâb

64 / 1a n'olmuşdu: S: ne olmuşdu

2. Ża‘f-ı hāl oldum beni itdi zebūn
Bağrımı hūn eyledi yaqdı firāk
3. Cūş idüp baħr-ı kerem kıldı ‘atā
Levh-i dil fetvāsına tutdum kulāk
4. Ĥazret-i Peyğambere virdim şalāt
İtmesūn Ĥağ kimseyi andan ırāk
5. Söyledi tārīhini bu dem Rızā
Oldu itmām irişince luğf-ı Ĥağ

1309

65

Tārīh-i Vefāt*

Şeyhimiz ‘Azīmiz Evkāf-ı Hümāyūn Evāmir Müdürü Kaşamonī
Ĥalīl Rıf‘at Efendi *Ĥuddise Sırrıhu* Ĥazretleriniñ Dār-ı Beğāya
Teşrifleri Tārīhi*

Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün

1. Cenāb-ı Şeyh Şa‘bān-ı Velīniñ bir gül-istānı
Ledünnī ‘ilmine vāqıf yem-i ‘irfān-ı Sübhānī
2. Olanlar hem-demi mazhar olurdu sırr-ı ezvāka
Emir tahtına almazdı anıñ pāk idi meydānı
3. İki er geldi fevtine Rızā tārīhini yazdı
Müzeyyen eyledi Rıf‘at Efendi mülk-i sulţānı

29 Receb 1309 Yevm-i Bāzār

---

64 / 4: Bu beyit İÜ’de eksiktir.

64 / 5a Söyledi: İÜ: Söyledim

65: S: 32a, İÜ: 31b

* Bu başlık İÜ’de yer almamaktadır.

* S: Şeyhimiz Rıf‘at Efendi Ĥazretleriniñ Dār-ı Beğāya Teşrifleri Tārīhi *Ĥaddese ‘llāhü Sırrıhu*

Müfte‘ilâtün / Müfte‘ilâtün

1. ‘Aşk-ıla nālān oldu bu göñlüm
‘Āşıkā seyrān oldu bu göñlüm
2. Rūḥ-ı revāniñ yolunu tutdu
‘Īd-i vişāle ḫaldı bu göñlüm
3. Tende dil ü cān oldu girībān
Nā’il-i dermān oldu bu göñlüm
4. Oldu revāne geldi ‘ayāne
Sırrı beyāne girdi bu göñlüm
5. Geldi zamānı gitdi gümānı
Bu idi şānı buldu bu göñlüm
6. Luḫf-ı ilāhī nā-mütenāhī
Ol yüce şāhı bildi bu göñlüm
7. Perde-i cismi ḫaldırır ismi
Şūret ü resmi yaḫdı bu göñlüm
8. Aḫmed ü Maḫmūd maḫşad-ı mevcūd
Zākır-i Ma‘būd oldu bu göñlüm
9. Ġayrı Rızā sen ol buña rüşen
Girye iderken güldü bu göñlüm

Münacât *

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

1. 'Andelîb-i bâğ-ı vaḥdet kı1 bizi yâ Rabbenâ
Sâkin-i vicdân-ı cennet kı1 bizi yâ Rabbenâ
2. Bizi terk itme bize eyle kerem fazlîñ ile
Vâkıf-ı 'ilm-i ledünnî kı1 bizi yâ Rabbenâ
3. Saña sensiz 'abd için yoḡdur ilâhî bir tarîḳ
Kâşif-i esrâr-ı Aḡmed kı1 bizi yâ Rabbenâ
4. Dîde-i ḳalbi münevver eyleyüp yâ zü'l-celâl
Fâtiḡ-i kenz-i ḡakîḳat kı1 bizi yâ Rabbenâ
5. Cân ḳulağı fetḡ olup her dem kelâmıñ ide güş
Ḥâdim-i şer'-i muṡahhar kı1 bizi yâ Rabbenâ
6. Ol Muḡammed Muşafânıñ ḡürmeti-y-çün yâ Laṡîf
Nâ'il-i dîdâr-ı vuşlat kı1 bizi yâ Rabbenâ
7. Al beni benden baña sensin gerek öñden şoña
Dâḡil-i ebvâb-ı raḡmet kı1 bizi yâ Rabbenâ
8. Her demim zikriñle imrâr eyleyüp itmâm idem
Zât-ı pâkine muḳarreb kı1 bizi yâ Rabbenâ
9. Meşreb-i pâk-i risâletveş ola cümle umür
Şâdıḳ-ı şiddîḳ-ı ekrem kı1 bizi yâ Rabbenâ
10. Bu Rızâ efḳar ḳuluñ geldi ḳapuña yâ Ğafûr
Zümre-i mağfûra mülḡaḳ kı1 bizi yâ Rabbenâ

67: S:32b, İÜ: 1b

* Bu başlık S'de yer almamaktadır.

68

Na't-ı Şerif

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Fe'ûlün

1

Dü kevnîñ bil şehen-şâhı kemâ-kân
Muhammeddir Muhammeddir Muhammed
Şeref bahş eyleyen feyzi ile'l-ân
Muhammeddir Muhammeddir Muhammed

2

Hudâ maħbûbunuñ yolu çıkar yol
Beyâbânda yorulma gel yolu bul
Şıfât-ı lâ-yezâlîden ħabîr ol
Muhammeddir Muhammeddir Muhammed

3

Neye kılsañ nazâr nûru müheyyâ
Mu'allâ vü müzekkâ vü muşaffâ
Eyü baĸ Ħaĸĸa mir'ât-ı mücellâ
Muhammeddir Muhammeddir Muhammed

4

Maħabbetden bu câna bir şerâre
Düşüp 'aşkı ile yanmaĸda nâre
Rızâ ancaĸ seniñ derdiñe çâre
Muhammeddir Muhammeddir Muhammed

5

Şalât ile selâm olsun Resûle
Gele tâ kim dilekler hep ħuşûle
Bizi îşâl iden de'b-i uşûle
Muhammeddir Muhammeddir Muhammed

69

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

1. Derdimi dirdim ʃabībe eylemezdi bir ‘ilâc
Derdime derdim devâ oldu ‘aceb derdim nedir
2. Derd imiş derdlilere derdlileri dūr eylemek
Derdliye derdliden özge diyemez derdiñ nedir
3. Derdliyi bil derdliyi bul derdli ol derdini şor
Derdliniñ derdinden ey dil derdliye dermân nedir
4. Derd ki birdir bir de bir derde devâ bir derd olur
Derd arar derdi yine derde devâ bilmem nedir
5. Derde düşdü dürrü şaçdı derdi açdı ey Rızâ
Ehl-i derdiñ derd elinden derdleri bilmem nedir

70

Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün

1. Bu şeb fermân-ı Hâk i‘tâ olur mecmû‘-ı ahyāye
O kim şağından almışdır irişir vaqt-i ferdāye
2. Yesârından kim almışdır anıñ ‘ömrü olup āḫir
‘Ubūr eyler bu fânīden aña ḳabri olur dāye
3. Ḥisābı olunup rü’yet biter enfās-ı ma‘düde
Su’ālin virmege mecbūr olur bī-kes ü bī-vāye

69: S: 33b, İÜ: 6b

69 / 5a: İÜ: Derdi açdı dürrü şaçdı derde düşdü ey Rızâ

70: S: 33b, İÜ: 26b

70 / 2a olup: İÜ: olur

4. İden her bir nefes zıkr-i ilāhīyi derūn içre
Bulupdur üns-i billāhı bakar mı ğayrı sevdāye
5. Oğur ‘irfān kitābını ḥaḳāyıḳdan alır ‘ilmi
Cenāb-ı Muṣṭafā rüz-ı ḳıyāmetde olur sāye
6. Resūlūñ işr-i pākine o kim ṭoğruluben gitdi
Şefā‘atle anı talṭif ider ol āsūmān-pāye
7. Açılır kenz-i vaḥdet hem şaçılır sırr-ı Sübhānī
Bāzergānlıḳda ‘aşḳ içre ḳazandı ise sermāye
8. Vücūd-ı seyr-i evvelden kime kim irdi ‘aşḳu’llāh
Ḳoyar varlıḳını dāḫil olur ‘uşşāḳ-ı şeydāye
9. Sülūkūñ seyrini seyr it serīr-i seyr-i şānīde
Rızā maḥfī iseñ geç git ḥafādan sırr-ı aḥfāye

71

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

1. Geldi iḳlīm-i dil şehr-i vücūduñ elçisi
Şāh-ı ‘aşḳ fermānını şeydā-yı ‘aşḳa itdi ‘arz
2. ‘Āşıḳ-ı şeydā kemāl-i şevḳ ile taḳbīl idüp
Şadr-ı ‘uzmāya getirdi bī-tevaḳḳuf itdi ‘arz
3. Fıkr-i ḥazret şaḥḥ idüp tevḫīd ile bālāsını
Bārgāh-ı ḥazret-i kevneyne andan itdi ‘arz
4. ‘Aḳl-ı küll fermānını rü’yet idüp ḳıldı ḳabūl
Zāt-ı pāk-i ḥazret-i Mevlāya andan itdi ‘arz

---

70 / 7a kenz-i: İÜ: sırr-ı

71: S: 34a, İÜ: 11b

71 / 2a şevḳ ile: S: şevḳ-ile

5. İrişir ‘afv-ı ilāhī olma maḥzūn ey Rızā
Sen daḥi yoḡluḡla vara var şühüduñ eyle ‘arz

72

Mef‘ûlü / Mefâ‘îlü / Mefâ‘îlü / Fe‘ûlün

1. ‘Aşḡ illeriniñ vādī-i ‘ummānı göründü
Vaḥdet bâğınıñ bâb-ı gül-istānı göründü
2. Dil ḥande olup nağme-i dem-sāz ile bu dem
Ḥaḡ Ḥaḡ deyu ol cānibe pervāzı göründü
3. Esrār-ı ḥafā cāmını nüş eyledi bu cān
Riḥlet gününüñ ḡāyetiniñ ḡurbu göründü
4. Toḡup dil-i maşrıḡdan o dem şems-i ḥaḡīḡat
Ol nūr-ı yemiñ ḡubbe-i ḥaḡrāsı göründü
5. Ey şāh-ı rüsül ḥandīdī eyle şefā‘at
Ümmetlerine luḡfunuñ i‘ḡāsı göründü
6. V’ey cūd u seḡā maḡzeni maḡbūb-ı ilāhī
Bī-ḡāye olan merḡamet inhāsı göründü
7. Ol Yeşribe yüz sürmeḡe bī-ḡāre Rızānıñ
Göz yaşlarınıñ seyleri deryāsı göründü

---

71 / 4a kıldı: İÜ: itdi

72: S: 34a, İÜ: 29a

72 / 2a Dil ḥande olup: S: Dil ḥandelenüp

73

Ꞑıt'a

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

Nāle-i nāy ile nālān ger olursa nāle-sāz
Nāle-i nālānīden nālem yine nālān olur
Nāle it nālānı bul nālān olandan anı Şor
Ne 'aceb görse Rızā nālānı kim nālān olur

74

Müfred

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

Cānımı cānāneden ꞑurbān için ketm eylemem
Bende cānımdan ziyāde iŐtiyāķıñ var seniñ

75

Müfred

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

'AŐķa 'āŐıķ yine 'aŐķdır ey aķı
Bunu böyle bil muķaķķaķ sen daķı

76

Ꞑıt'a

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

Yādigārım Őeyķine İbrāhīme
Gül-i Şa'bānī o Őevķi Őāhıma
Oldu taķrīr-i dīvānım çün tamām
Ey Rızā Peygambere gel vir selām

73: S: 34b, İÜ: 32a

74: S: 34b, İÜ: 32a

75: S: 34b, İÜ: 32a

76: S: 34b, İÜ: -

77

Müfred

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

Şeyhine Resmî Efendiye teberrük yâdigâr
Râz-ı 'aşka yazdı bu hâmem Rızâ bir gül-'izâr

78

Müfred

Müfte'ilün / Müfte'ilün / Fâ'ilün

Derse çalış şâm u seher ey oğul
'İlm ü hüner gencini cehd ile bul

79

Beyt*

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

Ger dilerseñ maḥrem olmaḫ ehl-i dil esrârına
Perde-i bâb-ı rızâdan hücre-i 'uşşâka gir

80

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

1. 'Arz-ı ḥacât eyle Ḥaḫka cân u dilden tevbe kıll
Eyleye 'özl ü günâhın Ḳadiü'l-ḥacât 'Afüvv
2. Şe'n-i Bārīden ḥabīr ol her daḫıka her nefes
Bu beden 'ilmin saña kılsun müyesser ol 'Afüvv

77: S: 34b, İÜ: 32a

77 / 1b gül-'izâr: Sözcük metinde yanlış olarak كلعزار şeklinde yazılmıştır.

78: S: 34b, İÜ: -

79: S: 34b, İÜ: 32a

* İÜ: Müfred

80: S: 35a, İÜ: 32b

3. ‘Azm-i rāh eyle cihād-ı ekbere fevt olmasun
Ān-ı vāhid itme zāyi‘ ola ihsān-ı ‘Afüvv
4. Gāhī insān gāhī hayvān gāhī ma‘den kāmı ol
Rūy-ı dil-dār-ı tecellīden saña irsün ‘Afüvv
5. Enfüs ü āfāk remzin hall idüp ‘irfānla
Çurula şehir-i dile dīvān-ı erkān-ı ‘Afüvv
6. Ehl-i Haqqıñ ān-be-ān sermāyesi havf ü recā
Maḥv ü işbāt ile imḥā-yı vücūd eyler ‘Afüvv
7. ‘Unşur-ı eflāk-i vicdāniyyeden devr eyleyüp
Seb‘a-i eṭvārı seyr itmege bürhāndır ‘Afüvv
8. ‘Aql u fikri vehm ü fehmi maḥv ü nā-būd itmege
Cān demāğında dilā bir zevḫ-i vicdāndır ‘Afüvv
9. Eyle teslīm-i umūr ol pādīşāha ey Rızā
Şübhesiz mazhar olursuñ ulu bir şāndır ‘Afüvv

81

Müstef‘ilün / Müstef‘ilün

1

Ey ‘ārif-i esrār-ı Haḫ
Çalsun gönül yol çalmasun
V’ey ṭālib-i Rabbü’l-felaḫ
Çalsun gönül yol çalmasun

2

Olmaya ki nā-ḥaḳ yere
Ḳalbiñe ol şeyṭān gire
Tevfīḳ-i Rabbānī ire
Ḳalsun göñül yol ḳalmasun

3

Eyle du‘ā ḳaldır eliñ
Dā’im teveccühde buluñ
Ḥāṭır için şapma yoluñ
Ḳalsun göñül yol ḳalmasun

4

Ṭoğrı sözü gel itme red
Göñlüñ aña hem eyle bend
Besdir saña bu nuş u pend
Ḳalsun göñül yol ḳalmasun

5

Tevḥīd ile aç ḳalbe göz
Egri ise toğrulsun öz
Baḳ bir mücevherdir bu söz
Ḳalsun göñül yol ḳalmasun

6

Şem‘-i şerī‘atla ayak
Atmaḳ dilersenñ ṭut ḳulak
Böyle dimişler ehl-i Ḥaḳ
Ḳalsun göñül yol ḳalmasun

7

Söz ki ṭutmaḳ şānıdır
Ṭutan mürüvvet ḳānıdır
Bu sözlerin sulṭānıdır
Ḳalsun göñül yol ḳalmasun

8

Bakma şaķın ālāyişe
Gezmeysiñ kūşe kūşe
Nādim olursuñ bu işe
Çalsun göñül yol çalmasun

9

Sen cāniña itme ezā
Tevbīhe hem olma sezā
Bu sözü mengüş çıl Rızā
Çalsun göñül yol çalmasun

82

Tārīh-i Vilādet

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

1. Oldu ihsān-ı ilāhī bu durur vird-i zebān
Tūl-ı ‘ömr ile mu‘ammer ide Rabb-i Müste‘ān
2. On toķuz Şa‘bān idi Kānūn-ı şānī on idi
Cum‘a gün aķşāmı sāt on birinde toĝdu an
3. Çıkuban eflāk-ı tis‘a söyle tārīhin Rızā
Aķmed İhsān Beg çudümüyla şereflendi cihān

1314

83

Bejt

Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Fe‘ülün

Eger dirseñ olam dünyāda zengin
Tevekkül kişverinde eyle temkīn

82: S: 36a, İÜ: -

83: S: 36a, İÜ: -

84

7'li Hece Ölçüsü

1

Ağla gözlerim ağla
Yaşlarıñ döküp çağla
'Aşk-ıla ciger dağla
Dervîş olayım dirseñ

2

Çalbiñ gözüne beñze
Mâlik olasıñ kenze
Havf-ıla düşe lerze
Dervîş olayım dirseñ

3

Göz Hakkı görmek gerek
Bu durur ancak dilek
Ağla turma şubha dek
Dervîş olayım dirseñ

4

Ā'mālîğı terk eyle
Hakka'l-yakīnden söyle
Rāhatıñı koy söyle
Dervîş olayım dirseñ

5

Göz görmezi görmeli
Maşad nedir bilmeli
Tā vuşlata irmeli
Dervîş olayım dirseñ

6

Göz nā-ḥaḳ yere aḳma
Kendiñ āteşe yaḳma
Halka şaḳın ḥor baḳma
Dervîş olayım dirseñ

7

Göz bir nūr imiş el-ḥaḳ
Gerek ḳara gerek aḳ
Rızā ğafleti biraḳ
Dervîş olayım dirseñ

85

Müstef' ilün / Müstef' ilün

1

Ey Hâliḳ u perverdigār
Ey Şāni'-i 'ālī-tebār
Ni'metleriñ ḳullarıña
Ay ve güneşden āşikār

2

Al sen beni senden yaña
Ben dimeyem aşlā baña
Göñlüm evin ma'mūr idüp
'Aşḳıñ ile it ber-ḳarār

3

'Azā-yı tām bir ni'metiñ
Bunlarda var çok ḥikmetiñ
Ol ḥikmeti derk eyleyüp
Olsun yolunda pāyidār

4

Pür-nür idüp dīdem evin
Dīdārıñı görsün seniñ
‘Āşıklarınñ sālārına
Sevķ it beni bī-ihtiyār

5

Şemm-i şafā būyun tıyup
Fānī koķusun koķup
Mest-i müdām eyle beni
Gitsün goñüldeñ iğbirār

6

Ağzım seniñ zikriñ ile
Fikrim daħi öyle ola
‘Aql-ı selīme irgürüp
Bākīsın eyle tarmār

7

Destim tıutup çeksün beni
Dost iline cān u teni
Pey-rev olup iħlāş ebed
İtme beni sen şermsār

8

Eyle kudūmum müstaķīm
Olmaya ħaķ üzre saķım
Çünki bu cism-i nā-tüvān
Başdan başa pür-iftiķār

9

Şehr-i vücūdu ‘adl-ile
Ma‘mūr idüp getir yola
Pāk eyle dil mir’ātını
Gözle Rızā leyl ü nehār

Ramazāniye

Müstef' ilün / Müstef' ilün

1

Olduğ şıyāma dest-res
 Hımd idelim herbir nefes
Allāh bes bākī heves
Estagfıru'llāhi'l-'azīm
Vağfir zünübī yā Raḥīm

2

Geldi şafā cān u dile
 Ol neş'eniñ kıadrin bile
 Hakkā niyāz it şıdķ-ıla
Estagfıru'llāhi'l-'azīm
Vağfir zünübī yā Raḥīm

3

Hep aylarıñ sulţānıdır
 Mü'minleriñ cānānıdır
 Müstağfiriniñ şānıdır
Estagfıru'llāhi'l-'azīm
Vağfir zünübī yā Raḥīm

4

A'zā-yı cevāriḥ cümleten
 Müstağraķ-ı misk-i Hoten
 Evsāhını taḥhır iden
Estagfıru'llāhi'l-'azīm
Vağfir zünübī yā Raḥīm

5

Zevk ü şafâdır neş'esi
Yider Hüdāya herkesi
Temyiz ider hār ü hası
Estağfiru 'llāhi'l- 'azīm
Vağfir zünübī yā Raḥīm

6

Leyl ü nehār gufrān-ı Hāk
Her dem niyāz itmege baq
Raḥmet-i Rabb itdi sebaq
Estağfiru 'llāhi'l- 'azīm
Vağfir zünübī yā Raḥīm

7

Şanı yüce bir māhdır
Kadri anıñ bir şāhdır
Toğrı gider bir cāhdır
Estağfiru 'llāhi'l- 'azīm
Vağfir zünübī yā Raḥīm

8

Ṭab'ı 'ibādı şāf ider
Göñülde hıç qalmaz keder
Bunu diyen Hākka gider
Estağfiru 'llāhi'l- 'azīm
Vağfir zünübī yā Raḥīm

9

Mü'min olan kadrin bilir
Anda nice hikmet bulur
Hıç şübhesiz mağfūr olur
Estağfiru 'llāhi'l- 'azīm
Vağfir zünübī yā Raḥīm

10

Hālāt-ı ‘aşkı zevk iden
Olmaz hicāb aña beden
Her dem oqu bu virdi sen
Estağfiru’llāhi’l-‘azīm
Vağfir zünübī yā Raḥīm

11

‘Āşık dili teng olmadı
‘Ārif huyu ceng olmadı
Ehl-i dile ğayb olmadı
Estağfiru’llāhi’l-‘azīm
Vağfir zünübī yā Raḥīm

12

Şehr-i şiyāmın gülleri
Hayrān ider bülbülleri
‘Afv-ı ilāhī seylleri
Estağfiru’llāhi’l-‘azīm
Vağfir zünübī yā Raḥīm

13

Vaḥdet serayı açılır
Ehli anıñ hep seçilür
Hulle-i ğufrān biçilür
Estağfiru’llāhi’l-‘azīm
Vağfir zünübī yā Raḥīm

14

Şehr-i şiyāma tut yolu
Hilāfına dime belī
Vakf eyle gel buña dili
Estağfiru’llāhi’l-‘azīm
Vağfir zünübī yā Raḥīm

Rızā saña müjde ola
 Rızā-yı Hākıla gir yola
 Bunuñla ‘afv olsam n’ola
Estagfiru ‘llāhi’l-‘azīm
Vağfir zünübī yā Raḥīm
 1337

87

Müstef‘ilâtün / Müstef‘ilâtün

1. Hıket elidir şer‘i dilidir
Bağ bülbüldür ‘uşşâkı anıñ
2. İqlım-i dile bir şeh ki gele
Nür ile tola cümle bedeniñ
3. Esrār-ı Hudā olmaya cüdā
Ol rāh-ı Hudā olsun emeliñ
4. Her şanı şafā zann itme cefā
‘Ahdinde vefā olmalı seniñ
5. Benligi yıkan nefsine bağan
Şu gibi ağan buldu şerefiñ
6. Mir‘āt-ı dile bir kez bağ hele
Esrarı bile bu cān u teniñ
7. Hākdan okuyan ‘ilmi şakıyan
Bezin toquyan toğrıldı yoluñ

8. Ya Rab beni kıl vaşlıña liķā
Meftūnu Rızā baħr-ı keremiñ

88

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

1

El-vedâ‘ eyler bize şehr-i şıyām
Māverāsıdır anıñ bir ‘īd-i fām
Ehl-i ĩmān her gününden aldı kām
Müstefīd itdi bizi şehr-i şıyām
Ŧođdu vicdān-ı ümemde bedr-i tām

2

Nice esrār-ı ilāhiyi ‘ayān
LuŦ idüp mü’minlere itdi beyān
İķtizā-yı hikmetdir anda şān
Müstefīd itdi bizi şehr-i şıyām
Ŧođdu vicdān-ı ümemde bedr-i tām

3

Cāna minnet bilmeli elŦāfını
İtmeli tebcīl dā’im şānını
Derd virir eyler ‘iŦā dermānını
Müstefīd itdi bizi şehr-i şıyām
Ŧođdu vicdān-ı ümemde bedr-i tām

4

‘İlm-i ebdāne ğubār olmasun hicāb
Oldu teşrīfi ile zulmet ħarāb
Maşrıķ-ı dilden ser-ā-pā virdi tāb
Müstefīd itdi bizi şehr-i şıyām
Ŧođdu vicdān-ı ümemde bedr-i tām

5

Leyle-i kadri anıñ taqđiridir
Luşf u ihsān mağfired taħrīridir
Her cihetle bī-behā tedbīridir
Müstefīd itdi bizi şehr-i şıyām
Ŧođdu vicdān-ı ümemde bedr-i tām

6

Hayl-i şeytānı sürüp itdi ıraķ
'Āşıkāna ittikā oldu ıuraķ
Cāna te'sīr eyledi ammā firāk
Müstefīd itdi bizi şehr-i şıyām
Ŧođdu vicdān-ı ümemde bedr-i tām

7

Ŧalmasun şimden girü havf u hüzün
Başdıđıñ yeri eyü bil aç gözün
İşte saña toğrısı budur sözün
Müstefīd itdi bizi şehr-i şıyām
Ŧođdu vicdān-ı ümemde bedr-i tām

8

Hāķ-i pāy-i Aħmede yüz sürmege
Mā-sivādan yüzüñü döndürmege
Ŧab'-ı hayvān nārını söndürmege
Müstefīd itdi bizi şehr-i şıyām
Ŧođdu vicdān-ı ümemde bedr-i tām

9

'İd-i ekber çağı geldi gir yola
Ŧıl mücellā cism ü cānıñ pāk ola
Hāķ te'ālā luşf idince biz ıula
Müstefīd itdi bizi şehr-i şıyām
Ŧođdu vicdān-ı ümemde bedr-i tām

10

Bağ vücūd iqlîminiñ iqdâmına
Düşmesün iblîs-i mel'ün dâmına
Zevk-i vicdânîñ kanılmaz câmına
Müstefîd itdi bizi şehr-i şıyâm
Toğdu vicdân-ı ümemde bedr-i tām

11

'Acziñi bil bāb-ı Raḥmāna gidüp
Müsta'id kılsun seni taḥhîr idüp
Ey Rızā toğrı yola seni yidüp
Müstefîd itdi bizi şehr-i şıyâm
Toğdu vicdân-ı ümemde bedr-i tām

89

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

1

Ey cihānîñ sevgili bir dānesi
Feyz-ı Raḥmāñın budur dür-dānesi
'Aşkıñ ilinde kurulmuş lānesi
'Ālemîne oldu raḥmet ānesi
Sırr-ı vaḥdet kenziniñ kâşānesi
Oldur 'uşşākıñ maḥabbet-ḥānesi

2

Lā-yezālîden göründü mihr ü māh
Lā-mekānîden irişdi bir nigâh
Taḥt-ı *levlāke* cülüs itdi o şāh
Emr-i *kün* oldu aña bağ cilve-gāh
Sırr-ı vaḥdet kenziniñ kâşānesi
Oldur 'uşşākıñ maḥabbet-ḥānesi

3

‘Ālem-i ervāḥa zübde-i ber-güzīn
Şāh-ı rāh-ı cān u dil hem ān ü ĩn
Oldu me’vā Ādeme ḥuld-i berīn
Ḳurb-ı *ev-ednā* maḳāmına ḳarīn
Sırr-ı vaḥdet kenziniñ kāşānesi
Oldur ‘uşşāḳıñ maḥabbet-ḥānesi

4

Lā-mekāndan ‘arz-ı dīdār eyledi
Bī-ḥurūf u lafz u şavt Ḥaḳ söyledi
Ol yüce sulṭāna baḳ sen n’eyledi
Bī-tevaḳḳuf ümmetini peyledi
Sırr-ı vaḥdet kenziniñ kāşānesi
Oldur ‘uşşāḳıñ maḥabbet-ḥānesi

5

Ḳadri bālā-ter vücūdu nūrdur
Gölgesi düşmez yere meşhūrdur
İttibā‘ itmez o kim mehcūrdur
Yüz sürenler ḥākine maḡfūrdur
Sırr-ı vaḥdet kenziniñ kāşānesi
Oldur ‘uşşāḳıñ maḥabbet-ḥānesi

6

Mehd-i ‘ulyāsı anıñ vaḥdet ili
Nuṭḳ-ı Ḥaḳḳı dā’imā söyledi dili
Cān ḳulağıñla işiden dir *belī*
O gül ḥanedāniñ ol sen bülbülü
Sırr-ı vaḥdet kenziniñ kāşānesi
Oldur ‘uşşāḳıñ maḥabbet-ḥānesi

Gel bu ‘ālī mektebe eyle devām
 Hakkā kulluḡ eylemek andan merām
 Ey Rızā bunda mūrādif hāşş u ‘āmm
 Muştafāya vir şalāt eyle selām
 Sırr-ı vaḡdet kenziniñ kāşānesi
 Oldur ‘uşşāḡiñ maḡabbet hānesi

90

Beyt

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

‘İlm-ile ‘ālī olursuñ bil yaḡın
 Sa‘y u ḡayretten girü ṡurma şaḡın

91

Beyt

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

Perdeyi bāb-ı ḡöñüldeñ ref‘ idüp keşf eyleyen
 Hāne-i dil lübbünü ma‘mūr ābādān bulur

92

Ḳıṡ‘a-i ‘Azmi

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

Āyet-i ‘aşḡın cihān hep lafzını ezberlemiş
 Bir müfessir görmedim ammā ki tefsīr eyleye
 Düşde gördüm cümle maḡv olmuş vücūd-ı mā-sivā
 Bir mu‘abbir bulmadım ammā ki ta‘bīr eyleye

90: S: 41b, İÜ: -
 91: S: 41b, İÜ: -
 92: S: 41b, İÜ: -

93

Cevāb-ı Rızā

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

Eyleyen ezber cihānıñ āyet-i ‘aşkın bu gün
Dil kitābıdır müfessiri buña yok iştibāh
Düşde görmek daği düşdür mā-sivā maḥv olmasın
Böyle mevhūma mu‘abbir aramağ büyük günāh

94

Ḳıṭ‘a

E’l-‘ilmi şayd
Ve’l-kitābeti kayd
Min ḥıfz-ı ferr
Ve min ketebe ḳarr

95

Terceme-i Rızā

Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün

‘İlim bir şayd-ı vaḥşīdir kitābet anı kayd eyler
Unudur ḥıfz iden kimse yazan bī-reyb şayd eyler

96

Beyt

Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün

Cihānda görmedi rāḥat ne şāh u ne gedā aşlā
Ümīdvār olma dünyā-yı denī-i bī-vefādır bu

93: S: 41b, İÜ: -

94: S: 41b, İÜ:-

95: S: 41b, İÜ: -

96: S: 41b, İÜ: -

97

Beyt

Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün

Rızâ kâşâne-i fikrimde vüs‘at yokdur ammâ kim
Hayâlim naqş iden hâmem dehânım bî-zebân söyler

98

Düstür

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

1. Yare açdıñ tâ süveydâ-yı derün-ı dilde kim
İltiyâmı ğayr-ı qâbildir Felâṭün gelse de
2. Dîde-i ğam-nākımıñ bār-ı girândan büsbütün
Görmez oldu ‘âlemi hep bâğ-ı gül-zâr olsa da
3. Baq ḥarâb oldu bu cism-i nâ-tüvânım ülkesi
Fâ’ide virmez egerçi soñra ma‘mür olsa da
4. ‘Âlem-i ıtlâq-ı lâ-қaydı geçüp maḥv olmayan
Қıymetin bilmez ‘azîzim kenz-i maḥfî bulsa da
5. Leşker-i nefse itâ‘at eyleyen bî-reyb ü şekk
Âdem olmaz mekteb-i ‘irfâna daḡi girse de
6. Emr-i vicdândan ḥaber-dâr olmağa sa‘y itmeyen
N’olduğun idrâk ider mi baḥr-ı ‘ilme ṭalsa da
7. Ṭiyneti bed-baḡt olan ğuş eylemez ḥaққа’l-yaқîn
Nefsini iқnâ‘a sa‘y eyler ‘âciz қalsa da

97: S: 42a, İÜ: -

98: S: 42a, İÜ: -

8. Rāh-ı Hāḡda cānını ḡurbān iden cānānına
‘Avdet itmez biri ger seyf-i celālin çalsa da
9. Ey Rızā bu yola her kim şıdḡla yüz tıtmadı
Andan istimdād olunmaz pīrden himmet alsa da

99

Müfte‘ilün / Fâ‘ilün / Müfte‘ilün / Fâ‘ilün

1. Derd-i dile ḡimmeti ḡāzıḡ olan er virir
Yare oñulmaz eger nāḡış olursa ḡekīm
2. Ḳana boyar tenleri ebleh ü nā-dān olan
Kāmil olan kimseler ḡab‘ını eyler selīm
3. Rāh-ı saḡīm ehliniñ hem-demi şeyḡān olur
Rāh-ı Hüdā rehberi Ḥāzret-i Aḡmed-i Raḡīm
4. ‘Āşık-ı bī-çāreler şem‘a-i ‘aşḡı yaḡar
Maḡva iren ‘āḡibet ḡuraḡı olur Na‘īm
5. Dosta gider iriştir zevḡ-i cānān istemez
Ḥāşılı maḡşūd budur işte bu zıbh-i ‘azīm
6. Ḳāfile-i ‘aşḡla seyr ü sefer eyle gel
Vādī-i esrārda ḡur bir oḡāḡ-ı cesīm
7. Ḳal‘a-i ‘aḡla iriştir burc-ı fikirten aşup
Leşker-i nefse uyup olma cebīn ü le‘īm
8. Gir reh-i vicdāniña görmeyesiñ ḡiç elem
Tā ki seni vuşlata vaşl ide Rabb-ı Kerīm

9. Pūte-i ‘aşqda eri ḥadde-i şer‘īye gir
Madde-i evsāhıñı şāf ide tura Ḳadīm
10. Cāna şafā vir begim maḥrem-i sırr olasıñ
Raḥmet-i Raḥmāna baḳ ṭavriñı kıl müstaḳīm
11. Ol şeh-i şāh-ı rüsül āyine-i Ḥaḳ durur
Keşreti vaḥdet bilüp zātına kıl sen ḥarīm
12. Ḥayret ilinde gezen nā’il-i cānān olur
Varımı eyler fedā vaḥdete olur nedīm
13. Aña irer luṭf-ı Ḥaḳ kim ide cismin ḥarāb
Ḥāk-ile yeksān olan görmez ‘azāb-ı elīm
14. İtme nazār zāhire bātınıñ aç perdesin
Gir içerü anda gör al ḥaberi ol kelīm
15. Eyle Rızā ḥidmeti geldi mükāfāt demi
Çağrılıban dosta git olagör anda muḳīm

100

Mef‘ülü / Mefā‘ilü / Mefā‘ilü / Fe‘ülün

1

Dür olsa eger rüy-ı dil-ārāsı gözümden
Ḳanlar aḳıdır yaş yerine şūr-ı sözümden
Ḳat Ḳat severim sen meh-i cānānı özümden
Mümkin midir ey mähveşim ayrıla senden
Meger ki gelüp ala melek cāmı bu tenden

2

Nūş eyler idik aradabir bāde-i ‘aşkı
Seyl eyler idik dīdeden ol nāle-i eşki
Şemm eyler idik bād-ı şabā zemzeme-müşgi
Mümkin midir ey mähveşim ayrıla senden
Meger ki gelüp ala melek cānı bu tenden

3

Ol neydi ki şādī-i dilān hem-dem olurdu
Bağ ehl-i dili dil ehli de her yerde bulurdu
Hāl-i dil-i nālān olanıñ hāli n’olurdu
Mümkin midir ey mähveşim ayrıla senden
Meger ki gelüp ala melek cānı bu tenden

4

Bir dem ki gelüp geçe anıñ fikr ü hayāli
Degmez mi ‘aceb zevki humārına kemāli
Hīç kimseye şerh eyleyemem ğayrı bu hāli
Mümkin midir ey mähveşim ayrıla senden
Meger ki gelüp ala melek cānı bu tenden

5

Hayret viriyor şimdi bize hāl-i perīşān
Seyller gibi de cūş idiyor gözden ağan kan
Bu böyle n’ola gider ise men’e yok imkān
Mümkin midir ey mähveşim ayrıla senden
Meger ki gelüp ala melek cānı bu tenden

6

Bir nūr-ı mücessem o meh-i burc-ı selāmet
Her işleri hāriktir anıñ ‘ayn-ı kerāmet
Ġayb itme bu nāzik-teri gel çekme nedāmet
Mümkin midir ey mähveşim ayrıla senden
Meger ki gelüp ala melek cānı bu tenden

Aldıñ ele zîrâ ki reh-i ‘aşkı muḥakḳak
 Teshîl ide her emri saña Kâdir-i muṭlak
 Bî-çâre Rızâ ağlama da ân ü zamân bak
 Mümkin midir ey mâhveşim ayrıla senden
 Meger ki gelüp ala melek cânı bu tenden

101

Müstef’ ilün / Müstef’ ilün

1

‘Āşıklara olsun şalâ
 Gelsün gelen bulsun ‘ulâ
 Şahrâ-yı cânân iliniñ
 Her vechi bir bâğ-ı İrem

2

Açılmadadır gülleri
 Efgân ider bülbülleri
 Vādî-i lâ-yefnâda bak
 Devrân ider bu cām-ı Cem

3

Vaḥdet sarâyıdır bu dil
 Sulṭân-ı ‘aşkı anda bil
 Ḥayret zamânı geldi gör
 Cüş eyledi baḥr-ı kerem

4

Ol ma‘den-i luṭf u ‘atâ
 Revnaḳ-dih-i mülk-i beḳâ
 Bezm-i *Elest* iñ mebde’i
 Şâh-ı Resûl ‘âlî-şiyem

5

Ḳurbān iderse cānını
N'ola aḳıda ḳanını
Yolunda ḳurbān olmağa
'Āşık 'aceb çeker mi ğam

6

Ḥarb eylese nefsiñ saña
Ḳorḳma şaḳıñ ğayz it aña
Burc-ı metīnin maḥv ider
Sālār-ı ceyš-i muḥteşem

7

Varlığını hep ezmeli
İnce elekden süzmeli
Rāh-ı Hüdāyı ṭurma sen
Bulmaḳlığa şarf it himem

8

Kāşāne-i ṭavrın ḳoyan
Nefsi hevāsına uyan
Ḍarb olunur bu fırḳaya
Hīç farkı yok ehl-i şanem

9

Şehr-i vücūd olur ḥarāb
Gördükleri cümle serāb
Vardıḳda ol şāha nice
Şādır olur ḥükm-i Ḥakem

10

Dil yaradır gel it devā
Devāsını görmek revā
Ḥāl-i perişānīde hīç
Ḳalmaz keder ey gönçe-fem

11

Hāl-i dil-i ehl-i yakīn
Rāhından ayrılma şaşkın
Evc-i ‘ulāya ey Rızā
İhlāş ile gel baş kadem

102

Mefâ‘lün / Mefâ‘lün

1

Kemālāta iren ‘āşık
Şafā-yı bī-nihān söyler
Hurūf u lafz u şavt ile
Şanırsıñ kim dehān söyler

2

Hayāt-ı cāvidānīden
Haber-dār olmağa lā-büdd
Serīr-i sırr-ı lāhūta
Cülūs idüp ‘ayān söyler

3

Bu dil şehrinde seyr eyler
Nice hikmetleri gör kim
Virir hayret olur şāfī
Bu etvārı bilen söyler

4

Hayāle virmez imkānı
Ki vehmi bulmaya fırsat
Dimāğın pāk idüp andan
Mekānsız lā-mekān söyler

5

Olur ‘irfān aña pey-rev
Oğudur *men* ‘*aref* dersin
Şeh-i rāh-ı haķīkatde
Bu remzi h̄ācegān söyler

6

Arar derdine bir dermān
Yine dermān olur derdi
Eger şorsan aña bir kez
Tükenmez bir zamān söyler

7

Dil-i ‘uşşāķı yar bir baķ
Oñulmaz derde dūş olmuş
Bu zaħmiñ çāresin ancaķ
Fedā-yı cān kılan söyler

8

Zuhūr eyler bütünundan
Nice āyāt-ı hikmet-vār
Şafā-yı ‘aşķla cāmı
İçüp mestān olan söyler

9

Görür bātın gözü lā-şek
‘Aceb mümkün midir ihfā
Ene’l-Haķ sırrına mażhar
Olup bāķī kılan söyler

10

Serāy-ı lā-mekānīde
İder cevlān lā-ķayda
Bu zevķ u şevķiñ esrārın
Muħammede uyan söyler

11

Ölümden evvel ölenler
Görürler haşr ü neşri bil
Şırāt-ı müstaķīm üzre
Ayağını koyan söyler

12

Hicābı ref` iden erler
Haķāyık baħrına taldı
Çıkarup dürr-i beyzāyı
Mezād idüp şatan söyler

13

Bu kenziñ ĳadrini fehm it
Ne deñlü irtifā‘ı var
Behā irmez buña ancak
Ki sermāye ĳatan söyler

14

Derūnu pür-maħabbetle
Tolandır ‘aşıĳ-ı şadıĳ
Aña kār eylemez çevgān
O çevgānı atan söyler

15

Bu vādīde ol ebced-ħ`ān
Olursuñ sırrıña maħrem
Diyen bilmez bilen dimez
Bütün artık yalan söyler

16

Dehāniñ açma her yerde
Seni ‘uryān iderler ĳaĳ
Bu ‘ādāt-ı ‘avāmdandır
Giden söyler gelen söyler

Rızā sen bakma bī-gāne
 Özüñ bil gel de meydāne
 Hākāyık tuymak isterseñ
 O deryāya batan söyler

103

Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilün

1. Sırrıñıñ sırrı saña sır vire mi bilmem ‘aceb
 Sırr ider sırrı saña sırda iseñ eyleme şek
2. Sırr olurmuş sır ile sırrı ‘ayān eylemeyen
 Sırr ise sırrı yine sırr idene eyledi fek
3. Sırr açar sırrına sırrıñ olıcağ sırrı ‘ayān
 Sırr idilmez ki aña sır sır ola sırr ile tek
4. Sırrı sır itmege sır bir yine sırdır bilesiñ
 Sırrı sır idene sır sırsız olursa ne gerek
5. Sır dime sırra ki sır sırda nihān olmuşken
 Sırr olur sırra sırrı sırda kelāmı viricek
6. Sırrı sır it saña sırrıñ sır olunca tā kim
 Sırrı sır itmeyeniñ sırrı ‘aceb yoğ mu dimek
7. Sır seniitse Rızā sırrına şāyeste eger
 Sırr o kim sır dimege cism-i keşīfın ide hāk

Mef'ûlü / Mefâ'îlü / Mefâ'îlü / Fe'ûlün

1. Ālām-ı denī dūnyē-i nā-şād ile ālūd
Olma şaķın ān
2. Hīç ġāyeti yoķ ceyš-i şu'ūn itmede imrār
Men'e yoķ imkān
3. Bu daġdaġalı şa'şā'alı rāhı güzergāh
İtme ķıl iz'ān
4. Her ān u zamān ķalbi şaķın hālī biraķma
İşte budur şān
5. Gelüp geçici yolcuları itmeli tefīş
Nefy ola şeytān
6. Diķķatle gözet mekr ile aldaltmasun her-bār
Luţf ide Raħmān
7. Şaşırma Hüdā cāddesini anda metīn ol
Cān ola cānān
8. Kendin unudup Haķķa biraķ her işi ġayrı
Böyledir erkān
9. Nā-ħaķ yere şarf itme demi zikre devām it
Gözden aķıt ķan
10. Ğayb itme ki bu zevķi hemān eyle muzā'af
Derde bu dermān

11. Pāk eyle dil eṭrāfımı hıç almasun ayār
Ola perīṣān
12. Raḥm eyle saña sen yine ey ṣāḥib-i ḥaṣlet
Geçmede devrān
13. Bī-raḥm olana raḥm eylemez Allāh daḥi el-ḥa
Olur o ‘uryān
14. Terk it aabı eylemesün seni elem-nāk
Hem daḥi nālān
15. Her kim ki anıñ ḥilmi olur ḥıṣmına ālib
Olur ol insān
16. āfile-sālār-ı ‘avālim oldu fu’ādıñ
İtmede ‘umrān
17. Mülk-i beā zev ü ṣafā ‘ālemdir bil
ıl anı seyrān
18. Gel eyle ṭavāf alb-i selīm oldu naargāḥ
Ka‘be-i Yezdān
19. Sür yüzüñ evel Yeṣrib-i Baṭḥāya hemān-dem
Alasıñ iḥsān
20. İt varıñı ḥākine fedā āl-i Resülüñ
Rāḥat ola cān
21. Noṣānıñı bil aflet ile tadīre ṣaın sen
Eyleme bühtān

22. Eyle şalât ile selâm âl-i Resûle
Ol gül-i handân
23. Nuşh eyle Rızâ nefsiñe gayrıdan eliñ çek
Bu reh-i ‘irfân

105

Mefâ‘îlün / Mefâ‘îlün / Fe‘ûlün

1

Gelen gelsün şalâ ‘aşk-ı nihâna
Budur cevlâñgeh-i ‘âşık hemân gel
Seni bî-hüş iden ‘aşkıdır bi-küllî
Bu bir hayrâñgeh-i ‘âşık hemân gel

2

Maḥabbet baḥriniñ mevci ider cüş
Nidâ-yı emr-i lâhûtı kılar güş
Ezel ḥamrın bu dem itmeklige nüş
Budur mey-ḥâne-i ‘âşık hemân gel

3

Ḥarîm-i ḥazrete gel sen şitâb it
Yoluñu kesdiren nefse ‘itâb it
Serây-ı *lima* ‘allâha çabuḫ yit
Budur kâşâne-i ‘âşık hemân gel

4

Yolu teshîl ider kâmil olanlar
Şarâb-ı ‘aşkla gönü tulanlar
Reh-i Ḥaḫda uzun menzil alanlar
Görür cânânını ‘âşık hemân gel

5

Niçe bir böyle ser-gerdān alırısñ
Ne ki görseñ hemān anı alırısñ
Ne ekdiñse nihāyetde bulursuñ
Bu mihmān hānedir ‘āşık hemān gel

6

Bu korkulu yola şapup da gitme
Geçirme vaktiñi şaşkınlık itme
Yaban otu gibi her yerde bitme
Atarlar hārice ‘āşık hemān gel

7

İdegör şer‘i her dā’im der-āğūş
‘İlm baħri o menba‘dan ider cūş
Kelām-ı Mustafāyı eyle mengūş
Seni şāfī ider ‘āşık hemān gel

8

Harāb olmuş teniñ bulur hayātı
Bunuñla derk ider āħir memātı
Bilem dirseñ eger zāt u şıfātı
Vaķit fevt itme ey ‘āşık hemān gel

9

Bıraķ ğayrı bu deñlü ķil ü ķāli
Oķu ehlin bulup gel ‘ilm-i hāli
Açup semt-i fenāya perr ü bāli
‘Urūc it aşlıña ‘āşık hemān gel

10

Şikāyetde bulunma hīç bu demden
Eger tıyduñ ise sırr-ı ‘ademden
Habīr olmaķ dilerseñ keyf ü kemden
Bu şūrā bezmine ‘āşık hemān gel

11

Emān lafzı olur alkān ‘ibāda
Gider hūznü olur zev ü şafāda
Anıñ zevi hemān cevr ü cefāda
Aña şabr eyle sen ‘āşık hemān gel

12

Saňa keşf eyleyüp sırrıñ didi bak
Seni oğrı yola sev eyledi Hak
Rızā sen de bu cismin ‘aşına yak
Gel ölüp şavrulup ‘āşık hemān gel

106

Mefā‘ilün / Mefā‘ilün / Fe‘ülün

1. Ğanī Allāh faır biz ullarıdır
Nebīlerle velīniñ yollarıdır
2. Bu işre sen de gel eyle sülükı
Olasıñ cümle ‘ālemler melūkı
3. Şebāt it maħrem-i esrār olursuñ
Serāy-ı *lima ‘allāh* ı bulursuñ
4. Açılır saňa bir ma‘nā muħaak
Olursuñ istedigine muvaffaq
5. Taşarrufda güzelce eyle tedbīr
Bu tedbīre muvāfık olsa tadīr
6. Seni işāl ider Haa bilā-şekk
‘Alāyıkdan hemān artık eliñ çek

7. Olur vahdet ili albiñ urağı
İder tevıd yağın ile ıradı
8. Vücuduñ cümlesi olur aña rām
Bi-ađđın herbiri andan alır kām
9. Bekā sırrı uhūr eyler o ānda
Eğer almaz bu imkān ü mekānda
10. Yine kendi gider kendine ol ān
İşi anlar görür el-ān kemā-kān
11. Ne oğmuş var ne olmuş var bu sırda
Bilinir aradan alkdığda perde
12. ayāt ayy-ı adīmiñdir ezelden
Yine oldur bu imkānı bezelden
13. *Kūn* emrin eyle gel idrāk abīr ol
Bu ‘ilmiñ ötesin sen de ara bul
14. Eger bilseñ seni sen ne gühersin
Bilirsin adriñi ki ne püsersin
15. *Elest Bezmi* ndeki ‘ahdiñ unutma
Virüp ‘ahdi ilāf-ı yolu utma
16. Ne ki arzū idüp aldıñ getirdiñ
Hebāya şarf idüp āhir bitirdiñ
17. Unutduñ ‘ahd-i peymānı bu ilde
arār itdi bu dūnyā ubbu dilde
18. Anıñ ālāyiři aldar seni bil
Bu fikr-i nā-revādan sen azer ıl

---

106 / 12b bezelden: bezl iden sözcüğü vezin gereği bezelden şekilde okunmuştur.

19. Fenā-ender-fenā-ender-fenādır
Bu gün baña ise yarın sañadır
20. Bu miñnet-hāneniñ cevri ü cefāsı
Nihāyetsiz anıñ yoñdur şafāsı
21. Şağın aldanma ki ol bī-emāndır
Ki zīrā ħud‘ası ġāyet yamandır
22. Olursuñ soñra berbād ü perīşān
Virir mi fā’ide olmağ girībān
23. Ħayātıñdan ümīdiñ kaṭ‘ iderseñ
Nihāyet ħā’ib ü ħāsir gidersiñ
24. ‘Ağıl kārı degil bu yola gitmek
Saña lāyık olur mu böyle itmek
25. Sen Ādem-zādesiñ eyle tefekkür
Teşekkür itmeli Ħağğa teşekkür
26. Gelir bir gün bu ‘ālemden gidersiñ
Azığıñ yoğ ise anda n’idersiñ
27. Şaşırma yoluñu Ādem gibi git
Babañ n’etmiş ise sen de anı it
28. Ħayālāta kağılma eyle temkīn
İdüp ġaflet soñunda olma ġam-ğīn
29. Eliñde var iken fırsat işiñ gör
Çeküp cevri var anda zevğini sür
30. Ne yerden geldiğini bilseydiñ ey cān
O yolda baş virir idiñ kemā-kān

31. Unutduñ aşlını girdāba düşdüñ
Niçe yüz biñ küşe bucağ ıolaşdıñ
32. Bu ‘unşur perdesin ıaldır dem-ā-dem
Verāsında görürsüñ n’eydigin dem
33. Sefer ıaydın gör artık yol uzağdır
Seni avlamağā bu bir ıızağdır
34. ıuru da‘vā ile bitmez bu işler
ıalāş itmez seni böyle gidişler
35. ıarāb itme vücūd-ı nāzenīni
Yapan şoñra ider āh u enīni
36. Eyü derk eyle gel rāh-ı sağīmi
Bulasıñ sen o rāh-ı müstağīmi
37. Niyāz it ıağğā dā’im ııl ‘ibādet
Bulam dirseñ ki ‘uğbāda sa‘ādet
38. Özüñ bil ıırma sür‘atle ‘ubūr it
ıarīğ-ı ‘aşğla toğrı yola git
39. Rızā tağşīl-i ‘ilm eyle naşīb al
Kerem bağrin bulup tā ıa‘rına ıal

107

Mef‘ülü / Mefā‘lü / Mefā‘lü / Fe‘ülün

1. Yandır beni ‘aşğ āteşine nā-mütenāhī
Tā kül olayım ıalmaya ben bende ilāhī

2. Hep bildigimi bilmemege eyle ki taḥvīl
Nā-haḳ yere bu bilgimi maḥv eyle ilāhī
3. Gūşe-i ḳalbimde ḳalan gizli ğubārı
Def^ʿ eyle ḳoma zerre-i bī-gāne ilāhī
4. Sensiñ yine ḥıfz eyleyecek bende mi ḳudret
Ḳaydın görecek ḳullarınıñ sensiñ ilāhī
5. ‘Aczim bilüp elṯāfıña bel bağladım āḫır
‘Afv eylemedir şānıñ anıñ cürmün ilāhī
6. Her şām u seḫer işledigim cürm ü ḫaṯādır
Bu bī-çāreyi bağışla amān yaḳma ilāhī
7. Bu ‘ālem-i imkānda ne var cümlesi tesbīḫ
Eyler seni her şānda cemāl ister ilāhī
8. Yol uğrısı bu cāddeleri kesmede dā’im
Tevfīḳiñ ile anları tenkīl it ilāhī
9. Her dem saña mu‘temedim baḳma ḳuşūra
Bu bī-çāre ḳuluñ raḫmetiñe ḳaldı ilāhī
10. Şāyeste-i iḫsānıñ olursam ne sa‘ādet
Ġaffār-ı zünüb olduğuñu bildim ilāhī
11. Bir ḳul ki ḫuzūrunda büküp boynunu ṯurdu
Bir vech-ile itmezsiñ anı redd ilāhī
12. Senden yaña bir ḫaṯve atup cāhid olanlar
Şaşırmadı yollarını bu müşbet ilāhī

13. Ārzū-keş olan vuşlatıña ola mı maħrūm
Zīrā ki kerem kānısıñ ol bildi ilāhī
14. Bulmaz mı necāt ol ki saña eyledi ıapū
Şābit-i ıadem it eyleme me'yūs ilāhī
15. Her remz ü işārāta sülūk eyleyen 'āşık
ıalbinde bulur vūs'at-ı dermān ilāhī
16. Firıat oduna yakma beni eyleme maħzūn
İt şoşbet-i derd ehline de maħrem ilāhī
17. Peyğamber-i zī-şanıña ihlāş ile her-bār
Varsam ulu dergāhına yüz sürsem ilāhī
18. Günden güne bu sīneme açılmada yare
Bu yareleriñ merhemidir sevgiñ ilāhī
19. 'İbret nazarın 'atf idüp eşyāya kemā-hī
ıaııkıña irgür beni dūr itme ilāhī
20. ıalksun aradan iki görüş vaħdete irsün
Vaħdet iliniñ vādīlerin gezdır ilāhī
21. Ten oldu rūha perde nice yol bula ıullar
Bu perdeyi envāriñ ile ıaldır ilāhī
22. Ol kürsī-i ma'nāya ııkup nuş idem artık
Nefsim gelüp inşāfa beni ıoysun ilāhī
23. Geldim der-i ihşanıña bī-vāye ıuluñdur
Redd itme beni zātī perişānım ilāhī
24. Sebı eyledi rahmet ğazabıñ oldu mu'aħıar
Bu ıullarıña merħametiñ çokdur ilāhī

25. Ben nice ‘aceb şükr idem anı da bilmem
Bildir baña ĩfā ideyim şükrüñ ilāhĩ
26. Hālim saña ‘arz eylemege yoksa da hācet
Var kullarıña da‘vet eyle va‘diñ ilāhĩ
27. Yā Rabb baña vuşlatıñı eyle müyesser
Bĩ-çāre Rızā muntazır-ı ‘afvıñ ilāhĩ

108

5 + 5 = 10’lu Hece Ölçüsü

1. Her ān u şānda eyler tecellĩ
Bu tecellĩde olagör hayrān
2. Hikmet-i Bārĩ birbirin ta‘ķĩb
İder esrārı eyle gel seyrān
3. Hāne-i dilde kılmasun aġyār
Sür çıkar andan turmasun bir ān
4. Ten ġılāfindan cān uçar bir ġün
Uçmadan aña bulmalı dermān
5. Eyle aġvāli her dem istinţāk
Şüret-i Haķla girmeye şeyţān
6. Sende biñ dürlü yareler vardır
Çāresin gör gel var iken imkān
7. Sū-yı ‘irfānı bulmaġa sa‘y it
Sa‘yiñi meşķür eylesün Raġmān

8. Kıl tevažu‘ kim bulasıñ rif‘at
Sözüñü sağ it özüñü insān
9. Şehr-i sultānı zā’ir ol dā’im
Olasıñ her dem nā’il-i ihsān
10. ‘İlm-i ebdānı eyle gel taşşıl
Açılır saña bir der-i ‘irfān
11. Nefsini bilmek ādeme vācib
Bunu nātıkdır Hāzret-i Qur’ān
12. Eyle gel tevḥīd olasıñ te’dīb
Sırr-ı lāhūta idesiñ cevln
13. Hāḫ ‘ayān ola sırr-ı zātından
Bī-ḫurūf u şavt irişe fermān
14. Ḳal‘a-i dīne vir metānet kim
İtmesün te’sīr ṭop-ıla çevgān
15. Leşker-i nefse seyfi şer‘le
Olasıñ gālib ḫurtula ĩmān
16. Keyd-i şeytāndan ḫurtulam dirseñ
Nice biñ kere virmelidir cān
17. Ḳādir-i muṭlak ḫıfz ider ‘abdin
Bu muḫaḫḫadır istemez bürhān
18. Feyz-i Rabbānī kenz-i maḫfīdir
Ḳullarına ol bezl ider her ān

19. Kim ki yoqluqla ‘arz ider ‘aczin
İrişir aña ‘afv-ıla gufrān
20. Kārını Haqqā eyleyen tefvīz
Olur ‘uqbāda luşf-ıla řādān
21. Muřtafā işrin izleyen bī-şek
Ümmete budur bir geniş meydān
22. Kim ki dünyāda gülmeye bir kez
İde maşserde Haq anı ĥandān
23. ‘Ařıķıñ kārı gizlidir bunda
Ṭavr u eřvārı lü’lü’ ü mercān
24. Zevķ-i vicdānıñ ĥaddi yoķ zīrā
Vüs‘ati anıñ bī-ĥadd ü pāyān
25. Ey Rızā gözle gitdiđiñ rāhı
Ayāđıñ berk it olasıñ merdān

109

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

1. Geldi řafā cān u dile baķ ‘ayān
Şām u seĥer bu yolu kıl iĥtiyār
2. Neş’e-i vicdāna hemān teşne ol
Saña sera’irden ider iĥtibār
3. Cān ķulađıñ aķ da o dem eyle gūř
Varsa eger sende buña iķtidār

---

108 / 19b ‘afv-ıla: Bu sözcük metinde yanlış olarak غفوله şeklinde yazılmıştır.
109: S: 50b, İÜ: -

4. Hâkdan işit söylenilen sözleri
Ġayrıya gel eyleme sen i'tibâr
5. Sende saña hüküm iden esrâra bak
Añla nasıl kûlda olan iftikâr
6. Gezme yabanda der-i dergâha gel
Anda olur cümle hafâ âşikâr
7. Maḥrem olursuñ nice esrâra sen
Eyleme bî-gânelere intişâr
8. 'Âlem-i ġayba gidegör bul vücûd
Söyleme çok sözünü it iktişâr
9. Şâhid ü meşhûd nedir añla sen
Ki bilesiñ n'eydüğini intizâr
10. Terk-i diyâr itme vaṭanda otur
Olmayacak hicret için ıztırâr
11. Hâne-i dil ḳapusını muḥkem it
Olmaya kıldırmayasıñ inkisâr
12. Perdeyi ḳaldır aradan zûlmeti
Ref' idegör ṭâli' ide inficâr
13. Söyle Rızâ muzmeriñi ṭurma hîç
İtme tereddüde şaḳın istitâr

---

109 / 13b istitâr: Bu sözcük metinde isti'âr okunacak şekilde yazılmıştır. Dizenin anlam bütünlüğüne uygun olan istitâr sözcüğü tercih edilmiştir.

Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilün

1. Akıdup eşk-i terim dīde-i nālānımdan
Baña ver sevgiñi bālā-ter olan cānımdan
2. Eger imdādıñ irişmezse n’ola hāli kuluñ
Müştekīyim saña bu hāl-i perīşānımdan
3. Der-i ihsānıñı bekler tururum şubh u şām
Tākatim kalmadı baq çāk-i girībānımdan
4. Merhamet kııl bu za‘ife saña ma‘lūm hālīm
Eyle ıslāh beni yā Rab bu gürīzānımdan
5. Nā-tüvānım baña imdādıñ irişmezse eger
Ezilüp maḥv olurum bu bār-i girānımdan
6. Şaşırır yollarımı bir nice muğfil vardır
Sen hālāş eyle beni bu nefsi firībānımdan
7. Vāşıl it ‘ilm-i yaķıne ki bulam ḥaķķa’l-yaķıñ
Kurtulam fażlıñ ile hāl-i mürībānımdan
8. Güreş eylesem eger düşmen ile ğālib kııl
Ḥavf idüp çeksün elin şān-ı Nerīmānımdan
9. Ne zamān gelse dile ḥüzn ü elem ger benden
Bī-ḥuzūr olmada ‘ālem bu ğirīvānımdan
10. Eyledi ye’s ü fütürüm beni müstağraķ-ı zār
Kuvvetim kalmadı zīrā ki zarīrānımdan

11. Eyerim cismimiñ efrādına ‘aşkı ta‘līm
Zāhir oldu nice esrār mürīdānımdan
12. Yaķışır ādeme ādem dimege bu haşlet
Gelir imlāya gelirse bu verī‘ānımdan
13. Ey Rızā geldi zamānı keremiñ itme fütür
N’itdigim bilmiyorum ğayrı qarīrānımdan

111

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

1

Hayli demdir bu beden mülkünü seyrān eylerim
Bilmezem ki ne cihetle ‘azm-i cānān eylerim
Şüretā insānım ama sīretim derk eylerim
Rüz-ı maşşerde ‘itāb eylerse Allāh n’eylerim

2

Günde yüz biñ kere ğaflet perdesi hā’il olur
‘Afv-ı Rabbānī irer ol dem hemān zā’il olur
Büsbütün harķ eyleyenler maķşada nā’il olur
Her seher bu maķşadı Haķdan temennī eylerim

3

Şe’n-i Rabbānīde her ān bir tecellī gör ‘ayān
Seni saña yine senden bildirir eyler beyān
Ĝāfil olma bulmağa sa’y eyle nedir anda şān
Sen seni bil kendini bul saña iħtār eylerim

4

Ḳalbiñe ‘aṭf-ı nazar kı1 ki mücellâ ide Ḥaḳ
Nūr-ı zāt-ı Muştafâdan şem‘a-i ĩmânı yak
Zâhiriñden şoyunup bâṭınıña bir kere bak
Âdemiyyet nüktesini işte tebşir eylerim

5

Ṭā‘at-i emr-i Hudâda itme aşlâ ihtimâl
İnkıyâd-ı Ḥazret-i Peygamber üzre ola hâl
Fâ‘ide virmez haşirde kimseye evlâd ü mâl
Bunu nâṭıḳ Ḥazret-i Ḳur‘ânı bürhân eylerim

6

Pâk-dâmen ol da kendin anda nâdim itme gel
Ḥaḳ kelâmı güş idince şıdḳla gel bağla bel
Eyle artık meyl-i dünyâya olan ‘aḳdiñi hâl
Bu umûru ol Cenâb-ı Ḥaḳḳa tefvîz eylerim

7

Ey Rızâ mir‘ât-ı ḳalbi pâk idüp izle hemân
Bu ecilden ḳalmasun bir vecihle şekk ü gümân
Geçmede bu çağ-ı fırsat ṫurmaḡa yokdur zamân
Güş iderseñ ger beni bu sözü tekrâr eylerim

112

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

1

Görse aḫvâl-i perîşânım bütün yârân acır
Gül acır gül-zâr acır ol bülbül-i nâlân acır
Ḳalb-i nâ-şâdim bu dem beytü‘l-ḫüzün ḫâlinedir
Cân acır cânân acır her derdime dermân acır

---

111 / 5a ihtimâl: Sözcük metinde yanlış olarak اهتمام şeklinde yazılmıştır.

112: S: 52a, İÜ: -

2

Ḥadden efzūn kapladı şehir-i dili bî-gâneler
Ḳurdular anda nice kâr-ḥâneler kâşâneler
Söylesem derd-i derūnumdan daha vardır neler
Cinn acır insân acır baḳ kâ'inât ḥayvân acır

3

Şād olam dir de yine nâ-şād olur her vechle
Bu şu'unât-ı ilâhîdir keder virmez dile
Geldi çağ-ı merḥamet bu her vâkit geçmez ele
Dost acır düşmân acır her kûşede mihmân acır

4

İltifât-ı yâre mazḥar olmaḳ ister ân-be-ân
Âdemiyet noktasında mûnderic bu ḥâl ü şân
Muṭṭali'dir ḥâlime ta'cîz olur kevn ü mekân
Ṭıyn acır eşcâr acır ezhâr acır imkân acır

5

Ey Rızâ gel baş ḳadem cânânîñ ḥâk-i pâyine
Yum gözün hep mâ-sivâdan ḡayrı ḳıy gel cânîña
Böyle bir emr-i mühimmi ḡayb iderseñ şânîña
Vecd acır vicdân acır eṭvâr acır erkân acır

113

Müstef'ilün / Müstef'ilün

1

Beşrî lenâ şehir-i şıyâm
Mü'minlere oldur ḳıvâm
On bir aya budur imâm
Leyl ü nehâr ḳıl ihtimâm
Ḡufrâna mazḥar ol tamâm

2

Nefsiñ ile it güreşi
Aldatmadır anıñ işi
Yeñmek dilerseñ ey kişi
Leyl ü nehār kııl ihtimām
Ġufrāna mazhar ol tamām

3

İtdikleriñ it bir hisāb
Nefsiñe sen eyle ‘itāb
Emrinden eyle ictināb
Leyl ü nehār kııl ihtimām
Ġufrāna mazhar ol tamām

4

Hak yoluna toğrı yüri
Eyle fedā cān u seri
Merdāne ol turma geri
Leyl ü nehār kııl ihtimām
Ġufrāna mazhar ol tamām

5

Eyle Rızā ‘arz-ı merām
Hācātıñı her şubḥ u şām
Muḥtācıdır hep hāşş ü ‘ām
Leyl ü nehār kııl ihtimām
Ġufrāna mazhar ol tamām

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

1

Toğdu maşrıqdan haqıķat menba'ı 'ayn-ı qarır
 Hadde-i 'aşkı mücellā eyledi şems-i münır
 Ehl-i dil iqlimini kıldı o anda müstenır
Eş-şalāt ey nūr-ı Yezdān *eş-şalāt* ey müjde-gır

2

Şāhidi ekvān ü eyvān ol vücūd-ı pākiniñ
 Olmasaydı emr-i *kün* āvāzı müşgīn hākiniñ
 Bu maħabbetler bu zevķler neş'eler cümlesiniñ
Eş-şalāt ey nūr-ı-ı Yezdān *eş-şalāt* ey müjde-gır

3

Dest-gır olduñ kamu dünyā vü mā-fihāya sen
 Cümle 'ālem hāl-i zulmetde bütün qalmıñ iken
 Yeñiden buldu hayāt-ı cāvidānı bu beden
Eş-şalāt ey nūr-ı Yezdān *eş-şalāt* ey müjde-gır

4

Ey nebīler serveri peygamber-i 'ālī-himem
 Baş göz-ile gördüñ Allāhı daħi bī-keyf ü kem
 Dilediñ ümmetleriñ Haq virdi ey şāhib-şiyem
Eş-şalāt ey nūr-ı Yezdān *eş-şalāt* ey müjde-gır

5

Hāk-i pāye yüz sürüp eyler Rızā luţfuñ recā
 Ey şefā'at kānı ey şemsü'd-đuhā bedrü'd-dücā
 İtme red bu aħkarı hāl-i yabanda cā-be-cā
Eş-şalāt ey nūr-ı Yezdān *eş-şalāt* ey müjde-gır

115

Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün

1. İlahî saña hâcâtı budur bu ‘abd-i nâ-çiziñ
Bırakma kendi kendine umûrun eyle hep âsân
2. Tecellî-i cemâliñle vişâl-i pâkiñe irgür
Bi-küllî maḥv olup varam ki her anda olam ḥayrân
3. Nişânımdan nişânım kalmasun bir vechle gitsün
Nişânsız bî-nişân olup ‘amâyî eyleyem seyrân
4. Baña beñsizligi irgür o vâdide bulam zevki
Ḥayât-ı câvidânide kanad açup idem ṭayrân
5. Fenâ iklîmine gidem beḳâda yer tutam lâ-büd
İdem vahdet serâyında iḳâmet şevkle her ân
6. Nazîriñ yok muḥaḳḳak ne dilerseñ anı işlersiñ
Vücûduñla vücûdum bî-vücûd olduḡuña bürhân
7. Ḥulâşa cümle var olan vücûd Ḥaḳdır ancak
Rızâ gel bunu böyle bil iki olmaḡa yok imkân

116

Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün

1. ‘İlâc-ı derd-i bî-pâyân olan ḥikmet-me’âbiñdir
Şifâ-yâb eyleyen her zerreyi ‘âlî-cenâbiñdir
2. Ne dem ki şaşırup râhım giderken döndüren ancak
O mir’ât-ı mücellâ ‘urvetü’l-vuşḳâ kitabıñdır

115: S: 53a, İÜ: -
116: S: 53b, İÜ: -

3. Tutanlar rāh-ı tevḥīdi tayanlar sırr-ı tefrīdi
İden mestāne her ferdi seniñ ‘aşq şarābıñdır
4. Kılan ehl-i dili bende iden her ānda efgende
İden bunları şermende katı ‘uzmā ‘azābıñdır
5. O dem ki rüz-ı maḥşerde kurup mīzānı ‘adl ile
Huḳūḳun ‘abdiniñ i‘tā iden yā Rāb cenābıñdır
6. ‘İbādıñ herbiri yerli yerin bulup qarār eyler
O günde baḥtiyār elbet iḳen Kevşer şarābıñdır
7. Rızāya kıl müyesser sen rızāñı eyle gel mesrūr
Anı redd itme yā Rabbī ki bir aşğar kılābıñdır

117

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

1. Qadrini qadriñ yine taqḍīr qadr ehlindedir
Qadr olur her gicesi anıñ hemān her rüzı ‘īd
2. Neş’e-yāb eyler serīr-i vaḥdet üzre ‘āşığı
‘Ālem-i lāhūta seyr eyler ḥafāyādan sa‘īd
3. Gülşen-i sırrında maḥv olur kamu varı anıñ
Cānib-i feyz-i risāletden olur ‘ilmi mezīd
4. ‘Ayn-ı ḥikmetle nazargāh-ı Hudāya yüz tutar
Qadrini bālā-ter eyler Ḥaḳ anı ider sedīd
5. Ğayrı ço artık ‘ubūr it kıl ü kālī eyle terk
Ey Rızā cānāñıñ gözle olasıñ müstefīd

118

Müstef'ilün / Müstef'ilün / Müstef'ilün / Müstef'ilün

1. Cān u cihāndan geçmege 'āşık saña yārān gerek
Ağyārı yārdan seçmege bildikleriñi terk gerek
2. Her şey'e uzatma eliñ söyletme her söze diliñ
Güzel sözü gūş itmege haq işiden kulaq gerek
3. İster iseñ kul olasıñ Haq ile dirlik bulasıñ
Bu sırra mazhar olmağa nefsiñle uğraşmak gerek
4. Teftiş idüp hāl-i dili her hālince dime *belī*
Meydān-ı erlikde hemān merdāne bir erlik gerek
5. Nefsiñ ile kes dirliği Allāh ile bul birliği
Bu maqşadı qaşd idene kuvvetli bir ĩmān gerek
6. Nefsiñi bilem dir iseñ aç gözüñü aldanma sen
İster iseñ ey gül-beden senden saña göçmek gerek
7. Rızā bunu söyle saña her ne gelir benden baña
Zīrekligi terk eyleyüp bu berzahı geçmek gerek

119

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

1. Nāle vü efgānımı gūş eyleyen şekvā şanır
Ėam ile ālūde olmuş bī-kes ü bī-vā şanır
2. Vādī-i hayretde seyr eyler temāşāsın bilir
Anı bī-gāne görür güyā ki ser-gerdān şanır

118: S: 54a, İÜ: -

119: S: 54a, İÜ: -

3. Mā-sivā kaydın kesüp vicdānını pāk itmeyen
Kendini vaḥdet serāyında ulu sulṭān şanır
4. Başına çekmiş ‘abā-yı ‘uzlet aḡyār için
Bilmeyen kendi gibi bu ‘ālemi ‘uryān şanır
5. Açılıp bir nebze esrār-ı ḡafādan görse ger
Gördüğü demde serābı baḡr-ı bī-pāyān şanır
6. Ḥāce-i nef̄s-i saḡīminden alup ders-i müdām
‘Ayn-ı ‘irfānsızlığı bu yüce bir ‘irfān şanır
7. İ‘tirāf-ı cürm idüp de ben demekden geçmeyen
Farḡ ider mi ki ‘aceb şeyṭānı ol Raḡmān şanır
8. Ṭā‘ate maḡrūr olup ref‘-i ḡicāb itmez ebed
Ḥāne-i ḡalbinde yāri gizli bir mihmān şanır
9. Zıkr-i Ḥaḡdan kām alam dir de yine lā-ḡayd olur
Düş olup ālāyişe kendin aña ḡayrān şanır
10. Düşmeden ‘aşḡ-ı ilāhī āteşine zerreçe
Aldanup ḡāl-i ḡarībe bunu bir bürhān şanır
11. Düşmeyenler ehl-i dil vādilerine bir nefes
Bu Rızāāsā henüz çig baḡrını biryān şanır

120

Mef‘ûlü / Mefâ‘îlü / Mefâ‘îlü / Fe‘ûlün

1. Ey dil yine ārzü-yı emān dāmına düşdüñ
Nā-çārlıḡ-ıla fikr-i be-kām ḡānına düşdüñ

2. Bî-hûde yere itmiş idiñ vaqtiñi zāyi‘
‘Aqlıñ başıña geldi bugün cānıña düşdüñ
3. Nuşh eyler idim itmez idiñ pendime rağbet
Şimdi ise kendine gelüp şānıña düşdüñ
4. ‘Aşkıñ meyini eylemege nūş ile cāndan
Sen tā ezeliñden o bezmiñ cāmına düşdüñ
5. Şahrā-yı beyābānı aşup eylediñ ‘uzlet
Ezvāq-ı şafā illeriniñ kāmına düşdüñ
6. Açıldı gönül gözleri ref‘ oldu hicābı
Ol şubh-ı sürür günleriniñ şāmına düşdüñ
7. Hāmd eyle Rızā hāliñe hıç itme te’essüf
Maḥbūb-ı Hudā gülleriniñ fāmına düşdüñ

121

Müstef‘ilün / Müstef‘ilün / Müstef‘ilün / Müstef‘ilün

1. Demler geçer dār-ı fenā bir gün gelir pūyān olur
İtdikleriñ qalmaz saña āḥir demi ḥüsrān olur
2. Hem-cinsiñe it merḥamet bir şeyle itme mefḥaret
Saña yaraşır ma‘delet böyle iden insān olur
3. Geçmişleriñ böyle yolu dā’im gözet sağ u şolu
Olmağ diler iseñ ulu şarb yollarıñ āsān olur
4. Hāliñ taḥarri eyle gel tā‘ātiñe bağlama bel
Ḥağ sevgisi olsun emel cān içre bir cānān olur

5. Bil h̄ile-i nefsi hemān h̄iç almasıun Şekk ü gümān
H̄ikmet bilinir ol zaman her derdiñe dermān olur
6. Vaħdet Őarābını ien benligini oyup geen
Dostuna bu yoldan gōen ger bāy ise sulān olur
7. Her ne gelir benden baña yol bulamaz ayār saña
Rızā giderseñ ol yaña ‘ālem saña seyrān olur

122

Fā‘ilātün / Fā‘ilātün / Fā‘ilātün / Fā‘ilün

1. H̄alk iinde āyine keşret serābın gōsterir
H̄alvet ü ‘uzlet ile rūh-ı revānın gōsterir
2. Ma‘den-i dilden zuhūr eyler ‘aceb āvāzeler
KeŐti-i tūfān ile semt-i felāhın gōsterir
3. Ma‘ni-i ‘ilm-i ledün ibāline mesbūk olup
Dāver-i bālā-terīn devr-i Őalāhın gōsterir
4. Ol debistān-ı edebde ounur ‘ilm-i hayāt
Lā-yezālīden ebed Őān-ı celālin gōsterir
5. ‘Ayn-ı h̄ikmetle olar bezm-i Selīme dūŐ olan
H̄a aña eyler tecellī bil cemālin gōsterir
6. Zāt-ı pākinden ayırmaz gōzünü hayrān ebed
Kimde var ‘aŐkıñ niŐānı bil ki Őānın gōsterir
7. H̄a te‘ālādan niyāz it ey Rızā itsün abūl
Eylemez red Őefatinden kām-rānın gōsterir

123

Mef'ûlü / Mefâ'îlü / Mefâ'îlü / Fe'ûlün

1

Bu sāl-i mu'ālī Ramazānıñ pīşrevisiñ
Şaldıñ yine sāye bize ey Recebü'l-efred
Mü'minleri tebşīr ile bir mäh-ı şerefsiñ
Şaldıñ yine sāye bize ey Recebü'l-efred

2

Ey mäh-ı mübārek sende vuḡu' buldu Regā'ib
Mi'rāc-ı güzīn ile şeref-yāb olmağı cālīb
Teşrīf edicek cümlemiziñ hürmeti vācīb
Şaldıñ yine sāye bize ey Recebü'l-efred

3

Ayrıca seniñ şerefiñ digere nisbet
İdrāke seni derk idene ne ulu devlet
Zātıña ta'zīm idene mess ide mi kürbet
Şaldıñ yine sāye bize ey Recebü'l-efred

4

Ezvāḡ-ı ḡulūba bā'ış olup buldu teraḡḡı
Erbāb-ı sülūk 'arızadan itdi tevaḡḡı
Tā'ate sevḡ itdirüp ḡāşşiyyetiñ ḡalḡı
Şaldıñ yine sāye bize ey Recebü'l-efred

5

Ref' itdi ḡöñülde ḡörünen bunca ḡubārı
Luḡfuñla neḡā'ışleri 'afv eyledi Bārī
Maḡv oldu Rızānıñ ne ki var dilde zırārı
Şaldıñ yine sāye bize ey Recebü'l-efred

123: S: 55b, İÜ: -

123/ 1b efred: فرد: Vezin gereği efred olarak okunmuştur.

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

1. Yek vücūd olmuş ser-ā-pā kā'ināt
Vaḥdeti işbāt ider bu beyyināt
2. Varlığından varı ol var eyledi
Sen seni var şanma ihbār eyledi
3. Kā'inātı emr-i *kün* gösterdi hep
Ben dimemek iktizā eyler edeb
4. 'Ālem-i nāsūtı farz it bir serāb
Kudret-i Ḥaḳ şūreti olmuş türāb
5. Her ne eşyā var ise aşlı serāb
'Ākıbet maḥv oluben olur ḥarāb
6. Şe'n-i Ḥaḳ i' dām ider icād ider
Baḳ şu'unāt-ı Ḥudā böyle gider
7. Vādī-i ḥayrete var bir kez yūri
Seyr idüp cānān ilin terk it seri
8. Dāne-i dārūya itme istinād
Zīnet-i dünyā ile gel olma şād
9. Ḥāk-i pāy-i Ḥazret-i Peygambere
Sür yüzüñ 'ālī-cenāb ol reh-bere
10. Tūt izin terk itme bir ān ḥaḳ budur
Müncī'-i ümmet olan ancak odur

124: S: 55b, İÜ: -

124 / 4a, 5a serāb: Sözcük metinde yanlış olarak ثراب şeklinde yazılmıştır.

11. Emr-i vicdānı tūtop eyle abūl
İstikāmet Őhrine gel ‘āzim ol
12. İtme rencīde vücūduñ ħalkını
Eyle taşfiye hemān sen ħulıñı
13. Teng ü āzār itme ħi bir kimseyi
‘Ādet it kendine ögüt virmegi
14. Nefsini ıŐlāħ iden bulur necāt
Ger bulam dir iseñ ulu derecāt
15. Ĥayr-ħ‘āħ ol Őerre yalaŐma Őaın
Őālihīniñ cümle ādābın taıñ
16. Cānib-i Ĥadan gelen hep ħoŐ gelir
İnıyād iden aña mabūl olur
17. Ey Rızā gel istikāmetle bulun
‘Afv ider taŐirini Allāħ uluñ

125

Müfte‘ilātün / Müfte‘ilātün Müfte‘ilātün

1. ‘AŐıña yandır vaŐlıña andır
Kendine döndür ey güzel Allāħ
Sevgilim Allāħ
2. Nāriña yama beni bırama
Zēbime bama ey güzel Allāħ
Sevgilim Allāħ

3. Hālîme raḥm it dostluĝuḡa tūt
Şeyṭānı ũrküt ey güzel Allāh
Sevgilim Allāh
4. Zātıñı bildir yüzümü güldür
Nefsimi öldür ey güzel Allāh
Sevgilim Allāh
5. Cürmümü bildim şekkimi sildim
Kaḡuḡa geldim ey güzel Allāh
Sevgilim Allāh
6. Beni yaratdıñ berzaḡa atdıñ
Dostluĝa tütduñ ey güzel Allāh
Sevgilim Allāh
7. Saḡa fedā'ı eyle Rızāyı
Kıldı recā'ı ey güzel Allāh
Sevgilim Allāh

Biñ üç yüz otuz bir senesi ħarb-i meş'umuñ te'siriyle Edirne vilāyetiniñ istirdādından bir gün evvel Cenāb-ı Feyyāz-ı Muṭlak Ḥāzretlerinden bi-ħuşū'u'l- ħalb istimdād olunmuşdur. (18 Şa'bān 1331 ve 9 Temmuz 1329 Yevm-i Şalı)

Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilün

1

Başımızdan bu felāket gider in-şā'allāh
 Ḥaḫ bizi luṭfu ile 'afv ider in-şā'allāh
 Raḫmeti eyledi sebħat ħāzabına el-ħaḫ
 Nebze ħalmaz o kederden eṣer in-şā'allāh

2

Baħmaz 'iṣyānımıza biz zu'afāyız bilimiz
 Ṭolaşup bād-ı hevāda hevesimiz alınız
 'Āħıbet eṣk-i nedāmetle ħuzūra varınız
 Zāt-ı Bārī bizi redd eylemez in-şā'allāh

3

Ḥikmet ü ħudretini derk idemez kimse aniñ
 Ķıl tefekkür azıcık n'eydügün ħāl ü şāniñ
 Her nefesde olalım ṭālibi zikru'llāhiñ
 İstikāmetde muħīm oluruz in-şā'allāh

4

'Aħlımız toplayalım başımıza ħayrı yeter
 Olmasun ħāl-i perişānımız ondan bed-ter
 Sa'y idüp ħalmayalım dār-ı fenāda ebter
 Bu sa'ādet bizi mesrūr ider in-şā'allāh

5

Alalım destimize hürmet idüp inşâfi
Kılalım kalbimizi âyine gibi şâfi
Hakka tefvîz-i umûr eyleyelim biz kâfi
Hak bırakmaz bizi irşâd ider in-şâ'allâh

6

Kalma nâkış işiñi sa'y ile ikmâl eyle
Ehl-i Hak 'âtı u ten-perver olur mu öyle
Buña ta'rîz kim ider Allâhı sürsün şöyle
Bu naşîhat bizi îkâz ider in-şâ'allâh

7

Ne zamân nefsimiz ıslâh olur ise sen bil
Cümle âlâm u keder mahv olur artık ey dil
Semt-i cânâna giden yolları eyle tahtlîl
Ey Rızâ müşkiliñ âsân olur in-şâ'allâh

127

Mef'ûlü / Mefâ'îlü / Mefâ'îlü / Fe'ûlün

1

Seyrân-ı gönül 'âşıka pür cüd-ı emândır
Ârzular idim ben anı bir hayli zamândır
Seyr-i seferim uğradı ol nân-ı Na'îme
Hak sevgisiniñ gayrısı hep cümle yalandır

2

Taşıl-i 'ilm eyleyeniñ hâli düzeldi
Habl-i emeliñ riştelere gâyet azaldı
Sa'yin bırakan kayd-ı emelden dañı kaldı
Câhilleriñ ahvâli hemân şekk ü gümândır

3

‘Abdiñ yed-i kudretde durur cümle rismānı
Kādir mi ‘aceb bir kılı debretmege şānı
Ol vāhid-i muṭlak aña yok mişl ü şānı
Bu mertebede ben diyeniñ ḥāli yamandır

4

‘İrfān-ı debistāna devām it geri kalma
Māni‘ yoğiken sa‘yiñi ferdālara şalma
Elden bırakup meslegiñi ālāyişe ṭalma
Āḥir ucu bu revīşin bār-ı girāndır

5

Gel rāh-ı Hüdā semtine bak ṭoğrı giderken
Sevdāya düşüp ğayr-ıla kām alayım dirken
Ehl-i hevā kimselere meyl itme Rızā sen
Bunlar ile şoḥbet ideniñ ‘aklı ziyāndır

128

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

1

Vely idüp şehir-i şıyāmı ol meh-i ‘ālī-tebār
Merḥabā ey māh-ı Şevvālū’l-mükerrem merḥabā
Altı gün şā’im olanlar sende oldu baḥtiyār
Merḥabā ey māh-ı Şevvālū’l-mükerrem merḥabā

2

Evvelidir rahmet-i Ḥaḳ bunda yok hıç reyb ü şek
Mağfiretdir evsatı bak şübheñi sen eyle ḥaḳ
‘İtk-ı nırān āḥiri saña irerler pır-i pāk
Merḥabā ey māh-ı Şevvālū’l-mükerrem merḥabā

3

‘İd-i ekber mazharı sensiñ şıyāmıñ şübhesiz
Sendeki hāşıyyeti her laḥza tebrīk eyleriz
Ḥaḳ te‘ālāmıñ va‘idinden ḥalāşı bekleriz
Merḥabā ey māh-ı Şevvālū’l-mükerrem merḥabā

4

Cāme-i ‘afv-ı ilāhīyi olup lābis bugün
Cümleten mesrūr u ḥandān oluben itdiñ düğün
Şeytanet dolabımıñ maḥv eylediñ kırdıñ göğün
Merḥabā ey māh-ı Şevvālū’l-mükerrem merḥabā

5

Sāyesidir ol risālet māhınıñ bu neş’eler
Ümmetine rahmı çok ma‘nen de baḥş eyler neler
Ey Rızā tut işrini bir ān bırakma ser-be-ser
Merḥabā ey māh-ı Şevvālū’l-mükerrem merḥabā

129

Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün

1. Göñül āyineveş ḥayret-fezā-yı kibriyādır bil
Tecellī-ḥāne-i vuşlat-me’āb-ı aşfiyādır bil
2. Göñülden baḥş iderken gel ḳuru da‘vā ider şanma
Bu bir vāsi‘ nihāyetsiz begim beyt-i Ḥudādır bil
3. Vücūduñ şehrine Bārī te‘ālā eylemiş ihdā
Anıñ meskūnunu başdan ayağa eyledi iḥyā
4. Ṭağıdup leşker-i nefsi vücūdun eyleyen imḥā
Resūlüñ işr-i pākine uyanlar etḳiyādır bil

5. Kemālāt-ı ilāhīye vuşul için bu fānīde
Muḥakḳak ‘abd-i maḥz olmak dilersiñ seyr-i şānīde
6. Devāsız derde dūş oldu Rızā lākin ma‘ānīde
Bu remzi şerḥ iden ancak o nūr-ı Muştafādır bil

130

Mefā‘ilün / Mefā‘ilün / Mefā‘ilün / Mefā‘ilün

1. Olur mu bir iki aşla bunuñ hiç yokdur imkānı
Aña ḳā’il olan cāhil ‘aceb var mıdır iz‘ānı
2. Tefekkür eyle gel bir dem seni var eyleyen kimdir
O varıñ yine kendidir seniñ var olmanıñ şānı
3. Bu sırrıñ keşfini idrāke nā’il olmağa sa’y it
Bulam dirseñ reh-i Ḥaḳda bu nāzik ulu ‘irfānı
4. Ḥayāl-i benligiñle var ise sende tefāḥür ger
Anı nefy eyle ḳalmasun bilinsün emr-i şeyṭānı
5. Tecerrüd ḳıl ‘alā’yiḳden saña tā ola kim imdād
İrişir ‘āḳıbet elbet yem-i ‘irfān-ı Sübhānı
6. Taḥarrı eyleyen aḥvālını eşk-i nedāmetle
Bu sevdāya düşen ‘āşık bulur derdine dermānı
7. Ḥalāş-ı nefis idüp buldu gönül āyinesin şāfı
Ġubārın maḥy idüp iclā idelden ol kerem kānı
8. Aradan perde-i cismi yaḳup kim tarmār itdi
Cenāhın açdı lāhūta o demde ḳıldı cevlanı

9. Hākīkat şehrine vāşıl olunca n'eydügin bildi
Şıfāt-ı zāt-ıla bu dem tıyup nefha-i Raḥmānı
10. Bu devriñ neş'esi 'unşur maḳāmın bilmek isterdi
Hudānıñ ma'rifet kenzin bulup açmaḳdı fermānı
11. Nebātātıñ uzun devri tamām olduḳda almışdır
Hayātıñ zevḳini bilmek içün idi bu devrānı
12. 'Ayān olduḳda emr-i kün hayāt-ı cāvidān buldu
Bu rütbe eyledi ihyā Cenāb-ı Bārī ekvānı
13. Şıfāt-ı zātına nisbet şıfāt-ı lā-yezāliden
Yaradılmışlarıñ eñ ekremi ḥalḳ itdi insānı
14. Bu şüret şüret-i Raḥmān olup mir'āt-ı Raḥmāna
Cülüs itdirdi bu mücmel serāyda rüḥ-ı sultānı
15. Hākāyık kenzine 'atf-ı nigāh it eyle istiṭlā'
Rızā gel bir deyu cezm it ğayr şanma bu elvānı

131

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

1. H̄āce-i dilden oḳu 'aşḳıñ kitābın ol ḥalīl
Baḳ ne yazmış şafhasında añla kim Rabb-ı Celīl
2. Na'ra-i hū ile ḍarb it şöyle kim şek ḳalmasun
Aradan ḳaldır ḥicābı saña Haḳ olsun delīl
3. İşr-i pāk-i Hāzret-i sultān-ı kevneyne şarıl
Ḳalmaya senden derūnuñda seniñ şey'-i ḳalīl

4. *Men ‘aref* dersin alup rāh-ı necāta tut yolun
Zinde-i ‘irfān olup kendin gözet olma ‘alīl
5. Tut tarīk-ı müstaķīmi ol ulu bāba iriş
Yüce olan ķadriñi bil olma gel ĥor u zelīl
6. Buyruĥun ķoma Ĥudāniñ şapma nā-lāyık yola
Ĥiç yaraşmaz ādeme baķ böyle aĥvāl-i rezīl
7. Ey Rızā aç gözüñü şer‘-i řerīfi pekçe tut
Rāh-ı Ĥaķda bulunan ķiķa‘a sen baķma kelīl

132

10’lu Hece Ölçüsü

1. şıdk-ıla řādık yāre yār oldu
Buldu dil-dārın baĥtiyār oldu
2. ‘Ařķ-ıla nālān olup gezerken
İrdi maķřūda sevdigin buldu
3. Sürdü çıkardı aĥyārı dilden
Maĥv olup źulmet nūr ile řoldu
4. Ĥayrete vardı aradan çıkdı
Var imiř ĥūyā varlıĥı n’oldu
5. Sevdā-yı dilden fāriĥ yürürken
Derd-i yār ile şararup şoldu
6. şöyle kim nefse seyf-i celāli
‘Avn-i Ĥaķ ile şurmayup çaldı

7. Leşker-i iblīs geldi meydāna
Aldatdım dirken şaşırup aldı
8. Baħr-ı lāhūta seyr idüp ol dem
Kendini atup a' rına aldı
9. Bu Rızā bildi n'eydügin el-ħa
Mürşid-i dilden himmetin aldı

133

Mefā'ılün / Mefā'ılün / Mefā'ılün / Mefā'ılün

1. Şeb-i mevlūd-i Peyğamber bu şebdir bil iden ihyā
Toğup andan bütün ervāħ tekāmül eyledi eşyā
2. Cihāna kim adem başdı udūmuyla olup bāıl
Niçe bütler şanemler hep yııldı almadı Kisrā
3. Dālālet maħv olup gitdi hidāyet geldi yer tutdu
Cemāl-i bā-kemāliyle bu 'ālem nūr ile imlā
4. Ĥayāt-ı Ĥazret-i Aħmed cihānı ser-te-ser ıldı
Nübüvvet ü risāletle yaradılmışları iclā
5. Şeb-i tārık olup imħā münevver oldu bu 'ālem
Bu şebde neř'e-i nāsūt yeñiden aldı bir ma'nā
6. Bu şebde bunca esrār-ı Ĥudā zāhir olup itdi
Cemī'-i ehl-i Īmānı bu vaħdet semtine isrā
7. Rızā gel Muřtafāya it selāmı her umūruñda
Olasıñ her zamān ire aña dā'im řalāt-efzā

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

1. Bār-gāh-ı semt-i lā-yüfnāda iqlīm-i vücūd
Neş’e-i lāhūta seyrān-ı hıramān olmada
2. Devre-i nāsūtı hāşıl olmak isti‘dādı hem
‘Arz-ı dīdār-ı tecellīyle firāvān olmada
3. *Aḥsen-i takvīm* ile talṭīf idüp ol Müste‘ān
Bunca esrār-ı Hudā keşf ü nümāyān olmada
4. Āsitān-ı şūret-i Raḥmāna zayf olmuş velī
Keşti-i bād-ı nihān seyr-i gürizān olmada
5. Pūte-i kayd-ı nihānda eriyüp çālāk olan
Ḥadd-i zātında olan kuvvet Nerīmān olmada
6. Eyleyen mir’āt-ı dil āyinesin şāf ‘āşıkā
Levm idüp nefis-i le’im çāk-ı girībān olmada
7. Yetişir ‘avn-ı ilāhī bunda yok hīç iştibāh
Ey Rızā hüner budur mūr-ı Süleymān olmada

Mef‘ülü / Mefâ‘ilü / Mefâ‘ilü / Fe‘ülün

1

Ey Ḥālik-ı yektā saña çok ‘āşī olanlar
 Kurtıla mı nār-ı caḥīmiñden ‘aceb anlar
 Ferdāda peşimān oluben eyleyeler āh
 Ol va‘d ü va‘idiñ unudup hīçe şayanlar

134: S: 59b, İÜ: -

135: S: 60a, İÜ: -

2

Ālāyiş-i dünyāya talup ‘ahdi unutma
İnsānlığa nā-lāyık olan meslegi tutma
Nā-ḥaḳ yere aldığıñ ḥarām loḳmayı yutma
Elbetde cezāsın bulur ol şeyṫāna uyanlar

3

Ḳadriñ yüce itmege çalış her dem ü her ān
Ṭuğra çekilüp terfi‘iñe yazıla fermān
Ġamlar silinüp dilden hemān rāḥat ola cān
Bu mezra‘ada böyle ider Ḥaḳḳı ṫuyanlar

4

Gel meclis-i ‘irfāna ki ‘aşḳ meyini nūş it
Ma‘nī-i ezel semtine hem cūş u ḥurūş it
Ḥayrānlığı bul dīdeleriñ vaşlına dūş it
Yār vuşlatına nā’il olur cāna kıyanlar

5

Eylerseñ eger varını yoḳ gelir ‘ayāna
Ma‘nī-i kerem ḥācesı baḳ sırr-ı beyāna
Meyl ide mi ‘āşıkları ol bāğ-ı cināna
İtmez mi Rızā zevḳ ü şafā aḡyārı ḳoyanlar

136

Tārīḥ-i Vilādet

Müfte‘ilün / Fâ‘ilün / Müfte‘ilün / Fâ‘ilün

1. Bir gül-i bāğ-ı İrem encüm-i zerrīn-ḳıyem
Zümrüd-i dīhīm-i Cem ḥalḳ aña eyler vedād
2. Medḥ ü şenāsına bir vechle yol bulmadı
Mu‘teref-i ‘acz olup vaşfına kilḳ ü midād

3. Geldi Rızā bir didi cevher ile tārīhin
Eyledi dil-şād mehi toğdu Muḥammed Sedād
1321

137

Mef'ûlü / Mefâ'îlü / Mefâ'îlü / Fe'ûlün

1. Cān bülbülü uçdu yine gül-zār-ı ḥarīme
‘Arz itmek için nālelerin sulṭān-ı Kerīme
2. Pervāz-ı cenāḥ itdigi demlerde tolaşdı
Encām irişdi ol pādīşeh-i zāt-ı Raḥīme
3. İklīm-i dile gelmiş idi elçi-i Raḥmān
Dost illerine hicrete ‘azm eyledi ol ān
4. Ḥubb-ı vaṭanıñ zevķini ṭuyunca gürizān
Oldu çāpük yinmege in‘ām-ı Na‘īme
5. Düşvār-ı şafā oldu gönül gāyete yitdi
Rencīde-i düşmen ebeden qalmadı bitdi
6. Elṭāf-ı ilāhiyye seni ni‘metine ğark itdi
Secde-i şükr eyle Rızā her dem Ḥakīme

1323

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün

1

Kemâliñ *kāfı nūn* ile müheyyā kıldı envārıñ
 İki harf içre şaklandı cemî'en kenz-i esrārıñ
 'Avālim hep olup bāhir göründü noқта-i vahdet
 Bi-küllī yaradılmışdan ne ki var buldu eṭvārın

2

Zuhūruñ Ādemi neşv ü nemāya 'illet olmuşdur
 Cihān envār-ı zātıñla bütün āfāka ṭolmuşdur
 Bu cism-i nā-tüvān ol rūḥ-ı sulṭānı bulmuşdur
 Hep eşyā ṭurmayup tesbīḥ ider her dürlü evşāfiñ

3

Elest Bezminde ervāḥa ḥiṭāb-ı 'izzetiñ ṭuyduk
Belā taşdıḳını virmiş iken biz anı unutduk
 Şırāt-ı müstaḳīmi terk idüp nefsiñ yolun ṭutduk
 Hudāyā bizleri bī-hüş idüp aldatdı aḡyārıñ

4

Gidüp bāzār-ı nāsūta düzem bir ḡayli sermāye
 Deyu çıkdım yola ḳaldı bu iş bir vaqt-i ferdāye
 Beni ḡayrān idüp 'aşḳıñ düşürdü baḳ bu sevdāye
 İdüp ḡāmüş bu cismim mücellā kıldı ezḳārıñ

5

Baḳ iṭmīnān-ı ḳalb itdi teşekkür it her ān u şān
 Niṭāḳ-ı lā-yezālīden göñül ayırma gel bir ān
 Bu bitmez derdiñe ancaḳ yine andan olur dermān
 Rızā bu ḳayd-ı fānīden saña luṭf oldu ıṭlāḳıñ

138: S: 60b, İÜ: -

138 / 4d ḡāmüş: Bu sözcük metinde yanlış olarak حاموش şeklinde yazılmıştır.

Mefâ‘îlün / Mefâ‘îlün / Mefâ‘îlün / Mefâ‘îlün

1. *Elest* Bezmin ferâmûş eyleyen nāsûtı fark itmez
Tolaşır semt-i lâhûtı gelir nisyânı fark itmez
2. İrişdi bāb-ı imkāne nice il gezdi mestāne
Gelince dār-ı hayvāne görür insānı fark itmez
3. Heyülā ‘ālemin geçdi ‘ukūbet yolların açdı
Diyār-ı esfele düşdü yine envārı fark itmez
4. Bilirken geldiği rāhı unudursa ider āhı
Bırakup yüce dergāhı ulu sultānı fark itmez
5. Çıkar eflāke rūhānī vücūdundan olur fānī
Dem-ā-dem derdine dermān olan dermānı fark itmez
6. Hayāline olur şeydā nice emrāz olur peydā
Yolunu kesdirir a‘dā begim Raḥmānı fark itmez
7. O Ādem-zāde olmuşken dili hikmetle talmışken
Kerem baḥrine talmışken bu kenz-i kānı fark itmez
8. ‘Anāşır tonunu giydi serā’irden haber virdi
Şıfāt-ı zāta kim irdi çeker ālāmı fark itmez
9. Hudā buyruğunu tıttı şafā-yı vahdete yitdi
Rızā müjde bu işiñ bitdi seni kim görse fark itmez

Mef'ûlü / Mefâ'ilü / Mefâ'ilü / Fe'ûlün

1

Ey 'aşk saña 'âşık olanıñ 'aşkı ne ni'met
 'Āşıkdaki 'aşk âteşine yanmağ da ne devlet
 Yandığca yanar şu'le virir rûh-ı revāna
 İmlā olunur göñlüne pür nūr ile hikmet

2

'Aşkıñ ne kadar yolları şarp olsa da korkma
 Dostuñla biliş gayrısını yanına soğma
 'Aşkıñ yoluna sâlik olup ardına bakma
 Böyle iden elbet olur şâhib-i şevket

3

'Aşk 'âşık imiş 'aşka yine böyle muhakkağ
 'Uşşâka nasıl 'aşk eşeri irdi neden bak
 'Āşıkları ser-tâ-be-seher kâ'im ider Hâk
 'Aşk illeri 'âşıklara 'aşk mecrâsı halvet

4

'Aşk meyini bir kere içen fâriğ olur mu
 Ezvâğ-ı şafâ mestligine hîç toyulur mu
 'Aşk hırkasını lâbis olanlar şoyunur mu
 Ğaşy eyler anı tâ-be-ebed vâle vü hayret

5

'Āşıkdaki 'aşkıñ eşerin bir kere fikr it
 Vir cānı cānāna vücūduñ 'aşkla perkit
 Sa'y eyle Rızâ rāh-ı felāh üzre yürü git
 Pāk ola göñül āyinesi qalmaya zahmet

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün

1. Olup hayrân u sergerdân bu cânım hû demek ister
Olunca tâ saña kırbân bu cânım hû demek ister
2. Girüp devrân-ı 'uşşâka irem hem bezm-i ezvâka
Çıkınca âhım âfâka bu cânım hû demek ister
3. Göñülde nakş olur ismi bi-küllî maıv ider resmi
Mücellâ kıılmağa cismi bu cânım hû demek ister
4. Yakup kıandîl-i envârı yıkıup ol hışn-ı efkârı
Unutmağ için ağıyârı bu cânım hû demek ister
5. Țururken cânımız tende dem-â-dem saña efgende
Hep 'aklım sendedir sende bu cânım hû demek ister
6. Gicelerde olup kıâ'im şabâhı hem olup şâ'im
Țaberdâr olmağa dâ'im bu cânım hû demek ister
7. Tekâyâ-yı maıabbetde tefekkür birle kıalvetde
Gidüp vâdî-i kıayretde bu cânım hû demek ister
8. Şereflendirmege dîni dilâ elden bırağ kıni
Rızâ bulmağa temkıni bu cânım hû demek ister

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

1. *Kāf nūn* a urdu bir sâz eyledi
Hâlik-ı yektâ bize nâz eyledi
2. Cümleten eşyâ karar itdi hemîn
Yerlerinde âsumân ile zemîn
3. Kenz-i maḥfîsin nümâyân eyledi
Beni bilsünler deyu hem söyledi
4. Evvelâ halk itdi Aḥmed nûrunu
Andan ifrâz itdi Âdem nûrunu
5. Âdeme vicdânı cennet kıldı Hâk
Bir zamân cennet aña oldu turaḥ
6. Hikmet-i Yezdân ile cennetten ol
Çıkdı bu fânîye çün uğradı yol
7. Baḥ *zalemnâ* didi oldu mu'terif
Oldu cism-i nâzenîni mu'tekif
8. 'Afv-ı Bârî irdi sem'-i cânına
'İlmü'l-esmâ denildi şânına
9. Ḳadr-i bālâsı meleklerden yüce
Tev'em oldu hem daḥi gündüz gice
10. Hâsıl oldu bunca esrârı daḥi
Sa'y idüp Âdem yolun tut ey aḥî

11. Şulb-i pākinden gelüp ol Muştafā
Dü cihān halkımı kıldı pür şafā
12. Ne niyāzlarda bulundu ne'şledi
Muştafāya Hāk bizi bağışladı
13. Şad hezār el-ḥamdüli'llāh şad hezār
Ey Rızā gel itme artık āh u zār

143

Mefâ'ülün / Mefâ'ülün / Mefâ'ülün / Mefâ'ülün

1. Göñül gel eyleme taksîr saña lâyıķ nişāndır bu
Çevir Hākka yüzüñ artık seniñ-çün ulu şāndır bu
2. Hudā buyruğunu tutmaķ gerek ey 'āşık-ı şādık
Gözüñ yumup açınca sen geçer bir gizli āndır bu
3. Derün içre girüp bir kez soķaķlarını gel bir gez
Metā' alır iseñ geçmez hemān dirler yalandır bu
4. Ne var sende mezād eyle kerem bābın güşād eyle
Seyirci ol turup şöyle 'adüvv-i nefse girāndır bu
5. Halāyıķdan 'alāyıķ kes seve mecbūr ola herkes
Saña bu emri itmek bes neler olmaz cihāndır bu
6. Bu ten perdesini gözden nihān eyle geçüp sözden
Habīr olursañ her yüzden şeh-i rāh-ı revāndır bu
7. Dem-ā-dem fikr iden dostı hulāşa yüzdürür postı
Uzat gel yārine desti tutar günden 'ayāndır bu

8. atıl giryān-ı ‘irfāna iresiñ sen de dermāna
Gözüñ yum kıyivir cāna uyulmaz bir zamāndır bu
9. Rızā vir varını vare yine andan olur çāre
‘Abeşle olma āvāre degil bürhān gümāndır bu

144

Mefā‘ilün / Mefā‘ilün / Mefā‘ilün / Mefā‘ilün

1. Varınca ayrete sālīk nişāndan bī-nişān söyler
Görünce vech-i cānānı nihāndan bī-nihān söyler
2. alup deryā-yı ‘aş içre irer tā a‘rına gör kim
Bulup ol dürr-i beyzāyı behādan bī-behā söyler
3. Unudur cümle ayārı aña ezvā olur arī
ırrar ol şīşe-i ‘arı dehāndan bī-dehān söyler
4. Gelir urb-ı ilāhīden ‘aāyā semt-i Bārīden
Alup ol feyz-i cārīden mekāndan lā-mekān söyler
5. Dil-i ‘aşıdaki esrārı derk idemez gāfil
Tefekkür birle iz‘ānın emānı bī-emān söyler
6. Serā’irden alır dersi maām olur aña kürsī
Tekellüm idemez Fursī bilinmez bir lisān söyler
7. Kelāmı söylemek ister te’emmülsüz urur çün dem
Diline her ne gelirse hemān söyler hemān söyler
8. Dem-ā-dem yād ider dostu anuñ-çün yüzdürür postu
Uzadır yārine desti dilinden tercemān söyler

9. H̄ayāt-ı cāvidānīden alır feyzi mūdānīden
Mücerreddir bu fānīden anıñ zevķin bilen söyler
10. ‘İlim baħrine çün ıaldı serā’irden haber aldı
‘Alā’ıķden berī oldu ne söylerse yaman söyler
11. *Elest* Bezmin idüp idrāk gōñül evini eyler pāk
Olur mu ğayrı ol ğamnāk özün bildi hırān söyler
12. Tōķuz eflākı devr eyler yedi deryāyı seyr eyler
Cihānıñ zevķini n’eyler fenā-ender-fenā söyler
13. Beķā iķlīminiñ şāhı şefā‘at baħriniñ māhı
Rızā eydür seħergāhī şalāt ile selām söyler

145

15’li Hece Ölçüsü*

1

İnsānlıķ ile tev’em olan nisyānı unutma
Belī didigiñ ‘ahd ile peymānı hafīf ıutma
Ervāħa hııāb olduğu demlerde ki sen ne dimişıdiñ
Derk eyle ki el-ān ü kemā-kānīde bir ān unutma

2

Ne neş’e idi o demde olan ıavr ile eıvār
Farķ olmaz idi ol neş’ede hem yār ile ağyār
Nāsūta şitāb eylediğiñ demden beri her-bār
Ol mecma‘-ı kübrāda olan esrārı unutma

---

144 / 11b hırān: hırān sözcüğü vezin gereği hırān olarak okunmuştur.

145: S: 63a, İÜ: -

* Bu şiirde 1. dōrtlüğün 3. ve 4. dizeleri vezne uymamaktadır.

Toprak idiñ evvelce yine toprak olacaqsıñ
 Aşlıñ ne ise aña begim rāci‘ olacaqsıñ
 Şekk itme Rızā n’etdiñ ise anı bulacaqsıñ
 Nokşanları ‘afv eyleyici Hakkı unutma

146

Mef‘ûlü / Mefâ‘îlü / Mefâ‘îlü / Fe‘ûlün

1. Nakķāş-ı ezel nakş ile nakş itmede her ān
İşte nişānı
2. Göñlüñ gözün aç diķkatlice baķ sen bu şu’ūna
Niçe ma‘ānī
3. Esrār-ı Hudā semtine var hikmeti gūş it
Geldi zamānı
4. Īcādına maķşad ne imiş kevn [ü] mekānıñ
Añla zımānı
5. Bildirmek için kendisini eyledi Īcād
Bu idi şānı
6. Peyğamber-i zī-şān olarak ‘āleme maķşūs
Yolladı anı
7. Şirkiñ gögünü kırdı da tevĥīd-i Hudāya
Açdı dehānı

146: S: 63b, İÜ: -

146 / 4a kevn [ü] mekānıñ: Burada yer alan ı metinde gösterilmemiştir.

8. Kaldırdı dālālet izini sāye-i Hākda
Eyledi fānī
9. Eşhāb-ı şafa ehl-i vefā ‘ahdi yolunda
Virmede cānı
10. Cānānı için cānını terk itmege ‘āşık
Dökmede kıanı
11. Sa’y eyle Rızā sen dađi dergāh-ı Hūdāya
Olmağa dānī

147

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

1

Hākka vāşıl olmağa sālİK ideğör ‘azm-i rāh
İnnema ’l-a ’māl bi ’n-niyāt hadişin it güvāh
Gözleriñden kıan aķıt tā-be-seşer sen eyle āh
İnnema ’l-a ’māl bi ’n-niyāt hadişin it güvāh

2

Yolları şaşırmadan toğrıca semt-i şıdķa git
Pāk idüp cismi vesahdan hālişāne ol yigit
Vaķf idüp cānıñ hulāşa özü Hākka lāyık it
İnnema ’l-a ’māl bi ’n-niyāt hadişin it güvāh

3

Şākir ol her hāle iţmi’nān ile rāhat olup
Kısmetiñe it kıanā‘at kenz-i lā-yefnā bulup
Lāyıkıyla baħr-ı itkāna hemān birden talup
İnnema ’l-a ’māl bi ’n-niyāt hadişin it güvāh

4

Cān u dil şehrin temāşā eylemek için her zamān
Hak te‘ālādan temennī idegör dā’im emān
Bulayım dirseñ eger toğrı yolu sen bī-gümān
İnnema’l-a‘māl bi’n-niyāt hadīşin it güvāh

5

Ara sen de yine seni yokluğ ile sende bul
İstikāmet kişverine sür‘at ile cāhid ol
İtme şekk işte saña eyler irā’e toğrı yol
İnnema’l-a‘māl bi’n-niyāt hadīşin it güvāh

6

‘İlm ü a‘māle tayanup gāfil olma bir nefes
Hakdan artık yaratılmışdan daği ümmīdi kes
Cān kulađıñla işit dirim saña Allāh bes
İnnema’l-a‘māl bi’n-niyāt hadīşin it güvāh

7

Hār u hasdan hīç çekinme anda yokdur iktidār
‘Arz iderler Hakka karşı yaratılmış iftikār
Kalbine nāzır olan ađyāra itmez intizār
İnnema’l-a‘māl bi’n-niyāt hadīşin it güvāh

8

Aldanup ālāyişe itme anıñla ibtihāc
Var iken Allāha her bir vechle bak ihtiyāc
Kalbiñi pāk it sivādan kalmasun hīç i‘vicāc
İnnema’l-a‘māl bi’n-niyāt hadīşin it güvāh

9

Hayr-h‘āh ol kendini nār-ı cehennemden şaķın
Bī-edeb olma edeble cümle ādābıñ taķın
Sırta vāķıf olayım dirseñ eger hakka’l-yakīn
İnnema’l-a‘māl bi’n-niyāt hadīşin it güvāh

10

İ'tinā kı1 şehri cismi düşmen-i hār almasun
Kāl'a-i kālbi daħi pekce raşın it delmesün
Diler iseñ dil-i āgāhında şübhe kılmasun
İnnema'l-a'māl bi'n-niyāt hadişin it güvāh

11

Ten ğılāfında 'aceb ārām ider bu murğ-ı cān
Tūtīveş hāl dili her dem ider 'arz u beyān
Nuşh ider saña feşāhatle anı gūş it hemān
İnnema'l-a'māl bi'n-niyāt hadişin it güvāh

12

Kām alup ehl-i diliñ kāşānesinde kı1 karar
Uyarağ nefis ü hevāya andan itme gel firār
Gezme yābānda yorulursuñ budur encām-ı kār
İnnema'l-a'māl bi'n-niyāt hadişin it güvāh

13

Vādī-i ihlāşa var 'aşkıñ şarābın eyle nūş
Ol tevāzu' semtine sür'atle it cūş u hurūş
Şıdğ-ı tām ile Resülün bu kelāmın eyle gūş
İnnema'l-a'māl bi'n-niyāt hadişin it güvāh

14

Hādī-i Vehhāba gel çevir yüzün eyle şebāt
Sem'-i cāniña irişsün feyzle tāze hayāt
İrmeden bak çāreñe işte gelür faşl-ı memāt
İnnema'l-a'māl bi'n-niyāt hadişin it güvāh

15

Himmet eylerseñ eger ikrām ider ol zāt-ı Hāk
Turma 'aşkıñ āteşiyle şem'a-i tevhīdi yak
Çokca cehd it bu beṭā'et 'ādetin elden birağ
İnnema'l-a'māl bi'n-niyāt hadişin it güvāh

Zāt-ı pāk-i Muştafāya kıl şalāt ile selām
 Hîç ayırma iziñi āndan yaña meyl it tamām
 Böylece itmek gerekdir bunda yek dil hāşş u ‘ām
İnnema’l-a‘māl bi’n-niyāt hadîşin it güvāh

Ey Rızā eyle taharrī aşlıñı bî-reyb ü şek
 ‘Uğdeñi ħall eyleyüp mühr-i gümānı eyle fek
 Niyet it ħabl-i metīne yapışup gel tırma çek
İnnema’l-a‘māl bi’n-niyāt hadîşin it güvāh

148

Müfte‘ilün / Fâ‘ilün / Müfte‘ilün / Fâ‘ilün

1. Esdi serā’ir yeli koğdu Hudānıñ güli
 Eyledi ħande dili oldu gül-istān zemīn
2. Tarfetü’l-‘ayn içre bağ sökdü ufukdan şafağ
 Raĥmeti itdi sebağ söyledi Cibrīl Emīn
3. Mağfired-i Ĥağ ‘ayān şübhesiz oldu beyān
 Varını elden koyan yārine oldu qarīn
4. Şems-i ħağīkat toğup ‘āleme raĥmet olup
 Ümmetini toplayup itdi şefā‘at hemīn
5. Tutdu Hudā buyruğun virdi ħaber tıyduğun
 Sen de aña uyduğun işte bu ħabl-i metīn
6. Ėayrı yola gitmeye bir kulu incitmeye
 Böyle olan kimseye cāy ola ĥuld-i berīn

7. Halka-i zikre girüp andaki zevki sürüp
Evc-i ‘alāya irüp olagör anda mekân
8. Bir kulu ki seve Hâk eyler anıñ yüzün aq
Vâki‘ olur mu firâk çünki o merd-i güzîn
9. Bulmağa oddan emân kıaddini eyler kemân
Düşmen-i dînden hemân özünü eyler kemîn
10. Nefsini elde yidüp bāb-ı emāna gidüp
‘Âkıbetin fikr idüp olmada kalbi hazîn
11. Hâkka bütün bağla bel düşmeniñe virme el
Şâhidiñi al da gel reh-ber ola saña dîn
12. Pey-rev ola i‘tiyād saña gerek ‘adl ü dād
Eyle kavî i‘tikād gāyet ol anda raşîn
13. Hâceti eyler kazā luḫfuna kılar sezā
Bil ki bunu ey Rızā sāye-i dîn-i mübîn

149

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

1. Evliyā ser-tācı Hâkķıñ Hâzret-i Yūnus gibi
Yār edilmişler içinde bir velî zî-şanı var
2. Maḫzen-i esrārıdır ol merd-i ‘âşık Tañrınıñ
Hem felekde hem melekde yeryüzünde şanı var
3. Cümle esrār-ı ilāhî anda cem‘ olmuş yaķın
Her tekellüm itdiği sözleriniñ biñ cānı var

4. Hîç hevâdan söylemez ol sulţân-ı hayl-etkıyâ
Her ne kim söyler anıñ elbetde bir bürhânı var
5. Oldu ol nūr-ı mücessem tã'ir-i 'Ankâyyeş
Bezm-i lâhûta anıñ her ânda biñ seyrânı var
6. Yüzü aķ hem ķalbi pāk olduĝuna Şek yok anıñ
Sırr-ı hıķmetden elinde Rabbiniñ fermânı var
7. Ol şabîb-i hâzıķa 'arz-ı maķabbet eyle kim
Her muķibb-i Őadıķınıñ derdine dermânı var
8. Derk idüp a'lâ maķâmın sür yüzün gel pâyine
Ėazret-i Aķmed gibi baķ bir ulu cîrânı var
9. Eyleyen aña tevessül buldu 'âlî himmetin
Derĝeh-i hâķinde anıñ devr ider devrânı var
10. Ey Rızâ ol rûtbe 'âŐıķdır seniñ gibi aña
Bu cihânda niķe yüz biñ baķ anıñ ĝayrânı var

150

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün

1. Yaradılmışlara Ėaķdan Muĝammed Muştafâ geldi
Gelüp müŐrikler ĩmâna bu ĝalkķa pür vefâ geldi
2. Yıķup Őirk ķal'asın tevĥîd yüzün gösterdi ekvâna
Bu 'âlem zulmet içdigin cihâna bir Şafâ geldi
3. Ŧutup destin inâbet eyleyen aŐĝâb u yârânı
Cemâle 'âŐıķ-ı Őadıķ olanlar bî-riyâ geldi

4. Huşuşa çār-yār Bū Bekr ‘Ömer ‘Osmān u hem Haydar
Bular İslāma maḥabbetle nücüm-ı pīşvā geldi
5. Daḥi evlād ü ensābı bu ümmet yārlıgın gördü
Bu uğurda viren başın şehīd-i Kerbelā geldi
6. Maḥabbet ma‘deni Zehrā girüp *āl-i ‘abā* içre
Denildi şānına ol gınceniñ ḥayrū’n-nisā geldi
7. Muḥibb-i ḥānedānım men tecellī olduğu demde
Şehā *āl-i ‘abā*dan bir bu cismime ridā geldi
8. Ne rütbe olduğun mağrūr güzelce añla iblīsiniñ
İtā‘at itmedi emre o raḥmetden cüdā geldi
9. O Qur‘ān-ı ‘azīmü’ş-şānı münzil Haḫ te‘ālādan
Bize iḥsān olan āyāt-ı raḥmet pür şifā geldi
10. Nizām ü intizām üzre ḫurup Bārī bu ekvānı
Şerī‘at cānib-i Haḫdan bize ḥoşca-resā geldi
11. Bulan ḥālāt-ı ‘aşḫ içre enīsin zār zār itmez
Ki zīrā üns-i billāhiñ şafāsından devā geldi
12. Beni dūş eylemişken bir ḥayāle leşker-i düşmen
Şarıldım bāb-ı Raḥmāna o cānibden rehā geldi
13. Cihān tılısmınıñ bendi çözülmüşdü şekāvetle
Hüdāyı gösterir yektā kitāb-ı muḫtedā geldi
14. Ḳoparup Ḳayberiñ ebvābını ḫal‘ itdi şavletle
Muḫaḫḫaḫ Tañrı arslanı Cenāb-ı Murtażā geldi

15. aren ilinde ‘aşk içre niçe yıllar arar iden
Üveysiñ şanını derk it o bir merd-i uda geldi
16. Nüfüz itdi bu cism-i na-tüvana adri aғыarıñ
Eritdi yağım içimde bağıñ addim dü-ta geldi
17. isabıñ bunda gör kim gel felaḥ u fevzi idrak it
İřiñi oma ferdaya begim artıķ mesa geldi
18. Göründü yariñ elafı toğup burc-ı melaḥatden
Gidüp zulmet leafetle yerine baķ şena geldi
19. İrince *irci’i* emri ḥazırlandım olup memnün
Ki zira semt-i canandan ulağıma şada geldi
20. Vişal-i yare irmek-çün şarik-ı müstaķım üzre
Müheyya ıl dil ü canıñ yürü vaķt-i feda geldi
21. Olup Feyyaz-ı Muḥlaķdan ‘inayet sırr-ı ḥikmetle
aranlıķ maḥv olup dilden mü’ebbed bir ziya geldi
22. Sema-yı ademiyette nice encüm olup bahir
Nesim-i sırr-ı vaḥdet baķ esüp bad-i heva geldi
23. Geçirme ḥazır ol bezm-i vişale fırsatı güş it
Nida itdi saña hatif didi *vaķt-i liķa geldi*
24. Resulüñ faķr ile faḥr itdigin tıyduķda ‘aşıqlar
Anıñ ‘aşkıyla bu dehre gelenler hep geda geldi
25. arim-i azret-i Barideki bezmiñ şafasına
Olanlar muḥḫali‘ nasuta ayyet dil-rüba geldi

---

150 / 18b şena: Bu sözcük metinde yanlış olarak س harfiyle yazılmıştır.

26. Kelām-ı Hakkı gūş idüp şifāt-ı zāta irdiler
Vücūdun maḥv idenlerden fenā gitdi beḳā geldi
27. Taharrī itmeyüp aḥvālını nā-merd olanlardan
Ledün zevḳin ger almazsa bu dünyāya hebā geldi
28. Tarīḳ-ı vuşlata yol birdir ammā kim muḥaḳḳaḳ bil
O yoluñ biri cehrīdir biri zıkr-i ḥafā geldi
29. Rızā eş‘arı kes artık yüzüñ tut ma‘neviyāta
Ki zīrā bunça sözlerden saña ğayrı ğmā geldi

151

1. dizeler: 5+5=10’lu, 2. dizeler: 6+5=11’li Hece Ölçüsü

1. ‘Aceb n’idelim kıra gidelim
Ta‘ām idelim fuḳarācasına
2. Seni bulayım ḥaber şorayım
Baḳup ṭurayım ‘urefācasına
3. Özimi bilem ḥareme girem
Demine irem üdebācasına
4. Gözüñü şaḳıñ edebiñ ṭaḳın
Olagör yaḳın zu‘afācasına
5. Baña baḳma ḥor oḳu yā Şabūr
Eli bağlı ṭur üserācasına
6. Anı özle sen dime sakın ben
Çıḳup aradan ğurebācasına

7. Dili al ele saña hoş gele
 uzuveş mele urafācasına
8. Olalım deli diyeler belī
 utalım eli rüfekācasına
9. Beni o begim ekeyim elim
 Dime dertliyim büdalācasına
10. Yapalım dügün ideler sökün
 ıralım kökün ‘ualācasına
11. Bunu eyle gel aña baqla bel
 Atalım temel ‘ulemācasına
12. Yiyelim aşı virelim başı
 Yapalım işi gıramācasına
13. Hū diyem hemān virile emān
 Ola tercemān süferācasına
14. Dile sen hemān ou her zamān
 Fera ola cān ümenācasına
15. Rızā baña ba yüzüñ ola a
 Yime gel ayaq huřemācasına

Müstef'ilün / Müstef'ilün

1

Ḥaḡ yolların aldım ḡaber
Yollar yamandır pek yaman
Yā Rab meded ḡıl el-amān
Yollar yamandır pek yaman

2

Yolda ḡalırsam n'ideyim
Bilmem ki ḡande gideyim
Deryā gibi cūṣ ideyim
Yollar yamandır pek yaman

3

Her işlerim bī-hūdedir
Ḥann eylerim Maḡmūdadır
Ḥāl-i dilim fersūdedir
Yollar yamandır pek yaman

4

Nefse muḡālif gitmedim
Ġāyātını derk itmedim
Ḥaḡḡa yarar iş itmedim
Yollar yamandır pek yaman

5

Feryādıma dād itmediñ
Bendiñden āzād itmediñ
Bir dem beni ṣād itmediñ
Yollar yamandır pek yaman

6

Cān-ı gönülden diñle baḡ
Ferdāda yüzüñ ola aḡ
İşbu sözüme tut kulaḡ
Yollar yamandır pek yaman

7

Eyleyegör ‘ahdiñ kaḡā
Her ne gelirse vir rızā
‘Aşka çevir yüzüñ Rızā
Yollar yamandır pek yaman

153

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

1

Muḡy-i dīniñ ‘ilmi deryādan yüce
Ḳaplamışdır ‘ālemi uçdan uca
Aña feryādım benim gündüz gice
Merḡabā yā şeyḡ-i ekber merḡabā

2

Merḡabā ey kıble-i ‘ilm-i ledün
İştiyāk artmaḡda saña gün-be-gün
Ehl-i diller saña ‘aşıḡdır bütün
Merḡabā yā şeyḡ-i ekber merḡabā

3

Nā-bedīd itdi seni ehl-i le’im
Düşdü ehl-i ‘aşka bir derd-i elīm
Ḳabriñi keşf eyledi Sulḡān Selīm
Merḡabā yā şeyḡ-i ekber merḡabā

153: S: 4a / der. , İÜ: -

153 / 1a: Metinde مى الد بينك yazılıdır. Sözcük vezin gereḡi *Muḡy-i dīniñ* şeklinde okunmuştur.

4

Z̄ātın lūf eyleyüp ol Müste‘ān
H̄azret-i Peygambere virdi nişān
Olduğūn-çün ol ḥabībe tercemān
Merḥabā yā şeyḥ-i ekber merḥabā

5

Her sözüñ bir dürr-i beyzādır seniñ
‘Aqlına şıgmadığından düşmeniñ
Şoñu bed-terdir saña ta‘n ideniñ
Merḥabā yā şeyḥ-i ekber merḥabā

6

Medfeniñde misk-i ‘anber-bī-behā
N’ola kim itsem ziyāret bir daha
Feyz-i luḫfuñdan beni itme cüdā
Merḥabā yā şeyḥ-i ekber merḥabā

7

Rūḥ-ı pākinden saña imdād ola
Ey Rızā ḳalbiñ meserretle ṭola
Himmetiyle zāt-ı H̄aḳḳa yol bula
Merḥabā yā şeyḥ-i ekber merḥabā

154

Mefâ‘lün / Mefâ‘lün / Mefâ‘lün / Mefâ‘lün

1. Saña gel bir ḥaber virem yüce ola aniñ şānı
Ṭarīḳ-ı Ḥalvetī pīri durur Yaḥyā-yı Şirvānī
2. Dil-i ‘āşıḳları silmiş süpürmüş ‘ālī-himmetdir
Göñül tahtında bir sulṭān durur Yaḥyā-yı Şirvānī

3. Kūdümüyla nice cānlar iderler aḥz-ı feyż el'ān
Kemāl-i menba'-ı 'irfān durur Yaḥyā-yı Şirvānī
4. Huşūşā vird-i Yaḥyā okuyan erlere bī-şek
Hudānīñ ulu iḥsānı durur Yaḥyā-yı Şirvānī
5. Semā'-ı sırr-ı tevḥīdi tıyuran ehl-i Ḥaḳḳa hep
Hidāyet mazḥarı bürhān durur Yaḥyā-yı Şirvānī
6. O rütbe eşḫıyādandır nazariyyūñ disem cā'iz
Mürüvvet ma'deni insān durur Yaḥya-yı Şirvānī
7. Anıñ işrine pey-rev ol Rızā sen anı reh-ber kııl
Recāsı ḥalka maḳbūldür Yaḥyā-yı Şirvānī

155

7'li Hece Ölçüsü

1

Evliyānıñ ser-tācı
'Abdü'l-Ḳādir Geylānī
Baḥr-ı vaḥdet emvācı
'Abdü'l-Ḳādir Geylānī

2

Nādir gelir dünyāya
Böyle āsümān-pāye
Ehl-i dillere sāye
'Abdü'l-Ḳādir Geylānī

3

Anıñ bülbülü ötdü
Tā āsümāna yitdi
Şavtı āfākı tutdu
'Abdü'l-Ḳādir Geylānī

4

Añla ḳudsī ḳuvveti
Maḥv ider hep kürbeti
Ḥāzır olsun himmeti
'Abdü'l-Ḳādir Geylānī

5

El-emān ey mihr-i māh
Olmada ḥālim tebāh
Rızāya it bir nigāh
'Abdü'l-Ḳādir Geylānī

156

Mef'ûlü / Mefâ'ilün

1

Esrār açılup bende
Maḥv oldu mihen tende
Oldum saña efgende
Yā Ḥāzret-i Mevlānā

2

Cān u cihāndan geçdim
Lāhūta ḳanad açdım
Ol semte ḳadar uçdum
Yā Ḥāzret-i Mevlānā

3

Nuṭṭuñ oḡunur dilde
Ḳalkar aradan perde
Dermān olur her derde
Yā Ḥazret-i Mevlānā

4

Nuṭṭ itdiñ ḥikāyātı
Bulmaḡ iḡün ġāyātı
Kim bile bu ḥālātı
Yā Ḥazret-i Mevlānā

5

Nāy-ı cismidir insāniñ
Mütercimi ‘irfāniñ
Söyler şeref ü şāniñ
Yā Ḥazret-i Mevlānā

6

Sevdikleriñi derdiñ
Üstüne ḡanad gerdiñ
Taḡdīs ide Ḥaḡ sırrıñ
Yā Ḥazret-i Mevlānā

7

Ḥaḡḡa niyāz eylerken
Bendeleriñ söylerken
Unutma Rızāyı sen
Yā Ḥazret-i Mevlānā

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

1. Açma rāzıñ şāhib-i ehl olmayan bī-gāneye
Söyle derdiñ her ne ise 'āşık-ı ferdāneye
2. Müstaķīm eṭvār olup kimseyle sen itme cedel
Dünyede bulmaķ dilersen böyle hulk-ı bī-bedel
3. Şaşırup rāh-ı şavābı 'ömrünü itme heder
Saña bundan başka olmaz bir naşihat mu'teber
4. Hāliñe bakup da hergiz 'aklıñı başıña al
Derk idüp encām-ı kāriñ fikriñi ma'nāya şal
5. Hātırıñ vehm ü hayāle olmaya kapılmasun
Nefs ü şeytān yoluñu şaşırmağa yol bulmasun
6. Hākķa tefvīz-i umūr it bundadır ancak necāt
Hākķıñ ihsānyla zīrā 'afv olunur seyyi'āt
7. Ye'se düşme aşlā bunda şābit ol yüri
Her neye me'mūr iseñ andan daħi kalma geri
8. Bunca ihsān u 'aṭāñıñ müjdesin virem size
Hāzret-i Aħmed Muħammed Muştafādandır bize
9. Ey Rızā çok it şalātı Hāzret-i Peygambere
Öyle bī-hüde geçirme vaķtıñi nā-ħaķ yere

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün

1

Dil-i 'âşıkı şeydâ kılan kendine ândır bu
 Tecellî eyleyen her bir nefesde ulu şandır bu
 Cemâlin görmek isterseñ gönül tahtında gel şâh ol
 Görenler gayrı ekvâmı muhakkağ bil nihândır bu

2

Gönül âyinesin şâf it gubâr-ı levş ile tutma
 Ezelde virdiğîñ 'ahdi bu âlâyişle unutma
 Hevâya nâzenîn 'ömrü virüp şağın hebâ itme
 Kişi itdigini elbet bulur günden 'ayândır bu

3

Olup derd ehline mahrem hemân bul derdiñe dermân
 Ayağın tozunu sürme çekesiñ gözüñe her ân
 Ger âzâd olmağ isterseñ bu külfetden de sen ey cân
 Varup Allâha yalvar gel mağâm-ı ilticâdır bu

4

Görüp bu keşret-i şe'ni şağın aldanma i'dâde
 Hudâ birliğidir el'ân hemân a'lâda ednâde
 Anıñ buyruğunu tut ki olasıñ emre âmâde
 Diledigin ider kıla cenâb-ı kibriyâdır bu

5

Vişâl-i yâre ger irmek dilerseñ varıñı mahv it
 Eger kesdirme yol ister iseñ 'aşkıñ yoluna git
 Rızâ bul birliği zevkiñ nihâyetsiz yoluna yit
 Muhammed Muştafâdan bir bize luğ u 'ağadır bu

159

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

1

Unudup leyl ü nehârim başladım feryâde ben
İhtiyârımla düşürdüm kendimi baĸ dâme ben
Oynadım Şîrîn ile bir dâma düşdüm âteşe
'Aşĸ huşuşunda çıkardım iki taş Ferhâde ben

2

Geçmişdi hâtırimdan böyle bir emr-i 'asîr
Ġamze-i tîri 'aqlım alup itdi esîr
Hâlimi taĸdîre hâcet ĸalmadı olmuş habîr
Sür'at ile seyr idüp varsam aña imdâde ben

3

Bu imiş hükm-i ĸader baĸ buña Loĸmân n'eylesün
Çâresi var ise anıñ bunda gelüp söylesün
Hâĸ te'alâ ey Rızâ dertliye dermân eylesün
Bu recâmı varayım 'arşa ideyim evtâde ben

160

Müstef'ilün / Müstef'ilün

1

ĸabrim benim cismim durur
Rızâ benim ismim durur
İnsân benim resmim durur
Bu beyligin nemdir benim

159: S: 9b / der. , İÜ: -

159 / 3c dertliye: Aslı derd olan sözcük şâir tarafından dert şeklinde Türkçeleştirilmiştir.

160: S: 10b / der. , İÜ: -

2

Münker Nekir eyler su'âl
Bunda gerekmez kı̄l ü kı̄âl
Nāsūtı sen şanma hayâl
'İrfân için demdir benim

3

Qabrinden herkes dirilir
Maşşer yerine sürölür
Anda hisâbı görölür
Her bir işim keder benim

4

Mîzân anıñ ardıncadır
Qıldan Şırâţ pek incedir
Qorku anı geçincedir
Bu bir girân gâmdır benim

5

Anıñ tahtındadır cahîm
İlerüsi dâr-ı Na'îm
İhsân ider Rabb-i Raĥîm
Bî-behâ neş'emdir benim

6

Cennet kıapusı açıla
Ehline rahmet şaçıla
Kevşer şarâbı içile
Allâhım Erĥamdır benim

7

Rızâ dîdârı görmege
Anıñ zevkını sürmege
Vişâl-i zâta irmege
Nihâyetsiz cemdir benim

161

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

1

Sırr-ı vaḥdet nebzesin gūş eyleyen gelsün berü
Vaşl-ı dil-dāra ezelde dūş olan gelsün berü
Āteş-i ‘aşqdan ḥaber-dār olmayanlar gelmesün
Ol şarāb-ı lā-yezālî nūş iden gelsün berü

2

Ten ğılāfından geçüp dil ḥānesin ma‘mūr iden
Tiz irer cānānına bu toğrıca yoldan giden
Nefsini arzularından çevirüp Ḥaḳḳa yiden
Bu mezāyāyı hemān mengūş iden gelsün berü

3

Şem‘-i ‘aşka nice yandı görsene pervāneyi
Eyle tevḥīd ile iḥyā bu dil-i vīrāneyi
Ey Rızā kāşāne-i zevke kırup mey-ḥāneyi
Cām-ı ‘aşkı nūş idüp ser-ḥōş olan gelsün berü

162

Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün

1. Ḥaberdār itme her bir nefsi şe‘n-i Ḥudā ‘abdin
Bunu idrāke sa‘y eyle odur insānlıġıñ şānı
2. Demiñ itme hebā ey dil yürü gezme beyābānda
Süveydā-yı fu‘ādında hem-ān-dem gözle cānānı
3. İrişir ‘āḳıbet bir gün olur her derdiñe dermān
Buña yok iştibāh ey cān uludur Ḥaḳḳıñ iḥsānı

161: S: 11b / der. , İÜ: -
162: S: 12a / der. , İÜ: -

4. Dil-i vîrânîni i‘mâr idegör vaqti fevt itme
Rızâ sen gözle ki Hâkdan irişe luṭf-ı Rabbânî
5. Saḳîmiñ müstaḳîmiñ bil hevāya olma gel meyyāl
Seni a‘lāya ref‘ eyler olursa ‘afv-ı Raḥmānî
6. O der-gāh-ı ‘alāya vuşul için idüp cehdi
İzinden izin ayırmaz bıraḳmaz ulu kârbânı
7. Rızâ sen bu sözü kendine di kendini derk eyle
Ki zîrâ yol bulunmaz bu ṭarîḳa virmeden cânı

163

Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün

1. Seḫâb-ı derd-i hicrânîñ ḥaḳîḳat şemsi nûrundan
O ānda maḥv olup gitdi nihâyet gelmemek üzere
2. Açıldı burc-ı bārū-yı maḥabbetde nice esrâr
Muḥaḳḳaḳ bil seni senden ḥaber-dâr eylemek üzere
3. Hevâ yil nâr u ṭopraḳdan yaratdı seni ol Ḥâlîḳ
Aña ṭapu idegör kim ölünce dönmemek üzere
4. Vücūduñ ḥakk idüp dilde ḳoma aḡyârı nefy eyle
Ḥudâyı şöyle tevḫîd it ikilik görmemek üzere
5. Olanlar nefsinî ‘ârif çekildi cümle ârzūdan
Bu erler şem‘-i tevḫîdi yaḳarlar sönmemek üzere
6. Şalât-ı dâ‘imi gel bul nefes şarf itme bî-hüde
‘Uhūduñ virdiḡiñ demden ile‘l-ân dönmemek üzere

7. Rızā sen kendini bil gel qarışma halkına Haqqıñ
Gice gündüz figān eyle ‘azm kıl gülmemek üzre

164

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

1. Yāver olmazsa eger tevfiq-i Haq bir ‘abdine
Neylesün bî-çāre kul yokdur elinde iktidār
2. Yüklenüp ‘özü ü günāhın ‘afvına sa’y eylesün
Kulluğa lāyık olan ‘arz eylemekdir iftiqār
3. Taht-ı teklīfe girüp gelmiş iken bu ‘āleme
Merhamet kıl ey birāder zahmeti it ihtiyār
4. Toğrı yoldan gitmek isterseñ hemān-dem ‘āşık ol
Dergeh-i Haqda bulam dirseñ revāc-ı i‘tibār
5. İstikāmet rāhını tut halkı incitme şaķın
Hüsn-i hulķı hā’iz ol ki olasıñ ‘ālī-tebār
6. Rūh-ı sulţānī serāyın bunda ma‘mūr eyleyen
Vāķıf-ı esrār olup ‘ālemde oldu bahtiyār
7. ‘Afv-ı ğufrān irişüp mesrūr olursuñ ey Rızā
Hāzır ol bezm-i vişāle luţfa kıl intizār

165

Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün

1. Esīr-i naķş olan gitmez tarīķ-ı müstaķīm üzre
Giriftār-ı hayāl olmaķ katı müşkil durur ey cān

164: S: 14a / der. , İÜ: -

164 / 6b bahtiyār: Metinde sözcüğün ilk harfi ب yazılmamıştır.

165: S: 15a / der. , İÜ: -

2. Gezüp fikr-i beyābānda şaşın ‘ömrüñ hebā itme
Nedāmet fā’ide itmez aşarsa da gözüñden kan
3. Tolaşık yollara şapmak degildir ‘ākiliñ kārı
Tegāfül itmesün bir ān anı aldatmaya şeytān
4. Hudāniñ iste tevfiğin refiğ itsün saña her dem
Kulun redd eylemez Allāh bu rütbe rahmet-i Raḥmān
5. Taḥammül ḥāricinde bir kula emr itmedi Bārī
Vesī’ teklīfini kayd eyledi bağ ol ‘azīmü’ş-şān
6. Haṭādan kimse kurtulmaz meger terk ide dünyāyı
‘Anāşırdan mürekkebdır budur ḥāşşıyyet-efşān
7. Rızā gel eyle istiğfār seni ‘afv eyleye Mevlā
Olur ise olur andan nihāyet derdiñe dermān

166

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

1. Eylesem derd-i derūnumdan saña bir nebze baḡş
Yāreler açılmada günden güne yok çāresi
2. Böyledir kânūn-ı Hağ insān için bilmek gerek
Her nefes şe’n-i ilāhīniñ kesilmez aresi
3. Bülbül-i gül-zār olanlar dem-be-dem feryād ider
Ḥüsn-i dī-dārīñ bütün olmuş durur āvāresi
4. Nefy olup cism-i keşīfiñ şıķleti taḥfif olur
Tāht-ı dilde āḫir-encām toğdu bir meh-pāresi

---

165 / 5b Vesī’: Sözcük metinde yanlış olarak uzun i’yi gösteren وسع olmaksızın yazılmıştır: وسع

165 / 7a seni: Sözcük metinde ard arda iki kez yazılmıştır.

166: S: 16a / der. , İÜ: -

5. Sırr-ı hikmetle pezîrâ-yı hitâm buldu bu gün
İrişüp Loqmân devâ kıldı oñuldu yâresi
6. Qalbi ‘âlî-himmet eyle qadrini bil hoşca tut
Çün nazâr-gâh-ı ilâhî oldu bu et pâresi
7. Ey Rızâ baħr-ı muħîtiñ vüs‘atin eyle kıyâs
Baħr-ı vâsi‘dir ki ilhâmıñ görünmez qaresi

167

Mefâ‘îlün / Mefâ‘îlün / Mefâ‘îlün / Mefâ‘îlün

1. Bu cânım nâr-ı firqatle yanar hîç bir şoran olmaz
Tek ü tenhâ olup qaldım gelen geçer qonan olmaz
2. Yolum düşdü beyâbâna gezerken anda bî-gâne
Bu emr-i müşkili şormağ için bir kes ‘ayân olmaz
3. Hudâniñ emr-i taqdîrin kimsene idemez tağyîr
Bu bir emr-i mu‘azzamdır buña qarşu turan olmaz
4. Dilâ hîç kimse meyl itmez nedir hâli bu dünyânıñ
Tarîk-ı müstaqîm üzre gidenlere uyan olmaz
5. Bıraqup râh-ı tevħîdi giderseñ nâbe-câ yola
Seni rüsvây ider soñra saña bir sâye-bân olmaz
6. Hazer kıl nefsi şūhuñdan ki zîrâ âli pek çoğdur
Nice hîle ider dostluğuna anıñ inan olmaz
7. Rızâ şâfî olup nuşı idesiñ kendine dâye
Egerçi biñ kelâm itseñ birisin hîç tıyan olmaz

168

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün

1. Saña 'aşık olan artık bakar mı ğayrı sevdāye
Unudup kendini bilmez aña 'aşkıñ olur vāye
2. Sivā kaydın siler dilden eşer kıalmaz bu fānīden
Geçüben şevk-i şādīden bırakır vaqt-i ferdāye
3. Hemān senden saña gider seniñle ünsiyet ider
Diğer sevgileri n'ider gider Firdevs-i a'lāye
4. Olan 'aşkına efgende saña ancak odur bende
Bulur seni yine sende 'aceb kalır mı bī-vāye
5. Gelir bir ān ider mesrūr göñül hānesini ma'mūr
İder mi Hāq anı mehcūr Faḥr-ı 'ālem olur sāye
6. Bu dünyāya nice geldi Ādem o Ādemliğin bildi
Aña yedi delik deldi müşābih oldu baḳ nāye
7. Rızā toğrı yola gel gir nihāyetsiz şafāya ir
Cenāb-ı Bārī birdir bir buña şek yok budur ğāye

169

Mef'ûlü / Mefâ'îlü / Mefâ'îlü / Fe'ûlün*

1. Ey dil yine zeyn oldu cihān buldu leṭāfet
Güller açılıp ḥānde ider bülbül ne zarāfet
2. Sünbül güle gül sünbüle eyledi ğayz
Başı egilüp lāleriñ açdı nihāyet

168: S: 18a / der. , İÜ: -

169: S: 19b / der. , İÜ: -

* Bu şiirde ilk beytin ikinci dizesi vezne uymamaktadır.

3. Zerrīn-şafā nergis ü şebboyu ele aldık
Her-cā'ī benefşe nazara virdi ḥalāvet
4. Ezhār-ı göñül ma'nen açup döndü bahāra
Bu şehir-i vücūd ehline bak geldi şetāret
5. 'Aşkıñ meyine kanmak için bir kâfile 'aşk
Seyrāna çıkup vaḥdet ilin itdi ziyāret
6. Züvvār-şafā ḥayretde iken kaynadı coşdu
Dost bülbülü ötdü yine kopdu kıyāmet
7. Bu rütbe Rızā sen bulagör böyle ma'ānī
Bāṭın ile zāhir yoluna eyle ri'āyet

170

Mefā'ılün / Mefā'ılün / Mefā'ılün / Mefā'ılün

1. Zamān geçdi 'aceb n' için begim devrāne gelmezsiñ
Unutduñ nükte-i şıdķı n' için cevlane gelmezsiñ
2. Maḥabbet bāğınıñ bülbülleri feryād ider bunda
O bezme iştirāk itmeklige seyrāne gelmezsiñ
3. Serāy-ı *lima* 'allāh ı ferāmüş eylediñ artık
Bu 'aşkıñ nārına yanmaķlığa pervāne gelmezsiñ
4. O deñlü derde düşmüşken devāsın bulmağa lā-büdd
Bu derdiñ çāresi için yine dermāne gelmezsiñ
5. Olurduķ her zamān hem-dem iderdik şöḥbet-i 'irfān
Unutduñ bizleri artık neden ihvāne gelmezsiñ

6. Çeküp eliñ halâ'ıķden merâmıñ 'uzlet itmek mi
Gelenler cümle gelmişdir niye dīvāne gelmezsıñ
7. Rızā 'aşķ rāhına sālİK olup cānāmı bulduñsa
Bu meclis meclis-i raħmet durur ğufrāne gelmezsıñ

171

Mefâ'ılün / Mefâ'ılün / Mefâ'ılün / Mefâ'ılün

1. Maķām-ı ğayrete ey dil varup dīvāne ol bir kez
Diyeler ğalk saña Mecnün bu deñlü eyle zıķru'llāh
2. O deñlü şāf idüp āyine-i ķalbi ğubārın sil
Görünsün rāh-ı maķşūduñ irişe saña 'avnu'llāh
3. Bulasıñ rāh-ı tevĥīdi tıyasıñ sırr-ı tefrīdi
Bu yolda mekr-i şeytāndan seni ğıfz eyleye Allāh
4. Şaķın biri iki ğörüp bıraķma rāh-ı tevĥīdi
Mürā'ı rā'i birdir bil anı şanma ki ğayru'llāh
5. Şaķīmi müstaķīmi Ħaķ irā'e eyledi ğalka
Anıñ-çün eyledi Peyğambere inzāl Kitābu'llāh
6. Ħaķāyık şehriniñ ehli teğāfül eylemez Ħaķdan
Dinir meydān-ı 'aşķ içre bulara baķ ricālu'llāh
7. Ħulaķ tıt bu söze pekçe işit gel itme istinkāf
Rızā dā'im rızā ğözle budur ancaķ murādu'llāh

Mefâ‘îlün / Mefâ‘îlün / Mefâ‘îlün / Mefâ‘îlün

1. Maḥabbet kenzini Ādem açup olmuş idi dil-şād
Hudā ta‘līm idüp esmā bi-küllī eyledi irşād
2. Çıķup cennetden ol Ādem didi *yā Rabbī yañıldım*
Nedāmet eyleyüp itdi *zalemnā* nuṭķunu irād
3. İdüp Ḥaķ ḥikmetin izhār çün Ādem geldi dünyāya
Tekeşşür eyleyüp maḥlūķ o ḥalkā oldu baķ ecdād
4. Bu ḥalkı Ḥālīķ-ı ‘ālem yaratdı bil nedir maķşad
‘İbādet eylemek içün buları eyledi icād
5. Dil-i ‘uşşāķı pervāne gibi şem‘a yaķup Mevlā
Vişāl-i yāre irmek-çün seḥerlerde ider feryād
6. Cemāl-i bā-kemāline iren kendisini bilmez
Dem-ā-dem nūr-ı enverle anıñ ‘aşķı olur müzdād
7. Etegiñ der-miyān idüp Rızā sen bu yola giridiñ
Geri ḳalma umūruñdan hemān-dem herçi-bād-ābād

Mef‘ûlü / Mefâ‘îlü / Mefâ‘îlü / Fe‘ûlün

1

Şāhā keremiñ bizlere mebzül be-ğāyet
Senden olur olursa yine ḳula ‘ināyet
Bārī saña şükr eylemede ‘āciz isek de
Senden olur olursa yine ḳula ‘ināyet

172: S: 22b / der. , İÜ: -
173: S: 23b / der. , İÜ: -

2

Yā Rab bizi nefsimiziñ āline yaqma
Bu bī-çäreleri luḡf-ıla hüsrānda biraqma
Nār-ı caḡīmiñde bizi āteşe yaqma
Senden olur olursa yine qula ‘ināyet

3

‘İşyānımıza baqma bizim ‘afv it ilāhī
Günden güne qullarıñ artmaqda günāhı
Mu‘terifiz cürmümüzü eyleriz āhı
Senden olur olursa yine qula ‘ināyet

4

Eṭrāfımızı düşmen alup eyledi maḡşūr
Senden dil-i nā-şādımızı itmede mehcūr
Kār etmez aña her ne qadar olsa da menfūr
Senden olur olursa yine qula ‘ināyet

5

Feyyāz-ı Ḥudā bizlere luḡf eyleye dā’im
Olmaqda Rızā eşyā daḡi baq Ḥaqla qā’im
Ey Ḥāliq-ı yektā sañā bu vird-i zebānım
Senden olur olursa yine qula ‘ināyet

174

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

1

Elvedā‘ olmak için aḡbābıma yārānıma
‘Arz u teblīḡ eyleyüp benden selām it ey şabā
Fātiḡa baḡışlasunlar ḡaqların itsün ḡelāl
Cümleten ‘aşıqlara benden selām it ey şabā

2

Gelmişim cānān ilinden yine aña ‘azm-i rāh
Eylemek-çün almışım dünyāda vāfir hārc-ı rāh
Allāha ıřmarladım cümle umūrum itmeme āh
Hāşılı ahyālara benden selām it ey şabā

3

Bir zamān bu ‘ālem-i nāsūtı seyrān eyledim
Göz yumup açınca devrān geçdi n’etdim n’eyledim
Bir nice ‘aşıklara derd-i derūnum söyledim
Ol mürüvvetlülere benden selām it ey şabā

4

Cān u dilden tut yüzüñ dergāha sen
Ey Rızā ‘afv-ı ilāhīden ümidiñ kesme sen
Ol Resūlūñ irişince ravza-i pākine sen
Hāk-i pāye sür yüzüñ benden selām it ey şabā

175

Müstef’ilün / Müstef’ilün / Müstef’ilün / Müstef’ilün

1. Cānım fedā olsun saña ‘afv it beni yā Rabbenā
İşim gücüm sehv ü hāṭā ‘afv it beni yā Rabbenā
2. Bakma benim ‘işyānıma bī-gāne şokma yanıma
Kıydım isem de cānıma ‘afv it beni yā Rabbenā
3. Raḥmet iderseñ bir kula anıñ işi āsān ola
Yā Hāk diyüp girdim yola ‘afv it beni yā Rabbenā
4. Zēnbim daḥi çok el-emān cümlesini maḥv it hemān
Hīç kalmaya şekk ü gümān ‘afv it beni yā Rabbenā

5. Firkat oduna yakma gel bağlamışım ben saña bel
Şubh u mesâ budur emel ‘afv it beni yâ Rabbenâ
6. Bildir baña kendi özüm toğrı ola her bir sözüm
Dergâhıña tutdum yüzüm ‘afv it beni yâ Rabbeña
7. İşim ola rāh-ı şavāb olmaz ise hālim harāb
Şorar iseñ yokdur cevāb ‘afv it beni yâ Rabbenâ
8. Tamuda yanarsa benim hālim yaman olur benim
Tākāt getirmez bedenim ‘afv it beni yâ Rabbenâ
9. Hāl-i perīşānıma bak rāhıñda yürüye ayak
Yakdı beni hāl-i firāk ‘afv it beni yâ Rabbenâ
10. Raħmet ider Hağ kullara gönderir toğrı yollara
Eyle ‘aṭā gönüllere ‘afv it beni yâ Rabbenâ
11. Eyle Rızā Hađka niyāz elbet anı maħzūn komaz
Çok söyledim durdur biraz ‘afv it beni yâ Rabbenâ

176

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

1. ‘Azm-i rāh it ey gönül gezme beyābānda yeter
Cism içinde cānı bul āvārelik ğayrı yeter
2. Kendini bil kendini bul kendine gel şāhib ol
Kendini bilmek için ‘irfān saña yokluk yeter
3. Hağ te‘ālā varlığından seni icād eyledi
Var olan Hağdır yine bak kula bu bürhān yeter

4. Varı var iden yine varlıktır gel varı bil
Benliği hakk eyle ki ol varı bilmeklik yeter
5. Cān kulağıñla işit bu sırrı ifşā eyleme
Ol haqıkatden saña remz ü beşāretler yeter
6. Bundan istidlāl olunur göz ikidir görgü bir
Bir görünen iki olmaz tahta bir sulţān yeter
7. Ey Rızā insāna yakışmaz bu efkār-ı ğarīb
Vaḥdet üzre cümle halkı rü'yet itmeklik yeter

177

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

1

Ger dilerseñ her işiñ ola tamām
Saña diyem mu'teber baq bir kelām
İştirāk eyler buña hep hāşş u 'ām
Enbiyā ervāhına olsun selām

2

Çün selām bāb-ı diliñ miftāhıdır
Enbiyā cümle mürüvvet kânıdır
Anlarıñ redd itmemeklik şānıdır
Enbiyā ervāhına olsun selām

3

Bā-ḥuşuş ol Ḥazret-i Peyğambere
Hem sipeh-sālār-ı sulţān servere
Biñ şalāt olsun şāh-ı envere
Enbiyā ervāhına olsun selām

Yârlığına Hâk bizi bağışlasun
 Hemm ü ğamdan daħi zerre qalmasun
 Ey Rızâ senden Şikâyet olmasun
 Enbiyâ ervâhına olsun selâm

178

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

1. Tâ ezelden hâzır oldu meclis-i Őahbâ-yı ‘aşq
 Ol ecelden düşdü râh-ı dillere sevdâ-yı ‘aşq
2. ÂŐinâlık ‘âleminden berq urup sermâyesin
 Sırr-ı hikmetle hüküm-fermâ olur da‘vâ-yı ‘aşq
3. Hıbb-ı zâtından irişdi ‘âlem-i ervâha bu
 Zevk-i rûhânîyeden cüş eyledi deryâ-yı ‘aşq
4. Cism ü cân içre maħâbbet bezmini müzdâd idüp
 Terbiye itmekdedir ‘âşıklar lâla-yı ‘aşq
5. Taht-ı sulţân-ı rûhu itmege tezyîn için
 Nesc olup destgâh-ı Hâkda zînet-i kâlâ-yı ‘aşq
6. Vâdî-i vahdet serâyında göründü Şems-i tâb
 Sâye Şaldı ehl-i diller üstüne bâlâ-yı ‘aşq
7. Ey Rızâ gel ‘aşqa pey-rev ol hemân-dem zevkle
 Eylesün ihyâ seni her ân u Şân ahlâ-yı ‘aşq

178: S: 30a / der. , İÜ: -

178 / 6b ehl: Bu sözcük metinde yanlış olarak ard arda iki kez yazılmıştır.

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

1. Nüş idüp 'aşkıñ şarābın bu gönül hayrān olur
Sırr-ı vaḥdet içilüp 'aşıklara seyrān olur
2. Kāplamışken perde-i zūlmet vücūduñ şehriñi
Ṭālī'-i şems-i ḥaḳīḳatle ulu meydān olur
3. Ğonçe-i bāğ-ı edeb baş gösterüp biñ nāzla
Bülbül-i dildāra karşı bir gül-i ḥandān olur
4. Bu yanan şem' iñ ziyāsıyla görüp ifnāsını
Öz vücūdun bilmege bu ba'ış-ı 'irfān olur
5. Ḥaḳla kā'imdir eşyā aña mir'āt olup Ḥaḳ
Kendi nefsin görmeyenler nā'il-i ḡufrān olur
6. Ṭoğrı yoldan taşra çıkmaz zıkr-i Ḥaḳda her nefes
'Āşık-ı şādık olan vā-beste-i fermān olur
7. Ehl-i derdiñ derdine maḥrem olam dirseñ eger
Dertli ol ki ey Rızā derd derdiñe dermān olur

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

1. Sāğar-ı Bezm-i *Elest* i nüş idüp bī-hüş olan
Tā ki ma'sūḳun bulunca iftirāḳın istemez
2. Terk idüp şūrı nihāyet ma'neviyyātı bulan
Nefret eyler fānī dünyā i'tibārın istemez

179: S: 31a / der. , İÜ: -

180: S: 32a / der. , İÜ: -

3. Cennet-i vicdāna dāh̄il oluben zevķin bulan
Böyle a‘lā bir maķāmdan infikākın istemez
4. Seyf-i terbiye çalup nefse dem-ā-dem darb iden
Kendi başına bırakup ihtilālin istemez
5. Bu Rızā dār-ı fenāda irmek ister dostuna
Andan artık ‘ālem içre i‘tibārın istemez

181

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

1. Her tecellīde Hudā nūr-ı cemālin gösterir
Ān-be-ān ‘āşıqlara rüy-ı kemālin gösterir
2. Yaradılmış cümle eşyā zātına mir’āt olup
Her birinde nice esrār-ı vişālin gösterir
3. Āyine içre görür her kim ki kendisin şandır
Anı idrāk eylemez zıll u hayālin gösterir
4. Şems-i tābından göründü mäh-tāb alup ziyā
Baķ karanlık gicede vech-i hilālin gösterir
5. Şūr olunca müsta‘id uçmağa baķ encām-ı kār
Bilmez ol kim kendiniñ hāl-i zevālin gösterir
6. Virdigi ‘ahde vefā itmek gerekdir ādeme
‘Ālem-i ‘uķbāda bu hüzn ü melālin gösterir
7. Ey Rızā rāh-ı şavābı tutmağa sa‘y eyle kim
Böyle olursa eger Hāķ i‘tidālin gösterir

182

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

1. Secdegâh-ı beyt-i ma‘mûru tavâf itmekdedir
Dil serâyında kuruldu bir ulu dîvân-ı ‘aşk
2. İtmede eṭvâr-ı seb‘a ḥacc-ı ekber remzini
Bu mezâyâdan murâd ancak olur peymân-ı ‘aşk
3. *Men ‘aref* dersin okurlar mekteb-i ‘irfânda
Terbiye eyler dem-â-dem ḥ’âce-i ‘irfân-ı ‘aşk
4. Meclis-i vâdî-i ḥayret kurulup ezvâk-ı Ḥaḳ
Her zamân eyler tesellî neş’e-i yârân-ı ‘aşk
5. Bârgâh-ı şehri dil-i güzârân eṭrâfını
Nice bir ṭoldurdu baḳ çevremizi cîrân-ı ‘aşk
6. Ḥayli dem bî-vâye ḳalmışdıḳ gerekmezdi bize
Ḳuş bile uçmazdı şimdi oldu bir seyrân-ı ‘aşk
7. Ey Rızâ gördüñ ise cānânı bunda çekme ḡam
Şād u ḥurrem eyledi bil seni bu zî-şân-ı ‘aşk

183

Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün

1. Serâ’irden olan âgâh gelir meydân-ı ‘uşşâḳe
Keser cānından ümîdin düşer ḡayrı bu sevdâye
2. Ḥaḳîḳat şemsi toḡduḳda zevâlin istemez bir ân
Göz ayırmaz ḡurûbundan toḡunca vaḳt-i ferdâye

182: S: 34a / der. , İÜ: -
183: S: 35a / der. , İÜ: -

3. O deñlü irtifâ‘ eyler dil-i ‘uşşâk-ı lâhûta
İrince semt-i lâhûta ‘aceb qalır mı bî-vāye
4. Açar esrâr-ı vaḥdetden şaçar deryâ-yı vaḥdetden
Olur maḥşerde baḳ aña Muḥammed Muştafâ sāye
5. İderse bir qula iḥsân anıñ a‘lâ olur şanı
‘İnāyet bābınıñ fetḫi hemān aña olur dāye
6. Eger kendini bildiñse alırsıñ kāmıñı elbet
Bu bir emr-i muḳarrerdir saña şeksiz olur gāye
7. Rızâ sen üns-i billâhı bulasıñ ‘avn-ı Ḥaḳ birle
Derün içre eger gerçek qazandıñ ise sermāye

184

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

1. ‘Andelib-i bâğ-ı vaḥdetdir Resül-i kibriyâ
‘Āleme bir baḫr-ı raḫmetdir Resül-i kibriyâ
2. Yüzü şuyu ḫürmetine yaradılmışdır cihân
Ḳullara bir ulu devletdir Resül-i kibriyâ
3. Enbiyâ ser-tâcı itmişdir anı Rabbü’l-felaḳ
Zātına mir’ât-ı Ḥaḳ oldu Resül-i kibriyâ
4. Kendi nūrundan yaratdı zātını maḫbûb idüp
Minber-i Maḫmûda çıḳdı ol Resül-i kibriyâ
5. Zātını itdi *le‘amrük* ile talḫîf zāt-ı Ḥaḳ
Oldu *levlāk* iñ şehenşâhı Resül-i kibriyâ

6. Hem şifât-ı zât olup ‘âlem aña oldu şifât
Enbiyâ ser-çeşmesi oldu Resûl-i kibriyâ
7. Ey Rızâ eyle şalât ile selâmı her nefes
Eyleye saña şefâ‘at ol Resûl-i kibriyâ

185

Mefâ‘îlün / Mefâ‘îlün / Mefâ‘îlün / Mefâ‘îlün

1. Hudâ buyruğunu tutmak gerekdir ehl-i İmâne
Şalât-ı farz-ı mevķütü edâ itmekdir her câne
2. Seher vaķtinde erkenden sürüp aġyârını dilden
Gözünüñ yaşını seyl it var ol der-gâh-ı Sübhâne
3. Maħabbet baħrine bir kez talup ‘işyânıñı maħv it
Yüzüñ aķlıġ-ıla zîrâ varasıñ bâb-ı Raħmâne
4. Bulasıñ rûh-ı sulţanı bilesiñ mekr-i şeyţanı
Fedâ itmeklige cânı hemân gel gir bu meydâne
5. Hülâşa eyle eţvârıñ yine müncer olur ģâlîñ
Özüne uydurup ķâlîñ ri‘âyet eyle cîrâne
6. Hisâbıñ gör ne itdiñse ţarîķ-ı ġayra gitdiñse
Eger ġâyâta yitdiñse yapagör anda kâşâne
7. Rızâ sen çün bunu böyle eger bildiñ iseñ söyle
Hemân Haķķa niyâz eyle seni sevķ ide ġufrâne

185: S: 37a / der. , İÜ: -

185 / 5a eţvârîñ: Sözcük metinde اطورك şeklinde yazılmıştır.

Mesnevî

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

1. Salṭanat küllî seniñdir yâ ilāhe'l-'ālemîn
Kullarıñ geldi huzūra elleri bađlı hemîn
2. 'Arz iderler 'aczeni bel bağlayup elṭāfiña
Ėarḫ idüp anları maẓhar eyle gel in'āmıña
3. 'Afv idüp 'iŝyānımız bu kullara kıl raḥmeti
Ol ḫabîbiñ Muŝtafāniñ yüzü şuyu ḫürmeti
4. Yüz ḫarasıyla bizi maḫşerde rüsvāy eyleme
Bizi mesrūr eyle tā kim varılınca ol deme
5. Kıl Na'îmiñden müyesser vech-i zātın görmegi
Kullarıñ 'aşkıñla ister bu ŝafāyı sürmegi
6. Yoldaş it îmānımız āḫir nefesde yâ ilāh
Ol Muḫammed Muŝtafāyı bizlere eyle penāh
7. Koma ḫüsrānda du'āmızı ḫabül it yâ Kerîm
Eyle imdād ola dil-ŝād ehl-i îmān yâ Raḫîm
8. Olmaz ise ger 'aṭā senden renc olur ḫālimiz
Saña ma'lūmdur ilāhî bu saḫîm aḫvālimiz
9. Bu Rızāyı yārlıĝa 'afv [it] ŝuçun ey pādiŝāh
Ey 'Afüvv ü ey Ėafūr u ey Raḫîm ü ey ilāh

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün

1. Bütün 'âşıkları hayrân iden vech-i niķābıñdır
Düşürüp hep bu sevdāya 'ale'l-ıtlāk cenābıñdır
2. Beni sevin didiñ her-bār arada ķalmasun perde
Ne yārdır ne ki aġyār var görinen hep sıfātıñdır
3. Bu varı var iden seniñ düşüren 'aşķıña seniñ
daġi güzel kelāmıñdır
4. Didin ki sev beni sevdim sevince artırup virdim
Bunu ġaķķa'l-yaķın bildim bu bir ulu ġiķābıñdır
5. Ezelde 'ahdimi virdim 'anāşır bezmine irdim
Ṭarīķ-ı 'aşķıña girdim okuduġum kitābıñdır
6. Girince ġalķa-i zikre ķalarım bir uzun fikre
Beni celb eyleyen şükre seniñ güzel kemālıñdır
7. İlāhī bu Rızāyı it iletüp ķapuña perkit
Anı luķf ile ma'zūr tut seniñ bu yüce şānıñdır

187: S: 39a / der. , İÜ: -

187 / 3b: Şâir bu dizenin ilk tef'ilesini atlamış ve hiç yazmamıştır.

4. NESRE ÇEVİRİ

Bu Dîvân; kusurlu fakir, ayakların toprağı, Efendi, Hacı, Halvetî, Şa‘bânî, Mûsikî-i Hümâyûn Hocası Hasan Rızâ’nındır.

Rahmân ve Rahîm olan Allah’ın adıyla

1

1. Sonsuzluk ülkesinin yolcuları Allah’ın huzurunu bekleyerek gider(ler). (Onun) kendi parlaklığının gerçek dostları sürekli Allah’ı tekleyerek gider(ler).
2. O, can içinde canından geçerek birlik şarabını içer. Sıfâttan (Allah’ın) zâtına göçer, zevk edip eğlenerek gider.
3. Dost ülkesinin gülleri, bülbülleri (onu) tekler. Bütün yolları kolay olur; serbesttir, doğru(ca) gider(ler).
4. Canı alıp cana satar, dertlilere dermân olur. Canı sevgiliye (ulaşmak için) can atar, can elçisini bekleyerek gider.
5. Allah’ın adını (kendine) dua edinir. (Onun) nefsi mutmainne (makamına doğru) gider. Ahlâk bakımından aslı (olan) yokluğa gider, görünüşte çok ağlayarak gider.
6. Varlık şehrini seyredip (onda) nice hikmetler görür. Sultâna yüz sürüp sevinerek söyler, gider.
7. Aşkın ilinde yiğide pehlivan koçtuk; yürür, gider. Bazen açık, bazen gizli senden seni söyleyerek gider.
8. Allah’ı bilenler bildiler, buraya onun için geldiler. Kamişa delikler deldiler, bütün sırları söyleyerek gider.

9. Şahit şahitlik etti, yanlış ve doğruyu söyledi. Ne ettiğini, ne eylediğini bilmem; (ama) doğruyu ortaya çıkarıp gider.
10. Ezel şarabından içen, dine bağlılık soyundan giden, mana ve gönül âlemi yollarını kat eden (kişi) durumlarını arayıp gider.
11. Sevgiyle beslenir, Hz. Muhammed'den ayrılmaz. Allah'ın emri (onun) sürekli işi(dir), buyruğunu tutarak gider.
12. Gerçek âyetler ona yakışır. Perdeyi kaldır öyle bak. Sarhoşluğu bırak; kervan yol aldı, gider.
13. Vaktini böyle hoş geçirme, eğlence kadehini iç. Durma, Allah yoluna koş; elçi yol aldı, gider.
14. Ezelden söz veren (ve) sözün tersine giden sensin. Ey gül bedenli! Bunu etme, böyle eden gitti gider.
15. Senin yanlışın ben demen(dir). Bu şekilde hata yapman(dır). Söylediğin yanlış değil, senden sana doğru gider.
16. Gönlüm, olgun sözünde Allah'ı anar. Temiz (bir) yürek sana yeter. (O) Mevlâ'sına doğru gider.
17. Bütün varlığını yağma eder, darlığını genişletir. Dostluğunu kanıtlayınca artık kendini bilerek gider.
18. Tavır ve hareketlerini araştırır, ışıklarını inceler. Sırlarını anlarsa durmaksızın sürüp gider (takip eder).

19. Hayat suyunu içtiği için, karanlık ve ışığını seçer. O caddeden gelir geçer, çarşı pazar(a) bakmadan gider.
20. Şâhın yolunu bulan hem (de) bulmaya istekli olan, içi dışı sevgili ile dolan hesabını görerek gider.
21. Her işini burada gören, sevgiliye ulaşma makamına eren, içerden içeri giren (kişi) düşmanını sürüp gider.
22. İlmi onun arkasından gider, (o) isteğini onda bulur. Sevgilinin güzelliğini görür (de) hayran olur, durmaz gider.
23. Nefsi ona oyun etmez; (çünkü) o nefsine boyun vermez (yenilmez). Bütün huylarını arındırır, (Allah'ın) rızâsını bulup gider.
24. *Nefsini bilen Rabb'ini bilir, men 'aref* den dersini alır. Yabancılar gider, her zaman dost kalır. Dostuna dost olup gider.
25. Dost(un) yüzünü görmek ve kendini (ona) ulaştırmak için sözünü doğrultur, durmaksızın onu söyleyerek gider.
26. İster şâh, ister yoksul olsun, sevdiğine canlarını feda etmekten çekinmezler. Allah'ın emri böyledir; çünkü can kuşu ha uçtu ha uçacak durumdadır.
27. Tellal olur, kendini satar. (Bunu) gören herkes canını atar. Alıcılar ardı ardına sıralanmış, birbirini tutarak gider(ler).
28. O, canını pazara çıkarır. (Allah'ın) emriyle alır satar (Bu), bütün dertlerine dermân bulan bir Allah pazarı olur, gider.
29. Canına kıyan yolda ilerledi, herkese *evet* dedi. Artık kurtulamaz, doğrulukla yolu tuttu, gider.

30. Görünüşü bırakıp ahlâkı bul, kendini unut (ve) aşkla dol. Hayret makamına var, yol(un) düzelsin. (Ondan) sakın sapma; (çünkü) doğruca gider.
31. Allah'ın sırlarının (sana) ulaşması için sınırları bırak, uzak durma, işlerini görmeye bak. (O sırlar), bilenleri aldı gider.
32. Yalnızlık köşesine çekilen yücelik bulur. Sen (onun) böyle kalacağını sanma. En sonunda güler (ve) istediğini bularak gider.
33. Sana son sözüm budur: Kendini ona teslim edip sakın senden yana bakma. (Çünkü o) seni senden aldı, gider.
34. Gözünün yaşını kesme (ve) din kardeşini incitme. Rızâ bu yolda başını kavgalara soktu gider.

2

Kural

1. Kur'ân, Hz. Peygamber ile geldi. Bak (onda) ne güzel işaretler (var). Bu anlamı, başkası değil, yüz dört kitap topladı.
2. Bununla beraber; o âlemlere rahmet olarak gönderilen Hz. Muhammed, şefâat etmek için geldi. Cebrâil (gökten) inip (*Allah tek(dir)*) dedi, başka bir şey değil.
3. O sığınak, Allah'ın zâtî sıfâtlarıdır. Sıfât, onun için yüce (bir) makamdır. (Bütün) herkes yoksul (iken) onun sıfâtı pâdişâhtan başka bir şey değildir.
4. *Gerçek mühür ona yakışır*, dedi. (Bu sözün) muhatabı o sultândı. Ümmetlerini şirkten temizleyen Allah'ın sevgilisinden başkası değildir.

5. (Allah onu) kendine; kutsal, parlak ışığına ayna edindi. Halk (ayağının) toprağına nasıl düşmesin? (Peygamber) onun aynasından başkası değil.
6. (Ey) son devir peygamberi! İnsanlar ve cinler senin sıfâtlarını sayar. (Senin ayağının tozuna) yüz sürenler kurtulur. Kul(lar) başkasına değil; kendine aittir.
7. Bize Allah'ın birliği ile geldi, (söz) incilerini deldi (ki onları) dizsin. Gören bir göz için bildirmesinden başka bir şeye gerek yok.
8. Kur'ân odur, Furkân odur, Allah'ın âyetlerinin hepsi budur. Doğrusunu istersen Allah'ın kendisinden başkası değil.
9. (Allah), kendini isimleri ile bilmesi için (Peygamber'e) isimlerini öğretip (onu) kendinden başkası olmayan doğru bir yola yöneltti.
10. Âdem'e elbisesini kaftan (olarak) veren, Allah'ın birliğine ulaştıran, şeytanı cennetten çıkararak (Allah) sevgilisinden başkası değil.
11. Âdem'den Havvâ'nın doğması, Havvâ'dan (da) Âdem'in olması, (onun) melekten üstün bulunması Allah'ın sırrından başka bir şey değil.
12. Tekliğini kanıtlayan, mana ve gönül âlemi yolundan giden (ve) bütün ümmetleri peşinden götüren Hz. Muhammed'den başkası değil.
13. Ümmetine boyun veren, âl-i abâ içine giren, şu yüksek şerefe eren (onun) kutlu başından başkası değil.
14. İnsan(lar) ve melek(ler) (ona) âşıktır, bütün dilekler onda biter. (Dört) unsur ve dokuz felek ondan başkasının emri altında değil.

15. (Allah peygamberlik mesleğini) mühürledi, sona erdirdi (ve) onunla tamamladı. (Hiç) sesi (ve) işareti olmayan o söz, söylediğinden başkası değil.
16. Sana senden yakın (olan) Allah'ın kendisinden başkası değil. (Bunu) gözünle görmüş gibi kesin bir şekilde (bil). Sakın sen (ondan) başkası var sanma.
17. Peygamber can içinde candır. Sana tüm anlatacağım budur. Onu bil; canlı ruhtur, gerçekten başka bir şey değil.
18. *Ev-ednâ* sırrına ulaşan (odur). Bütün can ve beden onundur. Sen özünden ayrılmı, başka bir şey deme; (çünkü) başkası değil.
19. Sen bu yola gir (de) hastalıkların hikmetle arınsın. Her zaman istediğini bulacak (olan) yine senden başkası değil.
20. (Allah'ın) beğendiği Âdemoğlu'dur. Bu (görüş) her şeyin üstündedir. Sen ben diyen, kendinden başkasını aramayan serseridir.
21. Evvel, Âhir, Zâhir (ve) Bâtın olan odur. Var olan her şey odur. Bundan başka bir şey söyleme.
22. Âdem, bugün elbisesini giydi, (sevgiliye) kavuşmak için düğün etti. Benliğinin göğünü kırdı. Kıran da (yine) kendinden başkası değil.
23. Gidişin dördüncüye yetişti; (ama) yedinciye hem (de) on ikinciye ulaşmak gereklidir. Gel çalış, başka bir şey değil.
24. Yaşım otuz bire ulaştı. Başım kavgalara karıştı. (Ey) kardeşim! Doğrusunu bil hemen, ondan başkası değil.
25. (Ey) Rızâ! Artık *başkası* dediğini sil (ve) aradan çık, başka bir şey değil. Bunu sen böyle bil (de) bu gönül parlansın.

3

1. Hz. Âdem ile Havvâ'nın cennetten çıktığını (duyup da) sakın onlarda küçük bir günah ve kötülük olduğunu sanma.
2. Allah'ın isimleri bilgisinde hikmetin ne olduğunu bilmiyorsan insanlık potasından geçip bilgilen.
3. Gel, irfan hocasından *men 'aref* dersini oku. Karanlık ve ışığı ayırt et de diken ve eşek (arasındaki fark) bilinsin.
4. Akıl ile ilmin, şüpheyile anlayışın macerasını öğrenmek için varlık ülkesine gir; onları ayırt et, derleyip topla.
5. Nefsini tanıyanlar Rabb'ini açıkça bildi. Ey oğul! Bak, saygıdeğer Peygamber ne(ye) işaret ediyor, (onu) bil.
6. Eğer sen bu yolda taze hayat bulmak istersen Resûl'ün aile ve çocuklarına canını teslim et.
7. Allah, Kur'ân'da *emrolunduğun gibi dosdoğru ol* buyurdu. Allah'ın (bu) emrine uy da can ve baş kurtulsun.
8. Hareketler şehrinin izlemeye çalış; böylece Allah çalışmanı kabul eder, her işin onda biter.
9. (Allah) *Doğrusu, onlar yeni bir yaratılıştan şüphe içindelerdir* buyurdu. İrfânın varsa bu işareti Hz. Muhammed bildirir.
10. Var olan (yalnızca) Allah'tır. Sakın ondan başkası (için) vardır deme. Dünyada (üzerinde) Allah'tan eser olmayan bir şey var mıdır?

11. Ey kardeş! Sen, seni (kendini) bilmek istersen benliğini bırak; (çünkü) benliğinden geçmeyince başını taşlar ezer.
12. Boş söz söyleme; gel, Allah'ın birliği ile özünü bil. Ondan (Allah'tan) başka (bir şey) söyleme de perişan olmayasın.
13. Eğer Allah'ın rızâsına ulaşmak istersen (onun) yardımını ara. Dışarıda gezme, yürü git, sende üzüntü kalmasın.
14. Ey Rızâ! Eğer bu parlak aynayı görmek istersen senden sana bak, sende gör yeterli.

4

1

Sevenlerin hâlini sorarsan (onlar) nefsinin Allah'a teslim eder, (öylece) giderler. Eğer onlardaki zevki istersen (onlar) nefsinin Allah'a teslim eder, (öylece) giderler.

2

Bu erler zikir dairesine girerler. (Zikrin verdiği) zevki tadınca (Allah'ı) tevhit ederler. Bu coşkudan başkasını ne yapınlar, ne etsinler? Nefsinin Allah'a teslim eder, (öylece) giderler.

3

Kur'an'ı doğrulukla okurlar. (Allah'ın) halkına Tanrı selâmını verirler. Hz. Muhammed yemeğini yiyip nefsinin Allah'a teslim eder, (öylece) giderler.

4

Bunlar tecelliden (aldıkları) tesellileri açığa çıkarmazlar, söylemezler. Bu, Allah'ın bir sırrıdır, dile gelmez. (Onlar) nefisini Allah'a teslim eder, (öylece) giderler.

5

Allah sevgilisine canlar fedadır. (Onun) iyilik kapısında herkes yoksuldu. (O), bütün dertlere şifâ(dır), devânın ta kendisidir. (Onlar) nefisini Allah'a teslim eder, (öylece) giderler.

6

Bunlar sözünde doğrulukla dururlar; gafil değildirler, uyanıktırlar. Nefislerini arayıp bir hu bulurlar. (Onlar) nefisini Allah'a teslim eder, (öylece) giderler.

7

Rabb'lerinin sunduğu şarabı içerler. Yedi denizin hepsini geçerler. Birlik ülkesinin (yolunu) tutup sürekli (oraya) uçarlar. Nefisini Allah'a teslim eder, (öylece) giderler.

8

Bunların bütün sözleri canlıdır; özünü bulmuş (ve) yanlışsızdır. Davranışlarını (kontrol etmeyi) bilen (kişi) ne söylese yerli yerince söyler. (Onlar) nefisini Allah'a teslim eder, (öylece) giderler.

9

Onlar bu dünyada nefislerini tanırlar. Bunları bilmeyen(leri) akılsız görürler. 'Aref den derslerini okur, (derslerini) alırlar. Nefisini Allah'a teslim eder, (öylece) giderler.

10

Bunlar (Hz. Muhammed'in) şefâatine erişirler, (bunu) bil! Gönül bunları sevmek zorunda kalır. Bakılacak yere dokunma, sakın! (Onlar) nefsini Allah'a teslim eder, (öylece) giderler.

11

Bunlar, sonraki hayatı kavrayan (bir) mâdendir. Bunları sevmeyen gafil (ve) alçaktır. Bunlar Peygamber'in beğendiği velî(ler)dir. Nefsini Allah'a teslim eder, (öylece) giderler.

12

Dünya büyüünün bağı tutarlar. Dünyanın varlığını cana satarlar. Gönül(lerin)den başka (şeylere olan) bağları hep atarlar. Nefsini Allah'a teslim eder, (öylece) giderler.

13

Hz. Ali bunların rehberidir. Onlara uyan hidâyet bulur. (Ey) Rızâ! Sana son sözüm budur: (Onlar) nefsini Allah'a teslim eder, (öylece) giderler.

5

1. Ey Hüseyin! (Sen) peygamberler şâhının sırlarını saklıyorsun. Gerçek güneşinin doğduğu yer(sin), ışık dolusun, ey Hüseyin!
2. Cebrâîl, (senin) kutsal özün hürmetine *Emîn* unvanını aldı. Sen Hz. Ali'nin ışıklı ay'ısın, ey Hüseyin!

3. Seni sevmek bütün müminlerin üstüne farz oldu. İman edenlere her zaman iyilik dolusun, ey Hüseyin!
4. Deden Muhammed Mustafa (bütün) dünyayı gölgesi altına aldı. Sen de Allah'ın aynasına (bir) parıldamasın, ey Hüseyin!
5. Kazaya ve belaya sabredip her zaman rızâ gösterdin. Sen bu yüzden Kerbelâ şehidisin, ey Hüseyin!
6. Hz. Muhammed bağının gl bahçesisin. Makamında evliyaların imamısın, ey Hüseyin!
7. Ayağının toprağı âşıklar için srmedir. Kimsesiz ve bayağı (insanlara) her zaman vefalısın, ey Hüseyin!
8. *Yabancıyım* diyerek eşiğine gelenlere şefkatli olduğun için, onlara rahatlığın ta kendisisin, ey Hüseyin!
9. Gönül dilinden anlayan kimselerin hepsi senin hastalarındır. Onların derdine dermân ve şifâsın, ey Hüseyin!
10. Sen, o cömertlik şâhının sultânı olduğun için Müslümanlar uğruna canını feda ettin, ey Hüseyin!
11. *Örtü altındakilerin* başı sensin, Allah'ın sırları sendedir. Sen (bu) aileyi sevenler için bir rneksin, ey Hüseyin!
12. Rızâ beğenilmiş kul olmak için (sana) sığınır. İyilik kapına geldim, (sen) zenginsin, ey Hüseyin!

6

1. Allah bize yol(u) gösterdi. Kul buna râzı olmalı. Edep ve usul budur. Gönül kapısını bekle.
2. Hemen aynaya bak. Zan ve şüphe kalmasın Her sabah bağışlanmayı dile. Gönül kapısını bekle.
3. Can gözü ile bak (da) gerçek (bir) tecelli olsun. Teklik mumunu yak (ve) gönül kapısını bekle.
4. Sakın aklına uyma, fikrine yakın olma. Bütün silahlarını takın (ve) gönül kapısını bekle.
5. Canına eziyet etme. Şerefine noksanlık getirme. Artık (bunu) yanına bırakma. Gönül kapısını bekle.
6. Allah'ın emri böyledir: (Ona) doğrulukla seslen. Ondan hiç ayrılma (ve) gönül kapısını bekle.
7. Bildiğini elden bırak. Sevgiliye kavuşmaya bak. Sakın (ondan) uzak olma. Gönül kapısını bekle.
8. Gül bahçesinin bülbülü öter. Zevki akla ulaşır. Bütün işler onda biter. Gönül kapısını bekle.
9. Dersini Allah'tan alıp feyiz nüktesini bularak beğenilmiş kul ol (ve) gönül kapısını bekle.
10. Epey zamandır gözüm özümü görmek ister. Canım, bu sözümü dinle: Gönül kapısını bekle.

11. Ona âşıkısan gel, bana kulak ver. Sana yalvarıyorum: Gönül kapısını bekle.
12. Can ülkesine ulaşmak, durumunu bildirmek, tanığı dinletmek için gönül kapısını bekle.
13. (Onun) sırrına sırdaş olayım, sürekli aşkla dolayım, Allah'ı bulayım dersin gönül kapısını bekle.
14. (Bu) yola giren kişi eninde sonunda (sevdiğine) kavuşur. Böyle kulu Allah sever. Gönül kapısını bekle.
15. Burada işini sağlam yap, yüzün ak olsun. İşte kuzum! Zaman geldi. Gönül kapısını bekle.
16. Özünü anlamak için sözünü doğrult. Dost(un) yüzünü görmek için gönül kapısını bekle.
17. Artık sana müjdelere (olsun)! Bak, neler neler oldu... Gözler aydın olur. Gönül kapısını bekle.
18. (Ey) Rızâ! *Örtü altındakilere* uygun ne yaptığını bil! (Onlara) kul olmak için de gönül kapısını bekle.

7

Müstezâd

1. Gizlice giderken gönül himmetini bulmaya çalış. Gözyaşı döküp dua et, dileğın kabul olsun.

2. Kalp gözünü aç, can kulağını tut, (öyle) dinle. Allah Allah diyerek inle. Durumu orta yere koyup hesabını yap, kötüsünü ayrı (yere) koy.
3. Git, kendine Allah'ın beğenip istediğini al. İşini sağlam yap. Bil ki Allah, Allah için Allah diyeni sever. Şu merhamete bak!
4. Her akşam ve sabah (onun) buyruğunu tut, (bundan) geri durma (ve) asla hikmetini sorma. Dışarıda olan o dedikoduları ne yapacaksın? (Sen) duruma bak duruma.
5. Gel, zevkini ara. Sakın şüphe ve hayale sapma. İçinde bulunduğun zamana dikkatle bak. İşlerini yarına bırakıp (da) karıştırma. İş, görmekle biter.
6. Aşk ateşine yanmaya bak; (çünkü) zevk ondadır. Özlem büyüklükle gelir. Bu çokluğu bırak (da) teklük ülkesini hazırla. Senin için kimya odur.
7. Allah yolunda caddeleri sakın şaşırma da canın kurtulsun. Zorluk varsa kalbine gir (ve) cevabı(nı) iste. (Sorun) doğrulukla çözülsün.
8. Can içine giren istediğine güzelce ulaşır. (Bunu) gel, unutma. Varlık ülkesinin askerlerini adaletle hoş tut. Bu nefsinin korkut.

9. *O Allah benden razı olur mu?* dersin onun emirlerini tutman (ve) yasaklarını atman şartıyla vallahi (senden) hoşnut olur.
10. Bu derece (Allah'ın) kulluğuna ulaşanlar hep kurtuldu. Allah sevgilisi (Hz. Muhammed) ümmetine şefâat etti (ve) suç(lar) affedildi.
11. Allah onu âlemlere rahmet (olarak) gönderdi. (Böylece) hiç zahmet kalmadı. Eğer (ona) ümmet isen izinden git, yolunu şaşırma; bir şeye (de) karışma.
12. (O) parlak aynaya bakıp ne kadar yüksek (bir) anlamı (olduğunu) anla. Peygamber (bir) hadisinde *Nefsini bilen Rabb'ini bilir* buyurdu.
13. Bak! Doğrusu nefisini bilen Rabb'ini bilir. Bunun böyle olduğu kesindir. Nefsini yanlış anlama sakın. (O) hû der, bunu bil. (Böylece) gönül rahat olsun.
14. İşleri (Allah'a) bırak, düşünceye sarılma. (Allah) ne ederse (etsin) darılma. Allah kullarının ihtiyacını sürekli görüyor. Halkın ayakta kalması Allah'a bağlıdır.

15. Eğer Őerefin nede olduğunu ortaya çıkarmak istersen hâla eskisi gibi. Ey can!
Bu böyleyken ben demen nerede? Gözünden kan akıt.
16. Allah'ın yardımını yoldaş yaptığı kul, koruyanını buldu. Kürsüdeki vaiz
(demek) istediğimi sana öğüt versin. Sende de ağız var.
17. Eğer bir kimsede ahmaklık yok ve ilim çoksa (o kişi) insan olur. Allah bize
akıl ve fikir verdi. (Bunun için) Őkredelim (ve) zikri artıralım.
18. Bildiklerini terk etmeye bak; (nk) âdet böyledir. Gel, pişmanlık ekme.
Nefis askerine yücelik kılıcını yükle (ve) güzelliği seyret.
19. Vücut Şehri yıkılsa ne olur? Bunda (hiç) tehlike yok, faydası (ise) pek çok.
Gönül Şehrini canlandırmaya bak, ululuk ondadır. Bak, gör ne lezzet(li).
20. Mademki (onun) Allah'ın evi olduğuna kalben inandın; (bu), uykudan
uyandın (demektir). Yolu ruha açıldı. (Onda) Allah'ın frmesi var. Sır onda
açıktır.

21. Sırrı dahi sır etmeye bak. Gel Allah'a ulaş. O, söze güç verir. Söyleyen dahi gizli sırrı söyleyecek. Onda(ki) zevki gör.
22. Onun özelliklerini saymada bütün diller susar; ama bu çok zor (bir) bilmece(dir). Onun anlamını açacak olan ne (büyük) aşk olur yahu. Bu da kolay değil(dir).
23. Allah'a sürekli dua et (de) bu perde kalksın (ve) derde dermân olsun. Acaba bu insan denilen (varlık) hareketlerinin nerde olduğunu bilmez mi? (Hareketlerini) sen de ara, sen de.
24. Hizmeti hemen doğrulukla (yap), eksik bırakma. Kendini ateşe (atıp) yakma. Bu tarlada ekmeye bak. Sonra (ektiklerin) biçilsin, sağlam olanları seçilsin.
25. (Ey) Rızâ! Senin için tarla cisim, tohumu sevgi, mahsulü (ise) Hz. Muhammed oldu. Sen, (Peygamber'in) evladına (ve) onun yolundan gidenlere selâm et, (böylece) sözü bitir.

8

Mevlûdiye

1. O gerçek güneşi, bu gece birlik burcundan doğdu. Tecellinin ışığı bu gece bütün dünyayı kapladı.

2. Bütün varlık şehri göründü, açıkça ortaya çıktı. Ağaçlar, dağlar (ve) taşlar bu gece secde etti.
3. Hz. Muhammed, Allah'ın birliğinden cisimlenmiş(tir). Bu gece *Allah'la beraberdir* tahtına çıktı.
4. Âdem kalmadı. Melekler: *Bu geceyi şereflendiren peygamberliğin şâhlar şâhıdır* diye seslendiler.
5. Allah gizli hazinesini açığa çıkardı. Bu gece (her türlü) lütuf, iyilik ve bağışlamanın olduğu gecedir.
6. *Levlâk* (unvanı) ile kâinat halkının yaratılışına sebeptir. Bu gece âlemlere rahmet olan Hz. Muhammed'in geldiği gecedir.
7. Kutsal özü *Elest* Meclisi'nin gizlerinin kaynağıdır. Bu gece ilim sahiplerinin 'arefden aldığı (bir) sırdır.
8. *Ahd ü misakın kalu belâsı* dahi bundadır. Bu gece, *ev-edna* sırrının makamından hediye dir.
9. Kendisi, ortaya çıktığında hemen *ümmeti* dedi. Allah (da ona): *Bu gece hepsini sana bağışladım* dedi.
10. Ey Rızâ! Burada (günahların yüzünden) üzülme; çünkü sen ona ümmetsin. Bu cemaatin günahkârı bu gece afla şereflenir.

1300 Cevher

9

1. Sevgi denizi coşup (herkesi kendisine) hayran etti. Tecellinin sırları damlayı okyanus yaptı.

2. Aslını en güzel şekilde gizledi. Allah, bu imkân âlemini gözlere gösterdi.
3. Bütün zerrelere baksan, belirlediğini gösterir. Allah'ın ışıkları, belirsiz olan Allah'a işaret eder.
4. Sen eğer anlamı bulayım dersen gönül içine gir. O anlamların anlamı dahi Allah'ın şahitliği(dir).
5. Rahman adıyla bedenindeki kalbini belirlemiş. Yüce ruh ve insan ruhu hepsi Allah'ın bir sırrı(dır).
6. Vicdanın zevkinden bir parça haberin olsaydı can kulağınla duyardın: Allah'tan başka (ilah) yoktur.
7. Dünyadan yüz çeviren kişideki dindarlık ve takva sahibindeki takva nedir? Âşığın aşkı her zaman (vardır). Allah'ı anan kişinin zikri hû(dur).
8. Nefsin hâlleri, nefsini tanımak isteyen için insanın yeniden yaratılmasıdır. Allah'ı isteyen için hidâyet sürekli Allah'ı düşünmedir.
9. Kendini kendi bilir (ancak). Bunda hiç şüphe yoktur. Sen (bunu) böyle bil. Birlik konusunda zikreden ve (de) zikri edilen o(dur).
10. Ey kardeş! Zamanını başka (şeylere) harcama. Sonra mesul olursun. Zaman bu zamandır. Zamanını bil. Sana Allah'ın yardımını yeterlidir.
11. Kulluğa yakışan budur: Emre itaat (edeceksin). Başka (bir şey) yok(tur). İşlediğin iyilik ve kötülükler yerini bulur. Bu, Allah'ın adaleti(dir).
12. (Ey) Rızâ! (O), Allah'ın sevgili kulu oldu. Bu sözle demek istediğim sadece (şudur): Söyleten o, söyleyen o, dillerde söylenen o(dur).

10

1

Tek emirden huzur doğar. En gizli sırdan nesiller meydana gelir. Her sene bu ümmete farz-ı ayın olur. Oruç ayı Allah'ın davetiyle gelir, her sabah ve akşam herkesi diriltir.

2

Oruç tutanların çoğunda güzel hâl(ler) olduğu için kutsal sır kaynayıp coşar. Zevkin tadına varanlar can(ını) verip sevgiliyi alırlar. Oruç ayı bu tecelliyle gelir, her sabah ve akşam herkesi diriltir.

3

Oruçlunun nefsinin huyunu kutsar, sevgisini dört dost ile beşler, ilim ve irfan meşrebini öğretir. Oruç ayı kutsal (bir) sırla gelir, her sabah ve akşam herkesi diriltir.

4

Oruç, birlik sırrıyla ayakta durur. Bu meziyetlere eren (kişi) (gerçek) oruçlu olur. Fıtr (sadakası) ve teravih (namazı) ile sürekli meşgul olur. Oruç ayı Hz. Muhammed kokusuyla gelir, her sabah ve akşam herkesi diriltir.

Bütün eşyada tecelli ederek ayakta durur. Secde, Kadir gecesine kıvam oldu. Şahitler Hz. Muhammed'in sırrıyla tamamlandı. Oruç ayı böyle (bir) şahitle gelir, her sabah ve akşam herkesi diriltir.

Allah nazla *ol* dediği için ruhlar sırrına secde etti. Ey Rızâ! (Senin) bu sözün kadre delildir. Oruç ayı en büyük Kadir'le (beraber) gelir, her sabah ve akşam herkesi diriltir.

Yazmanın Sonunda Hacı Bektâş-ı Velî'nin (Allah yüce sırrını mübârek eylesin) Menkıbeleri Kitabının Târîhi

1. (Ey) velî! Yazmasına yardım et; çünkü başladım. Bu, ne yüksek velîliktir; gözümün yaşı akardı.
2. Bunlar, Allah'a ulaşırlar. Olgunluk onlardadır. Onlar, istedikleri zaman tek (bir) bakışla taşı eritirler.
3. Ben, aşî böylesine çok şekerden tatlı (ve hiç) bıkkınlık gelmeyen evliyânın ayağının toprağı olayım.
4. Olgun bir insan olmak istersen doğru yola teslim ol. Bir adam bu yola baş koymadan kendini bilmez.
5. (Kitabın) bitiş târîhini Rızâ gibi cevherle yazsam ne olur? Şükrolsun, Hacı Bektâş-ı Velî'nin menkıbeleri tamamlandı. 1289

Müstezâd

1. (Ey) gönül! Gel ağla. Ağla, gözünün yaşını silme de sen seni bilme. İşlediklerini ortaya koy, rica kapısına var. Hem (de) cana kıymalı.
2. Gönül gözünü aşk içinde açıp kendini bir (kez) gör. Gönül kavuşmasına ulaş. Canından uzak olma, yokluk meclisine gitme; gel, sen bunu etme!
3. Sakın bu fırsatı kaçıрма, sonra ararsın; fakat bulamazsın. Bu renklere aldanma, bil ki (bunun) sonu seraptır, durumun çok kötüdür.
4. Eğer gönlünde aşk varsa (onu) sakla; be şaşkın, açığa vurma! Âşıkların işi gücü sevgiliye kavuşma olur, gözünden kan akıt.
5. Acı çektikçe onu kendine zevk edinir, o anlamları anlar. Eğer doğruyu dinlersen çabuk adam olursun, Allah'ı bilirsin.

6. Birliği bul, çokluğu bırak, bu ahlâkı terk et; halkı kötüleme. Bu varlık ülkesini seyret, (onun) hikmetini gör; neşesini bul (ve zevkini) sür.
7. Can ülkesine göç etmeye bak, şüphede kalma. Ne varsa onda(dır). Allah'ın takdiri böyle der, iftira etme; insan yapandır.
8. O Allah, kuluna ne isterse verir. Ona dua et. Kim Allah'ın kapısına toprak (gibi alçakgönüllü) olarak varırsa o, cehenneme girmez.
9. Vallahi, iyi işler yapana söz verdi. Allah sözünden caymaz. (Sana) emrolduğu gibi hemen itaat et, kul için ibadet budur.
10. Allah yardım etmeyince kul acaba ne yapar? Yol eğriye sapar. Allah kullarını doğru yola iletti, bu (bir) başlangıç oldu.
11. Kendi kendini ateşe düşüren kimsenin yüzü kara olur. Durumuna bakanın işleri bitti, güzelce bir iş yaptı.

12. Gel, işlediklerini akşam olduğunda hesap et; kitaba kaydet. Baktın ki kötülük işlemişsin, ondan tövbe et; (o kötülük) senden ayrılısın.
13. Yüzünü Resûl'ün o feyiz kapısının toprağına sür de (istediğın) kabul olsun. O merhameti ve şefkati çok (Peygamber) isteyene yardım eder.
14. Çalış, yardım kapısı sana o an açılısın; son derece sabırlı ol. Endişeyi bırak, her işi sahibine ver; bu ışığı kaybetme.
15. Allah, rızâsına teslim olanı çok sever, (bunu) bil. Gönlün pasını sil. Nefsi ele al, (ona) kılıcı salla ki o kendini bulsun; bulandı durulsun.
16. Yedi davranışı tekrar ettiğinde (onu) döv, ona eziyet çektir. Böylece gönül rahatını bulsun, huzura ersin. Din nedir, bak (da) anla.
17. Allah, insanları ve cinleri ilim (öğrenmeleri) için yarattı; Allah'ın sırlarına ait manevî ilmi öğren. Hiç boş şey yok, ne varsa yerli yerinde, birinde (bile) fazlalık yok.
18. Allah, bir şeyi icat ettiğinde ona soru sorulmaz. Bunu düşün (ve) bul. Can ülkesine göç, canını sevgiline bağışla da maksadına ulaş.

19. Ey ay (yüzlü)! O şehrin kapısı (tasavvuftaki) zevkin tadına varanlara açık(tır). Allah nimetinden verir. (Ey) kardeş! Âlemde ne varsa insan onun özüdür; dağ taş ona uyar.
20. Allah onu yarattı (ve): *En güzel şekil* dedi. *Bir dal, bir elif, (bir) mim.* Şekli bırak, ahlâkı bil; onda ne (çok) anlam var. Böyle güzel olur.
21. Sakın kimseyi ayıplama ki bulaşık olmayasın. Gel, âşık ol; âşık (ol). (Başkası için) ne söylersen hepsini nefsinde bulursun, (sonra) çok pişman olursun.
22. Dertli olup yaralarının merhemini bul, insan için yol budur. Yaran, çok zikir (etmek)le iyileşir. (Bundan sonra) sürekli âlemler keşfolur.
23. Dünyada Peygamber'i canı gibi seven yolunu doğrulttu. Gel, başka yerde kurtuluş arama; (çünkü) hiç bulamazsın, memnun (da) olamazsın.
24. Allah, bizim hepimizi sevgilisine bağışladı. Ciğeri(ni) aşkla yak. (Hz. Muhammed'in) ümmetinin değeri ve şerefi yüksek olur, yükselir.
25. Hem o değeri yüce (kişiyi) âleme peygamber gönderdi, göğsü(nü) açtı. *Levlâk* unvanı ile gönderilmesi perdeyi kaldırdı, yüce kapıyı açtı.

26. Bak, gerçekler şehrine açık bir cadde oldu, doğru yola ulaştırdı. O şâhı bulunca süratle gidip doğruca yol alalım.

27. Alçak dünyayı, geçici cihanı arkana al, ağzını zikre aç. (Ey) Rızâ! Şükürünü et; (çünkü) Allah sana değer verdi.

Târîhi budur: 1300 Cevher

13

Münâcât

1. Bu çaresiz (ve) kimsesiz ümmetin derdinle âh eder. Ey Allah'ın Resûlü! (Senin) âdetin merhametli olmaktır, yardım et!
2. Aşkına yanmak isteyen zavallı bir serseriyim. Canımı senin yolunda fedâ etsem bir şey mi?
3. Allah, (seni) *levlâk* unvanı ile şereflendirdi. Şefkatin olmasaydı iki âlem yaratılmazdı.
4. Rızâ, küçültme kipiyle küçücük bir kuldur. Yâ Muhammed Mustafa! Sen onun suçunu bağışla.

Hû Düstûru

1. Ey gönül! Canını sevgiline bağışlamaya bak. Hikmeti vücut ülkende bul (da) usta ol.
2. Halka baksan (görürsün); her biri bir iştedir. Hepsi Allah'ı arar; (ama) onu âşıklar bulmuş.
3. Halka kötü gözle bakma, velî ol. Allah böyle kulu sever; sakın gafiller(den) olma.
4. Özünü bil! Sen nesin? Ya (da) kime âşkınsın? Cahiller sonra âh ederek pişman olur.
5. Sevenlerde ezelden gelen bir şevk vardır: Allah sevgilisinin neşesi. Onu ârifler (Allah'ın velî kulları) bilmiş.
6. Bu gönül askerine yumuşaklıkla teselli ver. Nefsinin aksine git ki sâdıklar(dan) olasın.
7. Dışarıdan içeri gir (de) orada ne var göresin. Olgun insanlar böyle demiş: Vaktini boşa geçirme.
8. Allah'ı tanı, Allah'ı bil. Başka bir şey isteme. Peygamber'in yolunu tutup zarar görenler(den) olma.
9. Allah'ın yardımıyla Hakk'ın sırları keşfolsun. Yardımla şereflezip daha ziyan görmeyesin.

10. Burada hesabını gören korku ve üzüntüden uzak(tır). Şüphesiz Firdevs cenneti onun durağıdır.
11. Gel, kurtuluşa erenlerden olmaya çalış. Nefis ve isteklerine uyanların hepsi hain(dir).
12. Âşıklar istediğine kavuşur. Anlamın kıyası budur: Açlar ekmeği bulur.
13. Adaletli şahit, olgun bir mümin olup kalp mumunu yakan kişidir. (Bu şekilde) Allah şüphesiz ortaya çıkar.
14. Allah, Hz. Âdem'i (diğer) yaratılmışlardan daha şerefli kıldı. Sendeki sırlara bak! Akıllılar düşünür.
15. Peygamber'in sözünü tutmak kurtuluştur. Çünkü bütün cihanın kendisiyle övündüğü o Peygamber, fakirlikle övündü.
16. Sen dünyanın güzelliklerine sevgiyle bakma. Âhiretteki yüceliğe gel; cennetler orada hazır(dır).
17. Çaresiz âşıklar kendilerini yok edip sonsuzluk ülkesini buldular; (gerçek) zikredenler onlardı.
18. Allah'ın sırlarının bekçisi Hz. Muhammed'dir. O, ümmetini ister. (Bunu) böyle bil(in), ey istekliler!
19. Allah'a bin kere şükrolsun (ki) biz ona bağışlanmışız. Ey salıklar! Toplanın, (onun) ayağına yüz sürelim.
20. Allah'ı seven Allah için varını (yoğunu) yok etsin. Başka sevgi kalmasın, söz sona ersin.

21. (Ey) Rızâ! Seni Allah'a ısmarladım. (Allah seni) haşre kadar cömertliği(nden gelen) affıyla mutlu etsin.

15

1. Can bülbülünün sesi işitildi; çünkü bahar mevsimi geldi. Bütün o lâle bahçesi hû hû feryatlarıyla doldu.
2. Gönül epey bir zamandır aşka susamıştı. Birlik kadehi sunuldu (da) mutlu oldu.
3. Âşıklar Meclisi, irfan sâkîsi tarafından sıra sıra dizilmiştir. Gül bahçesinin eğlencesi sevgi kokusuyla (herkesi) büyüler.
4. Allah'ın sırları Hz. Muhammed'den vicdan elçisiyle her zaman hediye verilir.
5. Merhamet güneşi insanlık burcundan doğduğu zaman, iyilik belli olunca üzüntü ve gam yok oldu.
6. Kışın şiddetinden (dolayı) kalbimiz üzüntülüydü. Sultânın ruhu yetişti, bütün üzüntü kaçtı.
7. Aşk sultânı bu varlık iklimine girip bozguncuları sürgün etti ve dağıttı.
8. Bütün gönül adamları topluluğu orada yer aldı. Eskimişti, şereflendi ve değer kazandı.
9. İrfan birlik yerinin fermânına bugün Allah'ın parlak tuğrası çekilip (oraya) yerleşti.

10. Âşıklar büyük bayramla sevindi; çünkü düşmanları altı yönden utandırdı.
11. Bak, âşıklar şu an zikirle neşelendiler. Onlar bilginin son noktasına ulaştılar, mutlu oldular.
12. Bu geçici ülkenin kesinlikle yok olacağını bildikleri için onu terk edip sonsuzluğu tercih ettiler.
13. Adını ve şerefini bugün ortaklık sayfasından sildiler. Tükenmez hazineyi bulmuşken fakirlik göründü.
14. Nefislerini Allah aşkı ile kutsadılar. Bu ışık ve ateşin ne olduğu bilgi ve güçle keşf oldu.
15. Yalnız o zaman, Allah'ın emriyle yapanlar durur. *Ben sen* sözleriyle konuşmaya cesaret etmezler.
16. Onlar şüphesiz müminlerin en kusursuzu oldukları halde Allah'tan sakınırlar (ve) özür dilerler.
17. Kalp evinde zikir mumunu yakan (kişi) sağlam malı aldı, sattı; hiç zarar görmedi.
18. Canını saygıyla hoş tut da ahabın yolu ve dört dostun gidişi nasıldır bilesin.
19. Darı tanesinden mükâfat bekleme; (çünkü) onun (verdiği) zevk sıkıntısıdır, hem iltifatı diken(dir), diken.
20. Varlık ülkesine gir, bir zaman gez. Gözünün yaşını silme, gezdikçe inleyerek ağla.

21. Ey Rızâ! Allah'ın sevgilisi Hz. Muhammed'e yüzünü sür. Suçunu itiraf et; gel, yüz bin (kere) Allah'a yalvar.

16

1

Allah'ı seven halkın sırrının ne olduğunu bilir. Halkı bilen Allah'ı bulur; (bunu) bil, ey can! Burada, gelen gider. Bu konuda hiç şüphe edilmez. Acaba insan kalır mı?

2

Bu dünyanın eziyetlerinden usanmaz, (yaptığı) hatayı boşlamaz, Allah'tan utanmaz. Ölüm geldiğinde (bile) gafletten uyanmaz. Unutkanlık bu derece âlemi kapladı.

3

Kendinden aşağı rütbede olan insanlara eziyet eder. (Hatır) gönül bilmez, vefalı insanları kırar. Gizli sırların hikmetini duyamaz. Bu dünya insanlarına baksan şeref budur.

4

Dünyanın varlığını kendilerinin sanırlar. Hayal, gölge ve kuruntular (içinde) kalırlar. Âhireti verip dünyayı alırlar; (bunun) dertlerine dermân olacağını sanırlar.

5

Diline baksan güzel sözleri var; (ancak) nefesine dokunsan acı (bir) özü var(dır).

Diğer hayvan (lar) gibi iki gözü var. Onun içi dışı şeytanla dopdolu(dur).

6

Gönül adamlarını görür; (onları) kınar, zevke alır. (Görünüşte) ona *Baba, yardım et!* der. Nasıl oldu? Bu ümmet ne yaptı? Bilmiyorum. Hemen bize Allah'ın yardımını erişsin.

7

Bunların sözleri son derece bozuk(tur). Kötü topluluklara son yoktur. Eğer olursa, yardım Allah'tan olur. Eğer yardım olmazsa sonu zarar(dır).

8

Öylece yiyip, içip, giyip gezerler. Fakire merhamet etmez, (onu) ezerler. Canı boğazına geldiğinde (onu) üzerler. Bunlardan iyilik beklemek hatadır.

9

Bunlara gümüş ve altından bıkkınlık gelmez. Acı ve üzüntüden kurtulamazlar. Babalarının zürriyetinden (dünyaya) açgözlülükle geldiler. Bu dünya(nın) hilesine hayran kaldılar.

10

Dünyanın sersemliği (verdiği) zevke değmez. (O sersemlik) bu dünya insanlarına ağzını açmış. Görünmeyenin vücudu var mıdır, bilmem. Bu derece hile yapar, eskisi gibi aldatır.

11

Nazenin vücudu yok eder. (Böylece) cehennem kuyusu benzetmesinin yeri gelir. Seven (insan) sonradan âh edip inler. Bu dünya (hayatı), göz açıp yummadan geçer.

12

(Ey) Rızâ! Kalbini yokla. (Onda) acizliğin yorumunu ve tesellisini bulursun. Allah, sürekli tecelli eder. İşlerini (ona) teslim edip (olanları) seyret.

17

1. Acaba o yüce Allah'ın iyiliklerine (karşılık ona) nasıl şükretsem? Nimeti sınırsız ve sonsuz(dur).
2. İnsanı, (ona) en güzel sureti vermekle süslemiş. (Onun) rahmeti Hz. Muhammed'dir.
3. Kendisine ayna (yapmak istediği) için Onu önce yarattı. *Kaf* ve *nun* (dedi), oldu. Hz. Muhammed bu birliği gösterir.
4. Bundan sonra, bütün o ruhlar hazır oldu; çünkü özünde gizlice çokluk ruhunu gösterdi.
5. Çünkü *elest* ile hitap geldi; hepsi *evet* dediler. Hikmet sırrı orada başlayıp (orada) bitti.
6. İlahî fiillerinin sırrını tamamen gösterip kimi küfür, kimi iman, kimi (de) devleti seçti.

7. Allah; âdildir, kimseye zulmetmez. Herkesin yüksekliği ya da aşağılığı kendi çalışmasının sonucudur.
8. Toprakla bir olanlar lezzetlere ulaştılar; çünkü zevk ehlinin تنها yeri ancak kalp eviydi.
9. alışıp *Elest* Meclisi'nin sırrını duydular. Kutlu nefislerine çok merhamet ettiler.
10. Ey Rızâ! Büyüklük istersen *vemâfihâ*da toprak ol. Toprak olanlar Allah'ın kudretinin ne olduğunu bildiler.

18

1. Ey Allah'ım! Sen fazilet ve iyiliğinle beni mutlu kıl, isyan(ım)a bakma.
2. Kalbimi başka Şeylerden temizleyip (hiç) bir yönden Şeytana yol verme.
3. (Benim) zikrim ve fikrim sen ol. Gönlüm başka bir tarafa gitmesin.
4. Bu beden ülkesini dağıtıp varayım, sultânın ruhuna yüz sreyim.
5. Bağışını alayım, yol harçlığı yapayım da varayım irfan denizine dalayım.
6. Oradan ak inciye çıkarayım; haberi ta Hz. Süleyman'a (kadar) gitsin.

7. İpi geçirmek için onu delsin; götürüp (onu) orta yere koysun.
8. Orada büyük meclis kurulsun. Benim için *Bundan razı ol!* desinler.
9. (Ey) Rızâ! Allah'ın senden razı olması için temiz yüreklilikle dur, canına kıyiver (gitsin).

19

Yâ Hû

1. Ümidim Allah Resûlü'nün bizden razı olmasıdır; çünkü *ümme*ti dedi, Allah hemen bağışlasın.
2. Bu dünyaya gönülleri şenlendirme göreviyle geldin. Allah'ı zikretmek, başka şeyleri tamamen bırakmak için iyi oldu.
3. Bu canın değerini bilsen elinden geldiğince çalışırdın. Nefsin hilesini bulurdun, ona Allah'ın kılıcını sallardın.
4. Allah'ın olgunluklarından haberin olsun istersen kendini bilmeye çalış; Allah'ın yardımını sana yeter.
5. Varlık iklimine *seyr-i sülûk* ile ayak bas; böylece onda hikmetler göresin, Allah'ın lütfu sana erişsin.
6. Yolunu Peygamber yolundan ayırma (da) mutlu olasın. Sonsuzluk ülkesinde sultân ol; Allah'ın dileği ancak budur.

7. Hikmetle süslü tahta geçip nefse hükümdar ol; (onu) öylesine temizle ki Allah'ın öfkesi erişmesin.
8. Geçmişini görürsün; geçmiş. (Hiçbir) iz yok(tur), (sanki) hiç olmamıştır. Yokluğun durumu budur; çünkü Allah'tan başkası yoktur.
9. Bu yokluk ülkesine gelenlerin hepsi sonsuzluktan geldiler; hizmetlerini tamamlayıp *yâ hû eyvallah* dediler.
10. O Evvel'dir, o Âhir'dir, o Zâhir'dir, o Bâtın'dır. (Onlar) tamamını kabul ettiler, artık Allah'ı niyet ederler.
11. Bu cisimdeki âlemi seyret; içinde ne hikmet(ler) var. Bu, uzun olduğundan kısaca abdullah ona ad oldu.
12. Allah, Hz. Muhammed'in ışığına kırk bin sene baktı. (Onu) kendi sevgisiyle yarattı (ve) : *Allah'ın hazinesi (onun) hâlinde(dir)* dedi.
13. Ondan çok tecelli ettiğinden (onu) kendine ayna edindi. Bu aynaya baksan Allah'ın güzelliği görünür, bak.
14. Eğer bu ayna kırılrsa onda çokluğu görürsün. Vallah billâh, birlik dahi buna benzer.
15. Çokluk alayını görüp (de) sakın şaşırıp kalma. Dediğim gibi (bu) birliktir, artık Allah'ın sıfâtı değil.
16. Bugün dalıp iyilik denizinden cevher çıkardıysan değer bileni bulup göster (de) Allah'ın şeriatının değeri bilinsin.
17. Güler yüzlü (bir) seven ol ki sana yardım erişsin; çünkü Allah şevki hediyesi, Peygamber'in ailesinden (gelen bir) yardımdır.

18. Allah yolunu tutup bir an (bile) durmayıp giderler. Sevgi tekkelerinde *Allah illallah* (zikrini) okurlar.
19. (Ey) Rızâ! Eğer Allah katında Peygamber'in hoş gördüğü (biri) olayım dersen bu sırlardan haberdar ol; gel, vazgeçme.

20

1. Gönle yolculuk edip sürekli Allah, hû diyelim. Aşk ateşiyle yanıp sürekli Allah, hû diyelim.
2. Dünya kanunundan geçip (Allah'ın sırlarına) sırdaş olalım. Kalbimiz neşelenince sürekli Allah, hû diyelim.
3. Âhret yoluna girelim, hızla yol alalım. O cömertlik mâdenini bulunca sürekli Allah, hû diyelim.
4. Onun gül bahçesinde gezelim, seyredelim. Şevk şarabına kanınca sürekli Allah, hû diyelim.
5. Ağzı Allah'a açalım, başka (şeyleri) unutalım ki bir'den başka kalmasın. Sürekli Allah, hû diyelim.
6. Birlik davulunu çalalım, duyanlar Allah'a gelsin. Zevkini sürelim, hepimiz sürekli Allah, hû diyelim.
7. İrfan denizine dalalım, dibine (kadar) gidelim ta ki ak inciyi bulunca sürekli Allah, hû diyelim.
8. Varlık âlemine geldiğin için haberdar olmak gerek. İlahî meclisi duyunca sürekli Allah, hû diyelim.

9. Allah'ın kapısını tutalım (da) bize Allah'ın iyiliği erişsin. Her an huzuru bulup sürekli Allah, hû diyelim.
10. Eğer Allah katında yüzümüz ak olsun dersin kılıcı bu nefse vuralım; sürekli Allah, hû diyelim.
11. Beden dağı üzerine çikalım, hisar burcunu yıkalım, (onu) yerle bir edip sürekli Allah, hû diyelim.
12. Onu geçelim de oradan sultânın şehrine girelim. Pazarı kurup sürekli Allah, hû diyelim.
13. (Ey) Rızâ! Canımızı kurban edelim, emir böyledir, bil. Bu, bize Allah'ın bir iyiliği(dir). Sürekli Allah, hû diyelim.

21

1. Gönül, sevginin yüzünü göstermesiyle (bir) eğlence ister Gönül, dünyanın ayrılık derdinden bir köşeye çekilmek ister.
2. Alçak âlemde hapsoldüğüm artık yeter. Gönül, yüksek âlem huzurunda zevk ister.
3. Yaşlı gözüme bildirsem dinlemez. Bu nedenle gönül, kendine bir başkan ister.
4. Çaresiz kalmış, garip bir kimsesiz ve nasipsizim. Gönül, ağlar ağlar; asla gülmez, açılmak ister.
5. Gönül, Allah'ın birlik yolundan güzelce gitmek için Hz. Muhammed'den bir ışık ister.

6. (Bu), böyle kalmaz. Parlak güneş sonunda doğar, hazırlandı. Gönül, sürekli inler (ve) onu ister.
7. (Ey) Rızâ! Sonuç olarak Allah'a ulaşmak için manevî yolculuk yap, dedikodu etme. Gönül, Allah ve Peygamber'in sevdiklerini ister.

22

1. Bugün, kanaatin fakirlik evinde sultân olan (kişi), tükenmez hazineyi buldu; başka iyilik istemez.
2. Kibrit-i ahmer ateşiyle yanan, birlik mührüyle damgalandı; (daha) ayar istemez.
3. Birlik köşesi makamını (Allah'a) kavuşmak için kendisine yer etmiş, ondan başka ulu tekke istemez.
4. Âşıklar sürekli beyt-i ma'mûru tavaf ederler; çünkü Allah'ın bakışları altında bir yer başka misafir istemez.
5. Gezgin olup bu varlık ülkesini dolaşan, Allah'ı işitip hiç barış ve savaş istemez.
6. Düşmanla savaşmak için iman askerini sevk eder. Allah yolunda savaşmak için top ve çevgen istemez.
7. Kendini Allah'ın dostluğuna alıştıran, yalancı lezzetleri terk edip dostların sevgisini istemez.
8. Hz. Muhammed'in ayağına yüzler süren Allah'ın kabul ettiği (bir kul) oldu; buna delil istemez.

9. Ey Rızâ! Maksadı Allah olan mahrum kalmaz. Sen de aklını başına al, başka fetvâ istemez.

23

1

Bütün her şey aslına döner. Ey insan, öleceğini bil! Ölümü hayatın ta kendisi olarak bil, (ondan) korkma. Ey insan, öleceğini bil!

2

Onu an (çünkü o) kalbe parlaklık verir. Ey gönül! Hazret-i Ali böyle demiş. Ölümü zevk et; (böylece) şerefli insanların üstünde (bir) makamı bul. Ey insan, öleceğini bil!

3

Canlıları dirilten, dünya sevgisini yakıp yok eden, âşıkları maksada deli divâne eden ölümdür. Ey insan, öleceğini bil!

4

Cisim mezarının mumunu alevlendir de o ışıkla ateşin ne olduğunu bilesin. Bu gölge ve hayale önem verme. Ey insan, öleceğini bil!

5

Hem kıyamet kopacak, korku ve hüznün olmasın. Hemen yüzünü Allah'a çevir. Fırsat varken gel, kalp gözünü aç. Ey insan, öleceğini bil!

6

Haşır ve neşri ve de hesabını burada gör. Git, diğer âlemde o zevki sür. Kıyamet borusunun üfleneceği zamana kadar yaşasan da ey insan, öleceğini bil!

7

İyilik ve kötülüğü tartan teraziye seç. Şeriatın o Sırat köprüsünü doğrulukla geç. Vicdanın cennetine oradan göç et. Ey insan, öleceğini bil!

8

Ey Rızâ! Allah adamlarının dairesine gir. Gel, canı(nı) sonsuz neşeye ver. Vakti geçirme, Allah'ın sıfâtına ulaş. Ey insan, öleceğini bil.

24

1

Dertlilerin derdine dermân sendendir. Ey Allah'ın Resûlü! Merhamet (ve) şefkat senindir, yardım (et). (Bu kul), ayağının toprağı tozuna yüz sürmeye düşkündür. Ey Allah'ın Resûlü! Merhamet (ve) şefkat senindir, yardım (et).

2

Misk kokunla bütün âlemleri dirilten (sensin). (Senin) özelliklerini sayabilecek Allah'tan başka (biri) var mı? Hasretinle gece gündüz inleyen (kişinin bu hâli) boşa çıkar mı? Ey Allah'ın Resûlü! Merhamet (ve) şefkat senindir, yardım (et).

3

Ey cömertlik mâdeni! Eğer bize şefâat etmezsen mahşer yerinde toz dumana karıştığı zaman suç kaydını amal defterimizden kim siler? Ey Allah'ın Resûlü! Merhamet (ve) şefkat senindir, yardım (et).

4

Allah'ın âyetleri âlemlere rahmet olduğunu açıkça ortaya koydu. Mucizenle Ay ikiye ayrıldı. Affına muhtacız; ancak suçumuz arttı. Ey Allah'ın Resûlü! Merhamet (ve) şefkat senindir, yardım (et).

5

Ümmetinden büyük günah işleyenlere büyük sözün olduğu için onlara koruyucu sensin (ama) koruyucu (olman) sana delil olmaz. Bu Rızâ iyilik kapında hor ve alçak olmaz. Ey Allah'ın Resûlü! Merhamet (ve) şefkat senindir, yardım (et).

25

1

Doğru yol nedir bilmek istersen Allah'ı zikretmek senin için yeterli cevap(tır). Okusan yüz dört kitap bunu söyler. Allah'ı zikretmek senin için yeterli cevap(tır).

2

Eğer yolun Nemrûd'un ateşine uğrarsa ona razı ol, tevekkülde bulun. Hâfız Allah elbette kulunu korur. Allah'ı zikretmek senin için yeterli cevap(tır).

3

Dünya sıkıntısıyla üzülme. (Sonra) en büyük düşmanın gelir çatar. Bunda devâmlı ol, vazgeçme. Allah'ı zikretmek senin için yeterli cevap(tır).

4

Hız. Muhammed tekkesine gir (de) Allah'ın olgunluklarından haberin olsun. Çok zikir kalbi inandırır. Allah'ı zikretmek senin için yeterli cevap(tır).

5

O Peygamber'in yolunu kendine dost et. Gül iken diken olma. (Ey) gönlüm! Durma ağla, inleyerek ağla. Allah'ı zikretmek senin için yeterli cevap(tır).

6

Bildiklerine ve yaptıklarına güvenme, rahat ol. Can içinde can olan sevgiliyi bul. Gel, bu tarafa geç; işte (sana) sağlam, doğru yol. Allah'ı zikretmek senin için yeterli cevap(tır).

7

Kendini Hazret-i Peygamber'e teslim et, yüzün parlak ay gibi ak olsun. Ey Rızâ! Sözün kızasını söyleyeyim: Allah'ı zikretmek senin için yeterli cevap(tır).

1. Gönül kuşunu dinleyip hayat gelsin. Mademki bahar gelsin, sonbahar yok olsun.
2. Birlik gül bahçesi içindeki sarayı gezmeye çık. Üzüntü kalmasın, huyunu güzelleştirsin.
3. Bu canlı ruh artık kurtulsun. Onu (bu) kaba cisim hapsetti.
4. Nefsin gıdasını kes, (onu) korkut; böylece istediğini verme ki zayıflasın.
5. (Aldığın) her nefes(te) Allah'ın emrine uy. Peygamber sana *namuslu kul* desin.
6. *Yanlışım doğru olsun*, dersin gel; Allah yolunda gönlün arkasından git.
7. Terbiye mektebine çok devâm et; (çünkü) ince davranışlar orada öğrenilir.
8. Her sözü can kulağıyla dinle, nüktesini bul; onu hafife alma.
9. Bu dünyanın hilesine aldanmayıp hemen kutsal şeriatın hizmetçisi ol.
10. İslâm dinine sınıksız bağlı olan Peygamber'in sahabelerinin ayağının toprağı ol.

11. Çabuk ol, bir saniye (bile) geçmesin. Kalp evini temizlemeye bak.
12. Ey Rızâ! İslâm dinine iyi sarıl. Allah derecenı yüksek etsin.

27

1. Ey gönül! Yüzünü dışarıdan çevir, gel cana bak. Allah aşkı süzgecinden geçip sevgiliye bak.
2. Günden güne bin tane yara açılıyor. Bu fırsat zamanı geçmeden derdine dermân bulmaya bak.
3. Şimdiki zaman ile geçmiş ve gelecekte asla eser yok. Acaba ne yaptı, ne etti? Bu dönen zamana bak.
4. Gayret et, bu çalı çarpının yok olmasından geç. Allah'ın gül bahçesine ulaşip gezinmeye bak.
5. Maddenin huyunu orta hâlli yap, terbiye et. Hikmetini bilmek istersen Allah'ın defterine bak.
6. Eğer sıkıntısız, kestirme yol bulayım dersen dost ülkesine anlam yolundan göçen kervana bak.
7. İsimlerin bilgisinden haber aldıysan açığa vurma. Allah sevgilisinin sayfasında okunan fermâna bak.
8. *Küllün ileynâ râciûn* (âyeti) can kulağına ulaşip Allah yolunu tutup dolaşmaya bak.

9. Ey Rızâ! Suç ve günahın sınırı aşmışsa da sınırsız (bir) deniz olan Allah'ın rahmetine bak.

28

1

Ey gerçek âşık! Dinle, sana çok tuhaf bir anlam söyleyeceğim. Allah sevgilisinin goncası, sevgi sırrının âlemine hırka oldu. Zehra, Allah ondan razı olsun, ümmete Allah'ın (bir) hediyesidir.

2

Bu anlamdan dolayı Resûl, (onu) hırka altına aldı; (hırkanın altına) girip (Allah'a) ulaştı. Bu sır, kötü davranışları bırakıp yerine iyi davranışlar edinmek için (bir) âdet ve usûldür. Dileği fetheden (ortaya) çıktı. Zehra, Allah ondan razı olsun, ümmete Allah'ın (bir) hediyesidir.

3

Peygamberlerle velîlerin ruhları o gonca güle baş sağlığı dilemeye geldiklerinde ezel meclisi orada hazır idi. Muharrem'in onunda sır belli oldu. Zehra, Allah ondan razı olsun, ümmete Allah'ın (bir) hediyesidir.

4

Sende saklı olan hayat sırrı, hâllerin açılması (için bir) kapıdır. Öyle ki seni sevmek hedeflerin (bir) bağıdır. İhtiyaç sahipleri o kapıya varır. Zehra, Allah ondan razı olsun, ümmete Allah'ın (bir) hediyesidir.

5

Daima sevgi duygusuna dokunup seni, senden alıp gizle. Sırrın sana sırları açsın. O sevgili, *pençe-i âl-i abâdan*(dır). Zehra, Allah ondan razı olsun, ümmete Allah'ın (bir) hediyesidir.

6

Bu, Allah'ın bize başımıza en büyük muska olacak bir iyiliği(dir). Zehra sevgisini elimize alıp varalım, dostumuza gösterelim. Zehra, Allah ondan razı olsun, ümmete Allah'ın (bir) hediyesidir.

7

Siyer ilmi Allah'ın verdiklerini açıklar. Kelime ve söz kalbe doğdu. Allah, bu sırrı apaçık ortaya koydu. Zehra, Allah ondan razı olsun, ümmete Allah'ın (bir) hediyesidir.

8

Ey Rızâ! Söz sırrının bilinmesi için Resûl'e salât ve selâm eyle. Bak, görme sevgiyle tamamlandı. Cömertlik denizinin anlamı haber etti. Zehra, Allah ondan razı olsun, ümmete Allah'ın (bir) hediyesidir.

29

1

Hazret-i Fâtıma; birlik bağının gül bahçesi, rahmet sevgilisinin bülbülü, sevgilinin iki torununun annesi, Ahmed'in sırrı, cennetin şerefi, sevenlerin hırkasıdır.

2

Hazret-i Fâtıma; kesinlikle Hz. Muhammed'in nurlar hazinesi, peygamberlik ışığının mumu, İslâm dininin alevi, Hz. Ali'nin eşi, Hakk'a erenlerin yol göstericisi, Ahmed'in sırrı, cennetin şerefi, sevenlerin hırkasıdır.

3

O güneş, ilim denizinin ilâhî gemisidir. Hazret-i Fâtıma; Peygamber ve evliya ruhlarının kavuşma yeri, Peygamber ailesinin nazenini, şerefli (bir) seçilmiş (kişi), Ahmed'in sırrı, cennetin şerefi, sevenlerin hırkasıdır.

Tecelli ışığıyla şereflenmiş, Allah'ın iyiliklerinin en seçkinidir. O, *ev-ednâ* meclisine tanıktır. Güneş ve Ay, onun yüzü suyu hürmetine dönerler. Hazret-i Fâtıma; Ahmed'in sırrı, cennetin şerefî, sevenlerin hırkasıdır.

Ey Rızâ! Peygamber ailesinin kapısında toprak ol. Şehitler şâhının mâtemiyle göğsünü parçala. O temiz nesil; merhamet, şefkat (ve) iyilik mâdenidir. Hazret-i Fâtıma; Ahmed'in sırrı, cennetin şerefî, sevenlerin hırkasıdır.

30

1. Hâllerini tek tek araştır; (çünkü) kişi gittiği yolu bilmeli(dir).
2. (Eğer) akıllıysan âhiret nimetine teşekkürde bulunmaya gel. Dünya devleti için emek çekme.
3. Kuruntu ve hayallerin peşine düşme. Kötü ahlâkı hemen terk et, terk.
4. İspatın gönülde kalması, şüphenin gitmesi için gönül içine gir; (onu) güzel(ce) temizle.
5. Utanma ve namusun hepsini yağmaya ver. Yeter ki Allah'ın emri yerine gelsin.

6. İstek ipine yapış; (onu) sağlamca tut, sakın elden bırakma, durma çek.
7. Sebep aramaksızın, işleri Allah'a teslim et. Yürek Allah için yansın.
8. Başka sevda(lar) yok olup hiç kalmasın. Dilek, Allah sevgilisinin sevgisi olsun.
9. Ey Rızâ! Sırrına sırdaş olup haşre kadar ilim ve irfan yolundan git.

31

1. Aşkla dolaşan (kişi) kalpte ferahlık bulur. Derdi anlatmak (dert) sahibine can verir.
2. Taht üzerindensin; çünkü tahta çıktın. Orada adalet budur; sakın (adaletten) ayrılma.
3. Vücut şehrinin halkını terbiye et. En küçük bir haksızlık olmasın, (onları) tenkit et.
4. Hepsinin hakkını doğrulukla hak et, yürü. Gel, yüksek olan değerini düşürme.
5. Din düşmanına gizli şeylerden haber söyleme. İhtilâl koparsa kontrol altına almak zor olur.
6. Ateş ve hevesten biri yanına uğramasın. Kalp askerini gözet, (onlara) karışmasın.

7. (Ey) Rızâ! Su gibi alçağa ak, alçakgönüllü ol. Bir adım atmak için çok tedbirli olmak gerek.

32

1. Gerçekten hâfızlar, Allah kelâmını güzel okur, sevenleri harekete geçirip şevklerini uyandırır.
2. Vâizler, her zaman Allah'tan korkanlar cemaatini toplayıp hatırlatmakla (onları) itaat meclisine teşvik eder.
3. Bunlar, birbiri ardınca irfan ve zevkler için canlarını verirken cahil halk (onları) görüp kötülerler.
4. Bu derece aşkla dolu olan o güzel meclis(te) her bir ağızdan çıkan sözler inci ve cevher olur.
5. (Ey) Rızâ! Artık başka şeylere (olan) meylini kes, Allah'a yönel. Doğrulukla Resûl'ün toprağının kapısında bekle.

33

1. Allah ile ayakta dur, alçakgönüllülüğü bulunca secdeye var, boyun eğ.
2. Başını sonsuza dek Allah'a secdeden kaldırma. Kendini kendinden al, (nefsin) bu derece alçalsın.
3. Peygamber'in ahlâkına doğruluk eliyle şöyle (bir) dokun (da) sonuca ulaşsın.

4. Kalbine bakıp durumunu kontrol et. Allah'ın sırları doğruca sana isabet etsin.
5. Ey kardeş(im)! Allah yolunda elinden geldiğince çalışmaya bak. Rahata meyletme, nefsini aşağıla.
6. Sağına soluna bakma, kutsal şeriata yapış. Bu Kur'ân senin için yeter, sadece ona yönel.
7. (Ey) Rızâ! Âşıklar kfilesi tarafına geç. Gel, bu Allah yolunda asla dön.

34

1

Ey âşıklar! Bilginiz olsun, ben iman ışığı isterim. Mademki bana başkası gerekmez, Allah'ın emrini isterim.

2

Hakkında *levlâk* okunan peygamberler sultânı(nın) eşiğinin toprağında yok olup her an ona kavuşmak isterim.

3

Dünya bütün gül yanaklı (güzellerle de) dolu olsa can asla yerinde durmaz. O şâhın meclisi(nde) sabah akşam sarhoşluk ve sarhoşlar isterim.

4

Hayret vadisi yolunun can şehrine yolcuyum. Canımda komşu olmak için yerleşecek bir can isterim.

5

Bugün Allah'ın lütfundan sonsuz zevk almak için kalbimde sürekli kalacak (bir) misafir isterim.

6

Kavuşma şarabını içip Allah'ın sırları açığa çıksın. Tecelli içinde kalmak için iyilik ve lütuf isterim.

7

Ey Rızâ! (Eğer) doğru sözlüysen adımı kazı (ve) aradan çık. Mertlik ve sözünde duran mert kişileri isterim.

35

1. Ey cömertlik mâdeni! Bana yardım et, acı; kara yüzümü ak et.
2. Ayrılık derdi ve üzüntü (beni) zayıflattı. Yüreğimde yağ kalmadı, eridi.

3. Şu emâneti ancak biz taşıyabiliriz. Ona ne taş dayanırdı ne (de) dağ.
4. Bir nefes (bile olsa) Allah'ı anmaktan gaflet etme. Cismin erisin, hem yara olsun.
5. *Ol* emri can kulağına ulaşınca çürümüş bütün bedenler dirilirler.
6. Allah sevgilisi iltifat ettiği zaman dikenler gül bahçesi olur, dağlar da bağ (olur).
7. Ey Rızâ! Kavuşma meclisine hazır ol. Bir an (bile) kalmadı; çünkü zaman geldi.

36

1

Allah'ın kalesinden haber aldım. Meğer (o) birlikmiş. Varlığın açıklamasını okudum, onun metni birlikmiş.

2

Aşk şarabını içiren, dost ülkesine götüren, ün ve nişandan (vaz) geçiren, bildim ki bu birlikmiş.

3

İstek onunla bilinir. Söz onunla başladı. Ey azimli kişiler! Kesinlikle bilin, sözün sırrı birlikmiş.

4

Allah'ın sırları gerçek güneşinin söylemesiyle açığa çıktı. Cennetler kapısının baş levhası Allah'ın yazısıyla birlikmiş.

5

Âdem yaratıldı. Şüphesiz, hemen bu yazıyı gördü. (Ey) Rızâ! Muhammed'in değerini gösteren, birlikmiş.

37

1. Başta Allah'ın adını anmakla ağzını açıp her işinde Hazret-i Peygamber'e uy.
2. Allah, Hz. Muhammed'i kendi sevgisinden yarattı. Bütün peygamberler ve asfiyalar (onun) ışığının (bir) damlası(dır).
3. Allah, gizli hazinesini açığa çıkarıp (onun) değerini *levlâk* ile özellikle seçti.

4. Hz. Muhammed, *ol* emri açığa çıkınca hemen birliği okudu, Allah'a cevap verdi.
5. Çünkü kendisi dünyaya gelmeden bütün ruhlar (onun) temiz ruhunda gizlenmişti.
6. Parlak şeriatının ışığı bütün âlemi kapladı. O mübârek ayağı arşın üzerini örttü.
7. Âleme rahmet (olarak) gelip bütün karanlığı ortadan kaldırdı. Baştan sona peygamberliği tebliğ etti.
8. Velîler ve Allah'tan korkanlar ona mirasçı olduğundan Müslümanlar için şefkatini saçtı.
9. Ey Rızâ! Allah'a şükürler olsun, (ona) ümmet olduk. (Bunun için) teşekkür et. Zengin ve cömert kişiler (onun) iyilik kapısında beklerler.

38

1. Gel, aşk gül bahçesinin bülbülünden söz etme. Gel, şu yanan gece kelebeği gibi çaresizden söz etme.
2. Tarîkat kişinin nişan yeri şüphesiz birlik sırrıdır. Yaya benzer okun batması (olan sevgilinin) yan bakışından söz etme.
3. Dirilik suyu toprakla bir (olmuş). Şeytanın ateşinden sakın. İyilik ile konuş, gel boş şeylerden söz etme.

4. Kalbine bak, başka şeylere (olan) ilgini hemen kes. Sırları söyleme, (onun) kulundan söz etme.
5. O Peygamber'in ailesine, çocuklarına salât olsun. Ey Rızâ! Onları sev, artık başkasından söz etme.

39

1. Hz. Muhammed'in irfan şenliği davulu çaldı; gözünü aç. Anlam sofrası kuruldu, iyi ye, aç kalma.
2. Bir gün kıyamet kopacak, (o zaman bunların) yerlerinde yel eser. Gel, fırsat varken derdine hemen ilaç bul.
3. O en büyük düşman gelsin, hiç durma, savaş. Bu şekilde imana gelsin, iyi geçinsin.
4. Kuruntu askerine (hiç) bir yönden fırsat verme. Asılsız fikirlerin elebaşı yol bulmasın.
5. Ey Rızâ! Baş sırrın başkentine hükmeden sultâna bak. Bütün ihtiyaçlar onun tarafından giderilir.

40

1. O ay (yüzlü güzelliğin) tatlı suyundan (tadıp da) lezzet alan, artık başkasından lezzet alır mı?

2. İrfan bağıının içinde gezerken ona lezzet almanın gül bahçesi gerekmez.
3. Bülbül gibi bağıırıp çağırır, inler. Gül ve dikeninden (hiç) lezzet almaz mı?
4. Sıfâtı kendine parlak (bir) ayna(dır). Onun sıfâtından alınan lezzet sınırsızdır.
5. (Ey) Rızâ! Gel, kötü davranışları bırakıp yerine iyilerini koymaya devâm et. Onda çok lezzet bulursun.

41

1

Her nefes(te) Allah'a ulaşmak istersen aşka gel, artık başka şeylerden meylini kes.
Bu kafes, can bülbülü ile dursun. Aşka gel, artık başka şeylerden meylini kes.

2

Gönül içine gir. Sonsuz hayatı bulup ölmeden ölümün zevkine var. Bu ince anlamlar
toplanıp dağılmaya işaret eder. Aşka gel, artık başka şeylerden meylini kes.

3

Ey oğul! İsrâfil'in borusunu anla. Parlak şeriatın ışığına can ve baş(ımı) ver. Eğer
vicdan cennetini istersen aşka gel, artık başka şeylerden meylini kes.

4

Hesabını burada gör; şüphen kalmasın. Mahşer gününde soran bulunmasın. Kavuşmaya engel olmamasını istersen aşka gel, artık başka şeylerden meylini kes.

5

Olgun mürşitten bir haber aldım. Şüphem gitti, asla üzüntü kalmadı. Bak Rızâ! İşte güvenilir söz: Aşka gel, artık başka şeylerden meylini kes.

42

1. İhlâs, insanı kolayca Allah yoluna ulaştırır. İhlâs, onu sonsuz hediyelere kavuşturur.
2. Karşılık bekleme ve (bir) maksat gütmeyi yakar. Allah ondan râzı olur. Kadı ona hüküm vermez. İhlâs, bu derece orta hâlli(dir).
3. Fetvâyı kalbinden alır. Sırrı, yakınlığından okunur. İhlâs, onu Hz. Muhammed'in feyiz ışığından aydınlatır.
4. Yabancılar (onun) düşüncesine giremez. Sürekli sırlar açılır. Sokağında her zaman ağaçlar olur. İhlâs bu denli iyi yapar.
5. Susam ülkesine gider, yine bu ülkeye gelir. (Ey) Rızâ! İhlâs, bu sırrı öğrenmek için seni öğrenci yapar.

43

1. Yine Allah tarafından bağış oldu, feyiz geldi. Her tarafa Allah sevgisiyle feyiz doldu.
2. Feyiz, düşmanın kalesini yıkarak harap etti; serap ortadan kalkınca kavuşmayı gösterdi.
3. Feyiz, can içine can katıp şöhret makamını atıp onu bir pula tamamen satıp savdı.
4. O zaman (bir) sesleniş geldi, (onun) sesi zaman geçtikçe (kulaklardan) gitmez. Her zaman için şöhret budur. Feyiz denizi coşar.
5. Peygamber'in ailesine daima salât ve selâm eyle. (Ey) Rızâ! Bunun feyiz toprağı olduğu konusunda herkes ortak(tır).

44

1. Nasıpli (bir kişi) olmak istersen, kendini Allah'a vermişlere kulak ver. Gözünü aç; gel, dertlilere canı gönülden kulak ver.
2. Durumunu anlatmak için her mürşide bel bağlama. *Her söze bakma* denir. Gel, gönül adamlarına kulak ver.
3. Derdine dermân için yalancı doktora gitme. Allah'ın sırlarına ait manevî ilmin ustasından haberi olana kulak ver.
4. Âşıklar, Allah sevgisi ile arkadaşlık eder. Dünya işlerinden el çeken doğruluk delilerine kulak ver.

5. Ey Rızâ! Hz. Peygamber'in ailesine sağlam sarıl. Her işin onda biter. Bu sözüme iyi kulak ver.

45

1. Değerin yüksek olsun istersen emrin zıddına asla yakın olma.
2. Bu aynaya toz kondurma, (onu) sakın, elinden geldiği kadar parlat.
3. Sonsuz hayattan haber al. Yanlışını gözetle ki yazı doğrulsun.
4. Gelenler, nesilden nesile doğru el alıp bu şekilde gelmiştir.
5. Ey Rızâ! Nefsini terbiye et, edepli ol. Doğru yol çok; ama bu, daha iyi.

46

1

Birlik yolunu tutup (durumunu) düzelt. Allah'ın emrine uy (ve) kurtul. Sen bu anlamlarla başla. Allah'ın emrine uy (ve) kurtul.

2

Gel, anlam Kâ'be'sini tavaf et, (hiç) bir şekilde ondan ayrılma. Tam (bir) kul ol, suçunu itiraf et. Allah'ın emrine uy (ve) kurtul.

3

Eğer bu yolda varlığını verirsen cömertlik sahibi, sana nice cömertlik(ler) eder. Vaktini geçirme, gel secde et. Allah'ın emrine uy (ve) kurtul.

4

Ey Allah'ın sevgilisi yolunda baş(ını) veren, can içinde can olan cana ulaşan, teklif altına giren (kişi)! Gel, dinle. Allah'ın emrine uy (ve) kurtul.

5

O Peygamber'e salât ve selâm eyle. (Ey) Rızâ! Son söz böyle bitsin. Artık bundan başka söz yok, son söz budur: Allah'ın emrine uy (ve) kurtul.

47

1. (O); soylu huylar sahibi, cömertlik ışığının parıltısı(dır). Gelip geçici olmayan Allah, onu saygın (bir kişi) etmiş.
2. O gül bedenli, temiz bir aydan doğdu. Allah, daima onu kötü gözden saklasın.

3. O pâdişâh huylu, şehzadelerin övünme sebebi(dir). Allah, onu olgunluk feyzine sahip kılsın.
4. Zengin Allah, şerefli babasını mutlu etsin. O gül gibi nazik tenliyi Allah (babasına) bağışlasın.
5. Bir er gelip cevher ile târîhini söyledi. Allah ömrünü saygın etsin, Muhammed Cemal doğdu.

1308

48

Müfred

Eğer gönül adamlarının sırlarını bilmek istersen Rızâ kapısının perdesinden âşıkların odasına gir.

49

Bina Târîhi

1. Cemil Bey, ışık gibi bir kanarya kafesi yaptı; içinde oturdukça üzüntüden uzak olsun.
2. O iyilik mâdeni, ailesini sevindirdi. Tâ kıyamete kadar (yapacağı) her iyilikte başarılı olsun.
3. Üç er çıktı. Rızâ (bu binanın) târîhini yazdı. Allah nimetini bol etsin, (orayı) mutluluk yeri yapsın.

1309

Mu‘ammâ

1. Ustalar bana bir ağaçtan bin direk yondular. Bir (direğe) ihtiyaç kaldı. Yüzümü bir güldürür.
2. Eğer saymak istersen binde biri yok olur. Bir, birdenbire gider. Bu sözümü iyi tut.
3. Dünyayı karışladım; dört karışı geçmedi. Dördü birden topladım, kozumu pay ettirdim.
4. Bende, bir ben vardı. Beni, benden aldılar, tozumu (ve) toprağımı sildiler süpürdüler.
5. Kafıleye katıldım, epeyce yol aldım. Düzümü buluncaya kadar nice yüz bin dağ aşım.
6. Durakları geçmek için dörtnala koştum, durmadım. Bir zaman, gecemi ve gündüzümü (birbirinden) ayırmadım.
7. Genişçe bir meydanda düşmanla güreş tuttum. Zorlukla kurtuldum; (çünkü) boğazımı sıkılmıştı.
8. Vurayım diye Kafdağı'na bir nişan diktiler. Bir ateş ettim, vurdum; (çünkü) okumu iyi nişanladım.
9. Kovulmuş Deccal ortaya çıktı, geliyor; dediler. Gelirse topuzumu başına vururum.

10. Gel, kaynar kaynar suları iç, diye çağırır. Kaynar su içilemez; vardım, buzumu aldım.
11. Hayat suyu kuyusu kazıldı, suyu çıkmaz. (Kuyunun) üstüne dolap kurup öküzümü koşdular.
12. Bana, yılanlar yalanları yuttu, dediler. Üzüntüden elimi çektim, azımı çoğa tuttum.
13. Bir bahçe aldım. Güzelce bakımını yaptım. İçinde türlü türlü üzüm yetiştirdim.
14. Bostan ektim. Yeterince bekçilik edemedim. Gece hırsızlar gelip karpuzumu yediler.
- 15.,16. İş göreyim diye bir çoban kahyasına gittim. Güdersen kazımı güt, başka işim yok. Doğru doğru güder (ve) beni memnun edersen Allah'ın emriyle seni kızım ile evlendireyim, dedi.
17. Bir dilsiz ugradım, söylediğimi anlamaz. Mademki nazımı çekemedi kaçtı, kurtuldu.
18. Yolculuk âleminde (bir) çöl kuyusuna düştüm. Tek (başına) ve yalnız, orada oturdum; sazımı çaldım.
19. Oradan (çıkıp) bir yere vardım. (Orada) bir yiğitle karşılaştım. Bana; beri gel, kuzumu sen mi aldın? dedi.
20. Bir zaman gezgin oldum, çöl(den) çöl(e) dolaştım. Av yuvadan çıkınca tazımı salıverdim.
21. Kuruntu ve hayal vadisi askerini topladım. Bezimi dokumadan çadır kurmaya kalktım.

22. Karınca bir arslanı arkasına yüklemiş. Bırak, diye seslendim; sesimi duymadı.
23. Saat on bire gelmiş. Yediden sonra saydım. Dakikada bir gördüm, şöyle gözümü diktim.
24. İki kimse bir karanlık odada oturmuş. Ben de içeri girdim; (ama) kendimi göstermedim.
25. Üç yaşına girmeden anamdan doğamadım. Beni beslemek için sütümü sakladılar.
26. Dört arkadaş, bir yerde oturup sohbet ettik. Yazımı okursan o sohbeti bilirsin.
27. Beş pehlivan bir iğne deliğinden göründü. Beşi de dizimi bükekodu.
28. Altı (kişi) olduk, yünledik (ama) yünülen ortada yok(tu). Süratle vardım, yedincide hızımı aldım.
29. Aklım başımdan gitti. Bilmeden bir söz dedim. Az kalsın sırrımı bunda açığa vuracaktım.
30. Terbiye kılığını giyiniş (Allah'ın) huzuruna getirilince Allah'ın yardımı ulaştı (da) hemen ağzımı tuttu.
31. Ben dostla buluştum. Nasihati buydu: Tuzumu sakın yabancıların yemeğine katma.
32. Sekiz kanatlı bir kuş başıma yuva yaptı. Her ne kadar gizlendiysen (de) izimi bırakmadı.

33. Varlık şehrinin kalesi tuhafliklarla dopdolu. Kendi özümü (o) tuhafliklardan (daha) tuhaf buldum.
34. Dokuz kere dolandım, birdenbire bulandım. (Ey) Rızâ! Hoşnutluğu gözle, duamı kabûl et.

51

1. Kayıtsız olup hiç maddeden kurtuldun mu? Allah'ın işlerinden haberin oldu mu?
2. Allah, her an bir tecelli gösterir. Uyursun, uykudan bir parça uyandın mı?
3. Kuruntunun sokağından nice yüz bin hayal geçer, oynar. Acaba sen hayalin hikmetini sordun mu?
4. Fakirlik hırkasına bürünüp bütün varlığından el çekip kanaat şehrinin tahtında sultân oldun mu?
5. Allah'ın kapısında birlik tuğrasını çekip yazar. Sen Allah sevgilisinin fermânını aldın mı?
6. Şeytan nasıl üzülmesin? (O), kaçınılmaz (bir) belâya düştü. Bu, büyük bir emirdir; (hiç) düşündün mü?
7. Cennetten çıkıp *nefsimize zulmettik* dediği anda Hazret-i Âdem gibi ağladın mı?
8. Ey gönül! İlim adamları gibi gerçeklerden dem vurursun; (ama) aşk denizine girip cevher çıkardın mı?

9. Ey cansız! Birlik pazarına gidip seyrettin. Alıp sattın, satıp aldın. Acaba bir şey buldun mu?
10. Yokluktan sonsuzluk iklimine göçmek zor iştir. Bu sırrı, ölümden önce ölümden duydun mu?
11. Doğru yoldan geçen, cennetlere göçtü. Yanlışı doğruyla değiştirdin mi?
12. Allah, her zaman yardımını inananlara arkadaş etsin. Allah'tan istediğimiz budur. Daha (başka) bir buyruğun var mı?
13. Ey Rızâ! Şüphesiz sen de şefâat sırrıyla şereflenirsin. Muhammed Mustafa'ya lâayık mısın?

52

1. Aşk sultânı gönül ülkesine çadırını kurdu. Aşkın delili birlik kapısını gösterdi.
2. Can içine girip bu ayna âlemine bak. Aşk feleği o aynadan ne gösterir gör.
3. Aşkın gezinmesi akıl ve fikri yağma edip (onlardan hiç) bir eser bırakmaz; vicdan sırlarını bildirir.
4. Eğer sen tecelli sırrına sırdaş olmak istersen varlığını vara ver; gel, aşk tutkunu ol.
5. Dertliyim; doktor derdimin dermânını bilmez. Aşkın Lokmân'ı o devâsız derdime devânın ta kendisi(dir).

6. Allah aşkının ateşiyle yan, tamamen yok ol. Âşıktaki aşkın dolaşması ilahî (güzellikleri) seyrettirir.
7. Selim meclisinin neşesine ortak ol. Aşk şarabını içip orada hemen aşk sarhoşu ol.
8. Ey gönül! Aşk kervanı sevgiliye kavuşmak (üzere) göçmeden yolculuk telaşını gör, zafer vakti düşünmek istemez.
9. Şimdiki zaman ile geçmiş ve gelecek, âşğın defterinde sürekli okunan aşk destanından bahsetmez.
10. Tam (bir) kul olduğunu kesinlikle bilmen için aşk fermânı; her nefes îdâm eder, îcâd eder.
11. Doğru yolu bil (ve) sürekli doğrulukla yürü. Her gerçek sevene kural (budur): Aşk meydanı açık(tır).
12. Yalan lezzeti bırakıp Allah'ı anmaktan zevk alanlar aşk dünyasına girdiler (ve) aşk kurbanı oldular.
13. (Ey) Rızâ! Aşkı oku, aşkı yaz, aşk ile gez, aşk ile dur, aşka gel, aşkın ülkesinde aşkın misafiri ol.

53

Doğum Târîhi

1. Ey Allah'ım! Bu günahkâra bir çocuk verdin. (Ona) ilmini ver (ve o ilimle) işlesin.
2. Kutsal şeriata hizmet etsin. Değerini onunla yükselt.

3. Allah'ım! (Onu) uzun ömürle yaşat. Akıllı ve bilgili olsun.
4. Hem onu yardımınla şereflendir. (Onun) fiillerini en yüksekten yüksek yap.
5. Ey Rızâ! Doğumuna târîh söyle. Ahmed Süreyya Allah'ın (bir) hediyesi(dir).

3 Muharrem 1309

54

1

Gül bahçesi Şeyh Şa'bân Vefî'dir. Halvetî yolunun gülü solmaz. Her ne kadar sonra gelen bülbülleri olsa da Halvetî yolunun gülü solmaz.

2

Onlar edep okulunda okur(lar), sürekli sevinç ve coşkunluktadırlar. Yaz kış (onları bu hâlde) görenler şaşırır. Halvetî yolunun gülü solmaz.

3

Başlangıçta sular gibi akarlar, Allah'ın işlerine bakarlar. İrfan goncası açılır, (onu) koklarlar. Halvetî yolunun gülü solmaz.

4

Onlar bitmeyen şarabı içer, birlik sırrından anlam duyarlar. Her olgunluğun bir sonu var; ama Halvetî yolunun gülü solmaz.

5

Bunlar güzellikle (Allah'ı) teklerler, sonsuzluk ülkesinin yolunu tutup giderler. Bu geçici bağ ve bostanı ne yapsınlar? Halvetî yolunun gülü solmaz.

6

'Arefden hırka ve tacı giyerler. Yüzleri şan ve şerefle ışıklı, her taraftan rengârenk görünür. Halvetî yolunun gülü solmaz.

7

Sıkıntısızca aşk şarabını içerler. Doğru yolda arkada kalmazlar. Doğruluk bahçesinde dururlar. Halvetî yolunun gülü solmaz.

8

Sürekli birlik kapısını açarlar. Sevgi denizinin incisini saçarlar. Tamamen ilâhî semt tarafına uçarlar. Halvetî yolunun gülü solmaz.

Rabb'lerinin sunduğu şarabı içerler. Parlak şeriat yolundan geçerler. Gerçek şehrine oradan göçerler. Halvetî yolunun gülü solmaz.

Allah'ın olgunluğunu bilgisi olan (kişi) anlar. Mükemmel güzelliği (de) gören (kişi) anlar. Gölge ve hayal âlemini ne yapsınlar? Halvetî yolunun gülü solmaz.

Rahatlığı bulayım dersen seven ol. Aşk yoluna gel, (ona) devâm et. Rızâ'nın son sözü budur: Halvetî yolunun gülü solmaz.

Na't

1. Ey Allah'ın Resûlü! (Bu) âdî ve aşığılık (kişiye) bir bak. (Bu) çâresiz (ve) durumu harap (kişiye) kabûl et, ey Allah'ın Resûlü!
2. Ey Allah'ın Resûlü! Doğrusu bu, günahkâr ümmetindir; ama eğer mahşerde tanıklık yaparsan kurtulur.
3. Ey Allah'ın Resûlü! Bu kusurlu kul ayağının toprağına yüz sürmek ister. Bu yüzden sürekli âh eder.

4. Ey Allah'ın Resûlü! (Sen) Allah'ın sevgili, beğenilmiş (bir kulusun). Allah değerini bilir. Bu ümmetlik bize Allah'ın (bir) hediyesi(dir).
5. Ey Allah'ın Resûlü! (Bu kadar) hapsoldüğüm artık yeter. Kurtuluşum için aracı ol. Beni şaşkın eden bu oyundur.
6. Ey Allah'ın Resûlü! Büyük günah işleyenlere sadece şefâat emrini gördüm. Hadisin bizim için sözlü (bir) müjdedir.
7. Ey Allah'ın Resûlü! Allah tarafından kurtuluşumu dilersen bütün belâlar o anda ortadan kalkar, ey cömertlik mâdeni!
8. Ey Allah'ın Resûlü! (Onun) kara yüzünü kavuşmaya ulaştırıp (bu) zavallı, nasipsiz çaresizini iltifatınla sevindir.
9. Ey Allah'ın Resûlü! (Beni) başarıya ulaştır; çünkü kara suçlarım etrafımı sarıp beni son derece güçsüz bıraktı.
10. Ey Allah'ın Resûlü! Sabır ve kararım, üzüntülü durumum yüzünden tükendi. Bu serseri kulun karşı tarafı ister.
11. Ey Allah'ın Resûlü! Zavallı ve kimsesizim. (O) pişmanlık gününde sahip çık; çünkü herkesin sığındığı yer sadece sensin.
12. Ey Allah'ın Resûlü! Bana Kevser havuzundan sun, onu aşkınla içeyim. Işığınla alınları parlat.
13. Ey Allah'ın Resûlü! Şefâat et, şefâat et, şefâat! Bu yüzü kara Rızâ'nın günahı sınırı aşmıştır.

Na‘t

1. Ey Allah'ın Resûlü! Saltanat tahtı tamamen senindir. Hatta birlik mihrâbındaki emânet (de senindir), ey Allah'ın Resûlü!
2. Ey Allah'ın Resûlü! Aciz bırakan sözünle varlık iklimine ayak bastın; çünkü o anda belâgat kapısı açıldı.
3. Ey Allah'ın Resûlü! Kutsal övgün *kâbe kavseynde* okunur. Bütün peygamberler Allah'tan (o övgüyü) dinler(ler).
4. Ey pâdişâh! (Sen) Allah'ın ışığıdır, senin benzerin olmaz; çünkü (içecek) su verme (makamı) yalnızca sana aittir, ey Allah'ın Resûlü!
5. Ey Allah'ın Resûlü! Sonsuzluk ülkesinde *levlâk* tahtının şâhlar şâhı sensin. Yiğitlik(in) kâfirleri perişan etti.
6. Ey Allah'ın Resûlü! Sevgi güneşi güzelliğinden doğdu, yaratılmışlara ısı verdi.
7. Ey Allah'ın Resûlü! Cebrâil emrini müjdeleyince minbere çıkıp hutbe okudun.
8. Ey Allah'ın Resûlü! Allah buyurdu: (Bu) mekânsız sarayda istek nedir? Bu asilere (sen) yol gösterdin.
9. Ey Allah'ın Resûlü! Dünyaya gelişin âleme rahmet oldu. Soyundan gelen nesillerin hepsi baştanbaşa (o rahmetin) içinde kaldı. Zekâ (bunu) anlamaktan aciz(dir).

10. Ey Allah'ın Resûlü! Peygamberliğin şifâdır. Allah'ın hikmetiyle (öyle bir) ışıksın ki peygamberliğin Allah'ı gösterir.
11. Ey Allah'ın Resûlü! Aşk ateşinin ulaştığı kişinin yüreğinde artan (bir) zahitlik olur, bu şüphesiz (böyledir).
12. Ey Allah'ın Resûlü! (Sen) Allah'ın olgunluklarına sahipsin. Hem de (o) olgunlukların ilâhısın. Başına mutluluk tacı konuldu.
13. Ey Allah'ın Resûlü! İster zengin ister fakir (olsun insanlar) iyilik kapında beklerler. Şefâat mâdenisin, şefâat et!
14. Ey Allah'ın Resûlü! (Senin dışında) peygamberler ve velîlerden kimse (bizi) yanına alamaz. Koruyan yalnızca sensin.
15. Ey Allah'ın Resûlü! Bu âlem haksızlık(lar)la doluyken senin (dünyayı) şerefleendirmele dinsizlik kapısı yok olup kapandı.
16. Ey Allah'ın Resûlü! Allah bütün eşyayı senin emrine verdi. Seni kendine (okunacak) kitap yaptı.
17. Ey Allah'ın Resûlü! İnce insanlar Allah'ın yakınlığına ulaşmak için sana kavuşmayı gözleyip izinden yürüdüler.
18. Ey Allah'ın Resûlü! Huzurunda el açıp boynumuzu büktük. Âdetin yoksullara yardım etmek(tir).
19. Ey Allah'ın Resûlü! Eğer ışıltılı gözünle (bir kez) baksan ve iltifat etsen gönülde perde kalmaz, kalkar.
20. Ey pâdişâh! Değerin yüksektir; (çünkü) sen (öyle bir) cömertlik hazinesisin ki belâ (senin) yüzün suyu hürmetine bağışlandı, ey Allah'ın Resûlü!

21. Ey Allah'ın Resûlü! Bu zavallıya iyilik et, ne olur yüzünü göster. Yüzünü görmeye insanın gücü yetmez.
22. Ey Allah'ın Resûlü! Mademki bu küçük kul (senin) kutsal övgünü yazar, (bu onun) devâsız derdine dermân olur.
23. Ey pâdişâh! (Sıfâtı) senin sıfâtlarına benzeyen ne çok yaradılmış var; (ama) ey Allah'ın Resûlü; senin övgün kadar güzeli var mı?
24. Ey Allah'ın Resûlü! Gönlünde peygamber sevgisi izi olan âşık, (senin) şevkinle her zaman güç bulur.
25. Ey Allah'ın Resûlü! Yardım et, (bu) çaresiz kulun isyanına bakma. Gözden pişmanlık gözyaşı dökülür.
26. Ey Allah'ın Resûlü! En yüksek göğe yükselişin ümmet hakkında bir iyilik(tir). Velîlik sırrı en çok sana yakışır.
27. Ey Allah'ın Resûlü! Bu, Hz. Muhammed'in dinidir; o yüzden aralıksız (bu dine) girerler. (Onlara) Allah tarafından hidâyet gelir.
28. Ey Allah'ın Resûlü! Rızâ, dünya ve onun dışındaki şeylerde hiç zorluk çekmez; çünkü sayende kolaylık buldu.

57

Na't

1. Hz. Muhammed, Allah'ın (o) ilim kaynağı(dır). Hem Hz. Muhammed cömertlik ve eli açıklık mâdeni(dir).
2. Hz. Muhammed'in gölgesi dünyayı kapladı, (onun) mayası Allah'ın ışığıdır. Güneş ve Ay (onun) süsüdür.

3. Hz. Muhammed; cennetlerin kapısının başyazısı, Allah'ın sevgilisi, insanlar ve cinlerin peygamberi(dir).
4. Hz. Muhammed; kâinatın başlangıcı, birlik denizinin esası, bu kara yüzlünün sığınağı(dır).
5. Hz. Muhammed; parlak ışıktan yaratılmış, Allah'ın gözdesi, âhîret âlemine parlaklık veren(dir).
6. Hz. Muhammed; Allah'ın feyiz hazinesi, Allah'ın sırrının köşkü(dür). (O), asilere yardım eder.
7. Ey Rızâ! Eğer (o) örtü altındakilerin başı Hz. Muhammed, senden memnun olsun (istiyorsan ona) salât eyle.

58

Na't

1. Ey Allah'ın Resûlü! (Senin) aşkın bütün dertlere devâdır. Sana (yönelik) olmayan sevgiler boşadır, ey Allah'ın Resûlü!
2. Ey Allah'ın Resûlü! Allah katında değerini paha biçilemeyecek kadar yüksek olduğundan Allah'ın sonsuz sıfatları ve de *le 'amrük* ile doğruluğun kabûl edilmiş.
3. Ey Allah'ın Resûlü! Sıfâtının sonu olmadığından sen o gerçek hazinesisin. Senin için ne dense uygun (ve) yerindedir.
4. Ey Allah'ın Resûlü! (Senin) övgün, sana özlemlerle huylarını kalbine resmeden âşıkların gönlü için cilâdır.

5. Ey Allah'ın Resûlü! Suçlarımdan dolayı güçsüzüm. (Suç beni) kırdı geçirdi, hasta etti. Bakışın hastalar için şifâ doludur.
6. Ey Allah'ın Resûlü! Sığınağım ve yardımcısın, mahşer gününde yardım et. Bu kimsesiz affına son derece uygundur.
7. Ey ay (yüzlü Peygamber)! (Senin) kurbanın olayım; (bu), benim için büyük kurban olsun. Yolunda can vermek zevktir, ey Allah'ın Resûlü!
8. Ey Allah'ın Resûlü! Birlik burcundan doğuşun gerek insanlar gerekse (de) cinler, hatta tüm varlıklar için ışıktır.
9. Ey Allah'ın Resûlü! Kimi aşkınla inler; kimi durmaz, her an güler. Buna akıl ermez, (bu) gizli (bir) sırdır.
10. Ey pâdişâh! Bu çaresiz kulun övgünle arkadaş olmak ister. Senin sıfâtını söylemek ruh için gıdadır, ey Allah'ın Resûlü!
11. Ey Allah'ın Resûlü! (Allah) bizi sana ümmet etmiş, binlerce şükür ve hamd olsun. Varlığın kullar için Allah'ın (bir) hediyesidir.
12. Ey Allah'ın Resûlü! Bu suçlu kapına geldi. Onu üzgün bir şekilde bırakmazsın. Fakirdir, şefâatinden sadaka ver.
13. Ey Allah'ın Resûlü! Allah'ın aşkı için bir kez iyilik et (de) yüzünü göster. Rızâ'nın derdi sana kavuşmaktır

Na‘t

1. Ey çaresiz âşıklar! Yaratılmışların hayırlısına dua edin. Ve ey gerçek âşıklar! Allah'ın ışığına dua edin.
2. Peygamber'in yoluna girelim, onun dışındakileri terk edelim. Onsuz sevgiyi ne yapalım? Yaratılmışların hayırlısına dua edin.
3. (O), son zaman peygamberi(dir). Onu seven kurtulur. (Onu), dilde sürekli okunan dua edelim. Allah'ın ışığına dua edin.
4. Zafer ve kurtuluş sermayesi, suçlulara kol kanat açtı. Ey doğru insanlar, toplanın! Yaratılmışların hayırlısına dua edin.
5. (O), Allah'ın sırlarının esası, sabah aydınlığının Rabb'inin mübârek (kuludur). Ey inananlar! Daha önce (de) söyledim: Allah'ın ışığına dua edin.
6. Bir kez düşünelim. (Biz) neyiz ve kimlere düşkünüz? Biz o pâdişâha kuluz. Yaratılmışların hayırlısına dua edin.
7. Ey zengin ve fakir (insanlar)! Allah Kur'ân'da o ay (yüzlü peygambere salâvat getirmeyi) emretti. (Bunu) yerine getirmek vâciptir. Allah'ın ışığına dua edin.
8. Canlar içinde candır. Canlar ona kurbandır. Allah'ın bize bağışdır. Yaratılmışların hayırlısına dua edin.
9. Rızâ onun tutkunudur. Tutkunu ne (demek)? Delisidir. Ümmetliğe yakışan budur: Allah'ın ışığına dua edin.

60

1. Gel, birlik şarabını sâkî elinden içenden sor. Git, onun sarhoşluk kaftanını biçenden sor.
2. Eğer kestirme yol bulmak istersen bilmez kişiye sorma. (Onu), eriyip Allah aşkının süzgecinden geçenden sor.
3. (Ve) de Ferhâd gibi sevgi suyu akıtayım dersin vuruş kazmasıyla varlığının dağını delenden sor.
4. Gönül mumunu yakıp sevgilinin şehrini ara. (Sevgilinin şehrini) kervanı ile sürekli sevgilisinin ülkesine göçenden sor.
5. *Allah'la beraberdir* sarayına geç, bir kez bak. Sultânın sır hazinelerinin kapısını bul, (o kapıyı) açandan sor.
6. Gerçek semtine doğru yürü, çölde yürüme. Sevgi denizine dalgıç olup (onda) cevher bulandan sor.
7. (Ey) Rızâ! Bazen inleme, bazen gülme... Şaşılacak şey! (Acaba) kaynağı nerede? Bu hikmeti sorma. Soracaksan (da) gönülden sor.

61

Mim Ölüm Târîhi

1. Ciğer parçam bu geçici (dünyaya) veda etti, (yüreklere) ateş saçtı. Kederli gönlümüzü kanla doldurup iç yarası açtı.

2. Her gün (ve her) gece sürekli Kur'ân âyetlerini okurdu. Dünya malını istemedi, gelip geçti.
3. Hayatında bunu derdi: Bu geçici ülkeyi ne yapayım? *Dön* sesi geldi, sonsuzluk gül bahçesine göçtü.
4. O taze gül goncası sekiz yaşına girmişken kalbine bir durma gelip ecel kucağına düştü.
5. Ağzını açtığı anda yüz yapraklı bir gül gibi. O, dünya şişesine girip gül yağı gibi kaçtı.
6. (Ey) Rızâ! Ölüm târîhine güzel bir dize yaz artık. O bülbül dünyadan göçtü, Kevser şarabını içti.
7. Muharremde bir er çıkıp cevherle târîhini söyledi. Müzeyyen Hanıma cennet kapısı açılıp uçtu.

1309

62

1. Beden ve canını sevgilinin ateşinde yak. Varlığını vara ver, elden bırak.
2. Var vardır; ama (senin) varlığın yoktur. Varı var eden yüce sultâna bak.
3. Bir vardır. Varlığı bir (olan Allah) var etti. Derdin için birebir dermân (budur). (Buna) kulak ver!
4. Bir(i) gören bir daha birbirini görmez. Bir, tek olduğu için bir bire ayrılık olmaz.

5. Bir kez bir(i) bulan birdenbire birleşir. Bir (olan Allah) bir kuluna *uzak ol!* demedi.
6. Bir bir bana açıkladı, bir imiş. Yaratılmış ne varsa hepsi Allah'ın eseri(dir).
7. Biri bir bilir. Beri gel, bir de bil. Ey Rızâ! Birlik sana durak olsun.

63

Kitabın Bitiş Târîhi

1. Bu gönül yine canlı ruha doğru coştı. Sultânın hazinesi gizli iken ortaya çıkarak açıldı.
2. Allah'ın yardımıyla söz son buldu. Onun için bu kalemim hece harfleriyle yazdı.
3. (Ey) Rızâ! Binlerce şükür ve hamd ile tam târîhi söyle. Bu dîvânçe Hz. Muhammed'in salâtıyla değer kazandı.

1309

64

Dîvânın Bitiş Târîhi

1. Dîvâna başlamaya ne sebep olmuştu, bak! Kalp hastalandı, (hastalığı) ilerledi.

2. Zayıfladım, beni güçsüzleştirdi. Ayrılık bağırimi yaktı, kan etti.
3. Cömertlik denizi coşup (hediyeler) bağışladı. Gönül sayfasının fetvasına kulak verdim.
4. Hazret-i Peygamber'e salât verdim. Allah kimseyi ondan uzak etmesin.
5. Rızâ şu an târîhini söyledi. Allah'ın lütfu ulaşınca (dîvân) tamamlandı.

1309

65

Vefat Târîhi

Şeyhimiz, Büyüğümüz, Devlet Vakıfları Emirler Müdürü Kastamonulu Halîl Rıf'at Efendi (Sırrı mukaddes olsun) Hazretleri'nin Âhireti Şereflendirmeleri Târîhi

1. (O), Şeyh Şa'bân-ı Velî Hazretleri'nin bir gül bahçesi, ledün ilmine sahip, Allah'ın bilgi denizidir.
2. Onunla arkadaş olanlar zevklerin sırrıyla şereflenirdi. (İnsanı) emir altına almazdı, onun meydanı temizdi.
3. İki er geldi. Rızâ ölümüne târîh yazdı. Rıf'at Efendi, sultânın ülkesini süsledi.

29 Receb Pazar günü

1. Bu gönlüm aşkla inledi, aşığa seyir oldu.
2. Bu gönlüm; canlı ruhun yolunu tuttu, kavuşmanın bayramına daldı.
3. Gönül ve can bedende kederlendi. Bu gönlüm dermâna kavuştu.
4. Bu gönlüm yürüdü, açığa çıktı, (onun) sırrı dile geldi.
5. Zamanı geldi, şüphesi gitti. Ona yakışan buydu. Bu gönlüm (onu) buldu.
6. Allah'ın iyiliği sonsuz(dur). Bu gönlüm o yüce şâhı bildi.
7. İsmi cisim perdesini kaldırır. Bu gönlüm şekil ve resmi yaktı.
8. Hz. Muhammed varlığın amacı(dır). Bu gönlüm Allah'ı anan oldu.
9. (Ey) Rızâ! Sen artık buna sevin. Bu gönlüm, ağırlarken güldü.

Münâcât

1. Ey Allah'ım! Bizi birlik bağının bülbülü yap. Bizi vicdan cennetinde oturt, ey Allah'ım!
2. Ey Allah'ım! Bizi terk etme. Bize iyiliğinle cömertlik göster. Bizi ledün ilmini bilen (kişiler) yap.
3. Ey Allah'ım! Kul için sensiz sana (giden) ilahî bir yol yoktur. Bizi Hz. Muhammed'in sırlarını keşfeden (kişiler) yap.
4. Ey ululuk sahibi Allah! Kalp gözünü ışıklandırıp bizi gerçek hazinesini açan (kişiler) yap, ey Allah'ım.
5. Ey Allah'ım! Can kulağı açılıp her an sözünü dinlesin. Bizi kutsal şeriatın hizmetçisi yap.
6. Ey Latîf! O Muhammed Mustafa'nın hürmeti için bizi kavuşmanın yüzüne eriştir, ey Allah'ım!
7. Ey Allah'ım! Beni benden al. Bana baştan sona sen gereksin. Bizi rahmet kapılarından içeri giren (kişiler) yap.
8. Ey Allah'ım! Her anımı seni anmakla geçirip tamamlayayım. Bizi kendine yakın et.
9. Ey Allah'ım! Bütün işler peygamberliğin temiz yaradılışı gibi olsun. Bizi Hz. Muhammed'e yürekten bağlı (kişiler) yap.
10. Ey bağışlayıcı (Allah)! Bu fakir Rızâ kulun kapına geldi. Bizi affedilenler topluluğuna kat, ey Allah'ım!

Nâ't

1

Bil (ki) iki âlemin şâhlar şâhı eskiden olduğu gibi Hz. Muhammed'dir. Şu ana kadar şeref (ve) feyiz bağışlayan Hz. Muhammed'dir.

2

Allah sevgilisinin yolu çıkar yol(dur). Çölde yorulma; gel, yolu bul! Bitimsiz olan Allah'ın sıfâtını bilen Hz. Muhammed'dir.

3

Neye baksan ışığı hazır(dır). Yüce, temiz ve saf(tır). İyi bak! Allah'ın parlak aynası Hz. Muhammed'dir.

4

Bu cana sevgiliden bir kıvılcım düşüp (onun) aşkı ile ateşte yanıyor. (Ey) Rızâ! Senin derdine çare ancak Hz. Muhammed'dir.

5

Peygamber'e salât ve selam olsun. Ta ki bütün dilekler gerçekleşsin. Bizi düzenin kuralına ulaştıran Hz. Muhammed'dir.

69

1. Derdimi doktora söyledim, tedavi etmezdi. Derdim, derdime devâ oldu. Acaba derdim nedir?
2. Dertlileri, dertlilere teslim etmek dertmiş. Dertliden başkası dertliye *derdin nedir?* diyemez.
3. Ey gönül! Dertliyi bil, dertliyi bul, dertli ol, (onun) derdini sor. Dertlinin derdinden dertliye dermân nedir?
4. Dert birdir. Bir de, bir dert bir derde devâ olur. Yine dert derdi arar. Derde devâ nedir, bilmem.
5. Ey Rızâ! Derde düştü, inciye saçtı, derdi açtı. Dertlilerin dert elinden dertleri nedir, bilmem.

70

1. Bu gece bütün canlılara Allah'ın emri verilir. (Amel defterini) sağından alan kişi yarına ulaşır.
2. (Amel defterini) solundan alan kişinin ömrü sona erip bu geçici dünyadan geçer. Kabri ona dadı olur.
3. Hesabı görülüp sayılı nefesler biter. Kimsesiz ve nasipsiz (bir şekilde) sorulara cevap vermeye mecbur olur.

4. Her nefes gönlünde Allah'ı anan (kişi) Allah'ın arkadaşlığını bulur. Başka sevdaya bakar mı?
5. İrfan kitabını okur. İlmî, gerçeklerden alır. Hz. Muhammed kıyamet gününde (ona) gölge olur.
6. O ki doğrularak Peygamber'in temiz mesleğine gitti, o gök rütbeli (Peygamber) onu şefâatle sevindirir.
7. Aşkta tüccarlıkta sermaye kazandıysa birlik hazinesi açılır hem (de) Allah'ın sırrı saçılır.
8. İlk yürüyüş vücudundan kime Allah aşkı ulaşırsa (o kişi) varlığını (bir kenara) bırakır, tutkun âşıkların arasına girer.
9. (Ey) Rızâ! İkinci yürüyüş tahtında sülûkün gidişini seyret. (Eğer) gizliysen gizliden geç, en gizli sırra git.

71

1. Gönül iklimi geldi. Varlık şehrinin elçisi aşk sultânının emrini aşk tutkununa bildirdi.
2. Tutkun âşık, büyük (bir) sevinçle (el etek) öpüp (emri) en büyük başkana getirdi, ara vermeden (onu) bildirdi.
3. Hazretin düşüncesi birlik ile (emrin) üstüne *doğrudur* yazarak ondan (sonra) Hz. Muhammed'e bildirdi.
4. Cebrâil, (onun) emrini görüp kabûl etti, ondan (sonra) Hazret-i Allah'a bildirdi.

5. Ey Rızâ! Üzülme, Allah'ın affı ulaşır. Sen de vara yoklukla ulaş, şahitlerini (Allah'a) sun.

72

1. Aşk illerinin büyük vadisi göründü. Birlik bağının gül bahçesinin kapısı göründü.
2. Bu an, gönlün nefes düzen ezgi ile gülüp Allah Allah diyerek o tarafa uçtuğu göründü.
3. Bu can gizli sırların kadehini içti. Ölüm gününün sonunun yakınlığı göründü.
4. O an gerçek güneşi gönlün doğusundan doğup o denizin ışığının yeşil kubbesi göründü.
5. Ey peygamberler sultânı! Gülerek şefâat eyle. Ümmetlerine iyiliğin verilmesi göründü.
6. Ve ey cömertlik ve eli açıklık mahzeni, Allah'ın sevgilisi! Sonsuz olan merhamet(in) yetişmesi göründü.
7. Çaresiz Rızâ'nın o Medine şehrine yüz sürmek için gözyaşlarının sel (olup oluştuğu) deniz göründü.

73

Kıt'a

Eğer inleyen, neyin iniltisiyle inlerse (benim) inlemem yine inleyenin iniltisinden inler. İnle, inleyeni bul, onu inleyenden sor. Ne şaşılacak şey! Rızâ, inleyeni görse inler.

74

Müfred

Canımı kurban (etmek) için sevgiliden saklamam. Senin bende canımdan çok özlemin var.

75

Müfred

Ey kardeş! Aşka âşık yine âşktır. Sen dahi bunu kesinlikle böyle bil.

76

Kıt'a

Mademki şeyhine, İbrâhîm'e, o Şa'bânî'nin gülünün ışığı şâhıma hediyem (olan) dîvânımın yazılışı tamam oldu, Ey Rızâ! Gel, Peygamber'e selâm ver.

77

Müfred

(Ey) Rızâ! Şeyhimiz Resmî Efendiye mübârek (bir) yâdigâr (olması için) bu kalemim aşk sırrına bir gül yanaklı yazdı.

78

Müfred

Ey oğul! Sabah akşam derse çalış. İlim ve hüner hazinesini çalışmayla bul.

79

Beyit

Eğer gönül adamlarının sırlarını bilmek istersen rızâ kapısının perdesinden âşıkların odasına gir.

80

1. İhtiyaçlarını Allah'a bildir, can u gönülden tövbe et. İhtiyaçları gideren Allah özür ve günahını affetsin.
2. Her dakika, her nefes Allah'ın işinden bilgin olsun. O affedici Allah bu beden ilmini senin için kolaylaştırsın.

3. Büyük savaş için yola (çıkma) karar ver. Tek (bir) an (bile boşa) geçmesin. (Onu) kaybetme. Affedici Allah'ın iyiliği gerçekleşsin.
4. Bazen insan, bazen hayvan, bazen mâden ocağı ol. Tecellinin sevgili yüzünden sana af erişsin.
5. İç ve dışın işaretini bilgiyle çözüp gönül şehrine affedici Allah'ın ileri gelenleri(nden oluşan) dîvân kurulsun.
6. Allah adamlarının sermayesi her an korku ve ümit(tir). Affedici Allah mahv ü isbât ile varlığı yok eder.
7. Affedici Allah, vicdanın aşamalarını geçip nefsin yedi derecesini seyretmek için delildir.
8. Ey gönül! Affedici Allah; akıl, fikir, kuruntu ve anlayışı yok etmek için can(ın) aklında vicdanın (bir) zevkidir.
9. Ey Rızâ! İşleri o pâdişâha teslim et. Affedici Allah yüksek bir şereftir. Şüphesiz (o şerefle) şereflenirsin.

81

1

Ey Allah'ın sırlarını bilen (kişi)! Gönül kalsın (ama) yol kalmasın. Ve ey sabah aydınlığının Rabb'ini isteyen! Gönül kalsın (ama) yol kalmasın.

2

O şeytan haksız yere kalbine girmesin. Allah'ın yardımı erişsin. Gönül kalsın (ama) yol kalmasın.

3

Elini kaldır, dua et. Sürekli (Allah'a) yönel. Keyif için yolundan sapma. Gönül kalsın (ama) yol kalmasın.

4

Gel, doğru sözü reddetme. Hem gönlünü ona bağla. Bu nasihat ve öğüt senin için yeterlidir. Gönül kalsın (ama) yol kalmasın.

5

Kalbe birlik ile göz aç. Öz eğriyse doğrulsun. Bak, bu söz bir mücevherdir. Gönül kalsın (ama) yol kalmasın.

6

Şeriat mumuyla yürümek istersen kulak ver. Allah adamları böyle demişler: Gönül kalsın (ama) yol kalmasın.

7

(Onu) yerine getirmenin yakışacağı sözü tutan (kişi) iyilik mâdenidir. Bu, sözlerin sultânıdır: Gönül kalsın (ama) yol kalmasın.

Sakın, gösterişe bakma! Köşe köşe gezme. Bu işe pişman olursun. Gönül kalsın (ama) yol kalmasın.

Canına eziyet etme. Hem azarlamaya uygun olma. (Ey) Rızâ! Bu sözü (kulağına) küpe yap: Gönül kalsın (ama) yol kalmasın.

82

Doğum Târîhi

1. Allah'ın iyiliği gerçekleşti. Dilde okunan sürekli dua budur: Kendisinden yardım beklenen Allah, (onu) uzun ömürle yaşatsın.
2. On dokuz Şa'bân'dı. Ocak ayının onuydu. O, cuma günü akşamı saat on birde doğdu.
3. (Ey) Rızâ! Göklere çıkararak târîhini söyle. Dünya, Ahmed İhsan Bey(in) gelişiyile şereflendi.

1314

83

Beyit

Eğer dünyada zengin olayım dersen tevekkül ülkesinde huzur bul.

84

1

(Ey) gözlerim! Derviş olayım dersin ağla, ağla. (Göz) yaşlarını döküp çağla. Aşkla ciğer dağla.

2

Derviş olayım dersin kalp gözüne benze. (Böylece) hazineye sahip ol. (Kalbin) korkuyla titresin.

3

Derviş olayım dersin göz Allah'ı görmeli. Tek dilek budur. Durma, sabaha kadar ağla.

4

Derviş olayım dersin körlüğü bırak. Gerçekliğine hiç şüphe olmayan (makam)dan söyle. Rahatımı şöyle koy.

5

Derviş olayım dersin göz; görmezi görmeli, amaç nedir bilmeli. Böylece kavuşmaya ulaşmalı.

6

Derviş olayım dersen (ey) göz! Haksız yere akma. Kendini ateşte yakma. Sakın, halka hor bakma!

7

İster kara ister ak (olsun) doğrusu, göz bir ışıkmiş. (Ey) Rızâ! Derviş olayım dersen gafleti bırak.

85

1

Ey yaratıcı ve rızıklandırın Allah! Ey asil sanatkâr! Kullarına (olan) nimetlerin ay ve güneşten (daha) açık.

2

Sen, beni senden yana al. Kendime asla ben demeyeyim. Gönül evimi şenlendirip aşkınla kararlı et.

3

Organların tam (oluşu senin) bir nimetin(dir). Bunlarda çok hikmetin var. (Bu kulun) o hikmeti anlayıp sürekli yolunda olsun.

4

Göz evimi aydınlat da (o göz) senin yüzünü görsün. Beni kendiliğinden âşıkların büyüğüne ilet.

5

Neşe kokusunu duyup, geçici (zevkler) kokusunu bırakıp beni sürekli sarhoş et. Gönülden gücenme gitsin.

6

Ağzım seni ansın, fikrim de öyle olsun. (Onları) sağduyuya ulaştırıp gerisini dağıt.

7

Elim beni tutup çeksin. Can ve bedeni dost ülkesine (iletsin). Sonsuza kadar ihlâs yolundan gidip sen beni utandırma.

8

Gelişimi doğrult. Gerçek üstünde yanlış olmasın. Çünkü bu zayıf cisim baştanbaşa fakirlik içinde(dir).

9

Vücut şehrinin adaletle şenlendirip yola getir. (Ey) Rızâ! Gönül aynasını temizle. Gece gündüz (onu) gözle.

Ramazâniye

1

Oruca ulaştığ. Her bir nefes şükredelim. *Allah yeter, geriye kalan hevestir.* Yüce Allah'tan af dilerim. Ey merhametli Allah! Günahlarımı affet.

2

Can ve gönle neşe geldi. O neşenin değeri bilinsin. Allah'a doğrulukla dua et. Yüce Allah'tan af dilerim. Ey merhametli Allah! Günahlarımı affet.

3

(Ramazan), bütün ayların sultânı, inananların sevgilisi, af dileyenlerin şerefidir. Yüce Allah'tan af dilerim. Ey merhametli Allah! Günahlarımı affet.

4

Vücut organlarının hepsi Hoten miskine dalmış. Kirlerini temizleyen (budur): Yüce Allah'tan af dilerim. Ey merhametli Allah! Günahlarımı affet.

5

Neşesi zevk ve eğlencedir. Herkesi doğru yola ulaştırır. Çerçöpü ayırır. Yüce Allah'tan af dilerim. Ey merhametli Allah! Günahlarımı affet.

6

Gece gündüz Allah'ın affı (yağar). Her zaman dua etmeye bak. Allah'ın merhameti öne geçti. Yüce Allah'tan af dilerim. Ey merhametli Allah! Günahlarımı affet.

7

Şerefi yüksek bir aydır. Onun değeri şâh(la) (aynı)dır. Doğru giden bir makamdır. Yüce Allah'tan af dilerim. Ey merhametli Allah! Günahlarımı affet.

8

(Onun) tabiatı kulları temizler. Gönülde hiç keder kalmaz. Bunu diyen Allah'a gider: Yüce Allah'tan af dilerim. Ey merhametli Allah! Günahlarımı affet.

9

Mümin olan (onun) değerini bilir. Onda nice hikmet bulur. Hiç şüphesiz affedilir. Yüce Allah'tan af dilerim. Ey merhametli Allah! Günahlarımı affet.

10

Aşk hâllerini zevk eden(e) beden perde olmaz. Bu duayı her zaman oku: Yüce Allah'tan af dilerim. Ey merhametli Allah! Günahlarımı affet.

11

Âşığın gönlü dar olmadı. Bilen (kişinin) huyu kavga olmadı. Gönül adamlarına belirsiz(lik) olmadı. Yüce Allah'tan af dilerim. Ey merhametli Allah! Günahlarımı affet.

12

Oruç ayının gülleri, bülbülleri hayran eder. (Bunlar) Allah'ın af selleri(dir). Yüce Allah'tan af dilerim. Ey merhametli Allah! Günahlarımı affet.

13

Birlik sarayı açılır. Orada oturanların hepsi seçilir. Affetme elbisesi biçilir. Yüce Allah'tan af dilerim. Ey merhametli Allah! Günahlarımı affet.

14

Oruç ayının yolunu tut. Tersine *evet* deme. Gel, gönlü buna bağla: Yüce Allah'tan af dilerim. Ey merhametli Allah! Günahlarımı affet.

(Ey) Rızâ! Sana müjde olsun. Allah'ın hoşnutluğuyla yola gir. Bununla affolsam ne olur? Yüce Allah'tan af dilerim. Ey merhametli Allah! Günahlarımı affet.

87

1. Hikmet (onun) elidir, şeriatı dilidir. Bak, âşıkları onun bülbülüdür.
2. Gönül iklimine bir sultânın gelmesiyle bütün bedenin ışıkla dolsun.
3. Allah'ın sırları ayrılmasın. İstedğin o Allah yolu olsun.
4. Her şerefi zevk(tir); eziyet zannetme. Senin sözünde vefa olmalı.
5. Benliği(ni) yıkan, nefesine bakan, su gibi akan (kişi) şerefini buldu.
6. Gönül aynasına hele bir kez bak. Bu can ve bedenın sırları bilsin.
7. Allah'tan (ilmi) okuyan, ilmi şakıyan, bezini dokuyan (kişi) yolunu doğrulttu.

8. Ey Allah(ım)! Beni sana kavuştur. Rızâ, cömertlik denizinin tutkunu(dur).

88

1

Oruç ayı bize elveda eder. Renkli bir bayram onun arkasındadır. İnananlar her gününden zevk aldı. Oruç ayı bizi faydalandırdı. Ümmetlerin vicdanında dolunay doğdu.

2

Lütfedip Allah'ın nice sırlarını inananlara açıkça söyledi. Onun şerefli oluşu hikmetin gereğidir. Oruç ayı bizi faydalandırdı. Ümmetlerin vicdanında dolunay doğdu.

3

İyiliklerini cana minnet bilmeli. Sürekli şerefini yüceltmeli. Dert verir, dermânını (da) verir. Oruç ayı bizi faydalandırdı. Ümmetlerin vicdanında dolunay doğdu.

4

İlim öğrenene toz, perde olmasın. Şereflelendirmesiyle karanlık yok oldu. Gönül tarafından baştanbaşa ışık verdi. Oruç ayı bizi faydalandırdı. Ümmetlerin vicdanında dolunay doğdu.

5

Kadir gecesi onun takdiridir; iyilik, bağış ve af yazısıdır. Her yönüyle değeri ölçülemez (oluşu) tedbiridir. Oruç ayı bizi faydalandırdı. Ümmetlerin vicdanında dolunay doğdu.

6

Şeytanın ordusunu sürüp uzaklaştırdı. Allah'tan korkma âşıklara durak oldu. Ama ayrılık cana işledi. Oruç ayı bizi faydalandırdı. Ümmetlerin vicdanında dolunay doğdu.

7

Bundan böyle korku ve üzüntü kalmasın. Bastığın yeri iyi bil, gözünü aç. Senin için sözün doğrusu işte budur: Oruç ayı bizi faydalandırdı. Ümmetlerin vicdanında dolunay doğdu.

8

Hz. Muhammed'in ayağı toprağına yüz sürmek, dünya işlerinden yüzünü döndürmek, hayvan(ca) huy(ların) ateşini söndürmek için oruç ayı bizi faydalandırdı. Ümmetlerin vicdanında dolunay doğdu.

9

En büyük bayram(ın) zamanı geldi, yola gir. Cisim ve canını parlat, temiz olsun. Yüce Allah biz kul(lar)a lütfedince oruç ayı bizi faydalandırdı. Ümmetlerin vicdanında dolunay doğdu.

10

Varlık ülkesinin milletlerine bak. Kovulmuş şeytanın tuzağına düşmesin(ler). Vicdana ait zevkler şarabına doyulmaz. Oruç ayı bizi faydalandırdı. Ümmetlerin vicdanında dolunay doğdu.

11

(Merhametli) Allah'ın kapısına gidip acizliğini bil. Seni temizleyip kabiliyetli kılsın. Ey Rızâ! Seni doğru yola iletip oruç ayı bizi faydalandırdı. Ümmetlerin vicdanında dolunay doğdu.

89

1

Ey dünyanın sevgili bir tanesi! (Merhametli) Allah'ın feyzinin inci tanesi budur. Yuvası aşkın ülkesinde kurulmuş. Âlemlere merhamet anası oldu. Birlik sırrı hazinesinin köşkü, âşıkların sevgi evi odur.

2

Bitimsiz Allah'tan güneş ve ay göründü. Mekânı olmayan Allah'tan bir bakış ulaştı. O sultân, *levlâk* tahtına oturdu. Bak, *ol* emri ona cilve yeri oldu. Birlik sırrı hazinesinin köşkü, âşıkların sevgi evi odur.

3

Ruhlar âlemine seçkin (bir) öz, can ve gönül ve de her şeyin yolunun sultânı(dır). Kutsal cennet, Hz. Âdem'e yurt oldu. *Ev-edna* yakınlık makamına yakın(dır). Birlik sırrı hazinesinin köşkü, âşıkların sevgi evi odur.

4

Yere ihtiyacı olmayan Allah tarafından yüzünü gösterdi. Allah; harf, söz ve ses olmaksızın söyledi. Sen, o yüce sultâna bak; ne yaptı! Durmaksızın ümmetini oluşturdu. Birlik sırrı hazinesinin köşkü, âşıkların sevgi evi odur.

5

Değeri yüksek, vücudu ışıktır. Gölgesi yere düşmez, meşhurdur. (Ona) uymayan terk edilmiştir. (Ayağı) toprağına yüz sürenler affolunmuştur. Birlik sırrı hazinesinin köşkü, âşıkların sevgi evi odur.

6

Onun pâdişâh anası birlik ülkesi(dir). Dili, sürekli Allah kelâmını söyledi. Can kulağıyla işiten, *evet*, der. Sen, o gül ailesinin bülbülü ol. Birlik sırrı hazinesinin köşkü, âşıkların sevgi evi odur.

Ey Rızâ! Gel, bu yüksek okula devâm et. Ondan maksat Allah'a kulluk etmek(tir). Herkes bunda eş(tir). Hz. Muhammed'e salât ver, selâm et. Birlik sırrı hazinesinin köşkü, âşıkların sevgi evi odur.

90

Beyit

İlimle yükselirsin, şüphesiz (bunu) böyle bil. Sakın, çalışma ve gayretten geri durma!

91

Beyit

Perdeyi gönül kapısından kaldırıp keşfeden (kişi) gönül evinin içini şen, bayındır bulur.

92

Azmî'nin Kıt'ası

Dünya aşk âyetinin hep sözünü ezberlemiş. Tefsir eden birini görmedim ki tefsir etsin. Düşte gördüm, dünya ile ilgili şeylerin varlığı tamamen yok olmuş. Tabir eden birini bulmadım ki tabir etsin.

93

Rızâ'nın Cevabı

Bugün dünyanın aşk âyetini ezberleyen tefsir edeni gönül kitabıdır. Buna şüphe yok. Dünya ile ilgili şeylerin yok olduğunu düşte görmek bile düştür. Böyle asılsız şeye tabir edici aramak büyük günah(tır).

94

Kıt'a

İlim bir avdır, yazı onu yakalar. Ezberde olanı unutulmaktan yazı kurtarır.

95

Rızâ'nın Tercümesi

İlim kıskanç bir vahşidir. Yazmak onu kaydeder. Ezberleyen kişi unuttur, yazan şüphesiz (onu) avlar.

96

Beyit

Ne sultân ve ne (de) yoksul (kişi) dünyada asla rahat görmedi. Ümitlenme, bu alçak dünya vefasızdır.

Beyit

(Ey) Rızâ! Düşünce köşkümde genişlik yoktur; ama hayalimi süsleyen kalemim, ağzım dil olmaksızın söyler.

Kural

1. Gönlüm içindeki siyah benekte öyle bir yara açtın ki Eflâtun gelse de (o yara) iyileşmez.
2. Dertli gönlümün (gözü) dünya bütün gül bahçesi olsa da (taşıdığı) ağır yükten (dolayı) büsbütün (onu) görmez oldu.
3. Bak, bu zayıf cismimin ülkesi harap oldu. Gerçi sonra şenlense de fayda vermez.
4. Azizim! Kayıtsız âlemi geçip mahvolmayan gizli hazine bulsa da kıymetini bilmez.
5. Nefis askerine uyan (kişi) irfan okuluna da girse şüphesiz adam olmaz.
6. Vicdanın emrinden haberdar olmaya çalışmayan (kişi) ilim denizine dalsa da ne olduğunu anlar mı?
7. Yaradılışı bahtsız olan kesinlikle dinlemez. Gücü yetmese de nefsinin ikna etmeye çalışır.

8. Allah yolunda sevgilisine canını kurban eden (kişi) eğer biri (ona) öfke kılıcını çalsa da geri dönmez.
9. Ey Rızâ! Bu yola doğrulukla girmeyen (kişi) şeyhten himmet alsa da ondan yardım istenmez.

99

1. Gönül derdine himmeti, işinde usta olan yiğit verir. Eğer doktor (bilgiden) noksan olursa yara iyileşmez.
2. Ahmak ve bilmez olan (kişi) bedenleri kana boyar. Olgun olan kimseler (ise) huyunu temizler.
3. Yanlış yola gidenin arkadaşı şeytan olur. Allah yolunun rehberi Hazret-i Muhammed(dir).
4. Çaresiz âşıklar aşk mumunu yakar(lar). Yokluğa ulaşan(ın) durağı sonunda cennet olur.
5. Dosta gider, ulaşır. Sevgilinin zevkini istemez. Sonuç olarak, amaç budur. İşte büyük kurban bu(dur).
6. Gel, aşk kfilesiyle yolculuk et. Sırlar vadisinde büyük bir çadır kur.
7. Fikir burcundan aşır akıl kalesine ulaş. Nefis askerine uyup korkak ve alçak olma.
8. Vicdanının yoluna gir. Böylece hiç elem görmeyesin; Allah seni kavuşmaya ulaştırısın.

9. Aşk potasında eri, şeriat süzgecine gir. Başlangıcı olmayan Allah, kirli maddeni temizleye dursun.
10. Beyim! Cana rahatlık ver, sırrı bilesin. Allah'ın rahmetine bak, davranışını doğrult.
11. O peygamberler sultânı Allah'ın aynasıdır. Sen, çokluğu birlik bilip (onu) kendine harem yap.
12. Hayret ülkesinde gezen sevgiliye ulaşır. Varlığını feda eder, birliğe arkadaş olur.
13. Cismini harap edene Allah'ın lütfu ulaşır. Toprakla bir olan acı azap görmez.
14. Dışa bakma, içinin perdesini aç. İçeri gir, orada gör. Haberi al, konuş.
15. (Ey) Rızâ! Hizmet et, mükâfat zamanı geldi. Çağrılıp dosta git, orada otur.

100

1

Eğer gönül alıcı yüzü gözümden uzak olsa sözümün gürültüsünden yaş yerine kanlar akıtır. Sen ay (gibi güzel) sevgiliyi kendimden kat kat (fazla) severim. Ey ay gibi (güzel sevgilim)! Melek gelip (bu) canı bu tenden almadan senden ayrılmam mümkün müdür?

2

Arada bir aşk kadehini içerdik. O gözyaşlarının feryâdını gözden (akıtıp) sel ederdik. Sabâ rüzgârı (zamanı) misk nağmelerini koklardık. Ey ay gibi (güzel sevgilim)! Melek gelip (bu) canı bu tenden almadan senden ayrılmam mümkün müdür?

3

Gönüller şâirinin arkadaş olduğu o neydi. Bak, gönül adamı da gönül hâlinden anlayanı her yerde bulurdu. İnleyen kişinin durumu ne olurdu? Ey ay gibi (güzel sevgilim)! Melek gelip (bu) canı bu tenden almadan senden ayrılmam mümkün müdür?

4

Onun düşünce ve hayalinin gelip geçtiği bir zamanın zevki acaba sersemliğin en büyüğüne değmez mi? Artık bu durumu hiç kimseye açamam. Ey ay gibi (güzel sevgilim)! Melek gelip (bu) canı bu tenden almadan senden ayrılmam mümkün müdür?

5

Perişan hâl, şimdi bize hayret veriyor. Gözden akan kan da seller gibi coşuyor. Bu, böyle ne olacak? (Böyle) giderse engellemeye imkân yok. Ey ay gibi (güzel sevgilim)! Melek gelip (bu) canı bu tenden almadan senden ayrılmam mümkün müdür?

6

O kurtuluş kalesinin ay'ı cisimlenmiş bir ışık(tır). Onun bütün işleri harikadır, kerametini ta kendisi. Bu çok nazik (kişiyi) kaybetme; gel, pişmanlık çekme. Ey ay gibi (güzel sevgilim)! Melek gelip (bu) canı bu tenden almadan senden ayrılmam mümkün müdür?

7

Aşk yolunu kesinlikle ele aldığın için Allah her işi sana kolaylaştırсын. (Ey) çaresiz Rızâ! Ağlama da biraz bak. Ey ay gibi (güzel sevgilim)! Melek gelip (bu) canı bu tenden almadan senden ayrılmam mümkün müdür?

101

1

Âşıklara salâ olsun. (Kendine güvenen ortaya çıksın.) Gelen gelsin, şeref bulsun. Sevgilinin ülkesinin her tarafı bir İrem bağı(dır).

2

(O İrem bağının) gülleri açılmaktadır. Bülbülleri (de) acıyla bağıırır. Yok olmaz vadide (bir) bak! Cem'in kadehi döner.

3

Bu gönül birlik sarayıdır. Aşk sultânını onda tanı. Hayret zamanı geldi, gör. Cömertlik denizi coştı.

4

O iyilik ve bağış mâdeni, sonsuzluk ülkesinin parlaticısı, *Elest* Meclisi'nin başlangıcı, peygamberler sultânı, yüksek huylar (sahibidir).

5

Canını kurban etse, kanını akıtırsa ne olur? Âşık (senin) yolunda kurban olmaya hiç üzülür mü?

6

Nefsin sana savaş açsa sakın korkma, ona kız. Görkemli ordu kumandanı, (onun) sağlam kalesini mahveder.

7

(Nefsin) varlığını bütünüyle ezmeli, (onu) ince elekten süzmeli. Durma, Allah yolunu bulmaya çalış.

8

(İyi) davranış köşkünü bırakan, nefsinin isteklerine uyan (kişi) bu gruba yazılır. (Onun) putperest kişiden hiç farkı yok(tur).

9

Varlık şehri yıkılır. (Onların) gördüklerinin hepsi serap(tır). O sultâna vardığı zaman Hakem (olan Allah'ın) hükmü nasıl çıkar?

10

Ey gonca ağızlı (güzel)! Gönül yara (içinde)dir. Gel, tedavi et. (Sana) devâsını görmek yakışır. (Böyle yaparsan) perişan hâlimde hiç üzüntü kalmaz.

11

Ey Rızâ! Gönül hâli(nden anlayan), kesin bilgi sahiplerinin yolundan sakın ayrılma.
Gel, en yüksek noktaya ihlâs ile ayak bas.

102

1

Olgunluğa eren âşık gizli olmayan (bir) zevki söyler. Harf, söz ve ses ile (söyler)
sanırsın ki ağız söyler.

2

Sonsuz hayattan haberdar olmak için gerekli (olan) ilâhî sır(lar) tahtına çıkıp açıkça
söyler.

3

Bu gönül şehrinde gezer. (Oradaki) nice hikmetleri gör ki (onlar gönle) hayret verir,
(onu) temizler. Bu işleri bilen söyler.

4

Kuruntusu(nun) fırsat bulmaması için hayale imkân vermez. Zihnini ondan
temizleyip mekânsız söyler.

5

İrfan ona öncü olur, *men 'aref* dersini okutur. Bu işareti en önde gelen gerçek yolda hocalar söyler.

6

Derdine bir dermân arar. (Ona) yine derdi dermân olur. Eğer ona bir kez (derdini) sorsan tükenmez bir zaman söyler.

7

Âşıkların gönlünü yar (da) bir bak. (Onlar) iyileşmez derde düşmüş. Bu yaranın çaresini ancak canını fedâ eden söyler.

8

Ondan nice hikmetli âyetler ortaya çıkar. Aşk neşesiyle şarabı içip sarhoş olan söyler.

9

Kalp gözü şüphesiz görür. Acaba gizlemek mümkün müdür? *Ben Hakk'ım* sırrıyla şereflenip sonsuz(a) kalan söyler.

10

Mekânsız sarayda kayıtsızlığa (doğru) dolaşır. Bu zevk ve şevkin sırlarını Hz. Muhammed'e uyan söyler.

11

Bil (ki) ölümden önce ölenler haşır ve neşri görürler. Ayağını doğru yola koyan (bunu) söyler.

12

Perdeyi kaldıran yiğitler gerçek denizine daldı. Ak inciye çıkarıp (değerini) artırıp satan söyler.

13

Bu hazinenin değerini anla, ne kadar yüksek; ancak buna değer biçilmeyeceğini sermaye katan söyler.

14

Gerçek âşık, yüreği tamamen sevgiyle dolandır. Ona çevgen kar etmez. O çevgeni atan söyler.

15

Bu yolda ebced okuyan ol. (Böylece) sırrını öğrenirsin. (Bu sırrı) söyleyen, bilmez; bilen, söylemez. Bundan böyle (söyleyen) tamamen yalan söyler.

16

Ağzını her yerde açma. Halk seni çıplak eder. Bu, halk âdetlerindedir: Giden söyler, gelen söyler.

(Ey) Rızâ! Sen ilgisiz bakma. Meydana gel de kendini bil. Gerçek (söz) duymak istersen o denize batan söyler.

103

1. Acaba sırrının sırrı bilmem sana sır verir mi? Sana sırrı sırreder. Sırda isen şüphe etme.
2. Sır ile sırrı açıklamayan sır olurmuş. Sır ise sırrı yine sırredene açtı.
3. Sır, sırrını açabileceği (kişiye) sırrını açar. Sırrın yalnız sır ile sır olduğu kişiye sır edilmez.
4. Sırrı sır etmeye (yarayan) sır yine bir sırdır, bilesin. Sırrı sır edene sır, sırsız olursa (sırta) ne gerek (var)?
5. Sır, sırda gizlenmişken sırta sır deme. Sırrı, sırta sırda söyleyen sır olur.
6. Sırrın sana sır olunca sırrı sırret. Acaba sırrı sır etmeyenin sırrı yok mu demek?
7. (Ey)! Rızâ! Eğer sır, seni sırrına lâyük etse, sır(rı) demek için kaba cismini kazısın.

1. Sakın alçak elemeler, kederli (bir) dünyayla dolu olma.
2. Hiç sonu yok. Olaylar ordusu geçmekte. Engellemeye imkân yok.
3. Bu gürültülü, gösterişli yolu uğrak yeri etme, anla.
4. Hiçbir zaman kalbi(ni) boş bırakma. Şeref, işte budur!
5. Gelip geçici yolcuları teftiş etmeli. Şeytan sürgün edilsin.
6. Her defasında hile ile aldatmasın, dikkatle gözet. Allah iyilik versin.
7. Allah yolunu şaşırma, onda sağlam ol. Can, sevgili olsun.
8. Kendini unutup artık her işi Allah'a bırak. Esaslar böyledir.
9. Zamanı boş yere harcama, zikre devâm et. Gözden kan akıt.
10. Bu zevki kaybetme, hemen artır. Derde dermân bu(dur).

11. Gönlün etrafını temizle. Hiç yabancı kalmasın, (hepsi) dağılsın.
12. Ey (iyi) huy sahibi! Sen yine kendine merhamet et. Zaman geçmekte.
13. Doğrusu merhametsiz olana Allah da merhamet etmez. O, çıplak kalır.
14. Öfkeyi terk et (de) seni üzüntülü ve de inleyen (bir kişi) etmesin.
15. Kimin yumuşaklığı öfkesinden çok olursa o insan olur.
16. Yüreğin; âlemlerin kabile başı oldu, ilerliyor.
17. Sonsuzluk ülkesi zevk ve eğlence âlemdir, bil. Onu gez.
18. Gel tavaf et. Temiz kalp bakılacak yer, Allah'ın Kâ'be'si oldu.
19. O Medine (ve) Mekke'ye hemen yüzünü sür (de) iyilik bulasın.
20. Varlığını Peygamber ailesinin (ayağı) toprağına feda et (de) can rahat olsun.
21. Noksanını bil. Sakın gafletle (kendini) takdir etmek için yalan söyleme.

22. Peygamber ailesine salât ve selâm eyle. Gülen (bir) gül ol.

23. (Ey) Rızâ! Nefsine öğüt ver. Başka şeylerden elini çek. Bilgi yolu bu(dur).

105

1

Gelen gelsin! Gizli aşk kendine güveniyorsa ortaya çıksın! Âşığın dolaştığı yer budur, hemen gel. Seni sersem eden tamamıyla aşktır. Bu, âşığın sarhoşluk yeri(dir), hemen gel.

2

Sevgi denizinin dalgası coşar. İlahî emrin sesini dinler. Ezel şarabını şimdi içmek için âşığın meyhanesi budur, hemen gel.

3

Sen hazretin haremine gel, çabuk ol. Yolunu kestiren nefsi azarla. *Allah'la beraberdir* sarayına çabuk ulaş. Âşığın köşkü budur, hemen gel.

4

Olgun olanlar yolu kolaylaştırır. Aşk şarabıyla gönlü dolanlar, Allah yolunda uzun yol alanlar sevgilisini görür. (Ey) âşık! Hemen gel.

5

Nasıl böyle sersem kalırsın? Ne görsen hemen onu alırsın. Ne ektinse sonunda (onu) bulursun. Bu, misafırhanedir. (Ey) âşık! Hemen gel.

6

Bu korkulu yola sapıp da (ondan) gitme. Vaktini geçirme, şaşkınlık etme. Yaban otu gibi her yerde bitme. (Sonra seni) dışarı atarlar. (Ey) âşık! Hemen gel.

7

Her zaman şeriati kucakla. İlim denizi o kaynaktan coşar. Hz. Muhammed'in sözünü (kulağına) küpe et. (O), seni temizler. (Ey) âşık! Hemen gel.

8

Bozulmuş tenin hayat bulur. Bununla sonunda ölümü anlar. (Eğer) zât ve sıfâtı bileyim dersin vakit geçirme. Ey âşık! Hemen gel.

9

Artık bu denli dedikoduyu bırak. Gel, bilenini bulup ilmihali oku. Yokluk semtine kanat açıp aslına yüksel. (Ey) âşık! Hemen gel.

10

Eğer yokluk sırrından (bir şeyler) duydunsa bu zamandan hiç şikâyet etme. (Ey) âşık! İyilik ve kötülükten haberdar olmak istersen bu toplantı meclisine hemen gel.

Aman sözü kullara kalkan olur. Üzüntüsü gider, zevk ve eğlenceye dalar. Onun zevki eziyet ve zulümde(dir). Sen ona sabret. (Ey) âşık! Hemen gel.

Allah, sırrını keşfedip sana *bak!* dedi. Seni doğru yola sevk etti. (Ey) Rızâ! Sen de bu cismini (onun) aşkına yak. Ölüp savrulup gel. (Ey) âşık! Hemen gel.

106

1. Zengin Allah, fakir (ise) biz kullarıdır. (Doğru yol), peygamberlerle velîlerin yollarıdır.
2. Gel, sen de bu izden git. Bütün âlemlere sultân ol.
3. Kararlı ol; böylece sırları öğrenirsin, *Allah'la beraberdir* sarayını bulursun.
4. Sana mutlaka bir anlam açılır. İsteddiğini başarırısın.
- 5., 6. İşlemekte güzelce tedbir al. Takdîr bu tedbîre uygun olsa şüphesiz seni Allah'a ulaştırır. Artık elini boş şeylerden hemen çek.

7. Birlik ülkesi kalbin durağı olur, yakın ve uzağı birleştirir.
8. Varlığın tamamı ona boyun eğer. Her biri hakkıyla ondan zevk alır.
9. O anda sonsuzluk sırrı ortaya çıkar. Bu olasılık ve yerde eser kalmaz.
10. Kendi yine o an kendine gider. Eskisi gibi şimdi (de) işi anlar, görür.
11. Ne doğmuş, ne olmuş (ise) bu sırda var(dır). Perde aradan kalkınca (bunlar) bilinir.
12. Hayat, ezelden (beri) Allah'ındır. Bu (hayat) imkânı(nı) bol bol veren yine odur.
13. Gel, *ol* emrini anla, haberin olsun. Bu ilmin ötesini sen de ara, bul.
14. Eğer kendini bilsen ne cevher, ne oğul olduğunu (anlar); değerini bilirsin.
15. *Elest Meclisi'*nde verdiğin sözü unutma. Söz verip sözün aksine gitme.
16. Neyi isteyip aldın getirdin(se) sonunda (onu) harcayıp bitirdin.
17. Bu ülkede, (verdiğin) sözü unuttun. Bu dünya sevgisi gönülde yerleşti.
18. Onun gösterişi seni aldatır, (bunu) bil. Sen bu uygunsuz fikirden kork.

19. Yokluk içinde yokluk içinde yokluktur. Bugün bana ise yarın sanadır.
20. Bu dünyanın eziyet ve zulmü sonsuz(dur). Onun rahatı yoktur.
21. O acımasız olduğundan sakın aldanma; çünkü hilesi son derece kötüdür.
22. Sonra berbat ve perişan olursun. Çok üzölmek fayda verir mi?
23. Hayatından ümidini kesersen sonunda hiçbir şey elde edemeden gidersin.
24. Bu yola gitmek akıl karı değil. Böyle davranmak sana yakışır mı?
25. Sen Âdemoğlusun, düşün. Allah'a teşekkür etmeli, teşekkür.
26. Bir gün gelir, bu âlemden gidersin. Azığın yoksa orada ne yaparsın?
27. Yolunu şaşırma, adam gibi git. Baban ne yapmışsa sen de onu yap.
28. Hayallere kapılma, ağırbaşlı ol. Gaflet edip (de) sonunda üzölme.
29. Elinde fırsat varken işini gör. (Burada) eziyet çekip git orada zevkini sür.
30. Ey can! Nereden geldiğini bilseydin eskiden olduğu gibi o yolda baş verirdin.

31. Aslını unuttun, girdaba düştün. Nice yüz bin köşe bucak dolaştın.
32. Bu madde perdesini her zaman (aradan) kaldır. Ötesinde zamanın ne olduğunu görürsün.
33. Yol uzaktır. Yolculuk ihtiyaçlarını gör artık. Bu (dünya), seni avlamak için bir tuzaktır.
34. Bu işler kuru dava ile bitmez. Böyle gidişler seni kurtarmaz.
35. Güzel vücudu(nu) harap etme. (Harap) eden sonunda âh edip inler.
36. Gel, yanlış yolu iyi anla. (Böylece) o doğru yolu bulasın.
37. Âhirette saadet bulayım dersen Allah'a dua et, sürekli ibadet et.
38. Kendini tanı; durma, çabuk (bu tarafa) geç. Aşk yoluyla doğru yola git.
39. (Ey) Rızâ! İlim öğren, (ilimden) nasip al. Cömertlik denizini bulup ta dibine dal.

107

1. Allah'ım! Beni sonsuz aşk ateşine yandır. Öyle ki kül olayım; ben bende kalmasın.

2. Allah'ım! Bütün bildiğimi bilmemeye değiştir. Haksız yere (olan) bu bilgimi yok et.
3. Allah'ım! Kalbimin köşesinde kalan gizli tozları ortadan kaldır, yabancı (bir) zerre bırakma.
4. Allah'ım! (Bizi) koruyacak (olan) yine sensin Güç bende mi? Kullarının ihtiyaçlarını görecek sensin.
5. Allah'ım! Acizliğimi bilip sonunda (senin) iyiliklerine bel bağladım. Sana yakışan onun suçunu affetmedir.
6. Allah'ım! Her akşam ve sabah işlediğim suç ve hatadır. Bu çaresizi bağışla; aman, yakma.
7. Allah'ım! Bu imkân âleminde ne var(sa) hepsi seni tesbih eder, her hâlde güzellik ister.
8. Allah'ım! Yol hırsızları sürekli bu caddeleri kesiyor. Yardımınla onları uzaklaştır.
9. Allah'ım! Her zaman sana güveniyorum. Kusura bakma. Bu çaresiz kulun rahmetine kaldı.
10. Allah'ım! İyiliğine lâıık olursam (benim için) ne mutluluk... Günahları affedici olduğunu bildim.
11. Allah'ım! Huzurunda boynunu büküp duran bir kulu (hiç) bir yönüyle reddetmezsın.
12. Allah'ım! Senden yana bir adım atıp (böylece) çalışanlar yollarını şaşırmadı. Bu, tespit edilmiş.

13. Allah'ım! Sana kavuşmayı isteyen (bu isteğinden) mahrum olur mu? Çünkü cömertlik mâdenisin, o (bunu) bildi.
14. Allah'ım! Sana ibadet eden kurtulmaz mı? (Onu) kararlı yap, ümitsiz etme.
15. Allah'ım! Her işaretin ardından giden âşık, kalbinde geniş dermân bulur.
16. Allah'ım! Ayrılık ateşine yakma, beni üzme. Dertlilerin sohbetine de dâhil et.
17. Allah'ım! Şanlı peygamberinin ulu dergâhına sürekli ihlâs ile varsam, yüz sürsem.
18. Allah'ım! Günden güne bu göğsüme yara açılmada. Sevgin bu yaraların merhemidir.
19. Allah'ım! Eşyaya, olduğu gibi ibretle bakıp beni kendine ulaştır, uzak etme.
20. Allah'ım! İki görüş aradan kalksın, birliğe ulaşsın. Birlik ülkesinin vadilerini gezdir.
21. Allah'ım! Beden, ruha perde oldu. Kullar nasıl yol bulsun? Bu perdeyi ışığınla ortadan kaldır.
22. Allah'ım! Artık o anlam makamına çıkıp öğüt vereyim. (Böylece) nefsim insafa gelip beni bıraksın.
23. Allah'ım! İyilik kapına geldim. Nasipsiz kulundur, beni reddetme. Zaten perişanım.
24. Allah'ım! Rahmet öne geçti, gazabın ertelendi. Bu kullarına merhametin çoktur.

25. Allah'ım! Acaba ben nasıl şükredeyim? Onu da bilmem. (Nasıl şükredeceğimi) bana bildir (de) şükrünü yerine getireyim.
26. Allah'ım! Durumumu sana bildirmeye gerek yok(sa da) kullarına verdiğin sözünü yerine getir.
27. Ya Rabbi! Bana (sana) kavuşmayı nasip et. Çaresiz Rızâ affını bekler, Allah'ım.

108

1. Her zaman tecelli eder. Bu tecellide hayran ol.
2. Allah'ın hikmeti birbirini takip eder. Gel sırları seyret.
3. Gönül evinde yabancı kalmasın. (Onu) aradan sür çıkar, bir an (bile) durmasın.
4. Can, bir gün beden kılıfından uçar. Uçmadan ona dermân bulmalı.
5. Hâlleri her zaman konuşur. Şeytan, Allah suretiyle girmesin.
6. Sende bin türlü yara vardır. Gel, imkân varken (onların) çaresine bak.
7. İrfan suyunu bulmaya çalış. Allah çalışmanı kabûl etsin.

8. Yükseklik bulmak için alçak gönüllü ol. Sözüünü doğru, özünü insan et.
9. Sürekli sultânın şehrinizi ziyaret et. Her zaman iyiliğe ulaşsın.
10. Gel, beden bilgisini öğren. Sana bir irfan kapısı açılır.
11. İnsan için nefisini bilmek vâcip(tir). Hazret-i Kur'ân bunu söyler.
12. Gel, tevhit et; terbiye olasın. İlahî sırra (doğru) gezesin.
13. Kendi sırrından Allah ortaya çıksın. Harfsiz ve sessiz (bir şekilde) fermân ulaşsın.
14. (Ona) top ve çevgen tesir etmemesi için din kalesini sağlamlaştır.
15. Nefis askerine şeriat kılıcıyla galip olasın, iman kurtulsun.
16. Şeytanın oyunundan kurtulayım dersin kaç bin kere can vermelidir.
17. Allah kulunu korur. Bu kesindir, delil istemez.
18. Allah'ın feyzi gizli hazinedir. O, kullarına her zaman bol bol verir.

19. Yoklukla acizliğini gösteren kişiye af ve bağışlama ulaşır.
20. İşini Allah'a bırakan, âhirette iyilikle mutlu olur.
21. Bu, Hz. Muhammed'in yolunu şüphesiz (bir şekilde) izleyen ümmet için geniş bir meydandır.
22. Dünyada bir kez (bile) gülmeyen kişiyi Allah mahşerde güldürsün.
23. Âşığın işi burada gizlidir. Davranış ve hareketleri inci ve mercan(dır).
24. Vicdana ait zevkin sınırı yok; çünkü onun genişliği hadsiz ve sınırsız(dır).
25. Ey Rızâ! Gittiğin yolu gözle. Ayağını sağlamlaştır (da) yiğit olasın.

109

1. Can ve gönle neşe geldi, açık(ça) bak. Sabah akşam bu yolu seç.
2. Vicdana ait olan neşeyi iste; (çünkü o) sana sırlardan haber verir.
3. Eğer sende bunun için güç varsa can kulağını aç da o an dinle.

4. Söylenilen sözleri Allah'tan işit. Gel, sen başkasına önem verme.
5. Sende sana hükmeden sırlara bak. Kulda olan fakirliğin nasıl olduğunu anla.
6. Dışarıda gezme, dergâhın kapısına gel. Bütün sırlar orada belli olur.
7. (Dergâha gelirsen) sen nice sırları bilirsin. (Onları) yabancılara açma.
8. Gayb âlemine gidegör. (Böylece) varlık bul. Çok söyleme, sözünü kısalt.
9. Neyi beklediğini bilmen için tanık ve görülenin ne olduğunu anla.
10. Ülkeyi terk etme, vatanda otur; (çünkü) hicret için zorunluluk olmayacak.
11. Gönül evi kapısını sağlamlaştır. Olmaya, (onu) gücendirmeyesin.
12. Aradan perdeyi kaldır. Karanlığı atmaya bak. Talih doğsun.
13. (Ey) Rızâ! İçinde sakladığını söyle, hiç durma. Sakın tereddütle saklama.

1. İnleyen gözümden ıslak gözyaşımı akıtıp bana canımdan daha yüksek olan sevgini ver.
2. Eğer yardımın ulaşmazsa kulun hâli ne olur? Bu perişan hâlimden sana şikâyet ederim.
3. Sabah akşam iyilik kapını bekler dururum. Bak, üzüntümden gücüm kalmadı.
4. Bu zayıfa merhamet et, hâlim sana malûm. Ya Rab! Bu kaçan (hâlimden) beni ıslâh eyle.
5. Gücsüzüm, eğer bana yardımın ulaşmazsa bu ağır yük (altında) ezilip mahvolurum.
6. Yollarımı şaşkırtan bir nice aldatıcı vardır. Sen, beni bu aldatıcı nefsimden kurtar.
7. Yakîn ilmine ulaştır ki kesinliği bulayım. İyiliğin ile şüpheli hâlimden kurtulayım.
8. Eğer düşmanla güreşirsem üstün getir. (Düşman) pehlivan şerefimden korkup elini çeksin.
9. Gönle ne zaman benden hüznün ve elem gelse dünya bu bağırmağlarımından huzursuz olmakta(dır).
10. Ümitsizlik ve bıkkınlığım beni ağlamaya boğdu; öyle ki ağlamalarımından (dolayı) kuvvetim kalmadı.

11. Bedenimin azalarına aşkı öğretirim. Öğrencilerimden nice sırlar açığa çıktı.
12. Âdeme insan demek için bu yokluklarımdan gelirse bu huy imlâya gelir.
13. Ey Rızâ! Sıkılma, cömertliğin zamanı geldi. Sevincimden ne yaptığımı bilmiyorum artık.

111

1

Uzun zamandır bu beden ülkesini gezerim. Ne yönüyle sevgiliyi niyet ettiğimi bilmiyorum. Görünüşte insanım ama içimin ne olduğunu (ben) anlıyorum. Allah mahşer gününde (beni) azarlarsa ne yaparım?

2

Günde yüz bin kere gaflet perdesi araya girer. Allah'ın affi ulaşır, o an hemen (perde) ortadan kalkar. (Kendini) büsbütün yakanlar maksada ulaşır. Bu maksadı her seher (vakti) Allah'tan temenni ederim.

3

Allah'ın işinde her an bir tecelli (var), (onu) açıkça gör. Seni, yine senden, sana bildirir; söyler. Gafil olma, onda şeref nedir bulmaya çalış. Sen seni bil, kendini bul. (bunu) sana hatırlatırım.

4

Kalbine bak, Allah (onu) parlatsın. Hz. Muhammed'in ışığından iman mumunu yak. Dışından soyunup bir kere içine bak. İşte (sana) insan olmanın ince anlamını müjdeliyorum.

5

Allah'ın emrine itaat etmekten asla çekinme. Hâl(in) Peygamber Hazretleri'ne boyun eğer bir şekilde olsun. Mal ve evlat haşırde kimseye fayda vermez. Bunu söyleyen Kur'ân Hazretleri'ni delil gösteririm.

6

Namuslu ol da gel, kendini orada pişman etme. Gel, Allah'ın âyetlerini dinleyince doğrulukla bel bağla. Artık dünya meyline olan bağıni çöz. Bu işleri Cenab-ı Hakk'a bırakırım.

7

Ey Rızâ! Kalp aynasını temizleyip hemen (onu) izle. Bu sebepten (hiç) bir şekilde şüphe ve zan kalmasın. Bu fırsat çağı geçiyor. Durmaya zaman yoktur. Eğer beni dinlersen bu sözü tekrar ederim.

112

1

Perişan hâllerimi görse bütün dostlar (bana) acır. Gül acır, gül bahçesi acır, o inleyen bülbül acır. Mutsuz kalbim şu an hüznü ev durumundadır. (Bana) can acır, sevgili acır, her derdime dermân acır.

2

Gönül şehrini haddinden fazla yabancı kapladı. Orada nice iş yeri, köşk kurdular. Gönül derdimden söylesem, daha neler vardır. (Bana) cin acır, insan acır; bak kâinat, hayvan acır.

3

Mutlu olayım der de yine her yönüyle mutsuz olur. Bu(nlar) Allah'ın işleridir; gönle üzüntü vermez. Merhamet çağı geldi, bu her zaman ele geçmez. (Bana) dost acır, düşman acır, her köşede misâfir acır.

4

Her an sevgilinin iltifatıyla şereflenmek ister. Bu durum ve şeref Âdem olma noktasındadır. Kâinat (bu) durumumu bilir (de) rahatsız olur. (Bana) çamur acır, ağaçlar acır, çiçekler acır, imkân acır.

5

Ey Rızâ! Gel, sevgilinin ayağı toprağına ayak bas. Gözünü bütün her şeye yum. Artık, gel canına kıy. Böyle önemli bir işi kaybedersen şerefine vecd acır, vicdan acır, hâl ve hareketler acır, esaslar acır.

113

1

Bizim için müjde, oruç ayı (geldi)! İnananlara kıvam odur. On bir aya imam budur. Gece gündüz gayretle çalış. Tamamen affedilmeyeyle şereflen.

2

Nefsinle güreş. Onun işi aldatmadır. Ey kişi! (Onu) yenmek istersen gece gündüz gayretle çalış. Tamamen affedilmeyle şereflen.

3

Yaptıklarını hesapla. Nefsini azarla, (onun) emrinden sakın. Gece gündüz gayretle çalış. Tamamen affedilmeyle şereflen.

4

Allah yoluna doğru yürü. (O yolda) can ve başı(nı) fedâ et. Mert ol, geri durma. Gece gündüz gayretle çalış. Tamamen affedilmeyle şereflen.

5

(Ey) Rızâ! Her sabah (ve) akşam ihtiyaçlarını bildir. Bütün herkes (onun) muhtacdır. Gece gündüz gayretle çalış. Tamamen affedilmeyle şereflen.

1

Gözü aydın! Gerçek kaynağı doğudan doğdu. Parlak güneş, aşk levhasını parlattı. O anda gönül adamlarının iklimini ışıkladırdı. Ey Allah'ın ışığı! (Sana) salât olsun. Ey müjde sahibi! (Sana) salât olsun.

2

Kâinat o temiz vücudunun şahidi(dir). Misk kokulu ayağının (getirdiği) *ol* emrinin sesi olmasaydı herkesteki bu sevgi, bu zevk (ve) neşeler (olmazdı). Ey Allah'ın ışığı! (Sana) salât olsun. Ey müjde sahibi! (Sana) salât olsun.

3

Sen bütün dünya ve âhiretin elinden tuttun. Bütün dünya tamamen karanlıkta kalmışken bu beden yine sonsuz hayatı buldu. Ey Allah'ın ışığı! (Sana) salât olsun. Ey müjde sahibi! (Sana) salât olsun.

4

Ey peygamberler başı, yüksek huylu Peygamber! Allah'ı dahi nasıl, ne kadar olmaksızın baş (ve) gözle gördün. Ey (yüksek) huylar sahibi! Ümmetlerini diledin, Allah verdi. Ey Allah'ın ışığı! (Sana) salât olsun. Ey müjde sahibi! (Sana) salât olsun.

5

Rızâ, ayağının toprağına yüz sürüp lütfunu rica eder. Ey şefâat mâdeni, ey duhâ güneşi, dücâ ay'ı! Bu pek aşağı (kulu), yer yer çöl hâlinde reddetme. Ey Allah'ın ışığı! (Sana) salât olsun. Ey müjde sahibi! (Sana) salât olsun.

115

1. Allah'ım! Bu değersiz kulun senden dileği budur: (Onu) kendi kendine bırakma, (onun) bütün işlerini kolaylaştır.
2. Yüzünü göstererek kutsal kavuşmaya ulaştır. Tamamen mahvolup varayım, her an hayran olayım.
3. İzimden (hiç) bir şekilde iz kalmasın, gitsin. Nişansız, izsiz olup bilgisiz bir şekilde gezeyim.
4. Bana bensizliği ulaştır, zevki o vadide bulayım. Sonsuz hayatta kanat açıp uçayım.
5. Yokluk iklimine gideyim, sonsuzlukta yer tutmak gerekli. Şevkle, her an birlik sarayında oturayım.
6. Kesinlikle benzerin yok. Ne istersen onu yaparsın. Varlığınla varlığım (senin bedensel bir) varlığının olmadığına delil(dir).
7. Özetle, bütün var olan varlık ancak Allah'tır. (Ey) Rızâ! Gel, bunu böyle bil: İki olmaya imkân yok.

116

1. Sonsuz dert(ler)in ilacı olan sensin. Her zerreyi iyileştiren sensin.
2. Ne zaman yolumu şaşırıp gitsem (beni) döndüren ancak o parlak ayna, sağlam sap (olan) kitabındır.

3. Birlik yolunu tutanlar, kendini Allah'a adama sırrını duyanlar! Herkesi sarhoş eden senin aşk şarabındır.
4. Gönül adamlarını kul eden, (onları) her zaman çaresiz bırakan, bunları utandıran kesinlikle (senin) büyük azabındır.
5. Ya Rabbi! Mahşer gününde teraziyi adaletle kurup kulunun hakkını veren sensin.
6. Kullarının her biri yerli yerini bulup (orada) durur. O günde mutlu (olan) elbette Kevser şarabını içendir.
7. Sen Rızâ'ya hoşnutluğunu nasip et. Gel, (onu) mutlu et. Ya Rabbi! Onu reddetme; çünkü (o senin) küçük bir köpeğindir.

117

1. Kadir gecesinin değerini takdir etmek yine değer bilenlerin elindedir. Onun her gecesini Kadir (gecesi), hemen her günü bayram olur.
2. Âşığı birlik tahtı üstünde neşelendirir. Mutlu (kişi), sırlardan ilahî âleme yürür.
3. Onun bütün varlığı sırrının gül bahçesinde yok olur. Peygamberlik feyzi tarafından ilmi artar.
4. Hikmetin ta kendisiyle Allah'a yüzünü çevirir. Allah (onun) değerini yükseltir, onu doğrultur.
5. Ey Rızâ! Artık başkasını bırak, geç; dedikoduyu terk et. Sevdiğini gözle (de) faydalanasın.

118

1. (Ey) âşık! Can ve dünyadan geçmek için sana dost gerek. Yabancıları dosttan ayırmak için bildiklerini terk (etmek) gerek.
2. Her şeye elini uzatma, dilini her söz için söyletme. Güzel sözü dinlemek için doğru işiten kulak gerek.
3. Kul olmak, Allah ile dirlik bulmak sırrıyla şereflemek için nefsinle uğraşmak gerek.
4. Gönlün durumunu kontrol edip her hâline evet deme. Yiğitlik meydanında böyle mertçe bir yiğitlik gerek.
5. Nefsinle dirliği kes, Allah'la birliği bul. Bu maksadı niyet edene kuvvetli bir iman gerek.
6. Nefsini tanıyayım dersin gözünü aç, aldanma. Sen, ey gül bedenli! (Nefsini tanımak) istersen senden sana göçmek gerek.
7. (Ey) Rızâ! Senin başına her ne gelir(se gelsin) bunu söyle: Benden bana. Uyanıklığı bırakıp bu berzahı geçmek gerek.

119

1. İnleme ve feryâdımı dinleyen şikâyet sanır. Üzüntüye bulanmış kimsesiz ve nasipsiz sanır.
2. Hayret vadisinde gezer, seyretmesini bilir. Onu yabancı görür, güya sersem sanır.

3. Dünya ile ilgili şeylere olan bağıını kesip vicdanını temizlemeyen kendini birlik sarayında büyük (bir) sultân sanır.
4. Yabancılar için başına yalnızlık hırkasını çekmiş. Kendi gibi bilmeyen, bu dünyayı çıplak sanır.
5. Eğer gizli sırlar açılıp birazını görse gördüğü anda serabı sonsuz (bir) deniz sanır.
6. Bu, hasta nefsinin hocasından sürekli ders alıp bilgisizliğin ta kendisini yüce bir bilgi sanır.
7. Suçunu itiraf edip de ben demekten (vaz)geçmeyen acaba şeytanı fark eder mi? (Onu) Allah sanır.
8. İbadet etmeye gururlanıp kesinlikle perdeyi kaldırmaz. Sevgiliyi kalbinin evinde gizli bir misafir sanır.
9. Allah'ı anmaktan zevk alayım der de yine ilgisiz kalır. Gösterişe dalıp kendini ona hayran sanır.
10. Bir parça (bile) Allah aşkı ateşine düşmeden tuhaf durumuna aldanıp bunu (âşıklığa) bir delil sanır.
11. Bir nefes (olsun) gönül insanı vadilerine düşmeyenler bu Rızâ gibi henüz çiğ (olan) bağıını kebab sanır.

120

1. Ey gönül! Yine aman (dilemek) arzusu tuzağına düştün. Çaresizlikle arzuna ulaşma fikrinin hanına düştün.

2. Vaktini boş yere harcamıştın. Aklın başına geldi (de) bugün canının (derdine) düştün.
3. (Sana) nasihat ederdim, öğüdüme rağbet etmezdin. Şimdi ise kendine gelip şerefının (derdine) düştün.
4. Aşk şarabını candan bir şekilde içmek için sen ta ezelden o meclisin kadehinin (derdine) düştün.
5. Çölü aşıp yalnızlık köşesine çekildin. Zevk, eğlence ülkelerinin isteğine düştün.
6. Gönül gözleri açıldı, (onların) perdesi ortadan kalktı. O mutluluk sabahı günlerinin akşamına düştün.
7. (Ey) Rızâ! Hâline şükret, hiç üzülme. Allah sevgilisi güllerinin rengine düştün.

121

1. Zaman geçer, bir gün gelir dünya (yokluğa) koşar. Ettiklerin sana kalmaz, sonu zarar olur.
2. Hem cinsine merhamet et, (hiç) bir şeyle övünme. Sana adalet yakışır. Böyle eden insan olur.
3. Geçmişlerin yolu böyle(dir). Yüksek (bir insan) olmak istersen daima sağ ve solu gözet. (Böylece) zor yolların kolay olur.
4. Durumunu araştır; gel, ibadetine bel bağlama. Emel, Allah sevgisi olsun. (Bu), can içinde bir sevgili olur.

5. Nefsin hilesini bil. Hemen hiç şüphe ve zan kalmasın. O zaman hikmet bilinir, her derdine dermân olur.
6. Birlik şarabını içen, benliğini bırakan, dostuna bu yoldan göçen (kişi) eğer zengin ise sultân olur.
7. (Başıma) her ne gelir(se) benden bana (gelir). Yabancılar sana yol bulamaz. (Ey) Rızâ! (Eğer) o yana gidersen âlem sana bakıp seyreder.

122

1. Ayna, halk arasında çokluk serabını gösterir; yalnızlık köşesine çekilmekle canlı ruhu gösterir.
2. Gönül mâdeninden şaşılacak sesler çıkar. (O), tufan gemisi ile kurtuluş semtini gösterir.
3. En yüksek hükümdar, Allah'ın sırlarına ait manevî ilmin anlamı talihine geçmesiyle barış bölgelerini gösterir.
4. Hayat ilmi o edep okulunda okunur. Yokluğu olmayan Allah'ın sonsuz büyüklük şerefini gösterir.
5. Selim meclisine giren, hikmetin ta kendisiyle dolar. (Bunu) bil, Allah ona güzelliğini gösterir.
6. Tutkun (kişi), sonsuz(a dek) gözünü (onun) temiz kişiliğinden ayırmaz. Aşkın izi kimde var(sa bunun, o kişinin) şerefini gösterdiğini bil.
7. Ey Rızâ! Yüce Allah'a dua et, kabûl etsin. (Seni) reddetmez, şefkatinden mutlu(luğu) gösterir.

123

1

Bu yıl yüksek Ramazan'ın öncüsüsün. Ey eşsiz Receb! Yine bize sahip çıktın. İnananları müjdeleyen şerefli bir aysın. Ey eşsiz Receb! Yine bize sahip çıktın.

2

Ey mübârek ay! Regâib (gecesi) sana rastladı. Seçkin Mi'rac ile şereflenmeyi çekip gelecek. Hepimizin (ona) saygı göstermesi vâcip(tir). Ey eşsiz Receb! Yine bize sahip çıktın.

3

Ayrıca diğer (aylara) nispetle senin şerefî (daha yüksektir). Seni anlayana ne büyük devlet! Sana saygı gösterene gam dokunur mu? Ey eşsiz Receb! Yine bize sahip çıktın.

4

Dindar kişiler kalp zevkine sahip olup ilerledi, aksaklıktan sakındı. Ey eşsiz Receb! Etkin, halkı ibadete yöneltip yine bize sahip çıktın.

5

Gönülde görünen bunca tozu ortadan kaldırdı. Allah, (senin) lütfunla noksanları affetti. Rızâ'nın gönlünde ne kadar zararı varsa yok oldu. Ey eşsiz Receb! Yine bize sahip çıktın.

1. Kâinat baştan aşağı tek vücut olmuş. Bu deliller, birliği ispat eder.
2. O, varlığı varlığından yarattı. Haber verdi: Sen kendini var sanma.
3. *Ol* emri bütün kâinatı gösterdi. Edep, ben dememeyi gerektirir.
4. Farz et insanlık âlemi bir serap. Toprak, Allah'ın kudretinin sureti olmuş.
5. Her ne eşya varsa aslı serap(tır). Sonunda mahvolup yok olur.
6. Allah'ın işi îdâm eder, îcâd eder. Bak, Allah'ın işleri böyle gider.
7. Bir kez hayret vadisine var, yürü. Sevgilinin ülkesini seyredip başını terk et.
8. İlaç tanesine dayanma. Gel, dünya süsüyle mutlu olma.
9. Hazret-i Peygamber'in ayağı toprağına, o cömert rehber, yüzünü sür.
10. (Onun) izini tut, bir an (bile) terk etme. Doğru budur. Ümmetin kurtarıcısı olan ancak odur.

11. Vicdanın emrini tutup kabûl et. Gel, doğruluk şehrine niyet et.
12. Vücudun(un) halkını incitme. Sen hemen huyunu temizle.
13. Hiç kimseyi sıkma, incitme. Kendine öğüt vermeyi âdet et.
14. Eğer yüksek dereceler bulayım dersen nefsini terbiye eden kurtulur.
15. İyiliksever ol, sakın kötülüğe yaklaşma. Dindarların bütün adabını takın.
16. Allah tarafından gelen hep hoş gelir. Ona boyun eğen beğenilir.
17. Ey Rızâ! Gel, doğrulukla bulun. Allah kulunun kusurunu affeder.

125

1. Ey güzel Allah! Aşkına yandır, (sana) kavuşmaya doyor. Kendine döndür, sevgilim Allah.
2. Ey güzel Allah! Ateşinde yakma, beni bırakma. Günahıma bakma, sevgilim Allah.

3. Ey güzel Allah! Hâlime acı (beni) dostluğuna kabûl et. Şeytanı ürküt, sevgilim Allah.
4. Ey güzel Allah! (Bana) kendini bildir, yüzümü güldür. Nefsimi öldür, sevgilim Allah.
5. Ey güzel Allah! Suçumu bildim, Őüphemi sildim. Kapına geldim, sevgilim Allah.
6. Ey güzel Allah! Beni yarattın, berzaha attın. Dostluğa kabûl ettin, sevgilim Allah.
7. Ey güzel Allah! Rızâ'yı sana fedaî et. (Senden) istedi, sevgilim Allah.

Bin üç yüz otuz bir senesi(nde) uğursuz savaşın etkisiyle Edirne şehrinin geri alınmasından bir gün önce gönül rahatlığıyla Allah'tan yardım istenmiştir. (18 Şa'bân 1331 ve 9 Temmuz 1329 Salı günü)

1

İnşallah bu felaket başımızdan gider. Allah bizi lütfuyla affeder inşallah. Doğrusu (onun) merhameti öfkесinin önüne geçti. O kederden bir parça iz (bile) kalmaz.

2

İsyanımıza bakmaz. Biz zayıfız, biliriz. Boş yere dolaşıp hevesimizi alırsız. İşin sonunda pişmanlıkla huzura varırız. İnşallah, Allah bizi reddetmez.

3

Onun hikmet ve kudretini kimse anlayamaz. (Onun) hâl ve şânının ne olduğunu azıcık düşün. Her nefeste Allah'ı anmayı isteyelim. İnşallah doğrulukla kalırız.

4

Aklımızı başımıza toplayalım, artık yeter! Perişan hâlimiz ondan daha kötü olmasın. Çalışıp (bu) dünya yerinde soysuz ve hayırsız kalmayalım. İnşallah bu saadet bizi mutlu eder.

5

Saygı gösterip insafı elimize alalım. Kalbimizi ayna gibi temizleyelim. Biz, işleri Allah'a teslim edelim, yeter. İnşallah, Allah bizi bırakmaz, (bize) doğru yolu gösterir.

6

Eksik kalma, işini yapmakla (onu) tamamla. İmanı bütün, doğru kişiler (hiç) öyle tembel ve rahatına düşkün olur mu? Buna kim taş atar, Allah'ın adını şöyle ortaya koysun. İnşallah, bu nasihat bizi ikaz eder.

7

Ey gönül! Nefsimiz ne zaman terbiye olursa, sen bil (ki) bütün elemeler ve kederler artık yok olur. Ey Rızâ! Sevgilinin semtine giden yolları araştır. İnşallah, zorluğun kolay olur.

127

1

Gönlü gezmek âşık için bütün bağışlanma cömertliğidir. Ben bir hayli zamandır onu isterim. Yolculuğum o cennet ekmeğine uğradı. Allah sevgisinden başka bütün her şey yalandır.

2

İlim öğrenenin hâli düzeldi. Emel halatının iplikleri son derece azaldı. Çalışmasını bırakan, emel bağından dahi (geri) kaldı. Cahillerin hâli öylece şüphe ve zandır.

3

Kulun bütün ipleri kudret elindedir. (Kulun) durumu, acaba bir kılı yerinden oynatmaya güç yetirebilir mi? O, tek bir(dir). Ona eş ve (onun bir) ikincisi yok(tur). Bu mertebede ben diyenin hâli kötüdür.

4

Mektep ilmine devâm et, geri kalma. Engel yokken çalışmanı yarınlar bırakma. Mesleğini elden bırakıp gösterişe dalma. Bu gidişin sonu ağır (bir) yükür.

5

Allah yolu semtine gel. (Ey) Rızâ! Bak, doğru giderken sevdaya düşüp başkasıyla zevk alayım derken haylaz kişilere meyletme. Bunlarla sohbet edenin akli zarar(da)dır.

128

1

O asil ay, oruç ayının ardından çıkıp (geldi). Merhaba, ey saygıdeğer Şevvâl ayı, merhaba! Sende altı gün oruçlu olanlar mutlu oldu. Merhaba, ey saygıdeğer Şevvâl ayı, merhaba!

2

Öncesi, Allah'ın rahmetidir. Bunda hiç şüphe ve tereddüt yok(tur). Bak, ortası bağışlanmadır. Şüpheni ortadan kaldır. Sonu, parlak cennet; sana temizlik gelir. Merhaba, ey saygıdeğer Şevvâl ayı, merhaba!

3

Orucun büyük bayramı (ile) şereflenen şüphesiz sensin. Sendeki özelliği her zaman tebrik ederiz. Yüce Allah'ın sözünden kurtuluşu bekleriz. Merhaba, ey saygıdeğer Şevvâl ayı, merhaba!

4

Bugün Allah'ın af elbisesini giyip tamamen mutlu ve sevinçli olarak düğün ettin. Şeytanlık dolabının göğünü kırdın, mahvettin. Merhaba, ey saygıdeğer Şevvâl ayı, merhaba!

5

Bu neşeler, o peygamberlik ayının gölgesidir. (Onun), ümmetine merhameti çok(tur). Manen de (onlara) neler (neler) bağışlar. Ey Rızâ! (Onun) izini tut, baştanbaşa bir an (bile) bırakma. Merhaba, ey saygıdeğer Şevvâl ayı, merhaba!

129

1. Gönül, ayna gibi büyük hayret vericidir, bil. Asfiyanın kavuşma barınağının tecelli yeridir, bil.
2. Gönülden bahsederken kuru dava eder sanma, gel. Beyim, bu; geniş, nihayetsiz bir Allah evidir, bil.
3. Yüce yaratıcı vücudun şehrine hediye eylemiş. Onda oturanları baştan ayağa diriltti.
4. Nefis askerini dağıtıp varlığını imha eden, Peygamber'in temiz izine uyanlar takva sahipleridir, bil.

5. Bu geçici dünyada ilahî olgunluklara ulaşmak için, ikinci gidişte kesinlikle hâlis (bir) kul olmak istersin.
6. Rızâ devâsız derde düştü, ancak anlamda bu işareti açıklayan sadece Hz. Muhammed'in ışığıdır, bil.

130

1. Bir, iki olur mu? Asla... Bunun hiç imkânı yoktur. Ona inanan cahil(in) acaba akli var mıdır?
2. Gel, seni var eden kimdir, bir an düşün. Varlığının değeri yine o varın (Allah'ın) kendisidir.
3. Allah yolunda bu ince, yüksek bilgiyi bulayım dersen bu sırrın keşfini anlamaya çalış.
4. Eğer benlik hayaliyle sende övünme varsa onu kov, kalmasın. (Onun) şeytanın emri (olduğu) bilinsin.
5. (Dünya) ilgisinden sıyrıl da sana yardım edilsin. Sonunda elbet Allah'ın bilgi denizi (sana) ulaşır.
6. Pişmanlık gözyaşlarıyla hâllerini araştıran, bu sevdaya düşen âşık, derdine dermânı bulur.
7. O cömertlik mâdeni, nefsinden kurtulup gönül aynasının tozlarını yok edip (onu) parlatarak (o gönül aynasını) temiz buldu.
8. Aradaki cisim perdesini yakıp perişan etti. İlâhî âleme kanadını açtı; o anda gezdi, dolaştı.

9. Zâtının sıfâtıyla o an Allah'ın üfürmesini duyup gerçek şehrine ulaşınca ne olduğunu bildi.
10. Bu zamanın eğlencesi (olan) madde makamını bilmek isterdi. Allah'ın emri, bilgi hazinesini bulup açmaktı.
11. Bitkiler, uzun dönüşlerini tamamladıklarında hayatın zevkini almıştır. (Onların) bu dönüşleri bilmek içindi.
12. *Ol* emri belli olunca sonsuz hayat buldu. Allah âlemleri bu derece diriltti.
13. Zâtının sıfâtına oranla, insanı bitimsiz sıfâtından yaratılmışların en şerefli (olarak) yarattı.
14. (İnsanın) bu sureti Allah'ın suretine ayna olup sultânın ruhunu bu küçük sarayda tahta oturttu.
15. (Ey) Rızâ! Gerçek hazinesine bak, (onu) araştır. Bir diyerek gel, kesin karar ver. Bu renkleri başka sanma.

131

1. Gönül hocasından aşkın kitabını oku (da Allah'a) dost ol. Bak, yüce Allah sayfasında ne yazmış, anla.
2. Şüphe kalmaması için Allah narasıyla vur. Perdeyi aradan kaldır. Allah, sana kılavuz olsun.
3. Hazret-i Muhammed'in temiz yoluna sarıl. Senin içinde senden az (bir) şey (bile) kalmasın.

4. *Men 'aref* dersini alıp yolunu kurtuluş yoluna çevir. Bilginin yaşayanı olup kendini gözet, kör olma.
5. Doğru yolu tut, o yüce kapıya ulaş. Yüksek olan değerini bil; hor ve aşağı olma.
6. Allah'ın emrini bırakma, (sakın) kötü yola sapma Bak, insana böyle rezil hâller hiç yakışmaz.
7. Ey Rızâ! Gözünü aç, kutsal şeriatı sıkı tut. Sen, Allah yolunda bulunan bölüğe kör (gözlerle) bakma.

132

1. Vefalı sevgiliye doğrulukla yâr oldu. Sevgilisini buldu, mutlu oldu.
2. Gezgin aşkla inleyip amaca ulaştı, sevdiğini buldu.
3. Yabancıları gönülden sürdü çıkardı. Karanlık mahvolup (gönül) ışık ile doldu.
4. Hayrete ulaştı, aradan çıktı. Güya varlığı varmış, ne oldu?
5. Gönül sevdasından rahat (bir şekilde) yürürken sevgilinin derdiyle sararıp soldu.
6. Şöyle ki Allah'ın yardımıyla durmayıp nefse öfke kılıcını çaldı.

7. Şeytanın askeri meydana geldi, aldattım derken şaşırıp kaldı.
8. İlahî denize (doğru) yol alıp o an kendini atıp (denizin) dibine daldı.
9. Doğrusu bu Rızâ ne olduğunu bildi. Gönül hocasından himmeti aldı.

133

1. (Ey) geceyi ibadetle geçiren (kişi), bil! Peygamber'in doğum gecesi bu gecedir. Bütün ruhlar ondan doğup eşya olgunlaştı.
2. Dünyaya gelişiyle yalan ölüp sayısız putun hepsi yıkıldı, Kisra kalmadı.
3. Dinsizlik mahvolup gitti; doğru yolu gösterme geldi, yer tuttu. Bu dünya mükemmel güzelliğiyle ışık ile yazılı(dır).
4. Hazret-i Muhammed'in hayatı peygamberlikle dünyayı (ve) yaratılmışları baştanbaşa parlattı.
5. Karanlık gece yok olup bu dünya ışıklandı. İnsanlık neşesi bu gecede yeniden bir anlam kazandı.
6. Allah'ın bunca sırrı bu gecede ortaya çıkıp bütün inananları bu birlik semtine yükseltti.
7. (Ey) Rızâ! Gel, her işinde Hz. Muhammed'e selâm et. Her zaman için ona salât artırıcı ol.

134

1. Varlık iklimi, yok olmaz semtin huzurunda ilahî neşeye (doğru) salınarak gitmekte(dir).
2. Hem insanlık döneminin oluşma kabiliyeti tecellinin yüzünü göstermesiyle çoğalmakta(dır).
3. O, kendisinden yardım istenen Allah (insanı) en güzel şekil ile lütuflandırıp Allah'ın bunca sırrı keşfolmakta ve ortaya çıkmakta(dır).
4. Allah'ın suretinin eşiğine misafir olmuş; ama gizli rüzgârın gemisi kaçarcasına gitmekte(dir).
5. Gizli bağın potasından eriyip büyük adam olan(ın) yaradılıştan gelen kuvvet(i) Nerîmân olmakta(dır).
6. Alçak nefis, gönül aynasını temizleyen âşığı çekiştirip yaka yırtmakta(dır).
7. Ey Rızâ! Allah'ın yardımını yetişir, bunda hiç şüphe yok(tur). Hüner(budur): Hz. Süleyman'ın karıncası olmada(dır).

135

1

Ey biricik yaratıcı! Sana çok asi olanlar acaba (senin) cehennem ateşinden kurtulabilir mi? O iyi ve kötü şeylere dair sözünü unutup hiçe sayanlar yarın pişman olup âh ederler.

2

Dünyanın gösterişine dalıp (verdiğin) sözü unutma. İnsanlığa yakışmayan (bir) mesleği tutma. Haksız yere aldığın haram lokmayı yutma. O şeytana uyanlar elbette cezasını bulur(lar).

3

Değerini sürekli yükseltmeye çalış. Yükselmen için tuğra çekilip fermân yazılsın. Böylelikle gamlar gönülden silinip can rahatlasın. Allah'ı duyanlar, bu tarlada böyle (hareket) eder.

4

Aşk şarabını içmek için ilim meclisine gel. Hem ezel anlamı semtine taşıp coş. Hayranlığı bul, gözlerin kavuşmaya ulaşsın. Cana kıyanlar sevgiliye kavuşur(lar).

5

Eğer varını yok edersen cömertlik hocası ortaya çıkar, beyânın sırrına bak. (Ey) Rızâ! (Allah'ın) âşıkları cennet bağına meyleder mi? Yabancıları bırakanlar zevk edip eğlenmez mi?

136

Doğum Târîhi

1. (O), İrem bağının bir gülü, altın değerinde yıldız, Cem'in zümrüt tâcı(dır). Halk onu sever.
2. Kalem ve mürekkep, sıfâtını (söylemeye) acizliğini itiraf edip övgüsüne (hiç) bir şekilde yol bulmadı.

3. Rızâ geldi, cevher ile târîhini söyledi. Ay'ı mutlu edip Muhammed Sedâd doğdu.

1321

137

1. Can bülbülü, feryâtlarını cömert sultâna bildirmek için yine kutsal gül bahçesine uçtu.
2. (Orada) kanat uçurduğu zamanlarda dolaştı. O şefkatli pâdişâha son erişti.
3. Allah'ın elçisi gönül iklimine gelmişti. O an dost ülkelerine hicret etmeye niyetlendi.
4. Vatan sevgisinin zevkini duyunca çabuk cennet yemeğini yemeğe koştu.
5. Eğlencenin zoru oldu, gönül sana ulaştı. Düşmanın eziyeti sonsuza dek bitti, kalmadı.
6. (Ey) Rızâ! Allah'ın lütufları seni nimetine boğdu. Her an Allah'a şükür secdesi et.

1323

1

Kemalin kafi nun ile (senin) ışıklarını hazırladı. Sırlarının bütün hazinesi iki harf içinde saklandı. Bütün âlemler ortaya çıkıp birlik noktası görüldü. Var olan bütün yaratılmışlar tavırlarını buldu.

2

Ortaya çıkışın Hz. Âdem'in yaratılmasına sebep olmuştur. Dünya senin ışıklarınla dolmuştur. Bu güçsüz cisim, o sultânın ruhunu bulmuştur. Bütün eşya durmadan (onun) her türlü sıfâtlarını tesbih eder.

3

Elest Meclisi'nde ruhlara yüce hitabını duyduk. *Evet* tasdiğini vermişken biz onu unuttuk. Doğru yolu terk edip nefsin yolunu tuttuk. Ey Tanrı! Yabancıların bizleri sarhoş edip aldattı.

4

İlahî pazara gidip birçok sermaye düzeyim diye yola çıktım. Bu iş gelecek bir zamana kaldı. Bak, aşkın beni hayran edip bu sevdaya düşürdü. (Senin) zikirlerin bu cismimi susturup parlattı.

5

Bak, yürekten inandı; (bunun için) her zaman teşekkür et. Gel, bitimsiz zevkten bir an (bile) gönül ayırma. (Ey) Rızâ! Yine bu bitmez derdine dermân ancak ondan olur. Bu geçici bağdan kurtuluşun sana lütfoldu.

1. *Elest* Meclisi'ni unutan insanlığı fark etmez. İnsanlık semtini dolaşır gelir, unutkanlığı fark etmez.
2. İmkân eline ulaştı, sarhoş (olarak) nice ülke gezdi. Canlılık yerine gelince insanı görür; (ama) fark etmez.
3. Madde âlemini geçti, azap yollarını açtı. En alçak yere düştü, yine (de) ışığı fark etmez.
4. Geldiği yolu bildiği hâlde unutursa âh eder. Yüce dergâhı bırakıp ulu sultânı fark etmez.
5. Ruhu göklere çıkar, bedenini bırakır. Sürekli derdine dermân olan dermânı fark etmez.
6. Hayaline tutulur, nice hastalıklar ortaya çıkar. Düşmanlar yolunu kestirir (de) beyim Allah'ı fark etmez!
7. Âdemoğlu olarak, dili hikmetle dolduğu, cömertlik denizine daldığı hâlde bu mâdenin hazinesini fark etmez.
8. Madde donunu giyen, sırlardan haber veren, Allah'ın sıfâtına ulaşan kişi acı çeker; (ama) fark etmez.
9. Allah'ın buyruğunu tuttu, birliğin rahatlığına ulaştı. (Ey) Rızâ, müjde! Bu işin bitti. Seni kim görse fark etmez.

1

Ey aşk! Sana âşık olanın aşkı ne (büyük) nimet. Âşıktaki aşk ateşine yanmak da ne (büyük) devlet. Yandıkça yanar, canlı ruha kıvılcım verir. Gönlüne bütün ışıkla hikmet yazılır.

2

Aşkın yolları ne kadar sarp olsa da korkma. Dostunla biliş, başkasını yanına sokma. Aşkın yoluna girip ardına bakma. Böyle eden elbette büyüklük sahibi olur.

3

Aşk kesinlikle, yine böyle aşka âşıkımış. Âşıklara aşk izi nasıl (ve) neden ulaştı, bak. Allah, âşıkları sabaha kadar ayakta tutar. Yalnızlık, âşıklar için aşk ülkesi, aşk yolu(dur).

4

Aşk şarabını bir kere içen vazgeçer mi? Eğlence zevkleri sarhoşluğuna hiç doyulur mu? Aşk hırkasını giyenler soyunur mu? İleme ve hayret onu sonsuza kadar mutlu eder.

5

Âşıktaki aşkın izini bir kere düşün. Canı sevgiliye ver, vücudun aşkla dopdolu (olarak) git. (Ey) Rızâ! Çalış, kurtuluş yolunda yürü, git. Gönül aynası temiz olsun, zahmet kalmasın.

1. Bu canım şaşkın ve başıboş olup Allah demek ister. Bu canım sana kurban oluncaya kadar Allah demek ister.
2. Âşıkların zamanına gidip zevk meclisine ulaşayım. Bu canım, âhım göklere çıkınca Allah demek ister.
3. Gönülde ismi resmolur. (Bu isim) resmi tamamen yok eder. Bu canım, cismi parlatmak için Allah demek ister.
4. Bu canım, yabancıları unutmak için ışık kandillerini yakıp, o hüzün verici düşünceleri yıkıp Allah demek ister.
5. Canımız bedende dururken sürekli sana kul(dur). Aklım hep sendedir, sende. Bu canım, Allah demek ister.
6. Bu canım, (Allah'tan) sürekli haberdar olmak için geceleri (ibadet ile) ayakta kalıp sabahında da oruçlu olarak Allah demek ister.
7. Bu canım, sevgi tekkelerinde (Allah'ı) yalnızlıkta düşünmekle hayret vadisine gidip Allah demek ister.
8. Ey gönül! Dini şereflelendirmek için kini bırak. (Ey) Rızâ! Bu canım, ağırbaşlılığı bulmak için Allah demek ister.

1. Eşsiz yaratıcı *kaf nuna* vurdu, (onu) bir saz yaptı; (böylece) bize naz etti.
2. Bütün eşya yerlerinde durdu: Tıpkı bu gök ve yer (gibi).
3. Gizli hazinesini açığa çıkardı. Hem beni bilsinler diye konuştu.
4. Önce Hz. Muhammed'in ışığını yarattı. Hz. Âdem'in ışığını ondan çıkardı.
5. Allah, vicdanı Hz. Âdem için cennet yaptı. Cennet ona bir zaman durak oldu.
6. O, Allah'ın hikmetiyle cennetten çıktığı için yol(u) bu dünyaya uğradı.
7. Bak, *kendimize zulmettik*, dedi; (suçunu) itiraf etti. Nazlı vücudu bir kenara çekilip ibadetle meşgul oldu.
8. Can kulağına Allah'ın affı ulaştı. Ona isimler bilgisi söylendi.
9. Yüksek değeri meleklerden yüce(dir). Hem gece gündüz dahi ikiz oldu.
10. Ey kardeş! Bunca sırları dahi ortaya çıktı. Çalışıp Hz. Âdem yolunu tut.

11. Hz. Muhammed, (onun) temiz soyundan gelip iki cihan halkına bütün gönül şenliği getirdi.
12. Ne dualar etti, ne(ler) yaptı. Allah bizi Hz. Muhammed'e bağışladı.
13. Ey Rızâ! Yüz bin (kere) Allah'a şükrolsun, yüz bin. Gel, artık ağlama.

143

1. (Ey) Gönül! Gel, kusur etme; bu, sana yakışan (bir) nişandır. Yüzünü Allah'a çevir; bu, senin için yüksek (bir) şereftir.
2. Ey gerçek âşık! Allah emrini tutmak gerek. Bu, sen gözünü yumup açıncaya kadar geçen gizli bir zamandır.
3. Gel, bir kez kalp içine girip sokaklarını bir gez. Mal alırsan hemen geçmez, derler. Bu (söz) yalandır.
4. Sende ne var(sa) sat, cömertlik kapısını aç. Durup nefis düşmanına şöyle (bir) seyirci ol. Bu (yük) ağırdır.
5. Yaratıklardan ilgini kes. Herkes mecbur olsun, sevsin. Sana bu emri söylemek yeter. Bu, nelerin olduğu (bir) dünyadır.
6. Sözden geçip bu beden perdesini gözden gizle. Her yüzden haberin olursa bu, akıp giden yolun şâhıdır.
7. Sürekli dostu düşünen sonunda postu yüzdürür. Gel, elini sevdiğine uzat. Bu, günden (daha) açıktır.

8. İrfan denizine katıl, sen de dermâna ulaş. Gözünü yum (da) cana kıyiver. Bu, duyulmaz bir zamandır.
9. (Ey) Rızâ! Varını vara ver, çare yine ondan olur. Boş şeylerle âvâre olma. Bu; delil değil, (bir) zandır.

144

1. Tarîkâta giren kişi hayret makamına varınca nişandan (vaz geçip) adsız sansız söyler. Sevgilinin yüzünü görünce gizliden açıkça söyler.
2. Aşk denizine dalıp ta dibine ulaşır. O ak inciye bulunca değerden değerli söylediğini gör.
3. Bütün yabancıları unuttur. Ansızın çıkan şeyler ona zevk verir. O utanç şişesini kırar, ağızdan ağız olmaksızın söyler.
4. İlâhî yakınlıktan, Allah'ın semtinden hediyeler gelir. O akan feyizden alıp mekândan mekânsız söyler.
5. Gafil (kişi), âşığın gönlündeki sırları anlayamaz. Düşünme ile akli, korkusuzluğu aman dilemeksizin söyler.
6. Dersi, sırlardan alır. Taht, ona makam olur. Farsça konuşamaz, bilinmez bir dil(le) söyler.
7. Sözü söylemek ister; (ama) düşünmeden söylediği için diline her ne gelirse (onu) hemen söyler, hemen söyler.
8. Sürekli dostu anar, onun için postu yüzdürür. Sevgilisine eli uzatır. Tercüman (onun) dilinden söyler.

9. Feyzi, sonsuz hayattan alır. Eşten (ve) bu geçici dünyadan uzaktır. Onun zevkini bilen söyler.
10. İlim denizine daldığı için sırlardan haber aldı. İlgilerden kurtuldu, ne söylerse yaman söyler.
11. *Elest* Meclisi'ni anlayıp gönül evini temizler. O, artık üzülür mü? Kendini bildi, boyun eğer söyler.
12. Dokuz göğü dolaşır, yedi denizi seyreder. Dünyanın zevkini ne yapsın? (Durumu) yokluk içinde yokluk söyler.
13. (Ey) sonsuzluk ülkesinin sultânı, şefâat denizinin ay'ı! Rızâ der; sabah vakti salât ile selâm söyler.

145

1

İnsanlık ile ikiz olan unutkanlığı unutma. *Evet* dediğin söz ve yemini hafife alma. Ruhlara seslenildiği zaman ne dediğini hatırla ki şimdi ve eski zamanda bir an (bile) unutma.

2

O zamanda olan hâl ve davranışlar ne neşe(li) idi. Hem, dost ile yabancı o neşede fark edilmezdi. İnsan olmaya koştuğun zamandan bu yana hiçbir zaman o büyük toplantı yerinde olan sırları unutma.

Önceden topraktın, yine toprak olacaksın. Beyim, aslın neyse ona döneceksin. (Ey) Rızâ! Şüphe etme, ne ettinse onu bulacaksın. Noksanları affeyleyici Allah'ı unutma.

146

1. Ezel ressamı nakış ile her an resmetmekte. İşte nişanı (budur).
2. Gönül gözünü aç. Sen bu işlere dikkatlice bak. Ne anlamlar (var)!
3. Allah'ın sırları semtine git, hikmeti dinle; zamanı geldi.
4. Kâinatın yaratılmasında maksat neymiş, anlatılmak isteneni anla.
5. Kendisini bildirmek için (kâinatı) yarattı. Ona yakışan buydu.
6. Onu şanlı (bir) peygamber olarak özellikle dünyaya yolladı.
7. Allah'a ortak koşmanın göğünü kırdı, ağzını Allah'ın birliğine açtı.

8. Allah'ın sayesinde dinsizlik izini kaldırdı, yok etti.
9. Gönül rahatlığı sahipleri, vefalı kişiler; (verdikleri) söz uğrunda canı(nı) vermekte.
10. Âşık, sevgilisi için canını terk etmekte, kanı(nı) dökmekte.
11. (Ey) Rızâ! Sen dahi Allah'ın huzurunda bilen (bir kişi) olmaya çalış.

147

1

(Ey) tarîkate giren kişi! Allah'a ulaşmak için yola niyetlen. *Ameller niyetlere göredir* hadisini şahit göster. Sabaha kadar gözlerinden kan akıt, ah et. *Ameller niyetlere göredir* hadisini şahit göster.

2

Yolları şaşırmadan doğruca doğruluk semtine git. Cismi kirden temizleyip samimi bir şekilde yiğit ol. Öz olarak, canını vakfedip özü Allah'a layık et. *Ameller niyetlere göredir* hadisini şahit göster.

3

İnanç ile rahat olup her hâle şükret. Tükenmez hazine bulup kısmetine kanaat et. İnanç denizine lâyıkiyle hemen, birden dalıp *ameller niyetlere göredir* hadisini şahit göster.

4

Can ve gönül şehrini her zaman seyretmek için yüce Allah'tan daima yardım iste. Eğer şüphesiz doğru yolu bulayım dersen *ameller niyetlere göredir* hadisini şahit göster.

5

Sen de ara; seni yine yokluk ile sende bul. Doğruluk ülkesine (ulaşmak için) süratle çalış. Şüphe etme, işte sana doğru yol(u) gösterir. *Ameller niyetlere göredir* hadisini şahit göster.

6

İlim ve ibadete güvenip bir nefes (bile) gafil olma. Allah'tan başka, yaratılmış her şeyden dahi ümidi kes. Can kulağınla işit; sana Allah yeter derim. *Ameller niyetlere göredir* hadisini şahit göster.

7

Çerçöpten hiç çekinme, onda güç yoktur. Yaratılmış (olanlar) Allah'a karşı fakirlik gösterirler. Kalbine bakan yabancıları gözlemez(ler). *Ameller niyetlere göredir* hadisini şahit göster.

8

Bak, her yönüyle Allah'a ihtiyaç varken gösterişe aldanıp onunla sevinme. Kalbini başka (şeylerden) temizle, (onda) hiç eğrilik kalmasın. *Ameller niyetlere göredir* hadisini şahit göster.

9

İyiliksever ol (da) kendini cehennem ateşinden sakın. Edepsiz olma, edeple bütün terbiyeni takın. Eğer kesin bir şekilde sırrı öğreneyim dersen *ameller niyetlere göredir* hadisini şahit göster.

10

Çok dikkat et, vücut şehrinin diken düşmanı almasın. Kalp kalesini dahi iyice sağlamlaştır, (düşman onu) delmesin. Uyanık gönlünde şüphe kalmasın istersen *ameller niyetlere göredir* hadisini şahit göster.

11

Şaşılacak şey...Bu can kuşu beden kılıfında durur. (Onun) hâl dili papağan gibi her zaman (hâlini) anlatır. Sana etkili bir şekilde nasihat eder, hemen onu dinle. *Ameller niyetlere göredir* hadisini şahit göster.

12

Zevk alıp gönül adamlarının köşkünde dur. Gel, nefis ve isteklerine uyararak ondan kaçma. Dışarıda gezme, yorulursun. İşin sonu budur. *Ameller niyetlere göredir* hadisini şahit göster.

13

İhlâs vadisine var (da) aşkın şarabını iç. Süratle o alçakgönüllülük semtine taşıp coş. Tam (bir) doğrulukla Peygamber'in bu sözünü işit. *Ameller niyetlere göredir* hadisini şahit göster.

14

Gel, yüzünü Allah'a çevir, kararlı ol. Taze hayat, feyizle can kulağına erişsin. İşte, ölüm mevsimi gelir; gelmeden çarene bak. *Ameller niyetlere göredir* hadisini şahit göster.

15

Eğer çalışırsan Allah ikram eder. Durma, aşkın ateşiyle birlik mumunu yak. Çokça çalış, bu tembellik âdetini bırak. *Ameller niyetlere göredir* hadisini şahit göster.

Hz. Muhammed'e salât ile selâm et. İzini hiç bırakma, tamamen ondan yana meyilet. Böyle davranmak gerekir. Herkes bunda ağız birliği yapmış. *Ameller niyetlere göredir* hadisini şahit göster.

Ey Rızâ! Zan ve şüphe olmaksızın aslını araştı. Düğümünü çözüp şüphe mührünü boz. Gel niyet et, (sağlam halat olan) İslâm dinine yapışıp, durma çek. *Ameller niyetlere göredir* hadisini şahit göster.

148

1. Sırlar rüzgârı esti, Allah'ın gülü koktu. Gönlü güldürdü, yeryüzü gül bahçesi oldu.
2. Bak, göz açıp kapayınca kadar ufuktan şafak söktü. Merhameti öne geçti, Hz. Cebrail söyledi.
3. Allah'ın affi şüphesiz ortaya çıktı. Varını elden bırakan (kişi) sevgilisine yakın oldu.
4. Gerçek güneşi doğup, âleme rahmet olup ümmetini toplayıp hemen şefâat etti.
5. Allah'ın emrini tuttu, duyduğunu haber verdi. İşte bu, senin de ona uyduğun İslâm dinidir.
6. Başka yola gitme, (hiç) bir kulu incitme. Kutsal cennet böyle olan kimseye yer olsun.

7. Zikir halkasına girip, onun zevkini sürüp, üç makama erip orada otur.
8. Allah, bir kulunu severse onun yüzünü ak eder. Ayrılık ortaya çıkar mı (hiç).
9. Çünkü o seçkin adam, ateşten kurtulmak için boyunu keman yapar. Kendini hemen din düşmanlığından saklar.
10. Nefsini elde edip, kurtuluş kapısına gidip, sonunu düşünüp kalbi hüzünlenmede.
11. Tam olarak Allah'a bel bağla, düşmanına el verme. Şahidini al da gel. Din, sana rehber olsun.
12. Alışkanlık, izinden gitsin. Sana doğruluk ve adalet gerek. Sağlam (bir şekilde) inan. Onda son derece sağlam ol.
13. Ey Rızâ! Bunu bil ki İslâm dininin gölgesi ihtiyacı giderir, (seni) lütfuna layık eder.

149

1. Allah'ın Hazret-i Yunus gibi, yâr edilmişler içinde evliya(nın) baş tâcı (olan) şanlı bir velî(si) var.
2. O mert âşık, Tanrı'nın sırlar mahzenidir. Gökyüzünde, melekler arasında ve yeryüzünde şerefi var(dır).
3. Allah'ın bütün sırları şüphesiz onda toplanmış. Her söylediği sözün bin canı var.

4. O takva sahipleri topluluğunun sultânı, hiç boş söz söylemez. Söylediği her şeyin elbette bir delili var.
5. O cisimleşmiş ışık, Anka (kuşu) gibi ilâhî meclise uçtu. Onun her zaman bin (bir türlü) gezinmesi var.
6. Onun yüzü(nün) ak (olduğu gibi) kalbi(nin de) pak olduğuna şüphe yok. Elinde hikmet sırrından Rabb'inin fermânı var.
7. O usta doktora sevgini sun; çünkü (onun) her sâdık seveninin derdine dermânı var.
8. Gel, (onun) yüksek makamını anlayıp ayağına yüzünü sür. Bak, (onun) Hazret-i Muhammed gibi kıymetli bir komşusu var.
9. Ona sarılan, (onun) yüksek himmetini buldu. Onun toprağının tekkesinde dönen devrânı var.
10. Ey Rızâ! Bak, (onun) bu dünyada senin gibi ona bu derece âşık olan kaç yüz bin hayranı var.

150

1. Yaratılmışlara Allah tarafından Hz. Muhammed geldi. Allah'a ortak koşanlar imana gelip bu halka vefa dolu (peygamber) geldi.
2. Allah'a ortak koşma kalesini yıkıp birlik, âlemlere yüzünü gösterdi. Bu âlem karanlık içtiği (bir zamanda) dünyaya bir rahatlık geldi.
3. (Peygamber), tövbe eden sahabeler ve dostların elini tutup güzelliğe gerçekten âşık olanlar ikiyüzlülük etmeden geldi(ler).

4. Özellikle dört dost; Ebu Bekir, Ömer, Osman ve Ali İslâm'a başkan yıldızlar (olarak) sevgiyle geldi(ler).
5. Bu ümmet, çocukları ve soylarıyla (onun) dostluğunu gördü. Bu uğurda başını veren Kerbelâ şehidi geldi.
6. Sevgi mâdeni Zehra *âl-i aba* içine girdi. Kendisine *kadınların hayırlısı* denilen o gonca geldi.
7. Ey şâh! Ben (o) asil ailenin (bir) seveniyim. Tecelli olduğu zaman *âl-i abadan* sadece bu cismime örtü geldi.
8. Şeytanın ne kadar gururlu olduğunu güzelce anla. O, emre itaat etmedi, rahmetten uzaklaştı.
9. O, şânı yüce Kur'ân'ı yüce Allah'tan indiren(dir). Bize bağışlanan rahmet âyetleri şifâ dolu geldi.
10. Yaratıcı, bu dünyayı (bir) düzen ve intizam üzere kurup şeriat bize Allah tarafından iyi yetiştirdi.
11. Aşk hâlleri içinde dostunu bulan (kişi) ağlamaz. Çünkü Allah'ın dostluğunun zevkinden devâ geldi.
12. Düşman askeri beni bir hayale düşürmüşken Allah'ın kapısına sarıldım. Kurtuluş o taraftan geldi.
13. Dünya tilsiminin bağı haydutlukla çözülmüştü. Allah'ı gösteren uyulacak tek kitap geldi.
14. Şiddetli hücumla Hayber'in kapısını koparıp yerinden söktü. Kesinlikle Tanrı aslanı Hz. Ali geldi.

15. Karen ülkesinde nice yıllar aşkta karar eden Üveys'in şânını anla. O bir Allah adamı(dır), (Üveys) geldi.
16. Yabancıların zulmü bu zayıf cismime işledi. İçimdeki yağımı eritti; bakın, boyum iki büklüm oldu.
17. Hesabını burada gör, (böylece) kurtuluş ve zaferi anla. Beyim! İşini yarına bırakma, artık akşam oldu.
18. Sevgilinin iyilikleri, güzellik burcundan doğarak göründü. Bak, karanlık gidip yerine güzellikle övgü geldi.
19. *Dön* emri gelince memnun olup hazırlandım; çünkü sevgilinin semtinden kulağıma ses geldi.
20. Doğru yolda sevgiliye kavuşmak için gönül ve canını hazırla. Yürü, (kendini) fedâ (etme) zamanı geldi.
21. Hikmet sırrıyla Allah'tan yardım ulaşıp karanlık yok olup gönülden sonsuz bir ışık geldi.
22. İnsanlık göğünde nice yıldızlar ortaya çıkıp birlik sırrı rüzgârı esip bak, bedava geldi.
23. Fırsatı kaçırma, kavuşma meclisine hazır ol. Dinle! Sana hâtif seslendi. Dedi: Kavuşma vakti geldi.
24. Âşıklar, Peygamber'in fakirlikle övündüğünü duyduğu için onun aşkıyla bu dünyaya gelenler hep fakir geldi.
25. Hazret-i Allah'ın huzurundaki meclisin zevkini bilenler, insanlığa gayet gönül alıcı geldi.

26. (Onlar) Allah kelâmını dinleyip Allah'ın sıfâtına ulaştılar. Varlığını yok edenlerden yokluk gitti, (onlara) sonsuzluk geldi.
27. Hâllerini araştırmayan namertler eğer ilahî zevki almazsa bu dünyaya boşuna geldi(ler).
28. (Allah'a) kavuşmak için yol birdir; ama o yolun birinin açıktan, birinin gizli zikir (olarak) geldiğini kesinlikle bil.
29. (Ey) Rızâ! Artık şiirleri kes, yüzünü maneviyata tut; çünkü artık sana bunca sözden gına geldi.

151

1. Acaba ne yapalım? Fakirler gibi kıra gidelim, yemek hazırlayalım.
2. Seni bulayım, (sana) haber sorayım. Bilenler gibi bakıp durayım.
3. Kendimi bileyim, hareme gireyim, edipler gibi demine ereyim.
4. Gözünü sakın, edebini takın. Zayıflar gibi yakın ol.
5. Bana hor bakma, yâ Sabûr oku. Esirler gibi eli bağlı dur.
6. Sen onu özle, garipler gibi aradan çıkıp sakın ben deme.

7. Dili ele al, sana hoş gelsin. Kuzu gibi zarifçe mele.
8. Deli olayım, gibi desinler. Eşler gibi eli turalım.
9. Beyim, beni bırak, elimi çekeyim. Budalacasına dertliyim deme.
10. Düğün edelim, (herkes) sükün etsin. Ukalalar gibi göğü kiralım.
11. Bunu yap, gel ona bel bağla. Ulema gibi temel atalım.
12. Aşu yiyelim, başu verelim. İşı alacaklılar gibi yapayım.
13. Allah diyeyim, hemen aman verilsin. Elçiler gibi tercüman olsun.
14. Sen hemen dile, her zaman oku. Can, güvenilir kişiler gibi ferah olsun.
15. (Ey) Rızâ! Bana bak, yüzün ak olsun. Gel, düşmanlar gibi dayak yeme.

1

Allah yollarını haber aldım. Yollar yamandır, pek yaman. Ya Rab! Aman, yardım et.
Yollar yamandır, pek yaman.

2

Yolda kalırsam ne yapayım? Bilmem ki nereye gideyim. Deniz gibi coşayım. Yollar
yamandır, pek yaman.

3

Her işim boşadır; (ama ben) Allah'a (yönelik olduğunu) zannederim. Gönül hâlim
yıpranmıştır. Yollar yamandır, pek yaman.

4

Nefsin tersine gitmedim, (onun) amacını anlamadım. Allah'a yakışır iş yapmadım.
Yollar yamandır, pek yaman.

5

Feryadıma cevap vermedin, (beni) bağından kurtarmadın. Bir an (olsun) beni mutlu
etmedin. Yollar yamandır, pek yaman.

6

Bak, canı gönülden dinle. Yarın yüzün ak olsun. İşte bu sözüme kulak ver. Yollar yamandır, pek yaman.

7

Sözünü yerine getir. (Başına) her ne gelirse hoşnutluk göster. (Ey) Rızâ! Yüzünü aşka çevir. Yollar yamandır, pek yaman.

153

1

Muhyiddîn'in ilmi denizden yüksek(tir). (O ilim), dünyayı (bir) uçtan (bir) uca kaplamıştır. Benim feryâdım gece gündüz ona(dır). Merhaba ey en büyük şeyh, merhaba!

2

Merhaba, ey gayb ilminin kıblesi! Sana özlem günden güne artmakta. Bütün gönül adamları sana âşıktır. Merhaba ey en büyük şeyh, merhaba!

3

Alçak insanlar seni görünmez etti. Aşk adamlarına acıklı (bir) dert düştü. Sultân Selim (senin) kabrini keşfetti. Merhaba ey en büyük şeyh, merhaba!

4

Allah, sevgilisine tercüman olduğun için seni Hazret-i Peygamber'e lütfedip nişan verdi. Merhaba ey en büyük şeyh, merhaba!

5

Senin her sözün bir ak incidir. Aklına sığmadığından seni ayıplayan düşmanın sonu çok kötüdür. Merhaba ey en büyük şeyh, merhaba!

6

Kabrinde paha biçilmez misk ve anber(sin). (Seni) bir daha ziyaret etsem ne olur? Beni iyilik feyzinden ayırma. Merhaba ey en büyük şeyh, merhaba!

7

Ey Rızâ! (Onun) temiz ruhundan sana yardım gelsin. Kalbin sevinçle dolsun, himmetiyle Allah'a yol bulsun. Merhaba ey en büyük şeyh, merhaba!

154

1. Gel, sana bir haber vereyim. Şirvanlı Yahyâ, onun şerefi yüksek olsun, Halvetî yolunun büyüğüdür.
2. Âşıkların gönlünü silmiş süpürmüş yüksek himmetli (biri)dir. Şirvanlı Yahyâ, gönül tahtında bir sultândır.

3. (Dünyaya) gelişinden bu yana nice canlar (ondan) feyiz alır. Şirvanlı Yahyâ, irfan kaynağının olgunluğudur.
4. Şirvanlı Yahyâ, özellikle Yahyâ duasını okuyan erlere şüphesiz Allah'ın büyük (bir) iyiliğidir.
5. Şirvanlı Yahyâ; bütün Allah adamlarına birlik sırrının sesini duyuran, doğru yolu gösteren kanıttır.
6. Eli çok açıktır; (ona) ilim adamı desem yeridir. Şirvanlı Yahyâ, cömertlik mâdeni (bir) insandır.
7. (Ey) Rızâ! Sen onun izinden git, onu (kendine) kılavuz yap. Şirvanlı Yahyâ'nın halk için ricası kabûl olmuştur.

155

1

Abdülkâdir Geylânî, evliyanın baş tâcı(dır). Abdülkâdir Geylânî, birlik denizinin dalgası(dır).

2

Böyle rütbesi yüksek (biri) dünyaya az gelir. Abdülkâdir Geylânî gönül adamları için gölge(dir).

3

Abdülkâdir Geylânî'nin bülbülü öttü. Sesi ta göğe (kadar) ulaştı, gökleri kapladı.

4

Kutsal kuvveti anla. (O kuvvet) bütün tasayı yok eder. Abdülkâdir Geylânî'(nin) himmeti hazır olsun.

5

Ey ay'ın güneşi, aman! Hâlim bozulmakta. (Ey) Abdülkâdir Geylânî! Rızâ'ya bir bak.

156

1

Ey Mevlânâ Hazretleri! Bana sırlar açıldıktan sonra sıkıntılar bedende yok oldu. Sana düşkün oldum.

2

Ey Mevlânâ Hazretleri! Can ve cihandan geçtim, ilahî âleme kanat açtım. O semte kadar uçtum.

3

Ey Mevlânâ Hazretleri! Sözüñ dilde okunur; (böylece) aradan perde kalkar, her derde dermân olur.

4

Ey Mevlânâ Hazretleri! Âyetleri bulmak için hikâyeleri söyledin. Bu hâlleri kim bilsin?

5

Ey Mevlânâ Hazretleri! Bilginin tercümanı, insanın cisim kamışdır; (senin) şeref ve şânını söyler.

6

Ey Mevlânâ Hazretleri! Sevdiklerini topladın, üstüne kanat gerdin. Allah sırrını mübârek etsin!

7

Ey Mevlânâ Hazretleri! Allah'a dua eder, kullarını sayarken Rızâ'yı unutma.

1. (Ona) sahip çıkmayan ilgisize sırrını açma. Derdin her neyse (onu) yalnız âşığa söyle.
2. Sen dünyada paha biçilmez böyle (bir) huy bulmak istersen doğru davranışlar (sahibi) olup kimseyle kavga etme.
3. Doğru yolu şaşırıp ömrünü boşa harcama. Sana bundan başka güvenilir bir nasihat olmaz.
4. Hâline bakıp da kesinlikle aklını başına al. İşin sonunu anlayıp düşün.
5. Düşüncen vehim ve hayale kapılmasın. Nefis ve şeytan, yolunu şaşırman için yol bulmasın.
6. İşlerini Allah'a teslim et. Kurtuluş ancak bundadır. Çünkü günahlar Allah'ın bağışlamasıyla affolunur.
7. Asla ümitsizliğe düşme, bunda kararlı ol, yürü. Her ne işle görevliysen ondan da geri kalma.
8. Size bunca iyilik ve bağışın müjdesini vereyim. (Bunlar) bize Hz. Muhammed'dendir.
9. Ey Rızâ! Peygamber Hazretleri'ne salâtı çok et. Vaktini öyle gereksiz yere boş geçirme.

1

Bu, âşıkların gönlünü kendine tutkun eden güzelliştir. Bu, her bir nefeste tecelli eden ulu şândır. Güzelliği görmek istersen gel, gönül tahtında şâh ol. (Bu) âlemleri görenler! Kesinlikle bil; bu, gizlidir.

2

Gönül aynasını temizle, pis tozlarla tutma. Ezelde verdiğin sözü bu tantanayla unutma. Sakın, nazenin ömrü heveslerin peşinde boşa harcama. Kişi ettiğini elbet bulur. Bu, günden açıktır.

3

Dertliye sırdaş olup (onun) derdine hemen dermân bul. Her an ayağının tozunu gözüne sürme çek. Ey can! Eğer sen bu zorluktan da kurtulmak istersen gel, varıp Allah'a yalvar. Bu, sığınma makamıdır.

4

Bu işin çokluğunu görüp sakın aldanma. Büyük küçük (her şeyde işleri) bu ana kadar böylece hazırlayan Allah'ın birliğidir. (Her an) emre hazır olmak için onun buyruğunu tut. (O), kula istediğini eder. Bu, yüce Allah'tır.

5

Eğer sevgiliye kavuşmak istersen varını yok et. Eğer kestirme yol istersen aşkın yoluna git. (Ey) Rızâ! Birliği bul, nihayetsiz zevkin yoluna git. Bu, bize Hz. Muhammed'den bir lütuf ve bağıştır.

159

1

Gece ve gündüzümü unutup feryâda başladım. Bak, ben kendimi isteyerek tuzağa düşürdüm. Şîrîn ile bir dama oynadım, ateşe düştüm. Ben aşk konusunda Ferhâd'a iki taş çıkardım.

2

Hatırımdan böyle zor bir iş geçmişti. Ok gibi gamzesi aklımı alıp (beni) esir etti. Hâlimi anlamaya gerek kalmadı, (o) öğrenmiş. Süratle yürüyüp ona yardıma gitsem.

3

Kaderin hükmü buymuş. Bak, Lokmân buna ne yapsın? Onun çaresi varsa gelip burada söylesin. Ey Rızâ! Yüce Allah dertliye dermân versin. Ben varayım, bu ricamı göğe direk yapayım.

160

1

Benim kabrim cismimdir. İsmim Rızâ'dır. Resmim insandır. Bu beyliği ben ne yapayım?

2

Münker Nekir (melekleri) soru sorar. Bunda dedikodu gerekmez. İnsanlığı hayal sanma. Bilmek için (tam) zamanımdır.

3

Herkes kabrinden dirilir, mahşer yerine sürülür. Orada hesabı görülür. Benim her işim keder(dir).

4

Mizan, onun ardından gelir. Sırât, kıldan pek incedir. Korku, onu geçinedir. Bu, ağır bir gamdır.

5

Cehennem onun altındadır. İlerisi cennet(tir). Merhametli Allah (onu) bağışlar. (Bu), benim değeri ölçülmez neşemdir.

6

Cennet kapısı açılsın. Cennetliklere rahmet saçılsın. Kevser şarabı içilsin. Benim Allah'ım çok merhametlidir.

7

(Ey) Rızâ! (Sevgilinin) yüzünü görmek, onun zevkini sürmek, ona kavuşmak için (gidenler) benim sonsuz topluluğumdur.

161

1

Birlik sırrından bir parça (olsun) duyan (kişi) beri gelsin. Sevgiliye ezelde kavuşan beri gelsin. Aşk ateşinden haberi olmayanlar gelmesin. O bitimsiz şaraptan içen (kişi) beri gelsin.

2

Beden kılıfından geçip gönül evini şenlendiren (kişi) sevdiğine çabuk ulaşır. Doğruca bu yoldan giden, nefisini arzularından çevirip Allah'a yönelen, bu meziyetleri hemen kulağına küpe eden (kişi) beri gelsin.

3

Pervaneyi görsene; aşk mumu için nasıl yandı? Bu yıkık gönlü birlik ile dirilt. Ey Rızâ! Meyhaneyi zevk köşküne kurup aşk kadehini içip (de) sarhoş olan (kişi) beri gelsin.

162

1. Allah'ın işi; kulunu, her bir nefsi haberdar etmek(tir). Bunu anlamaya çalış. İnsanlığın şânı odur.
2. Ey gönül! Nefesini boşa harcama; yürü, çölde gezme. Yüreğinin ortasındaki benekte hemen sevgiliyi gözle.
3. Sonunda bir gün gelir, her derdine dermân olur. Ey can! Buna şüphe yok, Allah'ın iyiliği uludur.

4. Yıkık gönlünü onarmaya bak, vakit geçirme. (Ey) Rızâ! Sen gözle ki Allah'ın lütfu (sana) ulaşsın.
5. Yanlışını, doğrunu bil. Gel hevese meyletme. Olursa, Allah'ın affi seni yüceltir.
6. O yüce dergâha ulaşmak için çalışıp izini izinden ayırmaz, ulu kervanı bırakmaz.
7. (Ey) Rızâ! Sen, bu sözü kendine söyle. Kendini anla; çünkü bu yola canı vermeden yol bulunmaz.

163

1. Ayrılık derdinin bulutu, gerçek güneşi ışııyla o anda hiç gelmemek üzere mahvolup gitti.
2. Kesinlikle bil ki seni senden haberdar etmek için sevgi kalesinin burcunda nice sırlar açıldı.
3. O yaratıcı; seni hava, yel, ateş ve topraktan yarattı. Öldürseler dönmek üzere ona ibadet etmeye bak.
4. Varlığımı kazıyıp yabancıları gönülde bırakma, sürgün et. İkilik görmemek üzere Allah'ı şöyle tevhîd et.
5. Nefsini bilenler bütün arzu(lar)dan çekildi. Bu erler, sönmek üzere birlik mumunu yakarlar.
6. Gel, söz verdiğin zamandan bu ana kadar dönmek üzere sürekli namazı bul, boş yere nefes harcama.

7. (Ey) Rızâ! Sen kendini bil; gel, Allah'ın halkına karışma. Gece gündüz gülmemek üzre inle, (buna) niyet et.

164

1. Eğer Allah'ın yardımını (onun) bir kuluna yardımcı olmazsa çaresiz kul ne yapsın? Elinde güç yoktur.
2. Özür ve günahını yüklenip affedilmesi için çalışsın. Kulluğa yakışan fakirliği(ni) (Allah'a) sunmaktır.
3. Ey kardeş! Teklif altına girip bu dünyaya gelmişken merhamet et, zahmeti seç.
4. Doğru yoldan gitmek, Allah katında yüksek değer bulmak istersen hemen âşık ol.
5. Doğru yolu tut, sakın halkı incitme. Soylu (biri) olman için güzel huy sahibi ol.
6. Sultânın saray (gibi olan) ruhunu burada şenlendiren (kişi) sırları öğrenip dünyada mutlu oldu.
7. Ey Rızâ! (Allah'ın) günahları affetmesi ulaşınca memnun olursun. Kavuşma meclisine hazır ol, (Allah'ın) lütfunu bekle.

165

1. Ey can! Nakış esiri olan doğru yolda gitmez. Hayale tutkun olmak çok zordur.

2. Fikir çölünde gezip (de) sakın ömrünü boşa harcama. Gözünden kan da aksa pişmanlık fayda etmez.
3. Dolaşık yollara sapmak, akıllı kişinin işi değildir. Bir an (bile) gaflet etmesin, şeytan onu aldatmasın.
4. Allah'ın yardımını iste, sana (onu) her zaman yoldaş etsin. Allah kulunu reddetmez. Allah'ın merhameti bu derece(dir).
5. Yaradan (hiç) bir kula tahammül haricinde (bir iş) emretmedi. Bak, o şâni yüce Allah geniş teklifini sınırlandırdı.
6. Kimse hatadan kurtulmaz. Olsa olsa dünyayı terk eden (hatasız olur). Maddelerden su gibidir. Güç saçan (şey)budur.
7. (Ey) Rızâ! Gel, tövbe et. Allah seni affetsin. Sonunda derdine dermân, olursa, ondan olur.

166

1. Sana bir parça yüreğimin derdinden bahsetsem. (Yüreğimde) günden güne yaralar açılmada. (Bunun) çaresi yok(tur).
2. Allah'ın kanunu böyledir. İnsan için (bunu) bilmek gerek. Allah'ın işinin arası hiçbir zaman kesilmez.
3. Gül bahçesinin bülbülü olanlar sürekli feryâd eder(ler). Hepsi, yüz güzelliğinin avaresi olmuştur.
4. Yoğun cismin sürgün olup ağırlığı hafifler. Sonunda gönül tahtında bir ay parçası doğdu.

5. Bu gün, hikmet sırrıyla son buldu. Lokmân yetişip devâ kıldı, yarası iyileşti.
6. Kalbin himmetini yüksek et; değerini bil, (onu) hoşça tut; çünkü bu et parçası Allah'ın baktığı yer oldu.
7. Ey Rızâ! Okyanusun genişliğini kıyasla. İlham (öyle) geniş (bir) denizdir ki karası görünmez.

167

1. Bu canım, ayrılık ateşiyle yanar; hiçbir soran olmaz. Tek ve yalnız kaldım; gelen geçer, kalan olmaz.
2. Kayıtsız (bir şekilde) gezerken yolum çöle düştü. Bu zor işi sormak için bir kişi ortaya çıkmaz.
3. Allah'ın takdir ettiği işi kimse bozamaz. Bu büyük bir iştir, buna karşı duran olmaz.
4. Ey gönül! Bu dünyanın hâli nedir? Doğru yolda gidenlere uyan olmaz. (Onlara) hiç kimse meyletmez.
5. Birlik yolunu bırakıp uygunsuz yola gidersen seni rezil eder, sonra seni koruyan biri olmaz.
6. Hareketlerinde serbest olan nefsinden sakın; çünkü hilesi pek çoktur. Ne hileler eder, onun dostluğuna güven olmaz.
7. (Ey) Rızâ! Temizlenip öğüdü kendine dadı yap. Eğer bin söz söyleyen hiç birini duyan olmaz.

168

1. Sana âşık olan artık başka sevdaya bakar mı? Unutup kendini bilmez. Aşkın ona nasip olur.
2. Başka (şeylerin) kaydını gönülden siler, bu faniden eser kalmaz. Gönül ferahlığı şevkinden geçerek (onu) yarına bırakır.
3. Hemen senden sana gider, seninle dostluk eder. Diğer sevgileri ne yapsın? Yüksek Firdevs'e gider.
4. Aşkına tutulan kişi ancak sana kul olur. Seni yine sende bulur. Acaba nasipsiz kalır mı?
5. Bir an gelir, (onu) sevindirir; gönül evini şenlendirir. Allah onu unuttur mu? Hz. Muhammed (onu) korur.
6. Hz. Âdem; bu dünyaya nasıl geldiğini, âdemliğini bildi. Ona yedi delik deldi; bak ney'e benzedi.
7. (Ey) Rızâ! Gel, doğru yola gir; nihayetsiz safaya ulaş. Allah birdir, bir. Buna şüphe yok(tur), gaye budur.

169

1. Ey gönül! Dünya yine süslendi, güzellik buldu. Güller açılıp, bülbül güler. (Bu) ne incelik(tir).
2. Sümbül güle, gül sümbüle kızdı. Lâlelerin başı eğilip sonunda açtı.

3. Fulya, nergis ve şebboyu ele aldık. Hercai menekşe bakışa tatlılık verdi.
4. Gönül çiçekleri manen açılıp (gönül) bahara döndü. Bu vücut şehri sakinlerine bak, (onlara) neşe geldi.
5. Bir aşk kafilesi, aşk şarabına kanmak için gezmeye çıkıp birlik ülkesini ziyaret etti.
6. Gönül şenliği ziyaretçileri hayrette iken kaydadı, coştı. Dost bülbülü öttü, yine kıyamet koptu.
7. (Ey) Rızâ! Sen böyle anlamları bulmaya bak. Gizli ve açık (zikir) yoluna uy.

170

1. Beyim! Zaman geçti, acaba niçin devrâna gelmezsin? Doğruluk sözünü unuttun, dolaşmaya niçin gelmezsin?
2. Sevgi bağının bülbülleri burada feryâd eder. (Niçin) o meclise katılmak için gezinmeye gelmezsin?
3. *Allah'la beraberdir* sarayını artık unuttun. Bu aşkın ateşine yanmak için (niçin) pervane (olup) gelmezsin?
4. Bu derece derde düşmüşken devâsını bulmak gerekir. Bu derdin çaresi için yine dermân bulmaya gelmezsin.
5. Her zaman arkadaş olurduk, ilim sohbeti ederdik. Artık bizleri unuttun, neden dostlara gelmezsin?

6. İnsanlardan elini çekip amacın yalnızlık köşesine çekilmek mi? Gelenler hep gelmiştir. (Sen) niye meclise gelmezsin?
7. (Ey) Rızâ! Aşk yoluna girip sevgiliyi buldunsa bu meclis rahmet meclisidir, affedilmeye (niye) gelmezsin?

171

1. Ey gönül! Hayret makamına varıp bir kez deli ol. Halk sana Mecnûn desin. Bu denli Allah'ı zikret.
2. Kalp aynasını öyle temizleyip tozunu sil (ki) amacının yolu görünsün, Allah'ın yardımını sana ulaşınsın.
3. Birlik yolunu bulasın, kendini Allah'a adama sırrını duyasın. Allah seni bu yolda şeytanın hilesinden korusun.
4. Biri iki görüp sakın birlik yolunu bırakma. İkiyüzlü ile gören birdir, bil; başkası sanma.
5. Allah; halka doğruyu, yanlış gösterdi. Onun için Peygamber'e Kur'ân'ı indirdi.
6. Gerçekler şehrinin sakinleri Allah'tan gaflet etmez. Bak, bunlara aşk meydanında evliya denir.
7. (Ey) Rızâ! Bu söze kulak ver, iyice işit; gel, yüz çevirme. Daima hoşnutluğu gözle, Allah'ın isteği ancak budur.

1. Hz. Âdem, sevgi hazinesini açıp sevinmişti. Allah, isimleri tamamen öğretip (onu) irşâd etti.
2. Hz. Âdem cennetten çıkıp *Ya Rabbi! Yanıldım*, dedi. Pişman olup *zalemna* nutkunu söyledi.
3. Allah hikmetini açığa çıkarmak için Hz. Âdem'i dünyaya gönderdi. Bak, yaratık(lar) artıp Hz. Âdem onlara ata oldu.
4. Bu halkı, âlemleri yaratan yarattı; maksat nedir, bil. Bunları ibadet etmek için yarattı.
5. Allah, âşıkların gönlünü pervane gibi muma yakıp sevgiliye kavuşmak için seherlerde feryâd ettirir.
6. Mükemmel güzelliğe ulaşan, kendisini bilmez. Onun aşkı, parlak ışıkla sürekli artar.
7. (Ey) Rızâ! Eteğini aralayıp sen bu yola girdin. İşlerinden, ne olursa olsun, hiçbir zaman geri kalma.

Ey şâh! Bizlere (olan) cömertliğin son derece bol(dur). Kula yardım, olursa, yine senden olur. (Ey) Yaratıcı! Sana şükretmekte aciz isek de kula yardım, olursa, yine senden olur.

2

Ya Rab! Bizi nefsimizin hilesine yakma. Bu çaresizleri iyilikle (karşıla), mahrum etme. Bizi cehennem ateşinde yakma. Kula yardım, olursa, yine senden olur.

3

Ey Allah'ım! Bizim isyanımıza bakma, (bizi) affet. Kulların günahı günden güne artmakta(dır). Suçumuzu itiraf ederiz, ağlarız. Kula yardım, olursa, yine senden olur.

4

Düşman; etrafımızı alıp (bizi) kuşattı, mutsuz gönlümüzü senden ayırmakta. Her ne kadar iğrenç olsa da ona kar etmez. Kula yardım, olursa, yine senden olur.

5

Allah sürekli bize iyilikte bulunsun. (Ey) Rızâ! Bak, eşya dahi Allah'la ayakta(dır). Ey biricik yaratıcı! Sana duam bu: Kula yardım, olursa, yine senden olur.

174

1

Ey sabah rüzgârı! Dostlarıma, sevdiklerime veda etmek için (onlara) benden selâm söyle. (Bana) fatiha bağışlasınlar, haklarımı helâl etsin(ler). Bütün âşıklara benden selâm söyle, ey sabah rüzgârı!

2

Sevgili(nin) ülkesinden gelmişim. Yine o yola niyetlenmek için dünyada yeterli yol harcı almışım. Bütün işlerimi Allah'a ısmarladım, âh etmem. Sonuç olarak dirilere benden selâm söyle, ey sabah rüzgârı!

3

Bu insanlık âlemini bir zaman gezdim. Göz yumup açınca(ya kadar) zaman geçti; ne ettim, ne eyledim? Bir sürü âşığa gönül derdimi söyledim. O iyiliksever kişilere benden selâm söyle, ey sabah rüzgârı!

4

Ey Rızâ! Sen, içtenlikle yüzünü dergâha tut; Allah'ın affından ümidini kesme. Peygamber'in o temiz kabrine ulaşınca ayağı tozuna yüzünü sür, (ona) benden selâm söyle, ey sabah rüzgârı!

175

1. Ey Rabb'imiz! Canım sana feda olsun, beni affet. İşim gücüm yanlış ve hata (yapmak). Beni affet, ey Rabb'imiz!
2. Ey Rabb'imiz! Benim isyanıma bakma, yanıma yabancı sokma. Canıma kıydıysam da beni affet.
3. Ey Rabb'imiz! Bir kula merhamet edersen, onun işi kolay olur. *Yâ Hak* deyip yola girdim, beni affet.
4. Ey Rabb'imiz! Günahım da çok, el aman (diyorum). Hepsini hemen mahvet. Hiç zan ve şüphe kalmasın, beni affet.

5. Ey Rabb'imiz! Gel, (beni) ayrılık ateşine yakma. Ben sana bel bağlamışım. Sabah akşam arzu(m) budur, beni affet.
6. Ey Rabb'imiz! Bana kendi özümü bildir. Her bir sözüm doğru olsun. Yüzümü dergâhına tuttum, beni affet.
7. Ey Rabb'imiz! İşim, doğru yol olsun; olmazsa hâlim harap(tır). (Hesap) sorarsan cevap yoktur, beni affet.
8. Ey Rabb'imiz! Bedenim cehennemde yanarsa benim hâlim yaman olur. Bedenim (buna) takat getirmez, beni affet.
9. Ey Rabb'imiz! Perişan hâlime bak. Ayak(larım) yolunda yürüsün. Ayrılık hâli beni yaktı, beni affet.
10. Ey Rabb'imiz! Allah kullara merhamet eder, (onları) doğru yollara gönderir. Gönüllere iyilik bağışla, beni affet.
11. Rızâ, Allah'a dua eder; (Allah) elbette onu kaygılı bırakmaz. Çok söyledim, biraz durdur. Beni affet, ey Rabb'imiz!

176

1. Ey gönül! Yola niyet et; çölde gezme, yeter. Cisim içinde (bulunan) canı bul, serserilik artık yeter.
2. Kendini bil, kendini bul, kendine gel, (kendine) sahip ol. Kendini bilmek için sana ilim (olarak) yokluk yeter.
3. Yüce Allah, seni varlığından yarattı. Var olan yine Allah'tır. Bak, kul için bu delil yeter.

4. Varı var eden yine varlıktır. Gel, varı bil. O varı bilmek yettiği için benliğini kazı.
5. Can kulağıyla işit, bu sırrı açıklama. O gerçekten (gelen) işaret ve müjdelere sana yeter.
6. Bundan şu sonuç çıkarılır: Göz ikidir; (ama) görüş bir(dir). Bir görünen iki olmaz, tahta bir sultân yeter.
7. Ey Rızâ! Bu garip düşünceler insana yakışmaz. Birlik içinde bütün halkı görmek yeter.

177

1

Eğer her işin tamamlansın istersen bak, sana saygın bir söz diyeyim. Herkes buna katılır. Peygamber ruhlarına selâm olsun.

2

Çünkü selâm gönül kapısının anahtarıdır. Bütün peygamberler iyilikseverlik mâdenidir. Onlara (kapısına geleni) reddetmemek yakışır. Peygamber ruhlarına selâm olsun.

3

Özellikle Peygamber Hazretleri'ne, ulu sultân kafilesinin şâhına, nurlu sultâna bin salât olsun. Peygamber ruhlarına selâm olsun.

Ey Rızâ! Allah bizi (onun) dostluğuna bağışlasın. Üzüntü ve gamdan dahi zerre kalmasın. Senden şikâyet olmasın. Peygamber ruhlarına selâm olsun.

178

1. Aşk şarabı meclisi ta ezelden hazır oldu. Aşk arzusu gönül yollarına o sebepten düştü.
2. Aşk davası; sermayesini, bilenler âleminde toplayıp hikmet sırrıyla hüküm sürer.
3. Bu, ruhlar âlemine kendi sevgisinden ulaştı. Aşk denizi, ruha ait zevklerle coştu.
4. Aşk hocası cisim ve canda sevgi meclisini artırıp âşıkları terbiye etmektedir.
5. Aşk kumaşı, ruh sultânının tahtını süslemesi için Allah'ın tezgâhında dokunup süs (oldu).
6. Aydınlatıcı güneş, birlik vadisi sarayında göründü. Yüce aşk, gönül adamlarının üstüne gölge saldı.
7. Ey Rızâ! Gel, hemen zevkle aşkın peşinden git. Tatlı aşk, seni her zaman diriltsin.

179

1. Bu gönül, aşkın şarabını içip sarhoş olur. Birlik sırrı içilip âşıklara seyir olur.
2. Karanlık perdesi, varlık şehrini kaplamışken gerçek güneşinin doğuşuyla (etraf) büyük (bir) meydan olur.
3. Edep bağının goncası bin nazla baş gösterip gönlünü aldığı bülbüle karşı gülen bir gül olur.
4. Bu yanan mumun ışığıyla yok oluşunu görüp kendini bilmek için bu, öğrenmeye sebep olur.
5. Eşya, Allah'a ayna olup onunla ayaktadır. Kendi nefsinin görmeyenler affa ulaşır.
6. (O), doğru yoldan dışarı çıkmaz; her nefes(te) Allah'ı anar. Gerçek âşık olan emre bağlı olur.
7. Ey Rızâ! Eğer dertlilerin derdini bileyim dersen dertli ol; dert, derdine dermân olur.

180

1. *Elest* Meclisi kadehini içip şuursuz olan (kişi) sevdiğini bulunca (ondan) ayrılmayı istemez.
2. Şenliği terk edip sonunda maneviyatı bulan (kişi) geçici dünya şerefini istemez, (ondan) nefret eder.

3. Vicdanın cennetine girip zevkini bulan (kişi) böyle yüksek makamdan ayrılmayı istemez.
4. Nefse terbiye kılıcı(nı) çalıp sürekli vuran (kişi), (nefsini) kendi başına bırakıp (onun) bozulmasını istemez.
5. Bu Rızâ, dostuna dünyada ulaşmak ister. Dünyada ondan başka şeref istemez.

181

1. Allah her tecellide güzelliğinin ışığını gösterir. Âşıklara sürekli olgunluk yüzünü gösterir.
2. Yarattılmış her şey ona ayna olup, (Allah) her birinde kavuşmanın nice sınırlarını gösterir.
3. Kendini aynada gören kişi (gördüğünü) kendisi sanır. (Sadecce) gölge ve hayali gösterdiğini anlamaz.
4. Mehtap, güneşin parlaklığından ışık alıp göründü. Bak, karanlık gecede hilâlin yüzünü gösterir.
5. Bak, sonunda şenlik bitmeye hazırlanınca o, kendi yok oluşunu gösterdiğini bilmez.
6. İnsan verdiği sözde durmalıdır. Bu, âhiret âleminde hüznün ve üzüntüyü gösterir.
7. Ey Rızâ! Doğru yolu tutmaya çalış; çünkü eğer böyle olursa Allah ölçülü olmayı gösterir.

182

1. Gönül sarayında kurulan yüce bir aşk dîvânı, bayındır evin secde yerini ziyaret etmektedir.
2. Yedi tavrı, büyük haccın işaretini vermekte(dir). Bu meziyetlerden ancak aşk yemini amaçlanır.
3. İrfan meclisinde *men 'aref* dersini okurlar. Aşk ilminin hocası (onları) sürekli terbiye eder.
4. Hayret vadisinin meclisi kurulup gerçek zevkler (ortaya çıkar). Aşk dostlarının neşesi (bizi) her zaman teselli eder.
5. Bak, aşk komşuları gönül şehrinin kutsal çevresini nasıl doldurdu.
6. Hayli zaman nasipsiz kalmıştık. Bize gerekmezdi. Kuş bile uçmazdı. Şimdi aşkın bir seyri oldu.
7. Ey Rızâ! Sevgiliyi gördünse (daha) bunun için üzülme. Bu şanlı aşk seni mutlu etti, bil.

183

1. Sırlardan haberi olan (kişi) âşıkların meydanına gelir. Canından ümidini keser, artık bu sevdaya düşer.
2. Gerçek güneşi doğunca bir an (bile) yok olmasını istemez. Ertesi gün doğuncaya (kadar) batışından göz(ünü) ayırmaz.

3. Âşıkların gönlü o derece ulûhiyet âlemine yükselir (ki) ulûhiyet âleminin semtine ulaşınca acaba nasipsiz kalır mı?
4. Birlik sırlarından açar, birlik denizinden (inci) sağlar. Bak, Muhammed Mustafa ona mahşerde koruyucu olur.
5. (Allah) bir kula iyilik ederse onun şerefi yüksek olur. Böylece, yardım kapısının açılması onun için dadı (gibi) olur.
6. Eğer kendini bildinse elbet zevkini alırsın. Bu, sağlam bir emirdir; şüphesiz sana amaç olur.
7. (Ey) Rızâ! Sen eğer yüreğinde gerçek (bir) hazine kazandıysan Hakk'ın yardımıyla Allah'ın dostluğunu bulursun.

184

1. Hz. Muhammed; birlik bağının bülbülü, âlem için bir rahmet denizidir.
2. Dünya (onun) yüzü suyu hürmetine yaratılmıştır. Hz. Muhammed kullar için ulu bir devlettir.
3. Allah, onu peygamberler(in) baş tâcı yapmıştır. Hz. Muhammed, Allah'ın kendisine ayna oldu.
4. (Allah), onu sevgili yapıp kendi ışığından yarattı. Hz. Muhammed hutbe için kürsüye çıktı.
5. Allah, onu *le 'amrük* ile sevindirdi. Hz. Muhammed *levlâkin* şâhlar şâhı oldu.

6. Hem Allah'ın sıfâtı olup dünya ona sıfât oldu. Hz. Muhammed peygamberler(in) baş çeşmesi oldu.
7. Ey Rızâ! Her nefes(te ona) salât ile selâm eyle. Hz. Muhammed sana şefâat etsin.

185

1. İman edenler Allah'ın emrini tutmalıdır. Her can, beş vakit farz namazı kılmalıdır.
2. Yabancıları seher vaktinde erkenden gönülden sürüp gözünün yaşını sel et; (böylece) Allah'ın huzuruna var.
3. Bir kez sevgi denizine dalıp isyanını yok et. Dolayısıyla Allah'ın kapısına yüzünün aklıyla varasın.
4. Sultânın ruhunu bulasın, şeytanın hilesini bilesin. Canı fedâ etmek için hemen gel, bu meydana gir.
5. İşlerini özetle, durumun yine son bulur. Sözünü özüne uydurup akıma uy.
6. Ne ettinse, başka yola gittinse hesabını gör. Eğer amaca ulaşırsa orada köşk yapadır.
7. (Ey) Rızâ! Eğer sen bunu böyle bildinse, söyle. Hemen Allah'a dua et (de seni) affetsin.

Mesnevî

1. Ey âlemlerin ilâhı! Saltanat tamamen senindir. Kulların, tıpkı böyle, elleri bağlı huzura geldi.
2. Lütfuna bel bağlayıp (sana) acizliklerini sunarlar. Onları (iyiliklerine) boğup gel, nimetlerine sahip kıl.
3. Sevgilin Hz. Muhammed'in yüzü suyu hürmeti(ne) isyanımızı affedip bu kullara merhamet et.
4. Bizi mahşerde yüz karasıyla rezil etme. O zamana gelindiğinde bizi sevindir.
5. Cennetinden yüzünü görmeyi kolaylaştır. Kulların, aşkınla bu sefayı sürmek ister.
6. Ey Allah(ım)! Son nefeste imanımızı (bize) yoldaş et. Hz. Muhammed'i bizlere sığınak yap.
7. Ey cömert Allah! (Bizi) zararda bırakma, duamızı kabûl et. Yardım et (de) inananlar mutlu olsun, ey merhametli Allah!
8. Eğer senden iyilik olmazsa hâlimiz sıkıntı (içinde) olur. Ey Allah'ım! Sen bu yanlış hâllerimizi biliyorsun.
9. Ey pâdişâh! Bu Rızâ'yı affet, suçunu bağışla, ey affedici, merhametli Allah!

1. Bütün âşıkları bu sevdaya düşürüp sarhoş eden mutlaka sensin, (senin) yüzündeki perdendir.
2. Her zaman *beni sevin* dedin. *Arada perde kalmayın*. (Bu) ne sevgilidir ne de düşman... Görünen sadece sıfâtındır.
3. Bu varı var eden, (onları) aşkına düşüren sensin. .... de senin güzel sözündür.
4. Dedin ki: *Sev beni!* Sevdim. Sevince duamı artırıp bunu kesinlikle bildim: Bu, senin yüce bir seslenişindir.
5. Sözümü ezelde verdim, maddeler meclisine girdim. Aşkının yoluna girdim. Okuduğum senin kitabındır.
6. Zikir halkasına girince uzun bir düşünceye dalarım. Beni şükretmeye sevk eden senin güzel olgunluğundur.
7. Ey Allah'ım! Bu Rızâ'yı kapına ulaştırıp sağlamlaştır. Onu iyiliğinle özürlü kabûl et, bu senin yüce şânındır.

SONUÇ

Hasan Rızâ on dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısı ile yirminci yüzyılın ilk çeyreğinde yaşamış büyük bir hattâttır. Dağılma döneminin olumsuz şartları içinde büyük hat ustalarından ders alarak yetişmiş, Hafız Osman'dan sonra en değerli hat sanatçısı olmuştur. Sultan Reşad'ın özel hattâtlığını yapan Hasan Rızâ arkasında değerli eserler bırakmış, pek çok öğrenciye yazıdan icazet vermiştir. Halvetî tarikatına bağlanmış, bu düşünce sistemi doğrultusunda bir de Dîvân tertip etmiştir.

Çalışmamıza konu edindiğimiz Hasan Rızâ Dîvânı, ünlü hattâtın tekke ve tasavvuf geleneği çerçevesinde oluşturduğu bir eserdir. Şâir, Allah aşkı ve Peygamber sevgisi başta olmak üzere İslâm dîni ve tasavvufuyla ilgili çeşitli konuları şiirlerinde işlemiş, şiir yoluyla insanlara yol göstermeyi amaçlamıştır. Bu doğrultuda, şiirleri çoğu zaman didaktik, bazen de lirik bir özellik gösterir. Şâir açık, anlaşılır bir dille yazdığı şiirlerinde hem dîvân hem de halk şiiri geleneğinden yararlanmışır.

Çalışmamızda, hattâtlığıyla tanınan Hasan Rızâ'nın yaşadığı dönemin genel özellikleri, hayatı ve edebî kişiliği takdim olunmuş, Divan'ının incelemesi yapılmıştır. Divan'ın transkripsiyonlu metni hazırlanmış, şiirler bugünkü Türkçe ile nesre çevrilmiştir. Sonuç olarak, Hasan Rızâ hat eserleriyle sanat, tekke ve tasavvuf geleneğinde oluşturduğu Dîvân'ıyla da edebiyat tarihinde yeri olan bir sanatçdır.

ÖZEL ADLAR DİZİNİ

- Abdü'l-kâdir Geylânî: 182, 183.
Âdem: 6, 7, 8, 19, 29, 56, 68, 106,
109, 125, 160, 161, 164, 194, 197.
Afüvv: 92, 93, 208.
Âhir: 7, 37.
Ahmed: 21, 22, 29, 34, 49, 50, 56, 77,
78, 85, 86, 104, 110, 156, 164, 174,
185.
Ahmed İhsân Bey: 95.
Ahmed Süreyyâ: 71.
Allâh: 7, 15, 16, 17, 18, 23, 24, 26, 27,
30, 36, 38, 39, 41, 44, 51, 52, 74, 76,
99, 120, 123, 134, 138, 141, 147, 148,
150, 170, 186, 188, 192, 196, 199.
'Allemü'l-esmâ: 46.
Ankâ: 174.
'Azmî: 107.
Bâkî: 46.
Bârî: 31, 37, 39, 56, 92, 129, 145, 149,
152, 154, 164, 166, 175, 176, 192,
194, 197.
Bâtın: 7, 37.
Cebrâil Emîn: 11.
Cebreîl: 75.
Celîl: 154.
Cem: 113, 158.
Cemil Bey: 64.
Cibrîl Emîn: 5, 172.
Deccâl: 65.
Ebû Bekir: 175.
Edirne: 149.
Ehad: 78.
Erham: 188.
Evvel: 7, 37.
Fahr-ı 'âlem: 194.
Fahr-ı cihân: 6, 29.
Fâtımâ: 49, 50.
Felâtun: 109.
Ferhâd: 81, 187.
Feyyâz: 149, 176, 198.
Firdevs: 29, 194.
Furkân: 6.
Fürsî: 166.
Gafûr: 86, 208.
Hacı Bektâş-ı Velî: 22.
Hâdî: 27, 171.
Hâfız: 44.
Hak: 2, 3, 4, 5, 6, 8, 10, 13, 14, 15, 16,
17, 19, 24, 25, 28, 29, 34, 35, 36, 46,
51, 53, 54, 56, 64, 67, 75, 78, 80, 84,
88, 90, 104, 106, 111, 116, 130, 131,
135, 137, 138, 140, 141, 143, 144,
146, 149, 150, 151, 152, 154, 155,
165, 170, 172, 173, 175, 179, 184,
187, 191, 192, 194, 196, 197, 199,
200, 202, 204, 206.
Hakem: 114.
Hakîm: 159.
Hâlik: 26, 97, 157, 164, 190, 197, 198.
Halvetî: 2, 71, 72, 73, 181.
Hasan Rızâ: 2.
Havvâ: 6, 8.
Hayber: 175.
Haydar: 175.
Hayru'l-beşer: 8.
Hayy: 22, 46, 124.
Hazret-i 'Alî: 41.
Hoten: 99.
Hudâ: 3, 4, 10, 13, 16, 17, 20, 24, 25,
29, 30, 47, 55, 60, 68, 69, 70, 74, 77,
79, 80, 83, 87, 102, 135, 140, 143,
146, 152, 154, 155, 156, 157, 160,
161, 165, 168, 169, 172, 176, 182,
189, 190, 192, 193, 197, 198, 204,
207.
Hüdâ: 3, 15, 53, 76, 80, 100, 102, 110,
114, 119, 151, 175.
Hüseyin: 11, 12.

İrem: 113, 158.
 İslâm: 45, 175.
 İsrâfil: 59.
 Kâ'be: 63, 120.
 Kadîm: 111, 124.
 Kâdir-i mutlak: 68, 113, 130.
 Kâdiü'l-hacât: 24, 92.
 Kafdağı: 65.
 Karen: 176.
 Kastamonulu Halil Rıf'at Efendi: 84.
 Kayyûm: 52.
 Kelîm: 3.
 Kerbelâ: 12, 175.
 Kerîm: 110, 159, 208.
 Kevser: 74, 82, 140, 188.
 Kistrâ: 156.
 Kitâbu'llâh: 196.
 Kur'ân: 6, 53, 80, 82, 130, 135, 175.
 Latîf: 86.
 Lokmân: 69, 187, 193.
 Mahmûd: 29, 75, 85, 179, 206.
 Ma'bûd: 85.
 Mecnûn: 196.
 Mevlâ: 3, 89, 192, 197.
 Mevlânâ: 183, 184.
 Muhammed: 3, 12, 18, 27, 34, 37, 39,
 40, 56, 57, 58, 69, 77, 78, 86, 87, 116,
 174, 185, 186, 206, 208.
 Muhammed Cemâl: 64.
 Muhammed Sedâd: 159.
 Muhtâr: 9.
 Muhyi'd-din: 180.
 Murtazâ: 11, 175.
 Mûsikî-i Hümâyûn: 2.
 Mustafâ: 9, 12, 19, 27, 34, 39, 40, 69,
 77, 78, 83, 86, 89, 107, 131, 135, 153,
 156, 165, 172, 174, 185, 186, 206,
 208.
 Münker: 188.
 Müste'ân: 64, 78, 95, 157, 181.
 Müte'âl: 64.
 Müzeyyen Hanım: 82.
 Na'îm: 110, 150, 159, 188, 208.
 Nebiyy-i muhterem: 8.
 Nekir: 188.
 Nemrûd: 44.
 Nerîmân: 133, 157.
 Osmân: 175.
 Ömer: 175.
 Rab: 4, 8, 10, 16, 19, 31, 50, 56, 64,
 73, 78, 80, 86, 93, 94, 95, 100, 103,
 110, 129, 130, 133, 134, 140, 154,
 174, 179, 188, 190, 197, 198, 199,
 200, 206.
 Rahîm: 2, 24, 99, 100, 101, 102, 110,
 159, 188, 208.
 Rahmân: 2, 17, 18, 20, 30, 32, 33, 46,
 47, 52, 105, 111, 119, 129, 142, 154,
 157, 159, 161, 175, 190, 192, 207.
 Rahmeten-li'l-âlemîn: 5, 19, 43.
 Resûl: 8, 16, 25, 26, 28, 29, 37, 44, 45,
 47, 49, 52, 56, 58, 61, 63, 80, 87, 89,
 113, 120, 121, 152, 171, 176, 199,
 206, 207.
 Resûlu'llâh: 27, 36, 42, 43, 57, 73, 74,
 75, 76, 77, 78, 79.
 Sabûr: 177.
 Samed: 78.
 Sâni': 97.
 Selîm: 70, 144.
 Sırât: 188.
 Sultân Selîm: 180.
 Sübbûh: 48.
 Sübhân: 53, 84, 89, 153, 207.
 Süleymân: 157.
 Şa'bânî: 2, 91.
 Şeyh İbrâhîm: 91.

Şeyh Şa'bân-ı Velî: 71, 84.

Şeyh Resmî Efendi: 92.

Şîrîn: 187.

Tanrı: 9, 173, 175.

Üveys: 176.

Vehhâb: 39, 171.

Yahyâ-yı Şîrvânî: 181, 182.

Yûnus: 173.

Yesrib: 90, 120.

Yezdân: 61, 120, 138, 164.

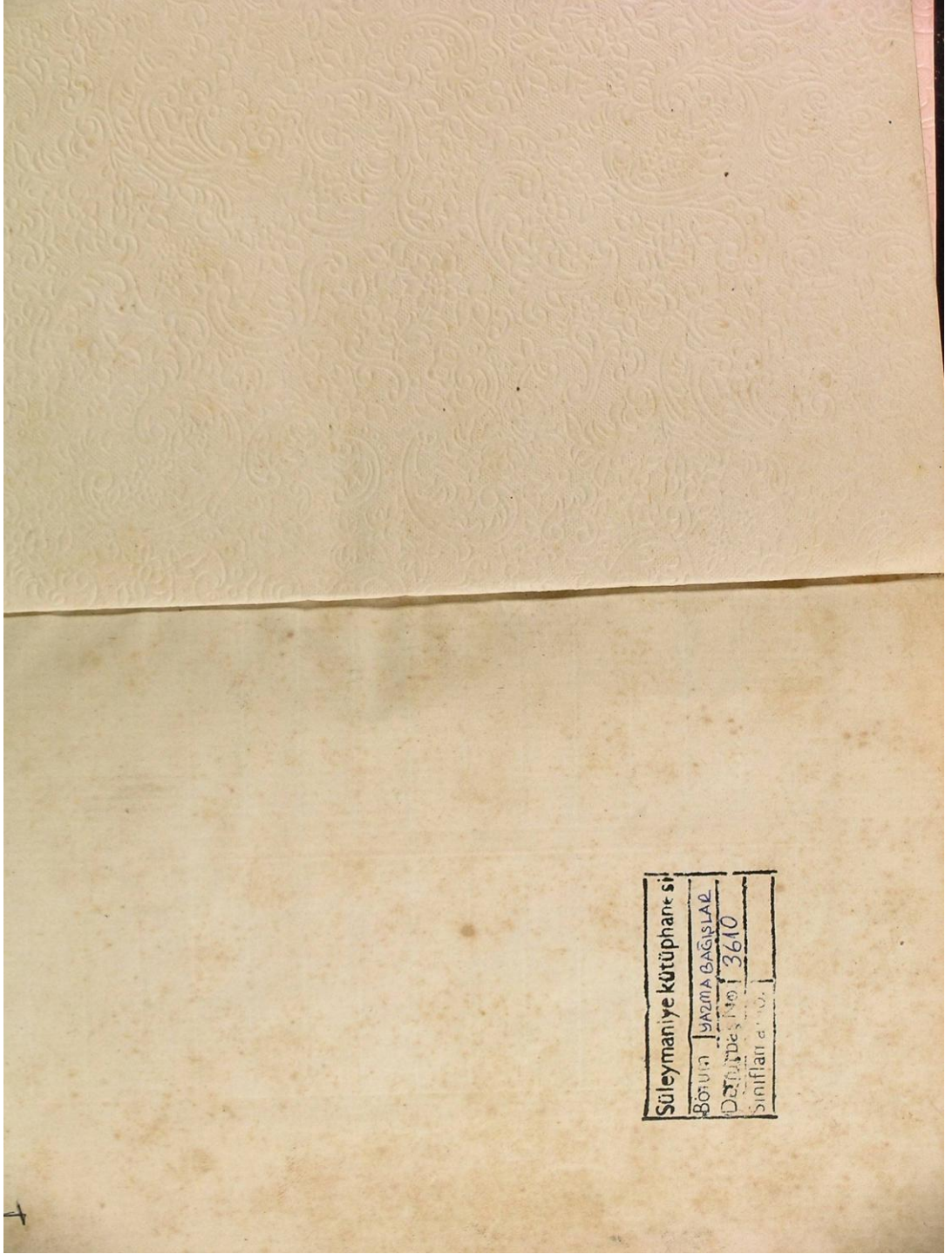
Zâhir: 7, 37.

Zehrâ: 47, 48, 49, 175.

ÖZGEÇMİŞ

1978 yılında Zonguldak'ta doğdu. İlk ve orta öğrenimini burada tamamladıktan sonra 1997 yılında Hacettepe Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde başladığı yüksek öğrenimini 2002 yılında tamamladı. 2003 yılında Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Yüksek Lisans Programı'nda lisansüstü öğrenime başladı. 2002 yılından bu yana Düzce, İzmit ve Gebze'de çeşitli ilk ve orta dereceli okullarda Türkçe ve edebiyat öğretmenliği görevlerinde bulundu. Halen Gebze Anadolu Lisesi'nde edebiyat öğretmeni olarak görev yapmaktadır.

EKLER: HASAN RIZÂ DÎVÂNÎ'NİN TIPKIBASIMI

Süleymaniye kütüphanesi
Bütün Yazma Başlıklar
Dizin No 3610
Sınıflama No

ابرو مجتبه غدا و از عمر خود زلف جدا
 خرد از در نوسه بر به وطن و در هشتاد کرد
 شاه هشتاد و ست ایوی با طلا مهنی سوزی
 طبعی طبعی طبعی بوزن انجور کلدی بر
 عشق استغی زولانه کرمه کرمه ایور و لده
 شهر و شهر بسیار به نیمی حکمت کورده
 همه استی و ارادیه نفسی مطبوعه کیده
 جانایوب جانم قصار در راه کده در شاه شاه
 دوست آفتاب کلکای تو جید به طبعی کیده
 جانایوب جانم قصار در راه کده در شاه شاه
 همه استی و ارادیه نفسی مطبوعه کیده
 شهر و شهر بسیار به نیمی حکمت کورده
 عشق استغی زولانه کرمه کرمه ایور و لده
 طبعی طبعی طبعی بوزن انجور کلدی بر
 شاه هشتاد و ست ایوی با طلا مهنی سوزی
 خرد از در نوسه بر به وطن و در هشتاد کرد
 ابرو مجتبه غدا و از عمر خود زلف جدا

بویله در لوله جانم توستی چو در او چو کیده
 طویله ایله اوله سوزی کورده ای سوزی کیده
 اعیا کیده هب با قانو با نیا اولور کیده
 تقدیمی بر جمله هوبلیت رضاستی بوزی کیده
 باران جانم ای کورده هب در اولور طویله کیده
 ایچورده ایچورده کیده اعیا رضی سوزی کیده
 ایچو نیستی چو ایچو هب ای کورده کیده
 اوله جاده و ده کلور کورده سوزی کیده
 اکلا سلسله ای طویله چو سوزی کیده
 ایاتایه نیا زلفات آتور اولور کیده
 بدیع کافیه سوزی مودت طویله کیده
 ایچورده ای کورده سوزی کیده
 راه هر طویله توسته ایچو بوزن اولور کیده
 بویله ایله ایله بر لوله کورده ای کیده
 چویم جانم ایله ایله ایله کورده
 کورده کلکه دوست بوزی طایب نغمه کورده
 نقل سوزی ایله مودت سوزی کورده
 نفسی کافیه بوزی ایله مودت سوزی کورده
 علمی کافیه بوزی ایله مودت سوزی کورده
 هر کس بی بوزی کورده و صفت مودت سوزی کورده
 شاه بوزن ایچو بوزی کورده طایب اولور
 آب چیا فی بوزی ایچو بوزی کورده
 تحقیق ایله ایچو بوزی کورده
 یغما ایله هب و زلفات کورده هب طایفه
 کافیه مودت کلیم حقیق کورده دلم
 سوزی سوزی کورده بوزی کورده
 سبب ایله بوزی کورده مودت کورده
 جام صفا ایله بوزی کورده مودت کورده
 سنان ایله بوزی کورده مودت کورده

بگوئی تو در حدیث است که ای ای
شایسته صفتی مایه بر راه هوانه
شکل و ایستادگی کبریاست جویب
عاید کرده که بر او سر کزک طبعی ظهور
علاوه و خود انبیاست که بنام سید مرتضی
راستی و روی بر سر است که سرف اولاد
سزاوار است که در آنکه آنکه سزاوار
بهر تیره و قولی که لا هوش اولاد
مجموعه خدا است از عرق شفا عفت
الهی که در روی سوز عالم رحمت
که آتش ایستاد از بی کبریا سزاوار
مراستجا باقی با کمال عالم
بیوردی همیشگی سوزان برین نقشه
باده عارفان را در نقشه زینت ظهور
غیر از کمال صفتی ظهور و آری بی
کرامت اولاد اول

اولاد سکا کبریا	تا تو تیرت در اندیشه	اولاد سکا کبریا
عمل اولاد صواب	کلان تیرت در سوز	عمل اولاد صواب
بوی صفتی تو تیرت	بوی صفتی تو تیرت	بوی صفتی تو تیرت
خشنود اولاد و الله	خشنود اولاد و الله	خشنود اولاد و الله
نویسید آتار سلف	نویسید آتار سلف	نویسید آتار سلف
تو تیرت در هیله	تو تیرت در هیله	تو تیرت در هیله
عقل اولاد صفا	عقل اولاد صفا	عقل اولاد صفا
هیچ قادی رحمت	هیچ قادی رحمت	هیچ قادی رحمت
بر سینه قار سینه	بر سینه قار سینه	بر سینه قار سینه
تیرت در عالم	تیرت در عالم	تیرت در عالم
نقد عرف بره	نقد عرف بره	نقد عرف بره
بوی صفتی	بوی صفتی	بوی صفتی

بگوئی

تو تیرت در حدیث است که ای ای	تو تیرت در حدیث است که ای ای	تو تیرت در حدیث است که ای ای
شایسته صفتی مایه بر راه هوانه	شایسته صفتی مایه بر راه هوانه	شایسته صفتی مایه بر راه هوانه
شکل و ایستادگی کبریاست جویب	شکل و ایستادگی کبریاست جویب	شکل و ایستادگی کبریاست جویب
عاید کرده که بر او سر کزک طبعی ظهور	عاید کرده که بر او سر کزک طبعی ظهور	عاید کرده که بر او سر کزک طبعی ظهور
علاوه و خود انبیاست که بنام سید مرتضی	علاوه و خود انبیاست که بنام سید مرتضی	علاوه و خود انبیاست که بنام سید مرتضی
راستی و روی بر سر است که سرف اولاد	راستی و روی بر سر است که سرف اولاد	راستی و روی بر سر است که سرف اولاد
سزاوار است که در آنکه آنکه سزاوار	سزاوار است که در آنکه آنکه سزاوار	سزاوار است که در آنکه آنکه سزاوار
بهر تیره و قولی که لا هوش اولاد	بهر تیره و قولی که لا هوش اولاد	بهر تیره و قولی که لا هوش اولاد
مجموعه خدا است از عرق شفا عفت	مجموعه خدا است از عرق شفا عفت	مجموعه خدا است از عرق شفا عفت
الهی که در روی سوز عالم رحمت	الهی که در روی سوز عالم رحمت	الهی که در روی سوز عالم رحمت
که آتش ایستاد از بی کبریا سزاوار	که آتش ایستاد از بی کبریا سزاوار	که آتش ایستاد از بی کبریا سزاوار
مراستجا باقی با کمال عالم	مراستجا باقی با کمال عالم	مراستجا باقی با کمال عالم
بیوردی همیشگی سوزان برین نقشه	بیوردی همیشگی سوزان برین نقشه	بیوردی همیشگی سوزان برین نقشه
باده عارفان را در نقشه زینت ظهور	باده عارفان را در نقشه زینت ظهور	باده عارفان را در نقشه زینت ظهور
غیر از کمال صفتی ظهور و آری بی	غیر از کمال صفتی ظهور و آری بی	غیر از کمال صفتی ظهور و آری بی
کرامت اولاد اول	کرامت اولاد اول	کرامت اولاد اول

تو تیرت در حدیث است که ای ای
شایسته صفتی مایه بر راه هوانه
شکل و ایستادگی کبریاست جویب
عاید کرده که بر او سر کزک طبعی ظهور
علاوه و خود انبیاست که بنام سید مرتضی
راستی و روی بر سر است که سرف اولاد
سزاوار است که در آنکه آنکه سزاوار
بهر تیره و قولی که لا هوش اولاد
مجموعه خدا است از عرق شفا عفت
الهی که در روی سوز عالم رحمت
که آتش ایستاد از بی کبریا سزاوار
مراستجا باقی با کمال عالم
بیوردی همیشگی سوزان برین نقشه
باده عارفان را در نقشه زینت ظهور
غیر از کمال صفتی ظهور و آری بی
کرامت اولاد اول

تأخیر در ظهور سید محمد صفی	کورا نام صفی
وصف آفتاب از هیبت و جلال او را ما	همه کور بودی معما
تمیزت آن فرشته از عسکر او را هر	تو بودی در کمال بود
الله یا زاید کور قائله بودی	در راه او در راه
بلیغ می نمودند او را در طریقی شرف	سنگ آرا سنده
همه را در راه مشرفی نقصان بر آفته	کند او در آفته
بوی بر سر او اندک با دهن جیسون	صاف او در جیسون
ز یاد کجا هم او را در قضا نمی جفت	مخوف او در محمد
او را در این استیسا در مسدود	ختم او در کلام محمد
توضیح او در شمس حقیقت بود در حدیث	قایل بودی در تجلی عالمی جمله بوشب
کلامی عیار او را در سوره سوره بود	تو بودی در تجلی عالمی جمله بوشب
و در حدیث ظهور او در جناب طریقا	تو بودی در تجلی عالمی جمله بوشب
قایل بودی در حدیث ظهور او در جناب طریقا	تو بودی در تجلی عالمی جمله بوشب
کلامی عیار او را در سوره سوره بود	تو بودی در تجلی عالمی جمله بوشب

۱۴

تأخیر در ظهور سید محمد صفی
 وصف آفتاب از هیبت و جلال او را ما
 تمیزت آن فرشته از عسکر او را هر
 الله یا زاید کور قائله بودی
 بلیغ می نمودند او را در طریقی شرف
 همه را در راه مشرفی نقصان بر آفته
 بوی بر سر او اندک با دهن جیسون
 ز یاد کجا هم او را در قضا نمی جفت
 او را در این استیسا در مسدود
 توضیح او در شمس حقیقت بود در حدیث
 کلامی عیار او را در سوره سوره بود
 و در حدیث ظهور او در جناب طریقا
 قایل بودی در حدیث ظهور او در جناب طریقا
 کلامی عیار او را در سوره سوره بود
 و در حدیث ظهور او در جناب طریقا
 قایل بودی در حدیث ظهور او در جناب طریقا

کانت خلق با عسکر او را ان ایله	همه کور بودی معما
ذات پاک محمد بزم استقامت کاسیر	تو بودی در کمال بود
همه کور بودی معما قائله بودی	در راه او در راه
ذاتی بودی در حق تعالی در هر احوال	سنگ آرا سنده
استاد او در علم تو بودی معما	کند او در آفته
بوی بر سر او اندک با دهن جیسون	صاف او در جیسون
ز یاد کجا هم او را در قضا نمی جفت	مخوف او در محمد
او را در این استیسا در مسدود	ختم او در کلام محمد
توضیح او در شمس حقیقت بود در حدیث	قایل بودی در تجلی عالمی جمله بوشب
کلامی عیار او را در سوره سوره بود	تو بودی در تجلی عالمی جمله بوشب
و در حدیث ظهور او در جناب طریقا	تو بودی در تجلی عالمی جمله بوشب
قایل بودی در حدیث ظهور او در جناب طریقا	تو بودی در تجلی عالمی جمله بوشب
کلامی عیار او را در سوره سوره بود	تو بودی در تجلی عالمی جمله بوشب

۱۵

کانت خلق با عسکر او را ان ایله
 ذات پاک محمد بزم استقامت کاسیر
 همه کور بودی معما قائله بودی
 ذاتی بودی در حق تعالی در هر احوال
 استاد او در علم تو بودی معما
 بوی بر سر او اندک با دهن جیسون
 ز یاد کجا هم او را در قضا نمی جفت
 او را در این استیسا در مسدود
 توضیح او در شمس حقیقت بود در حدیث
 کلامی عیار او را در سوره سوره بود
 و در حدیث ظهور او در جناب طریقا
 قایل بودی در حدیث ظهور او در جناب طریقا
 کلامی عیار او را در سوره سوره بود
 و در حدیث ظهور او در جناب طریقا
 قایل بودی در حدیث ظهور او در جناب طریقا

الانصافی احوال سنی کم اولیٰ نبی رسول دو بیعت ضعیف و دو بیعت طوی بازو کول را منتهی اید تکلیف عزاد به عویده علمیه نزد ائمه اهل بیت هیچ بود عینی از ائمه بر او بریده برستی که اجازت بود بر او بر اول که جمعا بدین جا نی جائه بسته اول ششون که مؤخری نزد اهل بیت علمیه در ادم آنک مجملی قرآن سه معاونی علمیه نزد ائمه حسن تقیوم توضیحی علی سبوقی و آرائی من معصا طوبه تو صغیر کسی که اول بر تو که نوسون سلسلک هستی نشسته بود و سلسله در راهی اولیا به راه لک همگی بول زحمت اولی و ذکر کنایه که دانم	بولی از سنی طوی رسول جمله را که اهور باید انکه در دوره بیل علم اولی بوده فضله برین تکرار اید بول بول تا مقصود نیست انعام اید الله شیخ اکا طغان طاه بر ذال بانی هم بوده اول و رعنا کل عاشق اولی لک نام اولی انسان بود بول کشف اولی علم
---	---

۲۰
 ۲۱
 ۲۲
 ۲۳
 ۲۴
 ۲۵
 ۲۶
 ۲۷
 ۲۸
 ۲۹
 ۳۰
 ۳۱
 ۳۲
 ۳۳
 ۳۴
 ۳۵
 ۳۶
 ۳۷
 ۳۸
 ۳۹
 ۴۰
 ۴۱
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰
 ۵۱
 ۵۲
 ۵۳
 ۵۴
 ۵۵
 ۵۶
 ۵۷
 ۵۸
 ۵۹
 ۶۰
 ۶۱
 ۶۲
 ۶۳
 ۶۴
 ۶۵
 ۶۶
 ۶۷
 ۶۸
 ۶۹
 ۷۰
 ۷۱
 ۷۲
 ۷۳
 ۷۴
 ۷۵
 ۷۶
 ۷۷
 ۷۸
 ۷۹
 ۸۰
 ۸۱
 ۸۲
 ۸۳
 ۸۴
 ۸۵
 ۸۶
 ۸۷
 ۸۸
 ۸۹
 ۹۰
 ۹۱
 ۹۲
 ۹۳
 ۹۴
 ۹۵
 ۹۶
 ۹۷
 ۹۸
 ۹۹
 ۱۰۰

عالمه سر جهان کی بیکه رسول غیرین جانات راه کل هیچ بود سلسله محبوبه خیمه شایسته هم علم مزی همه بالا تر اولی و شاک قدری و شایف هم عالم که دردی رسول اول بود درت نودان اید بعضا اولی شیخ ایزد جماد باز اولی عقیقه بود به چاره کام سعی که دیده قطع این علم طوی بر هر آثار دیده و شایف دنی طوی خلاف شکر بر روی سلسله کادر اولی ها ۱۹ مباحثات	لوغزلنی و بول مؤمنه اولی سلسله عقیده به بیات ایل معارف شرح اولی علم آهید اولی باب ایرگوردی شایف بولی و شایف هر ایع ذکره دهان تاریخی بوزارک	آقای سر در دگر بوزارک به سلسله بر غریب از راه علم با سلسله عشق شایف نودان اولی طوی طوی صغیر تقصیر اید بر کو بود به ذکر شایف	باسوال الله در دگر هر چند عا در آنک جامعی شایف زبیر لکه بر سلسله اینک عالم با اولی و زبیر سلسله بامحمد مصطفی با عشق سوخت سلسله
--	---	--	---

۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰

وله
صرف الاوراق

۳۶

دکھای عاشق صادره که سقا	سر بزم غریب اول بر معنا
اولی اول غنچه محبوب خدا	عالم سیر محبت بردا
بومعنا بیدار بچوید اولی رسول	رضی الله تعالی عنہا
مخودایام بوسرداب را اصول	بڑا کہ آنکے کربوب بولدی وصول
کلوب را داغ بپور لہ دل	فاغ فغ مراد اولدی حصول
آنکہ حاضر ایری بزم از دل	رضی الله تعالی عنہا
سندہ کی حضور اولادہ سر حیات	تغزیر ایتکہ اول غنچہ کھل
کرمیت سکا بجمع غایات	اولدی سر عشر حمومہ جلی
صلی بربیبینی جلت ہر بار	رضی الله تعالی عنہا
ایا سترک سکا فغ اسرا	بودر باب انواع حالات
امہ تھذہ مقدرہ ہرا	وار اول در کربہ اهل جہات
رضی الله تعالی عنہا	رضی الله تعالی عنہا
رضی الله تعالی عنہا	سنی سندہ الوب ایہہ الظار
رضی الله تعالی عنہا	بجیہ آل عبادت اول بار

بجز

۳۷ ۱۹

بہر اہماہ الہی کہ بڑہ	نسخہ ابر اولور راسترہ
صبت زہرا بی آوب دسترہ	دارہ لم عرض ایہہ دسترہ
ایرا عطای الہی فی شروع	انقطاع سیر علم فتوح
کلام ایہہ کلام ایتدی شروع	منجیل قیدی بو ستری بستوح
ای رضا ایہہ صدایتہ سلام	کہ رسولہ بینہ ستر کلام
باندہ محبتہ شہود اولدی تمام	معنی بحر کرم ایتدی پیام
کھتا بہ داغ و صمدتہ نہا بہ فاطمہ	جیل محبوبہ صمدتہ نہا بہ فاطمہ
ام سبطیہ مودتہ نہا بہ فاطمہ	سترا صمدتہ نہا بہ فاطمہ
بڑوہ اهل محبت نہا بہ فاطمہ	بڑوہ اهل محبت نہا بہ فاطمہ
کذا انوار رسول کبریا ہوا بصیرہ	تھذہ نور نبوت شعلہ رہ بہ بصیرہ
زوجہ شاد و ہریت ہضرای و صبیہ	سترا صمدتہ نہا بہ فاطمہ
بڑوہ اهل محبت نہا بہ فاطمہ	بڑوہ اهل محبت نہا بہ فاطمہ

بہر اہماہ الہی کہ بڑوہ
صبت زہرا بی آوب دسترہ
ایرا عطای الہی فی شروع
کلام ایہہ کلام ایتدی شروع
ای رضا ایہہ صدایتہ سلام
باندہ محبتہ شہود اولدی تمام
کھتا بہ داغ و صمدتہ نہا بہ فاطمہ
ام سبطیہ مودتہ نہا بہ فاطمہ
بڑوہ اهل محبت نہا بہ فاطمہ
کذا انوار رسول کبریا ہوا بصیرہ
زوجہ شاد و ہریت ہضرای و صبیہ
بڑوہ اهل محبت نہا بہ فاطمہ

صحة عدم خرابه و سستی با ب جاده ایجه جارغ ارب لصب جاهی آب کله طایب ازم به کهنه اولی آه باه	رفع اولی سستی با ب بر لول کل صاحب صاحبان به طیب بوره ره شانه شانه کله کله بر طیب	ابه صده و سلام اوسوسه مسلم بو غن رضا خاص و عام سستی بر طیب	بوره یا ب کله بر به لصب طریقه صحاح حالی عدم ایجه هر سستی با ب علم دوره به جارغ ارب لصب کازه صحتی بلدی اده جارغ ارب لصب کازه	فانده ای بی ای رضا حکم صا رس هل ایست آیجه سستی بر طیب به سستی	دوره ایست کتره اول اول اول بوره ای غبار ایه منه ایت صحت جا و لایسته به غیر آل بوره ای را و ز غبار کله
---	--	---	--	--	--

صحة عدم خرابه و سستی با ب
جاده ایجه جارغ ارب لصب جاهی آب
کله طایب ازم به کهنه اولی آه باه
بوره ره شانه شانه کله کله بر طیب
بوره یا ب کله بر به لصب طریقه صحاح
حالی عدم ایجه هر سستی با ب علم
دوره به جارغ ارب لصب کازه
صحتی بلدی اده جارغ ارب لصب کازه
فانده ای بی ای رضا حکم صا رس
هل ایست آیجه سستی بر طیب به سستی
دوره ایست کتره اول اول اول
بوره ای غبار ایه منه ایت
صحت جا و لایسته به غیر آل
بوره ای را و ز غبار کله

راه توجیهی طریقه اید صلاح بوصالی ایجه سن قبل اقتضای کعبه صفا کل ایه طراف عید محض اول جریده قبل اعتداف کره بولور ایست بدل و جهود و سخنی فرت ایت کل اید سحر و راه جهود حقیق سرت و بر لول دکله کل ای تحت تکلیف کبریت اول رسوله قبل صلاوه ایه سلام غیری سستی بر طریقه اید صلاح	امر هفته اشغال ایت برن فلان امر هفته اشغال ایت برن فلان ایتم بر و جهود آنده انحراف امر هفته اشغال ایت برن فلان دی کریم اید سکا بر بجه جهود امر هفته اشغال ایت برن فلان جاده ایجه جارغ ایه اوله جارغ ایه امر هفته اشغال ایت برن فلان بو بد فهم اوله رضا آخر کلام امر هفته اشغال ایت برن فلان	م م م م م	ایتم خیرتم زواله و لصب جارغ و لصب طریق لصب
---	--	-----------------------	---

صحة عدم خرابه و سستی با ب
جاده ایجه جارغ ارب لصب جاهی آب
کله طایب ازم به کهنه اولی آه باه
بوره ره شانه شانه کله کله بر طیب
بوره یا ب کله بر به لصب طریقه صحاح
حالی عدم ایجه هر سستی با ب علم
دوره به جارغ ارب لصب کازه
صحتی بلدی اده جارغ ارب لصب کازه
فانده ای بی ای رضا حکم صا رس
هل ایست آیجه سستی بر طیب به سستی
دوره ایست کتره اول اول اول
بوره ای غبار ایه منه ایت
صحت جا و لایسته به غیر آل
بوره ای را و ز غبار کله

25
۹

قالبه قاضیه بر جلیجی بول الم	مجوز بوزیر طایع المسم بولیکزاد ذکی
قطع سازان ایچود افغانیم مردم	بزمه ماه ذوقیه تقیم کچمه ایله کوزندی
کوسه یونیم خطمه برکتیجی سیرانج	کوی حلال ایوزونیم مستیجی بوغازی
قان قانقیر پزاشاد دیکمیداریم دیو	پزاشه یونیم اوردم الم ایوزونیم
دیو میارسته هر چی کلکیر و قال صیدیه	کلکیر ایه باشه اوردم طریونیم
قیلا قنایا صوری طایح دیو جاغیر	قیلا صول ایچیده مزام الم واردم بونیم
آب حیایت قیوسی فالدی صوری پیموز	اونسته طریاب قوردوب قوشیدیا کوزی
یلدیزی یلانلیر بورتی دیو یلر حیا	الکده جلم الم چو طریونیم ازمی
بیراغ الم کوزیم قنایا ایلم آف	ایچنده درلرور لور ته بونیم اوزیم
پشتاه ازم بنیمجه کجلیک ایلام	کچم کلکیر اوغیر بونیم قار بونیم
بومو یانه کوسا سانه اوردم ایسه کوزیم	دیو قنایا یونیم بونیم کوزم کوزقانی
طریونی طریونی کوز بولر حیا یزیر	حققت لیرد سکا طایع ایلام بونیم
بر دلسره اوغرام سوم لیکم اکلده من	قاهری هده قورمتی چله روی بونیم
سیاحت عالمی بربیان دوسم	تک و نلا اوردم جالیم ان سونیم
واردم اتمه برره قانسو کلکم براره	کازدی بری بری کل سمنی انان قونیم

وله
کتاب
خط المسم
نوشت
اول
کتاب
م
مقدو
صفت الالف
نایغ بنا
الدواع اولمه
ایجا یه یا
عصمه و تبلیغ
حرف الالف
المنه
ای صبا
ناخده اخلاص
عقلیه

۴۸

اولمک صفت نامه طریونیم کات	قیسودنی مستقاه خزنده خطمه کاک
والدی بونیم شادداری بونیم صفت	اولا ای نازک نی جسد یا ریه من سوال
سویلی را کلکیر بجه هر ایله ناخده	منه قیده عمر ان عزیز طریونی چو جلال
۱۴۰۸	
مضرب	
کرد بونیم جمع اولم دل اسلرینه	برده باب مضارب جموعه عشار کبیر
نایغ بنا	
بر خنده قضیه سیریه کلیم بر حقل نوز	ساکه اولم قوردر و نوز که دره اولم و نوز
صنایق قیوسی اهل بین اولم و نوز عوفی	اولم هر خنده موقوفه نایغ بونیم المسم
بیهشتی اورم ایچهره بیدار قیوسی نایغ	نملکن بندن لادیم هر اولم و نوز
۱۴۰۹	
بیرجودیم بار بونیم بونیم اولم کت	قازی بونه احتیاج برکوزیم بر بونیم
صلو بونیم سیریه کلکیر بونیم کوزی	برده بونیم برکتیجی طریونیم ایوزونیم
رمانی قانسو دورم بونیم قانسو بونیم	اوردم برده طریونیم ایچا نوزم
بیرجودیم بار بونیم بونیم اولم کت	سیویدیسیر برده طریونیم اولم کت

۹

کبریا در حدیث آمده است که هر که با او سخن گوید...

Table with 3 columns: Verse reference, Translation, and Commentary.

کبریا در حدیث آمده است که هر که با او سخن گوید...

Table with 3 columns: Verse reference, Translation, and Commentary.

سپاه اربابان سکا اصدال سال اول
 نظامتک شاکت کند لودک ستنهائی
 جنت سخی لاسرود جلاله طلیعی
 عشی زرافانی شیریه بو جهریل شکرک
 بوردی همی زراشک سرلی لاطاری
 کبودک غلامت سرسره جهریل زورلی
 شاد و صفان زراشک لای کنگله
 بکرم کیم آتیم عفتک اربسره بو عقود
 کالات اربسک الهی هم کازشک
 کرک اید کرک سکندر لطفی بطلدی
 نیلر اولدی رده بو کرک استهباب
 برعالم بیدر کولونکر شریف زانکه
 سخر اولد الله سکا جموع اشیاف
 دعالی کوزلیم و صله بجوبه قرینلی
 مهر جهریلن آجه بو بو تری بوزک

۵۷

کوزلر ازان کلهه نقاتت یا رسول الله
 بریا بدیندی غاری جلاله یا رسول الله
 بر اولسره و بردی حرارت یا رسول الله
 بجهت بجهت جهریل خطبات یا رسول الله
 بو عاصیلر اجه بریزک دلالت یا رسول الله
 بطولر عاقلر ادر کرده کاکا یا رسول الله
 هدی کوسته روجه رسالت یا رسول الله
 فزادیم اولور زراشک اربسره
 قوزلی آتیم باج سعادت یا رسول الله
 شفاقت کانیسک اید شفاقت یا رسول الله
 جا کدر اید آتیم حیات یا رسول الله
 قانای کوزلیم باب خدای یا رسول الله
 بلایر ازان قیزی طلاله یا رسول الله
 ایزه یا صبر اهل لالنه یا رسول الله
 کزله عادتک ایتک عادت یا رسول الله

خلاه

نقاه واقعات ایشک کر بو برده کله
 بو جهریل قریب باری شاه سلاله کوزلیم
 مرتبت قویو مسکینه نوله عصبه جمال اید
 دوله سرور بوزر مار اولور بو عصبه جهریل
 بو کله یا ادرسه رازشک و صفتک ادره
 دل عاقبت کیم داره نشانه جهریل
 عاقبت اید بچاره قرن عصبه باقر
 عروجه عصبه علق ایچ عصبه اربسره
 اولور در صوم داخل کوبه و طعنا بو
 رها کوزلر اکر دنیا و ما فی اده جمع کسرت
 کوزلر اولدی ساری کوزلر یا رسول الله
 اولدیم علم نزل امم محمد طعنا
 کوزلر ایلانی ساری کوزلر ما اسی
 سر لوبه یا جهریل جمیع بر مستقام
 کوزله و عکالت سیدلر اید و جهریل نشانه
 بو روسیا هین ملکان امم محمد طعنا

توکله و طبع اولور قار نشانه یا رسول الله
 بو جهریل جهریل جهریل لاکت یا رسول الله
 جمال کوزله کله کله قناعت یا رسول الله
 اید صفت شریفه جهریل کت یا رسول الله
 سلت مدین کیم داره الطاف یا رسول الله
 بو کوزلر کله هر ارضانیت یا رسول الله
 دو کوزلر بیره دوشک نشانه یا رسول الله
 افسرد زات سرور لایه یا رسول الله
 اربسره جاب جهریل هدایت یا رسول الله
 اولور در صوم داخل کوبه و طعنا بو
 رها کوزلر اکر دنیا و ما فی اده جمع کسرت
 کوزلر اولدی ساری کوزلر یا رسول الله
 اولدیم علم نزل امم محمد طعنا
 کوزلر ایلانی ساری کوزلر ما اسی
 سر لوبه یا جهریل جمیع بر مستقام
 کوزله و عکالت سیدلر اید و جهریل نشانه
 بو روسیا هین ملکان امم محمد طعنا

مطهر نرزه معمر از مطهر اول بر روی نماز	ردیفه دارا از اقسام محمد مطهر	کعبه زیدیه که با سایر مساجد	ابو صفی ای رضاشا با اولاد شاد رضا	جمع روز سه عشق هزار بار یا رسول الله	صفحات نورانی هم مؤثره عزراک له	سن اولین مخصوصه که در صفا از آیه بود	اولیم سوخته کرده و صفات غیره پیشتر	نوریم بزم اید تیری و نورانی در بیرون	یا ه در سنکسر صلوات بر روی روز محشره	نگار از پنج علم اولی که در آن اولی ماه	کران از کران کربان حق بود او و کربان	یکی عشق اید نامه یکی طهر روزی که در کربان	بهر چاره نورانی است شایسته عشق هر ملک	هزاره سکر و هزاره سکر به دو علم حکایت
--	-------------------------------	-----------------------------	-----------------------------------	--------------------------------------	--------------------------------	--------------------------------------	------------------------------------	--------------------------------------	--------------------------------------	--	--------------------------------------	---	---------------------------------------	---------------------------------------

عاشق
کعبه زیدیه
هر دو و غیره
ای صفای
تین شریف
نصیه او و سوره
حرف الهاف
طایفه عاشق
طایفه در و سوره
اول علمه در و سوره
یا ه در سنکسر
ای صفای
ای صفای
سکر و هزاره

دویم خانی که کوی را در تفسیر آن	شفا که در حدیث است که در باره رسول الله	خدا که عشق بر کربان در حدیث اول بود	مصلحت دوری یا تیره لغا در باره رسول الله	ای عاشق حجاب به وصلای علی خیر اولی	وی صاد و نداء و وصلای علی خیر اولی	سرازم که در حدیث آمده است که در حدیث اولی	سیرا در اسرار صوم در حدیث اولی	فکر که در حدیث آمده است که در حدیث اولی	قران امری که در حدیث آمده است که در حدیث اولی	جانای که در حدیث آمده است که در حدیث اولی	عشق که در حدیث آمده است که در حدیث اولی	عشق که در حدیث آمده است که در حدیث اولی	عشق که در حدیث آمده است که در حدیث اولی	عشق که در حدیث آمده است که در حدیث اولی
---------------------------------	---	-------------------------------------	--	------------------------------------	------------------------------------	---	--------------------------------	---	---	---	---	---	---	---

عشق که در حدیث آمده است که در حدیث اولی
عشق که در حدیث آمده است که در حدیث اولی
عشق که در حدیث آمده است که در حدیث اولی
عشق که در حدیث آمده است که در حدیث اولی
عشق که در حدیث آمده است که در حدیث اولی

تاریخ بنگلہ دیش
دو

۶۷

برادیر سب از اولی باقی	ناخارج قلب اولیہ امینی سف
صف عالی اولم بجا امینی بود	بغیر ضمونه امینی یا قرنی فرام
ہوسہ امینی بحر کم قیوری عطایا	لوج دل فرام نہ طوسم قیورہ
ظہر بنغیرہ بدرم صلاحت	ابنوسہ حبیب کیسوی آئندہ ایوانہ
سویلی تاریخی بودم خطا	
اولی نام ایستو لطف ہومہ	
۱۷۰۹	
سپوز رفت از ہی ظہر نریک دار نقاب نہی صفوی تاریخی قریب ہ سہ	
جسایتی سجاہ دلینک بکلتانی	لونی عمود واقف بحر عمود سجاہی
اولی ظہر می ظہر اولی زردی سزا نوزاد	اورقہ آزادی آلت بالک امینی صلی
ابلی کلوی قونہ رضا تاریخی بادی	
مندیہ امینی رفت از ہی کلک سلاطی	
۱۷۰۹ جہشیع یوم بازار	
عقل نام اولی بوکر کلیم	عانتہ سیدارہ اولی بوکر کلیم
اروج سردانی بو یونی طوسٹ	عمید مظاہر طاردی بوکر کلیم

۶۸

مشخ دل و عبادہ اولی کریبان	تالی در زمانہ اولی بوکر کلیم
اولی روانہ کلوی عیانہ	سری بیانہ کیورد بوکر کلیم
کلوی زمانہ کتدی کافی	بوانی شانی بولدی بوکر کلیم
لطفا لہی ناشنا ہم	اول بوہم شامہی بولی بوکر کلیم
پردہ جسمی قالدر اسکی	صورت و رسی یا قرنی بوکر کلیم
اھرد و محمود مکتوب مہر بود	ذاکر مصوب اولی بوکر کلیم
غیری رضاسن اول بوکار روشن	
کتوب امیر کہ کور کور بوکر کلیم	
غلبہ باغ وحدت قیل بزی بارنا	ساکم و جہانہ جنت قیل بزی بارنا
بزی بک از بکر بود بوکر کلیم نضالک ابو	واقف علم لونی قیل بزی بارنا
سکانشہ علی عجز بود زوالی بزی بارنا	کاشف اسرا اھد قیل بزی بارنا
دریغ قلبی سندہ لیبہ باد والجدال	فاج کتنہ حقیقت قیل بزی بارنا
جہان فرادنی تخی اولی بھرہ و کلور بارنا	طارم سیرع مظہر قیل بزی بارنا
اول محمد مظہر ملک محمد مجاہد الیف	تالی دریا و صفت قیل بزی بارنا
آدی بنہ بھکانشاکہ لان و کورہ صوکار	داخل ابواب وحدت قیل بزی بارنا

۶۹

ظہر بنغیرہ بدرم صلاحت
سویلی تاریخی بودم خطا
اولی نام ایستو لطف ہومہ
۱۷۰۹
سپوز رفت از ہی ظہر نریک دار نقاب نہی صفوی تاریخی قریب ہ سہ
جسایتی سجاہ دلینک بکلتانی
اولی ظہر می ظہر اولی زردی سزا نوزاد
ابلی کلوی قونہ رضا تاریخی بادی
مندیہ امینی رفت از ہی کلک سلاطی
۱۷۰۹ جہشیع یوم بازار
عقل نام اولی بوکر کلیم
اروج سردانی بو یونی طوسٹ

۷۰

تاریخ بنگلہ دیش
دو
ظہر بنغیرہ بدرم صلاحت
سویلی تاریخی بودم خطا
اولی نام ایستو لطف ہومہ
۱۷۰۹
سپوز رفت از ہی ظہر نریک دار نقاب نہی صفوی تاریخی قریب ہ سہ
جسایتی سجاہ دلینک بکلتانی
اولی ظہر می ظہر اولی زردی سزا نوزاد
ابلی کلوی قونہ رضا تاریخی بادی
مندیہ امینی رفت از ہی کلک سلاطی
۱۷۰۹ جہشیع یوم بازار
عقل نام اولی بوکر کلیم
اروج سردانی بو یونی طوسٹ

صفحه ۳۶

مغز از اراده
قد بر رویه یعنی کلمه شکر است
اظهار اراده
صدقه از زمین منقول است
آنکه در لفظ
حرف و قافیه
انجمن خاندان
تذکره یا شکر
اول در نگاه
خوب خجسته
بیت از قلم
و در این باب
بند است
بجای کلمه

ای خاندان و پروردگار	ای صنایع عالی شایسته
تذکره به قولی	آی و کوشنده در آشکار
آل سن بنی سنده	بم در بیم اصدا بکار
کو حکم اریه محمود اریه	عشقت ایدایت بر زار
اعضای نام بر منگ	بزرده دار محمود ملکات
اول مکتبی درک الیوم	اولسورید یولند و یایار
بر تو را به یادیده ام اریه	دیوار یکی کو رسوده سات
عاشق به سالار	سودایت بنی انبیا
شمصا بودیک طریب	فانی قنوس قویب
ست ملام اید بخف	کشوره کو کله در اخبار
انغم سنت لکرک اید	تکم دهنی اریه اول
عقل سیم اریه کورب	باقیبه یاد نادر مار
دستم طریب کوسوبه بنی	دوست اید چاره و قی
بر و اولیه اخبار من اید	انجمن سگ شرسار
اید قدوم سقیم	اولیه همد اوزره سقیم

عزیز

۳۶

هو که بود جسم تا قنوت	باشده باشم بر افشاد
شهر و جو در عک حسد لام	معمور اریه کتدر بود
	بان اید دل ساق
	کوز در صفای لیل و نهار
	روضایم
اوله و سیاه دسترس	همایه لم هر بر نفس
الله بس باقی هورس	استغفر الله العظیم
	والغفر ذریه یاریم
کدی صفا جانت دوله	اول نشونک ذریه یله
مقد نیاز ایت صقله	استغفر الله العظیم
	والغفر ذریه یاریم
هی ایزک سلطانید	توسلر کرب جانید
سنتغفر یانک شایه	استغفر الله العظیم
	والغفر ذریه یاریم

خداوند
معمور اریه کتدر بود
بان اید دل ساق
کوز در صفای لیل و نهار
روضایم
همایه لم هر بر نفس
استغفر الله العظیم
والغفر ذریه یاریم
اول نشونک ذریه یله
استغفر الله العظیم
والغفر ذریه یاریم
توسلر کرب جانید
استغفر الله العظیم
والغفر ذریه یاریم

38

موسى اولاد كدرت بيدر	آدم نجم ملكت بودر	واعظ ذنوب يا رحيم
عادات عشق زوده ايند	اولن حجاب آكا برن	واعظ ذنوب يا رحيم
هدوم اول قوربودر ديسك	استغفلا الله العظيم	واعظ ذنوب يا رحيم
عاشده دق نك اولدك	عاشق فزون جنت اولدك	واعظ ذنوب يا رحيم
اهل دود غيب اولدك	استغفلا الله العظيم	واعظ ذنوب يا رحيم
شهر ميادك كلارك	ميرانه اير بللارك	واعظ ذنوب يا رحيم
عشق اول سيلارك	استغفلا الله العظيم	واعظ ذنوب يا رحيم
دهستان ساي	اهل آفت هيا جملدر	واعظ ذنوب يا رحيم
قلم غنات	استغفلا الله العظيم	واعظ ذنوب يا رحيم

موسى اولاد كدرت بيدر
عاشق فزون جنت اولدك
اهل دود غيب اولدك
شهر ميادك كلارك
عشق اول سيلارك
دهستان ساي
قلم غنات
موسى اولاد كدرت بيدر
عاشق فزون جنت اولدك
اهل دود غيب اولدك
شهر ميادك كلارك
عشق اول سيلارك
دهستان ساي
قلم غنات

اعضا مهارج	جملة	استغفلا الله العظيم
اول صافن تظهير ايرن	واعظ ذنوب يا رحيم	استغفلا الله العظيم
زوده وصفاه نشا سر	هيا هر كس	استغفلا الله العظيم
تيزه ايرن فاروسر	استغفلا الله العظيم	واعظ ذنوب يا رحيم
ليل و نظاره غنات عشق	هدوم ياد ايتك باق	استغفلا الله العظيم
رحمت رب ايشي سبق	استغفلا الله العظيم	واعظ ذنوب يا رحيم
شاق يريم بر ماهدر	قوى آفت بر شاهدر	استغفلا الله العظيم
طغرلى كير بر جاهدر	استغفلا الله العظيم	واعظ ذنوب يا رحيم
طبع عبارى صاف اير	توكلاه جمع قائل كدر	استغفلا الله العظيم
برون رين حقه كير	استغفلا الله العظيم	واعظ ذنوب يا رحيم

اعضا مهارج
اول صافن تظهير ايرن
زوده وصفاه نشا سر
تيزه ايرن فاروسر
ليل و نظاره غنات عشق
رحمت رب ايشي سبق
شاق يريم بر ماهدر
طغرلى كير بر جاهدر
طبع عبارى صاف اير
برون رين حقه كير
واعظ ذنوب يا رحيم

الحق كلامي تكه
يا الله العالمه
قولك كلره مشوره
الذي باعلى صيده
عصمه اير لرحمتي
بل اخبوس الطمانن
غنيا بدو انوار
ظهور اليه كل خطا فاعانه
عفاه و رحمتي
بتوكله بل عشق
اوله صيبك لطفا
يقينى لوقتي عيسى
يقينى لوقتي عيسى
يقينى لوقتي عيسى
يقينى لوقتي عيسى

وله
عظمه
طریح
او قوی بخدمت
سینه بخدمت
با او زنده نگه
جایگاه
سلطان
الهی
ایضا
ایضا
نک

میل خانی سردی ایته اراکه	عاشقان اولدی طو راگ	طوغدی و جهان امده برنام	عاشقان اولدی طو راگ
جان نایز ایله انا فرات	سفید ایته بزی شهر میام	طوغدی و جهان امده برنام	سفید ایته بزی شهر میام
فلسون شکر و خور و خورن	باصدیلت بری اولدی اراگ	طوغدی و جهان امده برنام	باصدیلت بری اولدی اراگ
اشتم کلا طوغدی برور سوزن	سفید ایته بزی شهر میام	طوغدی و جهان امده برنام	سفید ایته بزی شهر میام
خانای امده برور سوزن	ماسادان بو بزی اراگ	طوغدی و جهان امده برنام	ماسادان بو بزی اراگ
طبع میوان نایز سوزن	سفید ایته بزی شهر میام	طوغدی و جهان امده برنام	سفید ایته بزی شهر میام
عبدکیر جانی کلدی کیر بوله	قیل جهلا جسم و جان باک اولد	طوغدی و جهان امده برنام	قیل جهلا جسم و جان باک اولد
مهر تقای لطف ایله بو بزی قرله	سفید ایته بزی شهر میام	طوغدی و جهان امده برنام	سفید ایته بزی شهر میام
بامده و مهر اولمک اقرامه	رو سکون ایلسن معلون اولم	طوغدی و جهان امده برنام	رو سکون ایلسن معلون اولم
زوده و جهالت قانم جاشه	سفید ایته بزی شهر میام	طوغدی و جهان امده برنام	سفید ایته بزی شهر میام

خوبی

۷۹ ۴۰

محمد کی بی باب رحمان کیدب	سفید قلمون سنی اراگ	طوغدی و جهان امده برنام	محمد کی بی باب رحمان کیدب
ای - رضا طوغدی بری سنی بیوب	سفید ایته بزی شهر میام	طوغدی و جهان امده برنام	ای - رضا طوغدی بری سنی بیوب
ای جهالت سوکلی بران سنی	بضهر جهالت برور بوز ران سنی	طوغدی و جهان امده برنام	ای جهالت سوکلی بران سنی
عشقک ایله قرشمه لایه سنی	عالیه اولدی رحمت آن سنی	طوغدی و جهان امده برنام	عشقک ایله قرشمه لایه سنی
سرو همت کنیزیک کاشان سنی		طوغدی و جهان امده برنام	سرو همت کنیزیک کاشان سنی
اولده عشاقک محبت فایه سنی		طوغدی و جهان امده برنام	اولده عشاقک محبت فایه سنی
لا یزالده کور کور میرو و ماه	لا طکلین ایشدی برنگاه	طوغدی و جهان امده برنام	لا یزالده کور کور میرو و ماه
تخت لولا که جهلسن تیلایه شاه	الکون اولدی آکا باجه جلوه گاه	طوغدی و جهان امده برنام	تخت لولا که جهلسن تیلایه شاه
سرو همت کنیزیک کاشان سنی		طوغدی و جهان امده برنام	سرو همت کنیزیک کاشان سنی
اولده عشاقک محبت فایه سنی		طوغدی و جهان امده برنام	اولده عشاقک محبت فایه سنی
علم دار راه بره بزرگین	شاه راه چاهه دور هم آه و این	طوغدی و جهان امده برنام	علم دار راه بره بزرگین
اولدی ماوی آدم طوبرین	ترب آزادنی مضامیر ترین	طوغدی و جهان امده برنام	اولدی ماوی آدم طوبرین
سرو همت کنیزیک کاشان سنی		طوغدی و جهان امده برنام	سرو همت کنیزیک کاشان سنی
اولده عشاقک محبت فایه سنی		طوغدی و جهان امده برنام	اولده عشاقک محبت فایه سنی

حرانیار

عالمه عالی اولور بئک بقیتم	بیت
سعی و غیرت ن کیرد لورم مصفیه	
برده بی باب کوکلن ن طبع برده ن شایلیما	بیت
فاکر دل بئی معمور آبادان بولور	قطعه هنری
ایت عشق و روان هی غطنی از بدش	
بر مصفر کورم م انا که تفسیر ایلم	
دوسنه کوردم جمله کوروش دهورما	
بر مصبر بولدم انا که تعبیر ایلم	جواب رضا
ایلمه از بر لانت ایت عشق کورون	
دوسنه کورولک دغی و سدر طلس کوروش ایلم	
ایلمه کورولم معتبر آرا من بولک کناه	قطعه
ایلمه صید	والصبا قیتم
	من حفظ نرت و من کتبت قرتم
	ترجمه رضا
علم بر حیدر حیدر کتابت اقی قیلم	
او نورده خط ایلمه کسکه یازدی رب حیدر	
	بیت
ویانه کورم دی زهنت ز شاه و کلاه	اصول
ایلمه اولور لیم و نیای دی بی سوزاد بر بو	

لاطفا نون عرض دیدار ایلمک	بی حروف و لفظ و صوت همزه بولور
اولور برده سلطان باورده سن بیلک	بی توقف استغنی بیلک
	سر و همت کزینک کاشانسی
	اولور عشاقک حبت خانکس
شده بی بالوتر و هجودک نورور	کوکلمسی و کسزینده مسهورور
اتباع ایتمز او کیم هجودور	بوز سوزنر خانکه مغفورور
	سر و همت کزینک کاشانسی
	اولور عشاقک حبت خانکس
مره عیاسی آنک و همت ایلم	نظره معنی دانا سوزیر ریلم
جانده قولور عظمه ایلمه دیر بیلک	اوکل فنیلک اولسن بیلک
	سر و همت کزینک کاشانسی
	اولور عشاقک حبت خانکس
کل بو عالی مکتبه ایلم دولم	مصحف قولور ایلمک آذن مرام
ای - ضابورده مرادف خاص و عام	مصطفایا دیر صلا ایلمه اسلام
سر و همت کزینک کاشانسی	اولور عشاقک حبت خانکس

علمه

اه هاستم اهلک همی شیطان اولور	اه هلاجهی عضده احمد رحیم
عالمی جاره لم ستمه عشقی یقار	مویه اربن عاقبت طریخی اولور نعیم
دوسته کیه ایزیر نون جهان سکن	حاصل مقصود بود راسته نوبوع نعیم
قافله عسقله سید وصفه ایله کل	واری اسرارده قدر باطلاغ نعیم
قلمه عقلم ایش برنج فکرون آت	شکر نفس اولوب اوله همیشه و نعیم
کیمه و جهانیه کوریه سلسله علم	تاکستی وصلته وصلایه بره برکیم
بونه عسقله راه حده شریعی کیم	ماده اوسانغنی صافایه طریقه نعیم
جا وصفه و برکیم همی سر اولور سلم	رحمته صفا با باده طریقه کونیل مستقیم
اوله شه شاه سله آینه عقده ر	کرتی وحدت بلویب زاتیه قیل سلیکم
حیرت ایلنه کزن نایل جان اولور	واری ایله فرقا و حده اولور بر نعیم
آکا ابره لطف همده کیم بر جمیع ضرب	خاله کله کسه ادا و کور کورم غنایه نعیم
ایستقلظه غمازه باله لیل جیره سیه	کیا جوی آتده کور آل نهی اولور کلیم
ایله رضاه نعیمی کلدی مکافات روی	
چای غریبون دست کینه اولور کور آتده نعیم	
نور اولور کور روی دلاستی کور نعیم	قائله قصیده با سیم بریم شور سوز نعیم

عده الذمه

بیت	ضاکات زکوة صومعه و صفت برتره اولیم
دستور	خیا ارض این عالم راه ایمان با برتر
	یاره هیلک تا سوزدی درون اولور کلیم
	دیده غمناکک بار کز لندن کسبون
	بانو خراب اولدی ویم ناز اولور اولور کلیم
	علم ایلدور و لا ریه کیم کول اولور کلیم
	شکر نظر طاعت ایمان بی سیرتک
	ار و جید سوز خیره اولور نعیمی ایمان
	حیاتی برنجشانه کور کول بر خیر لایقه
	راه عقده جان قریبان این جهانیه
	ای صابره اولور کلیم صدقه یوز طریقه
	آدن استیلا اولور بریمون همی آتده
	برور اولور نعیمی خانه اولور اولور
	قالبه ستمدی ایله زکات اولور کلیم

اه صغ

عده اعظم

عده الاعلا

مکتبہ ای مہارشم آریہ سنندھ	مکتبہ ای مہارشم آریہ سنندھ	غیب توہینا زکری کلہم نامت	مکتبہ ای مہارشم آریہ سنندھ
مکتبہ ای مہارشم آریہ سنندھ	مکتبہ ای مہارشم آریہ سنندھ	الوان کم زبرا کہ وہ عشق مصنف	مکتبہ ای مہارشم آریہ سنندھ
مکتبہ ای مہارشم آریہ سنندھ	مکتبہ ای مہارشم آریہ سنندھ	بیمارہ رضا اعلیٰ موم و نانہ و نالہ نامہ	مکتبہ ای مہارشم آریہ سنندھ
مکتبہ ای مہارشم آریہ سنندھ	مکتبہ ای مہارشم آریہ سنندھ	عاشقہ اوسوف صلا	مکتبہ ای مہارشم آریہ سنندھ
مکتبہ ای مہارشم آریہ سنندھ	مکتبہ ای مہارشم آریہ سنندھ	صوای جاناف ایشک	مکتبہ ای مہارشم آریہ سنندھ
مکتبہ ای مہارشم آریہ سنندھ	مکتبہ ای مہارشم آریہ سنندھ	اہلمر وہ در کلایک	مکتبہ ای مہارشم آریہ سنندھ
مکتبہ ای مہارشم آریہ سنندھ	مکتبہ ای مہارشم آریہ سنندھ	وادئی دیوضی وہ بات	مکتبہ ای مہارشم آریہ سنندھ
مکتبہ ای مہارشم آریہ سنندھ	مکتبہ ای مہارشم آریہ سنندھ	وعدت ساریہ بودل	مکتبہ ای مہارشم آریہ سنندھ
مکتبہ ای مہارشم آریہ سنندھ	مکتبہ ای مہارشم آریہ سنندھ	جیت زمانی کلدی کور	مکتبہ ای مہارشم آریہ سنندھ
مکتبہ ای مہارشم آریہ سنندھ	مکتبہ ای مہارشم آریہ سنندھ	اول معدن لطف و عطا	مکتبہ ای مہارشم آریہ سنندھ
مکتبہ ای مہارشم آریہ سنندھ	مکتبہ ای مہارشم آریہ سنندھ	بنم الشک مہیا ک	مکتبہ ای مہارشم آریہ سنندھ
مکتبہ ای مہارشم آریہ سنندھ	مکتبہ ای مہارشم آریہ سنندھ	قرابت ایدرس جانف	مکتبہ ای مہارشم آریہ سنندھ
مکتبہ ای مہارشم آریہ سنندھ	مکتبہ ای مہارشم آریہ سنندھ	بولندہ قرابت اولفم	مکتبہ ای مہارشم آریہ سنندھ

صوفی المیم

مکتبہ ای مہارشم آریہ سنندھ	مکتبہ ای مہارشم آریہ سنندھ	فاتات سورم سن مع جاناف ازرنیہ	مکتبہ ای مہارشم آریہ سنندھ
مکتبہ ای مہارشم آریہ سنندھ	مکتبہ ای مہارشم آریہ سنندھ	نوش ایلیک آہ وہ بیا وہ عشق	مکتبہ ای مہارشم آریہ سنندھ
مکتبہ ای مہارشم آریہ سنندھ	مکتبہ ای مہارشم آریہ سنندھ	شم ایلیک اوصیا ازرنم شمس	مکتبہ ای مہارشم آریہ سنندھ
مکتبہ ای مہارشم آریہ سنندھ	مکتبہ ای مہارشم آریہ سنندھ	اول نیسک سادہ زورہ کرم لوروی	مکتبہ ای مہارشم آریہ سنندھ
مکتبہ ای مہارشم آریہ سنندھ	مکتبہ ای مہارشم آریہ سنندھ	حال دل ناگہ اولکات عالی لوروی	مکتبہ ای مہارشم آریہ سنندھ
مکتبہ ای مہارشم آریہ سنندھ	مکتبہ ای مہارشم آریہ سنندھ	برمد کلکلیہ کچھ تک فکریہ فیاض	مکتبہ ای مہارشم آریہ سنندھ
مکتبہ ای مہارشم آریہ سنندھ	مکتبہ ای مہارشم آریہ سنندھ	ہجکسہ شریع ایلم غیر برالی	مکتبہ ای مہارشم آریہ سنندھ
مکتبہ ای مہارشم آریہ سنندھ	مکتبہ ای مہارشم آریہ سنندھ	جیت ویسوسکری بہ حال ریشان	مکتبہ ای مہارشم آریہ سنندھ
مکتبہ ای مہارشم آریہ سنندھ	مکتبہ ای مہارشم آریہ سنندھ	بورید لورکریہ شہر بود اکناف	مکتبہ ای مہارشم آریہ سنندھ
مکتبہ ای مہارشم آریہ سنندھ	مکتبہ ای مہارشم آریہ سنندھ	برنور مجسم اومہ برج سدوست	مکتبہ ای مہارشم آریہ سنندھ

جیم

۸۶	صرب ایدرے نفاک کا برجے تینہ محو ایدرے وار یعنی هب الزملر راہ ہدای طورم سلک کاشائے کورین قویات شرب اولوزہ بوثرقرہ شہر وجود اولوزہ خراب وارد قدہ اول شہر نیج دل بارہ در کل ایت دوا عال پریشانیہ لہج حال دل اهل یقین	قور قور صقک فیط ایت اکا سالار جیسج محتم اینج الکدث سوزملر بولقلقہ صرف ایت ہم نفسی ہواسن ازیات لہج فرق یوق اهل صنم کور دکلیک جملہ سلاب صار اولوزہ فہم کلکم دواسی کور ملک روا قال کور اع غیج نم راہدرف آریلم صقین	اورج عدیر اعضا اغدوص ایدر کل باص ضم	کلامت ایرت عاشق صروف ولفظ و صوف ایلہ
----	---	---	--	---

خطا لار

۸۷	صبات جاو ایدینت سیر سزادھوت بودل شہرندہ سیر ایلر دیرہ میرت اولوزہ صافی خیالہ دیرن اکلاف دماغیہ یان ایوب آنت اولوزہ عرفات آکایرو شہ راہ صیقیدہ آراہ در دیرن بر درواف اکر صوره سان آکا برکز دل عاشق بار بر باق بوز حملک چارہ سیرہ آنجق ظور ایلر بطور توت صفاغ عتقلہ جامع کور باطن کوزی لاشک	فہر دار اولطہ لایر چلوس ایوب میان سیر نجہ مکملک کورکیم براطوری بیون سیر کودھی بولی زرت کائن لاکلاف سیر اوقورد من عرف در سین بورزی خواجگان سیر ین در مان اولوزہ دردی قوکیز بر زمان سیر اونون در دہ دوش اولون خدای جانت قیلان سیر نجہ آیات کلمت زار ایچوب مشان اولون سیر عجب مکینہ انشا		
----	---	---	--	--

جہا

ایت واریکی خاکه خدا آک رسولاک	راحت اولو جهات
نقصا یکی بن غفلت اید تقدیره صغیره	ایلم بر شانس
ایده صدایه اید سلام آل سوله	اولو کل خذیات
نضح اید رخصاً نفضک غیره بر الله	بوره و عرفان
کلون کسون صدو عشو زبانه	بودر جهولان که عاشق همون کل
ستی برهوشی اید عشقه بعللی	بویب هیران که عاشق همون کل
محبت جویلیک سوچ اید بونجا	نمای ابراهیم قیلا که کوشک
ازون ضریرین بودم تیمکله نوش	بودر میخانه عاشق همون کل
همیم هضده کل سیک شتاب ایت	بولوفی کسیرین نفس عشایب ایت
سالی لی مع الیه جا بودر بیت	بودر کاشانه عاشق همون کل
بولی تسویل اید کامل اولوش	شباب عشقه کوملی طولوش
نه هغه اوزون منزل آلموش	کورر جانانخی عاشق همون کل
نیم بر بویب سرکردان قانوسیک	نه کورر سیک همون آفی آوسیک
نه آک کسه زبانه بودر سیک	بودر همون خان در عاشق همون کل

حرف اللام

کلوب کچی بویب لری ایتلمی نقیشک	نقص اولو شیطان
دقله کوزون کراید آلا تسره هیربار	لطف ایدیه رحمان
شاسر هکله جاده سنی اید منته اول	جهان اولو جهات
کندک اوزونوب عقرب راه هکلیسی غیری	بویب در اراکات
ناهمیدره صرفاً تموم ذکره دوام ایت	کوزون آقیت خان
غیبا ایتم که برون قی همون اید رضاعف	درده بودر رحمان
بان اید دل اطرا نخی هیچ فالسره ایتبار	اولو بریبات
رحم اید سکا سیک نه ای صاهیه فضیلت	کچم دره دورات
جای هم اولدم رحم ایلمز الله دغی لطف	اولور او عیرات
تک ایت غیضی ایلمسون سنی آلتاک	هکروف نالان
هکریکه آلتک علم اولور بوشنم غالب	اولور اولو انانک
قافله سادو علم اولوری ذرا درک	ایتم دره عرفان
ملک بقا ذوره وصفه عالمی بر بیل	قیل آفی سیرات
کلاید طواف قلب سلیم اولوی نظریکام	کچم زبانه
سور بوزون اولو بویب طعنا همونان	آد سیک ایسان

بیش

بیلرلم دلیک یوللری	غنی الله فقیر بز قوللری
اولدک جمله عالملمیلمی	بو اثره سنده کل ایلمسولک
سرای مع الاهی بولورسک	نبات ایت محرم اسرار اولورسک
اولورسک استیکینه موف	آهیلور سکا بر معنا محقق
بو تیره موافقه اولسه تقدیر	تقدیرده کوزلم ایلم تدبیر
علا یقندن همان آرقه ایلم چک	سنی ایصال ایله حقیقه بلا سک
اید- توجیه یقینه ایلم اراغ	اولور- وهده ایلمی طلبک طرراغی
جمده هریری آندن آلورکام	وجود جمله اولور- آکا رام
اثر قائله بوا مکاف و مکانه	بقاستری ظریر ایلم او آنده
ایلمی آغ کور آلان کاکاف	ینه کندی کید- کنینه اول آت
بیلور آره دن قالدیقده بره	نه طوغمه برانه اولسه اولور بره
ینه اولور- بوا مکافی بزلت	هیات حق قدیرنده اولد
بو علمک اوتیه سنده آبول	کمن امرین ایلم کل اولد خیلول
بیلورسک قدیرکی که نه برسک	اکبر سیک سنسک نه کر برسک
تیره ب عده ی خلاقی یولی طوی	الست- بزنده کی عهدل اولور

بوقور قور یولور صابوره کتم	کچوم و تنکی ساشقانه ایتم
سبان اولی کبی هریرده بتم	آتار لر خارجه عاشه همان کل
ایده کور شیمی هریرکم ر اغوش	علم جبری اولسندن ایله هریش
کلام مصطفائی بل منکوش	سنی صافی ایله عاشه همان کل
ضرب اولسن نلک بولور هیاف	بولنگله درک ایله آخر ماق
بیم بر سیک آرزوات وصفاتی	وقت فوت ایتم ای عاشه همان کل
براونه غیر ی بود کلوقیل و قالی	اولوقا هلیله بولوب کل علم عالی
آهیب سست ضایه بره بال	عروج ایت اصلنه عاشه همان کل
شکایتده بولنم هیچ بود درت	اکر طویردک ایسم ستر عدوت
هبیا اولور دیر سیک کیف و کدره	بو سورا بزغم عاشه همان کل
آمان لفظی اولور قالدان عباه	کیده حرف اولور زورده صفاه
آلت ذوقی همان جهورو جهاد	اکا صبر ایلمک عاشه همان کل
سکا کشف ایلمیب سرتک دیر بی با	سنی طوغری یولم سوره ایلمی جه

رضا سنده بو حسن عشق: یاق
کل اولوب صابور یولوب عاشه همان کل

نجم بوز بیاک کوشم بو عاوه طرودونک	اونونک اصلنی کردام دونک
وراسنه کورسک نیدیکه دم	بو عطر برده سیه قالدردما دم
سنی اولاضم بو بر طرنا قدر	سفر قیدیه کور آرتور بول اولان قدر
فداصل تیز سنی بوید کیدیکه	قردی دعوا ایدم بیز بولیکه
یا بان صلکه ایدره وانسی	خرابیتیم و جهود نازنینف
بولسلک سن اورا مستقیم	آبی درک ایدم کل راه سقیم
بولم درسلک کور عقبا ده سعادت	نیاز ایت حق دلم قیل عبادت
طریره عشقم طوغری بول کیت	اوزین بیل طورم ستم علم جواریت
	رضا تحصیل علم ایدم نصیب آل
	کرم جبین بولوب تا تصویرم طلال
	مناجات
تاکل اولیم قالمی بن بنده اله	یاندی بنی عشق آتشم ناشاهم
ناهی بره بوسلیمی محمد ایل اله	هیب بیل کی بیلیمک ایلکم تجول
دفع ایلد قورم دزه یکنای اله	کوشم قلبیه قالدیه کیرلی عبادی
قیدین کوره جلم قولایک سنلک اله	سلک نه غفلت ایلد جلم بنده می قدر

حرفا یلاد

نه که آرزو ایدم بیا آلک کتورک	هلبیه صوفیا ایدوب آفرین تورک
اونونک عجز برمانی بو ایلده	قرا ارایستی بو دنیا هجرت دلک
آلک آرایشی آلداسنی بیل	بو نکلنار وادان سلک هنر قیل
فنا اندر فنا اندر خاوار	بو کون بکجا ایدم یارین سکار
بو محنت خاندک جهود و نهفاسی	نرایتیم آلک یوقدر صفاسی
صاقیه آلداسن کور اوله بی نماند	که بیز ایدم عسی غایت یازد
اولونسلک صلک بر باد و بریشان	ویریمی خاندک اوله کیرکیران
جیاسکدن امینک قطع ایدرسک	نرایت غایب و خاسر کیدرسک
عقل کاری دکلی بویول کتمک	سکلا لایوبه اولور می بوید ایتک
سلک آدم زاده سلک ایلد نظرک	تسکر ایتلمی حق تسکر
کلور بر کون بو عادل کیدرسک	آزینک یور ایدم آندک نیدرسک
شاسیم بولکمی آدم کچی کیت	بابان نیشده ایدم سنک آئی ایت
خیالوت قایلیم ایلد تمکین	ایدوب غفلت صونن اولم تمکین
النده وار ایدم فرصت ایت کور	چکوب جهوری وار ایدم ذوقی سوز
نیز دون کلیدیک بیلک ای جان	اویولده باش ویر ایدم کاکان

اویولده

وعدت ایستگ واد بریه کز دل الهی	قادر بود آرد الهی کوی که وهدت ایرت
بوبرده بی انوارک اید قادر الهی	تن اولدی روم بوجی بود بولم قولر
نقصم کلوبه انصاف بی قریبده الهی	اول کرسی معنایه جیفه نطفه ایتم توم
ردایه بوم بی زانی بریشتم الهی	کلام دیر اسانم بیوای قولدر
بو قولدیم مرصعت هوقدر الهی	سوزا علی صفت نطفهک اولدی بومور
بلدر بکا ایضا ایسه بوم مشکله الهی	بن بوجی عجب شکر ایسه بوم آردی بلم
وار قولدیم دعوت ایله وعلت الهی	عالم بکا عرض ایلمک بوقدرده هفت
	یار بکا وصلتی ایدیمیر
	بچاره رضا شکر عقول الهی
بوجلیده اولد کور حیران	هرانه و شانه ایله جملک
ایدر اساری ایلم کل سیران	حکمت باری بر بریه تعقیب
سوز جیفه آردی طریسورده بون	خانم دلده قالمسون اغیار
او حیران آکا بولمسی در مان	تده غلافدن جهان ارجا بر کون
صورت حقه کیریم شیطان	ایلم احوالی هر دم استغفار
چاره سیه کور کل یارا ایلمک کمانه	سنده بیلک در لویاره لر وارم

حرف الذیبه

عجزایلم در سالتک آلت جرمیه الهی	عجزایلم طیب الطاف بن با غلام آفر
بوجی باری با غنم آمان با قرالی	هر شام کور اسکر بکم جرم و خطار
ایلمستی هر شانه جمال استار الهی	بو علم انکانه نه وار مجلس تسبیح
توفیقک ایلم آردی تشکیل آیت الهی	بول اولغریسی بوجا ده لری کسورده دام
بوجی بچاره قولک صحنه قالی الهی	هر دم سکا معتزم با تمه ظهوره
غفا ز ذوق اولدیم بی بلم الهی	شایسته اهانتک اولدیم ز سعادت
بروجهد ایتمر سلت آتی ریه الهی	بر قولک مهنورنده بکوب بو بی طوری
شاکر مری بولایم بی بو شیت الهی	سنده بکا بظهوره آتیه جاهل اولدیم
ذیرا کور بکا نیلک اول بیلدی الهی	آرد کوشا اولد وصلته اولدی محروم
کابت قتم آیت ایلم مأیوس الهی	بولیم بی خجالت اولد کسکا ایلمی طابو
قلبنده بولورده وسعت در جان الهی	هر موزو شایسته سلوک ایلم ابرو عتمه
ایتمه صحت در داهلنده محمد الهی	فرقت اولدیم با تمه بی ایلم محزون
وارسم اولورده کالفر نوز سوز کلم الهی	بسیخبر ذی شانه اهد صلیلم هر بار
بویاره لریه مرهقه رسولک الهی	کونون کوز بوسیم آیلیم دوه باره
عظم ایرکوب بی دور ایتم الهی	عبرت نظیره عطف ایله بیا شایسته کاهی

قلمشورده

ایده محسوسه همه آئی فندانه	کینه دنیاده کولیم برکن
طوبه و الطهاره ی نولک و مرجان	عاشقک کاری کیزلییه بوزیه
وسعتی آتک بی حد و بیایان	ذودیه و جهلانه حدی بوزیه بر
	ای - صفا کوزلم کیتیکتله ای
	آیاغین بران ایت اولسک مزله
شام و سحر بویولی قیل اقبشار	کلری صفا جانیه و در اول اقبشار
سکاسار دونه ایدر اقبشار	نشته و جهلانه هسار دتشم اول
دارس اکر سنه بوکا اقتدار	جانیه قولاغیه بجه و دم ایلک کوزلی
غیری بکل ایلیم سگ اقبشار	هقدیه ایست سوسیلار دونه سوزلی
آکله نضال قولده اولدیه افشقا	سنه سکا حکم ایدر اساره باجه
انده اولور جه صفا آتسکار	کوزیه بانه دیر در کاه کل
ایلم بیکانه ربه انتشار	محرم اولور سگ نجه اساره سگ
سویلیم جهوده سوزیکلیت اقبشار	علم غیب کیده کور بول و جهود
کریلم سگ یند کئی انظار	شاه و مشهور نه در اکل سگ
اولیجه حجه اجموده اضطرار	ترک دیار ایتم و لنده اوتور

صفا لیله

سوی عرفانی بولم سخی است	سعی مسکوره یسورن رحمان
قیل تراضع کیم بولسک رخصت	سوزیکلی صایغ ایت اوزیکلی انسان
سهر سلطان زائر اول دالم	اولسک هردوم نائل اهبان
علم ابدانی اید کل تحصیل	آچیلور ککابر دیر عرفان
نضی بملک آدم واجب	بونی ناطقه حضرت قرآن
ایلم کل توحید اولسک تادیب	ستر دلهوت ایدر سگ جهولانه
هر عیار اولور ستر ذاتند	بی حدود صورت ایشتم قرمان
قلعه دیم ویر شانت کیم	ایتمره تا نیر طوبه جهولان
لشکر نفس سیف شر علم	اولسک غالب قورنم اربان
کینه شیطانه قورنیم دیر سگ	نجه بیک کوره ویر ملیه جان
قادر طبل صفت ایدر عبیرین	بومفقده استن برهان
نضی بانی کتذ مخضیر	قولنم اول بزل ایدر هزان
کیمکه بولم عرض ایدر مجزین	ایریشور آکا غفور غفان
کار بی همه ایساره تقویض	اولور عقیده لطفه شانیه
صطفای ایزه ایزلیله بی سگ	ایتمه بودر برکنسی میذات

نجه

با قیود آدم آدم و بیکم بود غفلت	کلور امداد کلورس بود و بعد از
ای رضا کلورانی کرمانشاه	
نشدیم بجهت کفایتی قریب آمدت	
حلی و سرور بود به مکتبی سیران ابرم	سیران کم نه چینه علم جانده ابرم
صورت انسان ما سیرت درون ابرم	روز محمد ده غایب بر سلسله علم
کوند و یونیه که غفلت بر که حال	غفلت با ای ابرم هم نه اول بود
پوسته بود و در اول غفلت نه اول بود	هر کج بود غفلت نه غفلت نه ابرم
شان با نده هر که در کور عیان	سنی کلان سینه پیل بر ابرم سیات
غافل اول بود غفلت سیران ابرم	سک سنی پیل نه بی اول کلان ابرم
قلب غفلت غفلت قبل که غفلت ابرم	نور ذات طوطا نه غفلت ابرم یا
طاهر که صوفی با غفلت بر که	اوست غفلت سنی غفلت ابرم
طاعت ارضاده تیرا صدا اهل	انصاف غفلت غفلت غفلت اول حال
فانده و بر غفلت غفلت غفلت اول	بروفی با طوطا غفلت غفلت ابرم
بال لعل اوله که غفلت غفلت غفلت	مهر کلان کوی غفلت غفلت غفلت
ایم ابرم غفلت غفلت غفلت غفلت	بر احوال اول غفلت غفلت غفلت

حرف المیم

غافل اول قادر سنی حکم است	اولی غفلت سنی حکم است
برده بی قادر آراوده غفلت	رفع ابره کور طوطا ابره انجما
	سویله رضا غفلت غفلت غفلت
	ایم غفلت غفلت غفلت
آید و با اشک غفلت غفلت غفلت	بجا و بر سنی کلان با غفلت غفلت
آرا و درون ابرم غفلت غفلت غفلت	مشکلی سکا بر حال بر غفلت غفلت
در ابرم غفلت غفلت غفلت غفلت	طاف غفلت غفلت با و غفلت غفلت
مهرت غفلت غفلت غفلت غفلت	ایم ابرم غفلت غفلت غفلت
تا تو غفلت غفلت غفلت غفلت	از غفلت غفلت غفلت غفلت
شاید غفلت غفلت غفلت غفلت	سک غفلت غفلت غفلت غفلت
واصل غفلت غفلت غفلت غفلت	قر غفلت غفلت غفلت غفلت
کوتی غفلت غفلت غفلت غفلت	غفلت غفلت غفلت غفلت غفلت
نه زمانه غفلت غفلت غفلت غفلت	غفلت غفلت غفلت غفلت غفلت
ایم غفلت غفلت غفلت غفلت	غفلت غفلت غفلت غفلت غفلت
ایم غفلت غفلت غفلت غفلت	غفلت غفلت غفلت غفلت غفلت

یا غفلت

حرف المیم

او نه آيا بود - احام	بل و نزل - قيل اهتمام	عقبات
نصك ايد ايت كوره كي	اللاته در ايت است	عقبات
بلك در سلك اي كسي	بل و نزل - قيل اهتمام	عقبات
ايشكويه ايت بر هجاب	نظنه سلك ايد عتاب	عقبات
اصنعه ايد اجتاب	بل و نزل - قيل اهتمام	عقبات
همه بولونه طوعزي پوري	ايم فضا جاده و سرسك	عقبات
مردان اول طوسرم كرى	بل و نزل - قيل اهتمام	عقبات
ايم - فضا عصبه مرام	عقبات	عقبات
مختا جهيد - هب خاص و عام	بل و نزل - قيل اهتمام	عقبات
طوعزي سر كره در حقيقت شيعي پوريجو	عقبات	عقبات

عقبات

اي صراطات خطي ايد در بيان نه اهل	بر اهل قاره قاسم بود و جهل است و كيا	عقبات
كوسه اهل ايد بشايم بترسيد ياران آهبر	عقبات	عقبات
ظبا باشا دم بودم بيتا لحن عالنده در	جان آهبر با نان آهبر در دم در مان آهبر	عقبات
صده افزون قابودى نهودى بكار	قور بر آند و نجي كار خازن كا شان	عقبات
سوسم بود در و نكردن دها و در و نزل	جهل جهل ايدان آهبر ايدان كا شان	عقبات
شا اولوم يردده باشا اولوم هر هر	بوشنا نانا آهبر كره و ريز	عقبات
كله باغ صحت بود وقت كجز آله	دوست آهبر دشمنان آهبر كره و ريز	عقبات
الغافا باره نظره اولوم استه آن بان	اوست نظره سته منيه و جلال و شان	عقبات
طلعه عالمه تعبير اولوم كره و مكات	طهبر جهل شيا آهبر ايدان آهبر ايدان	عقبات
اي رضا كل با صرتم جانك جانك ايدان	بوم كوزن هيد ما سزده غيبي كل جانك	عقبات
بوم بر ايد صفتي غيب ايد سلك شانه		عقبات
و جهل جهل و جهل آهبر ايدان آهبر		عقبات
بسقا لسا شهر	صيام	عقبات
توام	مؤتمده اوله - توام	عقبات

عقبات

او نه

ظهور بود محقق زبردت آری است	دهود کله و دهود می و دهود اولی و دهود چها
خلاصه علمه دارا و لایم و جهود مقدر زخم	
رضا کل بونی بود علی و طیف بود زخم	
سختا با بیضا به هره روی عالی چها بکر	عمود در روی با یاد و دیو و حکمت با کله
اولات جهود عمود و الوتقی کتا بکر	نه و مکر ساسی و بکر کله بکر و دیو با بکر
ایده ستا هره روی سلسه عینه سلسه بکر	لمو غریزه تو جهود طویا ز سر تقریری
ایده بز لایم سلسه سلسه و تخی علیا علیا کله	قیود در الهی دلی سده اید الهیانه فکلیه
حقوقیه عینه بک علیا اید باب چها بکر	اود مکر و مکر و مکر و مکر و مکر و مکر
اود کونه و تخی راسته بکر تو سلسه بکر	عبادان کهری بری بری و لویه بری
رضای تخیل سلسه رضا فی ایم کله سرور	
آئی در ایتم بار بی کبر اصغر کله بکر	
تند لور هره کله سلسه هره روی	قری و ضریه به تقریر و فاهلینه و د
عالم الهی سیرا بکر رضا و ده سعید	سیرا بکر سیرا و جهود اوره و فاهلی
چاب و تخی سلسه لور و علم سیرا	کله سیرا و جهود اوره و فاهلی
تند فی با کله لور جهود آئی اید سیرا	عجه هکله نظر کا هله بکر لور تار

حرف اول

حرف اول

اهل دل قیومی تیرینا و آری مستند	اصولای نوریز دله اصولای مرزوه کبر
شاهری کله و اولاد اول و جهود	اولی علیا سراسی دارا سلسه بکر
بوجیه بود و قدر سلسه لرحله سلسه	اصولای نوریز دله اصولای مرزوه کبر
دستکار اولت قور نیار و فی سلسه	علم عالم حال لطیفه توره فاهلی بکر
بکینه بر روی جهات جاو دانی بود	اصولای نوریز دله اصولای مرزوه کبر
ای بکینه بر روی بکینه عالی هم	باش کونه بکر و کور اولی فی کینه
دور اولت انکون هم و روی صلیبک	اصولای نوریز دله اصولای مرزوه کبر
خات اید بر سر و جیه بر رضا لفظ	ای سخاقت کانی کله لفظی بر الد جا
ایتم بر و اجهری حال با بکر جا	
اصولای نوریز دله اصولای مرزوه کبر	
الهی کله جا جانی بود بوجیه بکینه	بکر کله کله کله کله کله کله کله
تخیل جهات کله وصال با کله اید کله	بکلی کله کله و ام کله کله کله کله
تند کله کله کله کله کله کله کله	سلسه بکر کله کله کله کله کله
بکینه کله کله کله کله کله کله	جهات جاو دانی و فاهلی بکر کله
تند اقیوم کله کله کله کله کله	ایده م و جهود سلسه فاهلی کله

حرف اول

بکر

۱۰۷ 54

مطلب نفسی مستقیمه آلب در حکم اسلام	عین غنا نسبی بپروچ بر عرفان مصادق
اعتقاد بجم ایدوبه بر مکتوبه تجسسه	فوزیه بر مکتوبه سلطانی بر خان صانوز
طاعت مغفوره اولوب مغفاب آیرا ب	خانم تقیه باری کیری بر مهاد صانوز
ذکر مقصده کلام آدم بدیده بر لایق	دوسله اولوب کوسه کینه آکا حیدر صانوز
دوستی و عشق الهی آشنه زره ج	اولوب حال غیم بونی بر هک صانوز
	دوستی لاهل ولد اولوب بر نفس
	بور صفا آهسته بخت بفرغ بر ماصه
ای دلم آرزوی امامه زنده و زنده	ناچار لطمه خط کلام خانم دوستک
برهوده بیره ایشک ایرک شکلی ضایع	عقلات باش کوری بکو کوه جانم دوستک
ظفر یازیم آینه ایزک بندم غیب	سکون کس کینه کلکوبه شام دوستک
عشقت صحنی بلمک نوسه ایله جانم	سخت نال آرزیده اولوب رنگ جانم دوستک
صحرایه بابائی سوب اولون عشقت	اولوبه صفا ایلدیرلک کانه دوستک
آجدی کوهلا کوزلی فرخ اولوب بر مجا	اولوب صبح سرور کوزلرینک شام دوستک
	عجله بر صفا جانم لکیم ایتیم تا سنف
	محبوب خدا کلکولرینک خانم دوستک

عشق کفاح

عشق کفاح

غیری قرآنی خبر ایت قیل و قالی ایرون	ای رضا جانانی کوزله اولوسک مستقیم
جانم و جلا منه کیمه کتوبه کایا کوزک	ایضا دی برده کیمه کیمه کوزک
هر شب اولور آرزیده ستم هر سوزه و میه	کوزله سوزو کوسه کیمه کیمه کوزک
استیلاست قول اولوسک علم بر ملک اول	بوسره نظر اولوب منظم کیمه کوزک
تفتیش بویوب عالمه علمه زیم بلم	میلدیر اولک کاهم رودانم اولک کوزک
نصرت ایشکی در بلانی ایدوب اولوب	بوی طصیفی قهریده آتوقنی برین کوزک
نظری علم بر زینت آخ کوزنی آلا زینت	استیلاست کایا کلیمه سنده کیمه کوزک
	رضا بونی سوبه کاهم کوزیمه کیمه
	زیر کلکی زینت ایوب بویور زنی کیمه کوزک
نام و انصافی کوسه ایضا کسکو صانوز	علم ایم اولوب اولوسه بیکس و بیل صانوز
وادی کیمه سه صیرا بر ماسا سید بلم	اقی بکیم کوز کوزاکم کوزک صانوز
ماسه کیمه کسب و عهدتی بان نیمه	کسب کیمه عهدت سیرته اولوسه صانوز
باشه کلکی غیای عشقت انصاف ایچون	بیلما کسب کیمه کیمه کیمه صانوز
اصولیه بر نزهه کیمه کیمه کیمه کوزک	کوز کیمه کیمه کیمه کیمه صانوز

میلدیر

حرفا اراء

صالحات نرسام بره ای رجب الفرد	بوسا اصال عالی در مقامات بر سر و بیک
صالحات نرسام بره ای رجب الفرد	موسلمدی بنسایا بر ماه شمس
صالحات نرسام بره ای رجب الفرد	ای ماه صادرات سنده و فرج اولاده
صالحات نرسام بره ای رجب الفرد	تسلیغای بیکات جمله روزن صحتی و بیک
اردل و صحتی در است ایوه نه اولو دولت	آیر و جوسلک سزملک و بیکه نسبت
صالحات نرسام بره ای رجب الفرد	ذات قطعی ایوه نه ستمایه هر کی کرت
ارباب سلوک عارضه در راستی ترقی	از دانه نلوب ایوه اولوبه بولوق ترقی
صالحات نرسام بره ای رجب الفرد	طاهمه سوزله بره برب فاصیلک حلقی
الطفاکف نقار صحرای عملی ایوه بارک	رفع ایستی کو کله کور بنایه بونجه جایی
	مخا و لوبه رضایات کم واره اولوه خیزای
	صالحات نرسام بره ای رجب الفرد
وهقی اثبات ایوه بوسیا است	بات و جهور اولوسه سزما با کائنات
صالحات نرسام بره ای رجب الفرد	واسلضنه داری اول واره ایوه
به و بیک ملک انقضای ایوه اولوب	کائنات ایوه کورسته و هی
قدرت همه صحرای اولوسه تراب	عالم با سوزی فوضه ایست بر سبایا

حرفا اراء

حرفا اراء

دوسر کورده اراظا بر کورده کلور بولور اولور	ایستکلون قلند کاسا اهره و هی طریقه اولور
لهم سزما برت رحمت بر سزما برت صغریت	کسا برتو معدت برید ایوه اولور اولور
کسلیده برید بولور اولور کورته صانع صول	اولور بولور ایستک اولور صغیر بولور ایستک
حالیه خیزای کل طاهات بر تعلیم لب	عولر کورستی و سزما اولور ایوه برید اولور
بیل جیل نقضی هلمه کورده سزما کورده	حکمت طلیعه اولور ایوه هر بره نه در اولور
وهجه سزما ایوه سزما کورده کورده کورده	دوسر بولور بر کورده کورده کورده کورده
	هر کورده نه کورده بولور بولور ایستک
	رضایک سزما اولور کلکاهم کسلیزه اولور
هلوجیته ایست کورده سزما کورده کورده	هلوجیته و عولرت ایست و روح اولور کورده
معدده اولور کلور بولور ایستک اولور	کستی اولور ایستک ایستک فلو جهم کورده
معنی علم اولور ایستک ایستک اولور	اولور ایستک ایستک اولور ایستک کورده
اولور ایستک ایستک اولور ایستک ایستک	اولور ایستک ایستک اولور ایستک کورده
عمیه طلیعه اولور ایستک ایستک اولور	هلور کورده ایستک ایستک کورده
ذات کورده ایستک ایستک ایستک ایستک	کیمه و عولرت کورده ایستک ایستک کورده
همه عالی نه با ایستک ایستک ایستک ایستک	ایستک و سزما کورده کورده کورده کورده

حرفا اراء

سویکم الله	سویکم الله
ای کوزله الله	ای کوزله الله
سویکم الله	سویکم الله
ای کوزله الله	ای کوزله الله
سویکم الله	سویکم الله
ای کوزله الله	ای کوزله الله
سویکم الله	سویکم الله
ای کوزله الله	ای کوزله الله
سویکم الله	سویکم الله
ای کوزله الله	ای کوزله الله
سویکم الله	سویکم الله
ای کوزله الله	ای کوزله الله
سویکم الله	سویکم الله
ای کوزله الله	ای کوزله الله

حرف الیاء
 با سروده بود که کلمات الله
 بنده قلندار کرده از ان الله
 و در بعضی کلمات
 و در بعضی کلمات
 و در بعضی کلمات
 و در بعضی کلمات

سویکم

عادت نمودند به اولیاء خراب	ای کوزله الله
با درستی باقی بماند کینه	عفترا به تقصیر بی الله قولم
سیا سیاه جاندارید ترک این کوه	کینه در بند
زینت دنیا ایم کل اولیاء شاد	ای کوزله الله
سویکوزل عالمی با اول رهبره	کینه در بند
معنی است اولیاء آنج اولیاء	ای کوزله الله
استقامت شهرت کل عالم اولیاء	کینه در بند
ایلم تقصیر همایه سلک خلق	ای کوزله الله
عادت است کینه اولیاء در مکی	کینه در بند
کریم دریا است اولیاء در مکی	ای کوزله الله
صافیک همه اولیاء طایف	کینه در بند
انصاف را به آقا مقبول اولیاء	ای کوزله الله
ای رضا کل استقامت بر اولیاء	کینه در بند
عفترا به تقصیر بی الله قولم	ای کوزله الله
کینه در بند	ای کوزله الله
عفترا به تقصیر بی الله قولم	ای کوزله الله

تعمیر علم ایمنیت حاجی در زلدی	جهل اعلات - ستر کوی غایت آزادی
سجده با قانیه قیاسی در دفعی قادی	جاهلکدی به امرای همت شکست و کماند
فصیح به قدس در جمله سانی	قادر می نجیب بر قیلم در بزمه شفاف
اولیاد عهد طهلو آکایوه منکران	بر سر تیره به به دینت عالی ماند
عرفان در ستان در امیت کوی قالم	مانع بوی شکله سحیحی ز داره حاله
الده بر ز قوب سلکونی آلاسه طاله	آفران همی بود و شیکه بار کماند
کل راه هلا ستم با ده طره غریه کدیهم	سوزیاد و دوشین غمخیز کام آرمی کدیهم
اهل کل ایسه سر به صل ایتمه ضا سلسل	
بوخر ایهم صحت ایسه نکت عقیق زبانه	
دلی ایرو شیه شهر صیا می اولد یکه عالی بار	مرجهای ماه سوال المکرم مرجهای
آنی کوره صاتم اولان سینه دلری یخیار	مرجهای ماه سوال المکرم مرجهای
اولی در رحمت صوبه زده بوی یخیار	مغفر تر در وطنی به سینه فی له ایملک
عشق زبانه قوی سکایه سر بر بالک	مرجهای ماه سوال المکرم مرجهای
عید کبر طهری سنسلیت صیا له شیه سن	سنده کی خاضیق هر لایط تبریک ایتمه
هو خا سلسل و عید نه نه همدای کلکله	مرجهای ماه سوال المکرم مرجهای

مرفا لطف

باز عیبا نزه بر ضعیفا بر بیدر	طرد سبب باد هلواده هر سبب ایتمه
عاقبت اسکت زاننده حضوره واریر	بات با بی زنی در ایلمه انت والله
هکت وقت حق درک ایبه مر کیمه آنت	قیل تقصیر از بجهت زده کتک حال شایکت
هر نفسه دولم طالی ذکر اللیلک	استقامت به صمیم اولور زاننده الله
عقلیون لوبولیم با سینه عیدی بتر	اولوسه مه حال پریشانی آنته بتر
سعی بیرویت قالمیم لاد فطاده ایتمه	بر سعادته زنی سرور ایتمه زاننده الله
آلام دستره صورت ایبه و با نظاف	قیلم لم قلمی نه آیمه کج صاف
هتق تقویون لوبولیم بر کاکاف	صوبه ز قری زنی رسا دایه زاننده الله
قاله ناقصا یسکتی سعلی نه کمال ایله	اهل صوبه عاقلی در غیبه و راولور می اولم
بوکا تقریض کیم ایله لایه سوسریک سوسری	بورطیجهت زنا ایضا طایه زاننده الله
نه زمانه نفس اصداوح اولور سربلک	جهل آدم و کرمه محو اولور آرتور ای دل
سنت جان کیدک بوللای ایمل تعلیل	
ای رضایت شکلات آساده اولور زاننده الله	
سیاهه کولک عاشق بر عهد ماند	آرتور لوبولیم بر آتق بر طبعی زمانه
سینه سخم اولور ای اولور نه عیبه	صوبه سوسریک سینه عیبه عیبه عیبه

مرفا لطف

فهم عم

حداصل تکلف و ایزد سنده شفا هر کس	آنی نقلی بود تا بسوزد بسوزد امر بشاید
خوردن و عذای حقده سکا تا اول کیم اراد	ایستوسته عاقبت آیت عم عرفا در سجاتی
تحریر آینه الهی اسکت نه اسله	بوسوسه دایم دوسه عاقل بود بود در در
ضوضی فضل یهوب بودی کلایم سیرت	غایب بود مولا بود با سوزد در اول رکعتی
آزاد بود در هوسنی قیام کیم تا ما را استی	خواجه صیدی لالهوت او دوسه ضوی بودی
صیقه سیرت واصل و نجو سوزید سوزی	صفحات او بود هم لوطیب غنی به عرفان
بود و در سوزش و غنچه سوزید سوزید	خداوند معرفت کثیر بودی هم فرقه فراتی
تا تا تک او دوسه در دین او دوسه سوزد	همان تیره دینی سوزید سوزید بود در دینی
عیاله اولد سوزد سوزید سوزید بود بود	بوسوسه ایوه عا صبا صبا با ما را اکران
صفحات او دوسه صفات بودی ایزد	یار دوسه سوزد ان کوی غولی سوزد سوزد
بر صورت صورت عا اولد سوزد سوزد	همان سوزید سوزید سوزید سوزد
صفا کوی کینه عطف نگاه آیت است	صفا کوی کینه عطف نگاه آیت است
رضا کل بر دوسه عا صبا صبا با ما را	رضا کل بر دوسه عا صبا صبا با ما را
ظهور دوسه در وقت سوزید سوزید سوزید	ایده باز سوزید سوزید سوزید
نغمه کوی سوزید سوزید سوزید سوزید	آزاد نه ظاهر عا صبا صبا سوزید سوزید

حاضر عطف الی ای اولی بلایم بود بود	جهله سرور و خنده اول بود به سوزد سوزد
سیاحت دولا سوزد سوزید سوزید سوزید	سرجهای ای ماه سوال المکریم مرمیها
سایه سیرت اول سوزد سوزید سوزید سوزید	استه دوسه دوسه معناه دوسه سوزید سوزید
ای رضا طهیت اثر بی نام برات سوزید	
سرجهای ای ماه سوال المکریم مرمیها	
کوکاییم وسیع حیرت قوی کیر یاد سوزید	تجلی خانه وصلتها با اصفا در سوزید
کوکید به حجت ای سر کوی کوی دوسه سوزید	بوسوسه وسیع آیت سوزید سوزید سوزید
دوسه دوسه سوزید سوزید سوزید سوزید	آیت سکوتی باشه آیت عا سوزید سوزید
طایفه صیبت شکر نفسی دوسه سوزید سوزید	رسولت اثر ایام او ایام سوزید سوزید
کلمات الهی وصول ایوه بود سوزید سوزید	محقوق عین معنی اول دوسه سوزید سوزید
دوسه دوسه دوسه دوسه دوسه دوسه	دوسه دوسه دوسه دوسه دوسه دوسه
بوسوسه سوزید سوزید سوزید سوزید	اکا قابل اولد جا هلی سوزید سوزید
اولوی بر یکی تصویر بود سوزید سوزید	اولد کوی کوی سوزید سوزید سوزید
تفکری کوی کل بر دم سوزید سوزید سوزید	اولد کوی کوی سوزید سوزید سوزید
بوسوسه کوی کل بر دم سوزید سوزید سوزید	اولد کوی کوی سوزید سوزید سوزید

حرف الراء

عصبة اتمت ايجو نه الراء بر سلطان ابره	عصبة اتمت ايجو نه الراء بر سلطان ابره
انجام پرستنه اول باو سخته زات بره	انجام پرستنه اول باو سخته زات بره
دوست ايلينه هجره غزيم ايلون اول	دوست ايلينه هجره غزيم ايلون اول
اوله بايلك بيمكه انعام بعيه	اوله بايلك بيمكه انعام بعيه
رعيه دشمن ابا قائده بيشه	رعيه دشمن ابا قائده بيشه
الطاف اربه شني عفته غزير ايني	الطاف اربه شني عفته غزير ايني
سجده شكر ابرضا هر دم طيله	سجده شكر ابرضا هر دم طيله
كلمات كافي نو ايام بره ايجو نه اولون	كلمات كافي نو ايام بره ايجو نه اولون
علم اهل اول باو سخته زات بره	علم اهل اول باو سخته زات بره
ظهور اول ايجو نه ايجو نه اولون	ظهور اول ايجو نه ايجو نه اولون
و چشم نو اوله اوله اوله اوله اوله	و چشم نو اوله اوله اوله اوله اوله
است برهنه اوله اوله اوله اوله اوله	است برهنه اوله اوله اوله اوله اوله
صلوات مستحق اوله اوله اوله اوله	صلوات مستحق اوله اوله اوله اوله
كيدوب باو سخته زات بره	كيدوب باو سخته زات بره
بني هجره اوله اوله اوله اوله اوله	بني هجره اوله اوله اوله اوله اوله

حرف الكاف

حرف الزا

اي خالده مينا سكا جوهه عامي اولون	اي خالده مينا سكا جوهه عامي اولون
زاده سجاوه اوله بره ايلون	زاده سجاوه اوله بره ايلون
آلوسه بدياره طالب عهده اولون	آلوسه بدياره طالب عهده اولون
ناهور به آل نعلت علم تقوي بره	ناهور به آل نعلت علم تقوي بره
قدير بره ايجو نه ايجو نه اولون	قدير بره ايجو نه ايجو نه اولون
عقد سيبه اوله بره اوله اوله اوله	عقد سيبه اوله بره اوله اوله اوله
كل مجلس عرفا ايجو نه ايجو نه اولون	كل مجلس عرفا ايجو نه ايجو نه اولون
هجره اوله اوله اوله اوله اوله اوله	هجره اوله اوله اوله اوله اوله اوله
ابرسات اكر ايني اوله اوله اوله اوله	ابرسات اكر ايني اوله اوله اوله اوله
میلاره مي عاشق اوله باغ جهان	میلاره مي عاشق اوله باغ جهان
ايجو نه ايجو نه ايجو نه اولون	ايجو نه ايجو نه ايجو نه اولون
بركل باغ اشم ايجو نه ايجو نه اولون	بركل باغ اشم ايجو نه ايجو نه اولون
صريح و ناسخه بره اوله اوله اوله اوله	صريح و ناسخه بره اوله اوله اوله اوله
كله رضاه بره اوله اوله اوله اوله	كله رضاه بره اوله اوله اوله اوله
ايلدي و شاد موهي طوف عده ايجو نه اولون	ايلدي و شاد موهي طوف عده ايجو نه اولون

تاريخ ولايت
حرف الميم

دو تکلم بیسته غیرینی یا نه صورتی بویا بیده البت اولور صلاحیست عنا قرضه غله بری روی دونه عقله ایلدی عاقله عقله هر چی غلوه اندوه صفا مستکلیت هر طوری لوری غنی ایلرانی با ابر والو و عیولت دور عالی جان و هوسه عقله برکت سعی ایلر حاره ندرج اولور و برکت بان اولور کل اینست سعی قالمه زحمست	دو و جیهام و مرکب دانه و جانم هودیه کیوبه و دره عاقله قلم زلم زلم کولون و قشبه اولور سعی کل ای برکت یا قوتی قشیل نوز ای بغوبانه و عهده عاقله هورر که جانم نه و دمام عاقله کجولده دونه قلم صبا هم اولور صانم
--	--

حرف الراء

باید طریقه قلبی شایستگی هر دو شایسته بویتر و دونه ایجه نه اندوه اولور و راه رضا بویتره فایده در عاقله اولور ایله طبعیه	نظاره اولور ایله کولور کولور ایله برکت طوری و سستی لایحه و کولور بیستی فی فریتر کلجه دا جیله کور بر اساس فی فریتر دیبا اسطلم دوشده نه اولور فی فریتر بلقوبه بویتره عاقله لوسطه فی فریتر دعالم و دونه دیبا اولور و فی فریتر بولی کسیر و عاقله عاقله فی فریتر کلم جیهام عاقله کولور کولور فی فریتر صفا تا نام ایله برکت کولور فی فریتر
فیلور و دونه صفای اولور و سستی رضا بویتره بویتره سستی کولور لور عاشقه کی کولور سستی یا عقده و دولت املا اولور کولور کولور برکت ایله حکمت	ای عشقه عاقله اولور لور عاقله یا نه قیاسه استعمل و برکت روح روان

عقله

حرف الواو

صد هزار	صد هزار
۱۰۰۰۰	۱۰۰۰۰
کوکل کلیم تقصیر کلا دیو نشانی بر	جاد و عقوبت نه توستی بدو شاد بر
خلیو بر و فی طو کت کت کی عا شتیه صا مه	کو نه بر مو بی منجوسه کور کت کی اند بر
در و نه کیه کیه و کز سوز قلوبی کل کز	شاخ کور ایست کت کت کت کت کت کت کت کت
نه دهنده مزاد اولوم کت کت کت کت کت	سیر جی اول طوره و سوز و تقیه کت کت کت
فدی تقصیر عدا کت کت کت کت کت کت کت	کجا بو اموی ایتم کت کت کت کت کت کت
بو نه بر ده کت کت کت کت کت کت کت کت	خلیه کور کت کت کت کت کت کت کت کت
دما دم کت کت کت کت کت کت کت کت کت	اوزت کل یار نه کت کت کت کت کت کت کت
فایت کت کت کت کت کت کت کت کت کت	کو نه بر مو بی منجوسه کور کت کی اند بر
مصا دی و داری می واره تم اندره اولور چهاره	مصا دی و داری می واره تم اندره اولور چهاره
عشله اوله آواره دکل بر هاک کت کت کت کت	عشله اوله آواره دکل بر هاک کت کت کت کت
دار و حقیقیه سلامت کت کت کت کت کت کت کت	کو نه بر مو بی منجوسه کور کت کی اند بر
طابوب داری عشیه کت کت کت کت کت کت کت	بو لوب اوله و عشیه کت کت کت کت کت کت
اودوم - جمله عیار ی کاتوز اولور اولور طابو	خیز اوله ششم عیار ی هاک کت کت کت کت

حرف الراء

حرف الراء

کتابای محبته و تفکر به مخلوقه	کتابای محبته و تفکر به مخلوقه
سرخنده مکر بری دلاله به برانه کت کت	سرخنده مکر بری دلاله به برانه کت کت
صفا و لطف تکلیفی بو جانم کت کت کت کت	صفا و لطف تکلیفی بو جانم کت کت کت کت
کافی فوزه اوردی بر سا ز ایلدی	کافی فوزه اوردی بر سا ز ایلدی
جمله اشیا قراریستی کت کت کت کت	جمله اشیا قراریستی کت کت کت کت
کت کت محضیه نیاده اولور کت	کت کت محضیه نیاده اولور کت
اولور کت کت کت کت کت کت کت کت	اولور کت کت کت کت کت کت کت کت
آدم و جهانی جنسه تیردی صوم	آدم و جهانی جنسه تیردی صوم
هکلیت بر دانه اولور کت کت کت کت	هکلیت بر دانه اولور کت کت کت کت
بادر طلیک ایدری اولور کت کت کت کت	بادر طلیک ایدری اولور کت کت کت کت
عشق باری ایدری کت کت کت کت کت	عشق باری ایدری کت کت کت کت کت
کت کت - بلا سی منکله دیر بو کت	کت کت - بلا سی منکله دیر بو کت
صا مل اولور ی بو کت کت کت کت کت	صا مل اولور ی بو کت کت کت کت کت
صلیه کت کت کت کت کت کت کت کت	صلیه کت کت کت کت کت کت کت کت
کت کت کت کت کت کت کت کت کت	کت کت کت کت کت کت کت کت کت

صد هزار

فراوانی	اصول: از این کلمه جمع اول و جمع است	فراوانی
شمت	شمت: تیره رضا شمت است این کلمه جمع است	شمت
نقصان	نقصان: غفلت و بیخبری معنی اول و نوزده	نقصان
اشتم	نقاش: از دل نقاشی اینم در ده هزاره	اشتم
نیم	کوکلت: کوزک آج و قلیجی است بوسه بوشونه	نیم
کله	اسرار: خدا مستتره و از کلمتی کوسه است	کله
کلم	اجاد: اینم مقصد از اسم کلمه کلمه است	کلم
بوا	بیل: ملت ایچونه کنشینی ایله ایچاد	بوا
یول	بیشینه: دیانه اولم دره عالم مخصوص	یول
آق	شکل: کونکی قریبه توهید خدایه	آق
آق	قاله: در صلات ایچی سیم هفتده	آق
خاف	اصحاب: صفا اهل و خا عیوی یولزه	خاف
خاف	جانانی: ایچونه جاننی شرت ایتم عا شمه	خاف
خاف	سمعی: اینم رضا سندی در کاه خدایه	خاف
خاف	اولم: رانی	خاف

کله	کله: قریب الیه و علی است بار برده	کله
دل	دل: عاشقه کله ساری و کله ایله نوزده	دل
سار	سار: دره الیه دره کله معنی اول و کله کله	سار
کله	کله: سار سار سار سار سار سار سار	کله
دما	دما: اینم از اینم کله کله کله کله کله	دما
جهت	جهت: کله کله کله کله کله کله کله	جهت
علم	علم: کله کله کله کله کله کله کله	علم
الست	الست: اینم ایچونه کله کله کله کله کله	الست
طغر	طغر: کله کله کله کله کله کله کله	طغر
بقا	بقا: کله کله کله کله کله کله کله	بقا
رضایه	رضایه: کله کله کله کله کله کله کله	رضایه
عجم	عجم: کله کله کله کله کله کله کله	عجم
رک	رک: کله کله کله کله کله کله کله	رک
قره	قره: کله کله کله کله کله کله کله	قره
اول	اول: کله کله کله کله کله کله کله	اول

بیرا

عرقا

انما الاعمال بالنيات هيتهيات كراه	تقبل ان ريت سواد قللتو بلع عملها
علي اوله ادم عهد اوله طاقه	خبر قوله اول نبي ان جهنم صافيه
انما الاعمال بالنيات هيتهيات كراه	سره وان اوله يم ير ان جهنم العبه
قلعه قلعه هي حجره يته لسره	اعتنا قبل شهر هي دشمه ها راسره
انما الاعمال بالنيات هيتهيات كراه	وليه يات دل اكهه شبه قالسره
طوبى وسه لاوله ادم برخصه ربه	نه غلونه عجا يم بر يومع قا
انما الاعمال بالنيات هيتهيات كراه	ضعه يه سكا فضه حله في كوسه هه
ايه ر نفس دهله انده اتم كل زار	كامن الحياكل ولك كاشسته بر قر
انما الاعمال بالنيات هيتهيات كراه	كره يانه يور دلوه رسلك دور نام
اول كل وضع كشمه سر غلانيه هو سره فرد	وادى افلاصه وعقلك مشه لولتو
انما الاعمال بالنيات هيتهيات كراه	صده لم يوسلك بكملايه بله كوسه
سهل ان ير سوره فضله ناده جهات	هاده و هاهم كل جايو بر يهر بوسه
انما الاعمال بالنيات هيتهيات كراه	ايه دبه جاره ناهه كوه وضله
طره وعقلك كشمه كشمه فوهيه ادم	هكوت لوسلك اكر ان يمد اوله ناهه
انما الاعمال بالنيات هيتهيات كراه	هو خبر يات جوطه ناهه ناهه

حرف الزاد

انما الاعمال بالنيات هيتهيات كراه	انما الاعمال بالنيات هيتهيات كراه	اعلموا ان الله لا يهدي القوم الضالين
انما الاعمال بالنيات هيتهيات كراه	انما الاعمال بالنيات هيتهيات كراه	انما الاعمال بالنيات هيتهيات كراه
انما الاعمال بالنيات هيتهيات كراه	انما الاعمال بالنيات هيتهيات كراه	انما الاعمال بالنيات هيتهيات كراه
انما الاعمال بالنيات هيتهيات كراه	انما الاعمال بالنيات هيتهيات كراه	انما الاعمال بالنيات هيتهيات كراه
انما الاعمال بالنيات هيتهيات كراه	انما الاعمال بالنيات هيتهيات كراه	انما الاعمال بالنيات هيتهيات كراه
انما الاعمال بالنيات هيتهيات كراه	انما الاعمال بالنيات هيتهيات كراه	انما الاعمال بالنيات هيتهيات كراه
انما الاعمال بالنيات هيتهيات كراه	انما الاعمال بالنيات هيتهيات كراه	انما الاعمال بالنيات هيتهيات كراه
انما الاعمال بالنيات هيتهيات كراه	انما الاعمال بالنيات هيتهيات كراه	انما الاعمال بالنيات هيتهيات كراه
انما الاعمال بالنيات هيتهيات كراه	انما الاعمال بالنيات هيتهيات كراه	انما الاعمال بالنيات هيتهيات كراه
انما الاعمال بالنيات هيتهيات كراه	انما الاعمال بالنيات هيتهيات كراه	انما الاعمال بالنيات هيتهيات كراه
انما الاعمال بالنيات هيتهيات كراه	انما الاعمال بالنيات هيتهيات كراه	انما الاعمال بالنيات هيتهيات كراه
انما الاعمال بالنيات هيتهيات كراه	انما الاعمال بالنيات هيتهيات كراه	انما الاعمال بالنيات هيتهيات كراه
انما الاعمال بالنيات هيتهيات كراه	انما الاعمال بالنيات هيتهيات كراه	انما الاعمال بالنيات هيتهيات كراه
انما الاعمال بالنيات هيتهيات كراه	انما الاعمال بالنيات هيتهيات كراه	انما الاعمال بالنيات هيتهيات كراه

تصمیم بقدرت بظلمت در شکست و بریم ال ساخته ستی که کل هرگز در کلا دیده اید قوی اعتقاد و خاییت اولاد نه و صمیم	ماهی صبی ابرقنها لطیف قیلا - سزا بیلک بوی ای رضا سا چه و بهیمه	اولی سزا صبی طفت طهرت بوست کبی مخند اسرا - سزا اولاد و عاشق کز کز صدا اسرا - الهی نه و جمع دل به بقیه لحم فکله هم ملکه و بیوزنه و خای دار هر کلام سستی سوز لریک بک باقی دار هر کیم سوز لریک البت بر هکلی دار برخ لاهوت آنک هرانه و بی سزا دار هر کونیه انده - سبک و باقی دار هر کیم صرا و قیلت در دین در مانی دار هر کیم صرا و قیلت در دین در مانی دار هر کیم صرا و قیلت در دین در مانی دار هر کیم صرا و قیلت در دین در مانی دار هر کیم صرا و قیلت در دین در مانی دار
---	---	---

صرف الراء

ذات الی و طحطا قیله اولاد سما بوی طحطا کز که - بوزنه و کز طحطا ای صفا ای صوفی صفتی در رب سبک	بیت ای جمل نیل سوسیا کل در رب انما الاعمال بالنیات حدیث ای کز که	استی سزا صبی قوی خدایت کلی طرحه العید بجزیه او سکر و نقد نه صفتیه صومیه در سزا اولاد یار سکری صفتی لوفی و عالم مرث ارباب لمرثیه صومیه و صومیه و صومیه و صومیه غیری بوی کیمیم بر قوی ای صفتیه طحطا و نه و کز که و نه و کز که و نه و کز که بر قوی که سزا صومیه و صومیه و صومیه بوی طحطا او و نه و کز که و نه و کز که نصفی الی و صومیه با اب انکیم و رب
--	---	---

صرف الراء

هلم

نمودند که ای کاشم از تمام قدره غایبان است	از بندگی با علم عاجز و باقت قدیم در تامل کردی
حسابه بود که کوه کوه در کوه کوه در کوه کوه	ایستی قوم فریاد بگویم که تو کجا هستی
کوه در کوه ای کاشم از تمام قدره غایبان است	کند و بگشت لطافت قدیم بر باد است کلاسیک
ای کاشم از تمام قدره غایبان است	که بر ماست همانا زنده تو در غم صفا کردی
وصال با راه ای کاشم از تمام قدره غایبان است	و صبا قیل و دل جان تو می دشت در خاک کردی
ای کاشم از تمام قدره غایبان است	فرمانم بر تو ای کاشم از تمام قدره غایبان است
سکای آرمیده و بجز ای کاشم از تمام قدره غایبان است	نسیم که در همت با آواز سوسه با آهنگ کردی
کجه بر ما خنجر دل زخم وصال از غم تو کشته	ندای تو ای کاشم از تمام قدره غایبان است
رسالت تو که در خفاست طوبه کرده	ای کاشم از تمام قدره غایبان است
هر چه در غم با بر سر که کز بدات صفاست	اود از تو طبع ما سوسه غایب تو لرز با کلاسیک
کلاسیک هم که کوه کوه صفاست تا آید بر سر	دختر و در غم با بر سر که کز بدات صفاست
تو عیانیم با باور انی تا در اول غم تو نه	لند و در قدیم که کوه کوه صفاست
طوبه و صفاست تو را در ما کلمه محققین	ای کاشم از تمام قدره غایبان است
صفا آستار کس که تو در غم با بر سر	
که بر ما ای کاشم از تمام قدره غایبان است	

یار اول سلطه عقد هر کوه در صفا کردی	کلاسیک مشک کلاسیک با بر صفا کردی
عقوبت سرت قدیم تو قدیم بر سر کردی	بر علم طغمت ای کاشم از تمام قدره غایبان است
طوبه و دستبرد است ای کاشم از تمام قدره غایبان است	جماد صفاست و در اول کلاسیک
خفتن جان با بر سر کوه کوه کوه کوه	بروز در سوسه محققین کوه کوه کوه
در کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه	طوبه و صفاست و در کوه کوه کوه کوه
حکمت معصوم که کوه کوه کوه کوه	در سوسه کلاسیک ای کاشم از تمام قدره غایبان است
حکمت سوسه من ای کاشم از تمام قدره غایبان است	سوسه ال عباد و بر سر کوه کوه کوه
سوسه اول صفاست و کوه کوه کوه کوه	اطاعت ای کاشم از تمام قدره غایبان است
و در کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه	بره ای کاشم از تمام قدره غایبان است
طوبه و صفاست و در کوه کوه کوه کوه	سوسه ای کاشم از تمام قدره غایبان است
بروز در سوسه محققین کوه کوه کوه	کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه
عقوبت سوسه ای کاشم از تمام قدره غایبان است	صفاست ای کاشم از تمام قدره غایبان است
کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه	کلاسیک کوه کوه کوه کوه کوه
طوبه و صفاست و در کوه کوه کوه کوه	عقوبت کوه کوه کوه کوه کوه کوه
ای کاشم از تمام قدره غایبان است	ای کاشم از تمام قدره غایبان است

مرفا لاد عجب نیده لم قیده کیده لم

سئی بولیم غیر صوریم
 اوزی بیسلم صرم کیده م
 کوزیکئی صاقت اریه طاقیه
 یقا باقم ظهور اوقو یا صبر
 آفی اوزلسک دیم سکر برف
 وئی آل آل کلا فوس کله
 اولم دلی رید لری بولج
 بنی قوبکم جلمیم الیم
 یایلم دو کوره ایدره سوز کوله
 بونی ایدم کل اکا بعلد بل
 بیلم آسئی ویره لم باشی
 لهودیم کله ویرید امانه
 دید سن کله اوقو کله زما
 رضا نکا بوم بوزلت اولم و

طعام ایدم نضام سن
 باقوب طور ایم عرفام سن
 دمن ایدم اوجام سن
 اولم کور بقیه ضعیفام سن
 الی باغی طور اوجام سن
 بیقوب ایدم دوه غرام سن
 قوز ووشه مکن ظرقاچام سن
 طوره لم الی رفقاچام سن
 دیم درستی کم بولاچام سن
 قیده لم کونیه عقلاچام سن
 اتالم عمل علماچام سن
 سلالم ایسی غرمماچام سن
 اولم ترجمه کفرام سن
 فرغ اولم جه انماچام سن
 یتم کل طیاره غصماچام سن

فهرست دیوانه عاقری الطایر رضا

حرف الالف ۴۳
 بار بسم الله اید ۵۷
 اول سبع علم خدا ۶۳
 کلا ای عاشق صا دره ۷۰
 غنیل باغ وحدت ولی ابره بهر صیامی ۷۰
 اولیا لکن تالی اسباب اعلی ۷۰
 غنیل باغ وحدت در سده کبریا ۷۰
 جامع الالوهیه ۷۰
 محی الدیة علی اولیا لکن تالی ۱۱۷
 شب بولود بیغیر ۱۱۷
 الوداع اولیة اجدید ۱۱۸

حرف الباء ۳۳
 طوغری اول کس حقیقت ۱۴
 یکت وجود اولسه ۱۰۹
 حرف التاء ۳۷
 ای دل نازیده اولدی ۳۷
 ای عشق کجا عاشق ۱۲۰
 صبر یا صلا ایلدیر جمیع ۳۱
 شاه کریمک بزاره ۲۷

حرف الشاء

غنیل کاتنا ده عشق اید ۴۳
 حرف الهم ۴۴
 سور عرفانه محمد کو کالی ۴۴

حرف الخاء

راه تو عیسی طوبی ۴۷
 حرف الخاء ۴۶
 بهر و باب اولیة لکن سلسلک

حرف الراء

اهل دردک دردم ۳۲
 دکنون سلسلک قریب قریب ۱۰۵
 یوسال معالی محبت کندی خا صیب ۱۰۹

حرف الزاي ٦٩
 حرف الهمزة ٦٩
 حرف الضاد ٦٩
 حرف الصاد ٦٩
 حرف الهمزة ٦٩
 حرف الضاد ٦٩
 حرف الصاد ٦٩
 حرف الهمزة ٦٩
 حرف الضاد ٦٩
 حرف الصاد ٦٩

حرف الذال ٦٩
 حرف الهمزة ٦٩
 حرف الضاد ٦٩
 حرف الصاد ٦٩
 حرف الهمزة ٦٩
 حرف الضاد ٦٩
 حرف الصاد ٦٩
 حرف الهمزة ٦٩
 حرف الضاد ٦٩
 حرف الصاد ٦٩

۳۹	عقله هو لا به اید به	حرف الطاء	۵
۳۹	کلام اللوح الطاه	حرف الظاء	
۴۰	قیسم اید ایت قیام	حرف الیاء	
۴۱	ای کرکطای عنایت	حرف العیاء	
۴۲	کوسن به وب منغ ولی	حرف الفاء	
۳۵	ای کو کل با و یریزون	حرف القاف	
۵۸	ما از له به طاضا و له دی	حرف الهمکاف	
۶۱	جسم و جلالت آستی جانانه	حرف الهمکاف	
۶۷	سجده کا هینت صورتی	حرف الهمکاف	
۷۱	آه اید و در و کله	حرف الهمکاف	
۷۶	آغله کو نزلرم آغله	حرف الهمکاف	
۱۰۶	طاه و طاه به کیکه	حرف الهمکاف	
۱۰۷	زما به کیکه ای کیکه	حرف الهمکاف	
۱۱۹	کماله کافی نوزده اید	حرف الهمکاف	
۱۱۵	لواک اید کلون ظایب	حرف الهمکاف	
۹۱	عصه ویدار مجته صفا	حرف الهمکاف	
۱۱۵	فدا جود له به اوتو	حرف الهمکاف	
۱۱۴	کوکلا یکنه و سه	حرف الهمکاف	

حرف الیم ^{۱۶}
 عقدہ نادرہ اولی ^{۶۷}
 عکاظ اولی ای ^{۷۳}
 اولی و صیامت سی ^{۱۰۱}
 الوریخ الیریزہ ^{۱۰۶}
 بشری لاشی صیامت ^{۱۹}
 برکت باخی ام ^{۵۶}
 کرم و یلم ^{۱۹}

حرف الفونہ ^۹
 جانی طانیانہ ^{۱۰}
 حیدرہ کورستہ دی بول ^{۶۹}
 دور اولی کور دی ^{۸۳}
 عیاض الیر صمد ^{۹۷}
 آید و بانیک ^{۱۰۰}
 آید و بانیک ^{۱۰۰}
 آید و بانیک ^{۱۰۰}
 آید و بانیک ^{۱۰۰}
 آید و بانیک ^{۱۰۰}
 آید و بانیک ^{۱۰۰}

حرف الواو ^{۷۶}
 صیامت ^{۷۷}
 صیامت ^{۷۸}
 صیامت ^{۷۹}
 صیامت ^{۸۰}
 صیامت ^{۸۱}
 صیامت ^{۸۲}
 صیامت ^{۸۳}
 صیامت ^{۸۴}
 صیامت ^{۸۵}
 صیامت ^{۸۶}
 صیامت ^{۸۷}
 صیامت ^{۸۸}
 صیامت ^{۸۹}
 صیامت ^{۹۰}

صیامت ^{۹۱}
 صیامت ^{۹۲}
 صیامت ^{۹۳}
 صیامت ^{۹۴}
 صیامت ^{۹۵}
 صیامت ^{۹۶}
 صیامت ^{۹۷}
 صیامت ^{۹۸}
 صیامت ^{۹۹}
 صیامت ^{۱۰۰}

صرف الام والاعراف ۹
 دیلیسای که نذر آن اولوالعابد ۴۶
 اول نغی بر در کارک ۴۶
 یاندر بنی عشق آتشم ۹۵
 کافی نون آوردی ۱۴۴
 کلا کل بر حسب غیر نازانه ۳۰
 مستزاد ۱۱
 مستزاد ۱۸
 مستزاد ۹۳
 مستزاد ۱۷
 مستزاد ۱۷
 مستزاد ۶۷
 مستزاد ۶۰
 مستزاد ۶۰
 مستزاد ۶۰

تاریخ وفات ۷۹
 ای عیالک سوسکلی بر آبی ۱۱۶
 اولو بر یکی صدقه صدانه ۱۱۶
 بر اولاده عقده ۱۳۰
 نقاشی ازل نقشه ۱۴۵
 غیر نازانه ۳۰
 مستزاد ۹۳
 مستزاد ۱۷
 مستزاد ۱۷
 مستزاد ۶۷
 مستزاد ۶۰
 مستزاد ۶۰
 مستزاد ۶۰

تاریخ وفات ۷۹
 ای عیالک سوسکلی بر آبی ۱۱۶
 اولو بر یکی صدقه صدانه ۱۱۶
 بر اولاده عقده ۱۳۰
 نقاشی ازل نقشه ۱۴۵
 غیر نازانه ۳۰
 مستزاد ۹۳
 مستزاد ۱۷
 مستزاد ۱۷
 مستزاد ۶۷
 مستزاد ۶۰
 مستزاد ۶۰
 مستزاد ۶۰

YARARLANILAN YAYINLAR

ABDULKADİROĞLU, Abdülkerim; *Halvetîlik'in Şa'bâniyye Kolu Şeyh Şa'bân-ı Velî ve Külliyesi*, Kastamonu Şeyh Şa'bân-ı Velî Derneği Yay., Ankara 1991.

AKYÜZ, Kenan; *Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri 1860-1923*, İnkılâp Ktb., İstanbul 1982.

ALİ EMİRÎ; *Tezkire-i Şu'arâ-yı Âmid*, Matbaa-i Âmidî, İstanbul 1328.

AYVERDİ, İlhan; *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*, Kubbealtı Neşr., C 1-3, İstanbul 2005.

BURSALI MEHMED TAHİR; *Osmanlı Müellifleri*, Meral Yay., C 1-3, İstanbul 1972.

Büyük Türk Klâsikleri, XIX. Yüzyıl Dîvân Edebiyatı, Ötüken Neşr., C 8, İstanbul 1988.

ÇAĞBAYIR, Yaşar; *Ötüken Türkçe Sözlük*, Ötüken Yay., C 1-5, İstanbul 2007.

ÇİFÇİ, Fazıl; *Hazreti Pir Şeyh Şa'bân-ı Velî*, Hazreti Pir Şeyh Şa'bân-ı Velî Kültür Vakfı Yay., Kastamonu 2002.

DERMAN, M. Uğur; *Türk Hat Sanatının Şâheserleri*, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara 1982.

_____ ; "Hasan Rızâ Efendi", *DİA*, TDV Yay., C 16, İstanbul 1997.

DEVELLİOĞLU, Ferit; *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Ktb., Ankara 1993.

DİLÇİN, Cem; *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, TDK Yay., Ankara 1997.

_____ ; *Yeni Tarama Sözlüğü*, TDK Yay., Ankara 1983.

EYÜBOĞLU, İsmet Zeki; *Günün Işığında Tasavvuf, Tarikatlar, Mezhepler Tarihi*, Geçit Ktb., İstanbul 1987.

GÜZEL, Abdurrahman; “Tekke Şiiri”, *TDD Türk Şiiri Özel Sayısı III (Halk Şiiri)*, C 57, S. 445-450 (Ocak-Haziran 1989), TDK Yay., Ankara 1989.

İNAL, İbnül Emin Mahmud Kemal; *Son Hattatlar*, MEB Yay., İstanbul 1970.

————— ; *Son Asır Türk Şâirleri*, M. Kayahan ÖZGÜL (haz.), AKM Yay., Ankara 2000.

İPEKTEN, Haluk; *Aruz Ölçüsü*, Fen Ed. Fak. Yay., Erzurum 1989.

KABAKLI, Ahmet; *Türk Edebiyatı*, Türk Edebiyatı Vakfı Yay., C 2, 11. bs., İstanbul 2002.

KANAR, Mehmet; *Farsça Türkçe Sözlük*, Say Yay., 1. bs., İstanbul 2008.

KARAL, Enver Ziya; *Osmanlı Tarihi Nizam-ı Cedid ve Tanzimat Devirleri (1789-1856)*, TTK Yay., C 5, Ankara 1999.

————— ; *Osmanlı Tarihi Islahat Fermanı Devri (1861-1876)*, TTK Yay., C 7, Ankara 1999.

MEHMED SİRÂCEDDÎN; *Mecma‘-ı Şu‘arâ ve Tezkire-i Üdebâ*, Mehmet Arslan (haz.), Dilek Matbaası, Sivas 1994.

MEHMED SÜREYYA; *Sicill-i Osmânî*, Sebil Yay., C 1-4, İstanbul 1995.

MUALLİM NACÎ; *Osmanlı Şâirleri*, Cemal Kurnaz (haz.), Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara 1986.

OCAK, Ahmet Yaşar; *Osmanlı Toplumunda Tasavvuf ve Sufiler kaynaklar-doktrin-ayin ve erkan-tarikatlar-edebiyat-mimari-ikonografi-modernizm*, TTK Yay., Ankara 2005.

ONAY, Ahmet Talât; *Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar*, MEB Yay., 1. bs., İstanbul 1996.

ÖZTUNA, Yılmaz; *Türk Musikisi Ansiklopedisi*, MEB Yay., C 1-2, İstanbul 1969.

PAKALIN, M. Zeki; *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, MEB. Yay., C 1-3, İstanbul 1983.

PALA, İskender; *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*, Ötüken Yay., İstanbul 1998.

PARLATIR, İsmail; *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, Yargı Yay., Ankara 2006.

PARLATIR, İsmail, vd.; *Türkçe Sözlük*, TDK Yay., C 1-2, 9. bs., Ankara 1998.

RADO, Şevket; *Türk Hattatları*, Yayın Matbaacılık, İstanbul.

REDHOUSE, Sir James W.; *Turkish and English Lexicon*, Çağrı Yay., 3. bs., İstanbul 2006.

REVNAKOĞLU, Cemalettin Server; *Eski Sosyal Hayatımızda Tasavvuf ve Tarikat Kültürü*, Kırkambar Kitaplığı, İstanbul 2003.

SÂDIK VİCDÂNİ, *Tarikatlar ve Silsileleri (Tomâr-ı Turûk-ı 'Aliyye) Melâmiyye-Kâdiriyye-Halvetiyye-Sofi ve Tasavvuf*, İrfan Gündüz (haz.), Enderun Kitabevi, İstanbul 1995.

SAYAR, Ahmed Güner; *A. Süheyl Ünver Hayatı, Şahsiyeti ve Eserleri 1898-1986*, Eren Yayıncılık, İstanbul 1994.

SERİN, Muhittin; *Hat Sanatı ve Meşhur Hattatlar*, Kubbealtı Neşr., İstanbul 2003.

SERTOĞLU, Midhat; *Osmanlı Tarih Lugati*, Enderun Ktb., Düzeltilmiş ve İlâveli 2. bs., İstanbul 1986.

SHAW, Standford J. - Ezel KURAL; *Osmanlı İmparatorluğu ve Modern Türkiye*, E Yay., C 2, İstanbul 1983.

ŞEMSEDDİN SAMÎ, *Kâmûs-ı Türkî*, Çağrı Yay., 7. bs., İstanbul 1999.

TANPINAR, Ahmet Hamdi; *19 uncu Asır Türk Edebiyatı*, Çağlayan Ktb., 8. bs., İstanbul 1997.

TİMURTAŞ, Faruk K. ; *Osmanlı Türkçesine Giriş*, İstanbul Üniversitesi Ed. Fak. Yay. , 14. bs., İstanbul 1996.

TUMAN, Mehmet Nâil; *Tuhfe-i Nâilî*, Cemal Kurnaz-Mustafa Tatçı (haz.), Bizim Büro Yay., Ankara 2001.

Türk Dil Kurumu; *İmlâ Kılavuzu*, TDK Yay., Ankara 2000.

ULUDAĞ, Süleyman; “Halvetiyye”, *DİA*, TDV Yay., C 15, İstanbul 1997.

————— ; *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*, Kabalcı Yay., İstanbul 2002.

UNAT, Faik Reşit; *Hicrî Tarihleri Milâdî Tarihe Çevirme Kılavuzu*, Ankara, 1974.

ÜLKER, Muammer; *Başlangıçtan Günümüze Türk Hat Sanatı*, Türkiye İş Bankası Kültür Yay., Ankara 1987.

ÜNVER, İsmail; “Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler.”, *Türkoloji Dergisi*, C 11, S. 1 (1993).

YAZAR, İlyas; *Ömer Fuâdî Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Bülbüliyye’sinin Metni*, Hamle Yay., İstanbul 2001.

YAZIR, Elmalılı Hamdi; *Kur’ân-ı Kerîm ve Yüce Meâli*, Huzur Yay., İstanbul 1996.

YILMAZ, Mehmet; *Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler (Ansiklopedik Sözlük)*, Enderun Ktb., İstanbul 1992.

ZAVOTÇU, Gencay; *Eski Türk Edebiyatı Yüzyıllara Göre Nazım ve Nesir*, Aydın Ktb., Kocaeli 2005.

————— ; *Divan Edebiyatı Kişiler-Kişilikler Sözlüğü*, Aydın Ktb., Ankara 2006.